

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

כרך שני

י' חלקים

עפ"י ספרי האריז"ל

ומגלה עמוקות

וספרי חסידות

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

טבת תשס"ו לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

מפתח הספרים לספרי
"הערב רב"
כרך שני

ספר ח' (8)

עץ חיים להאריז"ל (16 דפים)

* * *

ספר ט' (9)

שער הגלגולים להאריז"ל (11 דפים)

* * *

ספר י' (10)

שער הפסוקים להאריז"ל (63 דפים)

* * *

ספר י"א (11)

ספר הליקוטים להאריז"ל (44 דפים)

* * *

ספר י"ב (12)

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל (127 דפים)

* * *

ספר י"ג (13)

שאר כתבי האריז"ל (17 דפים)

* * *

ספר י"ד (14)

ספר מגלה עמוקות על התורה (52 דפים)

* * *

ספר ט"ו (15)

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פרשת ואתחנן (59 דפים)

* * *

ספר ט"ז (16)

מנהיגי הדור האחרון (38 דפים)

* * *

ספר י"ז (17)

מנהיגי הערב רב והסטרא אחרא (57 דפים)

* * *

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק שמיני

על פי ספר הקדוש

עץ חיים

לרבינו האריז"ל

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

מנחם אב תשס"ד לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק שמיני
על פי ספר הקדוש עץ חיים להאריז"ל

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מספר הקדוש עץ חיים להאריז"ל

ספר עץ חיים – הקדמת מוה"ר חיים ויטאל זיע"א על שער ההקדמות ..... ז

א. עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו – רפואה לא עלתה למחלתינו – אין מזור לבשרנו – ולא עלתה ארוכה למכתינו לחורבן בית מקדשינו הנחרב זה היום אלף ות"ק וד' שנים – אוי לנו כי פנה היום יום אחד של הקב"ה שהוא אלף שנים, וגם נטו צללי ערב שהם ת"ק וד' שנים יותר מחצי היום הב' – וכלו כל הקצין ועדיין בן דוד לא בא – ואתנה את פני לחקור ולדעת מה זה ועל מה נתארך קיצינו וגלותינו ומדוע לא בא בן ישי – ומצאתי און לי ואנינה בקרבי ולבי דוי ..... ז

ב. כל חסד דעבדי לגרמייהו – בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים ..... ח

ג. חמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' – נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם..... ט

ד. לית יחודא עד דערב רב יתמחון מן עלמא – ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב י

ה. כאשר חם ושלום שונים בה ומטמאים את הטהור ומכשירין את הפסול ומתירין את האיסור אז נהפכת לעץ הדעת רע ומר להם ..... יא

ו. השבועה הגדולה לאלהי"ם שלא יעוררו את הגאולה, כבר אמרו רז"ל כי זמן השבועה היא עד אלף שנים ..... יא

ז. וזהו עצמו עון הערב רב קצת בני תורה אשר בזמנינו זה המוציאים שם רע על חכמת האמת חיי עולם ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים ח"ו ..... יב

ספר עץ חיים – שער ל"ב פרק א' מ"ת ..... יג

ח. נבאר ענין הערב רב שנתערבו בדור המדבר ..... יג

ט. ערב רב הם ניצוצין של משה בסוד לך רד כי שחת עמך – על כן טרח בעבורם כל כך ומת במדבר בעבורם כי רצה לתקנם ..... יג

י. ער"ב ר"ב גימטריא דע"ת – גם בלעם היה מבחינת קליפה הנאחזת בדעת הזה כמו שכתוב ויודע דעת עליון ..... יד

ספר עץ חיים – שער ל"ח פרק ו' מ"ת ..... טו

יא. משה מעצמו רצה לצוות מצוה זו שלא לאכול חמץ אל הערב רב לזכותן ולהכניסן תחת כנפי השכינה ולא כן צוה השם יתברך.....טו

ספר עץ חיים – שער מ"ט פרק ג'..... טו

יב. כשיבוא משיח, אז יושלם צלם הערב רב להתברר הטוב שבו, והרע יוקדין ליה בנורא.....טו

ספר עץ חיים להאריז"ל

ספר עץ חיים – הקדמת מוה"ר חיים וויטאל זיע"א על שער ההקדמות

א.

עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו – רפואה לא עלתה למחלתינו – אין מזור לבשרנו – ולא עלתה ארוכה למכתינו לחורבן בית מקדשינו הנחרב זה היום אלף ות"ק וד' שנים – אוי לנו כי פנה היום יום אחד של הקב"ה שהוא אלף שנים, וגם נטו צללי ערב שהם ת"ק וד' שנים יותר מחצי היום הב' – וכלו כל הקצין ועדיין בן דוד לא בא – ואתנה את פני לחקור ולדעת מה זה ועל מה נתארך קיצינו וגלותינו ומדוע לא בא בן ישי – ומצאתי און לי ואנינה בקרבי ולבי דוי

אמר הצעיר מעיר, הדל באלפי, חיים ויטאל בן לא"א הרב יוסף וויטאל זלה"ה בהיותי בן שלשים לכח תשש כחי ישבתי משתומם. ומחשבותי תמהים. כי עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו. רפואה לא עלתה למחלתינו. אין מזור לבשרנו. ולא עלתה ארוכה למכתינו לחרבן בית מקדשינו. הנחרב זה היום אלף ות"ק וד' שנים אוי לנו כי פנה היום יום אחד של הקב"ה שהוא אלף שנים וגם נטו צללי ערב שהם ת"ק וד' שנים יותר מחצי היום הב'. וכלו כל הקצין ועדיין בן דוד לא בא. ונודע את אשר ארז"ל כל דור שלא נבנה בה"מ בימיו כאלו נחרב בימיו. ואתנה את פני לחקור ולדעת מה זה וע"מ נתארך קיצינו וגלותינו. ומדוע לא בא בן ישי. ומצאתי און לי ואנינה בקרבי ולבי דוי. ממאמר א' הובא בס' התיקונים תיקון ל' דף ע"ז ע"ב. וז"ל תנינא כתב ורוח אלהי"ם מרחפת וגו' מאי ורוח אלא בודאי בזמנא דשכינתא נחתת בגלותא האי רוח נשיב על אינון דמתעסקי באורייתא בגין שכינתא דאשתכחת בינייהו והאי רוח אתעביד קלא וימא הכי אינון דמיכין

דשינתא בחוריהון סתימין עינין אטימי לבא קומו ואתערו לגבי שכינתא דאית לכון לבא בלא סכלתנו למינדע ביה ואיהו ביניכו ורזא דמלה קול אומר קרא. כגון קרא נא היש עונך וגו׳ והיא אומרה מה אקרא כל הבשר חציר. כלא אינון כבעירה דאכלי חציר. וכל חסדו כציץ השדה כל חסד דעבדי לגרמייהו הוא דעבדי. ובההוא זמנא מ״כ ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב דא איהו רוחו של משיח. ווי לון מאן דגרמי דיוזיל ליה מן עלמא. ולא יתוב לעלמא דאילין אינון דעבדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמת הקבלה וגרמין דאסתלק נביעו דחכמה דאיהו יו״ד מינה ואשתארת בי״ת יבשה ווי לון דגרמי עניותא וחרבא ובזה והרג ואבדן בעלמא. והאי רוח דאסתלק דאיהו רוחו של משיח כמה דאתמר ואיהו רוה״ק. ואיהו רוח חו״ב. רוח עצה וגבורה. רוח דעת ויראת ה׳. פיקודא תנינא ויאמר אלהים יהי אור. ובג״ד אמר הקב״ה השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ כו׳ דאיהו רחימו בלא פרס ולא ע״מ לקבל פרס. ויראה ואהבה ע״מ לק״פ איהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ וגו׳. תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה עכ״ל.

ב.

כל חסד דעבדי לגרמייהו – בזמנינו זה בעו״ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים

והנה מה שכתב בתחילת דבריו ואפילו כל אינון דמשתדלי באורייתא כל חסד דעבדי לגרמייהו וכו׳ עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו״ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי

תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים.

ג.

חמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' – נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם

ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם.

ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

ואמנם האנשים האלה מראים תימה וענוה באמרם כי כל עסקם בתורה הוא לשמה. והנה החכם הגדול התנא רבי מאיר ע"ה העיד עליהם שלא כך הוא באומרו לשון כללות כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברי הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה ונעשה כנהר שאינו פוסק והולך וכמעיין המתגבר מאליו בלתי הצטרכו לטרוח ולעיין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע הנה זה יורה שאינו

עוסק בתורה לשמה כהלכתה ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת ורואה חסרונו ופחיתותו.

האמנם אף על פי שלכאורה אפשר לפרש לשון המאמר על אופן זה [הגהה - אפשר כוונתו על לקנטר כמ"ש התוספות פסחים נ' ע"ב אב"ן ח"ן. ובע"ח כתב יד של החסיד בעל יוש"ה גרם אפשר לפרש כו' על ע"ה ולא על ת"ח כו']. עם כל זה דבר קשה מאד מאד לומר וכי בשופטני עסקינן ולא בכללות כל התלמידי חכמים העוסקים בתורה והראיה על זה אומרו דרך כללות ואפילו כל אינון דמשתדלי באורייתא כל חסד דעבדי לגרמייהו עבדי ואין לומר דמלת כל היא יתירה ומשבשתא שהרי מקרא דורש וכל חסדו כציץ השדה שלא נאמר וחסדו אלא וכל חסדו לרמוז כי כל התלמידי חכמים העוסקים בתורה הנקראת תורת חסד על לשונה הם דומים בחסד ההוא אל ציץ השדה משום דלגרמייהו עבדי אבל ביאור לשון הנזכר לעיל יובן ראשיתו מאחריתו באומרו ויראה ואהבה על מנת לקבל פרס איהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ.

ד.

לית יחודא עד דערב רב יתמחון מן עלמא – ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב

והענין יובן במ"ש בספר הזהר בפרשת בראשית דף כ"ז ע"ב. ובגין דא אמר קודשא בריך הוא לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו דא משנה איתתא דההוא נער ואיהו שפחה דשבינתא ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהיתר טהור כשר ואי לא איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסור וכו' דלית יחודא עד דערב רב יתמחון מן עלמא ובגין דא אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה איהי משנה דשלטא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא

ומטרוניתא מתפרשא מבעלה ובגין דא תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך דא עבדה ידיעה ושפחה דא משנה ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב.

ה.

כאשר חס ושלום שונים בה ומטמאים את הטהור ומכשירין את הפסול ומתירין את האיסור אז נהפכת לעץ הדעת רע ומר להם

אמנם הם קליפין טובים למאכל בקליפת קנה הבושם ולכן בהיותם מביני פשטי המשנה כהלכתא בלתי טעות נקרא עץ הדעת טוב אבל כאשר חס ושלום שונים בה ומטמאים את הטהור ומכשירין את הפסול ומתירין את האיסור אז נהפכת לעץ הדעת רע ומר להם.

ו.

השבועה הגדולה לאלהי״ם שלא יעוררו את הגאולה, כבר אמרו רז״ל כי זמן השבועה היא עד אלף שנים

אמר עוד במדרש הנ״ל ובגין דא השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו׳ פירוש הדברים כי הנה היתה השבועה הגדולה לאלהי״ם שלא יעוררו את הגאולה עד שאותה האהבה תהיה בחפץ ורצון טוב כמ״ש עד שתחפץ כבן העובד את אביו ועיין בכל פלטרין דיליה ובכל גניזין דיליה ולא כעבד העובד במשנה ולוקח השפחה ע״מ לקבל פרס וכבר אמרו רז״ל כי זמן השבועה היא עד אלף שנים כמ״ש ז״ל בברייתא דר׳ ישמעאל בפרקי היכלות ע״פ דניאל וז״ל ואתיהבון בידיה עד עידן ועידנין ופלג עידן ואיך הראהו הקב״ה ליעקב אבינו שר עולם והוא שרו של בבל ע׳ עוקין וכו׳ ע״ש. וכן בזהר פרשת וירא ד׳ קי״ז ע״א וז״ל אמר ר׳ יוסי כל דא

אריכו זמנא יתיר מכמה דאוקמיה חבריא דאיהו יומא חד גלותא דכנסת ישראל ולא יתיר דכתיב נתנני שוממה כל היום דוה.

ז.

וזהו עצמו עון הערב רב קצת בני תורה אשר בזמנינו זה המוציאים שם רע על חכמת האמת חיי עולם ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים ח״ו

הנה נתבאר במ״א הזה כי עון אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע הוא שלא בחר להתעסק בעץ החיים שהיא חכמת הקבלה. וזהו עצמו עון הערב רב האומרים למשה דבר אתה עמנו ושמעה בעץ הדעת טוב ורע ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות בסתרי תורה כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמנינו זה המוציאים שם רע על חכמת האמת חיי עולם ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים ח״ו ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ החיים ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע משנה שפחה דמטרוניתא וגרם איבודא דחורבן בית א׳ וב׳ וגלות האחרון המר והארוך אשר אנו בעו״ה עד דיתובון בני ישראל בתיובתא ובקשו את ה׳ אלהיהם להכירו וליודעו ברזי תורה וידעו את מי הם עובדים ומי הוא מלכם וכדין יזכו לעסוק בחכמת האמת כמש״ה ויורהו ה׳ עין וימתקו ע״י המשיח וכמ״ש בפרשת נשא בר״מ דף קכ״ד ע״ב וז״ל ובגין דעתידים ישראל למיטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא וכו׳ ואילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר לא שליט על ישראל יתיר וכו׳ כי אז יהיו כמלאכי עליון עוסקים בחכמת התורה דאצילות ולא בתורת מטטרו״ן מלובשת במלבושים וספורים גשמיים. עוד אמרו בם״ה תקון ששית וז״ל וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חבורא דילך בדרא בתראה בסוף יומיא ובגיניה וקראתם דרור בארץ.

ספר עץ חיים – שער ל"ב פרק א' מ"ת

ח.

נבאר ענין הערב רב שנתערבו בדור המדבר

אחר שנתבאר ענין ישראל ורחל ויעקב ולאה נבאר עוד עניינם וגם הארות רבות אחרות שיוצאות מז"א לחוץ והם בחי' ב' המטות מטה האלהים ומטה משה ודור המדבר מה עניינם. וענין יעקב ועשו. וענין הערב רב שנתערבו בדור המדבר. וענין ג' מתנות באר ומן וענני כבוד. וענין המרגלים ויהושע וכלב. וענין ג' נקודות הנזכר פרשה תצוה בזוהר שהם ישוב וחורבה וג"ע הארץ. וענין אפרים בן יוסף ופעור וסלע וכו'.

והנה אחר שנתבאר דור המדבר נבאר ב' האורות אחרות היוצאות מיסוד אבא חוץ לז"א והוא ב' המטות מטה האלקים ומטה משה כנזכר בזוהר כי גם אורות אלו נמצאו בזמן דור המדבר, גם ענין ערב רב שהיו בדור המדבר מה ענינם. ואגב גררא נבאר ג"כ ענין עשו איך הוא אחיו ממש של יעקב וכו'.

והנה אחר דרוש של מטות וערב רב ועשו נבאר מה הם אלו האורות אשר בצדדין ושם נבאר בחי' מן באר ענני כבוד וכו'.

ט.

ערב רב הם ניצוצין של משה בסוד לך רד כי שחת עמך – על כן טרח בעבורם כל כך ומת במדבר בעבורם כי רצה לתקנם

והרי נתבאר ב' אלכסונים שבב' צדדי דור המדבר שבשורה א' הסמוכה אל הז"א ואמנם ב' האלכסונים שבב' צדדי יעקב עצמו אשר בשורה חיצונה הם ערב רב מצד ימין ולפי שנשמתן באה משם שהוא צד ימין לכן נתגיירו וז"ש כי ערב רב הם ניצוצין של משה בסוד

לך רד כי שחת עמך והבן זה אשר ע״כ טרח בעבורם כ״כ ומת במדבר בעבורם כי רצה לתקנם כנזכר במ״א. ואמנם ההארה שמשמאל יעקב הוא בחי׳ עשו אחיו ולהיותו עשו משמאל לא נתגייר וכבר בארנו כי עיקר ההארה היא באמצע שהוא יעקב אך ב׳ צדדיו הארתן מועטת גם האורות של צד שמאל מועטין מהימין שעל כן נתגיירו הערב רב ועשו לא נתגייר גם אותן שבשורה פנימית הקרוב אל הז״א אין החיצונים נוגעין ונאחזין בהם כ״כ אבל בעשו וערב רב שהם רחוקים מן הז״א שבשורה החצונה שלטו בהם יותר החצונים ובשמאל שהוא עשו שלטו יותר מבערב רב להיותו מן השמאל כנ״ל.

י.

ער״ב ר״ב גימטריא דע״ת – גם בלעם היה מבחינת קליפה הנאחזת בדעת הזה כמו שכתוב ויודע דעת עליון

ובזה תבין ענין ערב רב שטרח משה לגיירם כי היו ניצוציו וכמ״ש לך רד כי שחת עמך וכמש״ל כי דור המדבר היו מבחי׳ הדעת דמצד אבא שבז״א הנקרא דעת עליון גם הערב נמשכים משם כנזכר לכן גם ערב רב גימטריא דעת. גם בלעם היה מבחי׳ קליפה הנאחזת בדעת הזה וכמ״ש ויודע דעת עליון ממש ולכן היה מקטרג בהם בדור המדבר לפי כי בו היה דבוק ואח״כ נפרד מהם ולכן היה שונא אותם מחמת קנאה.

ספר עץ חיים – שער ל"ח פרק ו' מ"ת

יא.

משה מעצמו רצה לצוות מצוה זו שלא לאכול חמץ אל הערב רב לזכותן ולהכניסן תחת כנפי השכינה ולא כן צוה השם יתברך

ואז ויאמר ה' אלי סרו מהר מן הדרך אשר צויתם צויתם כתיב והוא אותו ענין המצוה ראשונה שצוה משה בפרשת בא בפ' קדש לי כל בכור שנאמר ויאמר משה אל העם זכור את היום שהם ערב רב הנקרא עם בלשון סתם ושם בפ' זו נתבאר אצלינו ענין מצוה זו שלא יאכל חמץ מה ענינה וע"ש. והנה שם ביארנו בענין זה שמשה מעצמו רצה לצוות מצוה זו אל הערב רב לזכותן ולהכניסן תחת כנפי השכינה ולא כן צוה הש"י אלא קדש לי כל בכור וגו' וז"ש אשר צויתם אתה ולא אני.

ספר עץ חיים – שער מ"ט פרק ג'

יב.

כשיבוא משיח, אז יושלם צלם הערב רב להתברר הטוב שבו, והרע יוקדין ליה בנורא

וכל כוונת משה ושלמה היה, זה להביא הזכר ערב רב, וזה להביא הנשים הגויות, הכל לתקנם, ולא יכלו לעמוד עליה ולתקנם, עד שיבא משיח, ואז יושלם זה הצלם להתברר הטוב שבו, והרע יוקדין ליה בנורא, כנזכר תקון ס"ו דף קי"ב ע"ש פסילי אלהיהם תשרפון באש בסוד פסל לך פסולת הטוב שהוא נוגה שיש בו אוכל ופסולת כי משם נחצבו לוחות שניות מעץ הדעת טו"ר כנזכר תיקון ס"ו.

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק תשיעי

על פי ספר הקדוש

שער הגלגולים

לרבינו האריז"ל

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

מנחם אב תשס"ד לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק תשיעי
על פי ספר הקדוש שער הגלגולים להאריז"ל

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מספר הקדוש שער הגלגולים להאריז"ל

שער הגלגולים – הקדמה כ' ..... ה

א. כל הבעלי תורה אשר בדור הזה עתה, הם בחי' אנשי דור המדבר – הטעם שנשותיהם מושלות עליהם לפי שבימיהם עשו הערב רב את העגל ולא מיחו בהם, אבל הנשים לא רצו לתת נזמי הזהב לעגל, ולכך הם מושלות עתה עליהם נשיהם.....ה

ב. על ידי חטאם של קין והבל, נתערבו כל הנשמות בתוך הקליפות, וזה נקרא עירוב הטוב ברע, ומאז והילך הולכים ומתבררים הנשמות מתוך הקליפות – וכשיתבררו כל הנשמות כולם אז יבולע המות לנצח ויבוא משיח.....ה

ג. דור המדבר עצמו, עם הערב רב, כלם יתגלגלו בדרא בתראה, כימי צאתך מארץ מצרים. וגם משה יקום בתוכם, כי כלם הם מסוד הדעת, משה, ודור המדבר, וגם הערב רב .....ו

ד. לפעמים יהיה שקצת טוב שבנפש הצדיק נתערב ברשע, וקצת רע של הרשע, נתערב בצדיק .....ז

ה. צריך האדם למרדף בתר חייביא, ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חיין, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע ההוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, ועל ידי שתתחברו יחד בחשק ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויותנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע.....ח

שער הגלגולים – הקדמה ל"ג ..... ט

ו. אהרן הכהן היה מן הראוי לו שימסור עצמו להריגה כשקמו עליו הערב רב ואמרו לו קום עשה לנו אלהים .....ט

שער הגלגולים – הקדמה ל"ט ..... ט

ז. רבינו חיים ויטאל ז"ל כותב: אמר לי מורי ז"ל, כי אני מחוייב לזכות לחייביא, יותר משאר בני אדם, לפי שכל הרשעים שבדור הזה, הם בחינת הערב רב, אשר רובם או קרוב לכולם הם משורש קין, שנתערבו נצוצותיו הטובות ברע ורובו רע, ולכן אני מחוייב לתקנם, כי הם מן השורש שלי, ולא די זה, אלא אפילו הרשעים של הדורות של הראשונים שכבר עברו מימי קדם שהם בגיהנם, יכול אני לתקנם על ידי מעשי ולהעלותם מגיהנם ולהכניסם בגופות שיחזרו לבוא בעולם הזה להתקן – ואם אני הייתי מזכה לחייביא שבזה הדור, היו שומעים לקולי מאד, והיו דברי נכנסים באזניהם .. ..ט

❀ שער הגלגולים להאריז"ל ❀

שער הגלגולים – הקדמה ב'

א.

כל הבעלי תורה אשר בדור הזה עתה, הם בחי' אנשי דור המדבר – הטעם שנשותיהם מושלות עליהם לפי שבימיהם עשו הערב רב את העגל ולא מיחו בהם, אבל הנשים לא רצו לתת נזמי הזהב לעגל, ולכך הם מושלות עתה עליהם נשיהם

גם דע, כי כל הבעלי תורה אשר בדור הזה עתה, הם בחי' אנשי דור המדבר, שעליהם נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכמבואר אצלינו בפסוק הנך שוכב עם אבותיך וקם וגו'. וזהו הטעם שנשותיהם מושלות עליהם לפי שבימיהם עשו הערב רב את העגל ולא מיחו בהם, אבל הנשים לא רצו לתת נזמי הזהב לעגל, ולכך הם מושלות עתה עליהם נשיהם.

ב.

על ידי חטאם של קין והבל, נתערבו כל הנשמות בתוך הקליפות, וזה נקרא עירוב הטוב ברע, ומאז והילך הולכים ומתבררים הנשמות מתוך הקליפות – וכשיתבררו כל הנשמות כולם אז יבולע המות לנצח ויבוא משיח

גם דע, כי כבר נתבאר בדרושים אחרים, כי ע"י חטאם של קין והבל, נתערבו כל הנשמות בתוך הקליפות, וזה נקרא ערוב הטוב ברע, ומאז והילך הולכים ומתבררים הנשמות מתוך הקליפות, כצרוף הכסף הטוב מן הסיגים, והברור הזה נמשך עד אשר יושלמו להתברר כל הנשמות שנפלו ברמ"ח איברים של אדם הבליעל, עד שיושלם להתברר

עד סיום קומתו, שהוא עד סוף רגליו של אדם דקדושה, מתוך רגליו דאדם דקליפה, אשר לזה רמזו רז״ל בזוהר פרשת פקודי, עד דמטי רגלין ברגלין, כדין כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא. וכיון שיתבררו כל הנשמות לגמרי, אז אין אדם דקליפה שהוא הסיגים צריכים להסירם ע״י מעשה, כי מאליו יפול ויבולע בבל יראה ובל ימצא, כי הקדושה שהיא החיים הובדלה מן הסיגים הנקראים מות, ואין להם עוד חיות כלל, ובעשן יכלו, וזש״ה בלע המות לנצח וגו׳, כי לא יבולע עד שיתבררו כל הנשמות כלם. לכן בר״ת ׳בלע ׳המות ׳לנצח ר״ת הבל, לרמוז כי עד שיושלם גלגולו של הבל, שהוא מרע״ה המתגלגל בכל דור ודור, לברר כל הנשמות בתוך הסיגים, וכשיכלו, אז יבא המשיח, ואז בלע המות לנצח.

דור המדבר עצמו, עם הערב רב, כלם יתגלגלו בדרא בתראה, כימי צאתך מארץ מצרים. וגם משה יקום בתוכם, כי כלם הם מסוד הדעת, משה, ודור המדבר, וגם הערב רב

ג.

דור המדבר עצמו, עם הערב רב, כלם יתגלגלו בדרא בתראה, כימי צאתך מארץ מצרים. וגם משה יקום בתוכם, כי כלם הם מסוד הדעת, משה, ודור המדבר, וגם הערב רב

ובזה תבין מש״ה, הנך שוכב עם אבותיך וקם והוא א׳ מן המקראות שאין להם הכרע. (הגהה - אמר שמואל, לאפוקי ממאן דפירוש שאין להם הכרע, ר״ל, איני יכול להכריע אם נדרש לפניו או לאחריו). פירוש, כי מלת וקם, נמשכו לפניו ולאחריו, ושניהם אמת, כי הנה עתיד מוה עצמו יחזור בגלגול בדרא בתראה ואז יקום, וזהו הנך שוכב עם אבותיך וקם. גם אז בדרא בתראה, יתגלגלו כל דור המדבר עם הערב רב, וזהו וקם העם הזה וגו׳. והענין הוא, כי אין לך דור ודור שמרע״ה אינו בתוכו בסוד וזרח השמש ובא השמש, דור הולך ודור בא, כדי לתקן את הדור ההוא. וגם דור המדבר עצמו, עם הערב רב, כלם יתגלגלו

בדרא בתראה, כימי צאתך מארץ מצרים. וגם משה יקום בתוכם, כי כולם הם מסוד הדעת, משה, ודור המדבר, וגם הערב רב, כמבואר אצלינו בפרשת שמות. וזש"ה אח"כ, אשר הוא בא שמ"ה, והם אותיות מש"ה, כי משה יתגלגל עמהם כנזכר. וזה סוד כל הת"ח שבדור הזה, נשותיהם שולטות עליהם, לפי שהם מזמן דור המדבר, שהם לא נתנו נזמיהם לעגל. והאנשים חטאו, ונתנו נזמיהם לעגל. אמר שמואל, וכ"כ לעיל ע"ש.

ד.

לפעמים יהיה שקצת טוב שבנפש הצדיק נתערב ברשע, וקצת רע של הרשע, נתערב בצדיק

עוד דע, כי כל הנשמות ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו טוב ברע, ולכן לפעמים יהיה, שקצת טוב שבנפש הצדיק, נתערב ברשע וקצת רע של הרשע, נתערב בצדיק. ובזה תבין מש"ה, אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו'. כי כמה צדיקים יש שהם עוברים איזו עבירה פרטיית, ונכשלים במה שלא יכשל רשע אחד. וכן להפך כמה רשעים גמורים עושים קצת מצות פרטיות בתכלית עשייתם ונזהרים בהם כל ימיהם. גם תבין בזה ענין צדיק גמור, ורשע גמור, ובינוני. כי הכל תלוי כפי חלקי נצוצות הטוב שבו, וכפי מספר חלקי נצוצי הרע שבו. ועוד כי אופני העבירות או המצות שעושים, הם כפי ערך בחי' הנצוצות שבו, ובאיזה אבר ושרש הם, אם טוב ואם רע, כך הם חושקים ותאבים אל המצות או אל העבירות ההם יותר מזולתם ורודפים תמיד אחריהם.

ה.

צריך האדם למרדף בתר חייביא, ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חייו, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע ההוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, ועל ידי שתתחברו יחד בחשק ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויותנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע

והנה לסבה זו החמירו בם״ה, שצריך האדם למרדף בתר חייביא, ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חייו וכו׳, והענין הוא, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע ההוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, וע״י שתתחברו יחד בחשק ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויותנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע. וזה סוד צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג״ע, רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם. וזש״ה אם רעב שונאך האכילהו לחם. וכמ״ש ז״ל על פסוק כי תראה חמור שונאך, אין הכתוב מדבר אלא באדם רשע שמותר לשנאותו כמש״ה הלא משנאך ה׳ אשנא, ואמר אם רעב שונאך תאכילהו לחם, ר״ל מחמת נצוץ טוב שבו, ומתאוה ורעב לעשות טובה, האכילהו לחם לחמה של תורה ומצות, ותזכהו, כי ע״כ נחלים שהם נצוצי הרע שבך, אתה חותה על ראשו, ויתחברו עמו, ויוסרו ממך. וכמש״ה, ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזירה, ונצוצי הטוב שבו יוסרו ממנו, וה׳ ישלימם לך, ונמצא שאתה שלם בטוב, והוא שלם ברע. וכמ״ש ז״ל, אל תקרי ישלם לך, אלא ישלימהו לך, ולפי שהשי״ת טוב אינו מזכיר שמו על הרעה, כמש״ה כי גחלים אתה חותה על ראשו. אבל על הטוב הזכיר שמו, כמש״ה וה׳ ישלם לך כנזכר כי הוא עושה הטוב הזה.

שער הגלגולים – הקדמה ל"ג

ז.

אהרן הכהן היה מן הראוי לו שימסור עצמו להריגה כשקמו עליו הערב רב ואמרו לו קום עשה לנו אלהים

ונחזור בענין אהרן, כי הוא הרן בן אחי אברם. והרן בא לתקן חטא אדם הראשון שעבד ע"ז, ולא די שלא תקן, אלא שגם עתה לא האמין בה' אלא עד שיצא אברהם מכבשן האש כמו שאמרו ז"ל, ולכן נשרף הרן באור כשדים. ואח"כ נתגלגל באהרן לתקן חטא הנזכר, ואדרבא חטא במעשה העגל, והוצרך ליהרג, והיה מן הראוי לו שימסור עצמו להריגה, כשקמו עליו הערב רב וא"ל קום עשה לנו אלהים, והוא טעה, כי חשב שהיה מספיק במה שהרגו את חור, שגם הוא משרש הבל כנזכר. וזה סוד ויבן מזבח לפניו וארז"ל ויבן מזבח מן הזבוח לפניו, שהוא חור. ולכן נמנע, ולא מסר עצמו להריגה, וחטא בזה, ולא נתקן חטא זה, עד אוריה הכהן, כמו שיתבאר לקמן.

שער הגלגולים – הקדמה ל"ט

ז.

רבינו חיים וויטאל ז"ל כותב: אמר לי מורי ז"ל, כי אני מחוייב לזכות לחייביא, יותר משאר בני אדם, לפי שכל הרשעים שבדור הזה, הם בחינת הערב רב, אשר רובם או קרוב לכולם הם משורש קין, שנתערבו נצוצותיו הטובות ברע ורובו רע, ולכן אני מחוייב לתקנם, כי הם מן השורש שלי, ולא די זה, אלא אפילו הרשעים של הדורות של הראשונים שכבר עברו מימי קדם שהם בגיהנם, יכול אני לתקנם על ידי מעשי ולהעלותם מגיהנם ולהכניסם בגופות שיחזרו לבוא בעולם הזה להתקן – ואם אני הייתי מזכה

לחייביא שבזה הדור, היו שומעים לקולי מאד, והיו דברי נכנסים באזניהם

ואמר לי מורי זכרונו לברכה, כי אני מחוייב לזכות לחייביא, יותר משאר בני אדם, לפי שכל הרשעים שבדור הזה, הם בחינת הערב רב, אשר רובם או קרוב לכולם הם משורש קין, שנתערבו נצוצותיו הטובות ברע ורובו רע ולכן אני מחוייב לתקנם כי הם מן השרש שלי. ולא די זה, אלא אפילו הרשעים של הדורות של הראשונים שכבר עברו מימי קדם, שהם בגיהנם, יכול אני לתקנם ע״י מעשי, ולהעלותם מגיהנם ולהכניסם בגופות שיחזרו לבוא בעולם הזה להתקן. והסבה היא, לפי שנפשי מן העקריות שבשורש קין, וגם שאני באתי עתה בדרא בתראה כנז״ל. וגם כי אני באתי מבחי׳ הטפות העליונות, שהם מן המוח של הדעת ממש, ולא משש קצוות המתפשטים בגוף, ולכן יש בידי כח אל הנזכר אם ארצה להיטיב מעשי יותר, ואמר כי לסבה הנזכרת, אם אני הייתי מזכה לחייביא שבזה הדור, היו שומעים לקולי מאד, והיו דברי נכנסים באזניהם, ובאותו שבוע עצמו שנפטר, למד לי מורי ז״ל יחוד א׳, להעלות ע׳ נצוצות שנשתיירו עתה עדיין בגיהנם בין הקליפות, והם מן שרש קין ומשרש נפשי. והזהירני ג״כ מן קצת דברים כמו שאכתוב, ולמדני להעלותם על ידי שרשיהם, אשר הם מיוחדים עמהם.

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק עשירי

על פי ספר הקדוש

שער הפסוקים

לרבינו האריז"ל

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

מנחם אב תשס"ד לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק עשירי
על פי ספר הקדוש שער הפסוקים להאריז"ל

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מספר הקדוש שער הפסוקים להאריז"ל

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת ויגש .....יג

שער הפסוקים – פרשת ויגש .....יג

א. כל אותם המצריים שבדור ההוא, היו הניצוצות של השחתת הזרע דאדם הראשון, והם הם בחינת הערב רב שיצאו ממצרים .....יג

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת שמות .....יג

שער הפסוקים – פרשת שמות.....יג

ב. עניני בירור הנשמות שבכל דור ודור ועניין גלות מצרים וערב רב.....יג

ג. אדם הראשון היה כולל כל הנשמות, והיה כולל כל העולמות .....יד

ד. רוב הנשמות שבמצרים או כולם, היו מעורבות בין הקליפות הנקראים מצרים .....יד

ה. ניצוצות קרי של נשמות קדושות שהוליד אדם הראשון בק"ל שנים הראשונים הנקראים נגעי בני אדם, גיירם יוסף הצדיק ומהל אותם .....טו

ו. כל אותם השדין ורוחין, שנבראו באותם ק"ל שנה שפירש אדם מחוה כנודע, כלם נשמות עליונות קדושות מבחי' הדעת, ונתערבו בקליפות, וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם, עד תום חלאתם מהם, ע"י גלגולים רבים....טו

ז. יעקב בחיר שבאבות התחיל תיקון הנשמות ותיקן אדם הראשון – ולא נולדה אומת ישראל עד יעקב אבינו .....טז

ח. ענין גלגולי נשמות שבדור המבול, שהיו מורדים וכופרים בהשם יתברך, ועיקר חטאם היה בהשחתת זרעם על הארץ .....טז

ט. דור המבול נקראים "רעת האדם", וגופם נמוחו במבול, תמורת טיפת רותחין של השחתת זרעם על הארץ.....יז

י. ענין גלגולי נשמות שבדור הפלגה.....יז

יא. ענין גלגולי נשמות שבאנשי סדום.....יח

יב. אדם הראשון כפר בעיקר, וכנגדם היו דור הפלגה שבנו מגדל וכפרו בעיקר, ורצו לעלות בקרדומות לרקיע להלחם בעיקרו של עולם.....יט

יג. אדם הראשון עבר על הדינים שנצטווה עליהם, וכנגד זה היו אנשי סדום מרשיעים במצוה זו, להעמיד עליהם דיינים זייפנים שקרנים .....יט

יד. כל אלו הנזכרים לעיל, שהם: דור המבול, דור הפלגה, ואנשי סדום, חזרו להתגלגל פעם רביעי במצרים, בבני ישראל, שהיו נולדים אז בדור הגלות ההוא, ואז התחילו ליתקן ..... כ

טו. בקושיא אחת גדולה נתחבטו בה גדולי עולם, למה היה הגלות במצרים דוקא? ולמה באופן השעבוד המכוער שבמצרים? ..... כ

טז. כנגד מה שחטאו בדור המבול בהשחתת זרעם, אשר לכן נמוחו אז בימי המבול מים רותחין, לכן גם עתה גזר עליהם פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו – וכנגד מה שחטאו בגלגול דור הפלגה הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה, לבנות את העיר ואת המגדל, לעלות ולכפור בעיקר להלחם בו, לכן עתה נאמר במקומו הבה נתחכמה לו כנגד הבה נלבנה לבנים, וימררו את חייהם, לבנות פיתום ורעמסס, כנגד העיר והמגדל ההם ..... כ

יז. יש נשמות שנתקנו לגמרי ונתגלגלו בבני ישראל ההם שבדור ההוא אחר שירדו למצרים, ויש בהם נשמות שלא נתקנו, ונתגלגלו בבני המצרים עצמם, אותם שמל יוסף – גם יעקב אבינו היה מגייר גיורים במצרים, והם בחינות הנשמות הנזכר ..... כא

יח. האנשים האלה לא נתערבו עם שאר המצריים, והיו בעריהם נוהגים מנהג בני ישראל, כמו שכתוב ואת העם העביר אותו לערים, שהם אותם הגרים שקיימו מצות המילה, והפרישם בערים מיוחדות, והיו ניכרים משאר המצריים, ולא היו מעורבים בהם – הערב רב שעלו עם ישראל היו כפלי כפלים מישראל, והם העם של בני ישראל, ואינם בני ישראל עצמם, והם היו רב ועצום משאר המצרים, הנקרא עמו של פרעה – עיקר שנאת פרעה היתה עם בני ישראל שהם העיקר ועליהם אמר ויקוצו מפני בני ישראל ..... כב

יט. לכן אמר פרעה הבה נתחכמה לו לישראל עצמו, ועל ידי כן יתבטלו הגרים הנקראים עם בני ישראל ..... כג

כ. ענין גאולת מצרים – ענין משה רבינו ע"ה – כל ישראל וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים, כולם ענפים וניצוצות טיפי הזרע שיצאו מן הדעת עצמו העליון, והם ענפיו של משה רבינו ע"ה – אלא שישראל היו נתקנים והערב רב לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם ..... כג

כא. גם בהערב רב היו קצת ניצוצות טובות ..... כה

כב. בני ישראל שיצאו ממצרים הם ענפיו של משה – וערב רב הם ענפיו של בלעם ..... כו

כג. מבאר ענין הערב רב, בדרך פרט ..... כז

כד. בלעם היה שונא את ישראל בתכלית, כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם – גם בניו יונום וימברום היו מבחינה זו, ולכן הם היו הראשים של הערב רב, והם היו העיקרים ..... כז

כה. בלעם הוא ראשית המובחר שבכל הרע והשורש שלהם, וכל הערב רב הם הענפים שלו ..... כח

כו. הערב רב הם הסיגים שנשתיירו מדור המדבר, כי כמו שבלעם היה הרע הניטל ממשה, כן הערב רב הם הרע של דור המדבר – וכמו שבלעם עדיין היה בו טוב מועט, כן היה עדיין קצת טוב מעורב בערב רב, אבל הערב רב הם יותר מתוקנים מבלעם ..... כח

כז. הטעם למה משה רבינו ע"ה השתדל להוציא את הערב רב שלא כרצונו יתברך, כי היה בהם תערובת ניצוצות קדושות ענפיו של משה עצמו, מן הדעת, ולכן מסר עצמו עליהם כמה פעמים, ולא עוד אלא שנקבר בחוץ לארץ בעבורם, להביאם עמו ..... כח

כח. כל דור המדבר וכל הערב רב, כולם הם ענפיו וניצוציו של משה רבינו ע"ה, והוא להם כנשמה לגוף ..... כט

כט. הערב רב הם מבחינת הרע שהוברר מסיגי נגעי בני אדם דהשחתת הזרע הנקרא רע – כולם היו מבחינת הרע של משה רבינו ע"ה אשר לא נתקן עדיין ..... כט

ל. מה שלקה משה ונענש על ידי הערב רב, לפי שעדיין לא היה זמן תקונם ורצה לתקנם קודם זמנם – עיקר גלות מצרים היה לסבת הערב רב – בשביל הערב רב לא נכנסו ישראל לארץ ..... ל

לא. הטעם למה נקראו ערב רב, כי יש ערב רב וערב זעיר – ערב רב הם בגימטריא דעת ..... ל

לב. הטעם שנקראו הערב רב עם קשי עורף – שתי בחינות אלו שהם ערב רב וערב קטן, נקראים בין הערבים ..... לא

לג. בחינת דור המדבר הם בחינת הטוב שהוברר מאותם נגעי בני אדם שהם נשמות עליונות בתכלית – זהו הטעם שנקראו דור דעה בסוד הדעת – בשביל זה הוצרך להיות משה הגואל שלהם – כולם היו בניו ממש, ונקראו דורו של משה ..... לא

לד. וכל המזונות של דור המדבר היו על ידי משה, כאומן את היונק, המוכרח לגדלו ולהטריפו לחם חוקו ..... לב

לה. אף על פי שדור המדבר היו נתקנים ונבררים טוב מן הרע, עדיין לא פסקה זוהמתם הראשון לגמרי מהם עד שעמדו על הר סיני ..... לב

לו. כנגד עון דור הפלגה שכפרו בעיקר ועבדו עבודה זרה, נתן להם במרה שבת ודינים שלה ..... לב

לז. כנגד עון דור המבול בעון הגזל, נתן להם פרשת משפטים שכל דיני גזלה וגניבה נכתבים בה..... לג

לח. הוצאת שכבת זרע לבטלה כבר נתקן על ידי שהושלכו ליאור..... לג

לט. כנגד עון אנשי סדום שכפרו בדינין, לכן ניתן להם פרשת ואתה תחזה מכל העם, ומינוי שופטים ודיינים ..... לד

מ. ענין משה ויתרו בענין מינוי הדיינים – משה היה השורש לכולם ..... לד

מא. ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב, למהר תיקון העון ההוא..... לד

מב. כמו שהיו דור המדבר מבחינת הרע של הבל שהוא משה, כן היו בהם מבחינת קין ..... לה

מג. כמו שהתחלת תיקונו של הבל היה במשה שהיה טוב בלי רע, כן התחלת תיקון קין בסוד נשמתו היה ביתרו חמיו של משה ..... לה

מד. קין אמר לית דין ולית דיין ולית עולם אחרון, ונתקן על ידי יתרו ..... לו

מה. נבאר עתה בקיצור ענין גלות ישראל למצרים ולמה היו שבעים נפש, ואיך נגאלו, ואיך נכנסו לארץ ישראל, ואח"כ נחזור לבאר דרוש ארוך, בענין משה רבינו ע"ה ודור המדבר וערב רב, ודרושים רבים הנכללים בהם..... לו

מו. כל הנשמות באות מטפת החסדים נמשכים מן הדעת שמשם טפת הזרע, ובפרט מן החסדים התחתונים המגולים הקרובים אל היסוד, ואף על פי שגם באים נשמות מבחינת החסדים המכוסים, אינם עולים בחשבון נפשות בני ישראל שנכנסו בגלות..... לז

מז. טעם שישראל נקראים בני ישראל ..... לז

מח. נבאר עתה דרוש גדול כולל דרושים רבים, ובכללם יתבארו ענייני נסים דיציאת מצרים, ובמדבר, וכו נבאר ענין ישראל, ויעקב, ועשו, ורחל, ולאה, ודור המדבר, וערב רב, ומשה ואהרן ומרים, וענין המרגלים, ויהושע וכלב, וענין אפרים בן יוסף, ושני המטות, מטה האלהים ומטה משה, וענין הבאר, ומן, וענני כבוד ..... לח

מט. פרצוף אמצעי העומד כלפי פנים דפרצוף דור המדבר הוא הנקרא יעקב, וב' פרצופים אחרים זה בימינו וזה בשמאלו נקראים ערב רב ועשו בן יצחק אחיו של יעקב ..... לח

נ. שורה החיצונה היא יעקב באמצע וערב רב בימינו ועשו בשמאלו..... לט

נא. ב' הפרצופין אשר מימין יעקב ומשמאלו, הם בחינת ערב רב שיצאו ממצרים עם ישראל ונתגיירו..... לט

נב. הערב רב אשר מימין יעקב היא הארה מועטת, לכן שלטו בהם החיצונים והיו גוים – ולהיותם נמשכים מיסוד דאבא שהוא משה, לכן טרח משה רבינו ע"ה להוציאם ממצרים ולגיירם ונקראו על שמו – ערב רב בגימטריא דעת .מ

נג. עשו אח יעקב היא הארה גרועה מכל ההארות כולם, לכן שלטו בו הקליפות יותר מבערב רב ולא נתגייר כלל .....מ

נד. הטעם שיצחק אביו של עשו היה רוצה לקרבו ולגיירו ולתת לו הברכות והבכורות.....מ

נה. בשורה האמצעית אין בהם אחיזה אל החצונים, כמו בשורה החיצונה שנתאחזו החיצונים בערב רב ובעשו שבימין ושמאל – יעקב האמצעי לבדו, היה שלם מכולם ולא שלטו בו .....מא

נו. הטעם שלא שלטו החיצונים ביעקב, רק בערב רב ועשו שהם הארות גרועות ומועטות.....מב

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת בא.....מב

שער הפסוקים – פרשת בא ..... מב

נז. הערב רב הם ניצוצות נשמות השחתת זרע אדם הראשון באותם ק"ל שנה, ולא היו נתקנים עדיין, ולהיותם מבחינת הדעת שהוא משה ע"ה, השתדל מאד לתקן אותם ולהוציאם ממצרים – השי"ת צוהו קדש לי כל בכור בבני ישראל, רק בכורות בני ישראל שגם הם מבחינת הדעת העליון הנקרא בכור והיו מתוקנים כבר מעון השחתת הזרע, אבל לא בכורות הערב רב שעדיין אינם נתקנים ואינם ראויים למצוה זאת.....מב

נח. אם משה רבינו ע"ה היה תיכף אומר להם מצוה זאת, ויהיו הערב רב שומעים קדש לי כל בכור בבני ישראל, ולא בערב רב, היו פורקים עול וחוזרים לסורם, לכן בהיות רצון משה רבינו ע"ה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולא יבעטו ח"ו בהקב"ה, לכן התחיל להם במצות זכור את היום הזה אשר יצאתם מארץ מצרים, שהיא מצוה כוללת לישראל ולהם, לכן כתיב ויאמר משה אל העם שהם הערב רב, ובלשון רבים אשר יצאתם היום היום אתם יוצאים – הערב רב לא נשתעבדו במצרים – כי אמר אלהים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה קאי על הערב רב – בראותם עמוד הענן נוסע לפני ישראל ולא לפני הערב רב, אמרו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו ..מג

נט. כל צורך חוזק יד לא היה בעבור ישראל אלא בעבור הערב רב, שלולי חוזק ידו יתברך לא היה מניחם פרעה לצאת, אבל לישראל לבדם לא היה מקפיד פרעה כל כך ולא היה צריך ליד חזקה ההוא .....מד

ס. משה רבינו ע"ה פיים הערב רב בדברים – על ידי שאמר להם משה שהחזק יד עשה הקב"ה רק בשבילם, נתאמת בלבם שהקב"ה אוהב אותם – עתה אני רוצה לצוות לישראל מצוה פרטיית שאין לכם חלק בה, והטעם הוא כי הרי אתם הערב רב יוצאים היום ולא בחצות לילה כדרך ישראל שיצאו בחצות הלילה.....מה

סא. אחר שפיים הערב רב בדברים, אז החזיר פניו כנגד ישראל, ודבר עמהם בלשון יחיד, כי ישראל גוי אחד הם בארץ – הסיבה שלא דבר משה רבינו ע"ה עם בני ישראל והערב רב ביחד .....מה

סב. הטעם למה נתן מצות אכילת מצה גם לערב רב מה שלא עשה כן במצות הבכור – הערב רב הם בסוד דעת העליון שבבינה .....מו

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת בשלח .....מז

שער הפסוקים – פרשת בשלח ..... מז

סג. פשט הפסוק ויקח משה את עצמות יוסף עמו, הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים הם אותם הנפשות שגזר עליהם יוסף הצדיק שימולו וגייר ומל אותם, ומשה גם הוא רצה לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, ולפי שיוסף התחיל במצוה זאת והיה העיקר הראשון לגיירם, לכן לקחו משה עמו.....מז

סד. השי"ת אמר למשה רבינו ע"ה "עבר לפני העם", "עבר" אותיות ער"ב, שהערב רב שיש מהם פחד שמא יסקלו אותו, אני מבטיחך שאצילך מהם, אמנם מן ישראל אל תפחד מהם כי קדושים הם ולא יזיקוך.....מז

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת תשא .....מח

שער הפסוקים – פרשת תשא..... מח

סה. מה היתה כוונת הערב רב בענין העגל – ענין בלעם וענין הערב רב איך הם מן הסיגים והזוהמא של משה רבינו ע"ה, אבל עדיין היה בהם תערובת ניצוצות קדושה, לכן נזדרז משה בכל כחו להכניס הערב רב תחת כנפי השכינה – לבן הארמי נתגלגל בבלעם בן בעור, כי בעור הוא בנו של לבן ואביו של בלעם – כל אותה המשפחה הם משורש אחד שהם סיגי נשמת מרע"ה, והם לבן ובעור ובלעם ובניו יונום ויומברום, לכן כולם היו קוסמים ומנחשים גדולים, לא היו כמותם בעולם.....מח

סו. בעור אביו של בלעם היה מגולגל בצומח, ולא היה לו עדיין תיקון לעלות בבעל חי מרוב זוהמת הרע אשר בו, הוא בחינה עליונה אשר בכל הסיגים שבשורש ההוא, לכן יונום ויומברום בני בניו שהיו ראשי הערב רב כנודע,

וכן הערב רב עצמם, כולם היו חפצים בתיקונו, כי בעלייתו תהיה עלייה להם .....מט

סז. ויביטו ויבינו בקסמים שלהם כי אין לו יכולת לעלות משם אלא על ידי שיחטיאו ישראל ועל ידי כן תתגבר הקליפה ותוכל להוציא את נפש בעור אביהם מן בחינת הצומח – נתחכמו לעשות העגל ההוא של זהב הנקרא שור על ידי הכשפים העצומים אשר בפיהם המכחישים פמליא של מעלה, ונתחברו כל הסיועים יחדיו, של הקליפה והכשפים, והקדושה של כח אהרן, ושל השם הקדוש שעל הטס ההוא, שבו העלו את יוסף מן היאור ועל ידי כן יצא משם שור הזהב ובתוכו רוחניות וחיות של נפש בעור אביהם, ועלה מצומח לחי, וקבלוהו עליהם למנהיג שיודיעם עתידות וכל הצריך אליהם, וכל זה על ידי מה שהחטיאו לישראל .....מט

סח. נפש בעור הרשע אשר בשור ההוא, הוא שהיה צווח ואומר אלה אלהיך ישראל, זה סוד מה שאמרו שהאכילוהו עשבים, כי כיון שהיה מגולגל בצומח ובעשבים היה אוכל מהם, להעתיק משם בחינת נפשו המגולגלת שם, ועל ידי אכילתו אותם, יחזרו אבר מאברי השור החי ההוא ויעלה מצומח לבעל חי, וכל זה על ידי כח הקסמים שלהם, ולכן עשו העגל הזה בחודש תמוז שהוא החדש האחרון של זמן גלגול עליית הצומח אל מדרגת בעל חי . נ

סט. כבר ידעת כי קין רובו רע, והבל הוא טוב, ומשה הוא הבל, ונאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא – קין אתא מסטרא דנחש, שנאמר עליו ולכל תכלית הוא חוקר, שכוונתו לכלות כל העולם .....נא

ע. משה הוא שם בן נח – משה הוא גלגול הבל בן אדם – אחר כך נתגלגל בשת אחיו, ואחר כך בנח הצדיק, שהיו בדורו דור המבול, שהם עצמם בחינת הערב רב שבדורו של משה – לפי שנח הניחם למחות בדור המבול וחטא בזה, לכן נתקן במשה שמסר עצמו עליהם ואמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת .....נא

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת בלק ..... נג

שער הפסוקים – פרשת בלק.....נג

עא. בלק ובלעם היו קוסמים וחכמים שאין כמותם בעולם – נקרא בלק בן צפור על שם חכמתו שהיה קוסם על ידי צפור אחד ..... נג

עב. תכלית שנאתם עם ישראל על חנם – גם עמלק היה שונא גדול לישראל – עמלק ע"ם ל"ק עמא דלקא לון – בלק ב"א ל"ק – בלעם ב"ל ע"ם – נשתארו אותיות עמ"ק, בלבל עמק דמחשבה דילהון דלא ישלטון ולא ישתארו בעלמא ..... נג

עג. עמלק הוא בחינת פסולת הרע שהוברר מן קין בן אדם הראשון, והוא בחינה אחת מן ה' מיני ערב רב שנתערבו בישראל, שהם עמלקים רפאים וכו' – כי גם בערב רב היה עירוב רע של קין ושל הבל – לכן היה עמלק שונא גדול לישראל – הטוב שבקין נברר ביתרו .....נד

עד. בלק ובלעם היו מעורבים משתי רעות, מן הרע של קין ומן הרע של הבל – יש בכל אחד מהם ב' אותיות ב"ל מן הבל – לא הוברר מן הבל רק ה' אחרונה והיא הטוב שבהבל ונתנה במשה, וב' אותיות ל"ב של הבל לא הובררו, והיה בהם הרע של הבל ונתנו בבלק ובלעם בלב"ל .....נד

עה. ג' אותיות הראשונות של עמלק שהם עמ"ל נתנו בבלעם, ואות ק' נשארה בבלק – היות שבלק ובלעם יש בכל אחד מהם רע של קין ושל הבל, אבל עיקרו של בלק הוא מן הרע של קין, ועיקרו של בלעם הוא מן הבל .....נה

עו. בלק בן צפור, בן יתרו, עליו נאמר גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, הטוב לקחו יתרו ונעשה צפור טהורה, והרע נתן בזרעה והוא בלק, דמבני בנוי של יתרו הוה – הנשמה של קין נתנה ביתרו, ורוח של קין בשמואל הנביא.....נה

עז. ענין בלעם – "הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך" הראשי תיבות ה"א ב'נים לנחור, הם הבל, לרמוז על לבן בן בתואל הארמי שהוא מהבל, וכל משפחתו היו גם כן משם – לבן עצמו נתגלגל בבלעם ..... נו

עח. בלק היה קוסם, ובלעם הוא נחש, והטעם לזה – בלק היה יותר בקי בקסמים מבלעם ..... נו

עט. ב' בחינות היו בישראל, הישראל עצמם ששרשם הוא ניצוצות משה הבא מן הבל, והערב רב הנקראים עם סתם והם מן הרע אשר בקין – ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, שהם הערב רב הנקראים רב – ויקץ מפני בני ישראל עצמם שהם מן הבל ..... נו

פ. בלעם הוא בחינת הרע של משה – משה הוא מן הדעת העליון – בלעם הוא מהקליפה שכנגד הדעת – בניו של בלעם יונום ויומברום גם הם מן הדעת, והם היו ראשים של הערב רב, לכן ערב רב בגימטריא דעת..... נז

שער הפסוקים להאריז"ל פרשת עקב.....נח

שער הפסוקים – פרשת עקב..... נח

פא. ויאמר ה' אלי לאמר ראיתי את העם הזה, קאי על הערב רב .....נח

שער הפסוקים להאריז"ל ספר מלכים א'.....נח

שער הפסוקים – ספר מלכים א' ..... נח

פב. הערב רב עשו שני עגלים מחוברים אחור באחור, ונקרא עגל אחד, וירבעם בן נבט רצה לגמור הענין ההוא ולנסור אותם ולהפרידם כדי להחזירם פנים בפנים, לכן עשאם ב' עגלים נפרדים, וישם את האחד בבית אל והאחד בדן, ולא עלתה בידו רק הנסירה והפרידה ולא להחזירם פנים בפנים להזדווג יחד .....נח

שער הפסוקים להאריז"ל ספר ישעיה.....נט

שער הפסוקים – ספר ישעיה..... נט

פג. הפסוק "ידע שור קונהו" נאמר על העגל שעשו הערב רב במדבר שהיה נכלל משור וחמור יחד – ישראל שנקראים עמי של השם יתברך לא ידעו ולא יתבוננו במה שהיו עושים הערב רב הנקרא עם סתם, ולא עמי – ראשי תיבות "ידע שור קונהו וחמור הוא ישק"ו, כמו שכתוב "זובחי אדם עגלים ישקון", שהרגו לחור והיו נושקים העגל הכלול משנים ונקרא עגלים – וכל מי שנשק לעגל היו שפתותיו מזהיבות ומשה היה הורגם .....נט

פד. הערב רב, בכלל הזהב שהשליכו לבור השליכו טם של זהב שכתוב בו עלה שור שהשליך משה לים ועלה ארונו של יוסף, ובכח שם זה יצא העגל הזה – גם היה כתוב בטם ההוא שם יל"י – "ישראל לא "ידע ראשי תיבות יל"י, עמי לא התבונן ראשי תיבות על"ה, כי בשם יל"י עלה העגל, וישראל לא ידעו ולא התבוננו בהשלכת הטם הזה, וחשבו כי העגל עלה מעצמו, ולכן טעו אחריו.....ס

פה. ידע שור קונהו, השור שעשו במדבר, ידע מי הוא שעשאו וקנהו, והם הערב רב וחמור שהם נמשלים לחמור, אבל השור לא נאמר בו אלא קונהו, שהשליכו טם של זהב שהיה כתוב בו עלה שור, ישראל לא ידע בענין זה כלל, כי הרי הערב רב הם שעשו אותו – עמי לא התבונן ראשי תיבות עלה, כי ישראל הנקרא עמי לא ידעו ולא התבוננו כאשר הערב רב השליכו לאש הטם שהיה כתוב בו עלה שור.....ס

פו. מי עשה את העגל, הערב רב, שכתוב וגם ערב רב עלה אתם..... סא

פז. כל היום שמי מנואץ למפרע, הוא ראשי תיבות משה, דעתיד משה לאתגלגלא בכל דרא ודרא, והוא מנואץ ונבזה בעיני הערב רב המתגלגלים גם כן בכל דור ודור, ועד שיכלו גלגולי הערב רב, תמיד הוא מתגלגל ומנואץ בתוכם בגלותא בתראה ..... סב

❀ שער הפסוקים להאריז"ל ❀

פרשת ויגש

שער הפסוקים – פרשת ויגש

א.

כל אותם המצריים שבדור ההוא, היו הניצוצות של השחתת הזרע דאדם הראשון, והם הם בחינת הערב רב שיצאו ממצרים

ואת העם העביר אותו לערים (בראשית מז, כא). זה תבין, במש"ל, בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, כי כל אותם המצריים שבדור ההוא, היו הניצוצות של השחתת הזרע דאדה"ר, וכדי לתקנם, מהל אותם, וגם טלטלם לערים, שיקיים בהם טלטול וגלות, לכפר עונם. ולכן נקרא העם, כי הם הם בחינת הערב רב שיצאו ממצרים, כמ"ש בפרשת שמות בפסוק ויאמר אל עמו.

פרשת שמות

שער הפסוקים – פרשת שמות

ב.

עניני בירור הנשמות שבכל דור ודור וענין גלות מצרים וערב רב

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את וגו'. ענין גלות מצרים,

צריכים אנו לבארו במקום הזה, ובו יתבארו פסוקים רבים מפוזרים מזה ומזה. כבר נתבאר בפרשת ראה, במצות זכירת יציאת מצרים, סיבת הגלות שגלו ישראל בין האומות מה עניינם.

ג.

אדם הראשון היה כולל כל הנשמות, והיה כולל כל העולמות

ואמרנו, כי אדם הראשון היה כולל כל הנשמות, והיה כולל כל העולמות. וכשחטא, נפלו ממנו כל הנשמות ההם לתוך הקליפות, הנחלקות לשבעים אומות, וצריכים ישראל לגלות שם בכל אומה ואומה, ללקט שושני הנשמות הקדושות, שנתפזרו תוך הקוצים ההם. וכמ"ש חז"ל במ"ר, למה גלו ישראל בין האומות, כדי שיתוספו עליהם גרים וכו', והבן זה היטב.

ד.

רוב הנשמות שבמצרים או כולם, היו מעורבות בין הקליפות הנקראים מצרים

גם נתבאר שם ענין גלות מצרים, כי אז רוב הנשמות ההם, או כולם, שם היו מעורבות בין הקליפות, הנקראים מצרים. ואמנם ענין בחי' הנשמות ההם בפרטות, מי היו, נתבאר בדרוש פסח ויציאת מצרים וע"ש.

ה.

ניצוצות קרי של נשמות קדושות שהוליד אדם הראשון בק"ל שנים הראשונים הנקראים נגעי בני אדם, גיירם יוסף הצדיק ומהל אותם

ועתה נבאר ענינם בקצור, הנה נתבאר לעיל, בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, כי צפה ברוח הקדש, שהיו ניצוצות קרי של נשמות קדושות, שהוליד אדם הראשון בק"ל שנים הראשונים, הנקראים נגעי בני אדם, ר"ל, אדה"ר. וע"י ענוג שהיה מתענג בהוצאתם, בסוד (קהלת ב' ח') ותענוגות בני אדם שידה ושידות, הם לילית ונעמ"ה וכו'. ונתהפכו ונעשו נגעים, תמורת ענוגים. ולכן גיירם, ומהל אותם.

והנה הענין הוא, במה שנתבאר אצלינו, בענין קין והבל בפרשת בראשית שרוב הנשמות באות, מבחי' חו"ג המתפשטות בגופא דז"א, ולא מן הדעת עצמו. אמנם הטפות הנזרקות ע"י שכבת זרע לבטלה, הם מתאוות הזכר לבדו, שנתעורר דעתו אל הזווג, והוציא הטפות ההם מלמעלה, מן הדעת עצמו העליון, ולא מצא את נוקביה מוכנת לכך בעולם האצילות, כי ירדה למטה ע"י הפגם, ואז יצאו לחוץ, ולקחום הנקבות של הקליפות, ונצטיירו בגופם והולידום, והם שדין ורוחין ולילין, ונקראים נגעי בני אדם, כמבואר אצלינו באורך, בענין הק"ש של זמן השכיבה, וע"ש היטב.

ו.

כל אותם השדין ורוחין, שנבראו באותם ק"ל שנה שפירש אדם מחוה כנודע, כלם נשמות עליונות קדושות מבחי' הדעת, ונתערבו בקליפות, וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם, עד תום חלאתם מהם, ע"י גלגולים רבים

נמצא, כי כל אותם השדין ורוחין, שנבראו באותם ק"ל שנה שפירש

אדם מחוה כנודע, כלם נשמות עליונות קדושות מבחי' הדעת, ונתערבו בקליפות, וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם, עד תום חלאתם מהם, ע"י גלגולים רבים.

ז.

יעקב בחיר שבאבות התחיל תיקון הנשמות ותיקן אדם הראשון – ולא נולדה אומת ישראל עד יעקב אבינו

ולכן תמצא, כי לא נולדה אומת ישראל, עד יעקב ואילך, כי כל רוב הנשמות היו מעורבות בקליפות, והיו הולכות ומתבררות, ומתגלגלות מדור לדור, ולא התחילו תיקונם, עד יעקב בחיר שבאבות, שתקן את אדה"ר, וגם אז התחיל תקון בניו, הם הנשמות הנזכר, והיו מתבררים והולכים בגלות מצרים, עד שיצאו ישראל ממצרים.

וזה סוד פסוק (דברים ד' ל"ד) או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי. וארז"ל, עם מקרב גוי לא נאמר, אלא גוי מקרב גוי, והבן זה מאד, כי היו ממש בתוך קרבם של הקליפות, והיו גוים כמותם, ונצטרפו ונתלבנו ונלקחו מקרב הגוים ההם ממש.

ח.

ענין גלגולי נשמות שבדור המבול, שהיו מורדים וכופרים בהשם יתברך, ועיקר חטאם היה בהשחתת זרעם על הארץ

והנה התחלת גלגולם היה בדור המבול, ולהיותם משורש המר ההוא, שיצאו ע"י השחתת הזרע של נגעי בני אדם הראשון, לכן היו מורדים וכופרים בהשם יתברך, ועיקר חטאם היה בהשחתת זרעם על הארץ, וכמש"ה (בראשית י"ג) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. וזה סוד (שם ו' ז') וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, הנאמר בדור

המבול, לרמוז כי הם בחי' בני אדם הראשון עצמו, שיצאו בהשחתת זרעו באותם ק"ל שנים. גם זה סוד (שם) וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, ונודע כי המשחית זרעו נקרא רע, בסוד (שם ל"א ז') ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', כנזכר בספר הזוהר בפרשת ויחי, כי זה סוד (תהלים ה' ה') לא יגורך רע.

ט.

דור המבול נקראים "רעת האדם", וגופם נמוחו במבול, תמורת טיפת רותחין של השחתת זרעם על הארץ

ונמצא, כי דור המבול שיצאו בהשחתת זרע אדם, נקראים (בראשית ו' ה') רעת האדם ממש. גם זהו אומרו ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי, לרמוז כי הם הם בחינת נשמות השחתת זרע אדם הראשון עצמו שנברא, והיה יציר כפיו יתברך ממש. וז"ש, (שם) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, כי כל תגבורת יצרם, היה השחתת זרע הנקרא רע, לפי שמשם נמשכו גם הם, ואז נמוחו גופם במבול, תמורת טיפת רותחין של השחתת זרעם על הארץ. וכמ"ש חז"ל ברותחין קלקלו וברותחין נדונו.

י.

ענין גלגולי נשמות שבדור הפלגה

אחר כך נתגלגלו פעם ב' בדור הפלגה, וגם הם הרעו כאבותם, אך לא בהשחתת זרע. וזש"ה, (בראשית י"א ה') וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני אדם, ודרשו בספר הזוהר ובמדרשי רז"ל, בני האדם ממש, זה אדה"ר, לרמוז כי הם הם בניו ממש, שיצאו בהשחתת זרע.

יא.

ענין גלגולי נשמות שבאנשי סדום

אחר כך נתגלגלו פעם שלישית באנשי סדום, ולכן נאמר בהם (בראשית י"ג י"ג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד. לרמוז, כי היו רעים מבחי' השחתת זרעו של אדם, הנקרא רע כנזכר.

ודע כי אני מסופק בזה, כי נלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי ג' בחי' טפות השחתת זרע שיצאו מאדה"ר, כי בראשונה כשאכל מעץ הדעת, ונסת לקול הנחש, אז נתערבה זוהמת סמא"ל ונחש, שהם דכר דקליפה כנודע, באדם ואשתו, ואז השחית זרעו בקליפות, וטרם נגמר יציאת כל הזרע ההוא לבטלה, בא על חוה אשתו, ואז נותן בה בחי' טפת זרע לבטלה, שהיתה עקירה מן הדעת. וגם טפה אחרת קדושה, ומב' בחי' אלו נולד קין, כלול מטו"ר כנזכר בזוהר. רע, מצד זוהמת הנחש, שהיא טפת השחתת הזרע. וטוב, מטפה זרעיית דקדושה ממש, הרי ב' בחי'. ועוד בחינה שלישית, היתה אחר שנולד קין והבל, כי פירש אדם מאשתו והיה מוליד נגעי בני אדם ק"ל שנה, עד שהוליד לשת, ואז חזר בתשובה. וכנגדם היו ג' דורות, דור המבול, ודור הפלגה, ואנשי סדום. זהו הנלע"ד ששמעתי.

אבל מה שאני זוכר ודאי ששמעתי ממורי ז"ל, הוא, כי נודע שאדה"ר עבר על שבע מצות שנצטווה, וכנזכר לרז"ל בחי' חטאים גדולים רבים אחרים, והנה אחד מהם הוא, שחטא בגזל, שנצטווה ומעץ הדעת לא תאכל, ואכלו בגזל, שלא ברשותו יתברך שהיא בעל הגן. ובזה תבין, למה נצטוו בני נח בז' מצות ההם, אלא הענין הוא, לתקן מה שחטא אדם בכלם. גם היה משחית זרעו, באותם ק"ל שנה כנודע. ולכן היו דור המבול משחיתים זרעם, וגם לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, כי אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם. ושניהם נרמזו בפסוק זה, (בראשית ו' י"ב) ותשחת הארץ לפני האלהים, ותמלא הארץ חמס. ותשחת הארץ הוא השחתת זרעם, ותמלא הארץ חמס שהוא גזל.

והנה גם קין היה מעורב מטפת השחתת זרע אדם אביו כנז"ל, וכמ"ש במ"א ולכן גם הוא נדון בעונש המבול, כמ"ש ז"ל על פסוק (בראשית ז' כ"ג) וימח את כל היקום, זה קין, שהיה תלוי ברפיון. וכמ"ש בפסוק זה, כי היקום בגימטריא קין ע"ה, ואז נתקן קין גם הוא מבחי' השחתת הזרע הכלולה בו.

יב.

אדם הראשון כפר בעיקר, וכנגדם היו דור הפלגה שבנו מגדל וכפרו בעיקר, ורצו לעלות בקרדומות לרקיע להלחם בעיקרו של עולם

והנה מצינו ג"כ, שחטא אדם הראשון הוא, שכפר בעיקר, כנזכר בגמרא סנהדרין. וכנגדם היו דור הפלגה, שבנו מגדל, וכפרו בעיקר, ורצו לעלות בקרדומות לרקיע, להלחם בעיקרו של עולם, כנודע.

יג.

אדם הראשון עבר על הדינים שנצטווה עליהם, וכנגד זה היו אנשי סדום מרשיעים במצוה זו, להעמיד עליהם דיינים זייפנים שקרנים

גם מצינו, שאדם הראשון עבר על הדינים שנצטווה עליהם, כנודע כי היא אחת מז' מצות שנצטווה עליהם, ועבר על כלם. וכנגד זה היו אנשי סדום מרשיעים במצוה זו, להעמיד עליהם דיינים זייפנים שקרנים, כנזכר בתלמוד ובמדרשי רז"ל.

יד.

כל אלו הנזכרים לעיל, שהם: דור המבול, דור הפלגה, ואנשי סדום, חזרו להתגלגל פעם רביעי במצרים, בבני ישראל, שהיו נולדים אז בדור הגלות ההוא, ואז התחילו ליתקן

והנה אחר שנתגלגלו ג"פ בג' דורות הנזכר, וכתיב (איוב ל"ג כ"ט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר, אז חזרו להתגלגל פעם רביעי במצרים, בבני ישראל, שהיו נולדים אז בדור הגלות ההוא, ואז התחילו ליתקן.

טו.

בקושיא אחת גדולה נתחבטו בה גדולי עולם, למה היה הגלות במצרים דוקא ולמה באופן השעבוד המכוער שבמצרים

ובזה יתורץ לך קושיא אחת גדולה, שנתחבטו בה גדולי עולם, ואפילו בספר הזוהר, בפרשת שמות, שאל ר"א לרשב"י אביו, טעם לגלות מצרים, למה היה הגלות ההוא. ועוד למה במצרים, יותר משאר ארצות. ועוד יש תוספת שאלה, והוא, למה היה הגלות באופן השעבוד המכוער ההוא, (שמות א' י"ג) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'.

טז.

כנגד מה שחטאו בדור המבול בהשחתת זרעם, אשר לכן נמוחו אז בימי המבול מים רותחין, לכן גם עתה גזר עליהם פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו – וכנגד מה שחטאו בגלגול דור הפלגה הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה, לבנות את העיר ואת המגדל, לעלות ולכפור בעיקר להלחם

בו, לכן עתה נאמר במקומו הבה נתחכמה לו כנגד הבה נלבנה לבנים, וימררו את חייהם, לבנות פיתום ורעמסס, כנגד העיר והמגדל ההם

והענין מבואר עם הנז"ל, כי נשמות אלו נטבעו בקליפות באומת מצרים, ולכן לפי שבתחלה בדור המבול חטאו בהשחתת זרעם, אשר לכן נמוחו אז בימי המבול מים רותחין, לכן גם עתה גזר עליהם פרעה, (שם א' כ"ב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולא גזר אלא על הזכרים, לפי שהם חטאו בהשחתה הזרע, ולא הנקבות. וכנגד מה שחטאו בגלגול דור הפלגה, (בראשית י"א ד') הבה נלבנה לבנים, ונשרפה לשרפה, לבנות את העיר ואת המגדל, לעלות ולכפור בעיקר להלחם בו, לכן עתה נאמר במקומו הבה נתחכמה לו. כנגד (שם) הבה נלבנה לבנים, וימררו את חייהם, לבנות פיתום ורעמסם, כנגד העיר והמגדל ההם.

יז.

יש נשמות שנתקנו לגמרי ונתגלגלו בבני ישראל ההם שבדור ההוא אחר שירדו למצרים, ויש בהם נשמות שלא נתקנו, ונתגלגלו בבני המצרים עצמם, אותם שמל יוסף – גם יעקב אבינו היה מגייר גיורים במצרים, והם בחינות הנשמות הנזכר

ודע, כי ב' בחינות היו, כי יש נשמות שנתקנו לגמרי, ונתגלגלו בבני ישראל ההם שבדור ההוא אחר שירדו למצרים. ויש בהם נשמות, שלא נתקנו, ונתגלגלו בבני המצרים עצמם, אותם שמל יוסף, כנז"ל בפסוק (בראשית מ"א נ"ה) לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו. וזש"ה, ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. והנה תחלה קראם עם בני ישראל, ואח"כ ויקוצו מפני בני ישראל, ולא הזכיר עם. ושאלה זו נשאלה בספר הזוהר בפרשת שמות. והענין הוא, כי הנה יוסף גזר מילה על

אותם המצרים כנזכר. וגם יעקב אביו, ארז"ל שגם הוא היה מגייר גיורים במצרים, והם בחי' הנשמות הנזכר.

הגהה א"ש, נזכר זה בדברי רז"ל, בפסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו קרי ביה מגיורי אביו, שהיה מגייר גיורים, כאבותיו אברהם ויצחק.

יח.

האנשים האלה לא נתערבו עם שאר המצריים, והיו בעריהם נוהגים מנהג בני ישראל, כמו שכתוב ואת העם העביר אותו לערים, שהם אותם הגרים שקיימו מצות המילה, והפרישם בערים מיוחדות, והיו ניכרים משאר המצריים, ולא היו מעורבים בהם – הערב רב שעלו עם ישראל היו כפלי כפלים מישראל, והם העם של בני ישראל, ואינם בני ישראל עצמם, והם היו רב ועצום משאר המצרים, הנקרא עמו של פרעה – עיקר שנאת פרעה היתה עם בני ישראל שהם העיקר ועליהם אמר ויקוצו מפני בני ישראל

והאנשים האלה לא נתערבו עם שאר המצריים, והיו בעריהם נוהגים מנהג בני ישראל. וכמ"ש בפסוק (שמות מ"ז) ואת העם העביר אותו לערים, שהם אותם הגרים שקיימו מצות המילה, והפרישם בערים מיוחדות, והיו ניכרים משאר המצריים, ולא היו מעורבים בהם. ופרעה ראה ב' בחי' אלו. וכנגד הגרים, אמר הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, כי הם בחי' הערב רב שעלו עם ישראל, שהיו כפלי כפלים מישראל, כמ"ש רז"ל. והם העם של בני ישראל, ואינם בני ישראל עצמם, והם היו רב ועצום משאר המצרים, הנקרא עמו של פרעה, משא"כ בישראל, כנודע מפסוק ושלישים על כלו, שהיו שלשים מצריים, כנגד כל אחד ואחד מישראל. וכנגד ישראל עצמם, אמר ויקוצו מפני בני ישראל,

ולא נאמר מפני עם בני ישראל, כי עיקר שנאתו היתה עם בני ישראל, שהם העיקר.

יט.

לכן אמר פרעה הבה נתחכמה לו לישראל עצמו, ועל ידי כן יתבטלו הגרים הנקראים עם בני ישראל

ולכן הבה נתחכמה לו לישראל עצמו, ועי"כ יתבטלו הגרים הנקראים עם בני ישראל. והרי נתבאר טעם שעבוד וגלות ישראל בדור ההוא, וגם למה היה במצרים, וגם למה היו אותם השעבודים, ואותם הגזרות המשונות. ובספר הזוהר פרשת תשא על פסוק כשושנה בין החוחים, יש רמז גדול למה שביארנו.

כ.

ענין גאולת מצרים – ענין משה רבינו ע"ה – כל ישראל וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים, כולם ענפים וניצוצות טיפי הזרע שיצאו מן הדעת עצמו העליון, והם ענפיו של משה רבינו ע"ה – אלא שישראל היו נתקנים והערב רב לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם

ועתה נבאר ענין גאולתם, ולמה היו ע"י מרע"ה. ולכן נבאר ענין מרע"ה, הנה מרע"ה, הוא בחי' הדעת עצמו דז"א, אשר ממנו יצאו טיפי השחתת הזרע של אדה"ר, שהם בחי' כל בני ישראל, שבאותו הדור דגלות מצרים כנזכר, ונמצאו כי כל ישראל, וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים, כלם ענפים וניצוצות טיפי הזרע, שיצאו מן הדעת עצמו העליון, והם ענפיו של מרע"ה. אלא שישראל היו נתקנים. והערב רב, לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם כנזכר.

והנה נתבאר לעיל, בענין קין והבל, איך מרע"ה נרמזו בו ג' גלגוליו, והם ממטה למעלה, משה, שת, הבל. ר"ת משה. ונתבאר שם, כי קין והבל, הם מן הדעת עצמו דאדה"ר, שהוא כנגד ז"א, אלא שזה מן החסדים, וזה מן הגבורות.

ועניה עתה מלבאר ענין קין, ונבאר ענין הבל. והנה כשאדה"ר הוליד כל אותם נגעי בני אדם, אחר שנולד הבל, בק"ל שנים הראשונים, כי כלם היו נצוצות וענפים של הבל, ולהיות שהבל היה מעורב גם הוא מטו"ר, אלא שהטוב היה מרובה על הרע, להיותו חסדים, משא"כ בקין להיותו גבורות. ולכן גם ענפיו נתערבו ברע, באותם ק"ל שנים הראשונים, שפירש מאשתו. ואח"כ שכבר פסקו תולדות ההם של השחתת זרע, אז חזר ונדבק באשתו חוה, אחר ק"ל שנה, והוליד את שת בנו, בדמותו כצלמו, והיה טוב ולא רע כמו הבל, והתחיל הבל להתקן בו בשת.

והנה אותם הענפים שלו, של השחתת הזרע, נתגלגלו בכל אותם הגלגולים הנז"ל, עד שבאו למצרים, ונתגלגלו שם כנזכר. והנה זמן גלות מצרים. משנכנסו לה בני ישראל, היו רד"ו שנים. ובק"ל שנים הראשונים, התחילו הענפים להתגלגל בבני ישראל ובערב רב כנזכר, והיו נצרפים ומתלבנים ומתבררים הטוב מן הרע, ולא נגמר ברורם, עד תשלום ק"ל שנים ההם, כדוגמת ק"ל שנים שפירש אדם והולידם כנזכר. ואחר שנשלם גלגולם ובירורם, אז נולד מרע"ה, כנודע כי משה היה בן פ' שנה בצאתם ממצרים והנה ק"ל ושמונים, הם רד"ו, כי לא יכול משה שהוא הדעת עצמו הטוב לבא, עד שיתבררו ניצוצותיו הטוב מן הרע, ולכן כשנשלם בירורם, נולד הוא.

וזהו טעם מה שאמרו רבותינו ז"ל כי בו ביום שהושלך משה, נתבטלה גזרת השלכת הזכרים ליאורה, לפי שכבר נשלמו כלם לבא כנזכר. וזהו טעם נכון, בענין עמרם שפירש מיוכבד, עד היותה בת ק"ל שנים, ואז הוליד את משה. ע"ד שפירש אדם מחוה, עד שיתבררו ממנו

כל אותם הסיגים של השחתת זרע בק"ל שנה. ואח"כ הוליד את שת, בהיות חוה בת ק"ל שנה.

ובזה יתורץ טעם, למה הוצרכו כ"כ שינויים בלידת משה, כי הרי אהרן אחיו נולד מיוכבד ג' שנים קודם משה, וא"כ למה פירש אז מאשתו, ולא קודם שנולד אהרן. ועוד למה הוצרך גם ההוא, שארז"ל שלכן נקראת בת לוי, ר"ל שחזרה לנערותה קודם שתלד למשה. והרי ג' שנים קודם זה, ילדה את אהרן, ולא הוצרכה לכל זה. ועוד, למה הוצרך עמרם לקדשה, ולעשות לה לקוחין חדשים קודם שתלד למשה. אבל הענין הוא זה, כי עתה שהוצרך הבל להתגלגל, ולהתקן, אחר שנתקנו ענפיו בק"ל שנים, לכן הוצרכה חוה אשת אדה"ר, שהיא גרמה, להיות הבל בנה מעורב מזוהמת הנחש, ע"י פיתוייה לאדם, שיאכל מעץ הדעת, והוברחה להתעבר נשמתה בסוד העבור, כנודע אצלינו, ביוכבד אשת עמרם, בסוף ק"ל שנים, לתקן את אשר עיותה בתחלה. וכמו שילדה לשת, אחר ק"ל שנה, כך עתה היה אחר ק"ל שנה כנזכר, ולכן ואז חזרה לנערותה, ע"י עבור הנזכר. גם לכן הוצרכו בה לקוחין חדשים, לקחת העבור הזה של חוה.

וזה סוד פסוק (שמות ב' ב') ותהר האשה ותלד בן, היא האשה הראשונה חוה, שנאמר בה (בראשית ג' י"ב) האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ, וחטאה והחטיאה, ועתה האשה ההיא עצמה נתקנה עתה, והיא עצמה הרתה, ותלד את משה, שהוא גלגול הבל ושת בניה. ולזה רמזו בספר הזוהר, בפרשת שמות, וז"ל, ותהר האשה ותלד, בן האשה ודאי, כד"א (בראשית ב' כ"ג) לזאת יקרא אשה וגו'.

כא.

גם בהערב רב היו קצת ניצוצות טובות

וזה סוד, ותרא אותו כי טוב הוא, ר"ל, כי כל האחרים, היו טפות רע

דהשחתת הזרע. אבל זה לבדו היה מן הטוב, שלא היה מהשחתת הזרע. ודע, כי כמו שטיפות השחתת הזרע ענפיו של הבל, שהיו כלולות מטו"ר, נתבררו, והטוב שבהם ניתן אל בני ישראל, שנולדו באותם ק"ל שנים, ולכן נקראו דור דעה. והרע שבהם, ניתן אל הערב רב, אשר גם בהם היו קצת ניצוצות טובות, כמו שנבאר. כן הבל עצמו שהוא שרש הדעת עצמו, שהיה כלול מטו"ר, נברר גם הוא, והטוב שבו היה משה. והרע שבו, היה בלעם, וגם בו היה קצת ניצוצות טובות כמו שנבאר.

כב.

בני ישראל שיצאו ממצרים הם ענפיו של משה – וערב רב הם ענפיו של בלעם

ונמצא, כי משה היה שורש הדעת עצמו, בבהי' הטוב של הקדושה, וענפיו הם בני ישראל שיצאו ממצרים, הנקראים דור דעה. ובלעם הוא שורש הדעת של הקליפה, מעורב בקצת טוב. וערב רב הם ענפיו של בלעם, מעורבים גם הם בקצת טוב.

וזה סוד פסוק (תהלים קל"ה ז') מעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה מוצא רוח מאוצרותיו. והנה בפסוק זה, נרמזו אלו הגלגולים הנזכר בר"ת וס"ת. וזה פרטם, הארץ' ברקים' למטר', ס"ת צמ"ר. 'הארץ 'ברקים 'למטר ר"ת הב"ל. 'ברקים 'למטר 'עשה 'מוצא, ר"ת בלע"ם. 'עשה 'מוצא 'רוח 'מאוצרותיו, ר"ת עמר"ם.

והענין הוא, כי גם עמרם הוא משרש של הבל, כמשה בנו. ונודע, כי קרבנו של הבל היה צמר, ושל קין היה פשתן, כמ"ש חז"ל. וכמ"ש בפרשת בראשית על ענין זה, כי הבל שרשו בצמר העליון, וע"ש. ולכן נרמז בפסוק זה שם הבל, ושם קרבנו, שהוא הצמר, כי משם חוצבה נשמתו בנזכר. וממנו נמשך ג"כ עמרם, הנרמז בפסוק זה כנזכר. ולכן אותיות צמר שבהם, בלשון תרגום עמרא, גם הם נתחלפי ונעשו עמרם.

ולהיות כי הבל היה כלול מטו"ר, ועתה אחר ק"ל שנים, נתגלגל להתקן, והוברר הטוב שבו לצד אחד, והרע שבו לצד אחד, והנה הרע שבו הוא בלעם, שהיה בימי משה. ולכן נרמז גם הוא בפסוק הזה כנזכר, והטוב שבו נברר ע"י עמרם, ונתן במשה, שהוא סוד הדעת, הנקרא רוח כנודע. ורמז, באומרו מוצא רוח מאוצרותיו, כי עמרם הוציא רוחו של משה הטוב, שהיה גנוז באוצרות העליונים, כנזכר בפסוק אז ישיר משה, בספר הזוהר.

כג.

מבאר ענין הערב רב, בדרך פרט

ואחר שביארנו ד' בחי' אלה שהם בחי' הבל, וחם, משה, ודור המדבר, ובלעם, וערב רב. נבארם דרך פרט.

כד.

בלעם היה שונא את ישראל בתכלית, כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם – גם בניו יונוס וימברוס היו מבחינה זו, ולכן הם היו הראשים של הערב רב, והם היו העיקרים

וזהו הטעם שהיה בלעם שונא את ישראל בתכלית, כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם. ודע, כי גם בניו יונום וימברום היו מבחי' זו ג"כ, ולכן הם היו הראשים של הערב רב, והם היו העיקרים, כנזכר בספר הזוהר בפרשת כי תשא.

כה.

בלעם הוא ראשית המובחר שבכל הרע והשורש שלהם, וכל הערב רב הם הענפים שלו

ונמצא, כי כיון שנזדככו ונתלבנו הנשמות ההם, באותם ק״ל שנה, אז מן הסיגים שנפרדו ונשתיירו מהם, יצא בלעם, ראשית המובחר שבכל הרע ההוא והשורש שלהם, וכל הערב רב הם הענפים שלו וכנז״ל.

כו.

הערב רב הם הסיגים שנשתיירו מדור המדבר, כי כמו שבלעם היה הרע הניטל ממשה, כן הערב רב הם הרע של דור המדבר – וכמו שבלעם עדיין היה בו טוב מועט, כן היה עדיין קצת טוב מעורב בערב רב, אבל הערב רב הם יותר מתוקנים מבלעם

והנה בחינת הערב רב, הם הסיגים שנשתיירו מדור המדבר, כי כמו שבלעם היה הרע הניטל ממשה, כן הערב רב הם הרע של דור המדבר. וכמו שבלעם עדיין היה בו טוב מועט, כן היה עדיין קצת טוב מעורב בערב רב, אבל הם יותר מתוקנים הערב רב מבלעם.

כז.

הטעם למה משה רבינו ע״ה השתדל להוציא את הערב רב שלא כרצונו יתברך, כי היה בהם תערובת ניצוצות קדושות ענפיו של משה עצמו, מן הדעת, ולכן מסר עצמו עליהם כמה פעמים, ולא עוד אלא שנקבר בחוץ לארץ בעבורם, להביאם עמו

ובזה תבין טעם, למה מרע״ה השתדל להוציא את הערב רב שלא

כרצונו ית'. והטעם הוא, כי היה בהם תערובת ניצוצות קדושות, ענפיו של משה עצמו, מן הדעת, ולכן מסר עצמו עליהם כמה פעמים. ולא עוד אלא שנקבר בחו"ל בעבורם, להביאם עמו, כנזכר בספר הזוהר.

כח.

כל דור המדבר וכל הערב רב, כולם הם ענפיו וניצוציו של משה רבינו ע"ה, והוא להם כנשמה לגוף

גם בזה תבין, כמה פעמים שנזכרו הערב רב על שם עמו של משה, כמש"ה (שמות ל"ב ז') לך רד כי שחת עמך אשר הוצאת מארץ מצרים, לפי שכל דור המדבר, וכל הערב רב, כלם הם ענפיו וניצוציו, והוא להם כנשמה לגוף. וזה סוד פסוק (במדבר י"א כ"א) שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, בקרבו ממש, כנשמה בתוך הגוף.

כט.

הערב רב הם מבחינת הרע שהוברר מסיגי נגעי בני אדם דהשחתת הזרע הנקרא רע – כולם היו מבחינת הרע של משה רבינו ע"ה אשר לא נתקן עדיין

גם זה סוד פסוק (שם י"א א') ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה', כי הערב רב הם מבחי' הרע, שהוברר מסיגי נגעי בני אדם דהשחתת הזרע, הנקרא רע. בסוד (בראשית ל"ח ז') ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. וזש"ה ג"כ, (במדבר י"א י') ובעיני משה רע, כי גם משה ראה בעיני שכלו, כי כלם היו מבחי' הרע שלו, אשר לא נתקן עדיין.

ט.

מה שלקה משה ונענש על ידי הערב רב, לפי שעדיין לא היה זמן תקונם ורצה לתקנם קודם זמנם – עיקר גלות מצרים היה לסבת הערב רב – בשביל הערב רב לא נכנסו ישראל לארץ

ואמנם מה שלקה משה ונענש על ידם הוא, לפי שעדיין לא היה זמן תקונם, ורצה לתקנם קודם זמנם. ונודע כי עיקר גלות מצרים היה לסבתם כנ"ל, לכפר ענין הרע שנתערב בטוב של הבל, ושל נגעי בני אדם. ולא די זה, אלא שבשבילם לא נכנסו ישראל לארץ, כי החטיאום בעגל, ובעשר הנסיונות, וחטאו והחטיאו להיותם בלתי מתוקנים.

יא.

הטעם למה נקראו ערב רב, כי יש ערב רב וערב זעיר – ערב רב הם בגימטריא דעת

ובזה תבין, למה נקראו ערב רב, וכמ"ש בזוהר פרשת תשא כי יש ערב רב, וערב זעיר. והענין הוא, כי יש נשמות דהשחתת זרע, מן החסדים התחתונים המתפשטים בגופא דזעיר, ויוצאים דרך יסוד הנקרא ו' זעירא, ואז אוחזים בהם הקליפות, ומתערבים טוב ברע, ונקרא ערב זעירא. ואלו שבדורו של משה, היו מן הדעת העליון עצמו כנז"ל, והנה הדעת ו' רברבא, והת"ת ו' בינונית, והיסוד ו' זעירא. ולכן היו נקראים ערב רב, ולכן ערב רב הם בגימטריא דעת.

לב.

הטעם שנקראו הערב רב עם קשי עורף – שתי בחינות אלו שהם ערב רב וערב קטן, נקראים בין הערבים

וזה סוד שנקראו (שמות ל"ב ט') עם קשי עורף, כי העורף הם אחוריים של הדעת, ונתערבו ברע, ולכן נקראים עם קשי עורף, כי שם חטאו למעלה, כמבואר אצלינו בפרשת עקב וע"ש. והנה שתי בחי' אלו, שהם, ערב רב, וערב קטן, נקראים בין הערבים, כנזכר בזוהר פרשת תשא.

לג.

בחינת דור המדבר הם בחינת הטוב שהובררו מאותם נגעי בני אדם שהם נשמות עליונות בתכלית – זהו הטעם שנקראו דור דעה בסוד הדעת – בשביל זה הוצרך להיות משה הגואל שלהם – כולם היו בניו ממש, ונקראו דורו של משה

ואמנם בחינת דור המדבר, כבר נתבאר כי הם בחי' הטוב, שהובררו מאותם נגעי בני אדם, שהם נשמות עליונות בתכלית, כי הם משרש הדעת העליון ברישא דז"א. וזהו טעם שנקראו דור דעה, בסוד הדעת. ולהיותם ענפים של משה, לכן הוצרך להיות משה הגואל שלהם. ולכן הפציר בו הקב"ה, בשבעת הימים של מראות הסנה, כנזכר במ"ר לפי שהיה מוכרח להיות על ידו, כי כלם בניו ממש, ונקראו דורו של משה.

לד.

וכל המזונות של דור המדבר היו על ידי משה, כאומן את היונק, המוכרח לגדלו ולהטריפו לחם חוקו

גם זה סוד פסוק (במדבר י"א י"ב) האנכי הריתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כאשר ישא האומן את היונק, וכל המזונות שלהם היו ע"י משה, כאומן את היונק, המוכרח לגדלו ולהטריפו לחם חוקו.

לה.

אף על פי שדור המדבר היו נתקנים ונבררים טוב מן הרע, עדיין לא פסקה זוהמתם הראשון לגמרי מהם עד שעמדו על הר סיני

אבל הענין הוא, כי הנה אעפ"י שדור המדבר היו נתקנים, ונבררים טוב מן הרע כנזכר, עדיין לא פסקה זוהמתם הראשון לגמרי מהם, עד שעמדו על הר סיני, כמ"ש חז"ל. וסוד הענין הוא, כי עדיין לא נתקנו עבירות של אדה"ר, ועבירות שלהם, בהיותם בגלגול דור המבול, ודור הפלגה, ואנשי סדום כנז"ל, ואעפ"י שקבלו ענשם בגלות מצרים, היו צריכים בקום עשה, לחזור ולקיים המצות ההם, אשר עברו עליהם, ולכן הוכרחו לתקנם ולקיימם, טרם נתינת התורה בהר סיני.

לו.

כנגד עון דור הפלגה שכפרו בעיקר ועבדו עבודה זרה, נתן להם במרה שבת ודינים שלה

וזה עניינם, הנה, כנגד עון דור הפלגה, שכפרו בעיקר ועבדו ע"ז כמו אדם הראשון גם כן, לכן נתן להם במרה שבת ודינים שלה, ובזה נתקן עון ע"ז. וזה סוד פסוק (ישעי' נ"ו ב') אשרי אנוש יעשה זאת שומר

שבת מחללו, ודרשו רז"ל אפילו עובד ע"ז כאנוש, שהיה בדור המבול, מקיים השבת מוחלים לו כל עונותיו, כי המודה בע"ז כאלו כופר בכל התורה כלה. והכופר בע"ז, כמודה בתורה כלה, והמקיים שבת כהלכתו, כאלו מקיים כל התורה כלה. וגם נתקן עון כופר בעיקר, כי הרי המודה בשבת, מודה שיש עיקר למעלה, שברא העולם בששת ימי בראשית, וישבות ביום השביעי.

לז.

כנגד עון דור המבול בעון הגזל, נתן להם פרשת משפטים שכל דיני גזלה וגניבה נכתבים בה

וכנגד עון דור המבול בעון הגזל כאדה"ר, נתן להם פרשת משפטים, שכל דיני גזלה וגניבה נכתבים בה. ולא עוד אלא שהדין הא' (שמות כ"א ב') כי תקנה עבד עברי, מדבר בנמכר בגניבתו ע"י ב"ד, ואינו נתקן עד שימכר, ואח"כ יצא לחירות. ולכן גם הם (תהלים ק"ה י"ז) לעבד נמכר יוסף, וכל בני ישראל היו עבדים למצרים, לתקן עון הגזל, ואז יצאו לחירות. והנה כיון שקבלו עליהם הדין הזה של עבד עברי, נחשב עליהם כאלו נתקיים בהם, ונמחל להם עון הגזל.

לח.

הוצאת שכבת זרע לבטלה כבר נתקן על ידי שהושלכו ליאור

ועניין הוצאת שז"ל, כבר נתקן ע"י שהושלכו ליאור כנז"ל, ונתבררו מן הרע.

לט.

כנגד עון אנשי סדום שכפרו בדינין, לכן ניתן להם פרשת ואתה תחזה מכל העם, ומינוי שופטים ודיינים

וכנגד עון אנשי סדום, שכפרו בדינין כאדה"ר, לכן ניתן להם פרשת (שמות י"ח כ"א) ואתה תחזה מכל העם, ומינוי שופטים ודיינים.

מ.

ענין משה ויתרו בענין מינוי הדיינים – משה היה השורש לכולם

ובזה יתבאר לך, ענין משה ויתרו, בענין מינוי הדיינים, שלא עשאו משה מתחלה. והענין הוא, כי הנה משה היה השרש לכלם כנזכר, ובהיותו שופט את העם, היו ניצוצות נשמות טובות שחטאו בראשונה, בהיותם מעורבות באנשי סדום, היו עתה מתעברות במשה בסוד העבור, שהוא אחד מבחי' הגלגול, ובזה יספיק להם כאלו הם עצמם השופטים, והיה נמחל להם עונם. ובפרט אם הוי באים לפני משה אותם הדינים בעצמם, ואותם המריבות שבאו כיוצא בהם לפני דייני סדום, ועתה היה דן אותם במשפט כפי הדין, ובזה כל מי שחטא בראשונה בדין כיוצא בו, היה בא אז בסוד העבור בעת ההיא, והיה נתקן.

מא.

ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב, למהר תיקון העון ההוא

וזהו טעם מ"ש (שם י"ח י"ג) ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, למהר תיקון העון ההוא, קודם נתינת התורה. ויתרו א"ל לא טוב הדבר אשר אתה עושה וגו', כלומר לא תוכל לתקן הרע הזה ולהחזירו

לטוב, בהיותך יושב לבדך שופט, כי כבד הדבר לתקן כמה נצוצות רבות של נשמות ההם, ובפרט כי צריך שיבואו כל מציאות הדינים הראשונים שטעו בהם דייני סדום, לכשיותקנו על ידך, והנה אתה יחידי ואינך יכול לדון דינים הרבה, וימשך התקון לזמן רב. ולכן ושמת עליהם שרי אלפים, ובהתרבות הדיינים, יתרבו הדינים, ויתוקן הדבר במהרה, והדברים הקלים יתוקנו על ידיהם, והדבר הקשה של העון הגדול יביאון אליך, ויתוקן על ידך, ובזה תמהר תקונם.

מב.

כמו שהיו דור המדבר מבחינת הרע של הבל שהוא משה, כן היו בהם מבחינת קין

עוד א"ל טענה אחרת, והיא, כי כמו שהיו דור המדבר מבחי' הרע של הבל, שהוא משה. כן היו בהם מבחי' קין דיסוד דאימא כמ"ש למטה בדרוש שאחר זה, בענין דור המדבר, ולא יספיק היות משה השופט לתקנם, כנודע שאין הנשמה באה בסוד העיבור להתקן, אלא באדם אחד שיהיה משרש נשמתו, ויהיה גואלו הקרוב אליו, לכן ושמת עליהם שרי אלפים וגו', ויהיה בהם שופטים משרש בחי' קין, ויתוקנו גם הם על ידיהם.

מג.

כמו שהתחלת תיקונו של הבל היה במשה שהיה טוב בלי רע, כן התחלת תיקון קין בסוד נשמתו היה ביתרו חמיו של משה

ועדיין צריכים אנו לתת טעם, למה לא נצטווה בזה בתחלה ע"י הקב"ה, והטעם הוא, כמש"ה (בראשית ד' כ"ד) כי שבעתים יקם קין, כי כמו שהתחלת תיקונו של הבל היה במשה, שהיה טוב בלי רע,

כנז"ל בפסוק ותרא אותו כי טוב הוא, כן התחלת תיקון קין בסוד נשמתו, היה ביתרו חמיו של משה, והיו שניהם בדור אחד, וכנודע מספר התקונין, בפסוק קניתי איש את ה'.

מד.

קין אמר לית דין ולית דיין ולית עולם אחרון, ונתקן על ידי יתרו

והנה קין חטא ג"כ בענין הדינים, ואמר לית דין ולית דיין, ולית עולם אחרון, כשהרג להבל אחיו. ולכן אשר עתה היה נתקן ע"י יתרו, תקן עון ההוא, והוא בעצמו יעץ למשה עצה זו, והודה על ענין הדיינים, לתקן פגם שבו. וגם כי כיון שהוא ראש לנשמות קין, היה רוצה לתקן גם את נשמות קין, שהיו גם הם מעורבים בדייני סדום. ולכן בחר במינוי שופטים אחרים, שהיו מבחי' קין, לתקן את נשמות קין גם הוא, ע"ד שהיה משה מתקן נשמות הבל, והנה אחר שנמחלו ג' עבירות אלו, אז עמדו בהר סיני, ופסקה כל זוהמתם הראשונה, ואז קבלו כל התורה כלה.

מה.

נבאר עתה בקיצור ענין גלות ישראל למצרים ולמה היו שבעים נפש, ואיך נגאלו, ואיך נכנסו לארץ ישראל, ואח"כ נחזור לבאר דרוש ארוך, בענין משה רבינו ע"ה ודור המדבר וערב רב, ודרושים רבים הנכללים בהם

ונבאר עתה בקיצור, ענין גלות ישראל למצרים, ולמה היו שבעים נפש, ואיך נגאלו, ואיך נכנסו לא"י. ואח"כ נחזור לבאר דרוש ארוך, בענין מרע"ה, ודור המדבר, וערב רב, ודרושים רבים הנכללים בהם.

מז.

כל הנשמות באות מטפת החסדים נמשכים מן הדעת שמשם טפת הזרע, ובפרט מן החסדים התחתונים המגולים הקרובים אל היסוד, ואף על פי שגם באים נשמות מבחינת החסדים המכוסים, אינם עולים בחשבון נפשות בני ישראל שנכנסו בגלות

וכמו שהודעתיך בפרשת בראשית בענין חטאו של אדה"ר, כי כל הנשמות באות מטפת החסדים, שהם מ"ד, נמשכים מן הדעת, שמשם טפת הזרע, בסוד (בראשית ד' כ"ה) וידע אדם עוד את חוה אשתו, ובפרט מן החסדים התחתונים המגולים, הקרובים אל היסוד. ואף על פי שגם באים נשמות מבחי' החסדים המכוסים, אינם עולים בחשבון נפשות בני ישראל שנכנסו בגלות, כי בחי' הגלות הוא הסתלקות החסדים, והעלמם בשרשם כמו שנבאר ובחי' זו אינו ניכר אלא במגולים, שמתעלמים אח"כ, ולא במכוסים ונעלמים תמיד, ולכן מספרם אינם אלא ע' נפש בלבד, שהם כללות האורות, אבל פרטיהם הם ס' רבוא, כמספר ו"ק.

מז.

טעם שישראל נקראים בני ישראל

והנה היותם נקראים בני ישראל, הוא במה שנודע, כי חג"ת נקראים אבות, ונה"י נקרא בנים. ולפי שאלו האורות המגולים הם החסדים דנו"ה, ולכן נקראו בני ישראל, כי משם שרשם וישראל הוא ז"א עצמו כנודע, ובניו הם נו"ה שבו.

מח.

נבאר עתה דרוש גדול כולל דרושים רבים, ובכללם יתבארו ענייני נסים דיציאת מצרים, ובמדבר, ובו נבאר ענין ישראל, ויעקב, ועשו, ורחל, ולאה, ודור המדבר, וערב רב, ומשה ואהרן ומרים, וענין המרגלים, ויהושע וכלב, וענין אפרים בן יוסף, ושני המטות, מטה האלהים ומטה משה, וענין הבאר, ומן, וענני כבוד

ונבאר עתה, דרוש גדול, כולל דרושים רבים, ובכללם יתבארו ענייני נסים דיציאת מצרים, ובמדבר, ובו נבאר ענין ישראל. ויעקב. ועשו. ורחל. ולאה. ודור המדבר. וערב רב. ומשה ואהרן ומרים. וענין המרגלים. ויהושע וכלב. וענין אפרים בן יוסף. ושני המטות, מטה האלהים. ומטה משה. וענין הבאר. ומן. וענני כבוד. וקצת רמז מאמר בספר הזוהר פרשת תצוה בענין הנהו תלת נקודין דכל עלמא, חורבא, וישובא, וג"ע הארץ.

מט.

פרצוף אמצעי העומד כלפי פנים דפרצוף דור המדבר הוא הנקרא יעקב, וב' פרצופים אחרים זה בימינו וזה בשמאלו נקראים ערב רב ועשו בן יצחק אחיו של יעקב

שורה ג', להלאה משורה שניה, והיא היותר רחוקה מז"א. גם היא ג' פרצופים אחרים, פרצוף אמצעי, העומד כלפי פנים דפרצוף דור המדבר, הוא הנקרא יעקב. וב' פרצופים אחרים, זה בימינו, וזה בשמאלו, נקראים ערב רב, ועשו בן יצחק אחיו של יעקב. והנה הם ט' פרצופים, וזה ביאורם, ונתחיל לבאר תחלה השורה החיצונה שבכלם, ואח"כ השנית, ואח"כ הפנימית משלשתם.

נ.

שורה החיצונה היא יעקב באמצע וערב רב בימינו ועשו בשמאלו

שורה החיצונה, היא יעקב באמצע, וערב רב בימינו, ועשו בשמאלו.

נא.

ב' הפרצופין אשר מימין יעקב ומשמאלו, הם בחינת ערב רב שיצאו ממצרים עם ישראל ונתגיירו

והנה ב' הפרצופין אשר מימין יעקב ומשמאלו, הם בחינת ערב רב שיצאו ממצרים עם ישראל ונתגיירו, ולכן הם בצד ימינו של יעקב. ועשו, בשמאלו של יעקב. ולכן לא נתגייר, ובזה את המילה ואת הבכורה וכו'.

והנה עיקר ההארה היוצאה מיסוד דאבא היא ביעקב, שהוא כנגד פנים דזעיר ממש, וההארה ההיא נמשכת ביושר. אבל שתי ההארות שיש בצדי יעקב, אינם נמשכות ביושר מפנים דזעיר, רק הם נוטים אל האלכסון בקרן זוית, ולכן הארתם מועטת. ועכ"ז, הימני גדולה הארתו מן השמאלי. ולכן יעקב שהוא באמצע, הארתו גדולה מאד, ואין החיצונים שולטים בצד הפנים כלל, ולכן היה בחיר שבאבות, ובפרט אחר שנתעלה במדרגת ז"א עצמו, כנזכר לעיל בפסוק ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל. ועכ"ז יש בו בחי' דין, כי כן יעקב בגימטריא שני שמות אלהי"ם, עם מספר עשר אותיותיהם, כמ"ש בפרשת וישלח, ובריש פרשת לך לך.

נב.

הערב רב אשר מימין יעקב היא הארה מועטת, לכן שלטו בהם החיצונים והיו גוים – ולהיותם נמשכים מיסוד דאבא שהוא משה, לכן טרח משה רבינו ע"ה להוציאם ממצרים ולגיירם ונקראו על שמו – ערב רב בגימטריא דעת

והערב רב אשר מימינו, היא הארה מועטת, לכן שלטו בהם החיצונים, והיו גוים. ולהיותם נמשכים מיסוד דאבא שהוא משה, כמ"ש לעיל בדרוש שקודם לזה, לכן טרח מרע"ה להוציאם ממצרים, ולגיירם, ונקראו על שמו, כמש"ה (שמות ל"ב ז') כי שחת עמך וכו', וכמ"ש בדרוש שקדם. כי לכן ערב רב בגימטריא דעת, שהוא דעת עליון שביסוד דאבא, ומשם נמשכת הארתם לחוץ.

נג.

עשו אח יעקב היא הארה גרועה מכל ההארות כולם, לכן שלטו בו הקליפות יותר מבערב רב ולא נתגייר כלל

ועשו אחיו אשר משמאל יעקב, היא הארה גרועה מכל ההארות כולם של יסוד דאבא, אם להיותה בשורה החיצונה מכולם, הרחוקה מז"א. ואם להיותה בצד השמאל, ובפרט שהיא הארה נמשכת באלכסון, שהיא גרועה ומועטת כנזכר, ולכן שלטו בו הקליפות יותר מבערב רב, ולא נתגייר כלל.

נד.

הטעם שיצחק אביו של עשו היה רוצה לקרבו ולגיירו ולתת לו הברכות והבכורות

וזהו הטעם שהיה יצחק אביו רוצה לקרבו ולגיירו, ולתת לו הברכות

והבכורות, לפי שגם הוא מן השמאל, כמו יצחק שהוא שמאלו דז"א כנודע. ולכן עשו בגימטריא שני שמות אלו קפ"ד, שהוא אחוריים הממולאים דהוי"ה ז' יודי"ן שביסוד דאבא, כנז"ל בדרוש שקדם, ועם עשר אותיותיו שבאחוריים ההם הפשוטים, הרי צד"ק, ולהיותו סמוך עם יעקב, רצה להתאחז ג"כ בו מבחי' ב' אלהי"ם שבו, עם עשר אותיותיהם העולים יעקב כנזכר, כי גם הם דינים, ורצה להתאחז בהם, ולכן צדק ויע"ב בגימטריא עשו. גם בזה תבין, איך יעקב ועשו הם אחים סמוכים זה עם זה למעלה, כשני אחים ממש.

נה.

בשורה האמצעית אין בהם אחיזה אל החצונים, כמו בשורה החיצונה שנתאחזו החיצונים בערב רב ובעשו שבימין ושמאל – יעקב האמצעי לבדו, היה שלם מכולם ולא שלטו בו

שורה האמצעית, היא ג' פרצופים אחרים, והם, דור מדבר באמצע, וב' המטות הנזכר בתורה. הא' נקרא מטה סתם, הוא בצד ימין דדור המדבר. והב' נקרא מטה האלהים, הוא בצד שמאל דדור המדבר. ולכן נקרא מטה האלהים, כי היא בשמאל כנזכר בזוהר פרשת בשלח דף מ"ח ע"א. וגם נתבאר בם"ה, כי ב' מטות היו. ושלשתם עומדים בבחי' אחור בפנים, ר"ל כי פניהם לצד החיצון, כנגד אחוריהם של ג' פרצופין דשורה החיצונה כנז"ל, אבל אחוריהם הם לצד הפנים של שורה הפנימית, שבה ג' פרצופין, שהם, ז"א, ומן, ועניי כבוד, כמ"ש לקמן. ולהיות כי זו השורה היא יותר קרובה לז"א, ולכן אין בהם אחיזה אל החצונים, כמו בשורה החיצונה, שנתאחזו החיצונים בערב רב ובעשו, שבימין ושמאל. ויעקב האמצעי לבדו, היה שלם מכלם, ולא שלטו בו כנז"ל.

נו.

הטעם שלא שלטו החיצונים ביעקב, רק בערב רב ועשו שהם הארות גרועות ומועטות

ואמנם הארת דור המדבר, זה ענינו, הנה נתבאר לעיל, כי עיקר ההארה האמיתית בכחה ובגבורתה, היא באמצע, לפי שיוצאה ביושר, ולא בדרך נטיה. ולכן בשורה החיצונה, עיקר ההארה היא ביעקב. ולכן לא שלטו בו החיצונים כנז"ל, אבל בערב רב ועשו, שהם מן הצדדים, הם הארות גרועות ומועטות, ולכן שלטו בהם החיצונים. גם בשורה זו האמצעית, עיקר ההארה היא בדור המדבר, שהיא האמצעית. ושתי ההארות שבצדדיו, הם טפילות אליו, ונקרא מטות כנזכר.

פרשת בא

שער הפסוקים – פרשת בא

נז.

הערב רב הם ניצוצות נשמות השחתת זרע אדם הראשון באותם ק"ל שנה, ולא היו נתקנים עדיין, ולהיותם מבחינת הדעת שהוא משה ע"ה, השתדל מאד לתקן אותם ולהוציאם ממצרים – השי"ת צוהו קדש לי כל בכור בבני ישראל, רק בכורות בני ישראל שגם הם מבחינת הדעת העליון הנקרא בכור והיו מתוקנים כבר מעון השחתת הזרע, אבל לא בכורות הערב רב שעדיין אינם נתקנים ואינם ראויים למצוה זאת

קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל וגו'. יש לתמוה מאוד בפרשה זו, כי הנה השי"ת ציווהו, קדש לי כל בכור, ומרע"ה הניח מלצות את ישראל על מצוה זו בזאת הפרשה, וציום מצוה אחרת, כמש"ה ויאמר משה אל העם זכור את היום אשר יצאתם ממצרים וכו'.

ואח"כ חזר בפרשת והיה כי יביאך, וצווים והעברת כל פטר רחם וכו'. אבל הענין הוא, כמו שנתבאר לעיל בפסוק ויקם מלך חדש, כי הערב רב הם ניצוצות נשמות השחתת זרע אדם הראשון, באותם ק"ל שנה, ולא היו נתקנים עדיין, ולהיותם מבחי' הדעת שביסוד דאבא, שהוא משה ע"ה, השתדל מאד לתקן אותם, ולהוציאם ממצרים, כנזכר שם באורך, והנה השי"ת צוהו, קדש לי כל בכר בבני ישראל, להיות גם הם מבחי' הדעת העליון, הנקרא בכור, ושם מגיע פגם חטא של השחתת הזרע כנודע. ולכן בני ישראל שהיו מתוקנים כבר מעון הזה, קדש לי כל בכור שלהם, אבל לא בכורות הערב רב, שעדיין אינם נתקנים, ואינם ראויים למצוה זאת.

נח.

אם משה רבינו ע"ה היה תיכף אומר להם מצוה זאת, ויהיו הערב רב שומעים קדש לי כל בכור בבני ישראל, ולא בערב רב, היו פורקים עול וחוזרים לסורם, לכן בהיות רצון משה רבינו ע"ה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולא יבעטו ח"ו בהקב"ה, לכן התחיל להם במצות זכור את היום הזה אשר יצאתם מארץ מצרים, שהיא מצוה כוללת לישראל ולהם, לכן כתיב ויאמר משה אל העם שהם הערב רב, ובלשון רבים אשר יצאתם היום היום אתם יוצאים – הערב רב לא נשתעבדו במצרים – כי אמר אלהים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה קאי על הערב רב – בראותם עמוד הענן נוסע לפני ישראל ולא לפני הערב רב, אמרו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו

ומשה רבינו ע"ה ראה, והנה אם עתה שהוא התחלת נתינתו יתברך לישראל את המצות, וזו ראשונה מכולם, אחר מצות פסח וחג המצות, אם היה תיכף אומר להם מצוה זאת, ויהיו הערב רב שומעים קדש לי כל בכור בבני ישראל, ולא בערב רב, היו פורקים עול, וחוזרים

לסורם. ובפרט, כי עדיין לא יצאו ישראל ממצרים, כי הרי כתיב (שמות י"ג י"ז) ולא נחם אלהים וגו', כי קרוב הוא, כי אמר אלהים פן ינחם העם, שהם הערב רב, ושבו מצרימה, ומכ"ש עתה שעדיין היו בבתיהם, וכמו שמצינו שבראותם עמוד הענן נוסע לפני ישראל, ולא לפני הערב רב, אמרו (שם ל"ב א') קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כנזכר בזוה"ק. ולכן בהיות רצון מרע"ה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולא יבעטו ח"ו בהקב"ה, לכן התחיל להם במצות זכור את היום הזה אשר יצאתם מארץ מצרים, והיא מצוה כוללת לישראל ולהם, ולכן כתיב ויאמר משה אל העם, שהם הערב רב, ולכן אמר בלשון רבים, אשר יצאתם היום, היום אתם יוצאים. אמנם אמר מבית עבדים, כלומר יצאתם ממצרים הנקרא בית עבדים, ע"ש ישראל שנשתעבדו שם, אבל אתם לא נשתעבדתם שם, ולכן לא אמר הכתוב מהיות עבדים, אלא מבית עבדים. [הגהה א"ש, גם עמ"ש חז"ל, שהמצריים נקראים עבדים, להיותם בני חם, הנקרא עבד, ואתי שפיר, כנלע"ד].

נט.

כל צורך חוזק יד לא היה בעבור ישראל אלא בעבור הערב רב, שלולי חוזק ידו יתברך לא היה מניחם פרעה לצאת, אבל לישראל לבדם לא היה מקפיד פרעה כל כך ולא היה צריך ליד חזקה ההוא

גם רמז באמרו כי בחוזק יד וכו', כי כל צורך חוזק יד לא היה בעבור ישראל, אלא בעבורם, וכמש"ה (שם ט' י"ז) ולמען ספר שמי בכל הארץ. ולולי חזק ידו יתברך, לא היה מניחם פרעה לצאת. אבל לישראל לבדם, לא היה מקפיד פרעה כ"כ, ולא היה צריך ליד חזקה ההוא. וזש"ה, כי בחזק יד הוציא ה' אתכם, ולא אמר את ישראל, וכיון שהוא כן, ולא יאכל חמץ, לא אתם ולא בני ישראל:

ס.

משה רבינו ע"ה פייס הערב רב בדברים – על ידי שאמר להם משה שהחוזק יד עשה הקב"ה רק בשבילם, נתאמת בלבם שהקב"ה אוהב אותם – עתה אני רוצה לצוות לישראל מצוה פרטיית שאין לכם חלק בה, והטעם הוא כי הרי אתם הערב רב יוצאים היום ולא בחצות לילה כדרך ישראל שיצאו בחצות הלילה

והנה על ידי כן, נתאמת בלב הערב רב שהקב"ה אוהב אותם, ואחר שפייסם בדברים אלו, אז התחיל להתנצל להם על העתיד, והוא מצות הבכור כנז"ל. וז"ש, היום אתם יוצאים בחדש האביב, והוא הקדמה על העתיד, כלומר הרי נתתי לכם ולישראל מצוה אחת, ששניכם שוים בה לסיבה הנז"ל. ועתה אני רוצה לצוות לישראל מצוה פרטיית, שאין לכם חלק בה, ולא מחוסר רב אהבתו יתברך אתכם, כי הרי במצוה ראשונה השוה אתכם כנזכר. רק הטעם הוא, לפי שאין עליכם חיוב מצוה זאת, מן הטעם שנבאר, והוא, כי הרי אתם הערב רב יוצאים היום, ולא בחצות לילה כדרך ישראל שיצאו בחצות הלילה, כמש"ה (שם י"ב ל') ויקם פרעה לילה, בעבור מכת בכורות המצריים, וכנגד זה נתחייבו ישראל להקדיש בכוריהם, שגרמו להם יציאתם בלילה, בעת מכת בכורות. אבל אתם יוצאים היום, ולא בלילה, אתם פטורים ממצוה זו שנאמר עתה אח"כ.

סא.

אחר שפייס הערב רב בדברים, אז החזיר פניו כנגד ישראל, ודבר עמהם בלשון יחיד, כי ישראל גוי אחד הם בארץ – הסיבה שלא דבר משה רבינו ע"ה עם בני ישראל והערב רב ביחד

ואחר שפיסם בדברים, אז החזיר פניו כנגד ישראל, ודבר עמהם

בלשון יחיד, כי ישראל גוי אחד הם בארץ. וז"ש, כי יביאך, בלשון יחיד נאמרה כל זו הפרשה. ואמר להם, הנה כבר צויתי לערב רב על מצות חמץ, ועתה אני מצוה גם אתכם על המצוה הזאת ג"כ. והסיבה שלא דברתי עמהם ועמכם ביחד הוא, לפי שאין הטעמים שוים בשניכם, כי טעם שלהם הוא כנ"ל, כי בחוזק יד. אבל הטעם שלכם הוא בלשון אחר, והגדת לבנך וגו', בעבור זה עשה ה' לי, ולא לע"ר, כי הם לא היו משועבדים כמוני, ולכן בי תלוי יציאת מצרים, כמש"ה בצאתי ממצרים. ואחר אשר השווה לשניהם במצוה זאת, ונתפייסו כלם, אז אמר המצוה של קדש לי כל בכור וגו', לישראל לבדם בלשון יחיד. והיה כי יביאך, והעברת כל פטר רחם, ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו וגו'. וטעם זה לא שייך אלא בכם, היוצאים בחצות לילה, בעת הריגת בכורי מצרים, משא"כ בערב רב שיצאו אח"כ ביום כנז"ל.

סב.

הטעם למה נתן מצות אכילת מצה גם לערב רב מה שלא עשה כן במצות הבכור – הערב רב הם בסוד דעת העליון שבבינה

והנה טעם למה נתן מצות אכילת מצה גם לערב רב, מה שלא עשה כן במצות הבכור, הטעם הוא במה שהודעתיך, בפסוק ויקם מלך חדש, כי הערב רב הם בסוד דעת העליון שבבינה, ובחי' המצה שמורה היא במלכות של הבינה, והיא הנקרא ד' רבתי דאחד כנודע. והנה גם שם דעתן של נשים קלה, בגימטריא קל"ה כמנין מצה, ולכן נצטוו גם הם במצות המצה.

פרשת בשלח

שער הפסוקים – פרשת בשלח

סג.

פשט הפסוק ויקח משה את עצמות יוסף עמו, הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים הם אותם הנפשות שגזר עליהם יוסף הצדיק שימולו וגייר ומל אותם, ומשה גם הוא רצה לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, ולפי שיוסף התחיל במצוה זאת והיה העיקר הראשון לגיירם, לכן לקחו משה עמו

ויקח משה את עצמות יוסף עמו. כבר ידעת מ"ש רז"ל בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, שגזר עליהם שימולו, וגייר כמה נפשות ומל אותם, והם הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים. ומשה גם הוא רצה לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, ולפי שיוסף התחיל במצוה זאת, והיה העיקר הראשון לגיירם, לכן לקחו משה עמו.

סד.

השי"ת אמר למשה רבינו ע"ה "עבר לפני העם", "עבר" אותיות ער"ב, שהערב רב שיש מהם פחד שמא יסקלו אותו, אני מבטיחך שאצילך מהם, אמנם מן ישראל אל תפחד מהם כי קדושים הם ולא יזיקוך

ויאמר ה' אל משה עבור לפני העם. הנה ר"ת 'עבר 'לפני 'העם הוא על"ה, גם תיבת "עבר", אותיות ער"ב, פירוש, כי אותם ערב רב שעלה אתם, הנקרא העם סתם, מהם יש פחד פן יסקלוך, ולכן אני מבטיחך שאצילך מהם. אמנם מן ישראל, אל תפחד מהם, כי קדושים הם, ולא יזיקוך.

פרשת תשא

שער הפסוקים – פרשת תשא

סה.

מה היתה כוונת הערב רב בענין העגל – ענין בלעם וענין הערב רב איך הם מן הסיגים והזוהמא של משה רבינו ע"ה, אבל עדיין היה בהם תערובת ניצוצות קדושה, לכן נזדרז משה בכל כחו להכניס הערב רב תחת כנפי השכינה – לבן הארמי נתגלגל בבלעם בן בעור, כי בעור הוא בנו של לבן ואביו של בלעם – כל אותה המשפחה הם משורש אחד שהם סיגי נשמת מרע"ה, והם לבן ובעור ובלעם ובניו יונוס ויומברוס, לכן כולם היו קוסמים ומנחשים גדולים, לא היו כמותם בעולם

ענין העגל, צריך לדעת כונת הערב רב מה היתה, בעשותם עתה זה העגל. כבר הודעתיך בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, ענין בלעם, וענין הערב רב, איך הם מן הסיגים והזוהמא של מרע"ה, אשר נשמתו היתה מן הדעת עצמו דז"א, מבחי' מוחין דאבא. אבל עדיין היה בהם תערובת ניצוצות קדושה, ולכן נזדרז משה בכל כחו, להכנים הערב רב תחת כנפי השכינה. וכן מצינו בבלעם, שארז"ל עליו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם, ובאומות העולם קם, ומנו בלעם. גם הודעתיך בפסוק ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה, כי לבן הארמי נתגלגל בבלעם בן בעור, כי בעור הוא בנו של לבן, ואביו של בלעם. והנה כל אותה המשפחה, הם משורש אחד הנזכר, שהם סיגי נשמת מרע"ה. והם, לבן, ובעור, ובלעם, ובניו יונוס ויומברום, הנז' בסוף בפרשת תשא. ולכן כולם היו קוסמים ומנחשים גדולים, לא היו כמותם בעולם.

סו.

בעור אביו של בלעם היה מגולגל בצומח, ולא היה לו עדיין תיקון לעלות בבעל חי מרוב זוהמת הרע אשר בו, הוא בחינה עליונה אשר בכל הסיגים שבשורש ההוא, לכן יונוס ויומברוס בני בניו שהיו ראשי הערב רב כנודע, וכן הערב רב עצמם, כולם היו חפצים בתיקונו, כי בעלייתו תהיה עלייה להם

וכבר הודעתיך בשער הגלגולים, וכן במצות ברכת המזון, בפרשת עקב, ענין המגולגלים בכל ד' בחי', שהם, 'דומם, 'צומח, 'חי, 'מדבר. גם הודעתיך שם, כי לכל בחי' מאלו יש זמן קצוב להם, לעלות משם למעלה יתירה. והנה זמן המגולגלים בצומח, הוא בד' חדשים ראשונים, שהם, ניסן, אייר, סיון, תמוז. והם עולים ומתגלגלים בבעל חי. והנה בעור אביו של בלעם, היה מגולגל בצומח, ולא היה לו עדיין תקון לעלות בבעל חי, מרוב זוהמת הרע אשר בו. ובלי ספק, כי הוא בחי' עליונה אשר בכל הסיגים שבשרש ההוא, ולכן יונום ויומברום בני בניו, שהיו ראשי הערב רב כנודע, וכן הע"ר עצמם, כלם היו חפצים בתקונו, כי בעלייתו תהיה עלייה להם.

סז.

ויביטו ויבינו בקסמים שלהם כי אין לו יכולת לעלות משם אלא על ידי שיחטיאו ישראל ועל ידי כן תתגבר הקליפה ותוכל להוציא את נפש בעור אביהם מן בחינת הצומח – נתחכמו לעשות העגל ההוא של זהב הנקרא שור על ידי הכשפים העצומים אשר בפיהם המכחישים פמליא של מעלה, ונתחברו כל הסיועים יחדיו, של הקליפה והכשפים, והקדושה של כח אהרן, ושל השם הקדוש שעל הטס ההוא, שבו העלו את יוסף מן היאור ועל ידי כן יצא משם שור הזהב ובתוכו רוחניות וחיות של נפש בעור אביהם, ועלה מצומח

לחי, וקבלוהו עליהם למנהיג שיודיעם עתידות וכל הצריך אליהם, וכל זה על ידי מה שהחטיאו לישראל

ויביטו ויבינו בקסמים שלהם, כי אין לו יכולת לעלות משם, אלא ע"י שיחטיאו ישראל, ועי"כ תתגבר הקליפה, ותוכל להוציא את נפש בעור אביהם, מן בחי' הצומח. ויצורף לזה היות החטא הזה נעשת ע"י אהרן הכהן, קדוש ה'. ויצורף ג"כ לזה, היות בידם אותו טם של זהב, שכתוב בו עלה שור. ואז נתחכמו לעשות העגל ההוא של זהב הנקרא שור, ע"י הכשפים העצומים אשר בפיהם, המכחישים פמליא של מעלה, ונתחברו כל הסיועים הנז' יחדיו, של הקליפה והכשפים, והקדושה של כח אהרן, ושל השם הקדוש שעל הטם ההוא, שבו העלו את יוסף מן היאור ועי"כ, יצא משם שור הזהב, ובתוכו רוחניות וחיות, של נפש בעור אביהם, ועלה מצומח לחי, וקבלוהו עליהם למנהיג, שיודיעם עתידות וכל הצריך אליהם, וכל זה ע"י מה שהחטיאו לישראל כנז"ל.

סח.

נפש בעור הרשע אשר בשור ההוא, הוא שהיה צווח ואומר אלה אלהיך ישראל, זה סוד מה שאמרו שהאכילוהו עשבים, כי כיון שהיה מגולגל בצומח ובעשבים היה אוכל מהם, להעתיק משם בחינת נפשו המגולגלת שם, ועל ידי אכילתו אותם, יחזרו אבר מאברי השור החי ההוא ויעלה מצומח לבעל חי, וכל זה על ידי כח הקסמים שלהם, ולכן עשו העגל הזה בחודש תמוז שהוא החדש האחרון של זמן גלגול עליית הצומח אל מדרגת בעל חי

ונפש בעור הרשע, אשר בשור ההוא, הוא שהיה צווח ואומר, אלה אלהיך ישראל, כמ"ש חז"ל. גם זה סוד מ"ש חז"ל, שהאכילוהו עשבים, כמש"ה (תהלים ק"ו) כתבנית שור אוכל עשב. והענין הוא, כי כיון שהיה מגולגל בצומח ובעשבים, היה אוכל מהם, להעתיק משם בחי' נפשו המגולגלת שם, וע"י אכילתו אותם, יחזרו אבר מאברי השור החי

ההוא, ויעלה מצומח לבעל חי. וכל זה, ע"י כח הקסמים שלהם. ולכן עשו העגל הזה בחדש תמוז, שהוא החדש האחרון של זמן גלגול עליית הצומח אל מדרגת בעל חי.

סט.

כבר ידעת כי קין רובו רע, והבל הוא טוב, ומשה הוא הבל, ונאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא – קין אתא מסטרא דנחש, שנאמר עליו ולכל תכלית הוא חוקר, שכוונתו לכלות כל העולם

למה יאמרו מצרים 'לאמר 'ברעה 'הוציאם וגו'. ר"ת הוא הבל, והענין הוא, כי כבר ידעת, כי קין רובו רע, והבל הוא טוב, ומשה הוא הבל, ונאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא. וא"כ למה יאמרו מצרים, כי הבל שהוא משה מסטרא דטוב, הוציא את בני ישראל ממצרים ברעה, שהוא מסטרא דקין. וכמו שקין הרג להבל בהרים ובשדות, גם פה הוציאם להרוג אותם בהרים. וכמו שקין אתא מסטרא דנחש, שנאמר עליו ולכל תכלית הוא חוקר, שכוונתו לכלות כל העולם. כן פה נאמר, ולכלותם מעל פני האדמה. וכמו שקין כתיב בו הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה, כן פה כתיב, ולכלותם מעל פני האדמה. וא"כ כדי שלא יחשבו מצרים, שאני מסטרא דרע חם ושלום, לכן למה ה' יחרה אפך בעמך, אשר הוצאת מארץ מצרים, לכן שוב מחרון אפך.

ע.

משה הוא שם בן נח – משה הוא גלגול הבל בן אדם – אחר כך נתגלגל בשת אחיו, ואחר כך בנח הצדיק, שהיו בדורו דור המבול, שהם עצמם בחינת הערב רב שבדורו של משה – לפי שנח הניחם למחות בדור המבול וחטא בזה, לכן נתקן במשה

שמסר עצמו עליהם ואמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת

[סימן ל"ג] **ויאמר** משה אל ה' ראה אתה אומר אלי. קשה שלא מצינו מאמר ידעתיך בשם כלל בכל התורה, ואיך אמר ואתה אמרת ידעתיך בשם. אבל זה יובן במ"ש בספר התיקונין בתיקון ס"ט, כי משה הוא שם בן נח. והענין נתבאר אצלינו, כי משה הוא גלגול הבל בן אדם, ואח"כ נתגלגל בשת אחיו, ואח"כ בנח הצדיק, שהיו בדורו דור המבול, שהם עצמם בחי' הערב רב שבדורו של משה, כנז"ל בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים. ולפי שנח הניחם למחות בדור המבול וחטא בזה, לכן נתקן במשה, שמסר עצמו עליהם, ואמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואחר כך נתגלגל בשם בן נח. ואל תתמה, איך נתגלגל בנח ובשם בנו, שהיו שניהם חיים בדור אחד. כי כבר הודעתיך, כי בחי' כל הגלגולים האלה של משה, הם בסוד חלקי נר"ן שלו, וחלק זה בא באיש א', וחלק זה בא באיש אחר. וז"ש, ואתה אמרת ידעתיך בשם, כלומר כבר הודעת לי, שנתגלגלתי בשם בן נח, שהיה נביא, ושם ידעתני ודברת עמי בנבואה. וגם בהיותי מגולגל בנח, אמרת לי שמצאתי חן בעיניך. וכמש"ה, (בראשית) ונח מצא חן בעיני ה'. כי חן, הם עצמם אותיות נח, וזש"ה וגם מצאת חן בעיני.

פרשת בלק

שער הפסוקים – פרשת בלק

עא.

בלק ובלעם היו קוסמים וחכמים שאין כמותם בעולם – נקרא בלק בן צפור על שם חכמתו שהיה קוסם על ידי צפור אחד

[**סימן כ"ב**] **וירא** בלק בן צפור את כל אשר וגו'. ראיתי לבאר כאן, ענין בלק ובלעם, שהיו קוסמים וחכמים, שאין כמותם בעולם. וכמ"ש חז"ל כי בבחי' אחת היה בלק טפל לבלעם. ובבחי' אחרת, היה בלעם טפל לבלק. וגם בזוהר האריך בענין בלק ובלעם, כי נקרא בלק בן צפור, ע"ש חכמתו שהיה קוסם, ע"י צפור א'. [הגהה א"ש, אני פרשתי בזוהר, כפי דבריהם, כי בן צפור, ירצה דדריש כן מלשון בינה שהיה מבין חכמתו מאמצעות אותו הצפור הנקם"ם].

עב.

תכלית שנאתם עם ישראל על חנם – גם עמלק היה שונא גדול לישראל – עמלק ע"ם ל"ק עמא דלקא לון – בלק ב"א ל"ק – בלעם ב"ל ע"ם – נשתארו אותיות עמ"ק, בלבל עמק דמחשבה דילהון דלא ישלטון ולא ישתארו בעלמא

גם ראינו תכלית שנאתם עם ישראל על חנם, משא"כ בזולתם. זולתי עמלק, שגם הוא היה שונא גדול לישראל. ולכן רצוני לייסד ענין זה, על מאמר ספר הזוהר בפרשת בלק דף קצ"ט ע"ב שורה כ"ג, וז"ל, ודוד מלכא אמר, (תהלים ט') כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם וגו', ואע"ג דהאי קרא וכו', אמרו עמלק, ע"ם ל"ק, עמא דלקא לון וכו'.

בלק, בא לק וכו', בלעם, ב"ל ע"ם וכו'. מה אתוון אשתארו עמ"ק, בלבל עמק דמחשבה דילהון, דלא ישלטון, ולא ישתארו בעלמא וכו' עכ"ל.

עג.

עמלק הוא בחינת פסולת הרע שהוברר מן קין בן אדם הראשון, והוא בחינה אחת מן ה' מיני ערב רב שנתערבו בישראל, שהם עמלקים רפאים וכו' – כי גם בערב רב היה עירוב רע של קין ושל הבל – לכן היה עמלק שונא גדול לישראל – הטוב שבקין נברר ביתרו

דע, כי כל דברים אלו מיוסדים, ע"ד בחי' גלגול נשמותיהם, מהיכן נשרשו. הנה עמלק הוא בחי' פסולת הרע, שהוברר מן קין בן אדה"ר, והוא בחי' אחת, מן ה' מיני ערב רב, שנתערבו בישראל, שהם, עמלקים, רפאים, כנזכר בזוהר בפרשת בראשית כי גם בערב רב, היה עירוב רע של קין ושל הבל. ולכן עמלק שונא גדול לישראל היה, וכמ"ש למטה בפסוק ויסר קיני מתוך עמלק, כי הטוב שבקין, נברר ביתרו הנקרא חבר הקיני, הנפרד מקין, ר"ל מן הרע של קין, שהוא עמלק.

עד.

בלק ובלעם היו מעורבים משתי רעות, מן הרע של קין ומן הרע של הבל – יש בכל אחד מהם ב' אותיות ב"ל מן הבל – לא הוברר מן הבל רק ה' אחרונה והיא הטוב שבהבל ונתנה במשה, וב' אותיות ל"ב של הבל לא הוברו, והיה בהם הרע של הבל ונתנו בבלק ובלעם בלב"ל

ובלק ובלעם, היו מעורבים משתים רעות, מן הרע של קין, ומן הרע של הבל, ולכן יש בכל אחד מהם ב' אותיות ב"ל, מן הבל, וכמבואר לעיל בפסוק (שמות ב') וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך

הסנה, כי לא הוברר מן הבל, רק ה' אחרונה, והיא הטוב שבהבל, ונתנה במשה. וב' אותיות ל"ב של הבל לא הוברר, והיה בהם הרע של הבל, ונתנו בבלק ובלעם בלב"ל.

עה.

ג' אותיות הראשונות של עמלק שהם עמ"ל נתנו בבלעם, ואות ק' נשארה בבלק – היות שבלק ובלעם יש בכל אחד מהם רע של קין ושל הבל, אבל עיקרו של בלק הוא מן הרע של קין, ועיקרו של בלעם הוא מן הבל

גם בחינת הרע של קין שנתערב בהם, נרמז בשמותיהם, כי כבר אמרנו שהרע של קין הוא עמלק, והנה ג' אותיות הראשונות, שהם עמ"ל, נתנו בבלעם, ואות ק' נשארה בבלק. ואמנם, עם היות שבלק ובלעם, יש בכל אחד מהם רע של קין ושל הבל, עם כל זה עיקרו של בלק, הוא מן הרע של קין. ועיקרו של בלעם, הוא מן הבל.

עו.

בלק בן צפור, בן יתרו, עליו נאמר גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, הטוב לקחו יתרו ונעשה צפור טהורה, והרע נתן בזרעה והוא בלק, דמבני בנוי של יתרו הוה – הנשמה של קין נתנה ביתרו, ורוח של קין בשמואל הנביא

ועניין בלק, נרמז בפסוק וירא בלק בן צפור, בן יתרו, שעליו נאמר (תהלים פ"ד), גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, כנזכר בזוהר בפרשת בלק דף קצ"ו ע"ב. והטוב לקחו יתרו, ונעשה צפור טהורה. והרע נתן בזרעה והוא בלק, דמבני בנוי של יתרו הוה, כנזכר שם. וכבר נתבאר אצלינו כי הנשמה של קין, נתנה ביתרו. ורוח של קין, בשמואל הנביא.

עז.

ענין בלעם – "הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך" הראשי תיבות ה'יא ב'נים ל'נחור, הם הבל, לרמוז על לבן בן בתואל הארמי שהוא מהבל, וכל משפחתו היו גם כן משם – לבן עצמו נתגלגל בבלעם

וענין בלעם, נתבאר אצלינו בכמה מקומות, איך עיקרו מן הבל, בסוד (דברים ל"ג) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. גם ביארנו בפסוק הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך, כי ר"ת 'היא 'בנים 'לנחור, הם הבל, לרמוז על לבן בן בתואל הארמי, שהוא מהבל, וכל משפחתו ג"כ היו משם, כמבואר אצלינו בפרשת תשא, במעשה העגל. ובפרט במה שהודעתיך, כי לבן עצמו נתגלגל בבלעם.

עח.

בלק היה קוסם, ובלעם הוא נחש, והטעם לזה – בלק היה יותר בקי בקסמים מבלעם

ובזה תבין, איך בלק היה קוסם, ובלעם הוא נחש, כנזכר בזוהר והטעם הוא, כי הנחש אין כחו אלא בפיו, וכן בלעם שעיקרו מן הבל כנז"ל, והוא הבל הרע, היוצא מן הפה. אבל בלק עיקרו מן קין, שהוא מאימא, שהוא בחי' מעשה, כמו שידעת בענין ל"ב אלהי"ם דבראשית, דאבא אומר ואימא עושה. והקסם הוא ביד, וכמש"ה וקסמים בידם, כי בלק היה יותר בקי בהם מבלעם.

עט.

ב' בחינות היו בישראל, הישראל עצמם ששרשם הוא ניצוצות משה הבא מן הבל, והערב רב הנקראים עם סתם

והם מן הרע אשר בקין – ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, שהם הערב רב הנקראים רב – ויקץ מפני בני ישראל עצמם שהם מן הבל

ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ וגו'. הענין הוא, כי ב' בחינות היו בישראל, אחד, הם ישראל עצמם, אשר בדור ההוא, כי שרשם הוא ניצוצות משה, הבא מן הבל, כמבואר אצלינו בענין דור המדבר, בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים. הבחי' הב', הם הערב רב, הנקראים עם סתם, והם מן הרע אשר בקין כנז"ל. וכנגדם אמר, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, שהם הערב רב, הנקראים רב. ואמר ויקץ מפני בני ישראל עצמם שהם מן הבל.

פ.

בלעם הוא בחינת הרע של משה – משה הוא מן הדעת העליון – בלעם הוא מהקליפה שכנגד הדעת – בניו של בלעם יונוס ויומברוס גם הם מן הדעת, והם היו ראשים של הערב רב, לכן ערב רב בגימטריא דעת

נאם שומע אמרי אל ויודע דעת עליון וגו'. זה יובן במש"ל, כי בלעם הוא בחי' הרע של משה, ולכן באומות העולם קם, ומנו בלעם. והנה משה הוא מן הדעת העליון דז"א אשר ביסוד דאבא, ולכן נקרא עליון. עוד ירצה קרוב אל האמור, כי כבר ידעת, כי בלעם הוא מהקליפה שכנגד הדעת, וז"ש ויודע דעת עליון. והנה בניו יונוס ויומברוס, גם הם מן הדעת, והם היו ראשים של הערב רב, ולכן ערב רב בגימטריא דעת.

פרשת עקב

שער הפסוקים – פרשת עקב

פא.

ויאמר ה' אלי לאמר ראיתי את העם הזה, קאי על הערב רב

ויאמר ה' אלי לאמר ראיתי את העם הזה וגו'. הנה תחלה אומר סרו מהר מן הדרך אשר צויתם כתיב, והוא ענין אותה מצוה ראשונה, שביארנו לעיל בפרשת בא, בענין קדש לי כל בכור, כי אז צוה אל העם ערב רב, וא"ל זכור את היום הזה, ולא יאכל חמץ, ורצה לצוות להם מצוה ראשונה זו עם ישראל, וז"ש אשר צויתם חסר יו"ד.

ספר מלכים

שער הפסוקים – ספר מלכים א'

פב.

הערב רב עשו שני עגלים מחוברים אחור באחור, ונקרא עגל אחד, וירבעם בן נבט רצה לגמור הענין ההוא ולנסור אותם ולהפרידם כדי להחזירם פנים בפנים, לכן עשאם ב' עגלים נפרדים, וישם את האחד בבית אל והאחד בדן, ולא עלתה בידו רק הנסירה והפרידה ולא להחזירם פנים בפנים להזדווג יחד

ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב וגו'. ענין שני עגלי זהב של ירבעם, ושני עגלי דור המדבר, נתבארו היטב בבאורינו בספר הזוהר, בפרשת משפטים בשאלת הסבא, מאן הוא נחשא דפרח באוירא וכו', שרי

בחבורא וסיים בפירודא וכו', וביארנו, כי זכר ונקבה של הקליפה, בתחלה הם מחוברים אחור באחור, ולכך הערב רב עשו שני עגלים מחוברים אחור באחור, ונקרא עגל אחד. וז"ש, שרי בחבורא. ואח"כ ירבעם רצה לגמור הענין ההוא, ולנסור אותם, ולהפרידם, כדי להחזירם פב"פ. ולכן עשאם ב' עגלים נפרדים, וישם את האחד בבית אל, והאחד בדן. האמנם לא עלתה בידו רק הנסירה והפרידה, וז"ש וסיים בפרודא. אבל לא עלתה בידו להחזירם פנים בפנים להזדווג יחד.

ספר ישעיה

שער הפסוקים – ספר ישעיה

פג.

הפסוק "ידע שור קונהו" נאמר על העגל שעשו הערב רב במדבר שהיה נכלל משור וחמור יחד – ישראל שנקראים עמי של השם יתברך לא ידעו ולא יתבוננו במה שהיו עושים הערב רב הנקרא עם סתם, ולא עמי – ראשי תיבות י'דע ש'ור ק'ונהו ו'חמור הוא ישק"ו, כמו שכתוב "זובחי אדם עגלים ישקון", שהרגו לחור והיו נושקים העגל הכלול משנים ונקרא עגלים – וכל מי שנשק לעגל היו שפתותיו מזהיבות ומשה היה הורגם

[**סימן א'**] **ידע** שור קונהו. הנה זה הפסוק נאמר על העגל שעשו הערב רב במדבר, שהיה נכלל משור וחמור יחד. והנה ישראל שנקראים עמי של השי"ת, לא ידעו ולא יתבוננו, במה שהיו עושים הערב רב, הנקרא עם סתם, ולא עמי. והנה ר"ת 'ידע 'שור 'קונהו 'וחמור הוא ישק"ו. וזה סוד פסוק מ"ש (הושע י"ג ב') זובחי אדם עגלים ישקון. ר"ל, שהרגו לחור, והיו נושקים העגל, הכלול משנים כנזכר.

ונקרא עגלים, וכל מי שנשק לעגל, היו שפתותיו מזהיבות, ומשה היה הורגם, כמ"ש חז"ל.

פד.

הערב רב, בכלל הזהב שהשליכו לבור השליכו טס של זהב שכתוב בו עלה שור שהשליך משה לים ועלה ארונו של יוסף, ובכח שם זה יצא העגל הזה – גם היה כתוב בטס ההוא שם יל"י – י'שראל ל'א י'דע ראשי תיבות יל"י, ע'מי ל'א ה'תבונן ראשי תיבות על"ה, כי בשם יל"י עלה העגל, וישראל לא ידעו ולא התבוננו בהשלכת הטס הזה, וחשבו כי העגל עלה מעצמו, ולכן טעו אחריו

וכבר ידעת כי הערב רב, בכלל הזהב שהשליכו לבור השליכו טם של זהב, שכתוב בו עלה שור, שהשליך משה לים, ועלה ארונו של יוסף, ובכח שם זה, ויצא העגל הזה. ודע, כי בטם ההוא, היה כתוב בו שם השני, של שם בן ע"ב שמות, שהוא שם יל"י, והוא בסוד בינה, עיש בה חמשים שערים, והם גבורות, כמנין השם הנזכר. והוא סוד שם י"ה בפשוטו י"ה, ובמלויו יו"ד ה"י, שעולה כמוהו חמשים. וכמו שהודעתיך בענין קבלת שבת, בפסוק 'יהוה 'למבול 'ישב כי גם שם נרמז בר"ת יל"י, כי בשם זה עולות הנשמות בכל ע"ש, ולכן בו עלה העגל, וזהו עלה שור. ולכן נרמז בר"ת 'ישראל 'לא 'ידע, ר"ת יל"י. 'עמי 'לא 'התבונן, ר"ת על"ה. לרמוז, כי בשם יל"י הנזכר, עלה העגל, וישראל לא ידעו, ולא התבוננו בהשלכת הטם הזה, וחשבו כי העגל עלה מעצמו, ולכן טעו אחריו.

פה.

ידע שור קונהו, השור שעשו במדבר, ידע מי הוא שעשאו וקנהו, והם הערב רב וחמור שהם נמשלים לחמור, אבל השור לא נאמר בו אלא קונהו, שהשליכו טס של זהב שהיה

כתוב בו עלה שור, ישראל לא ידע בענין זה כלל, כי הרי הערב רב הם שעשו אותו – ע'מי ל'א ה'תבונן ראשי תיבות עלה, כי ישראל הנקרא עמי לא ידעו ולא התבוננו כאשר הערב רב השליכו לאש הטס שהיה כתוב בו עלה שור

אמר שמואל, עוד מצאתי בפסוק ידע שור קונהו ענין אחד קרוב אל הנזכר לעיל בפסוק ידע שור קונהו, וז"ל, פי', השור שעשו במדבר, ידע מי הוא שעשאו וקנהו, והם הערב רב וחמור, שהם נמשלים לחמור. אבל השור לא נאמר בו אלא קונהו, שדרשו רז"ל שהשליכו טם של זהב, שהיה כתוב בו עלה שור. ישראל לא ידע בענין זה כלל, כי הרי הערב רב הם שעשו אותו. 'עמי 'לא 'התבונן, ר"ת עלה, כי ישראל הנקרא עמי, לא ידעו ולא התבוננו, כאשר הערב רב השליכו לאש הטם שהיה כתוב בו עלה שור כנזכר.

פו.

מי עשה את העגל, הערב רב, שכתוב וגם ערב רב עלה אתם

או ירצה, תדע מי עשה את העגל, הערב רב, שכתוב וגם ערב רב עלה אתם, וכבר הודעתיך, כי שם הב' מע"ב שמות של ויסע ויבא ויט, הוא יל"י, והוא הממונה על כח השור העליון ולזה נרמז זה השם בר"ת 'ישראל 'לא 'ידע.

פז.

כל ה'יום ש'מי מ'נואץ למפרע, הוא ראשי תיבות משה, דעתיד משה לאתגלגלא בכל דרא ודרא, והוא מנואץ ונבזה בעיני הערב רב המתגלגלים גם כן בכל דור ודור, ועד שיכלו גלגולי הערב רב, תמיד הוא מתגלגל ומנואץ בתוכם בגלותא בתראה

ועתה מה לי פה נאם ה' גו', ותמיד כל היום שמי מנואץ (ישעי' נב, ה).

הנה ר"ת כל 'היום 'שמי 'מנואץ למפרע, הוא משה, ירמוז אל מה שכתוב בזוהר ברעיא מהימנא בפרשת נשא, וגם בהרבה מקומות, דעתיד משה לאתגלגלא בכל דרא ודרא, והוא מנואץ ונבזה בעיני הערב רב, המתגלגלים ג"כ בכל דור ודור. ועד שיכלו גלגולי הערב רב, תמיד הוא מתגלגל ומנואץ בתוכם בגלותא בתראה.

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק י"א

על פי ספר הקדוש

שער הליקוטים

לרבינו האריז"ל

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

מנחם אב תשס"ד לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק י"א
על פי ספר הקדוש ספר הליקוטים להאריז"ל

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מספר הקדוש ספר הליקוטים להאריז"ל

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת תולדות .....יא

ספר הליקוטים – פרשת תולדות..... יא

א. ומעמים אין איש אתי, שתערובת הע' שרים של עממין, כבר כלה אותם והפרידם ממנו מבין ישראל, כי כבר כליתים וארמסם בחמתי, ואז כל המלבושים שלו שהם נשמות ישראל שהיו מעורבים בהם, יגאל אותם ויבררם סולת מתוך פסולת, וכל זה הריב יהיה עם סמא"ל שר אדום, שהוא שר כל הע' שרים, ובנפול סמא"ל יפלו כולם יחד .....יא

ב. מכרה "כיום" את בכורתך לי, כאותו יום ממש שיעשה ה' נקמה באדום, כי אז כל המלבושים שהם נשמותיהם של ישראל, יגאלם ויובררו מבין העמים, כן גם כן אני רוצה לעשות לקחת ממך קדושת הבכורה על ידי זה האדום .. יב

ג. זהו שרמז לו עשו, כי אחרי שהוא סוף סוף יתבטל מן העולם וימות, כי יבולע המות לנצח, וז"ש הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה ונשמות ישראל, כי מה תועלת ישאר לו מהם, כי בודאי הם הנק' ראשית, וכל אוכליו יאשמו ורעה תבא אליהם וכו', – ענין הע' אומות לאפס ותוהו יחשבו, וישראל עושה חיל, והם רעה תבא אליהם נאם ה' – נחלים אתה חותה על ראשו, ליבש מקורו ומעיינו מניצוצות הקדושה שבראשו, וישאר עץ יבש, ובזה ישלימנו לך, כל מה שהיית חסר והוא היה בקדושה, תקחנו מידו, ותהיה אתה שלם בכל..... יב

ד. באחרית הימים יבנה ה' בית ויעשה חג הסוכות, ולמקנהו יעשה סוכות שהם העמים, כדי לנסות בה רשעי ארץ, ואז כל מי שלא יעלה לחוג את חג הסוכות, אם הם מצד הגופים של הרשעים הנשארים בעפר יסודם – ישארו לעין יבש בלי ניצוצות קדושה כלל, כי אפילו הניצוצות דקדושה שהיתה על מצילות הסום סמא"ל סום ורוכבו, יחזור הכל לקדושה, והמסילות הם המצולות ים, ונקרא צלמות שהם סמא"ל ונוקביה, צל רוכב על המות, נוקבא דיליה, והכל יחזור לקדושה, קדש לה', וכל מה שיש בקליפות החיצונים הנקרא סירות ומזרקים יהיו קדש – וכל סי"ר העולה בגימטריא רע, והיתה דבוקה בקדושה שהיא ירושלם ויהודה, יהיה הכל קודש – לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי יתבטל צד הרע והקליפה – והשבתי חיה רעה מן הארץ – בלע המות לנצח – כל צד הרע ישוב להיותו טוב ומוח בלי קליפה – אז יתבטל היצה"ר מן העולם, כי לא יהיה כנעני עוד בבית ה', ואין שטן אין פגע רע אמן כן יהי רצון .....יג

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת וישב.....טז

ספר הליקוטים – פרשת וישב ..... טז

ה. נפשות האומות הן הן המזיקין, וכן הרשעים – כל צד הערב רב בא מנפשות האומות – ס"מ אחד נקרא קס"ם ואחד נח"ש, ובתיקון יעקב לאדם לא יכלו לשלוט בו, – ענין בלק ובלעם ולבן.....טז

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת שמות .....יז

ספר הליקוטים – פרשת שמות.....יז

ו. כשיצאו ישראל ממצרים ויצא פרעה אחריהם, נתדבק בערב רב וחטאו – פרעה הדביק בהם הזוהמא – הקושי היה להם מצד פרעה – הערב רב היו קליפה של משה רבינו ע"ה, שהוא היתה כוונתו לתקנם בהיותם שהם הרע שלו, וכשעשו את העגל ולא נתקנו, ולא נכנסו לארץ גם כן, הוא מוכרח למות במדבר בחוץ לארץ כדי לתקנם, לקבץ מהם החלק שבו שהיה מעורב בהם – לכן נקראו ערב רב, פירוש, מהרב שהוא משה – על ידי גלגולים יתוקנו עד ימות המשיח, ואז הוא יכנס עמהם לארץ .....יז

ז. משה ובלעם הם סוד הדעת, זה בקדושה וזה בקליפה – סוד דורו של משה נקרא דור דעה כי כולם מסוד הדעת, וכנגדם הערב רב שהיו מהדעת דקליפה – עדיין לא היו מתוקנים, ומשה היה רוצה להוציאם קודם הזמן ולתקנם תיכף, ובשביל אלו היה הגלות של מצרים בסוד הדעת העליון – לכן ערב רב בגימטריא דעת.....יח

ח. הנך שוכב עם אבותיך וקם, מלת וקם תוכל לחזור עם שלפניו ועם שלאחריו, והכל אמת, כי משה יקום הוא בעצמו אחר כך, שיתגלגל בימים ההם בדרא בתראה עם ערב רב עצמו, וזהו וקם העם שהם הערב רב – אשר בא שמ"ה אותיות מש"ה, כי ממש משה יתגלגל בתוכם, כי כולם מסוד הדעת .....יח

ט. סוד הגלגול הזה של משה רבינו ע"ה הוא דבר נעלם, כי אין לך דור ודור שמשה אינו בתוכו, להשלים הדור ההוא של המדבר, כי גם דור המדבר הם יחזרו להתגלגל בדורינו זה דרא בתראה – ובזה תבין כי רוב אנשי דורינו נשותיהם מושלות עליהם ובפרט הבעלי תורה, והטעם הוא לפי שהיו בזמן העגל שלא מיחו בערב רב ולפי שהנשים לא רצו לתת נזמי זהב, ולכן הנשים שולטים בהם – נמצא כי בדורינו זה הוא גלגול דור המדבר וגם הערב רב גם כן, ומשה בתוך כולם .....יט

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת בשלח.....כ

ספר הליקוטים – פרשת בשלח..... כ

י. ולא נחם אלהים, חשש פן ינחם העם הערב רב, ובראותם מלחמה ושבו מצרימה.....כ

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת כי תשא.....כ

ספר הליקוטים – פרשת כי תשא ..... כ

יא. סוד העגל שעשו ישראל ושעשו ירבעם.....כ

יב. הערב רב רצו לעשות אחיזה לטומאה גם כנגד הטיבור ..... כא

יג. לפי שערב רב היו סוד קין, לכן אמרו אלה אלהיך ישראל ..... כב

יד. ענין אהרן הכהן .....כג

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת בהעלותך.....כג

ספר הליקוטים – פרשת בהעלותך..... כג

טו. העם הבוכים היו הערב רב – והיו מחלק הרע של משה – והיו מתקנאים בו, מצד שהוא לקח תאומתו שהיא ציפורה .....כג

טז. משה רבינו ע"ה היה משורש הבל, והסימן מ"שה, ש"ת, ה'בל – בלעם היה גם כן מהבל, וב"ל של הב"ל היא ב"ל של בלעם – נמצא שמשה רבינו ע"ה ובלעם הם משורש אחד – מאותה שעה והלאה כשהטיל הנחש זוהמא בחוה שהיא היתה אם כל חי, אז כל הנולדים וכל הבאים היו מורכבים מטוב ורע כג

יז. כבר ידעת מה שכתב רשב"י ע"ה, שראשי אלפי ערב רב היו בניו של בלעם יונו"ם ויומברו"ם – ומרע"ה היה משתדל עליהם לזכותם ולנקותם על כן קבלם והוציאם ממצרים, והיה חוזר ומתפלל עליהם ואומר למה הרעות לעם הזה למה יחרה אפך בעמך, והכל היה על ערב רב, שהיה משתדל ומתחבט עליהם, על היותם מחלקו, וכוונתו היתה להרחיק הרע מהבל ולעשות הכל טוב ..... כד

יח. כשראה משה רבינו ע"ה האספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה אמר להשי"ת הרגני נא הרוג, אם ישראל חוטאים ולא תשא חטאתם, יותר טוב שתהרגני, מפני שיתגבר הערב רב, ובהתגברותו נמצא שגובר צד הרע של הבל על הטוב, וצד הטוב ידחה ממנו – בלע המות לנצח, ר"ת הבל, כשיבלע המות שהוא צד הרע של הבל, ומחה אז אלהים דמעה מעל כל פנים, כביכול מהפנים העליונים..... כה

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת חוקת ..... כו

ספר הליקוטים – פרשת חוקת.....כו

יט. ישראל היו רוצים התורה פב"פ בלי שום קליפה אלא המים הזכים, ומשה רבינו ע"ה ראה שעדיין הערב רב היו מגבירין קליפתן של ישראל, לכך ויך את הסלע במטה, והקב"ה לא צוה אותו כי אם ודברתם אל הסלע לעיניהם, בדיבור לבד ..... כו

כ. שמעו נא המורים המן הסלע הזה וכו', מאחר שאתם מורים וגסים וגשמיים, אפשר להוציא לכם מים בדיבור בלבד – ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם, מהעיקר ומהסולת של התורה תשקה את העדה שהם הגדולים, ומהסובין השקה את העם שדומים לבעירים ..... כו

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת דברים ..... כז

ספר הליקוטים – פרשת דברים ..... כז

כא. מצות לא תחיה כל נשמה..... כז

כב. ה"זמזומים" הם מבירור חכמה, לשון מחשבה, ומאלו היו ערב רב, וכל מי שיש הרהור ומחשבות רעות הוא מהם – "סיחון" לשון סיחין ועגלים, והוא קליפת חמור, והוא סוד ערלה שעל הברית – "עוג" הוא סוד עור הפריעה המעכב הברית, וזהו עג עוגה, והיא קליפה קשה..... כז

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת ואתחנן ..... כח

ספר הליקוטים – פרשת ואתחנן .....כח

כג. הערב רב היו מקליפת משה, ויצאו בלא זמן ולא נתקנו, ולכן חטאו, ומת משה כדי לעלות למעלה לקבל משם שפע, ולכך אין דור שאין בו משה .. כח

כד. בכל דור בא משה בסוד עיבור, לפי שהקב"ה לא היה רוצה לקבל ערב רב, ובזה לא היה מיתה ולא גלות, והוא קבלם, בחשבו כי טוב הוא להכניסם בקדושה, ובפרט שהיו נוגעים לו קצת, כמו שכתוב העם אשר אנכי בקרבו, וכתיב כל העם אשר ברגליך, ולזה רצה לתקנם, ואדרבה קלקלו לישראל. כט

כה. לך רד כי שיחת עמך וכו', נשחת לא נאמר אלא שיחת, פירוש שיחת לישראל, ועתה רוב הדור מהם – משה הוצרך לבוא בעיבור, אחד לנ' שנה, לפי שהוא שורש ישראל, לתקנם שלא יטעום ערב רב – קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער הנ' של חמשים שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל נעלם ממנו..... כט

כו. ג' שערי בינה נבראו בעולם וניתנו למשה חסר א', מעיקרא כולם נתנו לו, וא' חסרו לו אחר כך ..... ל

כז. כמה תפלות התפלל משה שלא יבוא בעיבור כל דור, ולא נענה – ויתעבר ה' בי למענכם, שאני בא בעיבור כל דור למענכם, כי אתם גורמים לי, והיה מדבר עם ערב רב או מדבר עם ישראל, ופירוש למענכם, לתקן אתכם, ולא שמע אלי, שלא נתקבלה תפלתי ..... ל

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת עקב.....לא

ספר הליקוטים – פרשת עקב .....לא

כח. כוונת הבורא יתברך בתת המן לישראל היתה כדי לנסותם הילכו בתורתו אם לא, וגם כן לראות מי הוא הראוי לדעת סודות התורה ויהיה בעל נשמה, זה יוכל לקבל רוחנית התורה, שהיה מוצא פי ה', מצד המן שהיה נבלע באיברים שלו, ומאכלו מצד קנה חכמה – אבל מי שיהיה בעל חומר, גם כמו האספסוף אשר בקרבו שהתאוו תאוה, דברים חומריים כמו הבצלים והשומים ואבטיחים מצד הושט שהוא חומרי מצד העולם הזה, ונעשה להם לשטן – כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, שהוא צד החומר והגשמות שיש בו, כי זה הוא לבעלי חומר בלי צורה כמו הערב רב, ולכן הם גם כן לא יזכו לרוחניות התורה וסודותיה ..... לא

כט. וערב רב לא ידעו מה הוא, ושטו העם ולקטו, וישראל היה יורד להם פתח אהליהם – לכן זכו ישראל לתורה וסודותיה, ולא ערב רב, כי טחנו בריחים ובישלו בפרור, ולא סוד הרוחניות שיש בה, וישראל אוכלים אותו כמו שהוא, ומטעמים בו כל מה שירצו, שהם הסודות, חוץ מהדברים הגסים בעלי החומר, שהם הבצלים והשומים וכו', כי רמז זה לדברים חומריים, ואין חלק ישראל בזה ..... לב

ל. בחטא אדם שעירב טוב ברע, נתערבו ישראל בערב רב, ונתקלקל הכל, שהם הנבראים דומם וצומח וחי בלתי מדבר ואדם, וכולם צריכין תיקון, כדי לברור אוכל מתוך פיסולת – ואפילו ישראל, על ידי גלגולים שמתגלגלים בעונות בדומם וצומח וב"ח ..... לב

לא. יש שעה שהאדם אוכל אחד מאלו מינים, או חי או צומח, או דומם, כגון גוש עפר קטן הנאכל על ידי פרי או זולתו, ויוכל להיות שם מגולגל, או אביו או שארו הקרוב אליו, ובברכה של ברכת הנהנין בכוונה שאוכל זה הפרי, יעלהו למדריגת חי מדבר, ויוכל להשיבו אל אביו שבשמים, ואם לאו, ח"ו יעכבהו בלי גאולה, כשלא יברך ברכת הנהנין ..... לג

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת תצא.....לד

ספר הליקוטים – פרשת תצא .....לד

לב. ענין הגליות, הוצרכו לברר ניצוצות הקדושה שנתערבו בחטאו של אדם הראשון בתוך הקליפות, שעירב טוב ברע כנודע – עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, האדם, הוא אדם הבליעל באדם דקדושה, לרע לו, לרעתו של אדם בליעל, כי במה שהוא מצר לישראל נעשה ראש עליהם, ומוציאים ממנו ישראל כל ניצוצות הקדושה אשר בקרבו לא נשאר דבר ..... לד

ספר הליקוטים להאריז"ל פרשת וילך..... לה

ספר הליקוטים – פרשת וילך .....לה

לג. ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם, קאי לשניהם, למשה ולעם שיקומו – ירמוז על גלגול משה רבינו ע"ה, אשר הוא בא שמ"ה בקרבו, של ערב רב, וחרה אפי בו והסתרתי פני מהם חוזר לעם, לכן לפעמים רבות, והיה לאכול ומצאוהו צרות רבות ורעות – אכן חליינו הוא נשא וה' הפגיע בו עון כולנו, ואנכי הסתר אסתיר וכו' על כל הרעה אשר עשה, על מה שקבל הערב רב, שנאמר כי שיחת עמך ..... לה

ספר הליקוטים להאריז"ל ספר מלכים א' ..... לו

ספר הליקוטים – ספר מלכים א'.....לו

לד. בכל דור ודור לא חסר לנו ואל יחסר לנו ניצוץ אחד של משה רבינו ע"ה, כי בזכותו כל הדור מתקיים, ובזכותו נרפה לנו וחוליינו הוא נושא תמיד, ובא בכל דור ודור באורך זה הגלות, עד שיתברר מן הערב רב ויכלה כל הסיג, ואז ציון במשפט וכו' ..... לו

לה. אומרת השכינה להקב"ה, בהיות שבכל דור ודור יחוייב משה רבינו ע"ה שילך, ואחר כך לבוא בגלגולים עד סוף ביאת הגואל, אם כן יחוייב לנו לעשות לו הכנת גוף נאה – בכל אלו ההכנות יעבור אל מקום בני דורו ויאיר להם ויהנה גם כן הוא מאלו ההכנות – אמור לזאת הנשמה, אשר הלכה וסבלה עליה יסורים קשים וצער המיתה בעון ישראל, וכל זה בשבילי ובשבילך שאתה גרמת הערב רב, וגם כן אני גזרתי עליך להיותך הולך ושב בגלגולים, אם כן היא סבלה כל זה הצער הגדול – למועד הזה כעת חיה את חובקת בן מושיע לישראל ..... לז

ספר הליקוטים להאריז"ל ספר ישעיה ..... לט

ספר הליקוטים – ספר ישעיה .....לט

לו. אלה אלהיך ישראל, כל בחינות אלה הם בישראל, והערב רב רצו לפגום בו, ולהפרידו מ"י מאלה..... לט

ספר הליקוטים להאריז"ל ספר תהלים ..... לט

ספר הליקוטים – ספר תהלים .....לט

לז. עיקר חטא אדם הראשון היה שרצה להקריב אליו כל תערובת חמץ ערב רב ושבעים אומות – דוגמת זה היה גם כן חטא משה רבינו ע"ה בהקריבו ערב רב, והם השחיתו התעיבו עול בעשותם העגל – ועדיין אנו בגלות הארוך הזה, כי לא יבא גואל ויגאלנו עד שנטהר ונתברר מהם – וגם בזה היה חטא שלמה המלך ע"ה, ברצותו להקריב גרים ..... לט

לח. כל כוונתו של עמלק לעשות לישראל זרים ונכרים, ולהרחיקם מאביהם שבשמים.....מ

לט. נבנה הכרך גדול שעולה עמל"ק ראש צורים – בזה השירטו"ן יש אותיות שט"ן רוי"ה, למען שפות הרוה את הצמאה, ונבנתה צור מחורבנה של ירושלם, כי כשצור מלאה ירושלם חרבה, וכשירושלם ב"ה שהיא זאת הה' תהיה מלאה, אז תחרב צור שהיא רומי, יהי רצון שיהיה במהרה בימינו אמן .....מא

מ. שלמה המלך לא נתן עבד מישראל בבנין בית המקדש, אלא על ידי גוים שגיירם, ולכן בעונות נחרב – אבל משה אדונינו לא קבל נדבה להמשכן מערב רב כי אם מישראל לבד, כי ערב רב מחוץ למחנה מושבם – ויקהל משה את כל עדת בני ישראל דווקא – ובהיות שבנה שלמה הקדושה על ידי גרים זרים וגייר גם כן בת פרעה, לכן נעשה לו מדה נגד מדה, בהיות שבא גם כן מלאך קדוש שהוא גבריא"ל באותו עון, ונעץ זה הקנה ונבנת העיר הטמאה עליה, ונתמלאת צור ונחרבה ירושלם – ועד שירחם השי"ת ויעביר רוח הטומאה מן הארץ, אנו בגלות הזה ובית המקדש חרב, דכתיב אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. ובעזרת השם לעתיד, ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה, אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה, כי הגדיל ה' לעשות עמנו בשוב ה' את שבותנו אמן .....מב

ספר הליקוטים להאריז"ל

פרשת תולדות

ספר הליקוטים – פרשת תולדות

א.

ומעמים אין איש אתי, שתערובת הע' שרים של עממין, כבר כלה אותם והפרידם ממנו מבין ישראל, כי כבר כליתים וארמסם בחמתי, ואז כל המלבושים שלו שהם נשמות ישראל שהיו מעורבים בהם, יגאל אותם ויברם סולת מתוך פסולת, וכל זה הריב יהיה עם סמא"ל שר אדום, שהוא שר כל הע' שרים, ובנפול סמא"ל יפלו כולם יחד

ויבן עתה מה שכתוב ומעמים אין איש אתי, ר"ל שתערובת הע' שרים של עממין, כבר כלה אותם והפרידם ממנו מבין ישראל, כי כבר כליתים וארמסם בחמתי, ואז כל המלבושים שלו שהם נשמות ישראל שהיו מעורבים בהם, יגאל אותם ויברם סולת מתוך פסולת, וכל זה הריב יהיה עם סמא"ל שר אדום, שהוא שר כל הע' שרים, ובנפול סמא"ל יפלו כולם יחד. ונרמז ג"כ קחת הבכורה יעקב מעשו, כדי שיהיה ראוי לקחת ג"כ הברכה, כי בהיות שאברהם מסר הברכה ליצחק, וראה שמת אברהם, שהיה הוא מונע ליצחק לתת הברכה לעשו, והבכורה היתה שלו בצאתו ראשונה, ובראש עשו היו ניצוצות הקדושה, כמו שכתבנו על פסוק כי ציד בפיו, והם מצד תערובת שעירב אדם הראשון לנשמותיהם של ישראל, הנק' (ירמי' ב' ג') ראשית תבואתה, ושם מקום הראש, ומשם נק' (שמות ד' כ"ג) בני בכורי ישראל, והבכורה כולה היתה לו, ומשם זכה לניצוצות הקדושה, ולכן עתה ג"כ יעקב רצה להוציא כל זה מתחת ידו, כמו שיהיה לעתיד בנקמת אדום הנז"ל ע"י חרב לה' מלאה דם, ודם

ירדפו, כי דם ברית שנא, ג"כ יעקב ע"י נזיד עדשים האדום רצה ליטול ממנו הבכורה, ויפריד צד הקדושה ממנו. ובהיותו כי בא עיף ויגע ולא ירא אלהים, מהשדה, מקום הקליפות והשדים, ושב לסרחונו בהרוג שם את הנפש, ובא על נערה המאורסה, בי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורסה ואין מושיע לה, ועשה ע"ז וג"ע וש"ד, ובאשר חללים שם היא, ואז אפרוחיו יעלעו דם, ואמר הלעיטני נא מן האדום האדום הזה וכו', אם לו יעקב מכרה כיום את בכורתך לי, רמז שהמכירה תהיה ע"י האדום הזה, ביום אשר יעשה ה' בו משפט, ע"י דריכת היין האדום, כי אז יכבם ביין לבושו ובדם ענבים סותו, למסית ומדיח, כמ"ש הרב זלה"ה.).

ב.

מכרה "כיום" את בכורתך לי, כאותו יום ממש שיעשה ה' נקמה באדום, כי אז כל המלבושים שהם נשמותיהם של ישראל, יגאלם ויוברו מבין העמים, כן גם כן אני רוצה לעשות לקחת ממך קדושת הבכורה על ידי זה האדום

וז"ש מכרה כיום, כאותו יום ממש שיעשה ה' נקמה באדום, כי אז כל המלבושים שהם נשמותיהם של ישראל, יגאלם ויוברו מבין העמים, כן ג"כ אני רוצה לעשות לקחת ממך קדושת הבכורה, ע"י זה האדום. וז"ש השבעה לי כיום ההוא ממש, וישבע לו וכו'.

ג.

זהו שרמז לו עשו, כי אחרי שהוא סוף סוף יתבטל מן העולם וימות, כי יבולע המות לנצח, וז"ש הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה ונשמות ישראל, כי מה תועלת ישאר לו מהם, כי בודאי הם הנק' ראשית, וכל אוכליו יאשמו ורעה תבא עליהם וכו', – ענין הע' אומות לאפס ותוהו יחשבו, וישראל עושה חיל, והם רעה תבא עליהם נאם ה' – גחלים

אתה חותה על ראשו, ליבש מקורו ומעיינו מניצוצות הקדושה שבראשו, וישאר עץ יבש, ובזה ישלימנו לך, כל מה שהיית חסר והוא היה בקדושה, תקחנו מידו, ותהיה אתה שלם בכל

וזהו ג"כ שרמז לו עשו, כי אחרי שהוא סוף סוף יתבטל מן העולם וימות, כי יבולע המות לנצח. וז"ש הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה ונשמות ישראל, כי מה תועלת ישאר לו מהם, כי בודאי הם הנק' ראשית, וכל אוכליו יאשמו ורעה תבא אליהם וכו', כמו מצרף הכסף, שהוא מעורב בסיגים מנחושת ותערובת המתכת, כי בהיותו נצרף יבדל הכסף מהתערובות, והמה הסיגים והתערובות כל הרעה של האש תבא אליהם, וישארו עפר ואפר, וזהו כל אוכליו לכסף הטוב, שהם הסיגים שלא נודע כי בא הכסף בקרבם ומראיהם רע, לכן יאשמו ורעה תבא אליהם, כי המה יכלו באפם ותוהו, וישארו עפר ואפר והבן, כן ענין הע' אומות לאפם ותוהו יחשבו, וישראל עושה חיל, והם רעה תבא אליהם נאם ה'. ויעקב קיים הפסוק שאמר (משלי כ"ה כ"א) אם רעב שונאך האכילהו לחם, ואם צמ"א העולה סמא"ל, כי עיפה נפשו להורגים, לכן השקהו מים, רמז לח"ץ, שהם מכיתם ושבעים פרים בחג, ולמה כי גחלים אתה חותה על ראשו, ליבש מקורו ומעיינו מניצוצות הקדושה שבראשו, וישאר עץ יבש, ובזה ישלימנו לך, כל מה שהיית חסר והוא היה בקדושה, תקחנו מידו, ותהיה אתה שלם בכל.

ד.

באחרית הימים יבנה ה' בית ויעשה חג הסוכות, ולמקנהו יעשה סוכות שהם העמים, כדי לנסות בה רשעי ארץ, ואז כל מי שלא יעלה לחוג את חג הסוכות, אם הם מצד הגופים של הרשעים הנשארים בעפר יסודם – ישארו לעץ יבש בלי ניצוצות קדושה כלל, כי אפילו הניצוצות דקדושה שהיתה על מצילות הסוס סמא"ל סוס ורוכבו, יחזור הכל לקדושה,

והמסילות הם המצולות ים, ונקרא צלמות שהם סמא״ל ונוקביה, צל רוכב על המות, נוקבא דיליה, והכל יחזור לקדושה, קדש לה׳, וכל מה שיש בקליפות החיצונים הנקרא סירות ומזרקים יהיו קדש – וכל סי״ר העולה בגימטריא רע, והיתה דבוקה בקדושה שהיא ירושלם ויהודה, יהיה הכל קודש – לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי יתבטל צד הרע והקליפה – והשבתי חיה רעה מן הארץ – בלע המות לנצח – כל צד הרע ישוב להיותו טוב ומוח בלי קליפה – אז יתבטל היצה״ר מן העולם, כי לא יהיה כנעני עוד בבית ה׳, ואין שטן אין פגע רע אמן כן יהי רצון

עוד רומז על מלחמת סיסרא, שעתידה דבורה (נ״ל שצ״ל יעל) לתת לחם ונזיד עדשים, כלומר מאכל לסיסרא, ומים שאל חלב נתנה, וגחלים חתתה על ראשו, בסוד מחקה ראשו מחצה וחלפה רקתו. וה׳ שילם לה, שכן שמיכה מעיד עליה שלא נגע בה אותו רשע. וכן עתיד בע״ה להיות באחרית הימים, אז יבנה ה׳ בית ויעשה חג הסוכות, אחר שיעקב יבא שלם, אז ויבן לו בית, שהוא בית המקדש, ולמקנהו יעשה סוכות, שהם העמים. כארז״ל מצוה קלה יש לו וסוכה שמה, כדי לנסות בה רשעי ארץ, ואז כל מי (זכרי׳ י״ד י״ח) שלא יעלה לחוג את חג הסוכות, אם הם מצד הגופים של הרשעים הנשארים בעפר יסודם. ותשובה היא על כי לא עליהם יהיה הגשם, שהוא על שמחיה בו את המתים, א״כ איך יעלו לחוג את חג הסוכות, וג״כ הסיבה שמשפחת מצרים לא תעלה ולא באה, בהיות כי לא עליהם יהיה הגשם, בהיותם בגוף קיים, ואם עדיין הם בגופם הנקרא מצרים, אלו דודאי לא תהיה נקמתם ע״י הטל והגשם היורד להחיותם, אבל ישארו לעין יבש בלי ניצוצות קדושה כלל, כי אפילו הניצוצות דקדושה שהיתה על מצילות הסום, סמא״ל, סום ורוכבו יחזור הכל לקדושה. והמסילות הם המצולות ים, ונקרא צלמות, שהם סמא״ל ונוקביה, צל רוכב על המות, נוקבא דיליה, והכל יחזור לקדושה, וז״ש קדש לה׳. וכל מה שיש בקליפות החיצונים, הנקרא סירות ומזרקים,

יהיו קדש. וזהו וכל סי"ר העולה בגימטריא רע, והיתה דבוקה בקדושה שהיא ירושלם ויהודה, יהיה הכל קדש, כי (ישעי' י"א ט) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי יתבטל צד הרע והקליפה, בסוד (ויקרא כ"ו ו') והשבתי חיה רעה מן הארץ, וכתיב (ישעי' כ') בלע המות לנצח, ואפילו כל צד הרע ישוב להיותו טוב ומוח בלי קליפה, כנז' בזוהר בפ' (תהלים נ"א כ') הטיבה ברצונך את ציון, תחלה מצד שיבא הפרי יוקדם לקליפה, ואח"כ תבנה חומת ירושלם, והבן. ואז יתבטל היצה"ר מן העולם, כי לא יהיה כנעני עוד בבית ה', שהיצה"ר נק' (הושע י"ב ח') כנען בידו מאזני מרמה, לעשוק הקדושה אהב. וא"ת איך יהיה פריה ורביה, מאחר שיתבטל היצה"ר, כהחוא עובדא דבעו ביעתא לחולה ולא מצאו עד שחזרו להתפלל עליו שיחזור, אמר אפילו שיבואו הזובחים את יצרם וביטלוהו, אפילו שיפרו וירבו הכל יהיה מצד בחינת הטובה. וז"ש ולקחו מהם, מצד אלו הקליפות שחזרו לקדושה, ובישלו בהם באלו הסירות והמזרקים הנז', יוכלו לבשל בהם בלי תערובת רע ח"ו, כמו עד עתה, והסיבה היא, כי לא יהיה כנעני בבית ה' עוד, שהיא היצה"ר, ואין שטן אין פגע רע אכי"ר:

פרשת וישב

ספר הליקוטים – פרשת וישב

ה.

נפשות האומות הן הן המזיקין, וכן הרשעים – כל צד הערב רב בא מנפשות האומות – ס״מ אחד נקרא קס״ם ואחד נח״ש, ובתיקון יעקב לאדם לא יכלו לשלוט בו, – ענין בלק ובלעם ולבן

[פרק מ״ח] **וזה** היה סיבה שתכף נדבקו עמו, ויפתוהו בפיהם, ואדם נדבק בלילית, ומשם הוליד רוחין ומזיקין, והם הם האומות, שנפשות האומות הן הן המזיקין, וכן הרשעים. ומשם, ומזוהמת סמא״ל שהטיל בחוה, בא מקין כל צד הערב רב, מנפשות האומות. וכמנין סמ״ל מסמא״ל, שמש ק״ל שנה ברוחין ולילין. ואלו השנים נחש ורוכבו, ס״מ א׳ נק׳ קס״ם, וא׳ נח״ש. ובתיקון יעקב לאדם לא יכלו לשלוט בו, וז״ש בלעם (במדבר כ״ז כ״ג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. והקסם הוא גדול מנחש, ולכן היה בלק גדול בקסם יותר מבלעם, שהוא בנחש מצד לבן אביו, הנקרא לבן מצד בהרת לבנה, והצרעת בנחש, בחברבורותיו מצורע, ולבן מאלו השני טיפות של קדושה שבאו בזוהמא היו רחל ולאה, ונמצאו בלבן מצד הנחש, ולכן בא יעקב מעין שופרי דאדם, ותיקן, ולקחה והביאם לקדושה, וזמש״ה (הושע י״ב י״ג) ויברח יעקב בשדה ארם ויעבוד באשה ובאשה שמר.

פרשת שמות

ספר הליקוטים – פרשת שמות

ו.

כשיצאו ישראל ממצרים ויצא פרעה אחריהם, נתדבק בערב רב וחטאו – פרעה הדביק בהם הזוהמא – הקושי היה להם מצד פרעה – הערב רב היו קליפה של משה רבינו ע"ה, שהוא היתה כוונתו לתקנם בהיותם שהם הרע שלו, וכשעשו את העגל ולא נתקנו, ולא נכנסו לארץ גם כן, הוא מוכרח למות במדבר בחוץ לארץ כדי לתקנם, לקבץ מהם החלק שבו שהיה מעורב בהם – לכן נקראו ערב רב, פירוש, מהרב שהוא משה – על ידי גלגולים יתוקנו עד ימות המשיח, ואז הוא יכנס עמהם לארץ

[**פרק ב'**] **ויגדל** הילד ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לבן. דע, כי פרעה הם אותיות פ"ה ר"ע. ומשה נתגדל בביתו, ובת פרעה לקחה אותו, ולכן בסיבת שהיא קליפת משה לכן נתגדל עמהם, ולזה היה משה אומר כי כבד פה וכו' כמה פעמים, ואיך אלך אל פרעה להוציא את בני ישראל. וזהו הסיבה שכשיצאו ישראל ממצרים ויצא פרעה אחריהם, נתדבק בערב רב וחטאו, וז"ש (שמות י"ג י"ז) ויהי בשלח פרעה את העם, מאותה יציאה שיצא פרעה לשלחם הדביק בהם הזוהמא. ולזה קראם משה (שם י"ג ג') עם קשה עורף, שהקושי היה להם מצד פרעה, לכן אמר מרע"ה (שם ל"ב ל"ב) ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וכו' ואל אראה ברעתי, (במדבר י"א ט"ו) כי הערב רב היו קליפה שלו, שהוא היתה כוונתו לתקנם בהיותם שהם הרע שלו, וכשעשו את העגל ולא נתקנו, ולא נכנסו לארץ ג"כ, הוא מוכרח למות במדבר בח"ל כדי לתקנם, פי' לקבץ מהם החלק שבו שהיה מעורב בהם.

ולכן נקראו ערב רב, פירוש, מהרב, שהוא משה. וע״י גלגולים יתוקנו עד ימות המשיח, ואז הוא יכנם עמהם לארץ. ולכהן מדין שבע בנות.

ז.

משה ובלעם הם סוד הדעת, זה בקדושה וזה בקליפה – סוד דורו של משה נקרא דור דעה כי כולם מסוד הדעת, וכנגדם הערב רב שהיו מהדעת דקליפה – עדיין לא היו מתוקנים, ומשה היה רוצה להוציאם קודם הזמן ולתקנם תיכף, ובשביל אלו היה הגלות של מצרים בסוד הדעת העליון – לכן ערב רב בגימטריא דעת

ונחזור לענין. כי כבר ידעת מ״ש רז״ל ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם וכו׳, כי משה ובלעם הם סוד הדעת, זה בקדושה וזה בקליפה, ותחלה נתערבו הכל טו״ר, בעבור חטא אדם הראשון והבל, ואח״כ נתקן ויצא משה בקדושה הטובה לבד, וזהו ותרא אותו כי טוב הוא, ונפרד ממנו בלעם, השקול כמותו בדעת הקליפה, וזה סוד מ״ש (במדבר כ״ד י׳) ויודע דעת עליון. אמנם סוד דורו של משה נקרא דור דעה, כי כלם מסוד הדעת, וכנגדם הערב רב שהיו מהדעת דקליפה. פירוש, אותם הניצוצין דקרי, מה שהוציא אדם הראשון בק״ל שנה כמ״ש במ״א, ועדיין לא היו מתוקנים, ומשה היה רוצה להוציאם קודם הזמן ולתקנם תיכף, ובשביל אלו היה הגלות של מצרים בסוד הדעת העליון, בסוד כמש״ל בסוד רד״ו שמה, כי ישראל וערב רב כולם מסוד הדעת, ולכן תמצא כי ערב רב בגימטריא דעת.

ח.

הנך שוכב עם אבותיך וקם, מלת וקם תוכל לחזור עם שלפניו ועם שלאחריו, והכל אמת, כי משה יקום הוא בעצמו אחר כך, שיתגלגל בימים ההם בדרא בתראה עם ערב רב עצמו,

וזהו וקם העם שהם הערב רב – אשר בא שמ"ה אותיות מש"ה, כי ממש משה יתגלגל בתוכם, כי כולם מסוד הדעת

גם עם זה תבין מש"ה בפ' (דברים ל"א ט"ו) וילך, הנך שוכב עם אבותיך וקם וכו', והוא מהמקראות שאין להם הכרע, כי מלת וקם תוכל לחזור עם שלפניו ועם שלאחריו, והכל אמת. והוא, כי משה יקום הוא בעצמו אח"כ, פי' שיתגלגל בימים ההם בדרא בתראה, עם ערב רב עצמו, וזהו וקם העם, שהם הע"ר, וזהו אשר בא שמ"ה אותיות מש"ה, כי ממש משה יתגלגל בתוכם, כי כולם מסוד הדעת.

ט.

סוד הגלגול הזה של משה רבינו ע"ה הוא דבר נעלם, כי אין לך דור ודור שמשה אינו בתוכו, להשלים הדור ההוא של המדבר, כי גם דור המדבר הם יחזרו להתגלגל בדורינו זה דרא בתראה – ובזה תבין כי רוב אנשי דורינו נשותיהם מושלות עליהם ובפרט הבעלי תורה, והטעם הוא לפי שהיו בזמן העגל שלא מיחו בערב רב ולפי שהנשים לא רצו לתת נזמי זהב, ולכן הנשים שולטים בהם – נמצא כי בדורינו זה הוא גלגול דור המדבר וגם הערב רב גם כן, ומשה בתוך כולם

ואמנם סוד הגלגול הזה הוא דבר נעלם, והענין הוא כי אין לך דור ודור שמשה אינו בתוכו, להשלים הדור ההוא של המדבר, כי גם דור המדבר הם יחזרו להתגלגל בדורינו זה דרא בתראה. ובזה תבין, כי רוב אנשי דורינו נשותיהם מושלות עליהם, ובפרט הבעלי תורה, והטעם הוא, לפי שהיו בזמן העגל שלא מיחו בערב רב, ולפי שהנשים לא רצו לתת נזמי זהב, ולכן הנשים שולטים בהם. נמצא, כי בדורינו זה הוא גלגול דור המדבר, וגם הערב רב ג"כ, ומשה בתוך כולם.

פרשת בשלח

ספר הליקוטים – פרשת בשלח

י.

ולא נחם אלהים, חשש פן ינחם העם הערב רב, ובראותם מלחמה ושבו מצרימה

ויהי בשלח פרעה את העם. דע כי ויהי הוא לשון צער היה, כששלח את העם ערב רב, כי בעבורם לא נחם אלהים לישראל וכו'. כי היה קרוב, והיו נכנסים מיד לארץ, אלא חשש פן ינחם העם הערב רב, ובראותם מלחמה ושבו מצרימה, וכיון שראה מרע"ה כך שהם מוכרחים לילך דרך המדבר ים סוף, והיו צריכים לעבור הים, לקח עצמות יוסף עמו לבקוע ים סוף, כענין הים ראה וינס.

פרשת כי תשא

ספר הליקוטים – פרשת כי תשא

יא.

סוד העגל שעשו ישראל ושעשו ירבעם

ויקח מידם ויצר אותו בחרט ויעשהו וכו'. סוד העגל שעשו ישראל ושעשו ירבעם, בזה תבין מ"ש בזוהר פ' משפטים דף צ"ח ע"א מאן איהו נחשא דפרח באויר, שארי בחיבורא וסיים בפירודא, וסוד אשר הלך חשכים וכו'. והוא, כי כבר ידעת כי הקליפה אצל הקדושה כקוף בפני אדם. והנה סוד האצילות היה תחילה הנקבה מחוברת עם הזכר אב"א, ואח"כ נפרדה ונסרה, ואח"כ חזרה להתחבר פב"פ. והנה גם

הקליפה עשתה כן, אך כאשר ננסרה ונפרדה, אז בא יום השבת ונשארה בפירודא, ולא יכלו עוד להתחבר פב"פ, וז"ש שארי בחיבורא וסיים בפירודא.

ואמנם כבר ידעת, כי באדם יש בו שני נקודות, אות יסוד ברית קדש, ולמעלה ממנו נקודת הטיבור. והתחתון הוא למטה ביסוד, והעליון למעלה בבינה. ולכן הוא סתום, עלמא דאתכסייא. ואין התינוק יונק בהיותו במעי אמו, סוד עלמא סתימא, אלא דרך שם בעלמא דאתי. ואמנם באחור האדם אין נקודה כלל כנגד הטיבור, אך יש נקודה כנגד היסוד באחור האדם, כי אין אחיזה לחיצונים בבינה.

יב.

הערב רב רצו לעשות אחיזה לטומאה גם כנגד הטיבור

אמנם כל הדור ההוא היו מסוד הבינה, כנודע, ולכן לא נכנסו לארץ רק מתו במדבר. והנה רצו ערב רב לעשות אחיזה לטומאה גם כנגד הטיבור, בסוד הבינה, והנה שם מן הטיבור ההוא, התחלת המלכות באחור כנז' באדרא רבה, כמ"ש בטיבורא שארי ובטיבורא שלים, ואז עשו אותו העגל כלול זה בזה אב"א. וז"ש קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו בלשון רבים, והוא סוד שארי בחיבורא. והנה בהיות שניהם אב"א, נמצא כי מכל צד שיביטו בהם יש להם פנים, כי האחוריים הם מחוברים ואינם נראים, וזהו פי' אשר ילכו לפנינו, סוד הפנים כנז'. ולפי שראו איחור משה, כדכתיב וירא העם כי בשש משה, לכן עשו גם הם סוד אב"א. וכבר ידעת, מ"ש בזוהר שיר השירים כי לא נתחבר ת"ת עם המלכות פב"פ, רק ע"י שלמה ע"ה.

יג.

לפי שערב רב היו סוד קין, לכן אמרו אלה אלהיך ישראל

והנה סוד אלהים רומז, כי משם אחיזת כל החיצונים, כמו שנק' בסוד הגאוה והליצנות, אמנם סודו הוא מצנפ"ך ה' גבורות, סוד מי, הם סוד ההבל, שהוא סוד (משלי ל' ד') מי אסף רוח בחפניו, כי הוא סוד החוטם האוסף כל הה' דינים למקומם, ואז מתבסמים, וכל הה' חוזרים בחוטם, בסוד א' לבד בבינה. וזה סוד (במדבר י"ט) וכבם האוסף את אפר הפרה, כי הוא הבינה האוספת בסוד החוטם הריח, ומה שהיו ה' דינין שהם סוד פרה, שביאורו ה' פ"ר, ר"ל שהם אותיות מנצפ"ך שעולים פ"ר, עתה היו אפ"ר, ר"ל, א' פ"ר. כי כולם נכללים בא', אשר שם החוטם, ושם נתבסמו בסוד אל"ה. והם סוד קין, א' זרוע, ל' היד, ה' הם ה' אצבעות. ולפי שערב רב היו סוד קין, לכן אמרו אלה אלהיך ישראל.

אמנם אמת הוא, שהם היו רוצים להמשיכו אליהם הבל, שהוא סוד הבל הפה והחוטם, וזה סוד (הושע י"ג) עגלים ישקון, כי סוד הנשיקה בפומא. ולכן תמצא ר"ת של "ידע "שור "קונהו "וחמור, ישק"ו. כי רצו לנשקו, בסוד הורדת דיני הפה וחוטם אליו, ואם היו עושים כן היה נאבד העולם, כי היו הדינים והקליפות מגיעים עד הבינה, ולא עלה בידם רק אל"ה לבד. אמנם עכ"ז, בכח שני גבורות פה וחוטם, הרמוזים במלת מ"י של אלהים, בו עשו העגל. וזה סוד יל"י, שעולה מ"י. ונרמז, בר"ת (ישעיה א' ג') "ישראל "לא "ידע. ומזה תבין, איך שם זה הוא סוד שני גבורות אלו, והבן. וכשבא ירבעם, רצה לנסור אותה ולעשות אותם שניה, ואז סיים בפירודא. והבן כל זה.

קום עשה לנו אלהים וכו'. הנה תחלה היה הולך לפני ישראל, ארונו של יוסף, וגם מרע"ה. ועתה ראו שבשש משה, אמרו כי זה משה האיש וכו', כי לולא הוא ארונו הולך לפנינו, אך עתה שלא מת, עשה לנו אלהים. באופן שלא יחסרו שניהם תמיד, שילכו לפנינו. והבן זה.

יד.

ענין אהרן הכהן

אהרן הוא גלגול הרן, והנה הוא גלגול אדם הראשון שעבד ע"ז, והרן כדי לתקן זה, בא בגלגול אהרן כנז"ל, אל"ף, וגם אז לא נתקן, כי היה אז צריך ליהרג, כשאמרו לו הערב רב לעשות העגל לעבודה זרה, כי התחילו למסור נפשו למיתה. והטעם שלא עשה כן, לפי שראה שחור זבוח לפניו, וחזר גלגול אדה"ר, כי גם אדם הראשון בא בנחור אחי אברהם, ועתה בא הרן באהרן, ונחור בא בחו"ר כמש"ל, ע"ש. והבן היטב.

פרשת בהעלותך

ספר הליקוטים – פרשת בהעלותך

טז.

העם הבוכים היו הערב רב – והיו מחלק הרע של משה – והיו מתקנאים בו, מצד שהוא לקח תאומתו שהיא ציפורה

[**פרק י"א**] **ובעיני** משה רע. הנה העם הבוכים היו הערב רב, והיו מחלק הרע של משה, מאותה הבחינה של העין, והיו מתקנאים בו, מצד שהוא לקח תאומתו שהיא ציפורה, כמו שכתבנו. כן היו רוצים לעשות, ולכן ארז"ל, על עסקי משפחות, עכ"ל מהרח"ו זלה"ה.

טז.

משה רבינו ע"ה היה משורש הבל, והסימן מ'שה, ש'ת, ה'בל – בלעם היה גם כן מהבל, וב"ל של הב"ל היא ב"ל של

בלעם – נמצא שמשה רבינו ע״ה ובלעם הם משורש אחד – מאותה שעה והלאה כשהטיל הנחש זוהמא בחוה שהיא היתה אם כל חי, אז כל הנולדים וכל הבאים היו מורכבים מטוב ורע

[**פרק י״א**] **פסוק** ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי. י״ל, מהו אומרו ברעתי, היל״ל ברעתם. אמנם הענין הוא, כי מרע״ה היה משורש הבל, וסימנך, מש״ה, ש״ת, הב״ל. נמצא, כי ס׳ של משה, היא ס׳ של הבל. וג״כ בלעם היה מהבל, וב״ל של הב״ל, היא בל של בלעם. נמצא, שהם משורש אחד, מרע״ה ובלעם. וצריך שתדע, שכשהטיל הנחש זוהמא בחוה, שהיא היתה אם כל חי, מאותה שעה והלאה, כל הנולדים וכל הבאים היו מורכבים מטוב ורע א״כ, בהיות שמשה ובלעם הרשע היו באים מהבל, צריך להיות שמרע״ה היה מצד הטוב של הבל, ובלעם הרשע היה מצד הרע.

יז.

כבר ידעת מה שכתב רשב״י ע״ה, שראשי אלפי ערב רב היו בניו של בלעם יונו״ס ויומברו״ס – ומרע״ה היה משתדל עליהם לזכותם ולנקותם על כן קבלם והוציאם ממצרים, והיה חוזר ומתפלל עליהם ואומר למה הרעות לעם הזה למה יחרה אפך בעמך, והכל היה על ערב רב, שהיה משתדל ומתחבט עליהם, על היותם מחלקו, וכוונתו היתה להרחיק הרע מהבל ולעשות הכל טוב

וכבר ידעת מ״ש רשב״י ע״ה, שראשי אלפי ערב רב, היו בניו של בלעם יונו״ם ויומברו״ם. ומרע״ה, על היות הוא ג״כ מצד הבל כאמור, ובלעם ג״כ, וערב רב ג״כ היו מצד הרע של הבל, וערב רב היו מחלקו של משה, לבן היה משתדל עליהם לזכותם ולנקותם, ועל כן קבלם והוציאם ממצרים. וזהו שאמר לו הקב״ה, (שמות ל״ב ז׳) לך רד כי שחת עמך

אשר הוצאת וכו', והיה מרע"ה חוזר ומתפלל עליהם, ואומר, למה הרעות לעם הזה למה יחרה אפך בעמך, והכל היה על ערב רב, שהיה משתדל ומתחבט עליהם, על היותם מחלקו, וכוונתו היתה, להרחיק הרע מהבל, ולעשות הכל טוב.

יח.

כשראה משה רבינו ע"ה האספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה אמר להשי"ת הרגני נא הרוג, אם ישראל חוטאים ולא תשא חטאתם, יותר טוב שתהרגני, מפני שיתגבר הערב רב, ובהתגברותו נמצא שגובר צד הרע של הבל על הטוב, וצד הטוב ידחה ממנו – בלע המות לנצח, ר"ת הבל, כשיבלע המות שהוא צד הרע של הבל, ומחה אז אלהים דמעה מעל כל פנים, כביכול מהפנים העליונים

אמנם, כשראה האספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה, אמר מרע"ה להשי"ת, הרגני נא הרוג, אם ישראל חוטאים ולא תשא חטאתם, יותר טוב שתהרגני. מפני שיתגבר הערב רב, ובהתגברותו נמצא שגובר צד הרע של הבל על הטוב, וצד הטוב ידחה ממנו. וז"ש ואם ככה את עושה לי, לי דייקא, פירוש, שיתגבר עלי צד הרע של הבל. וזהו ג"כ אומרו ברעתי. ולזה תמצא בפסוק (ישעיה כ"ה ח') בלע המות לנצח, ר"ת הבל. פירוש, כשיבלע המות שהוא צד הרע של הבל. וזהו ג"כ אומרו אז, ומחה אז אלהים דמעה מעל כל פנים. כביכול מהפנים העליונים, שהם חו"ב.

פרשת חוקת

ספר הליקוטים – פרשת חקת

יט.

ישראל היו רוצים התורה פב"פ בלי שום קליפה אלא המים הזכים, ומשה רבינו ע"ה ראה שעדיין הערב רב היו מגבירין קליפתן של ישראל, לכך ויך את הסלע במטה, והקב"ה לא צוה אותו כי אם ודברתם אל הסלע לעיניהם, בדיבור לבד

[פרק י"ט] **עוד** וירם משה את ידו ויך את הסלע. דע, כי ישראל היו רוצים התורה פב"פ בלי שום קליפה, אלא המים הזכים. ומרע"ה ראה, שעדיין הערב רב היו מגבירין קליפתן של ישראל, ולכך ויך את הסלע במטה, לשבור אותה בחינה, מגוף ומלבוש התורה, כמו שאנחנו מכים איש את רעהו בפלפול, להכות ולשבר הקליפה. והקב"ה לא צוה אותו, כי אם ודברתם אל הסלע לעיניהם, בדיבור לבד, כמו ששונים למעלה פב"פ בדיבור. וזהו ונתן מימיו, בדיבור, כלומר, האמיתים, ושיקח את המטה בלבד בידו, שזהו רמז שישאר בידו מעט מגוף התורה, שבלעדה אי אפשר.

כ.

שמעו נא המורים המן הסלע הזה וכו', מאחר שאתם מורים וגסים וגשמיים, אפשר להוציא לכם מים בדיבור בלבד – ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם, מהעיקר ומהסולת של התורה תשקה את העדה שהם הגדולים, ומהסובין השקה את העם שדומים לבעירים

ויקהילו את העם, ואמר שמעו נא המורים, המן הסלע הזה וכו'. מאחר שאתם מורים וגסים וגשמיים, אפשר להוציא לכם

מים בדיבור בלבד, זה אי אפשר, שאתם מורים, ואז ויך את הסלע במטהו פעמים, כנגד תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי. ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם, ר"ל, מהעיקר ומהסולת של התורה, תשקה את העדה שהם הגדולים, ומהסובין, השקה את העם שדומים לבעירים.

פרשת דברים

ספר הליקוטים – פרשת דברים

כא.

מצות לא תחיה כל נשמה

[**פרק א'**] **יש** לדעת למה בז' עממין, צוה הקב"ה לא תחיה כל נשמה, ובשעיר ומואב ועמון צוה שלא להלחם בם.
והענין הוא, כי ז' עממין, הם ז' קליפות של כלים הנשברים, ואז כבר יצא מהם כל הקדושה. אבל של ג"ר עדיין היה בהם קדושה, והם קני קניזי קדמוני. והוא מה שנתברר מג"ר.

כב.

ה"זמזומים" הם מבירור חכמה, לשון מחשבה, ומאלו היו ערב רב, וכל מי שיש הרהור ומחשבות רעות הוא מהם – "סיחון" לשון סייחין ועגלים, והוא קליפת חמור, והוא סוד ערלה שעל הברית – "עוג" הוא סוד עור הפריעה המעכב הברית, וזהו עג עוגה, והיא קליפה קשה

גם מהם לא נחיה כל נשמה. והם שעיר עמון ומואב. שעיר רמז לראשונה, כד"א משעיר מלכם. מואב, לשון אב בחכמה. עמון, נועם בינה. ושעיר, הוא אדום. וז' מלכים שמלכו שם, אינם ממנו, רק מלכו

בארץ. לכן כתיב בכל א' מהם שם ארצו, שלא היו מאדום. והזמזומים, הם מבירור חכמה, לשון מחשבה, כמש"ה (דברים י"ט) אשר זמם וכו'. ומאלו היו ערב רב, וכל מי שיש הרהור ומחשבות רעות, הוא מהם. סיחון, לשון סייחין ועגלים. והוא קליפת חמור, והוא סוד ערלה שעל הברית. ועוג, הוא סוד עור הפריעה המעכב הברית. וזהו עג עוגה, והיא קליפה קשה, הגם כי היא דקה יותר קרובה לקדושה. ואלו הם סוד שני מלכי האמורי הוא היסוד, כמ"ש רז"ל ב' וג' גרגרים בראש אמיר.

פרשת ואתחנן

ספר הליקוטים – פרשת ואתחנן

כג.

הערב רב היו מקליפת משה, ויצאו בלא זמן ולא נתקנו, ולכן חטאו, ומת משה כדי לעלות למעלה לקבל משם שפע, ולכך אין דור שאין בו משה

ויתעבר ה' בי למענכם. הנה הערב רב היו מקליפת משה, ויצאו בלא זמן ולא נתקנו, ולכן חטאו. ומת משה, כדי לעלות למעלה לקבל משם שפע, ולכך אין דור שאין בו משה, ובעלותו מזווג או"א, ומתעבר בבינה י"ב חדש, וזהו "ויתעבר "י "בי "למענכם, פירוש י"ב. ור"ת שלהם יובל, שהיא בינה הנקראת יובל. וכשנולד בפ"א, לא הוצרך רק בז' חדשים, כי לא היה צריך כ"כ בירור. והבן זה, כי בבינה יש י"ב מזלות, רמוז בבינה י"ב, נשאר נ' וה', ה' ראשונה ה"נ.

כד.

בכל דור בא משה בסוד עיבור, לפי שהקב"ה לא היה רוצה לקבל ערב רב, ובזה לא היה מיתה ולא גלות, והוא קבלם, בחשבו כי טוב הוא להכניסם בקדושה, ובפרט שהיו נוגעים לו קצת, כמו שכתוב העם אשר אנכי בקרבו, וכתיב כל העם אשר ברגליך, ולזה רצה לתקנם, ואדרבה קלקלו לישראל

ויתעבר ה' בי למענכם. דע, כי בכל דור בא משה בסוד עיבור, לפי שהקב"ה לא היה רוצה לקבל ערב רב, ובזה לא היה מיתה ולא גלות, כמ"ש רז"ל חרות על הלוחות, חירות וכו'. והוא קבלם, בחשבו כי טוב הוא להכניסם בקדושה, ובפרט שהיו נוגעים לו קצת, כמ"ש העם אשר אנכי בקרבו, וכתיב כל העם אשר ברגליך, ולזה רצה לתקנם, ואדרבה קלקלו לישראל.

כה.

לך רד כי שיחת עמך וכו', נשחת לא נאמר אלא שיחת, פירוש שיחת לישראל, ועתה רוב הדור מהם – משה הוצרך לבוא בעיבור, אחד לנ' שנה, לפי שהוא שורש ישראל, לתקנם שלא יטעום ערב רב – קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער הנ' של חמשים שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל נעלם ממנו

וזה סוד מ"ש לך רד כי שיחת עמך וכו', נשחת לא נאמר אלא שיחת, פי' שיחת לישראל, ועתה רוב הדור מהם. ולזה הוצרך לבוא משה בעיבור א' לנ' שנה, לפי שהוא שרש ישראל, לתקנם שלא יטעום ערב רב. וקודם שחטאו ישראל, היה משה בתכלית השלמות, והיה משיג שער הן' של חמשים שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל נעלם ממנו.

כו.

נ' שערי בינה נבראו בעולם וניתנו למשה חסר א', מעיקרא כולם נתנו לו, וא' חסרו לו אחר כך

וזש"ה לך רד, כי שחת וכו', ר"ל רד ממנין ל"ך, וז"ש רז"ל נ' שערי בינה נבראו בעולם, וניתנו למשה חסר א', פירוש, מעיקרא כלם נתנו לו, וא' חסרו לו אח"כ. וז"ש ותחסרהו מעט וכו', פירוש, מעיקרו שלם היה, אלא שאח"כ חסרוהו היותר מעט מאלהים, שהוא אות א'. או פירוש, שחסרו הרבה, ולא נשאר לו אלא מ"ט, כמ"ש רז"ל אל תקרי מעט אלא מ"ט, והמ"ט הן מעט מזעיר, בערך שער הן' הגדול מכולם. ולהיות שכוונת מרע"ה היה לטובה, לא מנע השי"ת ממנו הטוב, ובעת אסיפת רוחו, ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו, נ' בו, ונכנם הן' בשמו, ונעשה נשמה, וידוע כי נשמה הוא בינה.

כז.

כמה תפלות התפלל משה שלא יבוא בעיבור כל דור, ולא נענה – ויתעבר ה' בי למענכם, שאני בא בעיבור כל דור למענכם, כי אתם גורמים לי, והיה מדבר עם ערב רב או מדבר עם ישראל, ופירוש למענכם, לתקן אתכם, ולא שמע אלי, שלא נתקבלה תפלתי

והנה כמה תפלות התפלל משה שלא יבוא בעיבור כל דור, ולא נענה. וז"ש ויתעבר ה' בי למענכם, שאני בא בעיבור כל דור למענכם, כי אתם גורמים לי. והיה מדבר עם ערב רב או מדבר עם ישראל, ופירוש למענכם, לתקן אתכם. ומלת ב"י, רמז לי"ב חדשי עיבור, כענין רבה תוספאה. ולא שמע אלי, שלא נתקבלה תפלתי.

פרשת עקב

ספר הליקוטים – פרשת עקב

כח.

כוונת הבורא יתברך בתת המן לישראל היתה כדי לנסותם הילכו בתורתו אם לא, וגם כן לראות מי הוא הראוי לדעת סודות התורה ויהיה בעל נשמה, זה יוכל לקבל רוחנית התורה, שהיה מוצא פי ה', מצד המן שהיה נבלע באיברים שלו, ומאכלו מצד קנה חכמה – אבל מי שיהיה בעל חומר, גם כמו האספסוף אשר בקרבו שהתאוו תאוה, דברים חומריים כמו הבצלים והשומים ואבטיחים מצד הושט שהוא חומרי מצד העולם הזה, ונעשה להם לשטן – כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, שהוא צד החומר והגשמות שיש בו, כי זה הוא לבעלי חומר בלי צורה כמו הערב רב, ולכן הם גם כן לא יזכו לרוחניות התורה וסודותיה

[**פרק ח'**] **אמנם** הענין הוא, כי לא היתה כוונת הבורא ית' בתת המן לישראל, כדי שתהיה אכילתם ע"ד טבע, כי אם עשה זה הקב"ה כדי לנסותם הילכו בתורתו אם לא, וג"כ לראות מי הוא הראוי לדעת סודות התורה ויהיה בעל נשמה, זה יוכל לקבל רוחנית התורה, שהיה מוצא פי ה', מצד המן שהיה נבלע באיברים שלו, ומאכלו מצד קנה חכמה. אבל מי שיהיה בעל חומר, גם כמו האספסוף אשר בקרבו שהתאוו תאוה, דברים חומריים, כמו הבצלים והשומים ואבטיחים, מצד הושט שהוא חומרי מצד העה"ז, ונעשה להם לשטן, והם מצד שטו העם, ולקטו וטחנו ובישלו מהם מיני פשטים הרבה, ובזה די להם. וכן יהיה אכילתם מצד החומר וכו', כי בכוונת המכוון אמר הכתוב, אפילו שויענך וירעיבך, רצה אח"כ לתת לכם את המן שלא בדרך טבע למלאת רעבון, כי עשה זה, למען הודיעך כי נתינת המן הוא מאכל גשמי, כי למען תדעו כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, שהוא צד

החומר והגשמות שיש בו, כי זה הוא לבעלי חומר בלי צורה, כמו הערב רב, ולכן הם גם כן לא יזכו לרוחניות התורה וסודותיה. אבל מי שהוא בעל נפש ונשמה מצד ישראל, בודאי אכילת המן להם אינו מזין צד החומר, כי אם צד הרוחנית שיש בה, שהוא מוצא פי ה', וזהו המחיה ומזין אותם. עם היות שעינה בדרך כחם והרעיבם, עכ"ז המן היה מזין אותם, ובזה ג"כ היו זוכין לקבל התורה וסודותיה מפי מרע"ה.

כט.

וערב רב לא ידעו מה הוא, ושטו העם ולקטו, וישראל היה יורד להם פתח אהליהם – לכן זכו ישראל לתורה וסודותיה, ולא ערב רב, כי טחנו בריחים ובישלו בפרור, ולא סוד הרוחניות שיש בה, וישראל אוכלים אותו כמו שהוא, וטועמים בו כל מה שירצו, שהם הסודות, חוץ מהדברים הגסים בעלי החומר, שהם הבצלים והשומים וכו', כי רמז זה לדברים חומריים, ואין חלק ישראל בזה

וערב רב לא ידעו מה הוא, ושטו העם ולקטו, וישראל היה יורד להם פתח אהליהם. ולכן זכו ישראל לתורה וסודותיה, ולא ערב רב, כי טחנו בריחים ובישלו בפרור, ולא סוד הרוחניות שיש בה, וישראל אוכלים אותו כמו שהוא, וטועמים בו כל מה שירצו, שהם הסודות. חוץ מהדברים הגסים בעלי החומר, שהם הבצלים והשומים וכו', כי רמז זה לדברים חומריים, ואין חלק ישראל בזה וכו'. ואפילו הלוחות הראשונות, אם היינו זוכין בהם, היו חצובות ממקום עליון, ממקום הטלא דבדולחא, וברדתם למטה נגלם, ולא זכינו בהם בעונות, ואין להאריך יותר בזה.

ל.

בחטא אדם שעירב טוב ברע, נתערבו ישראל בערב רב, ונתקלקל הכל, שהם הנבראים דומם וצומח וחי בלתי מדבר

ואדם, וכולם צריכין תיקון, כדי לברור אוכל מתוך פיסולת – ואפילו ישראל, על ידי גלגולים שמתגלגלים בעונות בדומם וצומח וב"ח

וכל זה הדרוש רמוז בפסוק (ירמיה ב') קדש ישראל לה', כי אצילותם ממקום קדש הנקרא ראשית, ואח"כ באו למקום תבואת"ה, ובחטא אדם שעירב טוב ברע, נתערבו ישראל בערב רב, ונתקלקל הכל, שהם הנבראים דומם וצומח וחי בלתי מדבר ואדם, וכולם צריכין תיקון, כדי לברור אוכל מתוך פיסולת. ואפילו ישראל, ע"י גלגולים שמתגלגלים בעונות בדומם וצומח וב"ח, וג"כ יש מי שנתקן בסוד הקרבן בזמן ב"ה קיים, אבל עכשיו בעונותינו, נתקן ע"י אכילת הצומח וחי ודומם, ע"י ברכת הנהנין ודברי תורה, בשולחן הנקרא ג"כ מזבח, יתוקנו ויובררו. כמו שכתבנו בהפטרת אסוף אסיפם.

לא.

יש שעה שהאדם אוכל אחד מאלו מינים, או חי או צומח, או דומם, כגון גוש עפר קטן הנאכל על ידי פרי או זולתו, ויוכל להיות שם מגולגל, או אביו או שארו הקרוב אליו, ובברכה של ברכת הנהנין בכוונה שאוכל זה הפרי, יעלהו למדריגת חי מדבר, ויוכל להשיבו אל אביו שבשמים, ואם לאו, ח"ו יעכבהו בלי גאולה, כשלא יברך ברכת הנהנין

כי יש שעה שהאדם אוכל א' מאלו מינים, או חי או צומח, או דומם, כגון גוש עפר קטן הנאכל ע"י פרי או זולתו, ויוכל להיות שם מגולגל, או אביו או שארו הקרוב אליו, ובברכה של ברכת הנהנין בכוונה שאוכל זה הפרי, יעלהו למדריגת חי מדבר, וזה סוד (ויקרא כ"ה) או דודו או בן דודו יגאלנו או השיגה ידו ונגאל, ויוכל להשיבו אל אביו שבשמים. ואם לאו, ח"ו יעכבהו בלי גאולה, כשלא יברך ברכת הנהנין.

פרשת תצא

ספר הליקוטים – פרשת תצא

לב.

ענין הגליות, הוצרכו לברר ניצוצות הקדושה שנתערבו בחטאו של אדם הראשון בתוך הקליפות, שעירב טוב ברע כנודע – עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, האדם, הוא אדם הבליעל באדם דקדושה, לרע לו, לרעתו של אדם בליעל, כי במה שהוא מצר לישראל נעשה ראש עליהם, ומוציאים ממנו ישראל כל ניצוצות הקדושה אשר בקרבו לא נשאר דבר

[**פרק כ"א**] **אמנם**, הארבעה גליות, היו כנגד ד' אותיות הוי"ה, וגלות מצרים היה כנגד קוצה של יו"ד, שהוא שקול ככולם, ויותר מהמה. ולכן הוזכר כמה פעמים, ולכן לא הוזכר בכללם, כי היא בחינה גדולה מכולם. והנה הגליות, הוצרכו לברר ניצוצות הקדושה, שנתערבו בחטאו של אדם הראשון בתוך הקליפות, שעירב טוב ברע כנודע. וזש"ה (קהלת ח' ט') עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, האדם, הוא אדם הבליעל באדם דקדושה, לרע לו, לרעתו של אדם בליעל, כי במה שהוא מצר לישראל נעשה ראש עליהם, ומוציאים ממנו ישראל כל ניצוצות הקדושה אשר בקרבו, לא נשאר דבר. ובכל מקום שכינה עמהם, לברר כל חלקיה. ולכן צוה שלא יוסיפו לראותה, ולא עשה כן בשאר גליות, שעדיין לא בררו כל מה שהיה בקרבה לגמרי. ולכן אמר והשיבך ה' מצרים, כי להיות מצרים כנגד הטוב שבקוץ היו"ד, ועדיין נשאר בירור בכל שאר הגליות, שהם כנגד כל הגוף בערך אל השאר, ישובו למצרים. אבל בערך מצרים עצמו, אמר אין קונה, כי כשניצוץ הקדושה ומעורב עדיין בקרבם, הם מתאוים להשתעבד

בישראל, אבל מצרים, כיון שנתברר לגמרי, לא נשאר להם שום תאוה להשתעבד בהם, ולכן לא רצו לקנותם.

פרשת וילך

ספר הליקוטים – פרשת וילך

לג.

ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם, קאי לשניהם, למשה ולעם שיקומו – ירמוז על גלגול משה רבינו ע"ה, אשר הוא בא שמ"ה בקרבו, של ערב רב, וחרה אפי בו והסתרתי פני מהם חוזר לעם, לכן לפעמים רבות, והיה לאכול ומצאוהו צרות רבות ורעות – אכן חליינו הוא נשא וה' הפגיע בו עון כולנו, ואנכי הסתר אסתיר וכו' על כל הרעה אשר עשה, על מה שקבל הערב רב, שנאמר כי שיחת עמך

פסוק ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם. זה אחד מה' פסוקים שאין להם הכרע, דקאי לשניהם, למשה ולעם שיקומו. ועוד ירמוז על גלגול משה רבינו ע"ה. וכן נרמז במ"ש אשר הוא בא שמ"ה בקרבו, של ערב רב, וחרה אפי בו והסתרתי פני מהם חוזר לעם, לכן לפעמים רבות, והיה לאכול ומצאוהו צרות רבות ורעות, ירמוז כמש"ה (ישעיה נ"ג) אכן חליינו הוא נשא וה' הפגיע בו עון כולנו. ואנכי הסתר אסתיר וכו', על כל הרעה אשר עשה, על מה שקבל הערב רב, שנאמר כי שיחת עמך, וכן אמר על כי אין אלהי בקרבי, כי אינו מסוד עיבור, רק מסוד גלגול, לפי שהגלגול הוא משרשו. אמנם העיבור מזולתו בצדיקים, בהיות שהרבה קדושה מוכנת בו, ויודע גלגולו, יקח הממר' הלז וידבק במחשבתו נפש בנפש רוח ברוח נשמה בנשמה עכ"מ.

ספר מלכים א'

ספר הליקוטים – ספר מלכים א'

לד.

בכל דור ודור לא חסר לנו ואל יחסר לנו ניצוץ אחד של משה רבינו ע"ה, כי בזכותו כל הדור מתקיים, ובזכותו נרפה לנו וחולייני הוא נושא תמיד, ובא בכל דור ודור באורך זה הגלות, עד שיתברר מן הערב רב ויכלה כל הסיג, ואז ציון במשפט וכו'

ובכל דור ודור לא חסר לנו ואל יחסר לנו ניצוץ א' של מרע"ה. דכתיב וזרח השמש ובא השמש, ואל מקומו בדורו שואף זורח הוא שם, כמ"ש הרב זלה"ה, כי בזכותו כל הדור מתקיים, ובזכותו נרפה לנו וחולייני הוא נושא תמיד, ובא בכל דור ודור באורך זה הגלות, עד שיתברר מן הערב רב ויכלה כל הסיג. וזמש"ה ואצרוף כבור סיגיך ואסירה כל בדיליך, ואז ציון במשפט וכו'.

פרק ד'] ובהקדמה זאת יובנו קצת מאלו הכתובים. וזהו ויהי היום, שהוא יום אדיר, יום ר"ה, יום הרת עולם. וביום ההוא הורצה לפני הקב"ה, שבתוך הבאים לזה העולם, רצה שיעבור אלישע איש האלהים קדוש, כי כן עולה אלישע ע"ה, ואמר לו שיעבור אל שונם אל אוצר הנשמות, ושם יכלל בו נשמת איזה צדיק גמור, כדי לבא לעה"ז בדור ההוא כפעם בפעם. ושם באותו האוצר מצא אשה גדולה, כלומר נשמה גדולה של חסיד אחד וצדיק גמור, ואז בראותם אותו ניצוץ, אז החזיקה בו ונשקה לו. וזהו ותחזק בו לאכול לחם, כי רצתה להתחבר בו, ותתגלגל עמו לבא לזה העולם לאכול בו לחם, ועכשיו אומר הכתוב, אל תתמה על זה, כי בכל דור ודור צריך שתשתנה שם בבני אדם לאכול לחם.

לה.

אומרת השכינה להקב"ה, בהיות שבכל דור ודור יחוייב משה רבינו ע"ה שילך, ואחר כך לבוא בגלגולים עד סוף ביאת הגואל, אם כן יחוייב לנו לעשות לו הכנת גוף נאה – בכל אלו ההכנות יעבור אל מקום בני דורו ויאיר להם ויהנה גם כן הוא מאלו ההכנות – אמור לזאת הנשמה, אשר הלכה וסבלה עליה יסורים קשים וצער המיתה בעון ישראל, וכל זה בשבילי ובשבילך שאתה גרמת הערב רב, וגם כן אני גזרתי עליך להיותך הולך ושב בגלגולים, אם כן היא סבלה כל זה הצער הגדול – למועד הזה כעת חיה את חובקת בן מושיע לישראל

וזה סוד ויהי מדי עברו יסור שמ"ה, הם אותיות משה. לאכול לחם, כי זהו הכרח גמור, כי אזלת לקרתא הלך בנימוסה, ועתה אומר הכתוב כי אומרת השכינה להקב"ה, בהיות שבכל דור ודור יחוייב שילך, ואח"כ לבא בגלגולים עד סוף ביאת הגואל, א"כ יחוייב לנו לעשות לו הכנת גוף נאה. וז"ש נעשה נא עליית קיר קטנה, בנין גוף מתורה, כי נקרא עיר קטנה ובהיותו שם, אל יחסר לו מאומה, כמו מטה ושלחן וכסא ומנורה, ואל יצטרך מן הבריות, כמו השמש שמשפיע אור לזולתו, והיא אינו חסר כלום. ומטה, רמז לבת זוגו שימצאנה. שלחן, כנזכר, שאל יחסר לו די מחסורו. כסא, הכנת רוח טובה, שיעשו כסא לנשמה, ויהיה צדיק גמור. ואז שמן לא יחסר על ראשו, נשמה לנשמה הנקראת מנורה, ובכל אלו ההכנות יעבור אל מקום בני דורו, ויאיר להם, ויהנה ג"כ הוא מאלו ההכנות. ולכן תמצא בם"ת של מט"ה ושלח"ן וכסא ומנור"ה, הנא"ה. ר"ל, כי זאת היא הנאתו בזה העולם. וזה סוד מ"ש רז"ל הרוצה להנות יהנה כאלישע. ואמר עוד הפסוק ויהי היום ויבא שמ"ה, הוא מש"ה, כנזכר. ויסר אל העלייה, שהיא הגוף הנבנה עליו, ובא להגין על הדור ההוא הרע, כי לא זכו לשוב בתשובה על ידו, הלך לו פעם אחרת אל מנוחתם. וזהו שכתוב וישכב שמ"ה, משה, כנזכר. ועתה אומר

הכתוב, כי בהיות ששבה זאת הנשמה אל מקום מנוחתה, ושבה אל בית אביה כנעוריה, ורצה השי"ת שמלחם אביה תאכל וליתן לה שכרה, ויאמר אל גחזי נערו, שרומז אל מטטרו"ן, הממונה על הנשמות. ואומר לו, קרא לשונמית הזאת אותיות נשמה, והיא האשה הגדולה הנז"ל, ואז ויקרא לה ותעמוד לפניו, במקום הנאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו, במקום אשר עין לא ראתה אלהי"ם זולתך. ועתה אמר ויאמר לו ולא אמר לגחזי נערו, כי עתה אמר למרע"ה העומד שם הרמוז בו' של ל"ו, אמור לזאת הנשמה, אשר הלכה וסבלה עליה יסורים קשים וצער המיתה בעון ישראל, וכל זה בשבילי ובשבילך שאתה גרמת הערב רב, וג"כ אני גזרתי עליך להיותך הולך ושב בגלגולים, א"כ היא סבלה כל זה הצער הגדול. וז"ש הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת, וכל אלו היסורין, לכן שאלי שכרך, ומה לעשות לך, אם מקומך מקום הי"ש, ושכרך י"ש עולמות, נדבר עליך אל המלך. ואם מקומך פחות מהיש, נדבר אל שר הצבא, ומ"מ אל תאבדי את שכרך. ואז היא אומרת כי בתוך עמה היא יושבת, ואינה רוצה להתפרסם עוד ללכת בגלגולים, בהיותה יושבת בין הצדיקים בג"ע, לחזות בנועם ה'. אז בא אחד מן השרים העומדים שם, מיכאל שר ישראל, ואומר אבל בן אין לה, הבן יקיר לי אפרים ילד שעשועים, כי בן פורת יוסף ולא זכה עדין לגאול, וכבר הגיע הזמן ואישה זקן, בסוד נער הייתי גם זקנתי, א"כ ראוי הוא שיותן לה הבן, ובזה יתוקן הטורח של הגלגולים, ובזה לא תשוב היונה לבא שם עוד. אז אומר לו קרא לה, ויקרא לה, ואומר לה למועד הזה כעת חיה את חובקת בן, מושיע לישראל.

ספר ישעיה

ספר הליקוטים – ספר ישעיה

לז.

אלה אלהיך ישראל, כל בחינות אלה הם בישראל, והערב רב רצו לפגום בו, ולהפרידו מ"י מאלה

[**פרק ם'**] **מי** אלה כעב תעופינה. בפסוק זה נרמז סוד אמן יהא שמיה רבא. ר"ל, ששם י"ה נעשה מ"י, כזה, י"פ ה' נעשה ן'. ובחי' הו' של השם, הוא אל"ה, כי ו"פ ו' עולה גימטריא אל"ה. וז"ש אלה אלהיך ישראל, כי כל בחינות אלה, הם בישראל שהוא הז"א, והערב רב רצו לפגום בו, ולהפרידו מ"י מאלה, שהוא הבחינה הנזכר. וכשיוצא ממנו זה הי"ה, נשאר אל"ם. וזה נקרא שם י"ה שמו הגדול, הוא בחינת נ' שערי בינה. וזה סוד סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו, כי ערבות הם נ"ה, ובינה עד הוד אתפשטת, הם החמשים שערי בינה הנזכרים. וזה סוד לרוכב בערבות, מי הוא, בי"ה שמו.

ספר תהלים

ספר הליקוטים – ספר תהלים

לז.

עיקר חטא אדם הראשון היה שרצה להקריב אליו כל תערובת חמץ ערב רב ושבעים אומות – דוגמת זה היה גם כן חטא משה רבינו ע"ה בהקריבו ערב רב, והם השחיתו התעיבו עול בעשותם העגל – ועדיין אנו בגלות הארוך הזה,

כי לא יבא גואל ויגאלנו עד שנטהר ונתברר מהם – וגם בזה היה חטא שלמה המלך ע״ה, ברצותו להקריב גרים

נער חית קנה עדת אבירים. ארז״ל. נער בחיה זו, שכל מעשיה נכתבים בקנה. וזה הפסוק יובן, במ״ש רז״ל כי בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה עליה שרטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי. זה המאמר ע״ד הפשט כולו מקשה, כי למה היה זה ע״י גבריאל מלאך קדוש, ולמה נעץ קנה ולא ד״א ממיני העצים, ומהו השירטון, והיך נבנית רומי עליו תוך הים על השירטון שהעלה הקנה. אמנם דע, כי ע״י חטא אד״ה תבין זה הענין. והוא, כי עיקר חטא אדם הראשון היה, שרצה להקריב אליו כל תערובת חמץ ערב רב ושבעים אומות, ודוגמת זה היה ג״כ חטא מרע״ה בהקריבו ערב רב, והם השחיתו התעיבו עול בעשותם העגל. ועדיין אנו בגלות הארוך הזה, כי לא יבא גואל ויגאלנו עד שנטהר ונתברר מהם. וגם בזה היה חטא שלמה המלך ע״ה, ברצותו להקריב גרים, ואז תבאנה שתים נשים זונות, ולא מקדמת דנא בימי יהושע בשלוח שנים אנשים המרגלים חרש לאמר, ונמתקו להיות זכרים, והנקבות דינם יותר קשה לבא לידי מיתוק, ובאו בימי שלמה. ובהיות שנשא את בת פרעה, ונתבטל התמיד של שחר עד ד׳ שעות, ובאת אמו ויסרה אותו, אז בזה החטא ירד גבריא״ל ונעץ זה הקנה בים וכו׳.

לח.

כל כוונתו של עמלק לעשות לישראל זרים ונכרים, ולהרחיקם מאביהם שבשמים

וסוד זה הקנה, יובן בזה הפסוק נער חית קנה. כי ידוע שיש שני בחינות, סטרא דמסאבא הנקרא חמץ, וסטרא דקדושה הנקרא מצה. וכשיחתוך רגל זו החי״ת, תשאר ה׳. וכשיחתך רגל זה הק׳ של קנ״ה, ישאר הנה, בסוד ראשון לציון הנה הנם. וזהו נער חי״ת וק׳ דקנ״ה,

וחתכם ועשה אותם ההי"ן, ויעשו מחמין מצה, ומקנה הנ"ה, כנזכר. בהיות כי הם מסטרא אוחרא, והם ראש לע' אומות שהם בעגולה, והוא עליהם. וז"ש בעגלי עמים, והוא מתרפם ברצי כסף ומקבל שוחד, כדי שלא לקטרג על ישראל, כנרמז בשעיר עזאזל, וח"ן קרבנות לע' אומות בז' ימי החג, כי כל כוונותו לעשות לישראל זרים ונכרים, ולהרחיקם מאביהם שבשמים.

לט.

נבנה הכרך גדול שעולה עמל"ק ראש צורים – בזה השירטו"ן יש אותיות שט"ן רוי"ה, למען שפות הרוה את הצמאה, ונבנתה צור מחורבנה של ירושלם, כי כשצור מלאה ירושלם חרבה, וכשירושלם ב"ה שהיא זאת הה' תהיה מלאה, אז תחרב צור שהיא רומי, יהי רצון שיהיה במהרה בימינו אמן

וז"ש ביזר עמים, ויהיה מלת ביזר כמו פיזר, כי אותיות בומף מתחלפות, אבל אומתו רוצה לקרבה לקדושה, ז"ש עמים קרבות יחפצו. ובהקדמה הזאת תבין נעיצת הקנה בים על העון הנז"ל, בהיות ששלמה נשא בת פרעה, ועשה כוונת סמא"ל, כי קרבות יחפצו, והקריבה לקדושה. ובזה העון ירשה שפחה לגבירתה, ונתרחקה האשה הקדושה מדודה, ונתקיים ביזר עמים, והם קרבות יחפצו. ואז ירדו רגליה מות לתוך החיצונים, ונתארך רגל הה' ונעשית ק', כזה, ק', וירדה לחיצונים, וינקו ממנה החיצונים. וממצה שמורה לבעלה, נעשה חמץ ושאור. וזה סוד נעיצת הקנה בים, ר"ל רגל זאת הק' נתארכה, ונעצה בים שהיא ה' תתאה, הנקרא ים, והורידה לחיצונים. וק' של זאת הקנה שנתארכה מהנה, הוא שהעלה שירטון. ר"ל, קו ארוך מרגל הק'. ועליה נבנה כרך גדול של רומי, ר"ל, ברדתה לחיצונים, לקחו כח וינקו שפע ממנה, ונבנה הכרך גדול שעולה עמל"ק ראש צורים. ובזה השירטו"ן יש אותיות שט"ן

רוי"ח, למען שפות הרוה את הצמאה, ונבנתה צור מחורבנה של ירושלם, כי כשצור מלאה ירושלם חרבה. וכשירושלם ב"ה שהיא זאת הה' תהיה מלאה, אז תחרב צור שהיא רומי, יהי רצון שיהיה במהרה בימינו אמן.

מ.

שלמה המלך לא נתן עבד מישראל בבנין בית המקדש, אלא על ידי גוים שגיירם, ולכן בעונות נחרב – אבל משה אדונינו לא קבל נדבה להמשכן מערב רב כי אם מישראל לבד, כי ערב רב מחוץ למחנה מושבם – ויקהל משה את כל עדת בני ישראל דווקא – ובהיות שבנה שלמה הקדושה על ידי גרים זרים וגייר גם כן בת פרעה, לכן נעשה לו מדה נגד מדה, בהיות שבא גם כן מלאך קדוש שהוא גבריא"ל באותו עון, ונעץ זה הקנה ונבנת העיר הטמאה עליה, ונתמלאת צור ונחרבה ירושלם – ועד שירחם השי"ת ויעביר רוח הטומאה מן הארץ, אנו בגלות הזה ובית המקדש חרב, דכתיב אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. ובעזרת השם לעתיד, ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה, אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה, כי הגדיל ה' לעשות עמנו בשוב ה' את שבותנו אמן

ובזה יובן ג"כ, שבבנין בית המקדש לא נתן שלמה עבד מישראל לבני"ן ב"ה, אלא ע"י גוים שגיירם, ולכן בעונות נחרב. ומצינו זה בהפך מה שעשה משה אדונינו בענין המשכן, שלא קבל נדבה מערב רב כי אם מישראל לבד, כי ערב רב מחוץ למחנה מושבם, וזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל דווקא. ובהיות שבנה שלמה הקדושה ע"י גרים זרים, וגייר ג"כ בת פרעה, לכן נעשה לו מדה נגד מדה, בהיות שבא ג"כ מלאך קדוש שהוא גבריא"ל באותו עון, ונעץ זה הקנה ונבנת העיר הטמאה עליה, ונתמלאת צור ונחרבה ירושלם. ועד שירחם השי"ת ויעביר רוח הטומאה מן הארץ, אנו בגלות הזה, ובית המקדש חרב,

דכתיב אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. ובע"ה לעתיד, ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה, אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה, כי הגדיל ה' לעשות עמנו בשוב ה' את שבותנו אמן.

ספר
הערב רב
וכל המסתעף
חלק י"ב
על פי ספר הקדוש
עץ הדעת טוב
על התורה
לרבינו האריז"ל

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי
הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"
* * *
מנחם אב תשס"ד לפ"ק
עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק י"ב
על פי ספר הקדוש עץ הדעת טוב להאריז"ל

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן ענייני "ערב רב" מספר הקדוש עץ הדעת טוב להאריז"ל

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת בא.....כג

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בא ..... כג

א. הערב רב לא היו תוך ענני כבוד אלא חוצה להם – הערב רב היו נפשות חצוניות מצד עשו, והם ערבובייא מסטרא דרך – לא מצריים היו אלא עמלקים – ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, הם אלו הערב רב שהיו מתחברים אז בו, והיו עתידים להתגייר.....כג

ב. ועתה אני נותן רשות אפילו למצרים הרוצים להתגייר כמו שכתוב וגם ערב רב וכו', כלומר אתם וגם יונום ויומברום ראשי הערב רב השקולים בחכמת הכשפים ככם, וכן בני ישראל, וגם דלת העם ערב רב הדומים להם, איני מעכב לכל מי שירצה לצאת – ויהי בשלח פרעה את העם, זה ערב רב הנקרא עם סתם.....כג

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת בשלח .....כה

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בשלח .....כה

ג. ויהי בשלח פרעה את העם, ויהי לשון צער, ויהי צער גדול במה ששלח פרעה גם את הערב רב הנקראים עם כמו שכתוב וגם ערב רב עלה אתם, ולא מנעם פרעה – לסיבת הערב רב לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים – קשים גרים לישראל כספחת, כי כמה טובות נגעל מהם, וכמה רעות הביאו עליהם, כי הנה אם היו הולכין דרך ארץ פלשתים, היו טוב להם – לא נחם דרך פלשתים ומנע מהם הטובות, בשביל הערב רב שאין לבם שלם באמונה ולא היו גירי צדק לשמה – יש חשש כי בראותם ראיית מלחמה בעלמא, כיון שנתגיירו שלא לשמה, ינחם העם ממה שנתגיירו ושבו מצרימה, ויחזרו לסורן, ויותר טוב היו אם לא נתגיירו כלל, משאם נתגיירו וחזרו לסורן, כי עונשם רב, כי תורה אחת כגר כאזרח, ועוד כי יהיו חילול שמים לאין קץ לעיני כל העמים כי חם ושלום אין ממשות בתורת ה', כי לולא שלא ראו גדולתו לא היו שבין מצרימה – אל תאמר כי גם בישראל היה חשש הזה, כי הנה וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, כפי השני הפירושים, אם מזויינין בכלי זיין, ואם מזורזין בתכלית הזריזות, לבם כשמיר חזק, נכון לבם בטוח בה' להלחם עם הקמים עליהם..... כה

ד. בנסעם מרעמסס לא היו כי אם בני ישראל לבדם, ואז בדרך ההוא נתחברו אליהם הערב רב – וגם ערב רב עלה אתם, כלומר מעורבין בערבובייא עם

בני ישראל – ואחר אשר כבר ויחנו בסוכות, הופרשו בני ישראל מן הערב רב בעת החנייה, איש על דגלו בלי ערבובייה – הקב"ה אמר: הואיל כי חמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים ותלו בטחונם בי, ואדרבה בא עליהם צרה גדולה לנחותם בדרך רחוקה מפני הערב רב שעלה אתם, אם כן צריך אני להפריש ביניהם, ולהראות אהבתי לבני ישראל, והוא שיופרשו זה מזה שלא בערבובייא, ואז אלך בשני העמודין לפניהם של ישראל, ולא לפני הערב רב ..... כז

ה. להיות כי הערב רב היו כפלי כפליים מבני ישראל, לכן ויאסור את רכבו וכו' וכל רכב מצרים וכו' כי היו צריכין עם רב להלחם עם העם שיצאו – בני ישראל ששלחם פרעה בעצמו היו בטוחים שלא אחריהם היה רודף, לכן ובני ישראל יוצאים ביד רמה שלא כבורחים – והם לא ידעו כי אליהם נוגעת הרעה, עד אשר ופרעה הקריב לבא קרוב אליהם, ולא אל הערב רב ..... כח

ו. הוסיף כי גם העם הם ערב רב עתה ויראו העם את ה' מחמת יראה, לא מחמת אהבה כבני ישראל ..... כט

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת יתרו.....ל

ספר עץ הדעת טוב – פרשת יתרו ..... ל

ז. גם הציל את העם הם הערב רב והצילם מתחת יד מצרים, והצלה זו אינה הצלת שעבוד בלבד כי הרי לא היו משועבדים, אמנם היה הצלת נפשם מגיהנם כי קבלם להיותם גרים – להיותו שם הויה המושל על ישראל בפרטות רצה להציל הערב רב ולגיירם – כמו שהציל נפשות הערב רב וגיירם גם אני מתגייר כמותם – לקח הערב רב שהם מצרים ונתגיירו, היפך ממה שחשבו להוציא את ישראל מתחת יד הקב"ה לעשותם גויים כמותם ..... ל

ח. השי"ת הוציא את ישראל ממצרים, והערב רב הוציאם משה, לכן נקראים עמו של משה – עלו ממצרים שלא ברשותו יתברך – לא גרועים המה משאר האומות, אדרבה כיוון שבאו להתגייר יש להם יתר שאת ..... לב

ט. כל העם לרבות גם הערב רב, כי גם הם ראו ירידה זו בעיניהם כי ירד ממש על הר סיני בפרטות, משא"כ כל העולם כי שמעו קולות ולא ידעו איפה הם עד אשר הודיעם בלעם בן בעור – אמנם דיבור בחיתוך אותיות לא נשמע רק לקהל ישראל – פנים בפנים דבר ה' לכל קהלכם ולא קהל הערב רב – ג' מדרגות היו, הא' כל העולם, הב' כללות הערב רב, הג' עם ישראל לבדם..לג

י. הערב רב שמעו גם קול המלאך העליון מכריז בקול שופר חזק כי הנה ה' עתיד לירד על ההר ולכן ישמרו מעלות בהר, ועי"כ נתיפה להם אמונה אחרת ..... לד

יא. בכל זה נתאמת אצל הערב רב היות אמת כי השי"ת נתן התורה לישראל, האמנם וירא העם ראי' אחרת בעין השכל, והיא כי השי"ת לא רצה לדבר עמהם ממש, אז וינועו נעו מאמונתם – כי תחלה חשבו להתאחד עם ישראל להיות לעם אחד, ועתה ויעמדו מרחוק בלבבם רחוקים מישראל, על דרך שלום שלום לרחוק ולקרוב למי שנתרחק בלבו וחטא, וגם היו כפשטו שנתרחקו מהם פן תאכלם האש הגדולה ..... לה

יב. לא כפרו ח"ו באמונה כי כבר נתאמת להם, אמנם אמרו מודים אנחנו באלהותו ית"ש ובתורתו האמנם ידענו כי אין אנו ראויים כמו ישראל ממש וגם אין אנו ח"ו שוין לשאר אומות העולם כי אנו נתגיירנו כו', אם כן צריך שיהיה לנו יתר שאת על כל העולם, אמנם לא כמדריגת ישראל ממש, הלא הוא דבר אתה עמנו ונשמעה, ובזה יהיה לנו יתרון על כל האומות כי אנו מקבלים התורה, אלא שהיא על ידך, דבר אתה עמנו, ולא עם שאר כל האומות ..... לה

יג. מדריגת ישראל עצמן שידבר עמנו אלקים כמו הם, אין אנו שואלין, כי יודעים אנו שאי אפשר, יען כי אין אנו במדריגתם, ופן נמות כי תאכלנו האש הגדולה, ואל תחשוב בזה כי תואנה אנו מבקשים בזה ודעתינו לחזור לסורינו ח"ו, כי זה אינו, אלא ונשמעה – כמו שישראל אשר האלקים מדבר עמם אמרו נעשה ונשמע, כן אנו, אע"פ שאתה המדבר עמנו ג"כ ונשמעה, כי מה שאנו אומרים ואל ידבר עמנו אלקים, אינו לתכלית רעה ח"ו, רק מפני היראה פן נמות כו', כי אין אנו במדריגתם, כי הם בני האבות ומכח שבועתו עמהם יוכרח שלא להמית אותם..... לו

יד. אנו אשר אין שם הוי"ה מדבר עמנו כלל, אם ידבר עמנו שם אלהים בלבד נמות ולא נחיה עוד, כי אם ישראל עמו מתו, מכל שכן שגם אנו נמות, אלא ההפרש הוא, שהם חזרו לחיות, כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, משא"כ אנו שלא זכינו אל שם הוי"ה ..... לז

טו. משה אמר להם: אל תיראו ממה שראיתם הקולות והלפידים ועשן, כי הוא לבעבור נסות אתכם האם אתם חזקים באמונה או ירך לבבכם ותחזירו לסורכם באמורכם כי לא תוכלו לסובלו, משא"כ בישראל כי בחנם וצרפם כזהב ארבע מאות שנה בחומר ולבנים וכו' ונתקיימו באמונתו, וגם הם בני האבות שנכנסו ועמדו באמונתו כנודע ..... לח

טז. כי לבעבור נסות ולהרים דגליהם בא האלהים, להראות חיבתו אתכם כי חפץ הוא בכם והוא המושל והמנהיג אתכם, ואלו בא בשם הוי"ה, היו נראה שמפני ישראל בא שהם חלק ה' שם הויה נגלה להם בו ואין לכם חלק בו, אבל עתה שבא בשם אלקים, הוא שחפץ הוא בכם, כי הוא השליט בכם – גלוי וידוע לפניו שאתם עתידין לחטוא בעגל לאמר אלה אלהיך ישראל,

משא"כ ישראל שלא כתיב אלה אלקינו, ואם כן איך יאמר לכם אנכי ה' אלהיך וכו' כיון שעתידין אתם לחטוא בזה, ולכן גלה להם במידת הדין שה' אלקים אשו הגדולה, לשתהיה יראתו של האש על פניכם תמיד אולי לא תחטאו ..... לח

יז. משה לא מיחה בהם על אשר נעו ועמדו מרחוק, אמנם הבטיחם מן המיתה, ואמנם יפה כיוונו לעמוד מרחוק, כי אין מדריגתם כמדריגת ישראל, ואז נשארו במקומן מרחוק כבתחילה, ולא חזרו למקומן הראשון..... לט

יח. ויעמוד העם מרחוק ומשה ניגש אל הערפל אשר שם האלקים, להגיד לו את כל הקורות אותו עם הערב רב בסבתו, לדעת אם צדק בתשובתו אליהם אם לאו – לא משה הוא המדבר עשרת הדברות, אלא הקבה"ו בעצמו, דאם משה בקדושתו היה מדבר, הנה הקול היה יוצא מתוך הערפל, ואם כן בכל מקום שהיה משה הולך, היה ראוי שילך הערפל עמו, והאמנם לא כן היה, כי בהיות משה הולך ובא לדבר עם העם הי' הערפל קבוע בהר לא ימיש משם זכאשר הי' משה חוזר אל ההר הי' נגש והולך וקרב אל הערפל הקבוע שם וזה יורה אשר שם האלקים עומד ולכן הערפל שם סביבו א"כ זו הוראה גמורה כי מפי הגבורה נשמעו עשרת הדברות .....מ

יט. לא משה הוא המדבר עשרת הדברות, אלא הקבה"ו בעצמו .....מ

כ. הגיד לה' את כל אשר קרהו עם הערב רב, והודה לדבריו כי יפה השיב, כי אין מדריגתם שוה – כיון אשר משה הקדים והתרה את הערב רב שלא יחטאו בעגל, ביקש להתרות גם את ישראל עמו לבל ישתתפו בענין העגל עם הערב רב – להערב רב התרה בשם אלקים שהוא המנהיג אותם, ולישראל התרה בשם הוי"ה ב"ה, כי להיותו אני שם הוי"ה המושל עליהם, והם חלקי ונחלתי.....מא

כא. יש שתי סברות המינין, הא' הוא כי ח"ו אין שם אלוה כלל, והב' כי יש אלוה אמנם הם שתי רשויות אחד בשמים ואחד בארץ – אל תטעו כמו הערב רב אשר הודו שיש אלוה בעולם כמ"ש ואל ידבר עמנו אלקים אמנם נסתפקו בסברא השנית כי יש רשות אחד בשמים ואחד בארץ.....מא

כב. אל תטעו במה שראיתם כי מן השמים הרחוקים דברתי עמכם, ובשביל כן תבקשו מנהיג בארץ, כי הרי מזבח אדמה ארציית תעשה לי, ושם בארץ אבוא אליך ואנהיג אותך וברכתיך ואשפיע עליך הצורך, ואהיה לך לאלוה וגם מנהיג .....מג

כג. לא תאמרו: והלא אתה אל בשמים, וצריכים אנו בארץ אל מנהיג שינהוג אותנו, כי אלו היה דברי הערב רב באמרם קום עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו, כי בני אדם מעותדין לחטוא, ואולי תסתיר את פניך ממנו – הנה

מזבח אדמה תעשה לי וזבחת וכו', וע"י כך בכל המקום וכו' אבא אליך וברכתיך, אני בעצמי, ולא תצטרכו אל מנהיג זולתי .....מג

כד. ענין המוליכך במדבר וכו' נחש שרף וכו' הם כוחות סטרא אחרא המוחזקים תמיד במדבר בהם ינסו את ה' בנסיונות מכוערים ההם ח"ו אלא שתוקף הסטרא מסאבא השולט שם היה מחטיאם שלא כדרך הטבע עד הפילם במדבר, לז"א אל תפחדו בזה כי יש תיקון בדבר, כי כאשר אני ארצה לבא אצלכם אזכיר תחילה את שמי, וע"כ כל הסטרא אחרא יתרחקו ויברחו כנודע בסגולת הזכרת שמות הקדושים במקום שהמזיקין מצויין, ואח"כ אבא אליך.....מד

כה. אעפ"י שאמרתי שבכל מקום מדבר שתקימו המזבח אבא אליך וברכתיך, אין זה אלא במזבח ציבור אשר הוקם באוהל מועד, כי שם הוא המקום אשר אני מזכיר את שמי, ולא יהיה כל אחד בונה מזבח לעצמו.....מה

כו. ברוך ה' על שהציל את העם הם הערב רב בצאתם גם הם ממצרים ולא הרגום, ולפי שאלו היו גוים כמותם ומשועבדים לדתיהם ונימוסיהם, ועתה נתגיירו לכן אמר בהם מתחת יד מצרים, אך בישראל לא הזכיר "מתחת יד" אלא "מיד" הוא השעבוד, אבל לא היה לגמרי תחת דתיהם כמו הערב רב, ולכן בישראל הזכיר שם ההוי"ה כי חלק ה' עמו, אך בהם אמר הציל סתם, ויחזור גם לשם אלקים הנזכר בתחלה וישמע יתרו וכו'.....מה

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת משפטים .....מו

ספר עץ הדעת טוב – פרשת משפטים ..... מז

כז. כמו שבארנו לעיל ענין לא תעשו אלהי זהב לכם לתועלותיכם למנהיג בלבד, כמו שאמרו הערב רב קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי הרי מזבח אדמה תעשה לי ועל ידי כן אף כי אני בשמים רחוק מכם, ולסיבה זו תמעו לבקש מנהיג, ולכן על ידי מזבח אדמה ארציי תעשה לי, ושם ארד מן השמים ואבא אליך בארץ וברכתיך ואנהיגך ככל הצורך, כמו כן ואלה המשפטים בוא"ו יתירה מוסיף על הראשונים, גם מצוה זו של העבד עברי הקדים לכל המצות, כי גם הוא חטא להיותו גנב כי לא בטח בקונו המשגיח והמנהיג והשולח ברכתו לכל איש ואיש, ולכן נמכר בגניבתו לעבד כיון שלא האמין באדונו העליון הזן ומפרנס אותו.....מז

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת תרומה .....מח

ספר עץ הדעת טוב – פרשת תרומה ..... מח

כח. ישראל נקרא גוי אחד, ולכן "אשר תקחו מאתם", ולא מאת הערב רב שהן מעורבין ואין בהם אחדות, ורק ישראל נקרא אחד, וכן המשכן נקרא אחד

כמ"ש ויהי המשכן אחד – המשכן הי' לכפר על עגל הזהב המורכב משנים שור וחמור כמ"ש אלה אלהיך ישראל ולא אמרו זה אלהיך, ולכן יבא הזהב ראשון א' של אחד שבאלו הי"ג תרומות ויהי' עם שאר המינין כמנין אחד לכפר על הפירוד הנעשה על ידי זהב העגל.....מח

כט. ישראל שלא עשו העגל להיות להם למנהיג אשר ילך לפניהם, יעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם להנהיגם ללכת עמהם, משא"כ הערב רב שעשו העגל מנהיגם, לכן לא יעשו לי מקדש לשכנו בתוכם להנהיגם.....מט

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת כי תשא .....נ

ספר עץ הדעת טוב – פרשת כי תשא .....נ

ל. הערב רב הם העושים העגל במעשה ופרקו נזמיהם, אך ישראל לא חטאו אלא במחשבה בלבד כשראו ענין העגל, וכל אחד משניהם גורם מחצית העון, ולכן ונתנו כופר נפש מחצית השקל, כי המחשבה היא מחצית העון – אם היו חטאו גם במעשה לפרוק גם הם נזמי הזהב כמו הערב רב, היו צריך אז להיות הכופר איש כפי חטאו, העשיר לפי חטאו בנתינת הרבה זהב לעגל והעני לפי חטאו המועט, כמו בתרומת המשכן כפי נדבת הלב העשיר ירבה והדל ימעיט, אמנם כיון שלא חטאו רק במחשבה, השוה כולם עשיר ועני, לכן העשיר לא ירבה וכו' מחצית השקל בלבד כנגד המחשבה..... נ

לא. כי תשא את ראש "בני ישראל", ולא מן הערב רב שחטאו בעגל במעשה ואין להם כפרה וריצוי במעשה המשכן, אבל בישראל ונתנו איש כופר נפשו לכפרם ולנקותם מעונותיהם על ידי התמידין הבאין מתרומה זו, ועל ידי כן תהיה שררה גדולה ונשיאת ראש לישראל, שלהם ניתנה כפרת הקרבנות, ולא לערב רב .....נא

לב. דבר אל בני ישראל, ולא אל הערב רב, כי הם יקחו לי תרומה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולא בתוך הערב רב, וזה יורה חיבתו יתירה נודעת להם לאין קץ שיניח העליונים וישכון עמהם בארץ, ולא עוד אלא שאף הערב רב שנתגיירו לא ישכון גם עמהם – אתה עצמך אשר דברת לבני ישראל על מלאכת המשכן מאתם ולא מן הערב רב, צריך שאתה שלא ע"י אהרן והזקנים תדבר עליהם ענין השבת.....נב

לג. אל הארץ אשר נשבעתי וכו' לזרעך אתננה, עם בני ישראל זרע האבות אתה מדבר, ולא עם הערב רב, לפי שהם עשו את העגל ולא בני ישראל, זה יורה שישראל לא חטאו ויש לך אהבה קדומה וחזקה עמהם – העל את העם הזה, למעוטי ערב רב, ולא אמר העל את העם סתם כדרך מ"ש השי"ת בראשונה ועתה לך נחה את העם סתם..... נג

לד. יען הוצאת הערב רב שלא מדעתי והחטיאו את ישראל נחלתי ע"י העגל, לכן אמרתי ושלחתי לפניך ממש מלאך ולא אמרתי לפניכם או לפניהם..... נג

לה. "וראה כי עמך הגוי הזה", הנה אתה בפיך אמרת לך רד כי שחת עמך, הם ערב רב שאני הוצאתים שלא מדעתך, והם אשר שחתו ועשו את העגל, אבל עמך ישראל לא שחתו, לכן ראה כי עמך ישראל הם הגוי הזה אשר אני מתפלל עליהם, והם לא שחתו, ואיך אתה אומר כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך, והרי לא חטאו בעגל, אלא עמי שהם הערב רב .....נד

לו. האמת הוא שאומות העולם וגם הערב רב לא היה ראויים ליהנות ולהסתכל בזיו השכינה ההולכת לפניהם, על כן מבחוץ היה אותו עמוד הענן כתמרות עשן להכהות עיניהם שלא יסתכלו, ומבפנים היתה מקוטרת מור ולבונה מכל מיני בשמים שברא השי"ת .....נה

לז. בענין חסרון האמונה לא כלל משה עמהם, ולא אמר כי עם קשה עורף אנחנו אלא הוא, אבל בענין סליחת העון כלל עצמו עמהם, כי גם הוא גרם לכל זה יען הוציא את הערב רב מארץ מצרים והחטיאו את ישראל במעשה העגל – עון העגל וחטא הוצאת הערב רב כולנו שותפים בהם אני וישראל, ולכן מבקש אני שתלך בקרבנו כדי שתסלח לעונינו ולחטאתינו כולנו אנחנו, אני וישראל..... נו

לח. השי"ת השיב למשה: בקשת שאסלח עון ישראל בעון העגל ואסלח חטאתך במה שהוצאת את הערב רב ממצרים, ולכן כנגד הערב רב שהוא החטא שלך, אסלח בראשונה, כמ"ש נגד כל עמך וכו', הם הערב רב הנקראים עמך ולא עמי, ובזה תכיר כי נתרצתי לך בהעלתם, ואח"כ אסלח את עון ישראל, וז"ש וראה כל העם, הם ישראל שאינם נקראים עמך – ומה שהקדמתי סליחתך בראשונה, לפי שאפילו סליחתם אינה אלא בעבורך, כי מצאת חן בעיני – אשר אני עושה עמך, ולא עמהם, רק בעבורך..... נו

לט. עמוד הענן לא היה הולך אלא לפני ישראל – גם נם ענני כבוד לישראל בלבד היה, כי הערב רב מחוץ לעננים היו – כן נתינת התורה לישראל היתה – גם נם המן, לישראל היה, כי הערב רב לא אכלוהו, רק אכלו הפסולת הנשאר ברחיים אחר טחינתו וכבר הוסר ממנו שמנו ודובשו – הערב רב גם שנגדם אעשה נפלאות אין בהם הבחינה להבחין פרטות הדברים ולהאמין אמונה שלימה כי כולם הם מעשי ידי, אבל ישראל עם חכם כשיראו הנפלאות יכירו ויאמינו כי כולם מעשה ה' הם ויכירו גודל נוראותיו בדקדוק כי נורא הוא וידעו כי אני הוא העושה אותם ולא זולתי באמונה שלמה ..... נז

מ. אילו נכנם משה לארץ לא שלטה אומה ולשון עוד בישראל, והיה להם אז גאולת עולם, ובשביל זה הפציר משה בכניסת הארץ בפ' ואתחנן, ועל כן

רצה הקבה"ו להשלים קצת מרצונו, והוא כי הוא הגואל הראשון והוא האחרון, גם דורו של משה עצמו הוא דורו של משיח.....נט

מא. "אראנו נפלאות", ולא אמר "אראך" לנוכח, לרמוז "אראנו" לאותו הדור עצמו היוצא ממצרים, כי יחזרו לבוא בעולם ולהתגלגל בדורו של משיח לראות נפלאותיו ית' כימי צאתך מארץ מצרים.....ס

מב. יען בהיות השכינה בגלות עם ישראל מסתרת עצמה, כמ"ש ואנכי הסתר אסתר וכו', כדי שלא לעשות להם נפלאות טרם זמן הגאולה, לכן אמר בקרבנו, נסתרת בקרבנו, ולא נגלית לפנינו .....ס

מג. כנגד מה שאמר וסלחת לעוונינו, אמר נגד כל עמך וכו', הם הערב רב עמו של משה, הבטיחו כי כיוון שטרח וייגע בהם, לא יגע לריק ולבהלה, כי כולם יתגלגלו בדרא בתראה, ויתוקנו אז בזכותו – סיבת מיתת משה במדבר היתה להבטיח את דור המדבר שנקברו שם שכולם יחיו בזמן תחיית המתים ויבואו עם משה בזכותו והוא לפניהם, וז"ש וראה כל העם אשר אתה קבור בקרבו עמהם וגם אותיות קרב"ו וקב"רו שווין..... סב

מד. תחיית המתים העתידה תהיו בכל הארץ בכל מקום שיש בה מתי ישראל קבורים שם- תחיה העתידה תהיו בכל הגויים ובכל שבעים אומות כמ"ש ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וכו', אלא שאח"כ אותם שאינם הגונים כלל, יחזרו למות וילכו לחרפות ולדראון עולם, כי כל האומות יקומו בעמק יהושפט לידון, זולת דור המבול ואנשי סדום ודור הפלגה, שלא חיים ולא נידונים ..סג

מה. דור המדבר היתה להם תרעומות על משה כי הוא גרם להם את כל רעתם ומיתתם במדבר על שהוציא עמהם את הערב רב, כי הם החטיאם תמיד, לכן וראה אז כל העם, הם דור המדבר, את מעשה ה' אשר עשה את הנפלאות לפני הערב רב גם הם כי החייה אותם, והנה נורא הוא ופלא המעשה הזה שהחיה את הערב רב גם הם, כדי שיראו את הנפלאות ההם, באופן כי מעשה ה' אינם הנפלאות, רק את אשר עשה להחיותם גם הם, למען הראותם את הנפלאות, ויכירו וידעו כי בעבורך עשיתי זה, וז"ש "אשר אני עושה עמך", ויכירו כי הסמכתי על ידך באין הוצאות הערב רב, כי סוף סוף יתוקנו היטב, ויזכו לחזות בנועם ה', כי יהיו אז גם הם צדיקים גמורים סד

מו. אם ידחם ויחזרו לסורן יהיה חילול השם בעיני כל העולם, ויהיה עונו גדול מנשוא שאין לו כפרה גודל חלול ה' כמה הוא, גם כי ידחה רבי רבבות גרים הם וזרעם עד סוף הדורות ..... סה

מז. ויקומו לצחק עבודה זרה גמורה .....סז

מח. בני בלעם היה ראשי הערב רב ומצאו טם זהב שהשליך משה ארונו בנילום להעלות ארונו של יוסף שהיה כתוב בו עלה שור ועל ידי כן יצא העגל הזה

מאליו, וכפי זה פשע משה פשע גדול שלא שמר הטם ההוא לבל יקחוהו הערב רב, וז"ש לך רד כי שחת עמך בני בלעם ראשי הערב רב בעשותם העגל, ואתה גרמת בניזקין, כי בטם ההוא עשו את העגל, ואין לאהרן שוה עון, כי מאליו יצא מדבר על ידי כח הטם ההוא, ועל ידי כן וישתחוו לו וכו', וז"ש עשו להם ולא אהרן עשאו, כי אם הם על ידי הטם הנזכר, ואולי היה בכח אדם לא היו בו שום רוחניות ולא היו מחשיבין אותו כלום להשתחוות ולזבוח לו, רק כשראו שהוא עלה מאליו מן האש מצוייר בצורת עגל, כמו כן האמינו כי הוא המעלה את ישראל ממצרים, ולכן ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך וכו', כמו שהוא העלה עצמו מן האש ..... סז

מט. "לך רד כי שחת עמך", מי ששחת הוא עמך הערב רב אשר אתה העלית ולא ברשותי, ולכן רד..... סח

נ. אחר שחטאו לעצמם גם החטיאו לישראל ויאמרו להם אלה אלהיך ישראל וכו', וישראל שתקו ולא מיחו בידם, ושתיקה דמיא כהודאה חם ושלום, והנה רואה אנכי כי עם קשה עורף הוא מלהאמין בי כיוון ששמעו את הערב רב אומרים אלה אלהיך ישראל ושתקו ולא מיחו וכהודאה דמיא וא"כ ועתה הניחה וכו', כיון שגם עד עתה עדיין אינם מאמינים, אעפ"י ששמעו בסיני את קולי, שוב אין בהם תועלת, ולכן הניחה לו וכו' ..... סט

נא. ב' דבורים דברת לי, הא' בענין הערב רב, והב' בענין ישראל, כמ"ש ראיתי את העם הזה וכו', והנה אני איני מחלה פניך על הערב רב אף כי עליהם דברת עמי בראשונה, וזה לפי שהוא נוגע לכבודי, אך מה שאני מחלה פניך הוא על ישראל עמך, כי כבודך חביב עלי יותר מכבודי ..... עא

נב. כל זה איני מתפלל רק על עמך כי מה שדברת אלי בראשונה בענין הערב רב אעפ"י שנוגע לכבודי איני חושש ועשה בהם כרצונך – אם תאמר כי אדרבה אין הערב רב ראוין לכל כך עונש כי אינן עמי ואינם מצווים, אינו כך – גם התנחומין היה על עמו ולא על הערב רב ..... עא

נג. הערב רב הם שהכעיסוך, אם כן ראה כי הגוי הזה למעוטי הערב רב, הנה תמיד היו עמך ולא כפרו בך, ולא מפני שלא מיחו בערב רב יספיק למחות שמם חם ושלום – המלאך אינו בשביל ישראל אלא בשביל הערב רב..... עג

נד. הערב רב היו תערובות טוב ורע שצירפן הקב"ה בכור הברזל במצרים, לכן מל אותם יוסף בשני הרעב, שלא היו עדיין על מנת להוציאם, כי לא פסקה רעה זוהמתם..... עד

נה. להכעיס הנקרא פשע לא היו בישראל אלא בערב רב..... עד

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת ויקהל ..... עד

ספר עץ הדעת טוב – פרשת ויקהל ..... עד

נו. השי"ת מאם בערב רב על שעשו העגל, ורצה לפרוש אותם מכלל ישראל שלא יחטיאום, כענין מה שאמרו רבותינו ז"ל קשים גרים לישראל כספחת, ולא רצה לקבל מידם תרומת המשכן – בענין השבת כתוב כי אות היא ביני ובין בני ישראל ולא בין ערב רב – במחרת מוצאי יוה"כ כשירד מן הר סיני עם לוחות השניות רצה להקהיל את בני ישראל ולעשותם עדה בפני עצמם, כדי שלא יתחברו עם הערב רב עוד שלא להחטיאם..... עד

נז. השבת הוא אות לעדות אל השי"ת שברא שמים וארץ בששת ימים וביום השביעי שבת וינפש, ושנים עשר שבטי יה הם עדות אל סבא כי מעידין עליו שברא העולם והן עדים כשרים ראויין להעיד, וז"ש עדת בני ישראל ולא כן הערב רב שאינן קרויין עדה ואינן ראויין להעיד ..... עו

נח. יען שהערב רב עשו העגל בידם, לא רצה לקחת מהם תרומה אל המשכן, למען לא תהיה להם כפרה, משא"כ בישראל שלא חטאו רק על שלא מיחו בידם – עתה ביקש להקהיל את ישראל לבדם לבל יתחברו בהם הערב רב עו

נט. נתן טעם במה שדחה את הערב רב ואמר את כל עדת וכו' – ירושלים הבנויה כעיר שחוברה וכו' ושם נאמר ששם עלו שבטים שבטי יה "עדות לישראל סבא" ולכן דוגמתי לא יעשה המשך התחתון הזה אלא מתרומת בני ישראל שבטי יה הנקראים עדות לישראל..... עז

ס. הקפיד שלא יהיו חלק לערב רב במעשה המשכן, קחו מאתכם ולא מן הערב רב, גם קחוה אתם מעצמיכם בבתיכם שלא על ידי גבאים בצינעה, למען לא ירגישו בזה הערב רב ויחזרו לסורם, ואחר שהפרשתם אותה בבתיכם, כל נדיב לבו יביאיה הוא בעצמו שלא ע"י גבאים, שלא יהיו פתחון פה לערב רב על הגבאים למה לא גביתם מבתינו, וישיבו להם הם התנדבו מעצמם והביאוה, ואדרבה תרעומות יש לנו עליכם למה לא עשיתם כהם – "כל חכם לב בכם", ולא בערב רב, "בואו" מאליהם "ויעשו" וכו', ולא יצטרכו אל שלוחים לקרוא אותם בפרהסייא ..... עז

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת פקודי ..... עח

ספר עץ הדעת טוב – פרשת פקודי ..... עח

סא. לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב, לפי שעשו את העגל – פסל נדבת הערב רב, כי לא התפקדו בתוך בני ישראל מצות נדבת המשכן – ענין עשיית המשכן היה להיותו עדות לישראל שהקב"ה מחל להם עון העגל, וזה בראותינו שאחר העגל בא והשרה שכינתו בתוכם, כי ישראל עונם קל כי לא

עשו העגל רק שתקו ולא מיחו, משא"כ בערב רב שאין להם זכות אבות, וגם כי עשו את העגל ממש, לכן לא נתכפר להם, ולא לקח מידם מאומה לנדבת המשכן ..... עח

סב. "משכן העדות" על שם שהוא עדות לישראל שהקב"ה השרה שכינתו בתחתונים, ואין עדות זו גמורה אלא לישראל החונים סביב של המשכן ג' רגלים לכל רוח ורואין בעיניהן בהעלות הענן ובחנותו על האוהל משא"כ בערב רב שהיו חוץ לענני כבוד כנודע ובפרט שהיו מרוחקין מאוד מן המשכן שיעור י"ב מיל שהוא מחנה ישראל כנודע נמצא כי פסל את הערב רב מעדות זו ולכן לא לקח מאתם נדבה למשכן כלל ..... עט

סג. אלה פסל את הערב רב – הערב רב שחטאו במעשה לא נתכפרו כלל ולא לקח מידם נדבה למשכן, וישראל שחטאו חטא קל שלא מיחו, נתנו נדבה ונתכפרו, אבל נתרחקו מעבודת המשכן בגופם, והלויים שלא חטאו כלל לא הוצרכו לנדבה ולכפרה ועוד שנכנסו בעבודת המשכן, וזה יורה חיבה יתירה לאין קץ ..... פ

סד. לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב, להיות מלאכת המשכן בתכלית השבח והקדושה, כי לכך נקרא משכן העדות – "כל הזהב העשוי למלאכה", גם אחד, כי הזהב הזה היו עשוי מאליו בטרם יבוא לגדר מלאכה, וגם גם אחר, כי הנה ראינו כי הזהב והכסף והנחושת היו בצמצום גמור ולא פחתו ולא הותירו כלל שום מין משלשתן ממה שהוצרך למלאכת המשכן, להורות כי היא מלאכת קודש – כל הזהב שהוצרך להעשות בו מלאכה הנה להיותה מלאכת הקודש היה בה די וסיפוק מצומצם כשיעור מה שהיה הזהב בעת התנופה כשהביאוהו, להיותו מפקודי העדה הקדושה ולא מערב רב בא בצמצום, וזו הוראה נפלאה לקדושת מלאכת המשכן, ולכן לא רצה שישתתפו בו הערב רב ..... פא

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת שמיני .....פג

ספר עץ הדעת טוב – פרשת שמיני ..... פג

סה. כללות בני ישראל חטאו במחשבה כראותם כי ויצא העגל הזה חשבו אולי יש בו קצת ממשות, אבל לא חטאו במעשה העגל כי הם לא עשו אותו וגם לא דיברו מאומה, כי הערב רב הם עשוהו והם המדברים ואומרים אלה אלהיך ישראל, ולא נאמר אלהינו – אהרן ושני בניו בלבד הם נדב ואביהו וגם ע' זקני ישראל חטאו בחסימת פיהם ובמניעת דיבורם אשר לא הוכיחו את הערב רב בדברים כשרצו לעשות העגל, כי הרי אלו לבדם העולים עם משה להר סיני, וכאשר הערב רב ראו כי בושש משה היה להם לאמר עינינו ראו את משה והוא הגיד לנו זמן עמידתו בהר, המתינו עוד יום אחד על הספק, ואל

תחטאו חטאה גדולה כזו אשר לא יהיה לכם ולנו כפרה עוד, אבל אהרן לבדו חטא עוד חטא אחר זולת מניעת הדבר, כי עשה את העגל במעשה ידיו, וגם שבנה מזבח, וגרם שהערב רב הקריבו עליו עולות ושלמים לע"ז, אמנם מחשבתו וכוונתו טובה לשמים, וגם בבחינת דיבור ממש לא חטא אלא במניעת דיבור ..... פג

סו. "קרב אל המזבח", רמז לו שיתקן מה שחטא בבנין המזבח לעגל, וגרם אל הערב רב שיקריבו עליו קרבנות..... פד

סז. וירא אליכם כבוד ה', בהם לבדם בחר להראות להם את כבודו פנים בפנים, ולא אל הערב רב, כי עשו את העגל והחטיאו את ישראל ואין להם כפרה גמורה ..... פה

סח. קרב אל המזבח, כנגד מה שבנית מזבח לעגל, לכן עתה קרב אל המזבח הידוע שהוא האמיתי אשר לפני ה', לכפר בנין המזבח האחר – ולהיות כי אתה חטאת וגם גרמת בחטאתך להחטיא גם את ישראל, אם בכוונתך מחשבה רעה, ואם שהערב רב העלו עולות ושלמים על המזבח ההוא, לכן צריך שתכוון במעשה קרבנך לכפר בעדך וגם בעד העם – כדי לכלול גם מה שהחטיא את הערב רב, לזה לא קראם בשם בני ישראל ולא בשם עדה כבתחילה, אלא בשם העם סתם, לכלול גם הערב רב..... פה

סט. כאשר בני ישראל חטאו במוכרם את יוסף למצרים הנקרא עגל, המשיכו את יעקב אביו ובניו וירדו אחריו למצרים בגלות, לכן לא היו ישראל יכולין ליגאל עד אשר ויקח משה את עצמות יוסף עמו – אלו לא מכרו את יוסף, היו תמיד בארץ כנען ושם היו מקבלין את התורה, ועתה בצאתם ממצרים, אף כי נגאלו, באה להם רעה אחרת, כי נתערבו עמהם הערב רב, וגרמו להם כל הרעות, עד אשר לסיבתם מתו במדבר, ובפרט עון העגל, וכוונת הערב רב היתה, יען כי ידעו כי היה מוכרח שישיבו בני ישראל את עצמות יוסף למקום שגנבוהו, ובראותם כי בושש משה המוליך את עצמות יוסף עמו, בחרו לעשות צורת עגל תמורת יוסף, כי בזכותו יורה אליהם את הדרך ילכו בה. פו

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת קדושים..... פז

ספר עץ הדעת טוב – פרשת קדושים ..... פז

ע. הערב רב אף על פי שנתגיירו ונתחייבו בכל המצות כגר כאזרח יהיה, אבל לענין קדושים תהיו לא נכנסו בכלל, כי ענין קדושה לשון פרישות, שיהיו מופרשים ומובדלים לעם סגולה בקדושה נפלאה כמו שאני ה' קדוש ומופרש מכל צבא המרום ומן ע' שרי ומלכי ע' אומות כך אתם שבחרתי בכם להיותכם עמי ואני אלהיכם תתדמו אלי להיותכם מופרשים וקדושים יותר מכל ע' אומות תחתונות, וז"ש דבר אל כל "עדת בני ישראל", עדה בפני עצמו

מובדלת מן הערב רב, ותדבר להם תחילה שבחם, כי אין הערב רב נכנסים עמם בחשבון לכל דבר שבקדושה, כי אלו בני ישראל, ואלו בני ע' אומות, ואח"כ שתגדיל שבחם בעיניהם, אח"כ ואמרת אליהם א"כ ראוי הוא שקדושים תהיו מכל העמים ואפילו מן הערב רב, ותתדמו אלי, כי קדוש וכו' ..... פז

עא. ואם תאמר למה לא תצוה גם את הערב רב בכך, כיון שנתגיירו והושוו בכל המצות, לזה אמר איש אמו וכו', כי הנה רוב המצות החמורות שבתורה אינם יכולים לקבל, כיבוד אב ואם שנזכר שכרה למען ייטב לך בעוה"ז ולמען יאריכון ימיך בעוה"ב להיותה חמורה מכל המצות, אם כן לכם בני ישראל שכתיב בכם ויתיילדו על משפחותם בס' יחוסיהם עד יעקב אבינו, תוכלו לקיים איש אמו ואביו תיראו, אבל הערב רב או האומות אינם מכירים אביהם ואמם, כי כולם נואפים ממזרים, ואיך אצוה אותם איש אמו ואביו, ואינם מכירים מי אביהם – שבטי יה עדות לישראל שאין בהם פסולת, משא"כ בערב רב – בשבת כתיב כי אות היא ביני ובניכם וכו' וגוי ששבת חייב מיתה כי לא ניתן אלא לישראל, והרי השבת שקולה ככל התורה כולה – עבודה זרה החמורה מכל התורה, כבר הערב רב עבדו עבודה זרה באומרם קום עשה לנו אלהים וכו' וכתיב ויעשהו עגל מסכה. כי קכ"ה קנטרין היה בו כמנין מסכה והרי עברו על ואלהי מסכה לא תעשה, והרי עשו אלהי מסכה, עזבו אלהים חיים הנותן להם מן מן השמים ועבדו לשור אחד שהם נותנים לו עשב משלהם ואוכלו ..... פח

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת במדבר..... צ

ספר עץ הדעת טוב – פרשת במדבר..... צ

עב. הערב רב היו לאין קץ מרובים מן ישראל, וגם הם נתגיירו וקבלו התורה, אם כן למה ציוה ה' למנות את ישראל לידע מספר צבאיו יתברך וכמה הם נחלתו וגם את הערב רב גרים שנתגיירו ימנה ג"כ אותם עמהם, כי אעפ"י שנתגיירו אינם נקראים עם ה' ונחלתו אלא ישראל לבדם, כי תכלית המספר הזה לישא ולרוממם את ראש בני ישראל לבדם ולא את הערב רב – בני ישראל יש להם יחס גדול בכמה מיני יחוסים, משא"כ בערב רב בני זנונים המה ואין להם יחס כלל ..... צ

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת בהעלותך .....צא

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בהעלותך ..... צא

עג. אמנם בני ישראל שהיו עבדים במצרים והורגלו בלחם צר לא הרגישו שחסר להם בשר, אבל האספסוף שהיו מצרים שרים ונכבדים ערב רב ר"ל במעלה

ובעושר כי לזה לא אמר ערב הרבה אלא ערב רב, והיו רגילין בתענוגי מלכים, נתאוו לאכול בשר, האמנם אמרו בלבבם אם בני ישראל שהם עתה ראשים עלינו מסתפקים בלחם לבד אין לנו פה לשאול בשר, ולכן התחכמו להסית את ישראל..... צא

עד. ענין מתאוננים – ותבער בם אש ה' לשורפם ולכלותם לאין מרפא, אלו לא היו בני ישראל רק ערב רב – גם אשר בערה בם אש ה' בהערב רב, עם כל זה לא רצה הקב"ה לכלותם כולם, אבל ותאכל בקצה המחנה שלהם ולא בכולו, וזה לראות אולי ישובו בתשובה, ואז והיתה להם בושה לצעוק אל ה', כי הכירו חטאם שנתכוונו לשתעלה רעתה באזניו וישליכם ולכן ויצעק העם אל משה ויתפלל וכו' ותשקע האש במקומה ולא נתפשטה יותר, כי זה היה רצונו יתברך כשישובו בתשובה, ועדיין ראה הוא יתברך כי כיון ששרשם רע ומר ולא שבו אלא מיראת האש, מוכרח הוא שבמרדם הם עומדים, ולכן נקרא שם המקום ההוא הפרטי שהוא בקצה המחנה "תבערה", כדי שלא יוסיפו עוד לחטוא, כי יזכרו כי הנה בם ממש בערה אש ה', ולולא שבו בתשובה לא היתה נשקעת במקום פרטי, שאין זה טבע האש ואם יחטאו תחזור האש ותאכלם לגמרי – כיון ששרשם מר הוסיפו עוד לחטוא.....צג

עה. אחר הכניסה הגלויה כשראום בני ישראל את הערב רב בוכים, בכו גם הם, ואז נתחברו יחד שניהם, והזכירו ויאמרו בפיהם מי יאכילנו בשר, האספסוף בוכה על שתיהן, העריות בלב והבשר בפה, ובני ישראל בוכין על הבשר בלבד ובפיהם, ולא היה בלבם תאוה אחרת מענין העריות..... צה

עו. הערב רב תואנה הם מבקשים וכל כוונתם לפרוק עול, התאוו תאוה אחרת לאכול גם בשר בבוקר ובערב..... צו

עז. כשהערב רב ראו שגם בני ישראל בוכים עמהם על הבשר, לא יכלו נשוא, וחזרו לבכות גם על התאווה הראשונה של העריות, עד ששמע משה בפירוש ..... צט

עח. בראות משה כי בענין העריות לא חטאו ישראל רק בענין הבשר לבדו הוא שנשתתפו עם הערב רב, לכן לא נתעסק רק בענין הבשר לבד, כי הוא נוגע לישראל עצמן – תחילה אני מתרעם למה הרעות לעבדך, כי עם שמה שהוצאתי ערב רב היה להיות עבדיך, והייתי חושב לשרתיך בגיר אותם, והראיתי בעצמך כאלו חמאתי והרעותי בהוציאם אותם, כי הרי אמרת לך רד כי שחת עמך אשר הוצאת שלא כרצוני, ועוד יש גדולה מזו כי אדרבה שכר גדול הי' לך ליתן לי על שהוצאתים וגירתים ולהיות מוצא חן בעיניך, ולא די זה אלא שעשיתנו רע ..... צט

עט. למה הרעות לי לשום משא כל העם לרבות גם ישראל, בשלמא הערב רב, ניחא שתשים משאם עלי שאצטרך אני להתפלל עליהם, אבל משא ישראל

למה, וכי האנכי הריתי, כענין האם אם אנכי ילדתיהו, כענין האב לשתאמר אלי שאהו וכו', והרי הערב רב לבדו אנכי ילידתיהו, כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואנכי ילדתים, וילדי הם, אבל ישראל הנרמז בריבוי כל העם הזה אתה אביהם, כמו שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם, ולמה תאמר אלי שאהו לישראל בחקיך – היה ראוי שנחלק המשא בינינו, אתה לישראל, ואני לערב רב, אבל אנכי לבדי לא אוכל לשאת את כל העם, הם ישראל וערב רב – איני צועק אלא על הטורח, כי כבד הוא הטורח הזה בעצמו לסבול צעקת ישראל וערב רב ותרעומותיהם.....ק

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת חוקת.....קב

ספר עץ הדעת טוב – פרשת חוקת .....קב

פ. ישראל היו תוך ענני כבוד אשר היו מיישרים את הדרכים כמישור והיו מוקפין מהם לבל יכם שרב ושמש, גם ענן אחד מהם תחתיהם, והיו כרוכבים על סוסים ילכו ולא יעפו ונהנים שם מזיו השכינה, אבל הערב רב היו הולכים ברגליהם שלא על גבי ענני כבוד מוכים משמש ושרב, כי היו חוצה אל העננים, והם סובלים תוקף צער הדרך ..... קב

פא. אף אם בני ישראל מתו במדבר היו שבעים מכל טוב, כי המן היה משתנה להם לכמה טעמים, משא"כ אנחנו הערב רב שלא היו אוכלין את המן עצמו הנקרא לחם מן השמים אלא הפסולת שהיה נשאר מן המן אחר שטחנו אותו ברחיים, והיה טעמו כטעם לשד השמן ולא יותר, אשר אז נקרא לחם הקלוקל המקולקל, כי אחר שהוציאו ממנו שמנו ודובשו, היו נותנין לנו הפסולת המקולקל, באופן כי לחם גמור לא היינו אוכלין כלל, אלא לחם הקלוקל שהוא הפסולת, אשר לא היה משתנה לטעמים רבים מתוק ומר וחמוץ, אלא לשד השמן, ואין דבר שנפש האדם קצה בו כמו מי שמתמיד לאכול דברים שמנים וז"ש ונפשינו קצה..... קד

פב. אחרי מות מרים לא חזרה הבאר כבתחילה להשקות גם הערב רב, רק את ישראל הנקראים עדה, ואת בעירם גם כן ומקניהם, וזה הוא שאמרו הערב רב "ואין מים", כלומר לנו, כי לישראל יש מים..... קה

פג. הערב רב שהיה התערובות הרע שנתערב מעת שחטא אדם הראשון, היה על ידי זוהמת הנחש שהטיל בחוה, ושם נתערבה בנפש הטוב של משה רבינו ע"ה, ועל כן עתה היה העונש שלהם על ידי שילוח הנחשים השרפים לנשכם וליפרע מהם, כיון שלא רצו להתקן מאותה הזוהמת של הנחש הקדמוני..... קה

פד. זה עצמו היה הסיבה למה השי"ת לא היה ברצונו להעלותם, כי עדיין לא היה ראויים להתקן – שם הוי"ה המולך על ישראל, הוא אשר שלח בהם את

הנחשים, כי שם אלקים המולך על גויים, הוא אשר הוציאם ממצרים, והוא אשר השתדל לתקנם, ולא יחפוץ להמיתם, ואז גמר השי"ת בדעתו לכלותם שם במדבר – כל אותם הערב רב שהם עם רב מתו ונכרתו מתוך בני ישראל, ונשארו בני ישראל לבדם, ואז הוברר כל הסיגים ונשארו ישראל לבד כסף צרוף ונכנסו לבדם לארץ ואין זר אתם כי הערב רב לא הי' עדיין זמנם להתקן .....קו

פה. "וחמושים יצאו בני ישראל ממצרים", כי ישראל לא היה בערך הערב רב אלא אחד מחמשים – "עם רב מישראל", עם שהיו רב וגדול יותר מישראלקז

פו. וימת אותו העם, הנאחזין במשה רבן של ישראל, כי הי' סיגים נשמתו .....קז

פז. כל הקלקלות שנמשכו לישראל במדבר היו עבורם – עדיין לא היה זמנם נתקן כלל, המיתם במדבר כדי שיכנסו ישראל לארץ, לקיים מן הסיגים, ולא יכנסו עמהם להחטיאם גם בארץ, ועל אותה שעה הוא אומר "כולך יפה רעייתי ומום אין בך", ואז הכירו הערב רב, כי קצתם אותם שכבר היו ראויים להתקן הכירו את חטאם והתודו את עונם, ואמרו חטאנו כי דברנו וכו', אבל אותם שלא יכלו להתקן, מתו אז כולם, והמתוקנים הכירו כי גם שחטאו בדברים נגד שם אלקים, הנה חטאם עולה יותר למעלה עד שם הוי"ה אשר הוא שלח בהם את הנחשים, כי עתה ידענו כי כוונתך טובה תמיד עלינו לתקננו, לפי שאנו מן עירוב זוהמת נחש העליון שהטיל בחוה, וראיה לזה כי לכן שלח בנו את הנחשים, לכן העיקר הוא כי יסיר הנחש הפרטי העליון ההוא אשר הוא מזל ושר על כל אלו הנחשים הנושכים אותנו, וכשיוסר הוא מקטריגו העליון וגם יוסר הזוהמא שהטיל בנו, ובכן נהיה נקיים ומתוקנים, וממילא יוסרו הנחשים התחתונים .....קז

פח. כראות השם יתברך את אלו הנשארים מהערב רב שהתוודו ושבו בתשובה, וכבר הגיע זמנם ליתקן, אז אמר למשה עשה לך שרף להנאתך ולטובתך, כי אלו הערב רב הנשארים הלא הם מחלק נשמתך, ובהיותם מתוקנים יש לך תועלת גדול לך .....קח

פט. בראשונה היו חושבין שכיוון ששרשה מזוהמת הנחש העליון אין להם חלק בהשי"ת אלקי ישראל, והיו רוצין לעבוד אל הנחש העליון אשר הוא חלקו הנקרא אלקים אחרים, ולכן השי"ת להרום דעתם הזו הנפסדת, יד הנחשים השרפים היתה בהם להומם ולאבדם, ועל כן ידעו כי השי"ת מלכותו בכל משלה, והיו מביטין אל הנחש העליון השורש שלהם, וגם היו מסתכלין כלפי מעלה, להורות כי הנחש אלהיהם תחת השי"ת הוא נכנע ומעשה ידיו הוא, אין זולתו יתברך בשמים ובארץ, ועל ידי כך היו מתרפאים.....קט

צ. אחר שהערב רב האלו הנשארים שבו בתשובה ונתקנו, רצה ה' להכניסם תחת כנפי השכינה בענין כל הנסים הנעשים לישראל, וליתן להם ממימי הבאר אשר הם מים קדושים במעשה נסים ..... קי

צא. "ומשם בארה", ומשם, רצה לומר מן הענין הזה אשר שבו הערב רב בתשובה, משם זכו שנמשך להם הבאר, ולכן נקרא בארה לשון נקיבה, כי עד עתה היתה מכונסת ולא היתה מוציאה תולדותיה רק לבני ישראל, ועתה ילדה כדוגמת הנקיבה שמגלה תולדותיה ומוציאה לחוץ, להשקות גם את הערב רב..... קי

צב. הוא הבאר אשר אמר ה' למשה אסוף את העם הם הערב רב, ואתנה להם גם כן מים, ומשם בארה לבחינת הערב רב, כי לבחינת ישראל, כבר משעת מיתת מרים חזרה להם הבאר לישראל בלבד – כיוון שכן הוא, שעתה נתחדש נם אחר, והיא שהבאר הוציא עוד מימיו להשקות גם את הערב רב, לכך אז ישיר ישראל את השירה הזאת, רצה לומר באופן זה, והוא עלי באר ענו לה, שתעלי עוד את המים עד פיה, ותעשה נחל נובע מתפשט ברחובות פלוני מים, עד יפוצו מעיינותיה חוצה לענני כבוד אשר שם מושב הערב רב ..... קיא

צג. "וממתנה נחליאל", מאחר שניתנה במתנה לישראל, והיתה בבחינת באר חפרוה בלבד לצורך ישראל בלבד, עתה נעשית "נחליאל", נחלים עצומים שנמשכו מהבאר ההיא, על פי השי"ת אל ישראל, להשקות גם הערב רב, וזה הענין נמשך עד שבאו לבמות והגי ונשקפה על פני הישימון, ושם נגנזה הבאר בימה של טבריא ..... קיב

צד. "את והב בסופה", דרשו חז"ל אלו התלמידי חכמים שבתחילה מתקוטטים זה עם זה על ההלכה, ואחר כך אהבה בסופה, והענין, כי למדו זה מכאן, כי כל המריבה שרבו הערב רב על משה בתחילה, חזרה להיותה אהבה בסופה, כי חזרו בתשובה, ונתקנו ונאהבו לפני השי"ת, ונתן להם ממימי הבאר, לפי שעל ידי המריבה הזו באו לידי היכר השנחתו יתברך, וחזרו בתשובה – וה"ב בגימטריא אהב"ה ..... קיג

צה. את והב "בסופה", ולא אמר בסוף, לפי שלא נטעה לאמר כי בתחלה הי' ח"ו ביניהם שנאה וקטרוג ולבסוף נשתנה משנאה לאהבה, אמנם לעולם היתה האהבה קיימת, אלא שבתחילה היתה מסותרת ולא נגלית, והיו הרואים חושבים שהיה ח"ו שנאה, ואחר כך בסופה של האהבה נגלית איך שמתחילה ועד סוף אהבה היתה..... קיג

צו. בתחילת הבאר בתחילת הארבעים שנה היה הבאר עצום ומשקה את בני ישראל ואת הערב רב הנקראים עם סתם, ועתה במות מרים נתמעט קצת כחו במיתת מרים ולא נתחזק כבראשונה, ולא יצא רק להשקות את ישראל

הנקראים עדה ולא את הערב רב, ואז צעקו הערב רב כאשר נסעו מהור ההר דרך ים סוף ואמרו למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ..... קיד

צז. ת"ר אלף רגלי לבד מנשים וטף וערב רב וצאן ובקר ..... קטו

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת בלק .....קטז

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בלק.....קטז

צח. "ויגר מואב", מואב לא נתיירא מפני בני ישראל, כי מואב אינה בכלל ארץ ישראל, רק נתייראו מפני הערב רב שאין להם חלק כלל בארץ כנען, אפשר שירצו לרשת את ארץ מואב להתיישב בה ..... קטז

צט. "כי רב הוא", הערב רב הם רבים מישראל, כי בני ישראל היו רק א' מחמשים מהערב רב – עיקר יראת מואב הוא מפני הערב רב, וגם קצת יראה היה להם מפני בני ישראל – ערב רב לא במעשה נסים יכולים להלחם כמו ישראל, אלא בזרוע בשר הם באים, ואם כן גם אנחנו מואב אתנו זרוע בשר כי גבורת מואב נפלאת היא..... קטז

ק. מואב חשבו, כי כראות בני ישראל כי מואב נלחמים עם הערב רב אשר לא נצטוו באל תצר את מואב, יבואו בני ישראל וילחמו גם הם ויעזרו את הערב רב, והנה בני ישראל בזרועו יתברך ובמעשה נסים הם באים, אז ויקץ מואב מפני בני ישראל ..... קיז

קא. היו להם שתי מלחמות, האחת טבעית עם הערב רב, והשנית דרך ניסים עם ישראל..... קיח

קב. אנו יראין על ענין המזונות, כי כל הערב רב שהם כפליים מישראל וגם מקניהם, ומוכרח הוא שיתפשטו בארצינו לבקש מזונות, ולא ישאירו לנו מחיה, כלחוך השור שאין בלחיכתו סימן ברכה..... קיט

קג. אף על פי שאין יראתם אלא מן הערב רב שלא נטלו חלק בארץ ויבקשו לקחת את ארצינו, עם כל זה יראים אנו כי גם ישראל לא נצטוו אלא שהם עצמם לא ירשו את ארץ מואב, אבל אם הערב רב יבואו לרשתה ותכבד יד מואב עליהם, יבואו בני ישראל ויעזרום – ילחכו הקהל, קאי על בני ישראל, כי קהל גרים לא איקרי קהל, והנה הם באים בדרך נס, ומהם אנו מתיראים, לא מן הערב רב שנלחמים דרך טבעי ..... קיט

קד. בהיות ישראל יושבים בשטים בהשקט, קפץ עליהם רוגז בסיבת הערב רב, כי הערב רב לבדם, הם אשר החלו לזנות את בנות מואב, ולהם קראו לאכול מזבחי אלהיהן, והם אשר אכלו וישתחוו – "קשים גרים לישראל כספחת" נאמר על הערב רב, אשר בהתחברם עמהם החטיאום ..... קכ

קה. אז ציווה משה שיקח את כל "ראשי העם" אותם שהעיזו פניהם להתחיל לחטוא, כי המון הערב רב היו יראים לחטוא, ועל ידי מיתת "ראשי הערב רב" שוב חרון אף ה' מישראל אשר לא חטאו ממש .....קכא

קו. לא יעשה המשפט הזה רק על ידי שופטי ישראל, כי אין להערב רב שופטים בפני עצמם – אחר זה איש מבני ישראל עצמו בא וחטא עם המדיינית, ואז רפו ידי משה והעדה, כי ישראל ממש חטאו בזנות כמו הערב רב, והמה בוכים, כי אין תקנה במה שיוקע את הערב רב לבד, ואז וירא פנחס וכו' .קכא

קז. הערב רב עצמם תלה הנגף בהם, אמנם ראשיהם ציווה משה להרגם במיתת בית דין, יען חטאו גם הם בזנות ובעבודה זרה, אמנם עוונם גדול מנשוא להיותם ראשים, ודלת העם ימשכו אחריהם, ולכן הוקע אותם במיתת ב"ד .....קכב

קח. כל אלו המתים במגפה היו ערב רב ולא ישראל.....קכב

קט. בא בלעם לתת עוד סיבה אחרת שאינו יכול לקללם, ואמר כי הן העם הזה לבדד ישכון מוקפים בענני כבוד לבדם, ואפילו ערב רב הנקראים גויים הנלוים אתם ונתגיירו עמהם לא יתחשב עמהם, כי המה חוץ לענני כבוד, וכיוון שהם מוקפים ענני כבוד, מי יכול למנות זרע יעקב שהם רבים כעפר ארץ, כדי להטיל בהם עין הרע לשרות עליהם הקללה.....קכב

קי. "לא איש אל ויכזב" וכו', בכל ימי עולם לא נמצא כענין שני אנשים שהא' עשה את עצמו אלוה, והוא יש"ו הנוצרי, והשני עשה עצמו נביא, והוא של הישמעאלים, וחידשו דתות חזקות קיימות לעולם, וכל העולם נתחלק לשתי אמונות אלו בלבד, ובלעם נתנבא עליהם תחלה – ביש"ו כולם מודים שהוא איש ילוד אשת מרים, אבל אינו בן אדם, אלא מאליו נולד, ואדם לא ידעה – צפה בלעם שעתיד איש אחד להטעות הבריות ולומר שהוא אל וכו'.... קכג

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל פרשת פנחס ..... קכה

ספר עץ הדעת טוב – פרשת פנחס ..... קכה

קיא. "ויחל העם לזנות", כי הערב רב הם שחטאו בזנות ובעבודה זרה, אבל ישראל לא חטאו רק בעבודה זרה, אמנם אחר כך כשבא זמרי בן סלוא וחטא גם הוא בזנות, אז נתחייבו כל ישראל כלייה ח"ו – בתחלה היחל הנגף בעם, הם הערב רב, וחשב השי"ת לכלות גם את ישראל ח"ו בעון זמרי שהיה ישראל, והשיב את חמתי מעל בני ישראל בעבור פנחס, ולא כילה אותם באחרונה, אחר שכבר ההתחלה היתה בעם.....קכה

קיב. הערב רב לבדם חטאו.....קכה

ספר עץ הדעת טוב להאריז"ל

פרשת בא

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בא

א.

הערב רב לא היו תוך ענני כבוד אלא חוצה להם – הערב רב היו נפשות חצוניות מצד עשו, והם ערבובייא מסטרא דרך – לא מצריים היו אלא עמלקים – ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, הם אלו הערב רב שהיו מתחברים אז בו, והיו עתידים להתגייר

וגם ערב רב וכו' מלת וגם ריבה להוסיפם עם יצא הצאן והבקר הנזכר בסוף הפסוק וכאלו אמר וצאן ובקר עלה אתם וגם ערב רב והכוונה להודיע כי הערב רב לא הי' תוך ענני כבוד אלא חוצה להם גם מקנה הצאן והבקר ודע כי אלו הי' נפשות חצוניות מצד עשו שעליו נאמר ורב יעבוד צעיר והם ערבובייא מסטרא דרך וז"ש בספר הזוהר כי לא מצריים היו אלא עמלקים וכו' ה' מינים הנזכר שם בפרשת בראשית בפסוק המה הגבורים וכו' ובזה יתבאר טעם ויאהב יצחק את עשו לסיבת כי ציד בפיו הם אלו הערב רב שהיו מתחברים אז בו והיו עתידים להתגייר נודע כי הגרים מחמת יראה הם מסטרא דפחד יצחק ולא באלה בחר ה' כי אם בזרעו יעקב.

ב.

ועתה אני נותן רשות אפילו למצרים הרוצים להתגייר כמו שכתוב וגם ערב רב וכו', כלומר אתם וגם יונוס ויומברוס

ראשי הערב רב השקולים בחכמת הכשפים ככם, וכן בני ישראל, וגם דלת העם ערב רב הדומים להם, איני מעכב לכל מי שירצה לצאת – ויהי בשלח פרעה את העם, זה ערב רב הנקרא עם סתם

והנה ב' גם יש בזה והם הפכיים והענין הוא אל תחשבו כי ישראל לבדם הי' עבדים ואתם בני חורין כי גם אתם צריכין ממני רשות לשאומר לכם קומו צאו גם אתם. ובבחינה אחרת היו להיפך כי לא די שלכם אתן רשות לצאת יען אתם שלוחי השי"ת. אלא גם לבני ישראל אני נותן רשות שיצאו, או ירצה כי תחלה דברתי עמכם במדרגות רבות תחלה נתתי רשות לגברים בלבד ואח"כ גם לטף ונשים ואח"כ גם למקנה צאן ובקר ועתה אני נותן רשות אפי' למצרים הרוצים להתגייר כמ"ש וגם ערב רב וכו' וז"ש גם אתם כלומר אתם וגם יונום ויומברום ראשי הערב רב השקולים בחכמת הכשפים ככם וכן בני ישראל וגם דלת העם ערב רב הדומים להם איני מעכב לכל מי שירצה לצאת. וזהו מה שרמז הכתוב ויהי בשלח פרעה את העם זה ערב רב הנקרא עם סתם כמו שיתבאר במקומו והנה לא מצינו זה מפורש רק פה במ"ש גם אתם גם בני ישראל כנז"ל וגם צאנכם וכו' ירמוז אל מה שאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ונרמז בריבוי גם צאנכם וכו' וז"ש ג"כ כאשר דברתם והוא מ"ש גם אתה תתן בידינו וכו'. ואם לא כן יהיו מיותר אומרו כאשר דברתה וביאר היראה שהיתה בלבו ואמר וברכתם גם אותי כלומר מה שאני מתירא וממהר לשלחכם הוא למעני כי אני בכור כנז"ל ולכן אני ממהר לשלחכם כדי וברכתם גם אותי בתפלתכם שלא אמות עם שאני ג"כ בכור כשאר הבכורות ואנצל מגזירת ומת כל בכור וכו'. וז"ש גם כלומר כי גם שאנכי בכור עכ"ז תברכוני.

פרשת בשלח

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בשלח

ג.

ויהי בשלח פרעה את העם, ויהי לשון צער, ויהי צער גדול במה ששלח פרעה גם את הערב רב הנקראים עם כמו שכתוב וגם ערב רב עלה אתם, ולא מנעם פרעה – לסיבת הערב רב לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים – קשים גרים לישראל כספחת, כי כמה טובות ננעל מהם, וכמה רעות הביאו עליהם, כי הנה אם היו הולכין דרך ארץ פלשתים, היו טוב להם – לא נחם דרך פלשתים ומנע מהם הטובות, בשביל הערב רב שאין לבם שלם באמונה ולא היו גירי צדק לשמה – יש חשש כי בראותם ראיית מלחמה בעלמא, כיון שנתגיירו שלא לשמה, ינחם העם ממה שנתגיירו ושבו מצרימה, ויחזרו לסורן, ויותר טוב היו אם לא נתגיירו כלל, משאם נתגיירו וחזרו לסורן, כי עונשם רב, כי תורה אחת כגר כאזרח, ועוד כי יהיו חילול שמים לאין קץ לעיני כל העמים כי חס ושלום אין ממשות בתורת ה', כי לולא שלא ראו גדולתו לא היו שבין מצרימה – אל תאמר כי גם בישראל היה חשש הזה, כי הנה וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, כפי השני הפירושים, אם מזויינין בכלי זיין, ואם מזורזין בתכלית הזריזות, לבם כשמיר חזק, נכון לבם בטוח בה' להלחם עם הקמים עליהם

או ירצה ויהי בשלח וכו' כמ"ש בספר הזוהר כי סתם העם הם ערב רב ובפרט כאן שנזכר תיכף וחמושים עלו בני ישראל כנראה כי העם הנ"ל הם ערב רב ובזה יתבאר ענין הצער הנרמז במלת ויהי וז"ש ויהי צער גדול במה ששלח פרעה גם את הערב רב הנקראים עם כמ"ש וגם ערב רב עלה אתם ולא מנעם פרעה כי הקב"ה לא אמר לו רק שלח עמי ויעבדוני והנה הצער הוא כי לסיבת הערב רב לא נחם אלקים דרך ארץ

פלשתים וכו' עם שהיו שם טובות גדולות ורבות. וע"ד משז"ל קשים גרים לישראל כספחת כי כמה טובות ננעל מהם וכמה רעות הביאו עליהם כי הנה אם היו הולכין דרך ארץ פלשתים היו טוב להם הא' כי קרוב הוא ואין בו טורח כלל והב' כי הוא דרך ארץ כלומר של יישוב שמצויין שם מזונות. הג' כי בהתקרב הזמן ימנעו המקרים וינצלו מן הנסיונות והחטאים ותיכף יכנסו לארץ, ועכ"ז לא נחם שם ומנע מהם הטובות הנז"ל לסבב את העם הם ערב רב שאין לבם שלם באמונה ולא היו גירי צדק לשמה אלא בראותם מעלת שבארץ כדרך משז"ל אין מקבלין גרים בזמן דוד ושלמה ולכן יש חשש כי בראותם ראית מלחמה בעלמא כיון שנתגיירו שלא לשמה ינחם העם ממה שנתגיירו ושבו מצרימה ויחזרו לסורן ויותר טוב היו אם לא נתגיירו כלל משאם נתגיירו וחזרו לסורן כי עונשם רב כי תורה אחת כגר כאזרח ועוד כי יהיו חילול שמים לאין קץ לעיני כל העמים כי ח"ו אין ממשות בתורת ה' כי לולא שלא ראו גדולתו לא היו שבין מצרימה. ויטילו ח"ו פגם ומום בשם אלקים הנז"ל כי אמר אלקים כי היא מדת הדין העושה האותות והמופתים ויטילו מום ח"ו בשם אלקים העולה מו"ם בגימט' ולכן ר"ת של מ"לחמה ו"שבו מ"צרימה הוא מום ועתה יזכור הרעות שבאו עליהם לסיבתם וז"ש ויסב וכו' הא' כי היא דרך רחוקה וסיבוב רב הב' שהי' דרך המדבר שמם אשר לא די שאין בו לא שום מזון ולא מים ובחוסר כל אלה גם יש בו נחש שרף ועקרב וכו' ג' כי להיותו דרך המדבר נתגלגל הדבר בו ניסו את ה' בעשר נסיונות עד שגרם להפיל אותם במדבר אחרי היותם שם נדים ונעים ארבעים שנה וכל זה לסיבת פן ינחם העם כנ"ל, ואל תאמר כי גם בישראל הי' חשש הזה כי הנה וחמושים עלו בני ישראל מאמ"צ וכו' כפי השני הפירושים הנ"ל אם מזויינין בכלי זיין ואם מזורזין בתכלית הזריזות לבם כשמיר חזק נכון לבם בטוח בה' להלחם עם הקמים עליהם א"כ מה שסיבב אלקים הי' את העם כלומר לסיבתם ולא בסיבת ישראל.

ד.

בנסעם מרעמסס לא היו כי אם בני ישראל לבדם, ואז בדרך ההוא נתחברו אליהם הערב רב – וגם ערב רב עלה אתם, כלומר מעורבין בערבובייא עם בני ישראל – ואחר אשר כבר ויחנו בסוכות, הופרשו בני ישראל מן הערב רב בעת החנייה, איש על דגלו בלי ערבובייה – הקב"ה אמר: הואיל כי חמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים ותלו בטחונם בי, ואדרבה בא עליהם צרה גדולה לנחותם בדרך רחוקה מפני הערב רב שעלה אתם, אם כן צריך אני להפריש ביניהם, ולהראות אהבתי לבני ישראל, והוא שיופרשו זה מזה שלא בערבובייא, ואז אלך בשני העמודין לפניהם של ישראל, ולא לפני הערב רב

ויסעו מסכות וכו' הנה הי' ראוי להיות הסדר ויהי בשלח פרעה וכו' ויסב וכו' ויסעו מרעמסס ויסעו מסוכות אבל הענין ויהי בשלח פרעה וכו' לא נחם לצד מזרח דרך ארץ פלשתים רק מרעמסס לסוכות שהוא לצד דרום דרך המדבר ים סוף והנה הי' במסע הראשון שהוא מרעמסס לסוכות ואח"כ סיפר מסע השני ואומר ויסעו מסוכות וכו', והנה בנסעם מרעמסס לא היו כי אם בני ישראל לבדם ואז בדרך ההוא נתחברו אליהם הערב רב כמ"ש פ' בא ויסעו בני ישראל מרעמסס וכו' וגם ערב רב וכו' ואז עדיין לא הוכר ענין שני העמודים עם מי היו הולכין כי כולן היו בערבובייא ובחפזון גדול בצאתם מעבדות לחירות וז"ש וגם ערב רב עלה אתם כלומר מעורבין בערבובייא עם בני ישראל ולסבה זו הנחם דרך המדבר כנז"ל ואחר אשר כבר ויחנו בסוכות הופרשו בני ישראל מן הערב רב בעת החניי' איש על דגלו בלי ערבוביי' אז אמר הקב"ה הואיל כי חמושים עלו ב"י מא"מ ותלו בטחונם בי כנ"ל ואדרבה בא עליהם צרה גדולה לנחותם בדרך רחוקה מפני הערב רב שעלה אתם א"כ צריך אני להפריש ביניהם ולהראות אהבתי לבני ישראל והוא שיופרשו זה מזה שלא בערבובייא ואז אלך בשני העמודין לפניהם של ישראל ולא לפני הערב רב, וז"ש וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים

במסע הראשון שהוא מרעמסם לסוכות ושם נמצאו יחד בני ישראל עם הער"ר אחר חנייתן שם אלו חמושים מזורזין בוטחין בקונם משא"כ בערב רב כי לסיבה זו לא נחם אלקים.

ה.

להיות כי הערב רב היו כפלי כפליים מבני ישראל, לכן ויאסור את רכבו וכו' וכל רכב מצרים וכו' כי היו צריכין עם רב להלחם עם העם שיצאו – בני ישראל ששלחם פרעה בעצמו היו בטוחים שלא אחריהם היה רודף, לכן ובני ישראל יוצאים ביד רמה שלא כבורחים – והם לא ידעו כי אליהם נוגעת הרעה, עד אשר ופרעה הקריב לבא קרוב אליהם, ולא אל הערב רב

או ירצה כי עתה שראה כי גם הערב רב עלה אתם שהם מעם מצרים ולא מבני ישראל המה אשר תחת יד ה' והנה אני הוא מלך מצרים ואיך יברח העם שלי מתחת רשותי. כי בתחלה חשב שהערב רב יצאו עמהם ע"ד מ"ש ותחזק מצרים למהר נשלחם ועתה שהוגד לו שאינו כן אלא כי ברח העם והנה הוא מלך מצרים המושל עליהם אז ויהפך לבבו מאליו בעבור העם ואמרו הנה הי' מספיק להניח את בני ישראל שיצאו ממצרים אבל מה זאת עשינו זאת למעוטי היציאה בעצמה אבל למה שלחנו אנחנו את בני ישראל לשון לויה כמו ואברהם הולך עמם לשלחם כי עי"כ ברח העם הנ"ז בא"ו כי לא הי' הולכים רק לאלויותהון וא"כ ארדוף אחר המם ולא אחר בני ישראל. ולהיות כי הערב רב הי' כפלי כפליים מבני ישראל לכן ויאסור את רכבו וכו' וכל רכב מצרים וכו' כי הי' צריכין עם רב להלחם עם העם שיצאו, אח"כ כיון שכבר יצא בקלות מעט תספיק לשיחזק ה' את לבו וירדוף אחר בני ישראל משא"כ בצאתו שלא הי' רק בשביל, ואז העם שברחו הי' מתחבאים בתוך בני ישראל כי בורחים הי' אבל בני ישראל ששלחם פרעה בעצמו הי' בטוחים שלא

אחריהם ה' רודף לכן ובני ישראל יוצאים ביד רמה שלא כבורחים ואמנם מצרים אחריהם ממש ה' רודפים וז"ש וירדפו מצרים אחריהם של ישראל הנז' והם לא ידעו כי אליהם נוגעת הרעה עד אשר ופרעה הקריב לבא קרוב אליהם ולא אל הערב רב אז וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ממש אז ויראו מאוד וכו' ולא הלכו ביד רמה כבתחילה.

ז.

הוסיף כי גם העם הם ערב רב עתה וייראו העם את ה' מחמת יראה, לא מחמת אהבה כבני ישראל

ויושע ה' ביום ההוא וכו' למעלה סיפר תשועת בני ישראל כמ"ש ובני ישראל הלכו ביבשה וכו' ועתה מספר תשועה אחרת כי הקבה"ו הבטיח ליעקב ואנכי אעלך לקבר במערה גם עלה ביציאת מצרים כי כמו שסבל עמהם צער הגלות כן ישמח עם בנ"י כנ"ז בפרשה פינחם בס' הזוהר בפסוק ישמח ישראל בעושיו שהם אביו ואמו וכו' וז"ש ויושע הק ביום ההוא את ישראל סבא אביהם כי גם הוא ה' עמהם בגלות. ובמלת את ריבה דרך העלם וכבוד את השכינה כי גם היתה עמהם בגלות וכמ"ש ותושע לו ימינו וכו' ולהיות ישראל בנפש לבד יכול לראות את השר הרוחני הנקרא מצרים מת על שפת הים משא"כ בבניו וביאר כי לא די זה כי גם את היד הגדולה אשר כבר עשה ה' מזמן קודם בהיותם במצרים עצמה גם ראה אותם ישראל סבא הנז"ל כי שם הי'. ועתה הוסיף כי גם העם הם ערב רב עתה וייראו העם את ה' מחמת יראה לא מחמת אהבה כבני ישראל הנ"ל וגם באמרם בה' וכו'. אך ישראל האמינו מתחל' כנזכר פ' שמות. אז אשר וירא ישראל סבא וכו' והתחיל לשורר לכן נתעורר משה ובני ישראל גם הם לעתיד לשורר וז"ש ישיר בלשון עתיד כי ישראל סבא קדמה ואח"כ גם משה ובני ישראל הנז' שרו את השירה הזאת של אביהם ויאמרו מה שכבר אמר אביהם וז"ש ויאמרו לאמר.

פרשת יתרו

ספר עץ הדעת טוב – פרשת יתרו

ז.

גם הציל את העם הם הערב רב והצילם מתחת יד מצרים, והצלה זו אינה הצלת שעבוד בלבד כי הרי לא היו משועבדים, אמנם היה הצלת נפשם מגיהנם כי קבלם להיותם גרים – להיותו שם הויה המושל על ישראל בפרטות רצה להציל הערב רב ולגיירם – כמו שהציל נפשות הערב רב וגיירם גם אני מתגייר כמותם – לקח הערב רב שהם מצרים ונתגיירו, היפך ממה שחשבו להוציא את ישראל מתחת יד הקב"ה לעשותם גויים כמותם

ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם את ישראל וגם אותך משה עם היותך השליח וזה מיד מצרים השר העליון כמ"ש ז"ל על והנה מצרים נוסע אחריהם ואח"כ מיד פרעה השר והמלך התחתון וז"ש שני פעמים מיד ומיד וגם לכן הזכיר את מצרים טרם פרעה וא"כ לא מאת שם אלקים היחה זאת כי מלך אלקים על גוים כנודע ובראות כי גם השר העליון הכניע הנה זה מאת ה' שם הוי"ה הי' יען כי הוא מלך ישראל בפרטות ולכן לו יאתה הברכה וז"ש ברוך ה' ולא אמר ברוך אלקים, עוד ראיה אחרת כי גם הציל את העם הם הערב רב והצילם מתחת יד מצרים והצלה זו אינה הצלת שעבוד בלבד כי הרי לא הי' משועבדים אמנם הי' הצלת נפשם מגיהנם כי קבלם להיותם גרים, ולהיותם תחלה גויים כמותם בגוף ונפש אמר מתחת יד אמנם בישראל שנפשם לא הי' משועבדות רק גופם בלבד לכן לא כתיב מתחת יד שהוא שעבוד יתירה רק מיד בלבד שהוא שעבוד היד בגופם בלבד, והנה אלו שם אלקי' אינו מקפיד כ"כ בזה כי גם אם ישארו גויים גם הם תחת ידו כמ"ש מלך אלקים על גויים אבל להיותו שם הויה המושל על ישראל

בפרטות רצה להציל הערב רב ולגיירם כנז"ל והנה כמו שהציל נפשות הערב רב וגיירם גם אני מתגייר כמותם ועל הטובה הזו אני חייב לברך את ה' וז"ש ברוך ה' וכו' והרי נתגייר כנ"ל וכיון שנתגייר הרי ידע והכיר את הבורא ית' ונכנם בעבודתו.

וז"ש עתה ידעתי כלומר עתה אשר נתגיירתי הוא לסיבת אשר כבר ידעתי ידיעה חלוטה גודל שם הוי"ה כנ"ל מכח שתי הראיות הנ"ל וידעתי כי לא די אשר שם הוי"ה הוא גדול מן שבעים שרים של מעלה הנקראים גם הם בשם אלקים בסוד גוי ואלהי' אלא גם הוא גדול משם אלקים עצמו ית' הכולל כל האלקי' שהם ע' שרים וז"ש מכל האלקים כנודע כי מלך אלקים על גויים ושם הוי"ה גדול אפי' משם אלקים ית' עם שהוא אלקים חיים ית' הנה שם הוי"ה הוא יותר עצמי ועקרי, והראיה כי בדבר אשר וכו' ירצה כי בתחלה השר של מצרים הוא אשר ויאמר אל עמו והכנים מחשבה זו בלב עמו התחתונים כנז' בס' הזוהר הבה נתחכמה לו בחכמה יתירה לשעבדם וזה כאשר יהי' גויים כמותם משא"כ בתחלה בהיותם נקראים עם בני ישראל כי אז הם רב ועצום ממנו וכן עשו מצרים עמו התחתונים ובזה הדבר אשר זדו השר והעם התחתון וחשבו על ישראל נתהפכה עליהם כי גם את השר וירא ישראל את מצרים מת לשון יחיד וגם את העם ג"כ ולא די זה אלא שלקח הערב רב שהם מצרים ונתגיירו היפך ממה שחשבו להוציא את ישראל מתחת יד הקב"ה להטותם גויים כמותם, ולכן קדם שידעתי זה הייתי חושב כי שם של אלקי' גדול מן הכל וא"כ יספיק לי להיותי מחסידי אומות העולם תחת רשות שם אלקים המולך על כל הגויים כולם אבל עתה כי ידעתי כי גדול ה' שם הוי"ה במאוד מאוד א"כ רצוני להתגייר מכלל ישראל גירי צדק כדי שאזכה גם לחלק שם ההויה שאינו מולך רק על ישראל לבדם, ולהיות כי הבא להתגייר טעון קרבן כמו שמצינו בישראל במתן תורה הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם בהרצאת קרבן זבחים שלמים כנזכר בהרמב"ם לכן גם הוא.

ח.

השי"ת הוציא את ישראל ממצרים, והערב רב הוציאם משה, לכן נקראים עמו של משה – עלו ממצרים שלא ברשותו יתברך – לא גרועים המה משאר האומות, אדרבה כיוון שבאו להתגייר יש להם יתר שאת

וכל העם רואים את הקולות וכו' כבר נתבאר למעלה בפסוק אנכי ה'

אלקיך כי בהיות הבוקר ביום השלישי היו קולות רעמים וברקים וקול שופר וכו' וכל זה הי' כדי להשמיע שהוא ית' נגלה לתת תורת אמת לעמו ישראל מה שלא אירע כן בכל דתות שבעמים אומות העולם כי הבל המה מעשי תעתועים ואחר פרסום הנז' אז אח"כ נתן התורה הם העשר דברות לישראל לבדם בדיבור חיתוך אותיות הנקרא דיבור וכל העולם לא שמעו חיתוך האותיות רק קול הברה הנקרא קול כנודע, גם נודע כי השי"ת הוציא את ישראל ממצרים משא"כ הערב רב כי משה הוא המוציאם כמ"ש אשר הוצאת מארץ מצרים ולא אמר הוצאתי ולכן נקראים עמו של משה ולכן אמר כי שחת עמך אשר הוצאת וכו' וז"ש וגם ערב רב עלה אתם כי עלו ממצרים שלא ברשותו ית' ואמנם לא גרועים המה משאר האומות ואדרבה כיוון שבאו להתגייר יש להם יתר שאת כמו שיתבאר.

ט.

כל העם לרבות גם הערב רב, כי גם הם ראו ירידה זו בעיניהם כי ירד ממש על הר סיני בפרטות, משא"כ כל העולם כי שמעו קולות ולא ידעו איפה הם עד אשר הודיעם בלעם בן בעור – אמנם דיבור בחיתוך אותיות לא נשמע רק לקהל ישראל – פנים בפנים דבר ה' לכל קהלכם ולא קהל הערב רב – ג' מדרגות היו, הא' כל העולם, הב' כללות הערב רב, הג' עם ישראל לבדם

וזה כי ביום הג' ירד ה' לעיני כל העם ומלת כל לרבות גם הערב רב כי גם הם ראו ירידה זו בעיניהם כי ירד ממש על הר סיני בפרטות משא"כ כל העולם כי שמעו קולות ולא ידעו איפה הם עד אשר הודיעם בלעם בן בעור כמשז"ל ואמנם דבור בחיתוך אותיות לא נשמע רק לקהל ישראל וז"ש פנים בפנים דבר ה' לכל קהלכם ולא קהל הערב רב כמו שפי' בספר הזוהר על פסוק ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ועיי"ש וז"ש אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך משא"כ הערב רב כי משה הוציאם כנז"ל באופן כי ג' מדרגות היו הא' כל העולם והב' כללות הערב רב והג' עם ישראל לבדם כנ"ל, ואמנם כל העולם אין אנו עסוקים עתה בעניינם כי מדרגה פחותה היתה כנ"ל ואמנם ענין הערב רב הנקראים עם סתם נבאר עניינם והוא כי לישראל לבדם וידבר אלקים וכו' אנכי וכו' כנ"ל אבל וכל העם הם הערב רב לא שמעו חיתוך אותיות הנקרא דיבור אבל היו רואים את הקולות וכו' ירצה את הקולות והלפידים וכו' אשר נשמעו ביום הג' בהיות הבוקר כו', וגם אם נרצה לפרש כי את הקולות הם קולות העשר דברות עצמן יפורש כך כי לא שמעו הדיבור שהוא חיתוך האותיות רק קולות הברה בלבד ולהיות כי דבריו ית' אש אוכלה הם כמ"ש מימינו אש דת למו והיו קולות כעין לפידי אש לכן לא כתיב שומעים אבל ראיה ממש רואים את הקולות ואת הלפידים ומכיוך שראו בעין הקולות שהיו אש בוערה ידעו והכירו כי הוא ית' אשר הוא אש

אוכלה הוא המדבר ואיננו משה וכמ״ש ודבריו שמעת מתוך האש משא״כ במשה בעל הגוף שאין קולו נראה כי איננו אש.

י.

הערב רב שמעו גם קול המלאך העליון מכריז בקול שופר חזק כי הנה ה׳ עתיד לירד על ההר ולכן ישמרו מעלות בהר, ועי״כ נתיפה להם אמונה אחרת

עוד אחרת כי גם שמעו קול המלאך העליון מכריז בקול שופר חזק כי הנה ה׳ עתיד לירד על ההר ולכן ישמרו מעלות בהר וכמ״ש במשוך היובל המה יעלו בהר׳ ועי״כ נתיפה להם אמונה אחרת והיא כי ע״י הקולות והלפידים נתאמת להם כי הוא ית׳ המדבר׳ אבל הי׳ אפשר כי מן השמים השמיע את קולו אמנם ע״י קול השופר המכריז השמרו לכם עלות בהר כי בו ירד ה׳ על הר סיני ידעו כי זולת הדיבור גם ירד ממש על ההר, ועוד ראי׳ אחרת על ענין זו הירידה כי גם ראו את ההר עשן ואין זה אלא מאשו הגדולה שירדה שם כמ״ש והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה׳ באש כי אלו היה בשמים, למה ההר התחתון היו עשן, ואעפ״י שכתוב מן השמים השמיעך את קולו יתבאר למטה בפסוק אתם ראיתם כי מן השמים וכו׳ ועי״ש.

יא.

בכל זה נתאמת אצל הערב רב היות אמת כי השי"ת נתן התורה לישראל, האמנם וירא העם ראי' אחרת בעין השכל, והיא כי השי"ת לא רצה לדבר עמהם ממש, אז וינועו נעו מאמונתם – כי תחלה חשבו להתאחד עם ישראל להיות לעם אחד, ועתה ויעמדו מרחוק בלבבם רחוקים מישראל, על דרך שלום שלום לרחוק ולקרוב למי שנתרחק בלבו וחטא, וגם היו כפשטו שנתרחקו מהם פן תאכלם האש הגדולה

והנה בכל זה נתאמת אצל הערב רב היות אמת כי השי"ת נתן התורה לישראל האמנם וירא העם ראי' אחרת בעין השכל והיא כי השי"ת לא רצה לדבר עמהם ממש כמ"ש על אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך וכו' אז וינועו נעו מאמונתם כמ"ש בס' הזוהר על פסוק ונעו אלילי מצרים נעו מאמונה דילהו בפ' שמות וכ"ז 'כי תחלה חשבו להתאחד עם ישראל להיות לעם אחד ועתה ויעמדו מרחוק בלבבם רחוקים מישראל על דרך שלום שלום לרחוק ולקרוב למי שנתרחק בלבו וחטא וגם היו כפשטו שנתרחקו מהם פן תאכלם האש הגדולה.

יב.

לא כפרו ח"ו באמונה כי כבר נתאמת להם, אמנם אמרו מודים אנחנו באלהותו ית"ש ובתורתו האמנם ידענו כי אין אנו ראויים כמו ישראל ממש וגם אין אנו ח"ו שוין לשאר אומות העולם כי אנו נתגיירנו כו', אם כן צריך שיהיה לנו יתר שאת על כל העולם, אמנם לא כמדריגת ישראל ממש, הלא הוא דבר אתה עמנו ונשמעה, ובזה יהיה לנו יתרון על כל האומות כי אנו מקבלים התורה, אלא שהיא על ידך, דבר אתה עמנו, ולא עם שאר כל האומות

ואז ויאמרו אל משה וכו' לא כפרו ח"ו באמונה כי כבר נתאמת להם כנז' אמנם אמרו מודים אנחנו באלהותו ית"ש ובתורתו האמנם

ידענו כי אין אנו ראויים כמו ישראל ממש וגם אין אנו ח"ו שוין לשאר אומות העולם כי אנו נתגיירנו כו' א"כ צריך שיהי' לנו יתר שאת על כל העולם אמנם לא כמדרגת ישראל ממש הלא הוא דבר אתה עמנו ונשמעה ובזה יהי' לנו יתרון על כל האומות כי אנו מקבלים התורה אלא שהיא על ידך דבר אתה עמנו ולא עם שאר כל האומות כמו שנים אתה הוא אשר הצאתנו ממצרים על ידך.

יג.

מדריגת ישראל עצמן שידבר עמנו אלקים כמו הם, אין אנו שואלין, כי יודעים אנו שאי אפשר, יען כי אין אנו במדריגתם, ופן נמות כי תאכלנו האש הגדולה, ואל תחשוב בזה כי תואנה אנו מבקשים בזה ודעתינו לחזור לסורינו ח"ו, כי זה אינו, אלא ונשמעה – כמו שישראל אשר האלקים מדבר עמם אמרו נעשה ונשמע, כן אנו, אע"פ שאתה המדבר עמנו ג"כ ונשמעה, כי מה שאנו אומרים ואל ידבר עמנו אלקים, אינו לתכלית רעה ח"ו, רק מפני היראה פן נמות כו', כי אין אנו במדריגתם, כי הם בני האבות ומכח שבועתו עמהם יוכרח שלא להמית אותם

ואמנם מדרגת ישראל עצמן שידבר עמנו אלקים כמו הם אין אנו שואלין כי יודעים אנו שאי אפשר יען כי אין אנו במדרגתם ופן נמות כי תאכלנו האש הגדולה, ואל תחשוב בזה כי תואנה אנו מבקשים בזה ודעתינו לחזור לסורינו ח"ו כי זה אינו אלא ונשמעה כמו שישראל אשר האלקים מדבר עמם אמרו נעשה ונשמע כן אנו אע"פ שאתה המדבר עמנו ג"כ ונשמעה כי מה שאנו אומרים ואל ידבר עמנו אלקים אינו לתכלית רעה ח"ו רק מפני היראה פן נמות כו' כי אין אנו במדרגתם כי הם בני האבות ומכח שבועתו עמהם יוכרח שלא להמית אותם.

יד.

אנו אשר אין שם הוי"ה מדבר עמנו כלל, אם ידבר עמנו שם אלהים בלבד נמות ולא נחיה עוד, כי אם ישראל עמו מתו, מכל שכן שגם אנו נמות, אלא ההפרש הוא, שהם חזרו לחיות, כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, משא"כ אנו שלא זכינו אל שם הוי"ה

ודייק עוד לתת לזה טעם לשבח באומרו ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות, ירצה על מה שאמר לעיל אנכי ה' אלהיך כי חלק ה' עמו וא"כ גם אשר כתיב וידבר אלקים אינו אלהים לבדו כי הרי אח"כ אנכי ה' אלהיך וכמ"ש ג"כ פנים בפנים דבר ה' עמכם וזה להיות מתנהג עמם בשם הויה ולכן גם כי שם אלקים מדת הדין גם הוא מדבר עמהם וימותו כי הוא אש. אוכלת מדת הדין הנה שם הויה מחיי' אותם כמ"ש המשורר והחזיר בחסדיו נשמות לפגרים אבל אנו אשר אין שם הויה מדבר עמנו כלל אם ידבר עמנו שם אלהים בלבד נמות ולא נחי' עוד כי אם ישראל עמו מתו מכ"ש שגם אנו נמות אלא ההפרש הוא שהם חזרו לחיות כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום משא"כ אנו שלא זכינו אל שם הויה והנה כל זה נתאמת להם מהקודם כמ"ש וכל העם רואים את הקולות והלפידים כי כל זה הוראת שם אלקים הקשה אבל הדיבור הנמשך משם הויה כמ"ש אנכי ה' אלהיך לא ראינו.

טז.

משה אמר להם: אל תיראו ממה שראיתם הקולות והלפידים ועשן, כי הוא לבעבור נסות אתכם האם אתם חזקים באמונה או ירך לבבכם ותחזירו לסורכם באמורכם כי לא תוכלו לסובלו, משא"כ בישראל כי בחנם וצרפם כזהב ארבע מאות שנה בחומר ולבנים וכו' ונתקיימו באמונתו, וגם הם בני האבות שנכנסו ועמדו באמונתו כנודע

ויאמר משה אל העם אל תיראו וכו' אל תיראו ממה שראיתם הקולות והלפידים ועשן כי זה יורה שבשם אלקים בלבד שהוא מדת הדין מתנהג עמכם כי הנה מה שבא האלקים לכם בקולות וכו' ביאה לבדה בלתי דבור כנ"ל הוא לבעבור נסות אתכם האם אתם חזקים באמונה או ירך לבבכם ותחזירו לסורכם באמורכם כי לא תוכלו לסובלו כמו שהתרה יהושע את ישראל בסוף ימיו לא תוכלו לעבוד את ה' כי אלהים קדושים אל קנא לא ישא לפשעכם וכו' משא"כ בישראל כי בחנם וצרפם כזהב ארבע מאות שנה בחומר ולבנים וכו' ונתקיימו באמונתו וגם הה בני האבות שנכנסו ועמדו באמונתו כנודע.

טז.

כי לבעבור נסות ולהרים דגליהם בא האלהים, להראות חיבתו אתכם כי חפץ הוא בכם והוא המושל והמנהיג אתכם, ואלו בא בשם הוי"ה, היו נראה שמפני ישראל בא שהם חלק ה' שם הויה נגלה להם בו ואין לכם חלק בו, אבל עתה שבא בשם אלקים, הוא שחפץ הוא בכם, כי הוא השליט בכם – גלוי וידוע לפניו שאתם עתידין לחטוא בעגל לאמר אלה אלהיך ישראל, משא"כ ישראל שלא כתיב אלה אלקינו, ואם כן איך יאמר לכם אנכי ה' אלהיך וכו' כיון שעתידין אתם לחטוא בזה, ולכן גלה להם במידת הדין שה'

אלקים אשו הגדולה, לשתהיה יראתו של האש על פניכם תמיד אולי לא תחטאו

או ירצה ע"ד מ"ש בס' הזוהר על והאלקים ניסה את אברהם הרים נסו ודגלו על העולם וז"ש כי לבעבור נסות ולהרים דגליהם בא האלהים להראות חיבתו אתכם כי חפץ הוא בכם והוא המושל והמנהיג אתכם ואלו בא בשם הויה היו נראה שמפני ישראל בא שהם חלק ה' שם הויה נגלה להם בו ואין לכם חלק בו אבל עתה שבא בשם אלקים הוא שחפץ הוא בכם כי הוא השליט בכם כנ"ל וכמו שבארנו על פסוק ולא נחם אלקים וכו' ויסב אלקים וכו' אבל לישראל וה' הולך לפניהם וכו' ועי"ש והרי נתבאר טעם א' באשר הוא שם ועוד יש טעם אחר לסיבת העתיד והוא ובעבור תהי'וכו'. כי גלוי וידוע לפניו שאתם עתידין לחטוא בעגל לאמר אלה אלהיך ישראל משא"כ ישראל שלא כתיב אלה אלקינו כמו שיתבאר במקומו וא"כ איך יאמר לכם אנכי ה' אלהיך וכו' כיון שעתידין אתם לחטוא בזה ולכן גלה להם במידת הדין שה אלקים אשו הגדולה לשתהי' יראתו של האש הנ"ל על פניכם תמיד אולי לא תחטאו.

יז.

משה לא מיחה בהם על אשר נעו ועמדו מרחוק, אמנם הבטיחם מן המיתה, ואמנם יפה כיוונו לעמוד מרחוק, כי אין מדריגתם כמדריגת ישראל, ואז נשארו במקומן מרחוק כבתחילה, ולא חזרו למקומן הראשון

ויעמוד העם וכו' משה לא מיחה בהם על אשר נעו ועמדו מרחוק אמנם הבטיחם מן המיתה כמ"ש אל תיראו ואמנם יפה כיוונו לעמוד מרחוק כי אין מדרגתם כמדרגת ישראל ואז נשארו במקומן מרחוק כבתחילה ולא חזרו למקומן הראשון.

יח.

ויעמוד העם מרחוק ומשה ניגש אל הערפל אשר שם האלקים, להגיד לו את כל הקורות אותו עם הערב רב בסבתו, לדעת אם צדק בתשובתו אליהם אם לאו – לא משה הוא המדבר עשרת הדברות, אלא הקבה"ו בעצמו, דאם משה בקדושתו היה מדבר, הנה הקול היה יוצא מתוך הערפל, ואם כן בכל מקום שהיה משה הולך, היה ראוי שילך הערפל עמו, והאמנם לא כן היה, כי בהיות משה הולך ובא לדבר עם העם הי' הערפל קבוע בהר לא ימיש משם זכאשר הי' משה חוזר אל ההר הי' נגש והולך וקרב אל הערפל הקבוע שם וזה יורה אשר שם האלקים עומד ולכן הערפל שם סביבו א"כ זו הוראה גמורה כי מפי הגבורה נשמעו עשרת הדברות

וז"ש שנית ויעמוד העם מרחוק ומשה ניגש אל הערפל אשר שם האלקים להגיד לו את כל הקורות אותו עם הערב רב בסבתו הנקרא בשם האלקים לדעת אם צדק בתשובתו אליהם אם לאו.

יט.

לא משה הוא המדבר עשרת הדברות, אלא הקבה"ו בעצמו

גם הורה בזה כי לא משה הוא המדבר עשרת הדברות אלא הקבה"ו בעצמו דאם משה בקדושתו הי' מדבר הנה הקול הי' יוצא מתוך הערפל כנזכר פ' ואתחנן וא"כ בכל מקום שהי' משה הולך הי' ראוי שילך הערפל עמו והאמנם לא כן היה כי בהיות משה הולך ובא לדבר עם העם הי' הערפל קבוע בהר לא ימיש משם זכאשר הי' משה חוזר אל ההר הי' נגש והולך וקרב אל הערפל הקבוע שם וזה יורה אשר שם האלקים עומד ולכן הערפל שם סביבו א"כ זו הוראה גמורה כי מפי הגבורה נשמעו עשרת הדברות.

כ.

הגיד לה' את כל אשר קרהו עם הערב רב, והודה לדבריו כי יפה השיב, כי אין מדריגתם שוה – כיון אשר משה הקדים והתרה את הערב רב שלא יחטאו בעגל, ביקש להתרות גם את ישראל עמו לבל ישתתפו בענין העגל עם הערב רב – להערב רב התרה בשם אלקים שהוא המנהיג אותם, ולישראל התרה בשם הוי"ה ב"ה, כי להיותו אני שם הוי"ה המושל עליהם, והם חלקי ונחלתי

ויאמר וכו' כאשר נגש אל הערפל הגיד לה' את כל אשר קרהו עם הערב רב והודה לדבריו כי יפה השיב כי אין מדרגתם שוה ומכיון אשר משה הקדים והתרה את הערב רב שלא יחטאו בעגל ביקש להתרות גם את ישראל עמו לבל ישתתפו בענין העגל עם הערב רב, והנה בערב רב השיבם את הנוסח ההוא כי שם אלקים הוא המנהיג אותם אמנ' לישראל צריך שתשיב להם בנוסח אחר וזהו כה תאמר אל בני ישראל וכו' כי להיותו אני שם הויה המושל עליהם והם חלקי ונחלתי וכמ"ש ויאמר ה' בשם הויה אמור להם כך אתם ראיתם וכו' משא"כ בערב רב שלא דברתי עמהם רק עמכם כנ"ל על אנכי ה' אלהיך א"כ לא תעשון אתי וכו' כמו שיתבאר.

כא.

יש שתי סברות המינין, הא' הוא כי ח"ו אין שם אלוה כלל, והב' כי יש אלוה אמנם הם שתי רשויות אחד בשמים ואחד בארץ – אל תטעו כמו הערב רב אשר הודו שיש אלוה בעולם כמ"ש ואל ידבר עמנו אלקים אמנם נסתפקו בסברא השנית כי יש רשות אחד בשמים ואחד בארץ

ויען נודעו שתי סברות המינין הא' הוא כי ח"ו אין שם אלוה כלל. והב' כי יש אלוה אמנם הם שתי רשויות אחד בשמים ואחד בארץ

כנודע כי שני סברות אלו החזירן השי"ת כמ"ש וידעתם היום וכו' בשמים ממעל ועל הארץ וכו' לכן עתה החזירן משתיהן וזה בכח ראיות מוכרחות הא' הוא באומרו דברתי עמכם והרי זה סותר האומרים שאין שם אלוה ח"ו והב' באומרו כי מן השמים ולא אמר כי מן ההר או כי בשמים, וזה יובן במשז"ל קשו קראי אהדדי כתיב מן השמים השמיעך וכו' וכתיב וירד ה' על הר סיני בא הכתוב השלישי והכריע ויט שמיה וירד והענין כי שתי דברים הי' כי בתחילה הטה והרכין השמים והורידן למטה ומשם ירד על הר סיני והראה את עמו וז"א מן השמים כלומר משם מן השמים התחיל הענין ונגמר בירידתו על ההר ואמנה סיבת כל זה הי' להסיר מלבם שתי הסברות הנ"ל כי אלו דבר עמהם בהיותו למעלה בשמים או למטה בהר הי' מודים שיש אלוה ועדיין יאמרו כי יש ח"ו שתי רשויות אבל עתה שהרכין השמים עד הארץ בהר סיני א"כ אלוה אחד שליט בשמים ובארץ, וכיוון שכן אל תטעו כמו הערב רב אשר הודו שיש אלוה בעולם כמ"ש ואל ידבר עמנו אלקים אמנם נסתפקו בסברא השנית כי יש רשות אחד בשמים ואחד בארץ כי זה ענין אומרם בעגל קום עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו בארץ בדרך הזה כי זה משה האיש וכו' הי' מנהיג אותנו בארץ ועשה לנו אלקים בארץ תמורת משה כי האלקים אשר בשמים איננו מנהיג אותנו בארץ. וז"א ג"כ אלה אלהיך ישראל אשר העלוך ולא אמרו סתם אלה אלהיך ישראל כי יודעים הי' כי יש אלקים בשמים וסיבת טעותם הוא יען עמדו מרחוק ולא ראו פנים בפנים דברו עמהם, אבל אתם אשר ראיתם וכו' אין לכה לטעות כמותם לחשוב שהם שתי רשויות ח"ו וז"ש לא תעשון אתי כלומר בהשתתפותי כי תחשבו שיש רשות אחרת ח"ו עמדי כי הסברא האחרת להכחיש אלהותו אינה עולה בדעת ופשוט אצלי שלא תעשו לכם לברכם בלתי השתתפותי אבל מה שאני צריך להזהיר היא הסברא האחרת לא תעשון אתי כנ"ל ובזה יתורץ מה שחזר ואמר לא תעשון לכם ולהורות כי כוונתו היא להורות ולהזהירם על העגל שהוא אלהי זהב לא

אמר לא תעשון אתי אלהים אחרים אבל פירש ואמר אלהי כסף ואלהי זהב וסמך ואלהי זהב אל ולא תעשון לכם.

כב.

אל תטעו במה שראיתם כי מן השמים הרחוקים דברתי עמכם, ובשביל כן תבקשו מנהיג בארץ, כי הרי מזבח אדמה ארציית תעשה לי, ושם בארץ אבוא אליך ואנהיג אותך וברכתיך ואשפיע עליך הצורך, ואהיה לך לאלוה וגם מנהיג

או ירצה לא תעשו עבודה זרה אלהי כסף וז"ש וגם לא אלהי זהב לא תעשו לכם, כלומר ומנהיג פי' הגם שלא תעבדוה לאלוה ממש ואל תטעו במה שראיתם כי מן השמים הרחוקים דברתי עמכם ובשביל כן תבקשו מנהיג בארץ כי הרי מזבח אדמה ארציית תעשה לי ושם בארץ אבא אליך ואנהיג אותך וברכתיך ואשפיע עליך הצורך ואהי' לך לאלוה וגם מנהיג.

או ירצה הזהירן משתי הסברות הא' לא תעשון אתי ר"ל בשמים ממעל במקום שאני עומד וגם למטה בארץ לא תעשון לכם ר"ל במקום שאתם עומדים.

כג.

לא תאמרו: והלא אתה אל בשמים, וצריכים אנו בארץ אל מנהיג שינהוג אותנו, כי אלו היה דברי הערב רב באמרם קום עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו, כי בני אדם מעותדין לחטוא, ואולי תסתיר את פניך ממנו – הנה מזבח אדמה תעשה לי וזבחת וכו', וע"י כך בכל המקום וכו' אבא אליך וברכתיך, אני בעצמי, ולא תצטרכו אל מנהיג זולתי

מזבח אדמה וכו' אגב אורחי' כמו שרמז להם שעתידין לעשות עגל

הנקרא אלהי זהב רמז להם ג"כ ענין כפירתם שהוא וירא אהרן ויבן מזבח כמ"ש בם' הזוהר שאלמלא המזבח ההוא הי' נחרב אז העולם וז"ש מזבח אדמה תעשה לי ולא לעגל כמ"ש חג לה' מחר ולא לעגל, ופשט הכתוב הוא כי הלא תאמרו והלא אתה אל בשמים וצריכים אנו בארץ אל מנהיג שינהוג אותנו כי אלו הי' דברי הערב רב באמרם קום עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו כנ"ל כי בני אדם מעותדין לחטוא ואולי תסתיר את פניך ממנו לז"א הנה מזבח אדמה תעשה לי וזבחת וכו' וע"י כך בכל המקום וכו' אבא אליך וברכתיך אני בעצמי ולא תצטרכו אל מנהיג זולתי, וא"ת הרי אנו נדים ונעים במדבר ואיך נוכל לבנות לך לשמך מזבח מיוחד לז"א מזבח אדמה וכו' ירצה הנה עיקר המזבח הוא מזבח הנחושת החלול שתעשו לי לשמי ואז בכל מקום שאתם הולכים תמלאוהו אדמה כנודע וז"א בכל המקום ירצה אעפ"י שבכל יום מתחדש לכם מקום חדש להקים שם את המזבח ואיננו קבוע אין בזה חשש כי בכל מקוה מהם אבא אליך וכו'.

כד.

ענין המוליכך במדבר וכו' נחש שרף וכו' הם כוחות סטרא אחרא המוחזקים תמיד במדבר בהם ינסו את ה' בנסיונות מכוערים ההם ח"ו אלא שתוקף הסטרא מסאבא השולט שם היה מחטיאם שלא כדרך הטבע עד הפילם במדבר, לז"א אל תפחדו בזה כי יש תיקון בדבר, כי כאשר אני ארצה לבא אצלכם אזכיר תחילה את שמי, ועי"כ כל הסטרא אחרא יתרחקו ויברחו כנודע בסגולת הזכרת שמות הקדושים במקום שהמזיקין מצויין, ואח"כ אבא אליך

עוד ירמוז לסוד גדול הלא הוא מ"ש בספר הזוהר פ' תצא ענין המוליכך במדבר וכו' נחש שרף וכו' הם כחות סטרא אחרא המוחזקים תמיד במדבר בהם ינסו את ה' בנסיונות מכוערים ההם ח"ו אלא שתוקף הסטרא מסאבא השולט שם היה מחטיאם שלא כדרך

הטבע עד הפילם במדבר ונודע כי האלהים קדושים מתרחק משם לז"א אל תפחדו בזה כי יש תיקון בדבר כי כאשר אני ארצה לבא אצלכם אזכיר תחילה את שמי וע"כ כל הסטרא אחרא יתרחקו ויברחו כנודע בסגולת הזכרת שמות הקדושים במקום שהמזיקין מצויין ואח"כ אבא אליך וכו' ובזה יתורץ קושייא עצומה השל"ל אשר תזכיר ולא אזכיר גם דהל"ל מזבח אדמה וכו' ושם אבא אליך וכו'. ולא יאמר בכל המקום כי אינו צודק עם מ"ש מזבח אדמה וכו'.

כה.

אעפ"י שאמרתי שבכל מקום מדבר שתקימו המזבח אבא אליך וברכתיך, אין זה אלא במזבח ציבור אשר הוקם באוהל מועד, כי שם הוא המקום אשר אני מזכיר את שמי, ולא יהיה כל אחד בונה מזבח לעצמו

או ירצה כי אעפ"י שאמרתי שבכל מקום מדבר שתקימו המזבח אבא אליך וברכתיך אין זה אלא במזבח ציבור אשר הוקם באוהל מועד כי שם הוא המקום אשר אני מזכיר את שמי ולא יהיה כל אחד בונה מזבח לעצמו, וכאשר אח"כ תבואו אל ארץ כנען אשר אז מזבח אבנים הוא כנודע שהיו לוקחין אבנים עגולות הנמצאות בקרקע בתולה שלא נגע בהם ברזל ומערבין אותם בסיד ובקנניא ושופכין לתוך דפוס א' וכו' לא תבנה אתהן גזית וכו' כי אז ותחלליה ולא אוכל לבא אליך וברכתיך כי הקודש אינו שורה במקום המחולל.

כו.

ברוך ה' על שהציל את העם הם הערב רב בצאתם גם הם ממצרים ולא הרגום, ולפי שאלו היו גוים כמותם ומשועבדים לדתיהם ונימוסיהם, ועתה נתגיירו לכן אמר

בהם מתחת יד מצרים, אך בישראל לא הזכיר "מתחת יד" אלא "מיד" הוא השעבוד, אבל לא היה לגמרי תחת דתיהם כמו הערב רב, ולכן בישראל הזכיר שם ההוי"ה כי חלק ה' עמו, אך בהם אמר הציל סתם, ויחזור גם לשם אלקים הנזכר בתחלה וישמע יתרו וכו'

ויאמר וכו' יש מפרשים כי אתכם ר"ל משה ואהרן והעם הם ישראל ואיננו נכון כי הם לא היו בכלל השעבוד ואם בשביל שליחותם אין דרך המלכים להעניש את השליח. והנראה במה שנדקדק ג"כ למה תחלה הזכיר פרעה ומצרים ולא אח"כ והענין ברוך ה' אשר הציל אתכם הם כללות בני ישראל מיד מצרים ומיד פרעה המשעבדים אותם כמ"ש ויאמר אל עמו הבה נתחכמה לו וכו' וגם ברוך ה' על שהציל את העם הם הערב רב בצאתם גם הם ממצרים ולא הרגום ולפי שאלו היו גוים כמותם ומשועבדים לדתיהם ונימוסיהם ועתה נתגיירו לכן אמר בהם מתחת יד מצרים אך בישראל לא הזכיר מתחת יד אלא מיד הוא השעבוד אבל לא היה לגמרי תחת דתיהם כמו הערב רב ולכן בישראל הזכיר שם ההויה כי חלק ה' עמו אך בהם אמר הציל סתם ויחזור גם לשם אלקים הנזכר בתחלה וישמע יתרו וכו'.

פרשת משפטים

ספר עץ הדעת טוב – פרשת משפטים

כז.

כמו שבארנו לעיל ענין לא תעשו אלהי זהב לכם לתועלותיכם למנהיג בלבד, כמו שאמרו הערב רב קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כי הרי מזבח אדמה תעשה לי ועל ידי כן אף כי אני בשמים רחוק מכם, ולסיבה זו תטעו לבקש מנהיג, ולכן על ידי מזבח אדמה ארציי' תעשה לי, ושם ארד

מן השמים ואבא אליך בארץ וברכתיך ואנהיגך ככל הצורך, כמו כן ואלה המשפטים בוא"ו יתירה מוסיף על הראשונים, גם מצוה זו של העבד עברי הקדים לכל המצות, כי גם הוא חטא להיותו גנב כי לא בטח בקונו המשגיח והמנהיג והשולח ברכתו לכל איש ואיש, ולכן נמכר בגניבתו לעבד כיון שלא האמין באדונו העליון הזן ומפרנס אותו

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכו' סמיכות הפרשיות ירמוז וכו'. ואם נסמוך פ' זו אל סיום הפרשה הקודמות מזבח אדמה וכו' כמו שבארנו שם עניינה לא תעשו אלהי זהב לכם לתועלותיכם למנהיג בלבד כמ"ש הערב רב קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי הרי מזבח אדמה תעשה לי ועל ידי כן אף כי אני בשמים רחוק מכם כמ"ש אתם ראית' כי מן השמים וכו' ולסיבה זו תטעו לבקש מנהיג ולכן על ידי מזבח אדמה ארציי' תעשה לי ושם ארד מן השמים ואבא אליך בארץ וברכתיך ואנהיגך ככל הצורך. ולכן אחר שרת הדברות הקדים מצות המזבח לכל שאר המצות וכמו כן ואלה המשפטים בוא"ו יתירה מוסיף על הראשונים גם מצוה זו של העבד עברי הקדים לכל המצות כי גם הוא חטא להיותו גנב כי לא בטח בקונו המשגיח והמנהיג והשולח ברכתו לכל איש ואיש כנ"ל אבא אליך וברכתיך בלשון יחיד וכנודע כי המזבח נקרא שולחן כמשז"ל ביחזקאל על ויאמר אלי זה השלחן אשר לפני ה' וכנודע כי משבטלו נסכים וקרבנות ומנחות בטלו בשר ויין ולחה בעולם ולכן נמכר בגניבתו לעבד כיון שלא האמין באדונו העליון הזן ומפרנס אותו ונודע כי שורש האמונה היא ענין הבטחון והיכר היות משגיח בעולם ואם נסמכה אל עשרת הדברות עצמן יאמר ואלה המשפטים ודיני עבד עברי כולם הם הוראה על היותם מוסיפים מל הראשוני' ה' ב' מצות אנכי ולא יהיה לך כנזכר כי היותו גנב יורה על בלתי מאמין כי ה' אלקיו ומשגיח עליו וע"כ תשובתו היא שש שנים יעבוד לרבו יען עובר על אשר הוצאתיך ממצרים מבית עבדים וכמ"ש כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים לכן עונשו שש שנים

יעבוד את רבו ואח"כ שקבל עונשו ובשביעית יצא לחפשי חנם כי עבדי הה ולא עבדים כבתחלה כמו שיתבאר.

פרשת תרומה

ספר עץ הדעת טוב – פרשת תרומה

כח.

ישראל נקרא גוי אחד, ולכן "אשר תקחו מאתם", ולא מאת הערב רב שהן מעורבין ואין בהם אחדות, ורק ישראל נקרא אחד, וכן המשכן נקרא אחד כמ"ש ויהי המשכן אחד – המשכן הי' לכפר על עגל הזהב המורכב משנים שור וחמור כמ"ש אלה אלהיך ישראל ולא אמרו זה אלהיך, ולכן יבא הזהב ראשון א' של אחד שבאלו הי"ג תרומות ויהי' עם שאר המינין כמנין אחד לכפר על הפירוד הנעשה על ידי זהב העגל

או ירצה ועשו וכו' ככל וכו' כי ס"ת מקדש ושכנתי בתוכם ס"ת שמ"י והענין הרגיש כי השמי' שמי' לה' וכו' ואיך אניח השמים וארד לשכון בתחתונים לזה הודיע סוד נפלא גדול כי השי"ת וכחותיו הם כשלהבת קשורה בגחלת והוא ועצמותו הוא בשמים וכוחו בארץ והם סוד ברוך הוא וברוך שמו וסוד ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד וענינם כדמיון השמש ואורו הנמשך ממנו שאין בהם פירוד ועכ"ז ניתן השמש במרומים ואורו בארץ (חסר כאן וחבל על דאבדין ולא משתכחין) סממני הקטורת ולכן הי' מספרם כמנין אחד כנ"ל כענין ישראל הנקרא גוי אחד ולכן אשר תקחו מאתם ולא מאת הערב רב שהן מעורבין ואין בהם אחדות ואם תדקדק תראה כי ישראל נקרא אחד כי כן הדבר כי אביהם הזקן הוא אחד ובניו מן רחל ולאה הגבירות הם ח' מן אחד ובניו מן השפחות הם ד' מן אחד הרי כי בני ישראל הבנים עם האב במספרו

וכסדר האותיות והמשכן נקרא אחד כמ"ש ויהי המשכן אחד כי י"ג דברים נכללו בו והקבה"ו השוכן בתוכם נקרא אחד כמ"ש ה' אלקינו ה' אחד כי גם הוא נקרא שם הויה ובו י"ב צרופים ועם הכולל הרי אחד ולרמוז דבר זה יותר על נכון התחיל מספר הי"ג דברים בזהב ולא באבני שוהם עם שהם יותר יקרים וחשובים לרמוז כי הנה המשכן הי' לכפר על עגל הזהב המורכב משנים שור וחמור כמ"ש אלה אלהיך ישראל ולא אמרו זה אלהיך זלכן יבא הזהב ראשון א' של אחד שבאלו הי"ג תרומות ויהי' עם שאר המינין כמנין אחד לכפר על הפירוד הנ"ל הנעשה ע"י זהב העגל.

כט.

ישראל שלא עשו העגל להיות להם למנהיג אשר ילך לפניהם, יעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם להנהיגם ללכת עמהם, משא"כ הערב רב שעשו העגל מנהיגם, לכן לא יעשו לי מקדש לשכנו בתוכם להנהיגם

ועשו לי וכו' ישראל שלא עשו העגל להיות להם למנהיג אשר ילך לפניהם יעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם להנהיג' ללכת עמהם משא"כ הערב רב שעשו העגל מנהיגם לכן לא יעשו לי מקדש לשכנו בתוכם להנהיגם ובזה כמה מעלות טובות למקום עליכם הא' כי הם עשו העגל ואתה עושין המשכן לי שאשכון אני בתוככם ולא העגל והב' כי העגל טמא ושלכם נקרא מקדש בתכלית הקדושה הג' כי הם עשו העגל לשילך עמהם דרך הליכה אבל אני ושכנתי בתוכם דירת קבע ולא דרך הליכה הד' כי הם בקשוהו שילך לפניהם ולא בתוכם ואני אשכון בתוכם לשתהי' השגחתי עליכם בתכלית ע"ד שבארנו בדרך הראשון כמ"ש נוסע אוהל מועד בתוך המחנות גם ירמוז כי אל תחשוב שהמקדש הזה שאשכון בו אניחו מחוץ למחנה ע"ד שנאמר ומשה יקח את האוהל ונטה

לו מחוץ למחנה שהיא בית מדרשו של משה אמנם מקדש הנ"ל אניחוהו בתוכם תוך המחנה להורות שמחלתי לכם עון העגל כרצונו הפשוט.

פרשת כי תשא

ספר עץ הדעת טוב – פרשת כי תשא

כ.

הערב רב הם העושים העגל במעשה ופרקו נזמיהם, אך ישראל לא חטאו אלא במחשבה בלבד כשראו ענין העגל, וכל אחד משניהם גורם מחצית העון, ולכן ונתנו כופר נפש מחצית השקל, כי המחשבה היא מחצית העון – אם היו חטאו גם במעשה לפרוק גם הם נזמי הזהב כמו הערב רב, היו צריך אז להיות הכופר איש כפי חטאו, העשיר לפי חטאו בנתינת הרבה זהב לעגל והעני לפי חטאו המועט, כמו בתרומת המשכן כפי נדבת הלב העשיר ירבה והדל ימעיט, אמנם כיון שלא חטאו רק במחשבה, השוה כולם עשיר ועני, לכן העשיר לא ירבה וכו' מחצית השקל בלבד כנגד המחשבה

או ירצה קרוב לזה והוא במה שנודע כי הערב רב הם העושים העגל במעשה ופרקו נזמיהם אך ישראל לא חטאו אלא במחשבה בלבד כשראו ענין העגל והנה הנפש חוטאת במחשבה והגוף גומרו במעשה וע"י שניהן נגמר העון כמ"ש הוי חושבי האון וכו' לאור הבוקר יעשוה וכו' וכל אחד משניהם גורם מחצית העון וז"ש כי תשא את ראש בני ישראל אשר לא חטאו במעשה כמו הערב רב רק בהרהור מחשבתם התלויה במוח אשר בראשם וזה רמז באמרו לשון המספר בלשון נשיאות ראש כי שם הי' חטאם במחשבה התלויה בראש והיא הנשואה מכל הגוף כמ"ש והמתנשא לכל לראש ולכן ונתנו כופר נפש כי שם היא במחשבה ולא

כופר גופו כי לא חטאו במעשה ולכן זה יתנו וכו' יען עברו על הלוחות שנאמר בהם מזה ומזה הם כתובים וכתיב בתחלתן אנכי ולא יהי' לך שהם תלויין במחשבה כנודע כי לא תעשה לך פסל וכו' היא במעשה ולכן גם הכופר שיתנו הוא מחצית השקל כי המחשבה היא מחצית העון אמנם יען שתים אלו שמענום מפי הגבורה והם שורש לכל יו"ד הדברות כנודע לכן מחצית זה השקל יהי' עשרה גרה כנגד עשרת הדברות והנה אלו גם חטאו במעשה ופרקו גם הם נזמי הזהב כמו הערב רב אפשר מי שהי' עשיר נתן אז זהב הרבה לעגל והעני נתן זהב מועט וגם עתה תרומה זו יהי' כענין תרומת המשכן כפי נדבת הלב העשיר ירבה והדל ימעיט אמנם כיון שלא חטאו רק במחשבה השוה כולם עשיר ועני לכן העשיר לא ירבה וכו' מחצית השקל בלבד כנגד המחשבה כנ"ל ולהיות זאת תרומת האדנים שהיא לכפר על עון העגל שכפרו באנכי ה' אלקיך לכן נאמר בו תרומה לה' בלמ"ד כלומר תרומה זו תהי' לה' אותו שכפרו בו בתחילה והאמינו בעגל וזהו לה' לסיבת מה שכפרו וחטאו לה' ית' ולא כתיב תרומת ה' בלי למ"ד כמו שתיים האחרות כמו שיתבאר.

לא.

כי תשא את ראש "בני ישראל", ולא מן הערב רב שחטאו בעגל במעשה ואין להם כפרה וריצוי במעשה המשכן, אבל בישראל ונתנו איש כופר נפשו לכפרם ולנקותם מעונותיהם על ידי התמידין הבאין מתרומה זו, ועל ידי כן תהיה שררה גדולה ונשיאת ראש לישראל, שלהם ניתנה כפרת הקרבנות, ולא לערב רב

ונתנו איש כופר נפשו ואמנם עיקר מצוה זו אינה רק חיוב מספר הנזכר בפ' במדבר וזה הורה במה שאמר לפקודיהם כמו שיתבאר ונתחיל בדיוק מילת הכתובים אמר בני ישראל ולא מן הערב רב שחטאו בעגל במעשה ואין להם כפרה וריצוי במעשה המשכן כנ"ל

על ויקחו לי תרומה וכו' אבל בישראל ונתנו איש כופר נפשו לכפר' ולנקות' מעונותיהם ע"י התמידין הבאין מתרומה זו כנ"ל ועי"כ תהיה שררה גדולה ונשיאת ראש לישראל שלהם ניתנה כפר' הקרבנות ולא לערב רב וז"ש כי תשא את ראש בני ישראל ולכן לא אמר כי תפקוד כמ"ש פקוד את בני לוי לרמוז כי פקודה זו נשיאות ראש הוא להם.

לב.

דבר אל בני ישראל, ולא אל הערב רב, כי הם יקחו לי תרומה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולא בתוך הערב רב, וזה יורה חיבתו יתירה נודעת להם לאין קץ שיניח העליונים וישכון עמהם בארץ, ולא עוד אלא שאף הערב רב שנתגיירו לא ישכון גם עמהם – אתה עצמך אשר דברת לבני ישראל על מלאכת המשכן מאתם ולא מן הערב רב, צריך שאתה שלא ע"י אהרן והזקנים תדבר עליהם ענין השבת

אבל הענין במה שהקדימו רז"ל לבאר מלת אך שבא למעט את השבת ממלאכת המשכן והענין כי הנה בארנו בפ' תרומה כי אמר השי"ת אל משה דבר אל בני ישראל ולא אל הערב רב כי הם יקחו לי תרומה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ולא בתוך הערב רב וזה יורה חיבתו יתירה נודעת להם לאין קץ שיניח העליונים וישכון עמהם בארץ ולא עוד אלא שאף הערב רב שנתגיירו לא ישכון גם עמהם וא"כ ראוי למהר את הקץ בהשתדלות נמרץ בחפזון לעשות המשכן ביום ובלילה ואפילו בשבת כי התועלת רב לקבל אלהותו ית' עמהם כי זה הוא יותר יתרון ואות נמרץ בינו לבין ישראל וראוי לחלל את השבת מפני כך ולכן ואתה עצמך אשר דברת לבני ישראל על מלאכת המשכן מאתם ולא מן הערב רב צריך שאתה שלא ע"י אהרן והזקנים תדבר עליהם ענין השבת והלואי שיאמינו ויקיימו השבת מרוב תאוותם לגמור המשכן שאשכון בתוכם כי כיון שהפה שלך אסר הוא עצמו יתיר ותהיה נאמן אצלם

ואמנם צריך ג"כ שתאמר אליהם באופן נאות כדי שיקבלו דבריך וזהו האופן שתאמר אך את שבתותי תשמרו וז"ש לאמר אך את וכו' והענין אף אם צויתי אליכם ענין המשכן שהוא שבח גדול לכם ממעט אני את השבת במלת אך ממלאכת המשכן לסיבת רבות כמו שנבאר, הא' היא כי שבתותי הם כי אני צויתים אתכם על שמירתם ואני ג"כ הוא שצויתי על המשכן ומי שציוה זה ציווה גם את זה והכל מרועה אחד נצטוויתם.

לג.

אל הארץ אשר נשבעתי וכו' לזרעך אתננה, עם בני ישראל זרע האבות אתה מדבר, ולא עם הערב רב, לפי שהם עשו את העגל ולא בני ישראל, זה יורה שישראל לא חטאו ויש לך אהבה קדומה וחזקה עמהם – העל את העם הזה, למעוטי ערב רב, ולא אמר העל את העם סתם כדרך מ"ש השי"ת בראשונה ועתה לך נחה את העם סתם

עוד אחרת כי אמרת אל הארץ אשר נשבעתי וכו' לזרעך אתננה וזה יורה כי עם בני ישראל זרע האבות אתה מדבר ולא עם הערב רב וזה לפי שהם עשו את העגל ולא בני ישראל וא"כ גם זה יורה שישראל לא חטאו ויש לך אהבה קדומה וחזקה עמהם וזה רמז באומרו העל את העם הזה למעוטי ערב רב ולא אמר העל את העם סתם כדרך מ"ש השי"ת בראשונה ועתה לך נחה את העם סתם.

לד.

יען הוצאת הערב רב שלא מדעתי והחטיאו את ישראל נחלתי ע"י העגל, לכן אמרתי ושלחתי לפניך ממש מלאך ולא אמרתי לפניכם או לפניהם

הרי מכל הנ"ל הוכחתי כי אוהב אתה את ישראל ומחלת להם עון

העגל א"כ לך אתה עמהם ונחה אותם וא"ת כל זה בנוי על יסוד תוהו כי תחשוב שהסיבה היא בעבור ישראל ואיננו כך רק לסיבתך כי כך אמרתי לך לך רד כי שחת עמך וכו' יען הוצאת הערב רב שלא מדעתי והחטיאו את ישראל נחלתי ע"י העגל ולכן אמרתי ושלחתי לפניך ממש מלאך ולא אמרתי לפניכם או לפניהם לז"א ואתה אמרת ידעתיך בשם.

לה.

"וראה כי עמך הגוי הזה", הנה אתה בפיך אמרת לך רד כי שחת עמך, הם ערב רב שאני הוצאתים שלא מדעתך, והם אשר שחתו ועשו את העגל, אבל עמך ישראל לא שחתו, לכן ראה כי עמך ישראל הם הגוי הזה אשר אני מתפלל עליהם, והם לא שחתו, ואיך אתה אומר כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך, והרי לא חטאו בעגל, אלא עמי שהם הערב רב

וראה כי עמך הגוי הזה וכו' ירצה הנה אתה בפיך אמרת לך רד כי שחת עמך הם ערב רב שאני הוצאתים שלא מדעתך והם אשר שחתו ועשו את העגל אבל עמך ישראל לא שחתו לכן ראה כי עמך ישראל הם הגוי הזה אשר אני מתפלל עליהם והם לא שחתו ואיך אתה אומר כי עם קשה עורף אתה פן אכלך בדרך והרי לא חטאו בעגל אלא עמי שהם הערב רב כנז"ל.

לז.

האמת הוא שאומות העולם וגם הערב רב לא היה ראויים ליהנות ולהסתכל בזיו השכינה ההולכת לפניהם, על כן מבחוץ היה אותו עמוד הענן כתמרות עשן להכהות עיניהם שלא יסתכלו, ומבפנים היתה מקוטרת מור ולבונה מכל מיני בשמים שברא השי"ת

וז"ש ובמה יודע וכו' אני ועמך שווין בדבר הלא בלכתך עמנו בהשואה אחת ונפלינו אני ועמך ולא אני לבדי. וביאר כמה טענות בזה הא' היא כי בהיותך הולך אל עם ישראל כמו בתחלה שנאמר וה' הולך לפניהם יומם בעמוד וכו' ניכר הדבר ונודע לכל אומות העולם כי גם אני גם עמך מצאנו חן בעיניך כמשז"ל על פסוק מי זאת עולה מן המדבר וביאורו כך כי האמת הוא שאומות העולם וגם הערב רב לא היה ראויים ליהנות ולהסתכל בזיו השכינה ההולכת לפניהם וע"כ מבחוץ היה אותו עמוד הענן כתמרות עשן להכהות עיניהם שלא יסתכלו ומבפנים היתה מקוטרת מור ולבונה מכל מיני בשמים שברא השי"ת וז"ש מכל אבקת רוכל הוא השי"ת רוכל האמיתי בעל כל הבשמים שבעולם שבראם בגנו כמ"ש הפיחי גני יזלו בשמיו ועכ"ז בראות כל העולם ממזרח למערב את עמוד הענן כתימרות עשן עולה מן המדבר עד לרקיע יודעים היו כי ה' הולך לפני ישראל נחלתו.

לז.

בענין חסרון האמונה לא כלל משה עמהם, ולא אמר כי עם קשה עורף אנחנו אלא הוא, אבל בענין סליחת העון כלל עצמו עמהם, כי גם הוא גרם לכל זה יען הוציא את הערב רב מארץ מצרים והחטיאו את ישראל במעשה העגל – עון העגל וחטא הוצאת הערב רב כולנו שותפים בהם אני וישראל, ולכן מבקש אני שתלך בקרבנו כדי שתסלח לעונינו ולחטאתינו כולנו אנחנו, אני וישראל

והנה בענין חסרון האמונה לא כלל משה עמהם ולא אמר כי עם קשה עורף אנחנו אלא הוא אבל בענין סליחת העון כלל עצמו עמהם כי גם הוא גרם לכל זה יען הוציא את הערב רב מארץ מצרים והחטיאו את ישראל במעשה העגל והראיה לזה מ"ש לו הקב"ה לך רד כי שחת עמך וכו' וארז"ל מלמד שח"ו נתנדה משרע"ה אז בב"ד של מעלה ולז"א לעונינו ולחטאתינו שלי ושלהם האמנם לפי שישראל חטאו במזיד הנקרא עון ומשה חטא בשוגג כי לשם שמים נתכוון ולא להחטיא אלא שגרם החטא לכן הזכיר פה עון וחטא כי עון העגל וחטא הוצאת הערב רב כולנו שותפים בהם אני וישראל ולכן מבקש אני שתלך בקרבנו כדי שתסלח לעונינו ולחטאתינו כולנו אנחנו אני וישראל.

לח.

השי"ת השיב למשה: בקשת שאסלח עון ישראל בעון העגל ואסלח חטאתך במה שהוצאת את הערב רב ממצרים, ולכן כנגד הערב רב שהוא החטא שלך, אסלח בראשונה, כמ"ש נגד כל עמך וכו', הם הערב רב הנקראים עמך ולא עמי, ובזה תכיר כי נתרצתי לך בהעלתם, ואח"כ אסלח את עון ישראל, וז"ש וראה כל העם, הם ישראל שאינם נקראים עמך – ומה שהקדמתי סליחתך בראשונה, לפי שאפילו סליחתם אינה

אלא בעבורך, כי מצאת חן בעיני – אשר אני עושה עמך, ולא עמהם, רק בעבורך

ולבן השיב לו מסוף דבריו לראשם אחת ואחת כמו שיתבאר והנה התחיל ממה שאמר משה ונחלתנו כנ"ל ולזה השיבו הנה אנכי כורת ברית עתה מחדש על מה שאמרת ונחלתנו כדי שתהי' נחלה וירושה שאין לה עוד הפסק אף אם יחטאו כי יען כי התחלה הראשונה בהנחל עליון גויים וכו' לא היתה ע"י כריתת ברית לבן בקשתי לדחותם כשחטאו בעגל וכנגד וסלחת לעוונינו וכו' נגד כל עמך אעשה וכו' ובכן יכירו כי סלחתי ומחיתי כעב פשעם כי אלולי זה לא הייתי עושה להם נפלאות מחדש גדולות מן הקודמות אל מעשה העגל והנה בקשת שאסלח עון ישראל בעון העגל ואסלח חטאתך במה שהוצאת את הערב רב ממצרים ולבן כנגד הערב רב שהוא החטא שלך אסלח בראשונה כמ"ש נגד כל עמך וכו' הם הערב רב הנקראים עמך ולא עמי כמ"ש כי שיחת עמך ובזה תכיר כי נתרצתי לך בהעלתם ואח"כ אסלח את עון ישראל וז"ש וראה כל העם הם ישראל שאינם נקראים עמך ומה שהקדמתי סליחתך בראשונה לפי שאפילו סליחתם אינה אלא בעבורך כי מצאת חן בעיני וז"ש אשר אני עושה עמך ולא עמהם רק בעבורך כמו שנבאר.

לט.

עמוד הענן לא היה הולך אלא לפני ישראל – גם נס ענני כבוד לישראל בלבד היה, כי הערב רב מחוץ לעננים היו – כן נתינת התורה לישראל היתה – גם נס המן, לישראל היה, כי הערב רב לא אכלוהו, רק אכלו הפסולת הנשאר ברחיים אחר טחינתו וכבר הוסר ממנו שמנו ודובשו – הערב רב גם שנגדם אעשה נפלאות אין בהם הבחינה להבחין פרטות הדברים ולהאמין אמונה שלימה כי כולם הם מעשי ידי, אבל ישראל עם חכם כשיראו הנפלאות יכירו ויאמינו כי כולם מעשה ה'

הם ויכירו גודל נוראותיו בדקדוק כי נורא הוא וידעו כי אני הוא העושה אותם ולא זולתי באמונה שלמה

והנה להיות כי הנפלאות הראשונות נעשו לישראל ולא על הערב רב כי לטעם זה בקשו הערב רב לעשות העגל שילך לפניהם כי עמוד הענן לא הי' הולך אלא לפני ישראל כמבואר אצלינו שם וז"ש אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו משם מדעת הקבה"ו לא ידענו מה הי' לו וא"כ קום עשה לנו בלבד אלקים אשר ילכו לפנינו לעצמינו ואח"כ הוסיפו לחטוא את ישראל ואמרו אלה אלקיך ישראל וכנודע כי גם נם ענני כבוד לישראל בלבד הי' כי הערב רב מחוץ לעננים הי' וכן נתינת התורה לישראל היתה כמבואר אצלנו על פסוק וכל העם רואים וכו' גם נם המן לישראל הי' כי הערב רב לא אכלוהו רק אכלו הפסולת הנשאר ברחיים אחר טחינתו וכבר הוסר ממנו שמנו ודובשו כנזכר בם' הזוהר בפסוק שטו העם ולקטו וכו' ולכן הנפלאות אשר אעשה הי' יהי' גם נגד כל עמך וזה להודיעך שסלחתי חטאתך כנזכר במה שנתרצתי אל עמך כנ"ל ואמנם גם שנפלאות הראשונות הי' גדולים לא הי' רק נגד ישראל בלבד אבל כל הגוים וכל הארץ לא ראו את מעשי ה' בעיניהם כי אם לשמוע אוזן כמ"ש וישמע יתרו וכו' שמעו עמים ירגזון וכו' נמצא שלא נברא שם בכל כללות הארץ ובכל הגוים רק במדבר במקום שהי' ישראל הולכים והם לבדם הרואים אבל הנפלאות שאעשה אח"כ יהי' כל הגויים רואים אותם ויבראו שם ועיניהם רואים כנודע מענין העמדת חמה ולבנה למשה בפ' האזינו וליהושע בהיותו בגבעון וקריעת מי הירדן שקמו נד אחד עד שראו אותם כל מלכי מזרח ומערב כדאיתא פ"ה ממס' סוטה גם כל מלחמות מלכי כנען אמרו רז"ל כי אותם אחד ושלשים מלכים שהיה שם הי' המשני' של כל המלכים שבכל העולם שכולם הי' להם חלק מועט בארץ כנען כמ"ש ז"ל בתענך על מי מגידו ובפסוק וארא בשלל אדרת שנער פורפירא בבלאה כי משנה מלך בבל הי' מעונה ומלך על יריחו וכנגד מה שאמר כי עם קשה עורף להאמין לא כך הוא כי וראה כל העם הם עם ישראל שאינם נקראים עמך רק העם

אשר אתה בקרבו כאחד מהם שאתה והם הם נקראים עמי ואני מלך עליכם כולכה ועי"כ יאמינו בי לגמרי ובפרט כי הערב רב גם שנגדם אעשה נפלאות אין בהם הבחינה להבחין פרטות הדברים ולהאמין אמונה שלימה כי כולם הם מעשי ידי אבל ישראל עם חכם כשיראו הנפלאות יכירו ויאמינו כי כולם מעשה ה' הם ויכירו גודל נוראותיו בדקדוק כי נורא הוא וידעו כי אני הוא העושה אותם ולא זולתי באמונה שלמה וז"ש אשר אני עושה.

מ.

אילו נכנס משה לארץ לא שלטה אומה ולשון עוד בישראל, והיה להם אז גאולת עולם, ובשביל זה הפציר משה בכניסת הארץ בפ' ואתחנן, ועל כן רצה הקבה"ו להשלים קצת מרצונו, והוא כי הוא הגואל הראשון והוא האחרון, גם דורו של משה עצמו הוא דורו של משיח

עוד אפשר לפרש שני הפסוקים אלו האחרונים על לעתיד לבא וכמו שרמז בדבריו אעשה נפלאות אשר לא וכו' וזה במשז"ל כי אילו נכנם משה לארץ לא שלטה אומה ולשון עוד בישראל והי' להם אז גאולת עולם ובשביל זה הפציר משה בכניסת הארץ בפ' ואתחנן וע"כ רצה הקבה"ו להשלים קצת מרצונו והוא כי הוא הגואל הראשון והוא האחרון כנזכר בספר הזוהר על עד כי יבא שילה דא משה בגימטריא כנזכר בפ' משפטים.

מא.

"אראנו נפלאות", ולא אמר "אראך" לנוכח, לרמוז "אראנו" לאותו הדור עצמו היוצא ממצרים, כי יחזרו לבוא בעולם ולהתגלגל בדורו של משיח לראות נפלאותיו ית' כימי צאתך מארץ מצרים

ואל זה רמזו רז"ל בגואל ראשון כך גואל אחרון גם דורו של משה עצמו הוא דורו של משיח כמ"ש אראנו נפלאות ולא אמר אראך לנוכח כמ"ש צאתך לנוכח לרמוז אראנו לאותו הדור עצמו היוצא ממצרים כי יחזרו לבא בעולם ולהתגלגל בדורו של משיח לראות נפלאותיו ית' כימי צאתך מארץ מצרים ולכן עתה אחר שכבר הודה השי"ת לכל שאלותיו גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה וכו' שהן תועלות ישראל וגם תועלותיו עצמו לדעת את דרכיו וגם לראות את כבודו כנ"ל שאל את אשר יהי' באחרית הזעם כי כבר ידע משה את כל העתיד וכמ"ש ז"ל על אהיה אשר אהיה וכו' אהיה עמהם בגלות זה של מצרים וגה אהיה עמהם בשאר גליות ולהיותו נאמן כמ"ש ויזכור ימי עולם משה עמו וכו' ביקש תפלה על ישראל גם על כל העתיד יקרה אותם באחרית הימים הן בגלות אחרון הן אחר ביאת המשיח וכמו שיתפאר בעז"ה ונתחלל בענין הגלות האחרון אשר לכולם נתפרש קצם ונודעה זמן גאולתה ולא כן גלות אדום האחרון שעליו נאמר כי יום נקם בלבי.

מב.

יען בהיות השכינה בגלות עם ישראל מסתרת עצמה, כמ"ש ואנכי הסתר אסתר וכו', כדי שלא לעשות להם נפלאות טרם זמן הגאולה, לכן אמר בקרבנו, נסתרת בקרבנו, ולא נגלית לפנינו

ולהיותו ארוך מאוד יש לחוש פן יתיאשו ח"ו מן הגאולה ויחטאו

ויאבדו בארץ אויביהם ולכן אם הוא כמו שהבטחתני ואמרת כי מצאת חן בעיני ואם לא ר"ל עתה אחר שהבטחתני הוא כן כי מצאתי חן וכו' מאלה אני פניך ילך נא לשון בקשה אדני בקרבנו היא השכינה הנקראת כן ההולכת בגלות תמיד עם ישראל כמ"ש על בכל צרתם לו צר גלו לבבל ולאדום שכינה עמהה וכו' ובפשעכם שולחה אמכם וצורך בקשה זו היא יען כי עם קשה עורף ואף כי הכיתם זה שלש רגלים בגלות בבל ומדי ויוון הכיתם ולא חלו מאני לקחת מוסר כי עם קשה עורף הם וירא אנכי אותו פן יאבדו בגלות האחרון הארוך כי ע"י הליכתך עמנו וסלחת לעונינו וכו'. כדרך האם המרחמת על בניה בל יבלו בגויים מחמת חטאתם וכנודע מ"ש בספר הזוהר כי משה עצמו עתיד להתגלגל בדרא בתראה ולזה כלל את עצמו באומרו בקרבנו לעונינו ולחטאתינו ונחלתנו ויען בהיות השכינה בגלות עם ישראל מסתרת עצמה כמ"ש ואנכי הסתר אסתר וכו' כדי שלא לעשות להם נפלאות טרם זמן הגאולה לכן אמר בקרבנו נסתרת בקרבנו ולא נגלית לפנינו כי מי יציאתנו מארץ מצרים גם יפורשו הכתובים האלו בזמן הגאולה עצמה האחרונה ילך נא אדנ"י וכו' וזמן הגאולה ההיא תחיש ותמהר אותה כי אז תלך אתה ה' בקרבנו משא"כ בזמן הגלות שהסתרת פניך ממנו אבל אז כתיב כי הולך לפני כי ה' הוא שם ההוי"ה ומאסיפכם לעשות אתכם אסיפה וקהל אחד לשרות בקרבכם הלא הוא אלקי ישראל הוא שם אדנות הנקרא שכינה וכן כתיב ויעבר טליכם לפניהם היא אדנ"י מלכותא דרקיע וה' שם הוי"ה בראשם של כולם שה אדני וישראל הנ"ל וטעם בקשתי זאת הוא לסיבת כי עם קשה עורף הוא וירא אנכי אולי גם אחר גאולה הרביעית יוסיפו לחטוא ותחזירם בגלות חמשי ח"ו ובהיותך בקרבנו' אף אם נחטא אז וסלחת לעונינו ולחטאתינו אם נחטא אז כמ"ש והחוטא בן מאה שנה יקולל וכתיב כי אסלח לאשר אשאיר וכו' וע"כ ונחלתנו לא תחזיר להוסיף עוד להגלותינו כבתחילה אבל ונחלתנו נחלה וירושה שאין לה הפסק עולמית משא"כ בתחילה שנתת לנו הארץ במתנה שיש אחריה הפסק כמ"ש כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל וכו' ונתתי לזרעך וכו' אז

השיבו השי"ת על כל מה ששאל ואמר הנה אנכי כורת ברית על כל מה שאמרת להיות שכינתי עם ישראל בגלות האחרון כמ"ש עמו אנכי בצרה וכן אחר ביאת המשיח כנ"ל ותהי' אז גאולה שאין אחריה גלות כמו ששאלת ואמרת ונחלתנו נחלה בלי הפסק ועל זה אני כורת מעתה ברית עמך קשר של קיימא בלתי מוט עולם ועד.

מג.

כנגד מה שאמר וסלחת לעונינו, אמר נגד כל עמך וכו', הם הערב רב עמו של משה, הבטיחו כי כיוון שטרח וייגע בהם, לא יגע לריק ולבהלה, כי כולם יתגלגלו בדרא בתראה, ויתוקנו אז בזכותו – סיבת מיתת משה במדבר היתה להבטיח את דור המדבר שנקברו שם שכולם יחיו בזמן תחיית המתים ויבואו עם משה בזכותו והוא לפניהם, וז"ש וראה כל העם אשר אתה קבור בקרבו עמהם וגם אותיות קרב"ו וקב"רו שווין

וכנגד מ"ש וסלחת לעונינו אמר נגד כל עמך וכו' הם הערב רב עמו של משה כנ"ל. והבטיחו כי כיוון שטרח וייגע בהם לא יגע לריק ולבהלה כי כולם יתגלגלו בדרא בתראה ויתוקנו אז בזכותו כמ"ש בספר הזוהר ובהרבה מקומות ובזה נסלח חטא משה שהוציאם ממצרים וכנגד חטאת ישראל בדור המדבר אמר וראה כל העם אשר אתה בקרבו כמ"ש משה עצמו שש מאות אלף רגלי העם אשר אני בקרבו וגם רמז אל משרז"ל כי סיבת מיתת' משה במדבר היתה להבטיח את דור המדבר שנקברו שם שכולם יחיו בזמן תחיית המתים ויבואו עם משה בזכותו והוא לפניהם כמ"ש עלה הפורץ לפניהם וכו' וז"ש וראה כל העם אשר אתה קבור בקרבו עמהם וגם אותיות קרב"ו וקב"רו שווין לרמוז אל הנ"ל.

מד.

תחיית המתים העתידה תהיו בכל הארץ בכל מקום שיש בה מתי ישראל קבורים שם תחיה העתידה תהיו בכל הגויים ובכל שבעים אומות כמ"ש ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וכו', אלא שאח"כ אותם שאינם הגונים כלל, יחזרו למות וילכו לחרפות ולדראון עולם, כי כל האומות יקומו בעמק יהושפט לידון, זולת דור המבול ואנשי סדום ודור הפלגה, שלא חיים ולא נידונים

וגם הם יראו את מעשה ה' הנורא שהוא תחיית המתים שהם הנפלאות אשר לא נבראו וכו' הנזכר למעלה, והענין כי אע"פ שכבר היו תחיית המתים בבקעת דורא בזמן יחזקאל היתה שם בלבד באותה הבקעה ולא בכל הארץ אבל תחיית המתים העתידה תהיו בכל הארץ בכל מקום שיש בה מתי ישראל קבורים שם עוד אחרת כי אז היתה התחי' בבני אפרים לבדם או היו מבני ישראל שהרגם נבוכדנצר בבקעת דורא כמשז"ל אבל תחי' העתידה תהיו בכל הגויים ובכל שבעים אומות כמ"ש ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וכו'. אלא שאח"כ אותם שאינם הגונים כלל יחזרו למות וילכו לחרפות ולדראון עולם כנודע כי כל האומות יקומו בעמק יהושפט לידון זולת דור המבול ואנשי סדום ודור הפלגה שלא חיים ולא נידונים וכנגד שתי בחינות אלו אמר אשר לא נבראו בכל הארץ וגם לא בכל הגויים כנ"ל ויכירו וידעו כי כל המעשה הנ"ל שיחיו הערב רב וגם הם דור המדבר הם הכל בזכותך כנ"ל וז"ש אשר אני עושה עמך כלומר בזכותך כי לכן נקברת עמהם במדבר כמ"ש בספר הזוהר על פסוק ויתן את רשעים קברו זה משה שמת במדבר עם הערב רב.

מה.

דור המדבר היתה להם תרעומות על משה כי הוא גרם להם את כל רעתם ומיתתם במדבר על שהוציא עמהם את הערב רב, כי הם החטיאם תמיד, לכן וראה אז כל העם, הם דור המדבר, את מעשה ה' אשר עשה את הנפלאות לפני הערב רב גם הם כי החייה אותם, והנה נורא הוא ופלא המעשה הזה שהחיה את הערב רב גם הם, כדי שיראו את הנפלאות ההם, באופן כי מעשה ה' אינם הנפלאות, רק את אשר עשה להחיותם גם הם, למען הראותם את הנפלאות, ויכירו וידעו כי בעבורך עשיתי זה, וז"ש "אשר אני עושה עמך", ויכירו כי הסמכתי על ידך באין הוצאות הערב רב, כי סוף סוף יתוקנו היטב, ויזכו לחזות בנועם ה', כי יהיו אז גם הם צדיקים גמורים

או אפשר כי מה שאמר את מעשה ה' אינו חוזר אל עשיות הנפלאות הנ"ל אלא הכוונה כי דור המדבר היתה להם תרעומות על משה כי הוא גרם להם את כל רעתם ומיתתם במדבר על שהוציא עמהם את הערב רב כי הם החטיאם תמיד כנודע ולכן וראה אז כל העם הם דור המדבר כנ"ל את מעשה ה' אשר עשה את הנפלאות לפני הערב רב גם הם כי החייה אותם והנה נורא הוא ופלא המעשה הזה שהחי' את הערב רב גם הם כדי שיראו את הנפלאות ההם באופן כי מעשה ה' אינם הנפלאות. רק את אשר עשה להחיותם גם הם למען הראותם את הנפלאות ויכירו וידעו כי בעבורך עשיתי זה וז"ש אשר אני עושה עמך ויכירו כי הסמכתי על ידך באין הוצאות הערב רב כי סוף סוף יתוקנו היטב ויזכו לחזות בנועם ה' כי יהיו אז גם הם צדיקים גמורים.

מז.

אם ידחם ויחזרו לסורן יהיה חילול השם בעיני כל העולם, ויהיה עונו גדול מנשוא שאין לו כפרה גודל חלול ה' כמה הוא, גם כי ידחה רבי רבבות גרים הם וזרעם עד סוף הדורות

ויראַ העם כי בושש משה וכו'. עם הקדמת ספר הזוהר כי סתם העם הם ערב רב יאמר כי ישראל הגם שראו כי בושש משה חשבו כי אולי על איזה סיבה נתעכב כנ"ל ולא עוד אלא שגם אם נאמר כי ודאי מת הנה כבר שמעו קולו ית' בעשרת הדברות ונכנסו בברית ושבועה עמו ולא נפטרו מידי כך מפני מיתת משה כי האלקים חי וקיים לעולם ותורתו קיימת אבל אנחנו לא דיבר ה' עמנו בהר סיני וכמו שנתבאר אצלינו בכל פרשיות הקודמות אם בענין וה' הולך לפניהם של ישראל בעמוד ענן וכו' אם בפרשת יתרו כה תאמר לבית יעקב ולא לערב רב ולהם אמר ואתם תהי' לי וכו' אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל ולא אל העם הם הערב רב כנודע והי' כנודע רוצים להסתופף תחת השכינה ואם ידחם ויחזרו לסורן יהי' חילול השם בעיני כל העולם ויהי' עונו גדול מנשוא שאין לו כפרה גודל חלול ה' כמה הוא גם כי ידחה רבי רבבות גרים הם וזרעם עד סוף הדורות והסתכל כי עון העגל קל מאוד כפי דבריהם כי לשם שמים הם מתכוונים לכן בחר לו בחטא הקל ולא בעונות חמורים שאין להם כפרה עולמית ולא עוד אלא שאפשר בין כך ובין כך יבא משה ולא יעשה אפילו זה החטא הקל לכן ויאמר להם פרקו וכו' אני אעשה כדבריכם אבל פרקו וכו' כדי שלא יפרקו עול מעליהם תיכף ח"ו אם יאמר שאינו רוצה אמנם פרקו כו' וביני ביני יבא משה מן ההר עד שיתפרקו ועד שיעשה העגל ועד שיציירם לאט לאט ועדיין אין בזה רק לאו לא תעשה לך פסל אך טרם שיעבדוהו ממש כי זה עון פלילי יבא משה והנה שאל מהם כפי דבריהם שהי' שואלים שם אלקים מידת הדין שהיא בנקבה אבל הזכר שם הויה מדת הרחמים גם העגל פני שור מהשמאל בנקבה אצל כרובים פני אדם לכן כדי שיהי' הצלחה

בענין זה צריך שיהיה נזמי זהב אשר באזניהם של הנשים והטף הטפלים אל הדם ואהרן חשב לעכבם כמ"ש ז"ל ויתפרקו כל העם וכו' כי ראו כי הנשיה מתעכבות וגם כי חשבו אולי נתכוון אהרן לדחותם כנ"ל. כראותו כך שאמרו להביא ולא ידע של מי הנזמים ויקח מידם כי הוא לא ציווה אותם שהנשים עצמן יביאום אלא אתם והביאו אלי ולכן כיוון שהביאוהו בידם לא חשש כי לא ידע וז"ש מידם כי כן ציוום אז הוכרח לעשותו ויעשהו וכו' לסיבה הנ"ל וכיוון שראו שהצליחו נתפרקו יותר ואז ויאמרו אל ישראל אלה הה אלקיך ישראל אשר העלוך ואינו שם הוי"ה לכם לברכם כי כולנו שווין יחד ולכן עבדו אותו גם אתם כי הרי אתם רוצים הצלחתו ובפרט במ"ש ז"ל כי יצא העגל מאליו גועה ואומר אנכי ה' אלקיך וכו' ואמנם שם אלקים הוא אשר העלוך ומכש"כ אותנו שאין שה הוי"ה מושל עלינו ואמר אלה והעלוך בלשון רבים ירמוז אל מה שנתבאר בפסוק אשר ילכו לפנינו בלשון רבים ועיי"ש.

וירא אהרן כי כבר נעשה העגל עם היות שאינו כך לאו אחד של לא תעשה פסל וכו' ועדיין לא פנה היום ובאולי יעבדוהו ממש טרם יבא משה ובפרט כי כבר התחילו ברעה כי אמרו לישראל אלה אלהיך ישראל אמירה בפה ובאולי גם יעבדוהו במעשה ויתחייבו כליה וגם הוא אהרן עצמו יהי' עונו גדול לכן נתעסק בבנין מזבח הוא לבדו כמ"ש ז"ל כדי שיתארך הזמן והם בראותם טוב לבו לבנות מזבח אף שהם לא אמרו לו דבר נתרצו והמתינו כדבריו ולכן ויקרא ויאמר חג לה' מחר ירצה כי לעשותינו חג גדול על הפלא הגדול הזה צריך שנכין עולות ושלמים של שמחה ומשתה יום שלם בפני עצמו כנ יום המחרת אבל עתה כבר הוא ערב כנודע כי אחר שש שעות היום נעשה כל הנזכר ואין שהות לשמוח וגם אם הי' זמן אינו מן הראוי ששעה א' יהי' חג ושאר היום חול אלא כל היום קודש גם אמר לה' ולא לאלקים לב' סיבות הא' להטעותן שהזכיר שם הויה כנראה שיש בו ממשות והב' שלא להוציא רע מפיו ולכן הזכיר שם הויה לה' ולא לעגל.

מז.

ויקומו לצחק עבודה זרה גמורה

וישכימו הם ממחרת טרם ישים אהרן איזה תואנה ולא חיכו לעצתו ויעלו עולות וכו' ויקומו לצחק עבודה זרה גמורה ואהרן לא נמצא שם כלל:

מח.

בני בלעם היה ראשי הערב רב ומצאו טס זהב שהשליך משה ארונו בנילוס להעלות ארונו של יוסף שהיה כתוב בו עלה שור ועל ידי כן יצא העגל הזה מאליו, וכפי זה פשע משה פשע גדול שלא שמר הטס ההוא לבל יקחוהו הערב רב, וז"ש לך רד כי שחת עמך בני בלעם ראשי הערב רב בעשותם העגל, ואתה גרמת בניזקין, כי בטס ההוא עשו את העגל, ואין לאהרן שוה עון, כי מאליו יצא מדבר על ידי כח הטס ההוא, ועל ידי כן וישתחוו לו וכו', וז"ש עשו להם ולא אהרן עשאו, כי אם הם על ידי הטס הנזכר, ואולי היה בכח אדם לא היו בו שום רוחניות ולא היו מחשיבין אותו כלום להשתחוות ולזבוח לו, רק כשראו שהוא עלה מאליו מן האש מצוייר בצורת עגל, כמו כן האמינו כי הוא המעלה את ישראל ממצרים, ולכן ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך וכו', כמו שהוא העלה עצמו מן האש

וידבר וכו' ביום אתמול אעפ"י שנעשה העגל לא אמר לו דבר לב' סיבות הא' כי היה מוכרח להתעכב שם ארבעים יום גמורים והב' כי עדיין לא עבדוהו לשם ע"ז כנ"ל אבל עתה שכבר עבדוהו ע"ז וגם כי כבר נשלם הארבעים יום אמר לו לך רד וכו' וז"ש וישתחוו לו וכו' והנה יש להרגיש על משז"ל לך רד ר"ל מגדולתך מנא להו ואולי לך רד מן ההר הוא ועוד בשלמא אם הרועה לא הנהיג את הצאן כשורה ראוי להורידו אבל אם היה בשמים ממעל מ' יום בתענית לקבל התורה והיה

ראוי לשכר אין קץ לא די שלא נתנוהו לו אלא אף גם יורידוהו מגדולתו גם כי תחלה נאמר וידבר לשון קשות ואח"כ נאמר ויאמר לשון רך ואדרבה שם נאמר ועתה הניחה לי ויחר אפי וכו' גם שהל"ל להקדים ויאמרו אלה אלהיך ישראל ואח"כ וישתחוו לו וכו' כי כך אירע סדר המעשה כנ"ל וגם שאם העם הם ערב רב כדברי רז"ל איך אמר אח"כ זכור לאברהם וכו' וגם שאם שיחת עמך מדבר בערב רב איך אמר ויחר אפי בהם בישראל ואכלם בלי פשע כלל. גה למה הפסיק בדבריו ית' במ"ש ויאמר ראיתי וכו' ולכאורה נוכל לאמר במשז"ל כי בני בלעם היה ראשי הערב רב ומצאו טם זהב שהשליך משה ארונו בנילום להעלות ארונו של יוסף שהיה כתוב בו עלה שור ועי"כ יצא העגל הזה מאליו וכפי זה פשע משה פשע גדול שלא שמר הטם ההוא לבל יקחוהו הערב רב וז"ש לך רד כי שחת עמך בני בלעם ראשי הערב רב בעשותם העגל ואתה גרמת בניזקין כנזכר כי בטם ההוא עשו את העגל ואין לאהרן שוה עון כי מאליו יצא מדבר ע"י כח הטם ההוא ועי"כ וישתחוו לו וכו' וז"ש עשו להם ולא אהרן עשאו כי אם הם ע"י הטם הנזכר ואולי היה בכח אדם לא היו בו שום רוחניות ולא היו מחשיבין אותו כלום להשתחוות ולזבוח לו רק כשראו שהוא עלה מאליו מן האש מצוייר בצורת עגל כמו כן האמינו כי הוא המעלה את ישראל ממצרים ולכן ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך וכו' כמו שהוא העלה עצמו מן האש.

מט.

"לך רד כי שחת עמך", מי ששחת הוא עמך הערב רב אשר אתה העלית ולא ברשותי, ולכן רד

או ירצו כי דייקו רז"ל שהל"ל או לך או רד והיה ביאורו כי כיון ששלמו הארבעים יום לך לך או רד מן ההר אך באומרו לך וגם רד ירמוז לך לך למען שלמו הארבעים יום. והנה הליכה זו ירידה היא לסיבה אחרת והוא כי שחת עמך ועבדו ע"ז ממש כמ"ש פן תשחיתון וכו'

שהוא לשון עבודה זרה כי ביום הראשון עדיין לא עבדו עבודה זרה מד ביום הזה כנ"ל ולכן רד מגדולתך כי הנה מי ששחת הוא עמך הערב רב אשר אתה העלית ולא ברשותי ולכן רד ולפי שהם מעצמן יצאו ממצרים לא תלה במשה רק העלית אשר עלו מאחר צאתם עד עתה כנודע כי ממצרים לארץ ישראל נקרא עליה ולזה לא אמר אשר הוצאת וביאר מה היה ההשחתה ואמר סרו מהר כלומר ראה גודל רעתם כי לא רצו להמתין יום או יומים עדי יראו אם ירד משה אלא מהר תומ"י כיוון שלא ירד משה מהר ביום ההוא עצמו סרו מן הדרך אשר ציוויתי והנה כתיב ציוויתם וקרינן ציוויתים ושלא יאמר משה אם כדבריך שאני העליתים ולא אתה אינם ראויים לשום עונש לז"א הנה אתה צוויתם ללכת בדרך ההוא ומכיוון שלא מחיתי הרי הוא כאלו אני עצמי צוויתי וראויים לעונש גדול. והודיע הדרגת חטאתם. הראשונה כי סרו מהר מן הדרך ולא רצו להמתין כנ"ל גם בענין המעשה עצמו הנה תחילה עשו להם עגל מסכה ועברו על לאו לא תעשה פסל אך עדיין לא עבדוהו גם אחרת כי להם עשאוהו לא לישראל כמ"ש אשר ילכו לפנינו לכתוב קום עשה לנו אלקים ולא לישראל ולרמוז אל משז"ל כי ע"י הטם הנזכר נעשה לז"א עשו להם כי אהרן לא עשה כלום כמ"ש ואשליכהו באש ויצא העגל מאליו אח"כ ביום השני עבדוהו ממש וישחחוו לו ויזבחו לו כי זו עבודת ע"ז ממש וכל זה הוא להם עצמן.

ג.

אחר שחטאו לעצמם גם החטיאו לישראל ויאמרו להם אלה אלהיך ישראל וכו', וישראל שתקו ולא מיחו בידם, ושתיקה דמיא כהודאה חס ושלום, והנה רואה אנכי כי עם קשה עורף הוא מלהאמין בי כיוון ששמעו את הערב רב אומרים אלה אלהיך ישראל ושתקו ולא מיחו וכהודאה דמיא וא"כ ועתה הניחה וכו', כיון שגם עד עתה עדיין אינם מאמינים, אעפ"י

ששמעו בסיני את קולי, שוב אין בהם תועלת, ולכן הניחה לו וכו'

עוד אחרת כי אחר שחטאו לעצמם גם החטיאו לישראל ויאמרו להם אלה אלהיך ישראל וכו' ולהיות ענין זה לישראל הזכירו לאחר הכל אעפ"י שהקדים אל וישתחוו לו יען כי יותר חמור המחטיא את הרבים מן החוטא לעצמו ועוד אחרת כי אם אמרו על עצמם אלה אלקינו אינו כל כך חטא כי שם אלקים הוא המנהיג אותם אך גם לישראל אמרו כי הוא העלם ואינו כך כי אם וה' הולך לפניהם יומם וכו' וא"כ לך רד וכו' כיון ששיחת עמך הם בעצמן וגם השחיתו לישראל כי אמרו להם אלהיך ישראל וישראל שתקו ולא מיחו בידם ושתיק' דמיא כהודאה ח"ו וע"כ כתיב בתחילה וידבר ה' לשון קשות כי גרם רעות הרבה כנ"ל. ויאמר וכו' עתה מדבר בענין ישראל עצמן אשר ה' העלם ואין למשה אשם בזה לכן לא כתיב וידבר קשות אלא לשון אמירה גם ירמוז אל מ"ש אח"כ ואעשה אותך לגוי גדול ולזה כתיב אמירה. גם בזה יובן למה הפסיק דבריו ית' לשתי חלוקות ואעפ"י שהעם סתם הם ערב רב הנה העם הזה הם ישראל. וזה לב' סיבות כי כיוון שבתחילה לא אמר כי שחת העם אלא עמך ואח"כ את העם נראה כי העם הזה הם ישראל וגם במ"ש את העם הזה ולא אמר העם סתם יורה העם הזה ישראל ואינו העם סתם שהוא ערב רב והנה רואה אנכי כי עם קשה עורף הוא מלהאמין בי כיוון ששמעו את הערב רב אומרים אלה אלהיך ישראל ושתקו ולא מיחו וכהודאה דמיא וא"כ ועתה הניחה וכו' כיון שגם עד עתה עדיין אינם מאמינים אעפ"י ששמעו בסיני את קולי שוב אין בהם תועלת ולכן הניחה לו וכו' וא"ת והלא כל מה שהוצאתם ממצרים אעפ"י שלא היו ראוים כמ"ש ואת ערום ועריה ולא היה אלא מפני שבועות האבות כמ"ש כמבואר אצלינו ריש פ' וארא לז"א ואעשה אותך וכו' כי בך אקיים מה שהבטחתי לאברהם ואעשך לגוי גדול גם אתה זרעך הוא ובך אקיים השבועה.

נא.

ב' דבורים דברת לי, הא' בענין הערב רב, והב' בענין ישראל, כמ"ש ראיתי את העם הזה וכו', והנה אני איני מחלה פניך על הערב רב אף כי עליהם דברת עמי בראשונה, וזה לפי שהוא נוגע לכבודי, אך מה שאני מחלה פניך הוא על ישראל עמך, כי כבודך חביב עלי יותר מכבודי

ויאמר למה וכו' אמת הוא שראוי לשיחרה אפך בהם אבל אחר שהם עמך ואינם כמו עבדים שהאדון עושה בו כל רצונו כי אינו חושש על חייו אבל ישראל הם בניך ועמך כי ברוב כעסך לא תמות אותם ולא עוד אלא שעל תנאי זה הוצאתם ממצרים עם שהיו ערום ועריה מכל מצות ומעשים טובים כנזכר אצלינו בפ' וארא עיי"ש והבטחתם להאריך אפך עמהם עד אשר תביאם אל הארץ אשר נשבעתי ואגב ארחיה אמר בעמך כי ב' דבורים דברת לי הא' בענין הערב רב והב' בענין ישראל כמ"ש ראיתי את העם הזה וכו' והנה אני איני מחלה פניך על הערב רב אף כי עליהם דברת עמי בראשונה וזה לפי שהוא נוגע לכבודי אך מה שאני מחלה פניך הוא על ישראל עמך כי כבודך חביב עלי יותר מכבודי והנה בערב רב שמעצמן יצאו אמר לו השי"ת אשר העלית ועתה בישראל אמר אשר הוצאת כי לא מעצמן יצאו עוד טעם ג' כי הרי הוצאתם בכח גדול וביד חזקה להגדיל שמך בעולם ועתה אם תכלם ח"ו אדרבה יהיו חילול שמך ח"ו בעולם גדול מאד וז"ש למה יאמרו מצרים לאמר כי הם העקרים בענין הזה ומהם ימשך לשאר האומות שיאמרו כדברי מצרים ויתחלל שמך בכל העולם וז"ש לאמר.

נב.

כל זה איני מתפלל רק על עמך כי מה שדברת אלי בראשונה בענין הערב רב אעפ"י שנוגע לכבודי איני חושש ועשה בהם כרצונך – אם תאמר כי אדרבה אין הערב רב ראוין לכל כך

עונש כי אינן עמי ואינם מצווים, אינו כך – גם התנחומין היה על עמו ולא על הערב רב

או ירצה כי למה יאמרו מצרים ברעה הוציאם מתחילה אדעתא דהכי ולא היה שנתחדש על מעשה העגל כי הרי הם עצמם כבר נתנבאו כך טרם צאתם במכת הארבה ראו כי רעה נגד פניכם וז"ש לאמר ברעה הוציאם וכו' והראי' עוד בזה בראותם חרי האף הגדול להרוג אותם בהרים באכזריות נמרץ בלי קובר אותם ולא עוד אלא שלא הניח את בניהם אחריהם כבענין המרגלים אלא לכלותם לגמרי בכילוי בניה מעל פני האדמה ואם הם חטאו בניהם מה חטאו ובפרט כי בתחילה הוציאם בכח גדול כנ"ל זה יורה כי מתחילת הוצאתם ברעה הוציאם וכל מה שעשה האותות החם לכבודך הי' שאמר לא ידעתי את ה' ולא בשביל כבוד ישראל ולכן אעפ"י שהדין עמך לא יהי' בכליון נמרץ אבל שוב מחרון האף ויספיק באף עצמו וע"כ והנחם על הרעה הנזכר שהיא הכליון וכמ"ש ברעה וכו' ולכלותם וכו' ויספיק ביסורים אחרים וכל זה איני מתפלל רק על עמך כי מה שדברת אלי בראשונה בענין הערב רב אעפ"י שנוגע לכבודי איני חושש ועשה בהם כרצונך. זכור לאברהם וכו' א"ת כי אדרבה אין הערב רב ראוין לכ"כ עונש כי אינן עמי ואינם מצווים אינו כך כי גם כי הם הרעו בעצמן זכור לאברהם וכו' כי הרי נשבעת להם בך ואי אפשר לעבור השבועה ובפרט כי כל מה שהוצאתם לא עשיתי בזכות עצמם כי אם בזכירת ברית שבועת אבותיהם. כמ"ש ויזכור אלקים את בריתו וכו'. ואזכור את בריתי. וא"ת הרי אמרתי ואעשה אותך לגוי גדול והרי אני מקיים שבועתי ולז"א ותדבר אליהם ארבה את זרעכם הם כולם ולא לי לבדי קצת מזרעם א' ששם מאות אלף רגלי וכו' שהם כמספר כוכבי השמים כנ"ל בספר התיקונין וכבר קיימת בהם ואיך תחזיר להורגם ותגדל אחרים במקומם. אז וינחם ה' על הרעה הנ"ל לכלותם כנ"ל אבל ודאי שייסרם בלי כליון וחרץ כמו שמצינו שנגפם ומתו על ידי בני לוי ובדקו כסוטות וגם התנחומין הי' על עמו ולא על הערב רב

כדברי משה למעלה לעמך וכן אמרו בספר הזוהר כי כולם מתו במדבר ולא נותר איש.

נג.

הערב רב הם שהכעיסוך, אם כן ראה כי הגוי הזה למעוטי הערב רב, הנה תמיד היו עמך ולא כפרו בך, ולא מפני שלא מיחו בערב רב יספיק למחות שמם חס ושלום – המלאך אינו בשביל ישראל אלא בשביל הערב רב

ועתה וכו'. או ירצה כי הנה הערב רב הם שהכעיסוך כנודע וא"כ ראה כי הגוי הזה למעוטי הערב רב הנה תמיד היו עמך ולא כפרו בך ולא מפני שלא מיחו בערב רב יספיק למחות שמם ח"ו וז"ש וראה כי תמיד היו נקראים עמך עוברים אותך הגוי הזה האחר שהם בני ישראל וכפי דרך זה השני יפרש באופן אחר ראה אתה אומר אלי ודקדק בדבריך שאמרת העל את העם הזה כי כן אמרת לך עלה מזה אתה והעם נראה אשר המלאך אינו בשביל ישראל אלא בשביל הערב רב ולכן חזור וראה ראי' אחרת כי הגוי הזה שהם ישראל ואמנם נקראים העם סתם אלא גוי כמ"ש ומי גוי גדול וכו' והנה הם עמך ובעבורם מוכרח שתלך אתה עמהם א"כ יהי' גם הערב רב בטלים עמהם. ותלך עם כולם ולא מלאך בפני עצמו עם הערב רב אז ויאמר וכו' ירצה כשאמרתי ענין המלאך על הכלל אמרתי וגם ישראל בכולם אבל בשביל שאמרת כי מצאת חן בעיני לכן פני ילכו סתם עם מי שמצא חן לפני בלבד והמלאך יהי' לישראל ולהערב רב וז"ש והניחותי לך אז שאל אם אין פניך הולכים אל תעלינו לכולנו ומכלל לאו אתה שומע הן שאם פניך הולכים תעלה לכולנו וז"ש ג"כ ובמה וכו' אני ועמך וכו' ונפלינו בלשון רבים.

נד.

הערב רב היו תערובות טוב ורע שצירפן הקב"ה בכור הברזל במצרים, לכן מל אותם יוסף בשני הרעב, שלא היו עדיין על מנת להוציאם, כי לא פסקה רעה זוהמתם

ויאמר וכו' כבר אתה ידעת את העם כי ברע הוא. או ירמוז אל מ"ה שפירשנו בפ' שמות כי הערב רב היו תערובות טוב ורע שצירפן הקב"ה בכור הברזל במצרים ולכן מל אותם יוסף בשני הרעב שלא היו עדיין על מנת להוציאם כי לא פסקה רעה זוהמתם כמ"ש לך רד כי שחת עמך וכו' וז"ש אתה ידעת את העם הם הערב רב כי ברע הוא מעורב עדיין ברע הוא והם אשר חטאו.

נה.

להכעיס הנקרא פשע לא היו בישראל אלא בערב רב

והיה בהם מי שחטא במזיד או בשוגג כמ"ש ז"ל כי ג' מיתות היו הא' ע"י בני לוי לאותם שהי' במזיד ובמגפה לשוגגים וכו' ולזאת הזכיר עון וחטאת ואמנם להכעים הנקרא פשע לא היו בישראל אלא בערב רב כנודע לכן לא אמר ולפשעינו.

פרשת ויקהל

ספר עץ הדעת טוב – פרשת ויקהל

נו.

השי"ת מאס בערב רב על שעשו העגל, ורצה לפרוש אותם מכלל ישראל שלא יחטיאום, כענין מה שאמרו רבותינו ז"ל

קשים גרים לישראל כספחת, ולא רצה לקבל מידם תרומת המשכן – בענין השבת כתוב כי אות היא ביני ובין בני ישראל ולא בין ערב רב – במחרת מוצאי יוה"כ כשירד מן הר סיני עם לוחות השניות רצה להקהיל את בני ישראל ולעשותם עדה בפני עצמם, כדי שלא יתחברו עם הערב רב עוד שלא להחטיאם

ויקהל משה וכו'. או ירצה גם כן על דרך הנזכר שהקהל זה הוא לענין שבת וזה על דרך מה שנתבאר אצלינו בכל פרשיות הקודמות כי הש"ת מאם בערב רב על שעשו העגל ורצה לפרוש אותם מכלל ישראל שלא יחטיאום בענין משרז"ל קשים גרים לישראל כספחת ולא רצה לקבל מידם תרומת המשכן ולכן גם בענין השבת רצה להודיע חבתו ית' עמהם וכמ"ש כי אות היא ביני ובין בני ישראל ולא בין ערב רב לכן עתה במחרת מוצאי יוה"כ כשירד מן הר סיני עם לוחות השניות רצה להקהיל את בני ישראל ולעשותם עדה בפני עצמם וז"ש עדת כדי שלא יתחברו עם הערב רב עוד שלא להחטיאם כמתחלה בעגל שהוא עון עבודה זרה והודיעם כי אין דבר לתקן רק מצות השבת כמ"ש ז"ל על אשרי איש יעשה זאת אפילו עובד ע"ז כדור אנוש ושומר שבת מחול לו ולכן התחיל בענין השבת לתקן עון העגל וז"ש אלה הדברים בלשון רבים כלומר ענין השבת אע"פ שאינו רק דיבור אחד של עשרת הדברות שקולה היא ככל התורה וככל אלה הדברים שהם עשרת הדברות ובזה ימחול לכם עון העגל.

נז.

השבת הוא אות לעדות אל השי"ת שברא שמים וארץ בששת ימים וביום השביעי שבת וינפש, ושנים עשר שבטי יה הם עדות אל סבא כי מעידין עליו שברא העולם והן עדים כשרים ראויין להעיד, וז"ש עדת בני ישראל ולא כן הערב רב שאינן קרויין עדה ואינן ראויין להעיד

גם נתכוין במלת עדת מלשון עדות והענין כי השבת הוא אות לעדות אל השי"ת שברא שמים וארץ בששת ימים וביום השביעי שבת וינפש כנודע מענין הקידוש ויכולו שאומרים מעומד בליל שבת שהם שני עדים וצריך שיעמדו מעומד ונודע כי שנים עשר שבטי יה הם עדות אל סבא כי מעידין עליו שברא העולם והן עדים כשרים ראויין להעיד וז"ש עדת בני ישראל ולא כן הערב רב שאינן קרויין עדה ואינן ראויין להעיד.

נח.

יען שהערב רב עשו העגל בידם, לא רצה לקחת מהם תרומה אל המשכן, למען לא תהיה להם כפרה, משא"כ בישראל שלא חטאו רק על שלא מיחו בידם – עתה ביקש להקהיל את ישראל לבדם לבל יתחברו בהם הערב רב

ובזה יתישב מ"ש אלה הדברים לשון רבים כי דברי המשכן רבים הם כמו שנבאר גם יתורץ אומרו לעשותן אותם משא"כ בשבת שאינם במקום עשה כנ"ל וזה יובן במ"ש בפ' תרומה על דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה כי יען שהערב רב עשו העגל בידם לא רצה לקחת מהם תרומה אל המשכן למען לא תהי' להם כפרה משא"כ בישראל שלא חטאו רק על שלא מיחו בידם ועכ"ז כמה טרח משה ארבעים יום בהר סיני עד שאמר לו סלחתי כדבריך וירד עתה במוצאי יוה"כ עם לוחות השניות לכן עתה ביקש להקהיל את ישראל לבדם לבל

יתחברו בהם הערב רב ודיבר עמהם ענין מלאכת המשכן כי על ידי כן ישוב ה' להתרצות עמהם לשכון בתוכה וז"ש ויקהל משה וכו' אלה הדברים של המשכן אשר ציווה ה' לעשות אותם.

נט.

נתן טעם במה שדחה את הערב רב ואמר את כל עדת וכו' – ירושלים הבנויה כעיר שחוברה וכו' ושם נאמר ששם עלו שבטים שבטי יה "עדות לישראל סבא" ולכן דוגמתי לא יעשה המשך התחתון הזה אלא מתרומת בני ישראל שבטי יה הנקראים עדות לישראל

וגם נוכל לפרש כי אלה הדברים כולל ענין דבר המשכן וגם דבר השבת הסמוך לו כמו שיתבאר ולכן למשה אחר שהשלים ענין השבת והתחיל בדבר המשכן אמר זה הדבר ולא אלה הדברים והכונה כי אין מלאכת המשכן דוחה שבת כי הרי שני אלה הדברים אשר ציווה הנ"ל לעשות אותם שתיהן ואין אחת מהם דוחה חברתה ונתן טעם במה שדחה את הערב רב ואמר את כל עדת וכו' והענין במ"ש ז"ל על אלה פקודי המשכן משכן כי זה התחתון מכוון כנגד משכן העליון שעליו נאמר ירושלים הבנויה כעיר שחוברה וכו' ושם נאמר ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל סבא ולכן דוגמתי לא יעשה המשך התחתון הזה אלא מתרומת בני ישראל שבטי יה הנקראים עדות לישראל ולזה קראם כאן עדת בני ישראל לשון עדות כנזכר כי כן המשכן העושין נקרא משכן העדות כנזכר.

ס.

הקפיד שלא יהיו חלק לערב רב במעשה המשכן, קחו מאתכם ולא מן הערב רב, גם קחוה אתם מעצמיכם בבתיכם

שלא על ידי גבאים בצינעה, למען לא ירגישו בזה הערב רב ויחזרו לסורם, ואחר שהפרשתם אותה בבתיכם, כל נדיב לבו יביאיה הוא בעצמו שלא ע"י גבאים, שלא יהיו פתחון פה לערב רב על הגבאים למה לא גביתם מבתינו, וישיבו להם הם התנדבו מעצמם והביאוה, ואדרבה תרעומות יש לנו עליכם למה לא עשיתם כהם – "כל חכם לב בכם", ולא בערב רב, "יבואו" מאליהם "ויעשו" וכו', ולא יצטרכו אל שלוחים לקרוא אותם בפרהסייא

וז"ש זה הדבר אשר ציווה ה' לאמר ולא אמר לעשות קחו וכו' כבר בארנו כי הקפיד שלא יהיו חלק לערב רב במעשה המשכן וז"ש אל כל עדת בני ישראל וכן קחו מאתכם ולא מן הערב רב גם קחוה אתם מעצמיכם בבתיכם שלא ע"י גבאים בצינעה למען לא ירגישו בזה הערב רב ויחזרו לסורם ואחר שהפרשתם אותה בבתיכם כל נדיב לבו יביאיה הוא בעצמו שלא ע"י גבאים כנזכר שלא יהיו פתחון פה לערב רב על הגבאים למה לא גביתם מבתינו וישיבו להם הם התנדבו מעצמם והביאוה ואדרבה תרעומות יש לנו עליכם למה לא עשיתם כהם והכל הוא על דרך שבארנו בפסוק ויקחו לי תרומה וכו' עיי"ש וכן כל חכם לב בכם ולא בערב רב יבואו מאליהם ויעשו וכו' ולא יצטרכו אל שלוחים לקרוא אותם בפרהסייא.

פרשת פקודי

ספר עץ הדעת טוב – פרשת פקודי

סא.

לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב, לפי שעשו את העגל – פסל נדבת הערב רב, כי לא התפקדו בתוך בני ישראל מצות נדבת המשכן – ענין עשיית המשכן היה

להיותו עדות לישראל שהקב"ה מחל להם עון העגל, וזה בראותינו שאחר העגל בא והשרה שכינתו בתוכם, כי ישראל עונם קל כי לא עשו העגל רק שתקו ולא מיחו, משא"כ בערב רב שאין להם זכות אבות, וגם כי עשו את העגל ממש, לכן לא נתכפר להם, ולא לקח מידם מאומה לנדבת המשכן

פרשת פקודי. אלה פקודי וכו' כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים וכאן ימשוך הכתוב את דרכו שבכל הפרשיות הנ"ל כי לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב לפי שעשו את העגל וז"ש אלה הם פקודי המשכן שנתנדבו בני ישראל אמנם פסל נדבת הערב רב כי לא התפקדו בתוך בני ישראל מצות נדבת המשכן וביאר סיבת הפיסול הנ"ל ואמר משכן העדות כי הנה ענין עשיית המשכן הי' להיותו עדות לישראל שהקב"ה מחל להם עון העגל וזה בראותינו שאחר העגל בא והשרה שכינתו בתוכם כי לכן נקרא משכן העדות וזה הי' בזכות האבות כמ"ש זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וכו' ובפרט כי ישראל עונם קל כי לא עשו העגל רק שתקו ולא מיחו משא"כ בערב רב שאין להם זכות אבות וגם כי עשו את העגל ממש לכן לא נתכפר להם ולא לקח מידם מאומה לנדבת המשכן.

סב.

"משכן העדות" על שם שהוא עדות לישראל שהקב"ה השרה שכינתו בתחתונים, ואין עדות זו גמורה אלא לישראל החונים סביב של המשכן ג' רגלים לכל רוח ורואין בעיניהן בהעלות הענן ובחנותו על האוהל משא"כ בערב רב שהיו חוץ לעננ כבוד כנודע ובפרט שהיו מרוחקין מאוד מן המשכן שיעור י"ב מיל שהוא מחנה ישראל כנודע נמצא כי פסל את הערב רב מעדות זו ולכן לא לקח מאתם נדבה למשכן כלל

או ירמוז באומרו משכן העדות כי הלא הוא נקרא משכן העדות על שם שהוא עדות לישראל שהקב"ה השרה שכינתו בתחתונים ואין

עדות זו גמורה אלא לישראל החונים סביב של המשכן ג' רגלים לכל רוח ורואין בעיניהן בהעלות הענן ובחנותו על האוהל משא"כ בערב רב שהיו חוץ לענני כבוד כנודע ובפרט שהיו מרוחקין מאוד מן המשכן שיעור י"ב מיל שהוא מחנה ישראל כנודע נמצא כי פסל את הערב רב מעדות זו ולכן לא לקח מאתם נדבה למשכן כלל.

סג.

אלה פסל את הערב רב – הערב רב שחטאו במעשה לא נתכפרו כלל ולא לקח מידם נדבה למשכן, וישראל שחטאו חטא קל שלא מיחו, נתנו נדבה ונתכפרו, אבל נתרחקו מעבודת המשכן בגופם, והלויים שלא חטאו כלל לא הוצרכו לנדבה ולכפרה ועוד שנכנסו בעבודת המשכן, וזה יורה חיבה יתירה לאין קץ

או ירמוז באומרו משכן העדות אל מש"ה ירושלים הבנויה כעיר שחוברה וכו' ירצה כי ירושלים הארציית לפעמים היא חריבה בעוה"ר אבל ירושלי' העליון נקרא' ירושלים הבנויה כי תמיד היא בנויה ואין בה חורבן ח"ו והנה אותה הבנויה העליונה היא מכוונת כנגד ירושלים התחתונה הנקראת עיר ארציית וז"ש כעיר שחוברה לה יחדיו לעליונה כנגדה מעשה כאלו הם יחדיו כעיר אחת וסיבת היותם מכוונין יחד הוא לפי ששם עלו השבטים יחדיו שבטי יה אחר פטירתם וע"כ הם עדות לישראל בניהה התחתונים כשנכנסים גם הם בירושלים של מטה להודות לשם ה' הנראה אליהם בג' רגלים ולכן נתחברו יחד זו כנגד זו והנה מה שקראם שבטי יה הוא ע"ד משז"ל על הראובני השמעוני כי חתם שמו י"ה בכל השבטים להיות עדות לישראל שאין בהם פסולת וז"ש אלה פקודי' המשכן מבני ישראל יען היות המשכן היה התחתון מכוון כנגד משכן העליון הנקרא משכן העדות כנזכר על שה שהוא עדות לישראל שאין בהם פיסול והם שבעי יה כנזכר משא"כ בערב רב

הפסולים ולכן אלה פסל את הערב רב, וא"ת ומי עלה לנו השמימה לדעת כי אין פיסול בבני ישראל לז"א אשר פוקד על פי משה בפ' במדבר סיני ושם נאמר הראובני הגדי השמעוני בהיותם נפקדים ע"פ משה שנאמר בו ואתה תחזה ברוח הקודש ושם נודע לו בנבואה שאין בהם פסולת ולכן קראם הראובני וכו' בחותם שה י"ה כנזכר וכמו שאז פקדה וידע כי כולם כשרים כך עתה לא קיבל נדבה לפקודי המשכן רק מאותם עצמם נמצא כי המתנדבים והנדבה הכל פוקד על פי משה נביא אמת ברוח קדשו ית', וא"ת איך תאמר כי לא רצה לקבל נדבה למשכן מיד הערב רב להיותם פסולים כי כפי זה ראוי שיקבל מיד הלויים שהם יותר מיוחסים מבני ישראל והנה מצינו כי הלויים לא התפקדו בבני ישראל בעת שהרימו תרומת השקלים לצורך אדני המשכן לז"א עבודת הלויים ירצה כי ישראל יען חטאו במעשה העגל הוצרכו להתפקד לתת את תרומת ה' הם השקלים לצורך אדני המשכן לכפר על נפשותה מחטא העגל כמבואר אצלינו בפ' כי תשא אך הלויים לא חטאו בעגל לא הוצרכו לכפרה כלל ולכן לא נתנו שקלים לנדבה ההיא ולא די שלא הוצרכו לכפרה אלא גם בחר בהם ה' ולקחם לעבוד את המשכן כמ"ש כי בו בחר וכו' לשרתו וכו' משא"כ בישראל נמצא כי הערב רב שחטאו במעשה לא נתכפרו כלל ולא לקח מידם נדבה למשכן וישראל שחטאו חטא קל כנ"ל שלא מיחו נתנו נדבה ונתכפרו אבל נתרחקו מעבודת המשכן בגופם והלויים שלא חטאו כלל לא הוצרכו לנדבה ולכפרה ועוד שנכנסו בעבודת המשכן וזה יורה חיבה יתירה לאין קץ וז"ש משכן העדות הוא עבודת הלויים כנ"ל ולא מנדבת הלויים.

סד.

לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב, להיות מלאכת המשכן בתכלית השבח והקדושה, כי לכך נקרא משכן העדות – "כל הזהב העשוי למלאכה", נס אחד, כי הזהב

הזה היו עשוי מאליו בטרם יבוא לגדר מלאכה, וגם נס אחר, כי הנה ראינו כי הזהב והכסף והנחושת היו בצמצום גמור ולא פחתו ולא הותירו כלל שום מין משלשתן ממה שהוצרך למלאכת המשכן, להורות כי היא מלאכת קודש – כל הזהב שהוצרך להעשות בו מלאכה הנה להיותה מלאכת הקודש היה בה די וסיפוק מצומצם כשיעור מה שהיה הזהב בעת התנופה כשהביאוהו, להיותו מפקודי העדה הקדושה ולא מערב רב בא בצמצום, וזו הוראה נפלאה לקדושת מלאכת המשכן, ולכן לא רצה שישתתפו בו הערב רב

כל הזהב העשוי וכו' אחר שנתבאר כי בא הכ' להודיע כי לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב להיות מלאכת המשכן בתכלית השבח והקדושה כי לכך נקרא משכן העדות כנ"ל, עתה חזר להודיע ענין הנסים שאירעו בו, כי זה הוראה לרוב קדושתו, הא' הוא להיות מלאכתו נעשית מאליה וכו', כדרך שאמרו רבותינו ז"ל על תיעשה המנורה מאליה וכן והבית בהבנותו מאליו, וז"ש כל הזהב העשוי למלאכה, והל"ל כל הזהב שעשו במלאכה, אמנם אמר כי הזהב הזה היו עשוי מאליו בטרם יבא לגדר מלאכה, וגם נם אחר, כי הנה ראינו כי הזהב והכסף והנחושת היו בצמצום גמור ולא פחתו ולא הותירו כלל שום מין משלשתן ממה שהוצרך למלאכת המשכן והסיבה הי' להורות כי היא מלאכת קודש וז"ש למלאכה למלאכת הקודש. וביאור הכתוב כך הוא כל הזהב שהוצרך להעשות בו מלאכה הנה להיותה מלאכת הקודש הי' בה די וסיפוק מצומצם כשיעור מה שהי' הזהב בעת התנופה כשהביאוהו וז"ש ויהי זהב התנופה ובזה יתורץ מה שהתחיל בעשיה וסיים במה שהי' בעת התנופה וכן וכסף להיותו מפקודי העדה הקדושה ולא מערב רב בא בצמצום כי ויהי מאת ככר הכסף שהיה בעת התרומה הספיק לצקת מהם את אדני הקודש ככר לאדן ואת האלף ותשעה הנותרים הוצרך לעשות ווין לעמודים בצמצום גם הנחושת כמו שהי' בעת התנופה הספיק וז"ש ונחושת התנופה וכו' ויעש בה וכו' וזו הוראה נפלאה לקדושת מלאכת המשכן ולכן לא רצה שישתתפו בו הערב רב כנ"ל.

פרשת שמיני

ספר עץ הדעת טוב – פרשת שמיני

סה.

כללות בני ישראל חטאו במחשבה כראותם כי ויצא העגל הזה חשבו אולי יש בו קצת ממשות, אבל לא חטאו במעשה העגל כי הם לא עשו אותו וגם לא דיברו מאומה, כי הערב רב הם עשוהו והם המדברים ואומרים אלה אלהיך ישראל, ולא נאמר אלהינו – אהרן ושני בניו בלבד הם נדב ואביהו וגם ע' זקני ישראל חטאו בחסימת פיהם ובמניעת דיבורם אשר לא הוכיחו את הערב רב בדברים כשרצו לעשות העגל, כי הרי אלו לבדם העולים עם משה להר סיני, וכאשר הערב רב ראו כי בושש משה היה להם לאמר עינינו ראו את משה והוא הגיד לנו זמן עמידתו בהר, המתינו עוד יום אחד על הספק, ואל תחטאו חטאה גדולה כזו אשר לא יהיה לכם ולנו כפרה עוד, אבל אהרן לבדו חטא עוד חטא אחר זולת מניעת הדבר, כי עשה את העגל במעשה ידיו, וגם שבנה מזבח, וגרם שהערב רב הקריבו עליו עולות ושלמים לע"ז, אמנם מחשבתו וכוונתו טובה לשמים, וגם בבחינת דיבור ממש לא חטא אלא במניעת דיבור

ואמנם אי אפשר עתה לתקן ענין קלקול אדם עד אשר יתוקן גם עון העגל של ישראל שהי' כדוגמת חטא אדם אביהם ולכן הוצרך בתחילה לתקן את כל אשר קלקלו בעגל ישראל ואהרן כמו שיתבאר. והענין כי ג' מיני עבירות היו כי כללות בני ישראל חטאו במחשבה כראותם כי ויצא העגל הזה חשבו אולי יש בו קצת ממשות האמנם לא חטאו במעשה העגל כי הם לא עשו אותו וגם לא דיברו מאומה כי הערב רב הם עשוהו והם המדברים ואומרים אלה אלהיך ישראל. ולא נאמר אלהינו. ואמנם אהרן ושני בניו בלבד הם נדב ואביהו וגם ע' זקני ישראל

חטאו בחסימת פיהם ובמניעת דיבורם אשר לא הוכיחו את הערב רב בדברים כשרצו לעשות העגל כי הרי אלו לבדם העולים עם משה להר סיני כמ"ש ויעל משה ואהרן נדב ואביהו וע' מזקני ישראל והם אשר מינה משה על העם כמ"ש מי בעל דברים יגש אליהם וגם הם הרואים בעלות משה אל ההר ובבואו אל תוך הענן והגיד להם ימתינו להם מ' יום שלמים וכאשר הערב רב ראו כי בושש משה היה להם לאמר עינינו ראו את משה והוא הגיד לנו זמן עמידתו בהר המתינו עוד יום אחד על הספק כמשז"ל ואל תחטאו חטאה גדולה כזו אשר לא יהי' לכם ולנו כפרה עוד אבל אהרן לבדו חטא עוד חטא אחר זולת מניעת הדבר כנ"ל כי עשה את העגל במעשה ידיו כנ"ל וגם שבנה מזבח וגרם שהערב רב הקריבו עליו עולות ושלמים לע"ז ואמנם מחשבתו וכוונתו טובה לשמים וגם בבחינת דיבור ממש לא חטא אלא במניעת דיבור.

סו.

"קרב אל המזבח", רמז לו שיתקן מה שחטא בבנין המזבח לעגל, וגרם אל הערב רב שיקריבו עליו קרבנות

וכנגד ויבן מזבח לפניו ואמנם כבר המזבח שבמשכן הי' עשוי ולכן לא היתה תקנתו אלא אא"כ במה שאמר לו קרב אל המזבח שהוא מיותר אבל רמז לו שיתקן מה שחטא בבנין המזבח לעגל וגרם אל הערב רב שיקריבו עליו קרבנות לכן כנגד ויבן מזבח קרב אל המזבח וכנגד ויעלו עולות עשה את חטאתך וכו'. ובזה יובן מה שאמרו ז"ל שנתיירא אהרן ויקרב אל המזבח מפני שנדמה לו בצורת עגל הבן זה. וגם זה ענין נרמז כאן במ"ש והקרב לפני ה' וגם יתבאר למטה בפסוק קרב אל המזבח וכו'. ואחר תיקון בחינת המעשה אשר יעשה אהרן שהוא היותר חמור כנ"ל הזכיר תיקון של מניעת הדיבור שהוא יותר קל אשר בו יכללו אהרן ובניו וזקני ישראל אשר לא הוכיחו את הערב רב וישראל שלא יטו לבם אחר העגל וזהו אומרו ואל בני ישראל תדבר לאמר וכו' ובזה יובן דהל"ל

ולבני ישראל תדבר דהוה משמע שאהרן ידבר לבני ישראל עצמן אבל אמר ואל בנ"י כלומר ובסיבת ענין בני ישראל שחטאו והיתה הגרמא לזה מניעת תוכחתך אותם.

סז.

וירא אליכם כבוד ה', בהם לבדם בחר להראות להם את כבודו פנים בפנים, ולא אל הערב רב, כי עשו את העגל והחטיאו את ישראל ואין להם כפרה גמורה

וירא אליכם כבוד ה'. ואגב אורחינו ירמוז כי בהם לבדם בחר להראות להם את כבודו פנים בפנים ולא אל הערב רב כי עשו את העגל והחטיאו את ישראל ואין להם כפרה גמורה. וז"ש וירא אליכם ע"ד שביארנו בפרשת ויקהל וכו'.

סח.

קרב אל המזבח, כנגד מה שבנית מזבח לעגל, לכן עתה קרב אל המזבח הידוע שהוא האמיתי אשר לפני ה', לכפר בנין המזבח האחר – ולהיות כי אתה חטאת וגם גרמת בחטאתך להחטיא גם את ישראל, אם בכוונתך מחשבה רעה, ואם שהערב רב העלו עולות ושלמים על המזבח ההוא, לכן צריך שתכוון במעשה קרבנך לכפר בעדך וגם בעד העם – כדי לכלול גם מה שהחטיא את הערב רב, לזה לא קראם בשם בני ישראל ולא בשם עדה כבתחילה, אלא בשם העם סתם, לכלול גם הערב רב

קרב אל המזבח וכו'. ולכן אמר לו קרב וכו' ירצה כנגד מה שבנית מזבח לעגל כמ"ש ויבן מזבח לפניו לכן עתה קרב אל המזבח הידוע שהוא האמיתי אשר לפני ה' לכפר בנין המזבח האחר. ולהיות כי אתה חטאת וגם גרמת בחטאתך להחטיא גם את ישראל. אם בכוונתך

מחשבה רעה כנ"ל ואם שהערב רב העלו עולות ושלמים על המזבח ההוא. לכן צריך שתכוון במעשה קרבנך לכפר בעדך וגם בעד העם אמנם כשתעשה קרבן העם אשר הם לא החטיאו אותך לכן וכפר בעדם על ידי הקרבן שלהם ולא תכפר בקרבתם גם בעדך כמו בקרבן שלך. וכדי לכלול גם מה שהחטיא את הערב רב כנ"ל, לזה לא קראם בשם בני ישראל ולא בשם עדה כבתחילה, אלא בשם העם סתם, לכלול גם הערב רב, אז נתכוון אהרן אל כל אשר ציווהו משה וכנגד קרב אל המזבח אמר ויקרב אהרן אל המזבח. וכנגד ועשה את חטאתך וכו'. וישחט את עגל החטאת אשר לו.

סט.

כאשר בני ישראל חטאו במוכרם את יוסף למצרים הנקרא עגל, המשיכו את יעקב אביו ובניו וירדו אחריו למצרים בגלות, לכן לא היו ישראל יכולין ליגאל עד אשר ויקח משה את עצמות יוסף עמו – אלו לא מכרו את יוסף, היו תמיד בארץ כנען ושם היו מקבלין את התורה, ועתה בצאתם ממצרים, אף כי נגאלו, באה להם רעה אחרת, כי נתערבו עמהם הערב רב, וגרמו להם כל הרעות, עד אשר לסיבתם מתו במדבר, ובפרט עון העגל, וכוונת הערב רב היתה, יען כי ידעו כי היה מוכרח שישיבו בני ישראל את עצמות יוסף למקום שגנבוהו, ובראותם כי בושש משה המוליך את עצמות יוסף עמו, בחרו לעשות צורת עגל תמורת יוסף, כי בזכותו יורה אליהם את הדרך ילכו בה

וכאשר בני ישראל חטאו במוכרם את יוסף למצרים הנקרא עגל המשיכו את יעקב אביו ובניו וירדו אחריו למצרים בגלות ואל זה רמזו רז"ל במ"ש משל לפרה שלא היתה נמשכת בעול והמשיכו את העגל וכו' ולכן לא היו ישראל יכולין ליגאל עד אשר ויקח משה את עצמות יוסף עמו. עוד רעה אחרת גרמו להם כי אלו לא מכרו את יוסף

הי' תמיד בארץ כנען ושם היו מקבלין את התורה ועתה בצאתם ממצרים אף כי נגאלו באה להם רעה אחרת כי נתערבו עמהם הערב רב וגרמו להם כל הרעות עד אשר לסיבתם מתו במדבר ובפרט עון העגל כנודע וכוונת הערב רב היתה יען כי ידעו כי הי' מוכרח שישיבו בני ישראל את עצמות יוסף למקום שגנבוהו ובראותם כי בושש משה המוליך את עצמות יוסף עמו בחרו לעשות צורת עגל תמורת יוסף כי בזכותו יורה אליהם את הדרך ילכו בה.

פרשת קדושים

ספר עץ הדעת טוב – פרשת קדושים

ע.

הערב רב אף על פי שנתגיירו ונתחייבו בכל המצות כגר כאזרח יהיה, אבל לענין קדושים תהיו לא נכנסו בכלל, כי ענין קדושה לשון פרישות, שיהיו מופרשים ומובדלים לעם סגולה בקדושה נפלאה כמו שאני ה' קדוש ומופרש מכל צבא המרום ומן ע' שרי ומלכי ע' אומות כך אתם שבחרתי בכם להיותכם עמי ואני אלהיכם תתדמו אלי להיותכם מופרשים וקדושים יותר מכל ע' אומות תחתונות, וז"ש דבר אל כל "עדת בני ישראל", עדה בפני עצמו מובדלת מן הערב רב, ותדבר להם תחילה שבחם, כי אין הערב רב נכנסים עמם בחשבון לכל דבר שבקדושה, כי אלו בני ישראל, ואלו בני ע' אומות, ואח"כ שתגדיל שבחם בעיניהם, אח"כ ואמרת אליהם א"כ ראוי הוא שקדושים תהיו מכל העמים ואפילו מן הערב רב, ותתדמו אלי, כי קדוש וכו'

או ירצה כיון באומרו אל כל עדת בני ישראל ע"ד מה שפרשנו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל כי הפרישם מן הערב רב ולא רצה

לקבל מהם נדבת המשכן מפני נדבת זהב העגל שכ' בהם ויתפרקו כל העם את נזמי וכו' ולא כתיב בני ישראל והנה הערב רב אע"פ שנתגיירו ונתחייבו בכל המצות כגר כאזרח יהי' אבל לענין קדושים תהי' לא נכנסו בכלל כי ענין קדושה לשון פרישות כנ"ל שיהי' מופרשים ומובדלים לעם סגולה בקדושה נפלאה כמו שאני ה' קדוש ומופרש מכל צבא המרום ומן ע' שרי ומלכי ע' אומות כך אתם שבחרתי בכם להיותכם עמי ואני אלהיכם תתדמו אלי להיותכם מופרשים וקדושים יותר מכל ע' אומות תחתונות כמ"ש אתה אחד וכו' ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ וכו'. וז"ש קדושים תהיו כיון שקדוש אני ה' אלהיכם כנזכר וז"ש דבר אל כל עדת בני ישראל עדה בפני עצמו מובדלת מן הערב רב ותדבר להם תחילה שבחם כי אין הערב רב נכנסים עמם בחשבון לכל דבר שבקדושה כי אלו בני ישראל ואלו בני ע' אומות ואח"כ שתגדיל שבחם בעיניהם אח"כ ואמרת אליהם א"כ ראוי הוא שקדושים תהיו מכל העמים ואפילו מן הערב רב ותתדמו אלי כי קדוש וכו'.

עא.

ואם תאמר למה לא תצוה גם את הערב רב בכך, כיון שנתגיירו והושוו בכל המצות, לזה אמר איש אמו וכו', כי הנה רוב המצות החמורות שבתורה אינם יכולים לקבל, כיבוד אב ואם שנזכר שכרה למען ייטב לך בעוה"ז ולמען יאריכון ימיך בעוה"ב להיותה חמורה מכל המצות, אם כן לכם בני ישראל שכתיב בכם ויתיילדו על משפחותם בס' יחוסיהם עד יעקב אבינו, תוכלו לקיים איש אמו ואביו תיראו, אבל הערב רב או האומות אינם מכירים אביהם ואמם, כי כולם נואפים ממזרים, ואיך אצוה אותם איש אמו ואביו, ואינם מכירים מי אביהם – שבטי יה עדות לישראל שאין בהם פסולת, משא"כ בערב רב – בשבת כתיב כי אות היא ביני וביניכם וכו' וגוי ששבת חייב מיתה כי לא ניתן

אלא לישראל, והרי השבת שקולה ככל התורה כולה – עבודה זרה החמורה מכל התורה, כבר הערב רב עבדו עבודה זרה באומרם קום עשה לנו אלהים וכו' וכתיב ויעשהו עגל מסכה. כי קכ"ה קנטרין היה בו כמנין מסכה והרי עברו על ואלהי מסכה לא תעשה, והרי עשו אלהי מסכה, עזבו אלהים חיים הנותן להם מן מן השמים ועבדו לשור אחד שהם נותנים לו עשב משלהם ואוכלו

וא"ת למה לא תצוה גם את הערב רב בכך כיון שנתגיירו והושוו בכל המצות לז"א איש אמו וכו'. ירצה הנה רוב המצות החמורות שבתורה אינם יכולים לקבל. הראשונה ככיבוד אב ואם שנזכר שכרה למען ייטב לך בעוה"ז ולמען יאריכון ימיך בעוה"ב להיותה חמורה מכל המצות כמשז"ל וא"כ לכם בני ישראל שכתיב בכם ויתיילדו על משפחותם בס' יחוסיהם עד יעקב אבינו תוכלו לקיים איש אמו ואביו תיראו. אבל הערב רב או האומות אינם מכירים אביהם ואמם כי כולם נואפים ממזרים כנודע ביחוסי תולדות עשו כמה ממזרים הי' בהם צבעון וענה וקרא ותמנע וכו' גם בערב רב שהיו מצרים כתיב בהם ומצרים ילד וכו' ואת כסלוחים ואת פתרוסים אשר יצאו משם ר"ל מבין פתרוסים וכסלוחים יצאו הפלשתים כולם ממזרים ואיך אצוה אותם איש אמו ואביו וכו'. ואינם מכירים מי אביהם וכמ"ש שבטי יה עדות לישראל שאין בהם פסולת משא"כ בערב רב. גם ענין השבת כתיב כי אות היא ביני וביניכם וכו' וגוי ששבת חייב מיתה כי לא ניתן אלא לישראל כמ"ש ואת שבתותי תשמרו. והרי השבת שקולה ככל התורה כולה. גם ענין הע"ז החמורה מכל התורה הלא היא אל תפנו וכו' כבר הערב רב עבדו ע"ז באומרם קום עשה לנו אלהים וכו' וכתיב ויעשהו עגל מסכה. כי קכ"ה קנטרין הי' בו כמנין מסכה והרי עברו על ואלהי מסכה לא תעשה. והרי עשו אלהי מסכה וזה רמז באומרו מסכה גם עברו אז על אל תפנו אל האלילים כי לא עשאוה אלא אשר ילכו לפנינו להורות להם הדרך ילכו בה להיותם פונים אחריו היפך מן אל תפנו וכו' גם קראם אלילים בלשון כנודע כי העגל יצא מורכב משור וחמור אשר עליו נאמר ידע שור

קוניהו וחמור אבום בעליו גם רמז אל מה שאמר הכתוב כתבנית שור אוכל עשב ונודע כי כל השורים וגם כל הבהמות אוכלין עשב. אבל הכונה כי יצא כתבנית השור וגם אוכל עשב כמשז"ל וזה להורות חרפתם כי עזבו אלהים חיים הנותן להם מן מן השמים ועבדו לשור אחד שהם נותנים לו עשב משלהם ואוכלו. והרי האלוה הגרוע הזה אליל נקרא כלא הי' גרוע בתכלית וזה כוון באומרו אלילים.

פרשת במדבר

ספר עץ הדעת טוב – פרשת במדבר

עב.

הערב רב היו לאין קץ מרובים מן ישראל, וגם הם נתגיירו וקבלו התורה, אם כן למה ציוה ה' למנות את ישראל לידע מספר צבאיו יתברך וכמה הם נחלתו וגם את הערב רב גרים שנתגיירו ימנה ג"כ אותם עמהם, כי אעפ"י שנתגיירו אינם נקראים עם ה' ונחלתו אלא ישראל לבדם, כי תכלית המספר הזה לישא ולרומם את ראש בני ישראל לבדם ולא את הערב רב – בני ישראל יש להם יחס גדול בכמה מיני יחוסים, משא"כ בערב רב בני זנונים המה ואין להם יחס כלל

שאו את וכו' כבר ביארנו שתי הבנות הא' לשון הסרת ראש אם לא יזכו והב' נשיאות ראש ומעלה אם יזכו עוד פי' ג' מלשון נשיאות ראש ומעלה כנ"ל ג"כ. והענין כי הנה הערב רב היו לאין קץ מרובים מן ישראל וגם הם נתגיירו וקבלו התורה וכתיב כגר כאזרח יהי' וכו' וא"כ למה ציוה ה' למנו' את ישראל לידע מספר צבאיו ית' וכמה הם נחלתו וגם את הערב רב גרים שנתגיירו ימנה ג"כ אותם עמהם לז"א שאו וכו' במה שבארנו בכל הפרשיות הקודמו' מן ויהי בשלח ואילך כי אעפ"י

שנתגיירו אינם נקראים עם ה' ונחלתו אלא ישראל לבדם ולזה הזכיר המספר בלשון נשיאות לרמוז כי תכלי' המספר הזה לישא ולרומם את ראש בני ישראל לבדם ולא את הערב רב והכריח הדבר ממ"ש למשפחותם וכו' כי הנה בבני ישראל יש להם יחס גדול בכמה מיני יחוסים כמו שנבאר עוד בדרך הד' הלא הם משפחותם ובית אבותם והיותם בני ישראל משא"כ בערב רב בני זנונים המה ואין להם יחס כלל.

פרשת בהעלותך

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בהעלותך

עג.

אמנם בני ישראל שהיו עבדים במצרים והורגלו בלחם צר לא הרגישו שחסר להם בשר, אבל האספסוף שהיו מצרים שרים ונכבדים ערב רב ר"ל במעלה ובעושר כי לזה לא אמר ערב הרבה אלא ערב רב, והיו רגילין בתענוגי מלכים, נתאוו לאכול בשר, האמנם אמרו בלבבם אם בני ישראל שהם עתה ראשים עלינו מסתפקים בלחם לבד אין לנו פה לשאול בשר, ולכן התחכמו להסית את ישראל

והאספסוף אשר בקרבו וכו'. בני ישראל וגם הערב רב הי' להם מקנה עצום כמ"ש וממקנה בני ישראל לא מת אחד ומקנה רב הי' לבני ראובן וכו'. וגם ערב רב עלה אתם וכו' ואמנם רצו כי מאחר אשר ה' אלהיהם מוליכם במדבר ציה מליחה וינהלם בלחם ומים בלבד ואין מחסור כל לפניו יתב' כמ"ש זה ארבעים שנה וכו' לא חסרת דבר כמו שהוריד להם לחם מן השמים אינו כבודו לתת להם לחם בלבד כי אין עליו לטורח לתת להם גם בשר וכמו שכבר קדם להם תיכף. בצאתם ממצרים בפ' בשלח בתת ה' לכם בשר בערב לאכול ולחם

בבוקר לשבוע ולא ישחטו המקנה אשר להם שישאר להם בכניסתן לארץ. ואמנם בני ישראל שהיו עבדים במצרים והורגלו בלחם צר לא הרגישו בזה אבל האספסוף שהי׳ מצרים שרים ונכבדים ערב רב ר״ל במעלה ובעושר כי לזה לא אמר ערב הרבה אלא ערב רב והי׳ רגילין בתענוגי מלכים נתאוו לאכול בשר האמנם אמרו בלבבם אם בני ישראל שהם עתה ראשים עלינו מסתפקים בלחם לבד אין לנו פה לשאול בשר ולכן התחכמו להסית את ישראל וז״א התאוו תאוה כי התאוו פועל יוצא לאחרים כי גרמו לישראל שגם הם יתאוו תאוות הבשר ואז וישובו ויבכו גם בני ישראל נוסף על האספסוף ויאמרו מי יאכילנו בשר חנם כענין המן ולא נצטרך לשחוט את מקנינו. ואמנם מהראוי לישראל שיוסרו מענין המתאוננים שקדם וחזרו עתה וישובו ויבכו. וישובו לחטוא לפניו ית׳. וא״ת מה לכם לבני ישראל לבכות על הבשר אשר מעולם לא אכלתם אותו כי הייתם בחומר ובלבנים עבדים לפרעה לז״א זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם כמ״ש ז״ל כי בלכתם להביא חבית של מים לאדוניהם המצריים הי׳ השי״ת מזמין להם דגים בתוך החביות ואוכלים חנם בלי דמים אעפ״י שבשר בהמה לא היינו אוכלים ועוד אחרת כי גם אם לא היינו אוכלים במצרים בשר הנה הי׳ הירקות הלחים המרטיבים הגוף מצוים בשופע את הקישואים וכו׳. ועתה אשר השי״ת הוציאנו מבית עבדים לעם סגולתו מאכילנו לחם צר לא בשר ולא דגים ואפילו ירקות לחים אלא ונפשינו יבשה בלחם צר בלתי אל המן עינינו ואפי׳ הלחם הזה לבדו איננו מובטח בידינו אבל אל המן ההוא עינינו תלויות בכל בוקר ובוקר עד שיומטר מן השמים וז״ש בלתי אל המן עינינו ואין זה כבודו ית׳ כי מאחר שמזונותינו מוטלין עליו כנ״ל ויש בידו יכולת לכל אשר יחפוץ כמו שמוריד לנו מן מן השמים שהוא פלא פלאים הגם בשר שליו הנמצאים בארץ השפלה יוכל תת. וא״כ אין זה אלא מחוסר אהבתו אותנו כי יכולת גדול לו ית׳ להאכילנו בשר כי מזון העבד מוטל על רבו ולא בצרות עין ח״ו.

עד.

ענין מתאוננים – ותבער בם אש ה' לשורפם ולכלותם לאין מרפא, אלו לא היו בני ישראל רק ערב רב – גם אשר בערה בם אש ה' בהערב רב, עם כל זה לא רצה הקב"ה לכלותם כולם, אבל ותאכל בקצה המחנה שלהם ולא בכולו, וזה לראות אולי ישובו בתשובה, ואז והיתה להם בושה לצעוק אל ה', כי הכירו חטאם שנתכוונו לשתעלה רעתה באזניו וישליכם ולכן ויצעק העם אל משה ויתפלל וכו' ותשקע האש במקומה ולא נתפשטה יותר, כי זה היה רצונו יתברך כשישובו בתשובה, ועדיין ראה הוא יתברך כי כיון ששרשם רע ומר ולא שבו אלא מיראת האש, מוכרח הוא שבמרדם הם עומדים, ולכן נקרא שם המקום ההוא הפרטי שהוא בקצה המחנה "תבערה", כדי שלא יוסיפו עוד לחטוא, כי יזכרו כי הנה בם ממש בערה אש ה', ולולא שבו בתשובה לא היתה נשקעת במקום פרטי, שאין זה טבע האש ואם יחטאו תחזור האש ותאכלם לגמרי – כיון ששרשם מר הוסיפו עוד לחטוא

ויהי העם כמתאוננים וכו'. והביאור ע"ד מה שפירשנו בפ' שלח לך כי כל כוונתם היתה לפי שלא היו מתרצין לקבל עול תורה ומצות וכמש"ל על זכרנו וכו' חנם חנה בלי מצות וכמשז"ל תואנה הם מבקשים ולפרוש מאחרי המקום אמנם לא פרשו רז"ל מה היא התואנה הפרטית ונלע"ד כי כיוון שלא היתה להם עילה רק כוונתם רעה בלבד כנ"ל לכן היו כעין קצים בחייהם כעין החולה שמתאווה לאכול ואינו אוכל כך אלו היו צועקי' ומתאוננים ונאנחים ולא היו מוציאים מפיהם דבר כלל כי לא היו להם טל מה יתאוננו וכל כוונתם היתה שהקב"ה הבוחן לבות וכליות יראה כוונתם וישליכם מעל פניו ויניחם כרצון תאוותם כי עבדא בהפקירא ניחא ליה וז"ש ויהי העם כמתאוננים כי לא היו מתאוננים ממש כי לא הי' להם מקום עילה להתאונן אבל הראו עצמם כמתאוננים

עד תעלה רעתם שמבקשים לפרוק עול ויעלה עד אזני ה' ויבין כוונתם אך הם לא היו מוציאים קול מפיהם.

ולהורות כי לא הי' תואנה מסוימת רק לפרוק עול לכן נסמכה פרשת מתאוננים בסוף פרשת המסעות לומר כי כל מה שהי' הקב"ה חפץ להגרילם ברגלי מלוכה ולנחותם בענני כבוד כמ"ש וענן ה' עליהם יומם וכו' והם אדרבה היו קצים בו ית' ובתורתו ומתאוננים לפרוש מאחריו כנ"ל והנה אעפ"י שלא דברו בפיהם וישמע ה' כאלו הוציאו הדברים בפיהם כיוון שראה שכל כוונתם היתה לשמא יבין וישמע ויקיץ בהם ויניחם ולכן ויחר אפו כי לא היו דבר פרטי שיוכל לתקנו רק שורש רע ומר שאין לו תרופה כלל ולכן ותבער בם אש ה' לשורפם ולכלותם לאין מרפא כי גם להם אין תרופה כנ"ל. ואמנם אלו לא היו בני ישראל רק ערב רב וז"ש ויהי העם וכו' ונודע כי היו הולכים אחר מחנה ישראל עם הצאן והבקר וימצא כי כאשר בערה בם ממש אש ה' הנה השריפה לא היתה רק בקצה המחנה של ישראל כי שם מקומם כנ"ל וז"ש ותאכל בקצה המחנה.

או ירצה כי המחנה הזה יחזור אל מחנה הערב רב עצמו ויאמר כי גם אשר בערה בם אש ה' עכ"ז לא רצה הקב"ה לכלותם כולם אבל ותאכל בקצה המחנה שלהם ולא בכולו וזה לראות אולי ישובו בתשובה ואז והיתה להם בושה לצעוק אל ה' כי הכירו חטאם שנתכוונו לשתעלה רעתה באזניו וישליכם ולכן ויצעק העם אל משה ויתפלל וכו' ותשקע האש במקומה ולא נתפשטה יותר כי זה הי' רצונו ית' כשישובו בתשובה ועדיין ראה הוא ית' כי ביון ששרשם רע ומר ולא שבו אלא מיראת האש מוכרח הוא שבמרדם הם עומדים ולכן נקרא שם המקום ההוא הפרטי שהוא בקצה המחנה כנ"ל תבערה כדי שלא יוסיפו עוד לחטוא כי יזכרו כי הנה בם ממש בערה אש ה' ולולא שבו בתשובה לא היתה נשקעת במקום פרטי שאין זה טבע האש ואם יחטאו תחזור האש ותאכלם לגמרי והנה ביון ששרשם מר הוסיפו עוד לחטוא וז"ש והאספסוף וכו' ירצה כי

אותם שאכלה האש היו מפוזרים בקצה המחנה של ערב רב כנ"ל ועתה אותם שהיא נאספים וממיצעים בתוך קרבו של המחנה הנ"ל שנשארו ע"י התשובה ותפלת משה חזרו לחטוא כי היהפוך כושי עורו וכו' אמנם נתייראו מן האש ולכן לא היו כבתחילה כמתאוננ' אשר מראים עצמן מתאוננים על תאוות רבות לאין קץ וגם כי לא הזכירום בפיהם לתכלית רע שיבין הקב"ה כוונתם וישליכם אבל עתה התאוו ממש בלתי אנינה והזכירו שאלתם בפיהם וגם כי היתה תאוה אחד פרטיית כי עתה אין מקום להשי"ת להענישם ואדרבה יתן להם שאלתם ואם לא יתן להם פתחון פה להתרעם.

וחזר הכתוב לפרש שני דברים הנ"ל הנרמזים בהתאוו תאוה ופירש כי ענין התאוו הוא כי ויאמרו אמירה גמורה וענין התאוות הפרטית הוא מי יאכילנו בשר ואומרו וישובו ירצה כי כמו שהאספסוף חטאו תחלה באופן אשר כשחזרו שנית לחטוא יצדק בהם מלת וישובו ג"כ יצדק בבני ישראל לאמר וישובו בערך האספסוף כי הם חטאו תחלה ובני ישראל הוסיפו גם הם לחטוא כמו האספסוף, או ירצה כי מלת וישובו ויבכו נקשר עם שלמעלה כי האספסוף בתחלה התאוו תאוה ואח"כ הם עצמם וישובו עוד ויבכו ג"כ ואח"כ אמר כי גם בני ישראל חטאו כענין האספסוף ואז ויאמרו כולם מי יאכילנו בשר.

עה.

אחר הבכיה הגלויה כשראום בני ישראל את הערב רב בוכים, בכו גם הם, ואז נתחברו יחד שניהם, והזכירו ויאמרו בפיהם מי יאכילנו בשר, האספסוף בוכה על שתיהן, העריות בלב והבשר בפה, ובני ישראל בוכין על הבשר בלבד ובפיהם, ולא היה בלבם תאוה אחרת מענין העריות

או ירצה והאספסוף וכו' יובן במשז"ל זכרנו את הדגה רב אמר דגים ממש ושמואל אמר עריות וכו' גם אמרו בוכה על עסקי עריות

משפחותיו וכו'. והענין כי אמר שהאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה עריות שהיא סתם תאוות הגוף. והיצה"ר אבל נתיראו לאמר בפה אח"כ האספסוף עצמו עשו ב' פעולות הא' הוא וישובו כי הוסיפו להתאוות תאוה אחרת והיא ענין אכילת הבשר שנזכירה אח"כ וגם זו לא הזכירוה בפה הב' היא ויבכו ואמנם הבכיה היתה בגלוי אבל לא נודע על איזה ענין הי' כלל כי הרי עדיין לא הזכירו שום אחת משתיהן ואחר הבכיה הגלויה כשראום בני ישראל את הערב רב בוכים בכו גם הם ואז נתחברו יחד שניהם והזכירו ויאמרו בפיהם מי יאכילנו בשר האספסוף בוכה על שתיהן העריות בלב והבשר בפה ובני ישראל בוכין על הבשר בלבד ובפיהם ולא הי' בלבם תאוה אחרת מענין העריות. והנה אפשר לאמר כי ענין השליו הנזכר בפרשת בשלח נפסק בשנה השנית ולכן שאלו מי יאכילנו בשר וז"ש ועתה נפשינו וכו' כלומר עתה כי כבר נפסק השליו הניתן אז לנו בערב בשר לאכול הנה נפשינו יבשה ואין כל רק המן לבדו' אליו עינינו כי משתי הבטחותיו בתת לכם בערב. בשר לאכול ולחם בבוקר לא ניתן לנו עתה רק הלחם שהוא המן.

או ירצה כי ודאי מאמרו ית' בתת לכם בערב בשר לא שב ריקם ח"ו ועוד ראיה לזה כי לא נזכר הסתלקותו עד עתה כלל אבל כפי זה יקשה אומרם מי יאכילנו בשר וגם אומרם ועתה נפשינו יבשה וכו' בלתי אל המן עינינו.

עו.

הערב רב תואנה הם מבקשים וכל כוונתם לפרוק עול, התאוו תאוה אחרת לאכול גם בשר בבוקר ובערב

והנראה כי בצאתם ממצרים חפשים מן העבודה הקשה הי' מתרצים במה שהבטיחם השי"ת בשר בערב ולחם בבוקר וכמ"ש ונפש רעבה כל מר מתוק ועתה בשנה השנית וישמן ישורון ויבעט כמ"ש

נפש שבעה תבוז נופת ובפרט כי הערב רב תואנה הם מבקשים וכל כוונתם לפרוק עול כנ"ל התאוו תאוה אחרת לאכול גם בשר בבוקר ובערב דמיון המן שהוא הלחם בבוקר' ובערב ומ"ש מי יאכילנו בשר ר"ל גם בבוקר כי ביום היתה בכיה זו ולא בערב שהוא לילה ממש כנודע.

וז"ש זכרנו וכו' אשר נאכל לשון הווה כי בכל שעה היינו אוכלים דגה וקשואין וכו' וכמשז"ל מאין הי' להם דגים כשהיו ממלאיה מים מן המעיין היו דגים נכנסים לתוך כדיהם וכשנכנסין ללקוט תבן מן השדות לוקטין קשואין וכל זה הי' ביום ולא בלילה. והנה ק"ו ומה אם היותינו במצרים שהיינו כגויי הארץ וז"ש חנם מן המצות שנית כי היינו עבדים ועכ"ז הי' השי"ת עושה עמנו נסים בענין הדגים כנ"ל בכל שעה מן היום ואמנם ועתה אשר נכנסנו תחת כנפי השכינה ועוד שנית כי אנו מלכים בי"ב דגלי מלכות וענני כבוד למה נפשינו יבשה אין כל בלתי המן לבדו וכי המלכים אוכלים כל היום לחם יבש לבדו בלתי לפתן לא בשר ודגים ולא פירות קשואין ואבטיחים ועוד אחרת כי הרי הגדולים יכולים לסבול אבל מה יעשו הנשים ובפרט המעוברות אשר בטבעם להתאוות תמיד ובפרט מאכלות אלו דגים ואבטיחים וכו' המיוחדים לנשים ההרות כמשז"ל ולכך לא הזכיר הכתוב רק את אלו בלבד וגם בזה יתורץ מה שהקשו רז"ל והלא מקנה רב הי' לבני ראובן וכו' וגם כי 'תגרי גויים מוכרין להם וראי' לזה ממ"ש ויתד תהי' לך על אזניך וכו' אבל השאלה היא כי למה הי' מפרנם בבשר בערב לבדו ובכל שאר היום מן לבדו ואם הוא מפני שהיו להם מקנה רב א"כ למה היו נותן להם בשר אפי' בערב ויותר טוב הי' או בשלא יתן להם בשר כלל או בבוקר ובערב ולא וראה ח"ו חולשא ביכולתו וכמ"ש היד ה' תקצר ולהורות כי שאלתם בשר הי' ביום לז"א בלתי אל המן עינינו כלומר כי אמת הוא שנותן לנו בשר אלא שהוא בערב ואנו צריכין לאכלו ביום ועינינו רואות משא"כ בלילה ובזה יתורץ שהל"ל נפשינו יבשה אין כל זולתי מן ולמה נכנם בנפשינו ויצא במלת עינינו או ירצה זכרנו וכו' כי כמו שהדגה היינו אוכלים חנם מן המצות כי אין בהם הלכות שחיטה וחנב ודם כן ע"ד זם היינו רוצים

לאכול הבשר חנם מכל מצות כי כוונתם לפרוק עול ח״ש מי יאכילנו ולא מי יתן לנו בשר כי כבר הי׳ להם מקנה רב ובזה הותרה השאלה ההיא.

והמן וכו׳ כפי מה שפירשנו באמת הי׳ מתרעמים וא״כ איך הקב״ה ויתר אף ה׳ מאד וגם בעיני משה רע ולזה בא הכתוב להודיע רוע של כוונתם כי תואנה הם מבקשים כמו שנתבאר לעיל והרא׳ לזה כי הרי כל דבריהם שקר כי הנה המן כזרע גד וכו׳ ירצה במשז״ל במס׳ עירובין חשוכי בנים לא יאכלו גדגודניות והיא זרע גד הנזכר כאן וסיפר כי טבע סגולת המן למעט תאוות היצה״ר כדמיון זרע גד ולכן נקרא כן מלשון גודו אילנא כי חותך ומפסיק תאוות האדם ואפי׳ זרע האדם ויען כוונתו ית׳ למעע תאוות יצרם לשיעסקו בתורה ויהיו כמלאכי השרת כמשז״ל על לחה אבירים אכל איש וכן ביום אשר עוסקים בתורה יאכלו את המן לבד לסיבה הנ״ל ובערב לפרות ולרבות יאכלו בשר המרבה הזרע והבשר כנודע א״כ כוונתו ית׳ היא לעובתם כנ״ל ולא לחולשת יכולתו ח״ו והרי טענה זו תספיק אל בחינת השי״ת, ועתה יטעון איך דבריהם שקר והתחיל בסיפור שבחו של מן הראשונה בענין מראהו כי תאוה הוא לעינים כי עינו כעין הבדולח זך כאבן יקרה וזה כנגד מ״ש בלתי אל המן עינינו הב׳ בענין מיעוט הטורח וז״ש שטו העם ולקטו כי בהטיית האיש גופו בקרקע בפתח ביתו חיכף ולקטו משא״כ באסיפת הדגים והשליו והפירות וזה כנגד מ״ש אשר נאכל במצרים חנם בלתי טורח. הג׳ וטחנו וכו׳ וכמשז״ל והלא לא ירד לריחיים ולמדוכה מעולם אלא מלמד שהיו משתנה המן להם לכל הנטחנים ברחיים ולכל הנדחים ולכל המתבשלי׳ וזה כנגד מ״ש ועתה נפשינו יבשה לחם יבש בבוקר בלי לפתן.

עז.

כשהערב רב ראו שגם בני ישראל בוכים עמהם על הבשר, לא יכלו נשוא, וחזרו לבכות גם על התאווה הראשונה של העריות, עד ששמע משה בפירוש

וישמע וכו' אחר אשר הערב רב ראו גם בני ישראל בוכים עמהם על הבשר לא יכלו נשוא וחזרו לבכות גם על התאווה הראשונה של העריות עד ששמע משה בפירוש וז"ש וישמע משה את העם לבדו הוא האספסוף כי גם בכיתו היתה למשפחותיו על עריות משפחותיו ולכן עתה ויחר אף ה' מאד ויחר על הבשר ומאד על העריות, או ירצה כי השי"ת היודע הלבבות ויחר אפו מתחילה אבל עתה שגילו כוונתם הגדיל חרון אפו מאד יותר מבתחלה בראותו חציפותם אך משה שעתה נתחדש אליו כוונתם יען כי ראהו בעיניו היה רע אחד בלבד והוא זה של עתה ולא בתחילה וז"ש ובעיני משה רע, ולסייע לרז"ל האומרים למשפחותיו על עסקי משפחות הוא כי הרגישו דאם כפשוטו הל"ל וישמע משה את העם איש בוכה פתח אהלו למשפחותיו או וישמע את העם למשפחותיו איש בוכה פתח אהלו אך ירמוז וישמע העם שהי' בוכה על עסקי משפחותיו כי הרי עד עתה לא הותרו כי אם איש פתח אהלו זו אשתו בלבד.

עח.

בראות משה כי בענין העריות לא חטאו ישראל רק בענין הבשר לבדו הוא שנשתתפו עם הערב רב, לכן לא נתעסק רק בענין הבשר לבד, כי הוא נוגע לישראל עצמן – תחילה אני מתרעם למה הרעות לעבדך, כי עם שמה שהוצאתי ערב רב היה להיות עבדיך, והייתי חושב לשרתיך בגייר אותם, והראיתי בעצמך כאלו חטאתי והרעותי בהוציאם אותם, כי הרי אמרת לך רד כי שחת עמך אשר הוצאת שלא כרצוני,

ועוד יש גדולה מזו כי אדרבה שכר גדול הי' לך ליתן לי על שהוצאתים וגיירתים ולהיות מוצא חן בעיניך, ולא די זה אלא שעשיתנו רע

ויאמר וכו' משה בראותו כי בענין העריות לא חטאו ישראל רק בענין הבשר לבדו הוא שנשתתפו עם הערב רב לכן לא נתעסק רק בענין הבשר לבד כי הוא נוגע לישראל עצמן ולפיכך כיוון שבשאלת הבשר אין להאשים אותם כי כראוי הם שואלים לכן מצא מקום להתרעם וזה כי בשלמא הערב רב הוא הוציאם ובדין הוא לסבול משאם כמ"ש ז"ל על כי שחת עמך אבל ישראל שהם עמך ונחלתך למה תמתין עד יצעקו אלי וישימו משאם עלי ורואה עתידות אתה ורואה ויודע משאלותם ותוכל ליתן להם בשר טרם ישאלו. ותחילה אני מתרעם למה הרעות לעבדך כי עם שמה שהוצאתי ערב רב הי' להיות עבדיך והייתי חושב לשרתיך בגייר אותם והראיתי בעצמך כאלו חטאתי והרעותי בהוציאם אותם כי הרי אמרת לך רד כי שחת עמך אשר הוצאת שלא כרצוני וזו קושיא קלה ועוד יש גדולה מזו כי אדרבה שכר גדול הי' לך ליתן לי על שהוצאתים וגיירתים ולהיות מוצא חן בעיניך ולא די זה אלא שעשיתנו רע וז"ש למה הרעות ולמה לא מצאתי.

עט.

למה הרעות לי לשום משא כל העם לרבות גם ישראל, בשלמא הערב רב, ניחא שתשים משאם עלי שאצטרך אני להתפלל עליהם, אבל משא ישראל למה, וכי האנכי הריתי, כענין האם אם אנכי ילדתיהו, כענין האב לשתאמר אלי שאהו וכו', והרי הערב רב לבדו אנכי ילידתיהו, כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואנכי ילדתים, וילדי הם, אבל ישראל הנרמז בריבוי כל העם הזה אתה אביהם, כמו שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם, ולמה תאמר אלי שאהו לישראל בחקיך – היה ראוי שנחלק המשא בינינו, אתה לישראל,

ואני לערב רב, אבל אנכי לבדי לא אוכל לשאת את כל העם, הם ישראל וערב רב – איני צועק אלא על הטורח, כי כבד הוא הטורח הזה בעצמו לסבול צעקת ישראל וערב רב ותרעומותיהם

או ירצה כפשטו למה הרעות לי לשום משא כל העם לרבות גם ישראל ובשלמא העם ניחא שתשים משאם עלי שאצטרך אני להתפלל עליהם אבל משא ישראל למה וכי האנכי הריתי כענין האם אם אנכי ילדתיהו כענין האב לשתאמר אלי שאהו וכו' והרי הערב רב לבדו אנכי ילידתיהו כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואנכי ילדתים וילדי הם אבל ישראל הנרמז בריבוי כל העם הזה אתה אביהם ואמנם כמ"ש בנים אתם לה' אלהיכם ולמה תאמר אלי שאהו לישראל בחקיך ולכן לא אמר שאם שהי' כולל גם לערב רב והנה ישראל מחויב אתה לישאם כי כבר נשבעת לאבותיו וז"ש אשר נשבעת לאבותינו, לא וכו' אינו ח"ו קץ בעבודתך כי אם למיעוט יכולתי כי מאין לי לתת לכל העם ערב רב וגם ישראל כי הרי כולם יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר כאלו ח"ו אנכי בעל היכולת ולכן הי' ראוי שנחלק המשא בינינו אתה לישראל ואני לערב רב אבל אנכי לבדי לא אוכל לשאת את כל העם הם ישראל וערב רב, וא"ת והרי כל משאך אינה רק טורח תפלתך כי סוף סוף אלי תתפלל ואני הוא הנותן לכולם לז"א גם כי כך הוא כי הנתינה בולה ממך הוא איני צועק אלא על הטורח כי כבד הוא הטורח הזה בעצמו לסבול צעקת ישראל וערב רב ותרעומותיהם וסוף סוף בשר ודם רימה ותולעה אני ואין בי יכולת לסבול בפרט אם תכעם עליהם ותענישני על ידם כמו שנענש ישעי' הנביא על אומרו ובתוך עם טמא שפתיים אנכי וכו' כנודע וכפי זה אומרו כי כבד ממנו ירצה כי הלא ישראל נכבדים הם ממני ואולי אתכעם ואענש עליהם וכמשז"ל על שלמה כשאמר כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה ואם ככה אתה עושה לי כלומר שתניח משא ישראל עלי באולי אענש על ידם כנ"ל ויותר טוב שתהרגני נא עתה כי לא אראה ברעתי כי לא אחטא לשאצטרך הריגה ואמות זכאי ולא חייב.

או ירצה ויאמר וכו, כלומר ראיתי כי משא המן נתתו עלי ותיכף בהזכירי הדבר נענתי ואמרת הנני מזומן להמטיר לחם כו' ולמה לא מצאתי חן ומצאתי החן הוא לשתשים כל משא העם הזה כל הדברים עלי ותעננני תיכף כי הרי על הבשר ישראל צועקים ובוכים ושערי דמעה לא ננעלו ועדיין אינך רוצה לתת להם בשר ומאין לו בשר לתת נתינה ממש והרי אין בידי רק שאלה ואתה הוא הנותן ואם ככה אתה עושה לי להחליש שאלתי וז"ש את ולא אתה כנודע הרגני וכו' ואל אראה ברעתי כי אילו הייתי טוב וצדיק בעיניך היית שם כל משא העם הזה עלי אף בענין הבשר אז השיבו השי"ת אספה לי שבעים איש וכו' כי שאלת הבשר שאינה כהוגן כו' על והמן כזרע גד וכו' צריכה זכותא דרבים דעדיף ועכ"ז שהיא שאלה שלא כהוגן סופן ללקות באכילתן. וגם אפשר כי כיון שרצונו להענישם לא רצה שיהי' הבשר על ידי משה להרע ולטובתו נתכוין שלא נתנה על ידו.

פרשת חוקת

ספר עץ הדעת טוב – פרשת חוקת

פ.

ישראל היו תוך ענני כבוד אשר היו מיישרים את הדרכים כמישור והיו מוקפין מהם לבל יכם שרב ושמש, גם ענן אחד מהם תחתיהם, והיו כרוכבים על סוסים ילכו ולא יעפו ונהנים שם מזיו השכינה, אבל הערב רב היו הולכים ברגליהם שלא על גבי עננים, והם סובלים תוקף צער הדרך

דרך ים סוף למען לא ישובו מצרים כנ"ל שם וראו עתה שחזר להסיעם דרך ים סוף ובפרט כי זה היה אחר ארבעים שנה ואמנם

היה יכול להעבירם דרך אמצע ארץ אדום כי קרוב מאוד ליכנם לארץ כנען וסבבם מחוץ לכל ארץ אדום היושבת בדרום ארץ כנען וגם יסבבו את ארץ מואב אשר בקרן דרומית מזרחית עד שיבואו לארץ סיחון ועוג מזרחה ומשם יכנסו ליריחו וז"ש לסבוב את ארץ אדום והנה גם ארץ מואב נרמזה במלת את יתירה וז"ש לסבוב את ארץ אדום כי כבר נצטוו אל תצר את מואב ואז ותקצר נפש העם בדרך הם הערב רב קצרה נפשם בדרך הארוך שסובביה לבלי צורך ולא נחם דרך אמצע ארץ אדום כי קרוב מאוד הוא ובזה יתורץ מה שהודיענו שהיה דרך ים סוף ללא צורך וגם מלת את יתירה וגם למה הודיענו אם היו סובבים את ארץ אדום וגם למה בכל הארבעים שנה לא קצרה נפשם אלא עתה וגם אומרו מלת נפש, והענין כי ישראל היו תוך ענני כבוד אשר הי' מיישרים את הדרכים כמישור והיו מוקפין מהם לבל יכם שרב ושמש גה ענן אחד מהם תחתיהם והיו כרוכבים על סוסים ילכו ולא יעפו ונהנים שם מזיו השכינה אבל הערב רב היו הולכים ברגליהם שלא על גבי ענני כבוד מוכים משמש ושרב כי היו חוצה אל העננים כנודע והם סובלים תוקף צער הדרך וז"ש בדרך ולכן קצרה נפשם ולא נפשם של בני ישראל אז וידבר העם באלקים ובמשה כי שניהם הוציאם ממצרים שלא ברשות שם הוי"ה וזהו שאמרו ז"ל השוו כבוד עבד לקונו ולא אמרו להיפך כבוד אדון לעבדו שהוא יותר עון אבל רמזו אל הנ"ל כי השוו אותו לשם אלקים בענין הזה כי כמו ששם אלקים העלה אותם כן משה העלה אותם לתקן את עצמו כי הם הסיגים שלו כנ"ל ולכן נתרעמו על שניהם למה זה העליתנו שניכם ממצרים ולא אמרו העלנו והם כבר ידעו כי נגזרה גזירה על משה למות במדבר ונשאו ק"ו בעצמן שהם הסיגים שלו וא"כ מוכרח הוא שימותו גם הם כמוהו במדבר וז"ש למות במדבר ומי הגיד להם זה.

פא.

אף אם בני ישראל מתו במדבר היו שבעים מכל טוב, כי המן היה משתנה להם לכמה טעמים, משא"כ אנחנו הערב רב שלא היו אוכלין את המן עצמו הנקרא לחם מן השמים אלא הפסולת שהיה נשאר מן המן אחר שטחנו אותו ברחיים, והיה טעמו כטעם לשד השמן ולא יותר, אשר אז נקרא לחם הקלוקל המקולקל, כי אחר שהוציאו ממנו שמנו ודובשו, היו נותנין לנו הפסולת המקולקל, באופן כי לחם גמור לא היינו אוכלין כלל, אלא לחם הקלוקל שהוא הפסולת, אשר לא היה משתנה לטעמים רבים מתוק ומר וחמוץ, אלא לשד השמן, ואין דבר שנפש האדם קצה בו כמו מי שמתמיד לאכול דברים שמנים וז"ש ונפשינו קצה

ואמרו כי אין לחם וכו' עם היות שקר שעדיין המן יורד להם וגם בארה של מרים כבר חזרה בזכות משה וגם שהל"ל וגופינו קצה שהיא האוכל ואין הנפש אוכלת וגם דהל"ל בלחם הקל ולא הקלוקל ועוד כי שקר דברו שהי' המן משתנה לכל לטעמים שרצו ואם כמשז"ל שאמרו וכי יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא עתיד מן זה לנפח במעינו וכו' והנה זה היה בסוף ארבעים שנה וכבר הורגלו בכך, והענין שאם חשיב לנו שהרי גם ישראל מתו כולם במדבר ואינכם טובים מהם ומה זה שאמרו למות במדבר לז"א כי אין לחם וכו' כלומר אף אם בני ישראל מתו במדבר היו שבעים מכל טוב כנ"ל כי המן היה משתנה להם לכמה טעמים משא"כ אנחנו הערב רב שלא היו אוכלין את המן עצמו הנקרא לחם מן השמים אלא הפסולת שהיה נשאר מן המן אחר שטחנו אותו ברחיים כמ"ש ז"ל על שטו העם ולקטו והי' טעמו כטעם לשד השמן ולא יותר אשר אז נקרא לחם הקלוקל המקולקל כי אחר שהוציאו ממנו שמנו ודובשו היו נותנין לנו הפסול' המקולקל באופן כי לחם גמור לא היינו אוכלין כלל אלא לחם הקלוקל שהוא הפסולת אשר לא היה משתנה לטעמים רבים מתוק ומר וחמוץ אלא לשד השמן ואין

דבר שנפש האדם קצה בו כמו מי שמתמיד לאכול דברים שמנים וז"ש ונפשינו קצה וכו' ועיין מה שבארנו בפסוק כתפוח בעצי היער דבר נחמד.

פב.

אחרי מות מרים לא חזרה הבאר כבתחילה להשקות גם הערב רב, רק את ישראל הנקראים עדה, ואת בעירם גם כן ומקניהם, וזה הוא שאמרו הערב רב "ואין מים", כלומר לנו, כי לישראל יש מים

ומ"ש ואין מים יובן במה שבארנו בפסוק ותשת העדה ובעירם כי אחרי מות מרים לא חזרה הבאר כבתחילה להשקות גם הערב רב רק את ישראל הנקראים עדה ואת בעירם ג"כ ומקניהם וז"ש ואין מים כלומר לנו כי לישראל יש מים וגם יתבאר עוד זה היטב לקמן בפסוק ומשם בארה.

פג.

הערב רב שהיה התערובות הרע שנתערב מעת שחטא אדם הראשון, היה על ידי זוהמת הנחש שהטיל בחוה, ושם נתערבה בנפש הטוב של משה רבינו ע"ה, ועל כן עתה היה העונש שלהם על ידי שילוח הנחשים השרפים לנשכם וליפרע מהם, כיון שלא רצו להתקן מאותה הזוהמת של הנחש הקדמוני

ונודע כי הערב רב שהיה התערובות הרע שנתערב מעת שחטא אדם הראשון כנ"ל היה ע"י זוהמת הנחש שהטיל בחוה ושם נתערבה בנפש הטוב של משה רבינו ע"ה וע"כ עתה היה העונש שלהם ע"י שילוח הנחשים השרפים לנשכם וליפרע מהם כיון שלא רצו להתקן מאותה הזוהמת של הנחש הקדמוני.

פד.

זה עצמו היה הסיבה למה השי"ת לא היה ברצונו להעלותם, כי עדיין לא היה ראויים להתקן – שם הוי"ה המולך על ישראל, הוא אשר שלח בהם את הנחשים, כי שם אלקים המולך על גויים, הוא אשר הוציאם ממצרים, והוא אשר השתדל לתקנם, ולא יחפוץ להמיתם, ואז גמר השי"ת בדעתו לכלותם שם במדבר – כל אותם הערב רב שהם עם רב מתו ונכרתו מתוך בני ישראל, ונשארו בני ישראל לבדם, ואז הוברר כל הסיגים ונשארו ישראל לבד כסף צרוף ונכנסו לבדם לארץ ואין זר אתם כי הערב רב לא הי' עדיין זמנם להתקן

ולא די זה אלא שאדרבה אמרו למשה למה העליתנו ממצרים לתקן אותנו כי זה עצמו הי' הסיבה למה השי"ת לא היה ברצונו להעלותם כי עדיין לא היה ראויים להתקן משא"כ בשאר הנסיונות כקרח ומרגלים וכיוצא כי עתה תלונתם העקרית היתה למה העליתנו וכו', והנה שם הוי"ה המולך על ישראל הוא אשר שלח בהם את הנחשים כי שם אלקים המולך על גויים הוא אשר הוציאם ממצרים והוא אשר השתדל לתקנם ולא יחפוץ להמיתם אע"פ שמה שנתרעמו הי' לנגדו כנ"ל על וידבר העם באלקים וכו'. וז"ש וישלח ה' בעם ולא אלקים אעפ"י שהם לא דברו אלא כנגד אלקים ואז גמר השי"ת בדעתו לכלותם שם במדבר וז"ש וימת עם רב מישראל כי הנה היה ראוי שיכתב וימת עם רב ותו לא או וימותו רבים מישראל אבל הכוונה שכל אותם הערב רב שהם עם רב מתו ונכרתו מתוך בני ישראל ונשארו בני ישראל לבדם וכמו שבארנו בפסוק ויגר מואב מפני העם כי רב כי הם הם הנקראים דרך סתם עם רב ואז הוברר כל הסיגים ונשארו ישראל לבד כסף צרוף ונכנסו לבדם לארץ ואין זר אתם כי הערב רב לא הי' עדיין זמנם להתקן כנ"ל.

פה.

"וחמושים יצאו בני ישראל ממצרים", כי ישראל לא היה בערך הערב רב אלא אחד מחמשים – "עם רב מישראל", עם שהיו רב וגדול יותר מישראל

גם ירמוז על משז"ל על וחמושים יצאו בני ישראל ממצרים כי ישראל לא היה בערך הערב רב אלא אחד מחמשים וז"ש עם רב מישראל ר"ל עם שהיו רב וגדול יותר מישראל.

פו.

וימת אותו העם, הנאחזין במשה רבן של ישראל, כי הי' סיגים נשמתו

או ירצה וימת אותו העם הנאחזין במשה רבן של ישראל כנ"ל כי הי' סיגים נשמתו.

פז.

כל הקלקלות שנמשכו לישראל במדבר היו עבורם – עדיין לא היה זמנם נתקן כלל, המיתם במדבר כדי שיכנסו ישראל לארץ, לקיים מן הסיגים, ולא יכנסו עמהם להחטיאם גם בארץ, ועל אותה שעה הוא אומר "כולך יפה רעייתי ומום אין בך", ואז הכירו הערב רב, כי קצתם אותם שכבר היו ראויים להתקן הכירו את חטאם והתודו את עונם, ואמרו חטאנו כי דברנו וכו', אבל אותם שלא יכלו להתקן, מתו אז כולם, והמתוקנים הכירו כי גם שחטאו בדברים נגד שם אלקים, הנה חטאם עולה יותר למעלה עד שם הוי"ה אשר הוא שלח בהם את הנחשים, כי עתה ידענו כי כוונתך טובה תמיד עלינו לתקננו, לפי שאנו מן עירוב זוהמת נחש העליון שהטיל בחוה, וראיה לזה כי לכן שלח בנו את הנחשים, לכן

העיקר הוא כי יסיר הנחש הפרטי העליון ההוא אשר הוא מזל ושר על כל אלו הנחשים הנושכים אותנו, וכשיוסר הוא מקטריגו העליון וגם יוסר הזוהמא שהטיל בנו, ובכן נהיה נקיים ומתוקנים, וממילא יוסרו הנחשים התחתונים

ובאלו הנ' פירושים יתורץ למה בכל מקום נתפרש שיעור המתים ולא בכאן אך הענין כי כאן מתו כולם ולא הוצרך לבאר מספרם כי אין הכוונה אלא להודיע כי בראותו יתברך כי כל הקלקלות שנמשכו לישראל במדבר היו עבורם ולא עוד אלא שעדיין לא היה זמנם נתקן כלל המיתם במדבר כדי שיכנסו ישראל לארץ לקיים מן הסיגים ולא יכנסו עמהם להחטיאם גם בארץ ועל אותה שעה הוא אומר כולך יפה רעייתי ומום אין בך, ואז הכירו הערב רב כי קצתם אותם שכבר היו ראויים להתקן הכירו את חטאם והתודו את עונם ואמרו חטאנו כי דברנו וכו' אבל אותם שלא יכלו להתקן מתו אז כולם והמתוקנים הכירוו כי גם שחטאו בדברים נגד שם אלקים הנה חטאם עולה יותר למעלה עד שם הוי"ה אשר הוא שלח בהם את הנחשים וז"ש כי דברנו בה' ובך ולא אמרו כי דברנו באלקים ובך בכתוב מלעלה וידבר העם באלקים ובמשה כי ראו עתה כי שם הוי"ה רצה של שם הוי"ה גם חטאנו בך כי עתה ידענו כי כוונתך טובה תמיד עלינו לתקננו לפי שאנו מן עירוב זוהמת נחש העליון שהטיל בחוה וראיה לזה כי לכן שלח בנו את הנחשים כנ"ל ולכן העיקר הוא כי יסיר הנחש הפרטי העליון ההוא אשר הוא מזל ושר על כל אלו הנחשים הנושכים אותנו וכשיוסר הוא מקטריגו העליון וגם יוסר הזוהמא שהטיל בנו כנ"ל ובכן נהיה נקיים ומתוקנים וממילא יוסרו הנחשים התחתונים וז"א את הנחש ולא את הנחשים וגם להיותו עליון אשר בשמים אמר מעלינו ואם כוונתם על הנחש תחתוני היו אומרים ויסר מבינינו או ממנו.

פח.

כראות השם יתברך את אלו הנשארים מהערב רב שהתוודו ושבו בתשובה, וכבר הגיע זמנם ליתקן, אז אמר למשה עשה לך שרף להנאתך ולטובתך, כי אלו הערב רב הנשארים הלא הם מחלק נשמתך, ובהיותם מתוקנים יש לך תועלת גדול לך

וכראות השם יתברך את אלו הנשארים מהערב רב שהתוודו ושבו בתשובה וכבר הגיע זמנם ליתקן אז אמר למשה עשה לך שרף להנאתך ולטובתך כי אלו הערב רב הנשארים הלא הם מחלק נשמתך ובהיותם מתוקנים יש לך תועלת גדול לך.

פט.

בראשונה היו חושבין שכיוון ששרשה מזוהמת הנחש העליון אין להם חלק בהשי"ת אלקי ישראל, והיו רוצין לעבוד אל הנחש העליון אשר הוא חלקו הנקרא אלקים אחרים, ולכן השי"ת להרוס דעתם הזו הנפסדת, יד הנחשים השרפים היתה בהם להומם ולאבדם, ועל כן ידעו כי השי"ת מלכותו בכל משלה, והיו מביטין אל הנחש העליון השורש שלהם, וגם היו מסתכלין כלפי מעלה, להורות כי הנחש אלהיהם תחת השי"ת הוא נכנע ומעשה ידיו הוא, אין זולתו יתברך בשמים ובארץ, ועל ידי כך היו מתרפאים

והנה רבותינו ז"ל הקשו וכי נחש ממית ומחיה אלא בזמן שישראל היו מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים לבם לאביהם שבשמים וכו' ועדיין קשה כי הרי הפסוק צווח ואומר כנגדם והביט אל נחש הנחושת וחי אבל הענין הוא כי בראשונה היו חושבין שכיוון ששרשה מזוהמת הנחש העליון אין להם חלק בהשי"ת אלקי ישראל והיו רוצין לעבוד אל הנחש העליון אשר הוא חלקו הנקרא אלקים אחרים ולכן השי"ת להרום דעתם הזו הנפסדת יד הנחשים השרפים היתה בהם להומם ולאבדם

וע"כ ידעו כי השי"ת מלכותו בכל משלה. והיו מביטין אל הנחש העליון השרש שלהם וגם היו מסתכלין כלפי מעלה להורות כי הנחש אלהיהם תחת השי"ת הוא נכנע ומעשה ידיו הוא. אין זולתו י"ת בשמים ובארץ וע"י כך היו מתרפאים.

צ.

אחר שהערב רב האלו הנשארים שבו בתשובה ונתקנו, רצה ה' להכניסם תחת כנפי השכינה בענין כל הנסים הנעשים לישראל, וליתן להם ממימי הבאר אשר הם מים קדושים במעשה נסים

והנה אחר שהערב רב האלו הנשארים שבו בתשובה כנ"ל ונתקנו רצה ה' להכניסם תחת כנפי השכינה בענין כל הנסים הנעשים לישראל וליתן להם ממימי הבאר אשר הם מים קדושים במעשה נסים כנודע וז"ש ומשם בארה וכו'.

צא.

"ומשם בארה", ומשם, רצה לומר מן הענין הזה אשר שבו הערב רב בתשובה, משם זכו שנמשך להם הבאר, ולכן נקרא בארה לשון נקיבה, כי עד עתה היתה מכונסת ולא היתה מוציאה תולדותיה רק לבני ישראל, ועתה ילדה כדוגמת הנקיבה שמגלה תולדותיה ומוציאה לחוץ, להשקות גם את הערב רב

ויש להעיר בזה איך אומר ומשם בארה והרי זה ארבעים שנה שניתן להם בפ' בשלח בצאתם ממצרים וגם כפל אומרו הוא הבאר. וגם אומרו בארה לשון נקבה מה ענינו ובפרט כי בתחילה אמר בארה ואח"כ באר ומה שדרשו רז"ל במקום אחר כי הא' בסוף חיבה במקום למ"ד

בראשה לא שייך הכא. גם מה סמיכת אז ישיר ישראל וכו' אחר פסוק אסוף את העם וכו' גם מהו ואתנה להם ולמי יתננה אלא להם גם מה היא כוונת עלי באר ענו לה. והענין ומשם ר"ל מן הענין הזה אשר שבו הערב רב בתשובה משם זכו שנמשך להם הבאר ולכן נקרא בארה לשון נקבה כי עד עתה היתה מכונסת ולא היתה מוציאה תולדותיה רק לבני ישראל ועתה ילדה כדוגמת הנקבה שמגלה תולדותיה ומוציאה לחוץ להשקות גם את הערב רב.

צב.

הוא הבאר אשר אמר ה' למשה אסוף את העם הם הערב רב, ואתנה להם גם כן מים, ומשם בארה לבחינת הערב רב, כי לבחינת ישראל, כבר משעת מיתת מרים חזרה להם הבאר לישראל בלבד – כיוון שכן הוא, שעתה נתחדש נס אחר, והיא שהבאר הוציא עוד מימיו להשקות גם את הערב רב, לכך אז ישיר ישראל את השירה הזאת, רצה לומר באופן זה, והוא עלי באר ענו לה, שתעלי עוד את המים עד פיה, ותעשה נחל נובע מתפשט ברחובות פלוני מים, עד יפוצו מעיינותיה חוצה לענני כבוד אשר שם מושב הערב רב

ולפי שלא נטעה במשם בארה שר"ל כי עתה נחדש ענין הבאר בעצמו נזה חזר הכתוב לפרש הענין אומרו ומשם בארה כי פירושו היא כי הוא הבאר אשר אמר ה' למשה אסוף את העם הם הערב רב ואתנה להם ג"כ מים ובערך זה אמרתי ומשם בארה לבחינת הערב רב כי לבחינת ישראל כבר משעת מיתת מרים חזרה להם הבאר לישראל בלבד. וכיוון שכן הוא שעתה נתחדש נם אחר והיא שהבאר הוציא עוד מימיו להשקות גם את הערב רב לכך אז ישיר ישראל את השירה הזאת ר"ל באופן זה והא עלי באר ענו לה שתעלי עוד את המים עד פיה ותעשה נחל נובע מתפשט ברחובות פלוני מים עד יפוצו מעיינותיה חוצה לענני כבוד אשר שם מושב הערב רב.

צג.

"וממתנה נחליאל", מאחר שניתנה במתנה לישראל, והיתה בבחינת באר חפרוה בלבד לצורך ישראל בלבד, עתה נעשית "נחליאל", נחלים עצומים שנמשכו מהבאר ההיא, על פי השי"ת אל ישראל, להשקות גם הערב רב, וזה הענין נמשך עד שבאו לבמות והגי ונשקפה על פני הישימון, ושם נגנזה הבאר בימה של טבריא

ואלו על התחלת בריאת הבאר עצמם לא היו שוררים אלא הבראי או התגלי באר כיוון שהית' בריאה מחודשת לגמרי אבל עתה שאינה בריאה חדשה שוררו עלי באר וזהו מלת אז. וזהו שחזרו ואמרו באר חפרוה שרים כלומר אמנם מציאת הבאר עצמה לא נתחדש עתה כי הנה באר זה כבר לשעבר חפרוה שרים שהם משה ואהרן כי החפירה עצמה נעשית אז וממדבר מתנה מן העת הראשון שנכנסו אז למדבר סין בפ' בשלח מאז ניתנה להם במתנה בתחילת הארבעים שנה ומה שנתחדש עתה הוא כי וממתנה נחליאל מאחר שניתנה במתנה לישראל והיתה בבחינת באר חפרוה בלבד לצורך ישראל בלבד עתה נעשית נחליאל נחלים עצומים שנמשכו מהבאר ההיא ע"פ השי"ת אל ישראל להשקות גם הערב רב וזה הענין נמשך עד שבאו לבמות והגי ונשקפה על פני הישימון ושם נגנזה הבאר בימה של טבריא כנודע.

צד.

"את והב בסופה", דרשו חז"ל אלו התלמידי חכמים שבתחילה מתקוטטים זה עם זה על ההלכה, ואחר כך אהבה בסופה, והענין, כי למדו זה מכאן, כי כל המריבה שרבו הערב רב על משה בתחילה, חזרה להיותה אהבה בסופה, כי חזרו בתשובה, ונתקנו ונאהבו לפני השי"ת, ונתן להם ממימי הבאר, לפי שעל ידי המריבה הזו באו לידי היכר השגחתו יתברך, וחזרו בתשובה – וה"ב בגימטריא אהב"ה

ובזה יתבאר מאמרם ז"ל על את והב בסופה אלו התלמידי חכמים שבתחילה מתקוטטים זה עם זה על ההלכה ואח"כ אהבה בסופה והענין כי למדו זה מכאן כי כל המריבה שרבו הערב רב על משה בתחילה חזרה להיותה אהבה בסופה. כי חזרו בתשובה ונתקנו ונאהבו לפני השי"ת ונתן להם ממימי הבאר לפי שע"י המריבה הזו באו לידי היכר השגחתו ית' וחזרו בתשובה. ומזה למדו רז"ל כיוצא בזה כי בכל עסקי התורה הנמשלת לבאר מים חיים כל המריבות שת"ח מריבים עליה כדי להבין דבריה נמשכת להם אהבה בסופה אחר שהבינו ועמדו על תוכן אמיתות דבריהם ויצאו מימי באר התורה והשקום. ואמנם מה שהכריחם לפרש כן היא מפני שהל"ל את והב בסוף ר"ל את אשר ניתן להם בסוף הארבעים שנה ולכן דרשו כי אומרו והב בוא"ו לרמוז כי המתנה הזו הנקרא בלשון תרגום יהבותא היתה במציאת אהבה כי כן וה"ב בגימטרייא אהב"ה.

צה.

את והב "בסופה", ולא אמר בסוף, לפי שלא נטעה לאמר כי בתחלה הי' ח"ו ביניהם שנאה וקטרוג ולבסוף נשתנה משנאה לאהבה, אמנם לעולם היתה האהבה קיימת, אלא שבתחילה היתה מסותרת ולא נגלית, והיו הרואים חושבים

שהיה ח"ו שנאה, ואחר כך בסופה של האהבה נגלית איך שמתחילה ועד סוף אהבה היתה

וגם אמר בסופה ולא אמר בסוף לפי שלא נטעה לאמר כי בתחלה הי' ח"ו ביניהם שנאה וקטרוג ולבסוף נשתנה משנאה לאהבה אמנם לעולם היתה האהבה קיימת אלא שבתחילה היתה מסותרת ולא נגלית והיו הרואים חושבים שהיה ח"ו שנאה ואח"כ בסופה של האהבה הנ"ל נגלית איך שמתחילה ועד סוף אהבה היתה. והענין הזה ידרש בין כפי הפשט התורה במנין המריבה על מי באר שלא נחשוב כי ח"ו שנא ה' את עמו על דבר המריבה וכמו שראינו כי וימת עם רב מישראל כי אדרבה הוכיח סופו על תחילתו כי את אשר יאהב ה' יוכיח גם ידרש כפי הדרש שמדבר בענין התורה הנקראת באר מים חיים והודיענו כי אעפ"י שאצל ההמון נראה כי התנאים האמוראים מחולקין זע"ז אלו מתירין ואלו אוסרין ויחשבו כי זה שקר וזה אמת ושיש פירוד בתורה הודיענו שאינו כן אבל את והב בסופה כי כל כוונתם לברר וללבן ולהוציא מימי התורה לאמיתתן ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

צו.

בתחילת הבאר בתחילת הארבעים שנה היה הבאר עצום ומשקה את בני ישראל ואת הערב רב הנקראים עם סתם, ועתה במות מרים נתמעט קצת כחו במיתת מרים ולא נתחזק כבראשונה, ולא יצא רק להשקות את ישראל הנקראים עדה ולא את הערב רב, ואז צעקו הערב רב כאשר נסעו מהור ההר דרך ים סוף ואמרו למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים

או אפשר ידמה ענין אחר והוא כי הנה ג' מתנות ניתנו לישראל בזכות ג' אחין באר ומן וענני כבוד בזכות מרים משה אהרן ולכן בתחילת הבאר בתחילת הארבעים שנה אמר עבור לפני העם וקח אתך מזקני

ישראל וכתוב ויצאו ממנו מים ושתה העם להורות כי הבאר הי' עצום ומשקה את בני ישראל ואת הערב רב הנקראים עם סתם ועתה במות מרים חזרה הבאר גם הוא בזכות משה ולכן נתמעט קצת כחו במיתת מרים ולא נתחזק כבראשונה ולא יצא רק להשקות את ישראל הנקראים עדה ולא את הערב רב וז"ש והשקות את העדה ואת בעירם של מקנה ישראל ובא למעט שלא יצאו להשקות את הערב רב וכן בענין המעשה אמר ותשת העדה ובעירם ולא יותר כלומר ולא הערב רב ואז צעקו הערב רב כאשר נסעו מהור ההר דרך ים סוף ואמרו למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים כמו שנתבאר שם ועי"ש.

צז.

ת"ר אלף רגלי לבד מנשים וטף וערב רב וצאן ובקר

וישלח מלאך ויוציאנו זה משה ולא אמר וישלחני וכו'. או ירמוז כי הנה שלשה מיני ניזקין היו שם ואולי יתייראו מהם הא' הוא כי ס"ב ריבוא עם כחול הים מוכרח היא שיוקירו להם המזונות ליושבי הארץ, הב' היא יראה יותר גדולה אולי מידי עברם בארצו יחמדוהו ויקחוה מהם בהלחמם בהם, הג' הוא אולי אין להם כח וגבורה לקחת את ארץ כנען החזקה מידם ואז יחזרו יושבי כנען להלחם באדום על אשר הניחם עבור בגבולו ליכנס בארץ כנען והנה הם שלשים וא' מלכי כנען ומלך אדום יחידי לא ימלט מידם ולכן רצו לתת התנצלות בכלל דבריהם לשלשה ההיזקים הנ"ל העולים במחשבם, והתחילו בראשונה ודיחו אותה במ"ש מקדש כלומר אם תאמרו שבהכרח היא שת"ר אלף רגלי לבד מנשים וטף וערב רב וצאן ובקר בעוברם דרך ארץ אדום יזיקו להם מאוד מאוד לזה רמז באומרו מקדש כי שם נתפרסם בכל העולם ענין הסלע שהיא בארה של מרים הניתן להם שם והיו ספינות גדולות עוברים בנהרות היוצאים מן הבאר ההוא ואם אפי' המים שהם הפקר לכל היה ניתן להם על ידי נם מכל שכן שאר המזונות שאינם הפקר וז"ש

לא נשתה מי באר כלומר יען כי אפי' מי' שלנו בשפע ולא נצטרך אל באר שלכם ומכ"ש שאר דברים, וכנגד ההיזק השני וכו'.

פרשת בלק

ספר עץ הדעת טוב – פרשת בלק

צח.

"ויגר מואב", מואב לא נתיירא מפני בני ישראל, כי מואב אינה בכלל ארץ ישראל, רק נתייראו מפני הערב רב שאין להם חלק כלל בארץ כנען, אפשר שירצו לרשת את ארץ מואב להתיישב בה

וז"ש ויגר מואב וכו'. והענין כי לא נתייראו מפחד סתרים עליונים לדעת רצונו ית' במה שציווה אל תצר את מואב ע"ד שנסתכל בלק אבל המורא שלהם היא טבעית והיא מפני העם כי רב הוא. והענין כי ישראל הם אשר נצטוו אל תצר את מואב לפי אשר אליהם נתחלקה הארץ ונצטוו כי ארץ מואב אינה בכלל ארץ ישראל. אבל הערב רב שאין להם חלק כלל בארץ כנען אפשר שירצו לרשת את ארץ מואב להתיישב בה ולכך הם לא נצטוו באל תצר את מואב ומזה נתייראו מפני הערב רב.

צט.

"כי רב הוא", הערב רב הם רבים מישראל, כי בני ישראל היו רק א' מחמשים מהערב רב – עיקר יראת מואב הוא מפני הערב רב, וגם קצת יראה היה להם מפני בני ישראל – ערב רב לא במעשה נסים יכולים להלחם כמו ישראל, אלא

בזרוע בשר הם באים, ואם כן גם אנחנו מואב אתנו זרוע בשר כי גבורת מואב נפלאת היא

ואם תאמר שהם מועטים אינו כן אלא אדרבה רבים הם מישראל כמשז"ל על וחמושים עלו בני ישראל א' מחמשים מהערב רב. וז"ש כי רב הוא יותר מבני ישראל ומכ"ש יותר ממואב עצמם. ולכן עתה הזכיר מאוד כי עיקר יראת מואב הוא מפני הערב רב ואחר אשר נתייראו מטענה העקרית חזרו עוד לגור קצת ולא מאוד מפני בני ישראל וז"ש ויקץ מואב וכו' והענין כי הנה ערב רב לא במעשה נסים יכולים להלחם כמו ישראל אלא בזרוע בשר הם באים וא"כ גם אנחנו מואב אתנו זרוע בשר כי גבורת מואב נפלאת היא וכמ"ש בישעי'. ובירמיה והיו לך גבורי מואב וכו' שאנן מואב מנעוריו וכו' ולא עוד אלא שעשירים גדולים אנו ונשכיר את בני עמון אחינו ומלכי מדין הסמוכים אלינו ונוכל הם.

ק.

מואב חשבו, כי כראות בני ישראל כי מואב נלחמים עם הערב רב אשר לא נצטוו באל תצר את מואב, יבואו בני ישראל וילחמו גם הם ויעזרו את הערב רב, והנה בני ישראל בזרועו יתברך ובמעשה נסים הם באים, אז ויקץ מואב מפני בני ישראל

ואז חזרו לחשוב וראו ענין אחר והוא כי כראות בני ישראל כי מואב נלחמים עם הערב רב אשר לא נצטוו באל תצר את מואב יבואו בני ישראל וילחמו גם הם ויעזרו את הערב רב והנה בני ישראל בזרועו יתברך ובמעשה נסים הם באים אז ויקץ מואב מפני בני ישראל נמצא כי להיות עיקר של היראה מפני הערב רב נזכר בו מאוד אבל בבחינת היות מלחמתם זרוע בשר דרך טבע אמר ויגר, אבל בישראל שהיו נלחמים בעזרו ית' אמר ויקץ לשון קוצים ממש והוא גדול מן ויגר אבל בערך שישראל לא היו הם בעלי המריבה עצמם לא זכר מאוד.

קא.

היו להם שתי מלחמות, האחת טבעית עם הערב רב, והשנית דרך ניסים עם ישראל

אחר אשר נתיירא בלק ועמו מואב נתחברו עם זקני מדיין הם השרים הזקנים בעלי העצרה הנכונה אשר להם וז"ש זקני מדיין. להתייעץ אותם איך יעשו כי הנה להם שתי מלחמות האחת טבעית עם הערב רב והשנית דרך ניסים עם ישראנ כנ"ל. וז"ש ויאמר מואב אל זקני וכו' והכתוב עצמו בא לתרץ קושיות רז"ל והלא מואב ומדיין מעולם שונאים זה את זה. ותירץ ואמר ובלק בן צפור וכו' ירצה כי אז בעת ההיא מפני יראת מואב ומדין מפני בני ישראל הסכימו לעשות שלום ביניהם וכדי להתקשר בלב שלם המליכו עליהם את בלק שהוא הי' נסיך אחד מחמשה נסיכי מדיין כנודע ועי"כ שתי אומות אלו נעשו אומה אחת כי מלך א' לשניהם כנ"ל ועתה ר"ל אחר שעשו שלום ביניהם ונתחברו לאומה אחת ומלך אחד עליהם. א"כ עתה שאנחנו אומה אחת נמצא כי ישראל ילחכו את כל סביבותינו אנחנו ואתם כי כולנו עם א' והרעה נוגעת לכולנו א"כ צריך שאנחנו שנינו נבקש עצה מה נעשה כי הרעה שוה לכולנו וז"ש עתה ילחכו.

או ירצה רמז מלת עתה אל הנ"ל כי אע"פ שכבר נצטוו אל תצר את מואב כבר הכרחנו העניין כי אין זה אלא לפי שעה אבל עתה מכאן ואילך ילחכו הקהל וכו'.

קב.

אנו יראין על ענין המזונות, כי כל הערב רב שהם כפליים מישראל וגם מקניהם, ומוכרח הוא שיתפשטו בארצינו לבקש מזונות, ולא ישאירו לנו מחיה, כלחוך השור שאין בלחיכתו סימן ברכה

ונתנו ג"כ טעם לדבריהם ואמרו ילחכו הקהל וכו' ירצה אין אנו חוששין נמלחמה כי כבר נצטוו אל תצר את מואב אבל אנו יראין על ענין המזונות כי עדיין לא נכנסו לארץ כנען ואין ארץ האמורי לבדה סובלת לכולם והנה הם עם רב כחול הים הם ונשיהם ובניהם וטפם ומקניהם. וכל הערב רב שהם כפליים מישראל וגם מקניהם ומוכרח הוא שיתפשטו בארצינו לבקש מזונות ולא ישאירו לנו מחיה כלחוך השור שאין בלחיכתו סימן ברכה כמשז"ל.

קג.

אף על פי שאין יראתם אלא מן הערב רב שלא נטלו חלק בארץ ויבקשו לקחת את ארצינו, עם כל זה יראים אנו כי גם ישראל לא נצטוו אלא שהם עצמם לא ירשו את ארץ מואב, אבל אם הערב רב יבואו לרשתה ותכבד יד מואב עליהם, יבואו בני ישראל ויעזרום – ילחכו הקהל, קאי על בני ישראל, כי קהל גרים לא איקרי קהל, והנה הם באים בדרך נס, ומהם אנו מתייראים, לא מן הערב רב שנלחמים דרך טבעי

ולהורות כי אין יראתה מן המלחמה לא המשילם לאריה הגבור שבחיות אלא אל שור הלוחך המזונות בלבד ואינו הורג נפשות כמו האריה. או ירצה במה שאמרנו לעיל כי אע"פ שאין יראתם אלא מן הערב רב שלא נטלו חלק בארץ ויבקשו לקחת את ארצינו עכ"ז יראים אנו כי גם ישראל לא נצטוו אלא שהם עצמם לא ירשו את ארץ

מואב אבל אם הערב רב יבואו לרשתה ותכבד יד מואב עליהם יבואו בני ישראל ויעזרום וז"ש ילחכו הקהל הם בני ישראל כמ"ש לפני קהל עדת ישראל וכמשז"ל קהל גרים לא איקרי קהל והנה הם באים בדרך נם ומהם אנו מתייראים לא מן הערב רב שנלחמים דרך טבעי, אז עלתה הסכמת עצתם כי ראוי לחוש לשתי הסיבות הנ"ל כי לסיבת הטבעית כבר נתחברו יחד שתי אומות גדולות האלו מואב ומדין אם לסיבת עליונות שברו את בלעם לקללם שלא בדרך טבע ואז וישלח מלאכים וכו' ורמז בזה אל שתי עניינים הנ"ל הא' הוא כי נתחברו יחד שתי האומות כאומה אחת בלב אחד כאיש אחד וז"ש וישלח בלשון יחיד ולא אמר וישלחו ובפרט כפי מ"ש אח"כ וילכו זקני מואב וזקני מדין.

קד.

בהיות ישראל יושבים בשטים בהשקט, קפץ עליהם רוגז בסיבת הערב רב, כי הערב רב לבדם, הם אשר החלו לזנות את בנות מואב, ולהם קראו לאכול מזבחי אלהיהן, והם אשר אכלו וישתחוו – "קשים גרים לישראל כספחת" נאמר על הערב רב, אשר בהתחברם עמהם החטיאום

או נבאר עם ההקדמה הידועה שסתם העם הם הערב רב ובפרט בהיותם סמוכים למלת ישראל וסיפר כי בהיות ישראל יושבים בשטים בהשקט קפץ עליהם רוגז בסיבת הערב רב כי הלא ויחל העם לשון התחלה כי הערב רב לבדם הם אשר החלו לזנות את בנות מואב. ולהם קראו לאכול מזבחי אלהיהן, והם אשר אכלו וישתחוו וזהו שחזר ואמר ויאכל העם למעוטי ישראל ונודע כי קשים גרים לישראל כספחת נאמר על הערב רב אשר בהתחברם עמהם החטיאום ואמנם העם הם התחילו כמ"ש ויחל העם ואח"כ ויצמד ישראל וכו'. ואין הכוונה שנתחברו לבעל פעור כי זה עון פלילי להיותם חיבור אחד הם והע"ז אבל ויצמד ישראל עם העם הנ"ל לחטוא עמהם אך לא לגמרי בענין

הזנות אף לא בענין כל העבודות זרות רק לבעל פעור בלבד ע"ד שפירשנו לעיל כי חשבו שלא היו חוטאים בכך ועכ"ז ויחר אף ה' בישראל יען כי פעור עבודתו המיוחדת לו בכך ע"ד שקראה אל האיש הנ"ל במדרש רז"ל.

קה.

אז ציווה משה שיקח את כל "ראשי העם" אותם שהעיזו פניהם להתחיל לחטוא, כי המון הערב רב היו יראים לחטוא, ועל ידי מיתת "ראשי הערב רב" שוב חרון אף ה' מישראל אשר לא חטאו ממש

אז ציווה משה שיקח את כל ראשי העם אותם שהעיזו פניהם להתחיל לחטוא כי המון הערב רב היו יראים לחטוא והוקע אותם יען כי זנו וגם עבדו עבודה זרה משא"כ בישראל וע"י מיתת ראשי הערב רב ישוב חרון אף ה' מישראל אשר לא חטאו ממש.

קו.

לא יעשה המשפט הזה רק על ידי שופטי ישראל, כי אין להערב רב שופטים בפני עצמם – אחר זה איש מבני ישראל עצמו בא וחטא עם המדיינית, ואז רפו ידי משה והעדה, כי ישראל ממש חטאו בזנות כמו הערב רב, והמה בוכים, כי אין תקנה במה שיוקע את הערב רב לבד, ואז וירא פנחס וכו'

ואמנם לא יעשה המשפט הזה רק ע"י שופטי ישראל כי אין להערב רב שופטים בפ"ע, ולכן ויאמר משה אל שופטי ישראל הרגו איש את אנשיו ר"ל כי הערב רב היו סביב ישראל ואותם אשר היו כנגד מחנה ראובן נקראו אנשי ראובן וכיוצא בזה. ואותם הרגו יען כי הם נצמדים עם ישראל והחטיאו' בבעל פעור. והנה אח"ז איש מבני ישראל

עצמו בא וחטא עם המדיינית ואז רפו ידי משה והעדה כי ישראל ממש חטאו בזנות כמו הערב רב והמה בוכים כי אין תקנה במה שיוקע את הערב רב לבד, ואז וירא פנחם וכו'.

קז.

הערב רב עצמם תלה הנגף בהם, אמנם ראשיהם ציווה משה להרגם במיתת בית דין, יען חטאו גם הם בזנות ובעבודה זרה, אמנם עוונם גדול מנשוא להיותם ראשים, ודלת העם ימשכו אחריהם, ולכן הוקע אותם במיתת ב"ד

גם נוכל לפרש כי הערב רב עצמם תלה הנגף בהם אמנם ראשיהם ציווה משה להרגם במיתת ב"ד יען חטאו גם הם בזנות ובע"ז אמנם עוונם גדול מנשוא להיותם ראשים ודלת העם ימשכו אחריהם ולכן הוקע אותם במיתת ב"ד. וכפי זה אומרו ותעצר המגפה ירצה כי אחר שהוחל הנגף בערב רב נעצרה מלבא גם בישראל.

קח.

כל אלו המתים במגפה היו ערב רב ולא ישראל

ואח"כ חזר לספר מדלת העם הערב רב המתים במגפה ואמר כי היו ארבעה ועשרים אלף. והיא ע"ד שאמר בספר הזוהר שכל אלו המתים במגפה היו ערב רב ולא ישראל.

קט.

בא בלעם לתת עוד סיבה אחרת שאינו יכול לקללם, ואמר כי הן העם הזה לבדד ישכון מוקפים בעניני כבוד לבדם, ואפילו ערב רב הנקראים גויים הנלוים אתם ונתגיירו עמהם לא

יתחשב עמהם, כי המה חוץ לענני כבוד, וכיוון שהם מוקפים ענני כבוד, מי יכול למנות זרע יעקב שהם רבים כעפר ארץ, כדי להטיל בהם עין הרע לשרות עליהם הקללה

או ירצה כנודע כי אין עין הרע שולט לקלל עד אשר יראה בעיניו אותם כמ"ש וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו, כדי להפיל ולהשליט בהם עינו הרע שתום העין ותהי עליו על ישראל רוח אלקים לכסותם בכנפיו לבל יסתכל בהם כנזכר בספר הזוהר, וג"כ צריך מנין ומספר כמ"ש ולא יהי' בהם נגף בפקוד אותם. ובא בלעם לתת עוד סיבה אחרת שאינו יכול לקללם. ואמר כי הן העם הזה לבדד ישכון. מוקפים בענני כבוד לבדם ואפי' ערב רב הנקראים גויים הנלוים אתם ונתגיירו עמהם לא יתחשב עמהם. כי המה חוץ לענני כבוד כנודע. וכיוון שהם מוקפים ענני כבוד מי יכול למנות זרע יעקב שהם רבים כעפר ארץ כדי להטיל בהם עין הרע לשרות עליהם הקללה.

קי.

"לא איש אל ויכזב" וכו', בכל ימי עולם לא נמצא כענין שני אנשים שהא' עשה את עצמו אלוה, והוא יש"ו הנוצרי, והשני עשה עצמו נביא, והוא של הישמעאלים, וחידשו דתות חזקות קיימות לעולם, וכל העולם נתחלק לשתי אמונות אלו בלבד, ובלעם נתנבא עליהם תחלה – ביש"ו כולם מודים שהוא איש ילוד אשת מרים, אבל אינו בן אדם, אלא מאליו נולד, ואדם לא ידעה – צפה בלעם שעתיד איש אחד להטעות הבריות ולומר שהוא אל וכו'

לא איש אל ויכזב וכו' בכל ימי עולם לא נמצא כענין שני אנשים שהא' עשה א"ע אלוה והוא יש"ו הנוצרי והשני עשה עצמו נביא והוא של הישמעאלים וחידשו דתות חזקות קיימות לעולם וכל העולם נתחלק לשתי אמונות אלו בלבד ובלעם נתנבא עליהם תחלה. וכנגד הראשון אמר כי הנה איש ילוד אשה הי' ואי אפשר שאיש יהי' אל ואם הוא אומר

שהוא אל דעו כי ויכזב. ולכן אל תטעו אחריו, וכנגד השני שהודה שהוא בן אדם ואינו אל אמנם עשה עצמו נביא מחדש דתות גם זה שקר וסופו להתנחם ממה שעשה. והנה בישו"ו כולם מודים שהוא איש ילוד אשת מרים אבל אינו בן אדם אלא מאליו נולד ואדם לא ידעה לכן אמר כי אעפ"י שאמר שאינו בן אדם עכ"ז הרי אמר שהוא איש וא"כ אי אפשר שהאיש יהי' אל. אבל בהישמעאלים שלא די שהודה שהוא איש אלא כי גם בן אדם הוא ולזה קראו בן אדם. והנה ההיא ר"ל אם ח"ו יש"ו הי' הוא האל בעצמו איך מה שאמר לא יעשה וכן אם אינו הוא האל רק שהוא נביא שדיבר אליו האל איך לא יקימנה וז"ש ודיבר ולא יקימנה. והנה רז"ל בתנחומא אפשר שרמזו זה בפרשת בלק וז"ל לא איש אל לפי שצפה בלעם שעתיד איש א' להטעות הבריות ולומר שהוא אל וכו' ואמנם אני הוספתי לקח ובארתי שארית הפסוק כפי דרך רז"ל כאשר אתה הראת לדעת ואחר שהתנבא על שני אלה התנבא על ביאת המשיח.

פרשת פנחס

ספר עץ הדעת טוב – פרשת פנחס

קיא.

"ויחל העם לזנות", כי הערב רב הם שחטאו בזנות ובעבודה זרה, אבל ישראל לא חטאו רק בעבודה זרה, אמנם אחר כך כשבא זמרי בן סלוא וחטא גם הוא בזנות, אז נתחייבו כל ישראל כלייה ח"ו – בתחלה היחל הנגף בעם, הם הערב רב, וחשב השי"ת לכלות גם את ישראל ח"ו בעון זמרי שהיה ישראל, והשיב את חמתי מעל בני ישראל בעבור פנחס, ולא כילה אותם באחרונה, אחר שכבר ההתחלה היתה בעם

וביאר גודל פעולתו אשר בשבילה זכה למתנה הזאת ואמר השיב את חמתי וכו' ע"ד שבארנו בסוף פרשת בלק על ויחל העם לזנות כי הערב רב הם שחטאו בזנות ובע"ז אבל ישראל לא חטאו רק בע"ז. האמנם להיותה פעור שעבודתה דרך בזיון אין כאן כ"כ חומר כי יכולין היו לאמר אדרבה לטובה נתכוונו אמנם אח"כ כשבא זמרי בן סלוא וחטא גם הוא בזנות. אז נתחייבו כל ישראל כלייה ח"ו לשתי סיבות הנ"ל זנות ופעור ולכן בתחלה היחל הנגף בעם הם הערב רב וחשב השי"ת לכלות גם את ישראל ח"ו בעון זמרי שהי' ישראל והשיב את חמתי מעל בני ישראל בעבור פנחם ולא כילה אותם באחרונה אחר שכבר ההתחלה היתה בעם וז"ש ולא כליתי וכו'.

קיב.

הערב רב לבדם חטאו

ושם איש ישראל וכו' כפי הדרך השני שביארנו כי הערב רב לבדם חטאו לזה בא הכתוב לפרסם ולהודיע כי שם איש ישראל הא'

לבדו המוכה הוא אשר הכה את המדיינית אך בפני עצמו במכת הנגף לא מת אחד מהם כלל.

ספר
הערב רב
וכל המסתעף
חלק י"ג
על פי ספרים הקדושים
שער מאמרי רשב"י
ליקוטי תורה
משנת חסידים
לרבינו האריז"ל

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי
הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"
* * *
מנחם אב תשס"ד לפ"ק
עיה"ק ירושלים תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק י"ג
על פי כתבי רבינו הקדוש האר"י ז"ל

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אוסף ענקי כעין זה עדיין לא
ראה אור הדפוס עד היום הזה
ועבשיו באחרית הימים נתגלה
האור הגדול הזה לאור החזיון
הנורא שנתגלה אצל הכותל
המערבי שריד בית מקדשינו
בחודש ניסן דהאי שתא שנת
תשם"ד לפ"ק.

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מכתבי רבינו האר"י הקדוש ז"ל

שער מאמרי רשב"י להאריז"ל פרשת משפטים .....ז

שער מאמרי רשב"י – פרשת משפטים .....ז

א. הערב רב רצו לתת אחיזה אל הקליפות אף גם בנקודת הטיבור מכנגדה בצד האחורים ולהתאחז אף בבינה .....ז

ב. הערב רב עשו העגלים בסוד אחור באחור דוגמת הקדושה – לפי שהערב רב מבחינת קין, לכך אמרו "אלה אלהיך ישראל" לרמוז אל אותיות אל"ה של שם אלהים, ועם כל זה היו רוצים להמשיך אליו גם בחינת הב"ל – ראשי תיבות של 'דע שׂור קׂונהו וׂחמור הוא ישק'ו, וארז"ל שהערב רב היו מנשקין את העגל.....ז

ספר לקוטי תורה להאריז"ל פרשת בראשית .....י

ספר לקוטי תורה – פרשת בראשית.....י

ג. ראוי היה משה שיזכה למלאך, אך שגרם החטא בעבור ערבונות ערב רב שהיה רוצה לתקנם ולא תקנם – וחנוך לא היה רוצה לתקן דורו, כי קודם מתן תורה לא היו ערבים זה בזה – אליהו לא רצה בערבות, והיה מקנא ורוצה להורגם, ונסתלק מערבות, ונכנס תחתיו אלישע .....י

ספר לקוטי תורה להאריז"ל פרשת מקץ.....יא

ספר לקוטי תורה – פרשת מקץ ..... יא

ד. אותן ק"ל שנה שהיו ישראל במצרים קודם לידת משה רבינו ע"ה, היה להציל אותן נצוצי קרי של אדם הראשון, לכן נידונו בעבודה קשה כדי לצרפן וללבנן – ניצוצים אלו באו תחלה בדור המבול ודור הפלגה, וגם הם חטאו בעון האדם והיו משחיתין את זרעם כנודע – אותן ניצוצים שהיו בני בניהם של אדם אשר יצאו בדור המבול, היו בסוד מצרים שמל יוסף להחזירם אל הקדושה בסוד ברית העליון לפי שיצאו משם בסוד קרי כמו שכתוב "ואת העם העביר לערים מקצה גבול מצרים", כי אלו שהעביר יוסף הם אותן שמל וטלטלם לצרפם וללבנם ואלו הם הערב רב – יעקב אבינו היה גם כן מגייר גרים, וכל אלו היו נוהגין מנהג ישראל – וגם ערב רב עלה אתם, הם סוד הערב רב שתנערבו ניצוצין דקדושה במצרים, לכן רצה משה להעלותם, אך הקב"ה ראה שהנה עדיין לא היו מתוקנין וראויין, ולא היה רוצה להוציאן עדיין, אמנם ב' מינים היו, ואלו נקראים ערב רב, ויש ערב

קטן כנזכר בזוהר פרשת תשא שאית ערב רב ואית ערב זעיר, ואלו הם הערב רב שיצאו מדעת העליון הנקרא רב ולא מצד היסוד הנקרא קטן – לכן ער"ב ר"ב גימטריא דע"ת..... יא

ספר לקוטי תורה להאריז"ל פרשת שמות ..... יג

ספר לקוטי תורה – פרשת שמות ..... יג

ה. סוד דורו של משה נקרא דור דעה, כי כולם מסוד הדעת, וכנגדם ער"ב ר"ב הם מסוד הדעת שבקליפה, כל זה הוא אותן ניצוצין של אדם הראשון באותן ק"ל שנה, ועדיין לא היו מתוקנים, ומשה היה רוצה להוציאם קודם זמנם ולתקנם תיכף, ובשביל אלו היה הגלות של מצרים בסוד הדעת העליון – ערב רב כולם מסוד הדעת, לכן תמצא כי ער"ב ר"ב גי' דעת – משה עצמו יקום אח"ר כך ויתגלגל בימים הללו בדרא בתראה בערב רב עצמו – וקם העם הזה וזנה הוא הערב רב – אשר בא שמ"ה אותיות מש"ה, כי משה יתגלגל בתוכם, כי כולם בסוד דעת, אמנם סוד הגלגול הזה הוא סוד נעלם – אין לך דור שמשה אינו בתוכו להשלים הדור ההוא, גם דור המדבר יחזרו בדורינו זה להתגלגל בדרא בתרא – ובזה תבין כי רוב אנשי דוריני נשותיהם מושלות עליהם, לפי שהיו בזמן העגל ונתנו הנזמים לעגל והנשים לא רצו לכן הם מושלות עליהם, נמצא כי בדור הזה הוא גלגול דור המדבר והערב רב גם כן ומשה בתוך כולם .....יג

ספר לקוטי תורה – פרשת ויקהל ..... יד

ספר לקוטי תורה – פרשת ויקהל ..... יד

ו. ער"ב ר"ב גי' דע"ת לפי שהיו ג"כ מבחי' דעת והן מן הסיגים שבו, וגם לפי שהם חטאו בעגל בהקהל שנאמר ויקהל העם אל אהרן הוצרך הקהל אחר לתקנם דכתיב ויקהל משה, ולפי שחטאו באלה שאמרו אלה אלהיך ישראל כנגדו שבא לתקן, אמר אלה הדברים ..... יד

ז. שעשו העגל הוצרך משה להקהילם ולאספן אליו לחזור לשורשם שיהיו נכללין בו על עון ויקהלו על אהרן ולהאיר בהם אור הקדושה להסיר מעליהם טומאת העגל וז"ש את כל עדת שהיו מסוד הדעת. והנה ער"ב ר"ב גי' דע"ת לפי שהיו ג"כ מבחי' דעת והן מן הסיגים שבו, וגם לפי שהם חטאו בעגל בהקהל שנאמר ויקהל העם אל אהרן הוצרך הקהל אחר לתקנם דכתיב ויקהל משה, ולפי שחטאו באלה שאמרו אלה אלהיך ישראל כנגדו שבא לתקן אמר אלה הדברים ולפי שהמודה בע"א ככופר בכל התורה כולה [צוה] לתקן ב' דברים שהם שקולין ככל התוה כולו ענין שבת שהשומר שבת שקול ככל התורה כולו וכן עשיית המשכן, והנה התחיל ואמר ששת ימים תעשה

מלאכה שיעשו המשכן ו' ימים לכן אמר לשון צווי שהזהירם בזה על מלאכת משכן ואמר תעשה ולא תעשה שהיא תיעשה מעצמ' כמו והבית בהבנותו ובזה וביום השביעי יהיה לכם קודש כיון דאתם מקודשים גם בימי החול במעשה המשכן בשבת ודאי יהיה לכם קודש תוספות קדושה ונשמה יתירה. ..... יד

ספר משנת חסידים.....טז

ספר משנת חסידים – מסכת יעקב פרק ב'..... טז

ח. משני צדי יעקב יוצאים שני הארות כדרך הארות המטות, מימינו סוד ערב רב, ומשמאלו עשו אחיו.....טז

ספר משנת חסידים – מסכת סדר ליל פסח פרק י' ..... טז

ט. ויוציאנ"ו ה' ממצרי"ם, מאחר שנתקננו, וגם ערב רב, והם אותם שהכריח יוסף למול והתחילו להתקן, יצאו עמהם, אלא שלא היה תיקונם נגמר עדיין, ולפיכך חזרו לסורם במדבר בעון העגל .....טז

❀ שער מאמרי רשב"י להאריז"ל ❀

שער מאמרי רשב"י – פרשת משפטים

א.

הערב רב רצו לתת אחיזה אל הקליפות אף גם בנקודת הטיבור מכנגדה בצד האחורים ולהתאחז אף בבינה

להיות כי אותו הדור שיצאו ממצרים היו מבחינת הבינה עלמא דאתי כי הנה לסיבה זו לא נכנסו לארץ אבל מתו במדבר כמבואר במקומו ולכן רצו הערב רב אשר ביניהם לתת אחיזה אל הקליפות אף גם בנקודת הטיבור מכנגדה בצד האחורים ולהתאחז אף בבינה.

ב.

הערב רב עשו העגלים בסוד אחור באחור דוגמת הקדושה – לפי שהערב רב מבחינת קין, לכך אמרו "אלה אלהיך ישראל" לרמוז אל אותיות אל"ה של שם אלהים, ועם כל זה היו רוצים להמשיך אליו גם בחינת הב"ל – ראשי תיבות של י'דע ש'ור ק'ונהו ו'חמור הוא ישק"ו, וארז"ל שהערב רב היו מנשקין את העגל

ולכן גם הערב רב עשו העגלים בסוד אחור באחור דוגמת הקדושה ומ"ש עשה לנו אלהים הוא כי משם אלהים הוא אחיזת כל הקליפות כמבואר אצלנו בסוד תיקון הגאוה והליצנות וע"ש. גם צריך שתדע כי סוד שם אלהים הוא ה' אותיות מנצפ"ך שהם בחינת ה' הגבורות הנודעות. ושתי אותיות מ"י הם בחינת הב"ל בן אדם הראשון והוא סוד מי אסף רוח בחפניו כי הוא סוד החוטם האוסף ומקבץ כל החמש גבורות למקומם ושם מתבסמין ונמתקים לפי שכולם חוזרים

ועולים בחוטם בסוד גבורה אחת בלבד בבינה. וזהו סוד פסוק וכבם האוסף את אפר הפרה כי היא הבינה האוספת אשר היא בסוד החוטם האוספת את הרוח לתוכה ומה שהיו בתחילה ה׳ גבורות שהם סוד פרה שרוצה לומר פ״ר ה׳ שהם ה׳ אותיות מנצפ״ך העולים פ״ר חזרו עתה להתאחד ונעשו אחד וזהו לשון אפ״ר רוצה לו׳ פ״ר א׳. לפי שכולן נכללו עתה כאחד בסוד החוטם ושם נתבסמו. וג׳ אותיות א׳לה הם בחינת קין בן אדם הראשון וסודם א׳ הוא הזרוע אשר משם בחינת קי״ן כנודע אצלינו. ול׳ היא היד וה׳ הם חמש אצבעות היד. ולפי שהערב רב מבחי׳ קין לכך אמרו אלה אלהיך ישראל לרמוז אל אותיות אל״ה של שם אלהים ועכ״ז היו רוצים להמשיך אליו גם בחינת הב״ל. שהוא בחינת הבל היוצא מן החוטם והפה וזמש״ה זובחי אדם עגלים ישקון כי סוד הנשיקה היא בפה וכן ר״ת של י׳דע ש׳ור ק׳ונהו ו׳חמור הוא י׳שקו וארז״ל שהערב רב היו מנשקין את העגל. וענין נשיקה זו היתה כונתם להוריד אליו הבל הדינין והגבורות של הפה ושל החוטם כנז׳ אצלנו (ע״ג) לקמן ד׳ בסוד קי״ן והב״ל איך מתחלקים בענין החמש׳ גבורות וזה לוקח שתיהם. וזה שלש הנשארים ואם היו ח״ו יכולין להמשיכם היה העולם אבד לפי שהיו הדינין והקליפות מגיעין עד הבינה אבל לא עלה בידם רק ג׳ גבורות אלה לבד. אלא שעכ״ז בכח שתי גבורות הפה והחוטם הנרמזים במ״י של אלהים מהם עשו את העגל.

וזהו סוד שם הקדוש יל״י שהוא בגמטריא מי ונרמז בר״ת י׳שראל ל׳א י׳דע וזהו מ״ש רז״ל כי היה שם הקדוש חקוק על טס של זהב שהעלה בו משה לארונו של יוסף. והשליכוהו לכור הזהב ויצא העגל הזה והוא סוד השם הנז׳. וזכור ענין זה כי שם הזה של יל״י הוא בחי׳ שתי הגבורות הנז׳ של החוטם ושל הפה שהם ב׳ אותיות מי של אלהים. והרי נתבאר ענין העגל שעשו ישראל שהיה בבחינת אחור באחור בלבד כדמיון הקדושה כקוף בפני אדם וכאשר בא שלמה ובנה בית המקדש החזירם פנים בפנים לז״א ונוקביה דקדושה וכשבא ירבעם אח״ך רצה להחזיר גם הקלי׳ פנים בפנים ולנסור את שני העגלים ועשאם שנים. ואת

האחד נתן בבית אל והאחד נתן בדן. ואמנם לא עלה הדבר בידו להחזירם פנים בפנים בחבור ממש. אמנם אחר שנסרם לשנים נשארו בפירודא ולא אתחברו אפין באפין וזהו סוד הנחשא דפרח באוירא היא סוד הקליפה אשר רוצה להתדמות אל הקדושה כקוף בפני אדם והתחילה להיותם שארי בחיבורא. רוצה לומר שאני רוצה לומר בחיבור אחד בסוד אחור באחור. אבל כאשר ננסרו ונפרדו לא עלה בידם להתחבר אפין באפין. אבל נשארו נפרדין לשנים ולא נתחברו עוד וזמ"ש וסיים בפירודא. כי אם ח"ו (ד"ש די"ט ע"א) היו מתחברים אפין באפין היה העולם חרב. ועתה נבאר הדבר הזה גם בתחילת ברייתו של עולם כי הנה בתחיל' היו הקליפו' מחוברין אחור באחור דוגמת הקדוש' וכאשר בא ע"ש אשר אז ננסרו דכר ונוקבא של הקדוש' כדי שיוכלו להתחבר אח"כ ביום שבת עצמו להזדווג אפין באפין ולא בחול. ננסרו גם זכר ונוקבא של הקליפות. ובבא יום שבת דמעשה בראשית חזרו ז"א ונוקביה דקדושה אפין באפין ונזדווגו יחד אבל הקליפה שאין לה אחיזה ביום השבת לא יכלה לחזור פנים בפנים. ונשארו זעיר ונוקביה דקליפה ננסרין ונפרדים זה מזה ולא אתחברו פנים בפנים (א"ש וזהו סוד מ"ש הכתוב בפסוק מזמור שיר ליום השבת כו' יתפרדו כל פועלי און) נמצא כי הקדושה עם שבאמצע היה פירודה שהיא הנסירה. אמנם שארי בתחי' בחיבורא בהיותם אחור באחור וגם בסיום סיים בחיבורא והוחזרו אפין באפין בחיבור גמור. ונמצא כי הפירוד שבאמצע היה בתכלית החיבור האחרון המעולה. אבל הקלי' שארי בחיבורא בבחינת אחור באחור. ואח"כ ננסרו ונשארה בסיומא בפירודא כי עוד לא הוחזרה אפין באפין.

❀ ספר לקוטי תורה להאריז"ל ❀

פרשת בראשית

ספר לקוטי תורה – פרשת בראשית

ג.

ראוי היה משה שיזכה למלאך, אך שגרם החטא בעבור ערבונות ערב רב שהיה רוצה לתקנם ולא תקנם – וחנוך לא היה רוצה לתקן דורו, כי קודם מתן תורה לא היו ערבים זה בזה – אליהו לא רצה בערבות, והיה מקנא ורוצה להורגם, ונסתלק מערבות, ונכנס תחתיו אלישע

ויתהלך. דע כי כשמת חנוך, היה יותר גבוה ממדרגת משה, כי הוא רבו של משה, והוא מלאך זגזנא"ל. וגם כי הוא השיג חיה, ומשה נשמה, אך משיח ישיג יחידה. וראוי היה משה שיזכה למלאך, אך שגרם החטא, בעבור ערבונות ערב רב, שהיה רוצה לתקנם ולא תקנם, וחנוך לא היה רוצה לתקן דורו, כי קודם מתן תורה לא היו ערבים זה בזה. אך אליהו לא רצה בערבות, והיה מקנא, ורוצה להורגם, ונסתלק מערבות, ונכנם תחתיו אלישע.

פרשת מקץ

ספר לקוטי תורה – פרשת מקץ

ד.

אותן ק"ל שנה שהיו ישראל במצרים קודם לידת משה רבינו ע"ה, היה להציל אותן נצוצי קרי של אדם הראשון, לכן נידונו בעבודה קשה כדי לצרפן וללבנן – ניצוצים אלו באו תחלה בדור המבול ודור הפלגה, וגם הם חטאו בעון האדם והיו משחיתין את זרעם כנודע – אותן ניצוצים שהיו בני בניהם של אדם אשר יצאו בדור המבול, היו בסוד מצרים שמל יוסף להחזירם אל הקדושה בסוד ברית העליון לפי שיצאו משם בסוד קרי כמו שכתוב "ואת העם העביר לערים מקצה גבול מצרים", כי אלו שהעביר יוסף הם אותן שמל וטלטלם לצרפם וללבנם ואלו הם הערב רב – יעקב אבינו היה גם כן מגייר גרים, וכל אלו היו נוהגין מנהג ישראל – וגם ערב רב עלה אתם, הם סוד הערב רב שתנערבו ניצוצין דקדושה במצרים, לכן רצה משה להעלותם, אך הקב"ה ראה שהנה עדיין לא היו מתוקנין וראויין, ולא היה רוצה להוציאן עדיין, אמנם ב' מינים היו, ואלו נקראים ערב רב, ויש ערב קטן כנזכר בזוהר פרשת תשא שאית ערב רב ואית ערב זעיר, ואלו הם הערב רב שיצאו מדעת העליון הנקרא רב ולא מצד היסוד הנקרא קטן – לכן ער"ב ר"ב גימטריא דע"ת

לבן אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, ארז"ל שמל אותם יוסף, סוד הדבר דע כי כבר הודעתיך כי אותן ק"ל שנה שהיו ישראל במצרים קודם לידת מרע"ה היה להציל אותן נצוצי קרי של אדם הראשון לכן נידונו בעבודה קשה כדי לצרפן וללבנן, גם הודעתיך כי נצוצים אלו באו תחלה בדור המבול ודור הפלגה וגם הם חטאו בעון האדם והיו משחיתין את זרעם כנודע והנה אותן נצוצי' שהיו בניבניהם של אדם אשר יצאו בדר המבול היו בסוד מצרים שמל יוסף להחזירם

אל הקדושה בסוד ברית העליון לפי שיצאו משם בסוד קרי וז"ש ואת העם העביר לערים מקצה גבול מצרים כי אלו שהעביר יוסף הם אותן שמל וטלטלם לצרפם וללבנם ואלו הם הערב רב וז"ש הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו כי מתחלה אמר עם בני ישראל ואח"כ אמר ויקוצו מפני בני ישראל וסוד הענין כי הלא (כבר) [עברים] היו אותן שנמולו והיו בעריהן נוהגין מנהג ישראל וגם יעקב ארז"ל שהי' במצרים מגייר גרים וכל אלו היו נוהגין מנהג ישראל אמנם ראה פרעה את אלו הנקרא עם בנ"י [ואינם ישראל] עצמן וזהו הנה עם בני ישראל וכו' וזהו ויאמר אל עמו וכו' [כי גם] אלו היו מצרים אלא שלא היו עמו של פרעה אלא עם בני ישראל לכן אמר ויאמר אל עמו אל המצרים האחרים שלא היו עם בני ישראל ואח"כ ויקוצו מפני בנ"י שהם ישראל עצמן ובזה תבין קצת טעם למה גלו ישראל למצרים הכל בשביל ניצוצות אלו שקלט' ערות מצרים והבן, וז"ש וגם ערב רב עלה אתם כי אלו הם סוד הערב רב שתנערבו ניצוצין דקדושה במצרים לכן רצה משה להעלותם אך הקב"ה ראה שהנה עדיין לא היו מתוקנין וראויין ולא היה רוצה להוציאן עדיין אמנם ב' מינים היו ואלו נקראים ערב רב ויש ערב קטן בנזכר בזוהר פ' תשא שאית ערב רב ואית ערב זעיר כנזכר בזוהר בסוד בין הערבים ואלו הם הערב רב שיצאו מדעת העליון הנקרא רב ולא מצד היסוד הנקרא קטן לכן ער"ב ר"ב גי' דע"ת ואלו הם שחטאו וקצצו למעלה בסוד עם קשה עורף שבפ' עקב ע"ש בסוד ד' דאח"ד.

פרשת שמות

ספר לקוטי תורה – פרשת שמות

ה.

סוד דורו של משה נקרא דור דעה, כי כולם מסוד הדעת, וכנגדם ער״ב ר״ב הם מסוד הדעת שבקליפה, כל זה הוא אותן ניצוצין של אדם הראשון באותן ק״ל שנה, ועדיין לא היו מתוקנים, ומשה היה רוצה להוציאם קודם זמנם ולתקנם תיכף, ובשביל אלו היה הגלות של מצרים בסוד הדעת העליון – ערב רב כולם מסוד הדעת, לכן תמצא כי ער״ב ר״ב גי׳ דעת – משה עצמו יקום אח״ר כך ויתגלגל בימים הללו בדרא בתראה בערב רב עצמו – וקם העם הזה וזנה הוא הערב רב – אשר בא שמ״ה אותיות מש״ה, כי משה יתגלגל בתוכם, כי כולם בסוד דעת, אמנם סוד הגלגול הזה הוא סוד נעלם – אין לך דור שמשה אינו בתוכו להשלים הדור ההוא, גם דור המדבר יחזרו בדורינו זה להתגלגל בדרא בתרא – ובזה תבין כי רוב אנשי דוריני נשותיהם מושלות עליהם, לפי שהיו בזמן העגל ונתנו הנזמים לעגל והנשים לא רצו לכן הם מושלות עליהם, נמצא כי בדור הזה הוא גלגול דור המדבר והערב רב גם כן ומשה בתוך כולם

ולהשלים הענין דע כי כבר ידעת איך ארז״ל לא קם נביא בישראל כמשה אבל בא״ה קם ומנו בלעם כי משה ובלעם הם סוד הדעת זה בקדושה וזה בטומאה ותחלה נתערבו טו״ר ע״י חטא הבל ואח״כ נתקנו ויצא משה טוב לבדו וזהו ותרא אותו כי טוב ונפרד ממנו בלעם השקול כמשה בדעת של טומאה וזה שהי׳ מתפאר ויודע דעת עילון. אמנם בסוד דורו של משה נקרא דור דעה כי כולם מסוד הדעת וכנגדם ער״ב ר״ב הם מסוד הדעת שבקליפה כי כ״ז הוא אותן ניצוצין של אדם הראשון באותן ק״ל שנה כמ״ש במ״א, ועדיין לא היו מתוקנים ומשה

היה רוצה להוציאם קודם זמנם ולתקנם תיכף ובשביל אלו היה הגלות של מצרים בסוד הדעת העליון כמבואר לעיל בסוד רד״ו שנה כי ישראל והע״ר כולם מסוד הדעת לכן תמצא כי ער״ב ר״ב גי׳ דעת. גם עם זה תבין מ״ש פי׳ וילך הנך שוכב עם אבותיך וקם והנה הוא א׳ מן המקראות שאין להם הכרע פי׳ כי מלת וקם תוכל לחזור על שלפניו ועל שלאחריו והכל אמת והוא כי משה עצמו יקום אח״כ ויתגלגל בימים הללו בדרא בתראה בערב רב עצמו וזהו וקם העם הזה וזנה שהוא הע״ר וזהו אשר בא שמ״ה אותיות מש״ה כי משה יתגלגל בתוכם כמ״ש כי כולם בסוד דעת, אמנם סוד הגלגול הזה הוא סוד נעלם והענין כי אין לך דור שמשה אינו בתוכו להשלים הדור ההוא גם דור המדבר יחזרו בדורינו זה להתגלגל בדרא בתרא. ובזה תבין כי רוב אנשי דוריני נשותיהם מושלות עליהם לפי שהיו בזמן העגל ונתנו הנזמים לעגל והנשים לא רצו לכן הם מושלות עליהם נמצא כי בדור הזה הוא גלגול דור המדבר והע״ר ג״כ ומשה בתוך כולם.

פרשת ויקהל

ספר לקוטי תורה – פרשת ויקהל

ו.

ער״ב ר״ב גי׳ דע״ת לפי שהיו ג״כ מבחי׳ דעת והן מן הסיגים שבו, וגם לפי שהם חטאו בעגל בהקהל שנאמר ויקהל העם אל אהרן הוצרך הקהל אחר לתקנם דכתיב ויקהל משה, ולפי שחטאו באלה שאמרו אלה אלהיך ישראל כנגדו שבא לתקן, אמר אלה הדברים

ולפי שעשו העגל הוצרך משה להקהילם ולאספן אליו לחזור לשורשם שיהיו נכללין בו על עון ויקהלו על אהרן ולהאיר בהם

אור הקדושה להסיר מעליהם טומאת העגל וז"ש את כל עדת שהיו מסוד הדעת. והנה ער"ב ר"ב גי' דע"ת לפי שהיו ג"כ מבחי' דעת והן מן הסיגים שבו, וגם לפי שהם חטאו בעגל בהקהל שנאמר ויקהל העם אל אהרן הוצרך הקהל אחר לתקנם דכתיב ויקהל משה, ולפי שחטאו באלה שאמרו אלה אלהיך ישראל כנגדו שבא לתקן אמר אלה הדברים ולפי שהמודה בע"א ככופר בכל התורה כולה [צוה] לתקן ב' דברים שהם שקולין ככל התוה כולו ענין שבת שהשומר שבת שקול ככל התורה כולו וכן עשיית המשכן, והנה התחיל ואמר ששת ימים תעשה מלאכה שיעשו המשכן ו' ימים לכן אמר לשון צווי שהזהירם בזה על מלאכת משכן ואמר תעשה ולא תעשה שהיא תיעשה מעצמ' כמו והבית בהבנותו ובזה וביום השביעי יהיה לכם קודש כיון דאתם מקודשים גם בימי החול במעשה המשכן בשבת ודאי יהיה לכם קודש תוספות קדושה ונשמה יתירה.

ספר משנת חסידים

ספר משנת חסידים – מסכת יעקב פרק ב'

ז.

משני צדי יעקב יוצאים שני הארות כדרך הארות המטות, מימינו סוד ערב רב, ומשמאלו עשו אחיו

ג. וארבע מוחין אלו האירו בו בסוד תפילין כי בלטו במצחו בכח הכאת קוצא דשערי דז"א באחורי נצח והוד דז"א עצמו שמעביר אורו דרך שם בעורף יעקב שלפניהם ונכנם ומכה במוחין שבגלגלת שלו ומציא הארתם לחוץ ונתפשטו גם בגופו כדרך שנכנסו ונתפשטו בז"א ומשני צדי יעקב יוצאים שני הארות כדרך הארות המטות מימינו סוד ערב רב ומשמאלו עשו אחיו.

ספר משנת חסידים – מסכת סדר ליל פסח פרק י'

ח.

ויוציאנ"ו ה' ממצרי"ם, מאחר שנתקננו, וגם ערב רב, והם אותם שהכריח יוסף למול והתחילו להתקן, יצאו עמהם, אלא שלא היה תיקונם נגמר עדיין, ולפיכך חזרו לסורם במדבר בעון העגל

ה. ויוציאנ"ו ה' ממצרי"ם מאחר שנתקננו וגם ערב רב והם אותם שהכריח יוסף למול והתחילו להתקן יצאו עמהם אלא שלא היה תקונם נגמר עדיין ולפיכך חזרו לסורם במדבר בעון העגל.

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק י"ד

על פי ספר הקדוש

מגלה עמוקות

על התורה

להמקובל האלקי מורינו

רבי נתן נטע שפירא זיע"א

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

יומא דהילולא דילי', י"ג אב תשס"ד לפ"ק

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק י"ד
על פי ספה"ק מגלה עמוקות על התורה
להמקובל האלקי מורינו רבי נתן נטע שפירא זיע"א

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט) **: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית)**:**

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשון ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אוסף ענקי כעין זה עדיין לא
ראה אור הדפוס עד היום הזה
ועכשיו באחרית הימים נתגלה
האור הגדול הזה לאור החזיון
הנורא שנתגלה אצל הכותל
המערבי שריד בית מקדשינו
בחודש ניסן דהאי שתא שנת
תשם"ד לפ"ק.

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

הצדיק המקובל האלקי קדוש ונורא, מרנא ורבנא קודש קדשים בעל מקובל גדול ונורא מן הקדמונים בקש"ת מורינו רבי נתן נטע שפירא זצ"ל זי"ע ועבי"א אב"ד ור"מ דק"ק קראקא המעטירה (בימי רבינו הב"ח זלל"ה) בהגה"ק מו"ה שלמה זצ"ל, מגלה לנו סודות נוראים ונפלאים בספרו הקדוש מגלה עמוקות, מה שקיבל מפי אליהו הנביא זכור לטוב (פנחם זה אליהו המקנא קנאה גדולה לאלקים) בעניני ה"ערב רב"!

יו"ל לרגל יומא דהילולא קדישא שלו שחל ביום שבת קודש ואתחנן-נחמו, י"ג לחודש מנחם אב דהאי שתא שנת ה' אלפים תשס"ד לפ"ג

כה נחקק על מציבתו:

פה נטמן איש אלקי קדוש מן הקדמונים. מגלה עמוקות רזין ומטמונים. הוא שאומרים עליו שדיבר אתו אליהו פנים אל פנים. הגאון אב"ד ור"מ מו"ה נתן נטע בן מו"ה שלמה שפירא זצ"ל. נפטר ביום ד' י"ג אב שצ"ג לפ"ק תנצב"ה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שליותו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מספר הקדוש מגלה עמוקות על התורה

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת תולדות.....טו

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת תולדות ..... טו

א. וערב רב באמצע סימנם סער ויניקותם מן ה' אחרונה הרי סערה .....טו

ב. בשעת מנחה מתעורר מדת הדין, כי פנה יום כי ינטו צללי ערב, לכן צריך ליזהר ביותר בתפלת מנחה כמו שאמר יעקב מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו, עבור עשו שבא שולטן דידיה בסוד וירא העם כי בשש, באה שעה שית שעתין בתראין דיומא, בסוד ערב רב.....טו

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת וישלח.....טז

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת וישלח ..... טז

ג. תפילת המנחה צריכין אנו ליזהר בה יותר, לפי שהיא שלוחה עבור מדתו של יצחק שיונק ממנה עשו, כמו שכתוב: אוי נא לנו כי פנה יום כי ינטו צללי ערב, לכן וירא העם כי באו שש, והגיע ערב רב זמן יניקת החיצונים – והנה גם הוא אחרינו, תפילת ערבית שתיקן יעקב כו' – תפילת שחרית כי הבוקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם, ברון יחד ככבי בקר, אז ויריעו כל המקטרגים.....טז

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת ויגש .....יז

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת ויגש ..... יז

ד. ערב רב עלה אתם, רפ"ח ניצוצות שהעלו ממצרים מנין ר"ב – כי ירדו לשבור ב"ר – ערב ר"ב – מנין רב עלה אתם – ויוסף ישית ידו על עיניך, כי יוסף הורד למצרים לשבור ב"ר, שהוא צדיק אוכל לשובע נפשו, לתקן הנפשות – גם עלה, ג"ם ערב רב עלה.....יז

ה. ק"ל שנה של יעקב אבינו, כנגד ק"ל שנים שהוליד אדם הראשון רוחין שדין ולילין – כשנולד משה אז כלו ופסקו כולם – יעקב אמר לבניו רדו שמה ונחיה משם ולא נמות, לבא בקדושה ולא בקליפה, שרגליה יורדת מות – רדו שמ"ה אותיות משה, כי מן רדו צריך לנכות כל פ' שנה של משה, שאז הי' הנשמות מסיטרא דטוב, נשארין רק ק"ל שנה, כנגד ק"ל שנה של אדה"ר שהוליד שידים, ואח"כ הוליד שת בדמותו ובצלמו כן לאחר ק"ל שנה שהיו במצרים נשארו פ' שנה של משה שהוא דמות ש"ת – שופריה דיעקב, "שפרה מלשון תיקון", מעין שופריה דאדה"ר – פרעה שידע זה, אמר כל

טוב ארץ מצרים לכם הוא – ואותם הנשמות מל יוסף במצרים כדי לצרף וללבן אותם – וניצוצות אלו באו בדור המבול ובדור הפלגה, גם הם חטאו בעון זה שהשחיתו זרעם – ויוסף ברית העליון הכנים והחזיר אותם לקדושה זה סוד ואת העם העביר יוסף לערים מקצה גבול מצרים, אלו שהעביר יוסף הם אותם שמל וטלטלם לצרפם וללבנם, ואלו הם ערב רב, זה שאמר יעקב רב עוד יוסף בני חי, שיוסף החיה בברית מילה ערב רב שמל אותם, ולפי שארץ מצרים ערות הארץ ויוסף סוד ברית לכן גלו לשם, וע"י יוסף ניתקן הכל..... יח

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת וארא..... כ

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת וארא ..... כ

ו. לפי שאהרן בא מטוב של קין, לכן הוצרך הקב"ה לעשות נם במטה של אהרן, "מהרסיך ומחרביך ממך יצאו", זה הסוד של "ויקהילו העם אל אהרן", שהם ערב רב בנוי דקין, והשיב למשה: "אתה ידעת את העם כי ברע הוא", שהם ניתלין ברע של קין, והוא מטוב של קין, לכן באו אליו....כ

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת בא.....כא

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בא.....כא

ז. גם ערב רב עלה אתם, מחלוקת במכילתא כמה היו הערב רב, חד אמר: "ק"ך רבוא", וחד אמר: "ר"ם רבוא", וחד אמר: "ש"ם רבוא" – מפרש המחלוקת בדרך הפשט, ובדרך הקבלה – לפי שמשה רזא דעמודא דאמצעיתא דמקנן ביצירה, לכן הערב רב מחיליה קא אתיין ..... כא

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת תרומה ..... כב

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת תרומה .....כב

ח. "ועשו לי מקדש ושכן-ת"י בתוכם", הרי ארר"ט בגימ' ת"י ומתרגמינן טורי דמלטטיא ובכל דבר הקדוש מתדבקות הקליפה, ז"ש ועשו לי מקדש ושכן ת"י, שהוא רזא דארר"ט בתוכם, כי הקב"ה צוה לעשות מתחילה המשכן עם ערב רב מאת כל איש שיהיה מוחא וקליפה ביה ..... כב

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת ויקרא.....כג

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת ויקרא ..... כג

ט. נחלק אדם לאחר אכילת עץ הדעת טוב ורע, לתרין בנין, קין והבל, קין מסיטרא דרע, הבל מסיטרא דטוב, ומהם נתערבו כל הנשמות שבעולם, ונתערב טוב ברע, ורע בטוב – ויקר אל משה, כל הנשמות שהם סוד אור

יקר שהם הנשמות בכלל, נתגלה אל משה, בסוד א' זעירא, שסוד א' היא נחלקת י"ו למטה י"ו למעלה, שהם סוד זעיר, שיורדין בו הנשמות בתרין חילוקין אלו דהיינו י"ו למעלה הם נשמות מסיטר' דטוב הם מצד הבל, ואח"כ ו"י למטה, תכה זה אל זה ו"פ י"ו הרי קין, נמצא שרמוזים בכאן כל הנשמות שיוצאים מתרין סטרין ..... כג

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת תזריע..... כד

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת תזריע ..... כד

י. "מרור" על שם ו' דאתפרש מן ה', ודא גרים לון וימררו את חייהם, איהו מרור, קראן לי מרה כי המר שדי לי, יוד מן שדי רשימו דברית דיהיב משה בערב רב, בגין דא נחית משה מן דרגא ..... כד

יא. אמר רבן גמליאל כל מי שלא אמר ג' דברים הללו בפסח דייקא לא יצא ידי חובתו, על חטאו של אדם הראשון קאמר, ג' טיפין אלו שקלקל אדה"ר, לתקן קין ותאומתו ב', וב' תאומות של הבל הרי שלש, ואדה"ר ב' טיפין דיליה לא אצלחו קין והבל, רק אחר כך הוליד שת בדמותו ובצלמו – אברהם, טיפ"ה (בגימטריא) א"ב-המו"ן, נפיק מיניה פסולת ישמעאל – יצח"ק בגימטריא ב' פעמים טיפ"ה, נפיק מניה עשו – אבל יעק"ב עם סל"ם בגימטריא ג' פעמים טיפה, הצליח, שהיה איש תם בלי פסולת..... כה

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת קדושים..... כו

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת קדושים .....כו

יב. ענין ירידת נשמה לזה העולם לתקן גוף של מעלה, לכן אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, זה שכתוב: "אלקים מושיב יחידים" בזה העולם, כדי לגאול כל הנשמות ההולכים ערטילאין – יציאת נשמות מן העולם, כדמיון יציאת מצרים, להעלות ניצוצות הנידחות, בסוד: וירא יעקב כי יש שבר מאנין תבירין במצרים, רדו שמה להעלותם, וכן היה שגם ערב רב עלה עמהם – כן הצדיק, מוריד שאול ויעל ניצוצות עמו – במות כהן גדול, הולך ההורג נפש בשגגה לעירו, כי אז מעלה כל מארי דדינא עמו כל הנשמות .. כו

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת בהר..... כז

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בהר ..... כז

יג. וישבתם לבטח בארצכם, אותיות ח"ט לא היו בשבטים, עד שבא עכן ומעל בחרם חטא ישראל – אע"פ שגם בעגל אמר משה "אנא חטא העם הזה", על ערב רב קאמר, אבל על ישראל לא כתיב, אח"כ בימי שלמה נתהפכו אתוון וישבו ב"טח, אח"כ טח מראות עיניהם ענין תרין אתוון ..... כז

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת בחוקותי .....כח

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בחקותי .....כח

יד. יעקב בגין דלא הוה ביה פסולת, כתוב בזרעו בגלות: "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב", ואתמר בצאת הגאולה: "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר", לא תערבון בהו ערבוביא הגיורים, בשביל זה אין מקבלין גרים לעתיד לבוא, דעל זרע יעקב כתיב "גפן ממצרים תסיע", מה גפן לא מקבל הרכבה ממין אחר, כן זרעו היו שומרים אות ברית, ולא מקבלין הרכבה ממין אחר – דפסולת דאברהם גרם לישמעאל, ופסולת דיצחק גרם לעשו, דאשתעבידו לבנוהי בסוף בגלות..... כח

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת שלח .....כט

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת שלח לך .....כט

טו. במדבר הזה יתמו ושם ימותו, ומשה וס' רבוא שלו אסתלקו לעילא מעלמא דלעילא אינון, וכל אלה שמתו היו מן ערב רב, כמו שכתוב "ויהי המתים", הידועים, שבחייהם קרוים מתים..... כט

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת קרח .....ל

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת קרח..... ל

טז. "והנה פרח מטה אהרן לבית לוי", סוד פר"ח הוא סוד רפ"ח ניצוצות – משה כשהוציא ישראל ממצרים העלה ר"ב ניצוצות – כי מתחלה היה מוטל על יוסף הצדיק שירד למצרים לשבור בר, זה שכתוב: "רב עוד יוסף בני חי", ועל' אמר פרעה הן עם בני ישראל ר"ב ועצום ממנו, שיעלו רב ניצוצות, הבה נתחכמ' ל"ו, פן ירבה מילוי למ"ד ו"ו על פ"ו ניצוצות הנשארות שעלה משה אל האלקים לתקן אלו פ"ו ניצוצות, ונוסף גם הוא, גם ערב רב עלו אתם, גם את זה לעומת זה, ב' פעמים ג"ם בגימטריא אלהי"ם, אח"כ בא משה 'ויקח' את עצמות יוסף להעלות הנשארות – ועל זה היה מחלוקתו של קרח, "רב לכם", אתם חושבין שאתם העליתם הניצוצות, שאינו כן, כי כל העדה כ"לם ק"דושים ר"ת ק"ך, אלקים השיב: "המעט מכם", אם יש כח בכם לכסם ולהמתיק קי"ט מנין מע"ט, כמו שכתוב אצל משה "ותחסרהו מע"ט מאלקים", רב לכם בני לוי, ר"ל הלא אין כח בכם להעלות קי"ט צירופי אלקים שהוא מע"ט, וא"כ איך יעלה על דעתיכם שאתם יש כח בידכם להעלות רב ניצוצות – קרית מלך ר"ב, על רב ניצוצות, אלקים בארמנותיה נודע למשנ"ב, בגימטריא משה, שהוא היה אי"ש אלקים, וביסם והמתיק כל הניצוצות, והנה פר"ח מטה אהרן, פרח במילואו פ"א רי"ש ח"ת, בגימטריא

מטטרו"ן ש"ר הפני"ם שהוא סוד מ"טה א"הרן ל"בית ל"וי, ראשי תיבות בגימטריא מיכא"ל, ולפי שקרח היה קין, עליו איתמר שא"ת פני רשע לא טוב, הלא אם תטיב שאת, ונרמז בס"ת רפ"ח, פ"א רי"ש ח"ת, שאם תאמר כי קרח גלגול שלו קין דשרקו ויחרקו חרק עליו שר של גיהנם, שכי"ו – בוטח בעשרו הוא יפול נאמר על קרח וכעלה צדיקים יפרחו, ועל סוד רפ"ח צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח..... ל

יז. לפי שרצה קרח להיות מלך ולהיות למעלה ראש, היה מן הבלועים עד תהום למטה, ולפי שרצה להיות כהן גדול, כי היה בכור, לכן היה מן השרופים – קרח לא טיפש היה, ומטועני הארון היה, התרעם על משה ואהרן שכל התלאות והרפתקאות דעדו עלייהו דישראל בא מן הערב רב, והנה התרעם על שגרמו להם עגל, כי משה גרם בלקחו ערב רב, זה שאמר הקב"ה כי שחת עמך,ולא עמי ואהרן, העיקר ויגוף י"י את העם אשר עשו את העגל – ר"ב לכם, אתם הגורמים ערב רב, כי כל הצרות הצרורות הבאו עלינו, הכל בא מכם, כי כל העדה כולם קדושים הם מסיטרא דקדושה, והם תו"ך, כמו שכתוב: "ונקדשתי בתוך בני ישראל", וכמ"ש גבי בני יעקב עשרה שהם סוד הקדושה: ויבאו בתוך הבאים לשבור אוכל, כי קודש ישראל לה' ראשית תבואתה, ובנוי דערב רב הם הקליפה אשר סביב המוח, ומשה סבר שתהיה הקליפה ג"כ מתוקנת לכנוס בתוך הקדושה, לכן לקח עמו, כי לעתיד לבוא כשיעבור רוח הטומא"ה מן הארץ, יהיה כן..... לב

יח. שלמה המלך לקח אלף נשים, להכניע אלף כוחות הטומאה וגם כל השרים, זה שכתוב כאן בקרח: ובתוכ"ם ה', שישראל הם התו"ך, כי ישראל הם כליו של הקב"ה, והקב"ה כביכול מעצמותו נתן בהם – חלק ה' אמרה נפשי, ונשמת ישראל וחכמתן, הוא חלק אלוק ממעל, לא עשה כן לכל גוי, לזה אמר קרח: ומדוע תתנשאו? הלא אתם גרמתם לנו הצרות בענין עגל שלקחת ערב רב, וכל המאורעות, מתאוננים, וקברות התאוה, הכל בא מהם.....לג

יט. גם דתן ואבירם אמרו למשה, והוסיפו כי שתים רעות שהיה לישראל, שזה גרם תרין בזיעי, דהיינו לב' חורבנין, חורבן א' על ע"ז ג"ע ש"ד, הוא עון עגל, שאז קרבו פקודות העם לסוף כ"ד דורות נגבה חוב זה, ובית שני עבור מרגלים, בכייה של חנם גרמה בית שני, שעבור שנאת חנם נחרב בית שני – המעט כי העליתנו מארץ מצרים, העלייה אשר העליתנו מארץ מצרים, היתה ממכם שגרמת להמיתנו במדבר, כי אלו לא לקחת ערב רב אשר עלה אתם, ז"ש כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים, הרי תלה העלייה במשה, לא די שבזה אתה הוא הגורם שחטאנו בעגל, אף גם זאת גרמת לנו שלא נבא לארץ ישראל, אתה הוא הגורם שלא תתן לנו נחלת שדה וכרם, כי למה הסכמת בשליחת מרגלים – על ענין עגל השיב משה לקרח שמעו נא

בני לוי, שמע"ו נא רמז על שמעון, בני לוי רמז ללוי, כי אמרו איש אל אחיו לכו ונהרגהו וגו', אותו החטא גרם שירד יוסף למצרים, והוצרך משה להעלות אותם ע"י טם של כסף שהי' כתוב עליו עלה שור, ואותו טם זרק מיכה לאש, יצא העגל הזה, והם הגורמין ולא הוא – ולדתן ולאבירם כשראה משה לזות שפתים, התפלל לפני הקב"ה שהוא לא חטא בשתים רעות אלו על שלקח ערב רב אשר בשר חמורים בשרם, אמר לפני הקב"ה: לא חמור אחד מהם נשאתי, אף שלא מחיתי ערב רב לילך עמנו, וכי נשאתי אותם על כנפי נשרים כאשר ישא האומן את היונק, כאשר הוא עושה לס' רבוא של נשמות קדושות, ועל דבר מרגלים ולא הרעותי את אחד מהן, אף וייטב הדבר בעיני בענין שליחות המרגלים, מ"מ לא לרעה עשיתי, רק למובה נתכוונתי – ז"ש אתם המיתם את ע"ם י"י ר"ת ע"גל מ"רגלים, הלא בשתים אלו אתם גורמין, לפי שמשה אמר בקר ויודע י"י את אשר לו, ז"ש שכוונתם לחרף להקב"ה בעצמו ובתורתו, ולכן לקח משה ס"ת בחיקו בזא"ת תדעון ..... לד

כ. לפי שביד משה היה המטה הזה, ובזה נתקנא קרח בשעה שצוה הקב"ה על סוד תכלת בפרשה שלפניה, לכן הלביש הוא ר"ן איש טליתות שכולן תכלת, כי כל העדה כלם קדושים – וישמע משה ויפול על פניו, שחשדוהו על אשת איש, ועל אותה אש"ת אי"ש שהיא סוד נפש יקרה תצוד שאמר הקב"ה קח לך אשת זנונים וגו', חשדוהו ואמר רב לכם, שאתם רוצים להעלות ר"ב ניצוצות בסוד ערב ר"ב אשר עלה אתם מן רפ"ח ניצוצות שלא העלה משה רק ר"ב, ונשארו מנין אלקים, ומשה עלה אל אלקים, למתק ג"כ אלו פ"ו ניצוצות מנין אלקים, ז"ש לו קרח: "רב לכם", אתם לבדכם רוצים לירש כל הקדושה, כי כל העדה קדושים ובתוכם י"י ויש להם יכולת להוציא מן קליפה לעשות תו"ך, ומדוע תתנשאו, בזה נפל משה על פניו, וצוה ליקח קטורת, כי סמוך לזה שאמר ואשת איש נפש יקרה תצוד, איתא שם במשלי: היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה, לכן צוה ליקח מחתות..... לו

כא. נזרקה בקרח זוהמת נחש הקדמוני, רוח של קין, כדאיתא ביה "שבעתים יוקם קין" את כל נתן, כי כל עשרו של קרח הלך לנוקבא דתהומא רבא עבור זה, נ"גע ו"קלון י"מצא, בהיפוך אתוון יו"ן, וחרפתו לא תמחה, הוא רצה להפך קליפת יון, ונהפכה לו, עד שחרפתו לא תמחה, כי קנאת חמת גבר, קשה כשאול קנאה, ולא יחמול ביום נקם בשעה שאמר משה אם בריאה יברא..... לז

כב. נעשה מן קר קבר, ונתחלק בקר לקבר – ברכה לראש משביר, על משה שהיה שוחר טוב ומבקש רצון מי"י במה שאמר בקר ויודע י"י, כי אז סיטרא דחסד בעולם בבקר חסדיך – אבל על קרח איתמר מונע ב"ר יקבהו לא"ם, כי

עיקר חלוקתו על ר"ב ניצוצות של רפ"ח שהעלה משה עם ערב ר"ב אשר עלו אתם, ואיהו מונע ב"ר – אך טוב לישראל אלקים לבר"י לב"ב, וקין והבל דאינון עתה קרח ומשה מחלוקתם הראשון, דין אמר חלוץ סוד קל"ד, ודין א' פרח באווירא, על אינון רפ"ח ניצוצין, נחלקו גם עתה, באו לחלוקה זו, וכעלה צדיקים יפרחו על סוד רפ"ח..... לח

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת חוקת.....לט

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת חוקת .....לט

כג. אותם שיצאו ממצרים שנגזרה עליהם מיתה, לא היו רואים במדבר נחת רוח ולא רוח טובה, וכן הכתוב אומר ובניהם יהיו רועים במדבר וכו', אמר רבי עקיבא כשהיו מגלים התגרים סל של פירות היו מתים וכו', הענין שתרעומתן היה על התורה שבעל פה, וערב רב לא היו יכולין להבין תורה שבעל פה, זה שכתוב ורוחך הטובה נתת להשכילם, שמע מינה שענין תרעומתן היה על ההשכלה על לחם אבירים, כי הם לא אכלו את המן, רק תמצית של מן ירד אחר כך להם, שנעשה מינו, ומשם אוכלים הם, ולכן פתחו בשנים, לחם ומים, (מים בחי' נפשינו קצה, כי המן נמס להם במים, לכן אמרו ק"ל ק"ל, ב' דברים קלים)..... לט

כד. ישראל השוו עבד לקונו ודברו בלחם שבא לחם מן השמים ובמים שבא להם מן הארץ, והוא שלא כדרך העולם שהמים בא מלמעלה למטר השמים תשתה מים והארץ מוציאה לחם, לכן כשבאו סמוך לארץ ישראל שראו אלו השני מדריגות בארץ שהם היפוך סדר העולם, לכן באו הוציאו דבה, שמעו שלא יבואו לארץ ישראל, שלא היה יכול לטעום אותו הדור מפירות הארץ כלום, א"ר עקיבא כשהיה מגלים להם הסל הבא מן פירות הארץ היו מתים, שנאמר אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה וכו', הם שרננו וידבר העם הם השיבום למה העליתנו ממצרים למות במדבר, שלא זכינו לשום טובה בעולם, אין לחם על פי הטבע מלמטה רק מלמעלה, ואין מים מלמעלה על פי הטבע רק מלמטה – ואלו שיצאו ממצרים לא היו יכולין לרנן על המים, כי גם כן במצרים לא היה להם מטר מלמעלה, לזה חזרו ורננו על הלחם לבד, נפשינו קצה בלחם הקלוקל, שזה עיקר תרעומתן, ולא הזכירו המים – ולפי שדברו על הלחם ועל מים, לכן על לחם שלח "נחש עפר לחמו", ונגד המים שלח בהם שרפים, שאין מים לכבות האש השרף, וינשכו את העם, הם שיצאו ממצרים, שלא רננו רק בלחם לבד, כי גם שם מים למטה – וימת עם רב, הם ערב רב שעלו אתם, שהיו משאר אומות שיש להם מטר מלמעלה, עליהם אמר רב בקמץ, ויבא העם אל משה, הם אותן שקלקלו בלחם, חטאנו כי דברנו בי"י ובך, הם אילו שדברו בלחם לבד,

וידוע שהמן בא משם י"י ולא משם של אלקים, והם באו לתקן חטא של לחם שדברו נפשינו קצה, לכן אמרו התפלל אל י"י ויסר מעלינו הנחש שהוא בא עבור לחם – ויתפלל משה בעד העם סתם, לא קאמר בעד מה, כי לא היה יודע אם חזרו נחש דלעילא לאתערא .....מ

כה. גלות הזה של אדום הוא על עון לשון הרע – וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו מארץ מצרים, בכל גליות אנו יושבין תחת ק"ל משיריין דיליה, ומיד כשמתעוררין ישראל לשון הרע, מתעוררין כל הנחשים, וישראל ראו שהכל תלוי באותו תנין גדול רובץ בתוך יאוריו, לכן בקשו ויסר מעלינו את הנחש – במסורה ג"פ 'ויסר', ויסר הערב מפרעה ומכל עבדיו, יסר את הנחש, ויסר את אופן מרכבותיו, פרעה היה התנין ועליו היו תלוין כל הערבוביא, ז"ש ויסר את הערוב ויסר את אופן מרכבותיו אופני מרכבותיו מבעי למימר או אופן מרכבתו אבל בזה האופן תלוין כל המרכבות, או שבקשו על ערב רב שהיה אתם וגרמה להם ערבוביא בישא, ז"ש ויסר את הערב שהם ערב רב, אז ויסר את הנחש, כי לא נחש ביעקב, לכן אמר הנחש בלשון יחיד, כי בזה הנחש תלוין כל המרכבות, אפ"ן בגי' סמא"ל, כל המרכבות בנוין עליו, לכן עשה משה נחש נחושת, כי ההרים הרי נחושת, והביט אל הנחש וחי, כי גלות מכפרת עון, והפסוק אומר: "לכן גלה עמי מבלי דעת", ר"ל שאינם רוצים לידע שהם בגלות, ואין מקבלים עול גולה עליהם, אבל והביט אל לשון הרע שדיבר, וזרקו אותו לנוקבא דתהומא רבא, וכשיביט האדם באלו ענינים אזי וחי .....מב

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת בלק .....מד

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בלק ..... מד

כו. ויאמר מואב אל מדין עתה ילחכו הקהל הזה על ערב רב שהם אינם עומדין בתפקידו של הקב"ה, כלחו"ך השור, כמו שחטאו ישראל בענין עשיית העגל, מזה היה מתיירא מואב .....מד

כז. הפעם הראשון אמר מן ארם ינחני בלק לכה ארה לי יעקב הם הערב רב שעשו עגל – ולכה זועמה ישראל על כלל ישראל .....מד

כח. ויאמר אל עמו, ע' עקומה, ולקט כסף, הם סוד ניצוצות טהורות שעלו עמו מנין ר"ב מן רפ"ח ניצוצין, ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם, ז"ש ויגר מואב מפני העם כי ר"ב הוא, שהעלו רב ניצוצות עמהם ונשאר מנין אלקים, ומשה עלה אל אלקים לתקן עוד פ"ו ניצוצות – הן עם יצא ממצרים, ערב רב על רב ניצוצות שיעלו אתם.....מה

כט. בלעם אמר על עצמו "ותהי אחריתי כמוהו", שראה שיש לו יניקה סוף תיבות של אבו"ת העול"ם בגימטריא ישרים, כי אברהם יצחק יעקב ס"ת קמ"ב,

עליה אמר יהושע כשראה עגל שגרם יונוס ויומברום בנוי דבלעם ק"ול מ"לחמה ב"מחנה שהוא ר"ת קמ"ב, שהוא בלעם, כי מכוחו בא העגל, ואותו כח נטיל עתה בלעם שהלך לקלל ישראל, כדאיתא בזוהר שני נעריו עמו אלו הכשפים והכוחות של בנוי לקח עמו רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום, אזל אסקיה לבלעם בנגידא השיב מילייהו נפישין לא תדרוש שלומם וטובתם, לכן קראו שונא שלום – ויגר מואב מפני העם הם הערב רב, ז"ש כי רב הוא: על ערב רב, אבל מפני ישראל לא היה לו שום מורא רק ויקוצו מפני בני ישראל.....מה

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת פנחס.....מו

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת פנחס ..... מו

ל. המגיפה היתה לטובתן של ישראל, כדי שכל ערב רב שהיו בישראל ספו תמו מן בלהות, כדברי רשב"י שכל אותן כ"ד אלף שמתו היו משבט שמעון, מאינון ערב רב שנתגיירו ונתדבקו בשמעון – ז"ש ויהיו המתים, שכבר מתו כמה פעמים, במתאוננים, במרגלים, בעגל – מישראל לא מת שום אחד מהם – לא היה יכולת לבוא לארץ ישראל שהוא תוך של כל העולם, עד שמתו כל אינון קליפות קוצים בכרם ונשארו מצורף ומזוקק .....מו

לא. לכן התחיל פרשה זו פנחס בן אלעזר השיב את חמתי בקנאו את קנאתי, בכדי שיהיו ישראל תוך, והקליפ"ה נפלה מהם – ז"ש ויהי אחר המגיפה, שנגף י"י את ערב רב אשר עלה אתם – והכתוב אומר: "וקוי י"י ירשו ארץ", כשזרע מרעים יכרתו, וכן הכתוב אומר: קרני רשעים אגדע, אז תרוממנה קרנות צדיק – לכן עתה מחדש התחיל שאו את ראש בני ישראל, ליתן להם נשיאות ראש .....מז

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת ואתחנן .....מח

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת ואתחנן..... מח

לב. אמר רב לך, רמז לו שהוא לקח ער"ב ר"ב עמו, והם גרמו את העגל – ועל מרגלים אמר ל"ך, כמו שכתוב שלח לך אנשים, והקב"ה לא שלח, רק ל"ך, איני מצוה אותך, באופן שבתיבת רב ל"ך רמז לו שבשניהם חטא .....מח

לג. הוצרך משה להיות קבור במדבר בעבור העגל, לפי שהוציא שם רע על בתולות ישראל, שהקב"ה אמר לך רד כי שחת עמך, ר"ל ערב רב, והוא אמר למה ה' יחרה אפך בעמך על ישראל בעצמם, וע"י שהוציא שם רע עליהם הוצרך להיות אצלם, לקיים קרא ולו תהיה לאשה ולא יוכל לשלחה כל ימיו .....מח

ספר מגלה עמוקות על התורה פרשת וזאת הברכה .....ג

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת וזאת הברכה .....ג

לד. בגמרא סוכה: מאה ועשרים זקינים ומהם כמה נביאים תקנו שמונה עשרה על הסדר – טעם זה המנין של ק"ך, לפי שבאו להמתיק ק"ך צירופים של אלקים – וזה סוד ומשה עלה אל האלקים, לכן היה בהר ק"ך יום, והיה ימיו מאה ועשרים, להמתיק ק"ך בתים של אלקים – לכן לקחו ערב רב ק"ך קנטרין בעגל ואמרו עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו, ק"כ בתים של אלקים, לכן ירדו לק"ך קנטרין, ק"ך רבוא של מלאכי חבלה, ופרקו עטרות שלהם, שהוא שם המפורש, כי מן ה' עשו אלקים ..... ג

לה. לכן בימי שלמה שעשו בימיו שלום כל המשחיתים, ויהיו שלום בינו לבין חירם מלך צור, שהוריד שם שר א', והורידו לז' מדורי גיהנם, ונכנעו כל כוחות הדין, גם היא באה מלכת שבא ונתנה מאה ועשרים כיכרים זהב לשלמה, ולכן הקריבו אז מאה ועשרים אלף צאן, להמתיק ק"ך כוחות של אלקים, כי המשפט לאלקים הוא, לכן כל עיר שיש בה מאה ועשרים אנשים, מעמידין בה סנהדרי קטנה, ולכן הוצרכו להיות ק"ך זקינים, להמתיק ק"ך ב"ד של אלקים .....נא

ספר מגלה עמוקות על התורה

פרשת תולדות

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת תולדות

א.

וערב רב באמצע סימנם סער ויניקותם מן ה' אחרונה הרי סערה

וישב יצחק בגרר יצחק בגרר בני' תורה שהוא סוד י"ג מכילין דרחמי י"ג פ' אהיה וי"ג פ' הוי"ה משה ואליהו שהם הכלל תורה שבכתב ושבע"פ כמש"ה (עמוס א) בסופה ובסער' דרכו משה ותשם בסוף ואליהו עלה בסערה הוא נוטריקון יסוד שהכל תלוי בו יסוד נוטריקון ד' סופה וסערה דרכו ונרמז במלת סופה תרין ב"ד אדני אלהי"ם ה"ס שאוחזין בה סער דהיינו מסטרא דשמאלא סמאל שהוא אש ומימין רחב שהוא מים. בר"מ פ' פנחס וערב רב באמצע סימנם סער ויניקותם מן ה' אחרונה הרי סערה.

ב.

בשעת מנחה מתעורר מדת הדין, כי פנה יום כי ינטו צללי ערב, לכן צריך ליזהר ביותר בתפלת מנחה כמו שאמר יעקב מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו, עבור עשו שבא שולטן דידיה בסוד וירא העם כי בשש, באה שעה שית שעתין בתראין דיומא, בסוד ערב רב

ולפי שיצחק תיקן תפילת מנחה התחיל בתפילתו תחילה ויצא יצחק לפנות ערב כי אז מתעורר מדת הדין כי פנה יום (ירמיה ו) כי

ינטו צללי ערב לכן צריך ליזהר ביותר בתפלת מנחה כמ"ש יעקב (בראשית לב) מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו עבור עשו שבא שולטן דידי' בסוד וירא העם כי (שמות לב) בשש באה שעה שית שעתין בתראין דיומא בסוד ערב רב לכן קראה עשק כי שם המקטרג עומד והתעשקו עמו כנגד תפלות ערבית (תהלים קב) תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער קראה שטנה אבל נגד תפילות שחרית שאז (איוב לח) רבה אמונתך בסוד אהבה רבה (איוב לח) ויריעו כל בני אלהים (בראשית מד) הבוקר אור והאנשים שולחו המה וחמוריהם אמר רחובות כי שם הרחיב ד' לנו ואידלי יומא ואידלי קצירה ופרינו לפי שכל התפילות של כל ימי החול מקבלין בשבת כי כל ז' ימים יונקין משבת ג' מקמי שבת וג' לבתר שבת בסוד תוספת נפש רוח נשמה ז"ש ויעל משם באר שבע שהוא שבת קודש שכולם עולים דרך שם.

פרשת וישלח

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת וישלח

ג.

תפילת המנחה צריכין אנו ליזהר בה יותר, לפי שהיא שלוחה עבור מדתו של יצחק שיונק ממנה עשו, כמו שכתוב: אוי נא לנו כי פנה יום כי ינטו צללי ערב, לכן וירא העם כי באו שש, והגיע ערב רב זמן יניקת החיצונים – והנה גם הוא אחרינו, תפילת ערבית שתיקן יעקב כו' – תפילת שחרית כי הבוקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם, ברון יחד ככבי בקר, אז ויריעו כל המקטרגים

והנה למדו רז"ל כל סדר התפילות מיעקב ולדעתי נרמזין בפסוק מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו ר"ל תפילת המנחה צריכין אנו

ליזהר בה יותר לפי שהיא שלוחה עבור מידתו של יצחק שיונק ממנה עשו כמ"ש (ירמי' ו) אוי נא לנו כי פנה יום כי ינטו צללי ערב לכן (שמות לב) וירא העם כי באו שש והגיע ערב רב זמן יניקת החיצונים והנה גם הוא אחרינו תפילת ערבית שתיקן יעקב ויצו גם את השני גם את השלישי הן הן שלשה משמורת של לילה גם כל ההולכים אחרי העדרים תפילת שחרית (בראשית מד) כי הבוקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם (איוב לה) ברון יחד ככבי בקר אז ויריעו כל המקטרגים.

פרשת ויגש

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת ויגש

ד.

ערב רב עלה אתם, רפ"ח ניצוצות שהעלו ממצרים מנין ר"ב – כי ירדו לשבור ב"ר – ערב ר"ב – מנין רב עלה אתם – ויוסף ישית ידו על עיניך, כי יוסף הורד למצרים לשבור ב"ר, שהוא צדיק אוכל לשובע נפשו, לתקן הנפשות – גם עלה, ג"ם ערב רב עלה

או רמז גם על ערב רב עלה אתם שהוא ג"כ על רפ"ח ניצוצות שהעלו ממצרים מנין ר"ב כי ירדו לשבור ב"ר ז"ש ערב ר"ב מנין רב עלה אתם ויוסף ישית ידו על עיניך כי יוסף הורד למצרים לשבור ב"ר שהוא צדיק אוכל לשובע נפשו לתקן הנפשות גם עלה ג"ם ערב רב עלה וממי באין אלו הניצוצות ויוסף וגו'.

ה.

ק״ל שנה של יעקב אבינו, כנגד ק״ל שנים שהוליד אדם הראשון רוחין שדין ולילין – כשנולד משה אז כלו ופסקו כולם – יעקב אמר לבניו רדו שמה ונחיה משם ולא נמות, לבא בקדושה ולא בקליפה, שרגליה יורדת מות – רדו שמ״ה אותיות משה, כי מן רדו צריך לנכות כל פ׳ שנה של משה, שאז הי׳ הנשמות מסיטרא דטוב, נשארין רק ק״ל שנה, כנגד ק״ל שנה של אדה״ר שהוליד שידים, ואח״כ הוליד שת בדמותו ובצלמו כן לאחר ק״ל שנה שהיו במצרים נשארו פ׳ שנה של משה שהוא דמות ש״ת – שופריה דיעקב, ״שפרה מלשון תיקון״, מעין שופריה דאדה״ר – פרעה שידע זה, אמר כל טוב ארץ מצרים לכם הוא – ואותם הנשמות מל יוסף במצרים כדי לצרף וללבן אותם – וניצוצות אלו באו בדור המבול ובדור הפלגה, גם הם חטאו בעון זה שהשחיתו זרעם – ויוסף ברית העליון הכניס והחזיר אותם לקדושה זה סוד ואת העם העביר יוסף לערים מקצה גבול מצרים, אלו שהעביר יוסף הם אותם שמל וטלטלם לצרפם וללבנם, ואלו הם ערב רב, זה שאמר יעקב רב עוד יוסף בני חי, שיוסף החיה בברית מילה ערב רב שמל אותם, ולפי שארץ מצרים ערות הארץ ויוסף סוד ברית לכן גלו לשם, וע״י יוסף ניתקן הכל

יבוי מגורי מאה ושלשים שנה מעט ורעים כדי לתקן עון אדה״ר באותן ק״ל שנה עמד במי גיחון והוליד שיידין רוחין ולילין לכן קראן רעים סוד אלו השדים הנבראים מבעלי קריין הם טפות נשמות קדושות שמתלבשים בגוף שידין ולילין הנעשים מן אשה זרה לילית וחוזרים להיות רעים מצד הרע ואמנם אלו הנשמות היו צריכין תיקון ז״ם והק״ל נשמע בית פרעה על אותן נשמות העשוקות שהיו מסטרא דלילית ופרעה היא פ״ה ר״ע תנין גדול הרובץ בתוך יאוריו לכן גזר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו כי יאורה דכר היאורה נקיבה בסוד דג דגה חובל חבלה ולכן כל ק״ל שנים הראשונים שהיו ישראל במצרים כל אותן

הנשמות שנולדו בק"ל שנים הראשונים הי' אותן טיפין שהוליד אדה"ר באותן ק"ל שנים בשידין רוחין ולילין ובשנולד משה אז כלו ופסקו כלם והוא התחיל להיות מצד הטוב ולא מצד הרע כראשונים ז"ם ותרא אותו כי טוב הוא ותר"א בגי' אדה"ר ז"ש בזוהר שאז נתקן חטא חוה ותרא האשה כי טוב העץ למאכל הנה יעקב אמר לבניו רדו שמה ונחיה משם ולא נמות לבא בקדושה ולא בקליפה שרגליה יורדת מות רדו שמ"ה אותיות משה כי מן רדו צריך לנכות כל פ' שנה של משה שאז הי' הנשמות מסיטרא דטוב נמצא שלא נשארו רק ק"ל שנה כנגד ק"ל שנה של אדה"ר שהוליד שידים ואח"כ הוליד שת בדמותו ובצלמו כן לאחר ק"ל שנה שהיו במצרים נשארו פ' שנה של משה שהוא דמות ש"ת ז"ש כי מן המים הזדונים משיתוהו שהוא הי' דוגמת ש"ת ועד אותו יום כל הבן הילוד היה מן סוד יאורה שהיא לילי' ושופרי' דיעקב מלשון (איוב כז) ברוחו שמים שפרה מלשון תיקון מעין שופרי' דאדה"ר ופרעה שידע זה אמר כל טוב ארץ מצרים לכם הוא ואותם הנשמות מל יוסף במצרים כדי לצרף וללבן אותם וניצוצות אלו באו בדור המבול ובדור הפלגה גם הם חטאו בעון זה שהשחיתו זרעם ויוסף ברית העליון הכנים והחזיר אותם לקדושה זה סוד ואת העם העביר יוסף לערים מקצה גבול מצרים אלו שהעביר יוסף הם אותם שמל וטלטלם לצרפם וללבנם ואלו הם ערב רב ז"ש יעקב רב עוד יוסף בני חי שיוסף החיה בברית מילה ערב רב שמל אותם ולפי שארץ מצרים ערות הארץ ויוסף סוד ברית לכן גלו לשם וע"י יוסף ניתקן הכל ז"ש מקצה גבול מצרים שהוא סוד ערות העביר אות"ם על אות ברית קודש.

פרשת וארא

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת וארא

ו.

לפי שאהרן בא מטוב של קין, לכן הוצרך הקב"ה לעשות נס במטה של אהרן, "מהרסיך ומחרביך ממך יצאו", זה הסוד של "ויקהילו העם אל אהרן", שהם ערב רב בנוי דקין, והשיב למשה: "אתה ידעת את העם כי ברע הוא", שהם ניתלין ברע של קין, והוא מטוב של קין, לכן באו אליו

ולפי שאהרן בא מטוב של קין לכן הוצרך הקב"ה לעשות נם במטה של אהרן לקיים קרא (ישעי' מט) מהרסיך ומחרביך ממך יצאו ודא רזא ויקהילו העם אל אהרן שהם ערב רב בנוי דקין והשיב למשה אתה ידעת את העם כי ברע הוא שהם ניתלין ברע של קין והוא מטוב של קין לכן באו אליו וכן במקום זה אמור אל אהרן.

פרשת בא

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בא

ז.

גם ערב רב עלה אתם, מחלוקת במכילתא כמה היו הערב רב, חד אמר: "ק"ך רבוא", וחד אמר: "ר"ם רבוא", וחד אמר: "ש"ס רבוא" – מפרש המחלוקת בדרך הפשט, ובדרך הקבלה – לפי שמשה רזא דעמודא דאמצעיתא דמקנן ביצירה, לכן הערב רב מחיליה קא אתיין

גם ערב רב עלה אתם במכילתא חד אמר ק"ך רבוא הי' ערב רב וחד אמר ר"ם רבוא וחד אמר ש"ס רבוא בדרך הפשט. כתב דודי מהרי"ש במכילתא דבהא פליגי מ"ד ק"ך רבוא דריש גם ערב שהי' כל כך רב אתם ר"ל מאחר שישראל בעצמם היו ס' רבוא והם היו כ"כ רב כמו הם ז"ש אתם הרי כפל ס' רבוא ק"ך השני דריש גם מרבה עוד כמוהו הרי ר"ם רבוא ע"ד הקבלה יש ג' מס"ך מבדיל בין ג' עולמות והמסך הוא ק"ך צירופי אלקים נרמז במלת מס"ך ז"ס ומשה עלה אל האלהים עכ"פ הם על ק"ך צירופים רק בהא קמיפלגי מ"ד ק"ך רבוא סובר שהם היו מן הקליפות שבעשייה תמן ק"ך צירופים וחד אמר שהיו מן הקליפות רע שביצירה שהוא ב"פ ק"ך הרי ר"ם כי ק"ך ביצירה ק"ך דעשי' הרי ר"ם ולפי שמשה רזא דעמודא דאמצעיתא דמקנן ביצירה לכן הערב רב מחיליה קא אתיין ונקרא עם ר"ם וחד אמר ש"ס שהיו מן החיצונים שמגיע עד הצוואר וכמו שבא דוד מן עולם הבריאה לתקן צוואר זה בסוד כמגדל דוד צווארך וקופה של שרצים זו תלויה בצווארו לתקן זה לכן היו ש"ס.

פרשת תרומה

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת תרומה

ח.

"ועשו לי מקדש ושכן ת"י בתוכם", הרי ארר"ט בגימ' ת"י ומתרגמינן טורי דמלטטיא ובכל דבר הקדוש מתדבקות הקליפה, ז"ש ועשו לי מקדש ושכן ת"י, שהוא רזא דארר"ט בתוכם, כי הקב"ה צוה לעשות מתחילה המשכן עם ערב רב מאת כל איש שיהיה מוחא וקליפה ביה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם האי קרא קשיא דלאו סיפא רישא.

בזוהר מתרץ משכן בגי' שמ"ע שהוא סוד שיעור קומה על ה' חלקים נחלק המשכן וכן האדם על ה' חלקים או רמז סוד קדוש ת"י שנין מנין קדוש. ז"ם ועשו לי מקדש ושכן ת"י בתוכם לכן היו ת"י שנים במקדש ואח"כ נחרב או בא לומר הרי ארר"ט בגימ' ת"י ומתרגמינן טורי דמלטטיא ובכל דבר הקדוש מתדבקות הקליפה ז"ש ועשו לי מקדש ושכן ת"י שהוא רזא דארר"ט בתוכם כי הקב"ה צוה לעשות מתחילה המשכן עם ערב רב מאת כל איש שיהיה מוחא וקליפה ביה.

פרשת ויקרא

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת ויקרא

ט.

נחלק אדם לאחר אכילת עץ הדעת טוב ורע, לתרין בנין, קין והבל, קין מסיטרא דרע, הבל מסיטרא דטוב, ומהם נתערבו כל הנשמות שבעולם, ונתערב טוב ברע, ורע בטוב – ויקר אל משה, כל הנשמות שהם סוד אור יקר שהם הנשמות בכלל, נתגלה אל משה, בסוד א' זעירא, שסוד א' היא נחלקת י"ו למטה י"ו למעלה, שהם סוד זעיר, שיורדין בו הנשמות בתרין חילוקין אלו דהיינו י"ו למעלה הם נשמות מסיטר' דטוב הם מצד הבל, ואח"כ ו"י למטה, תכה זה אל זה ו"פ י"ו הרי קין, נמצא שרמוזים בכאן כל הנשמות שיוצאים מתרין סטרין

האופן ע"ז יש בצורת א' זעירא י"ו למעלה י"ו למטה הנה נרמז בכאן (משלי כ) והון אדם יקר חרוץ נחלק אדם לאחר אכילת עץ הדעת טוב ורע לתרין בנין קין והבל קין מסיטרא דרע הבל מסיטרא דטוב ומהם נתערבו כל הנשמות שבעולם ונתערב טוב ברע ורע בטוב ומזה נחלקה א' לסוד בוצינא דקרדוניתא שיורדים ש"ך דינים לזעיר שכן נרמז ג"כ בשם קין והבל כי קין הוא החצי עץ שהוא חשבון ק"ס לכן תרגום של עץ הוא ק"ס חושבנא דדין כדין רק מחטא של אדם הראשון סיפר בלשון הארמי וכן ג"כ הבל עולה כמנין קין בזה האופן ה"פ ל"ב הרי ק"ס שניהם יחד עולה ש"ך והנה בכאן רמז דאיתמר גבי משה והנה נער בוכה שהוא סוד ש"ך שחשבה בתיה ששה"ך גבורות ירדו לעולם אבל איתמר גבי משה ותרא אותו כי טוב הוא וז"ש ויקר אל משה שכל הנשמות שהם סוד אור יקר שהם הנשמות בכלל נתגלה אל משה בסוד א' זעירא שסוד א' היא נחלקת י"ו למטה י"ו למעלה שהם סוד זעיר

שיורדין בו הנשמות בתרין חילוקין אלו דהיינו י"ו למעלה הם נשמות מסיטר' דטוב הם מצד הבל שכן י"פ ו"י עולה ק"ס כמנין הבל שהוא ה"פ ב"ל ואח"כ ו"י למטה תכה זה אל זה ו"פ י"ו הרי קין נמצא שרמוזים בכאן כל הנשמות שיוצאים מתרין סטרין.

פרשת תזריע

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת תזריע

י.

"מרור" על שם ו' דאתפרש מן ה', ודא גרים לון וימררו את חייהם, איהו מרור, קראן לי מרה כי המר שדי לי, יוד מן שדי רשימו דברית דיהיב משה בערב רב, בגין דא נחית משה מן דרגא

פסח מצה ומרור לקביל ג' אבות כ"א התחלתו ביוד אברהם הוא סוד יוד שנתנסה ביוד נסיונות יצחק התחלתו יוד יעקב ביוד הרי ג' יודין לקביל ג' עשרונים ג' מצות כ"א כלולה מעשרון עלי' איתמר באברהם (בראשית) מהרו ג' סאים קמ"ח בגי' פס"ח אלו הג' סאים נחלקים על ד' דגלים שהם ד"פ דגל בגימטריא פס"ח כי אלו הג' מצות כהן לוי ישראל שמסמנין עליהם ג"כ לקביל ג' אבות אברהם סיטרא דחסד כהן יצחק דין יעקב רחמים וימהר אבהם לתקן ה' של שם דאיהי מצה שלימה מסיטרא דה' מצה פרוסה כד אסתלק ירך דילה שהיא ו' לכן אומרים בפסח הלל גמור לקביל מצה שלימה ושאינו גמור לקביל פרוסה מרור ע"ש ו' דאתפרש מן ה' ודא גרים לון וימררו את חייהם איהו מרור קראן לי מרה כי המר (רות ב) שדי לי יוד מן שדי רשימו דברית דיהיב משה בערב רב בג"ד נחית משה מן דרגא עיין תיקון י"ג דף כ"ז.

יא.

אמר רבן גמליאל כל מי שלא אמר ג' דברים הללו בפסח דייקא לא יצא ידי חובתו, על חטאו של אדם הראשון קאמר, ג' טיפין אלו שקלקל אדה"ר, לתקן קין ותאומתו ב', וב' תאומות של הבל הרי שלש, ואדה"ר ב' טיפין דיליה לא אצלחו קין והבל, רק אחר כך הוליד שת בדמותו ובצלמו – אברהם, טיפ"ה (בגימטריא) **א"ב המו"ן, נפיק מיניה פסולת ישמעאל – יצח"ק בגימטריא ב' פעמים טיפ"ה, נפיק מניה עשו – אבל יעק"ב עם סל"ם בגימטריא ג' פעמים טיפה, הצליח, שהיה איש תם בלי פסולת**

ז"ש ר"ג כל מי שלא אמר ג' דברים הללו בפסח דייקא לא יצא י"ח על חובה דאדם קדמאה קאמר ג' טיפין אלו שקלקל אדה"ר (איוב לג) הן כל אלה יפעל אל פעמים ושלש עם גבר לתקן קין ותאומתו ב' הרי פעמים וב' תאומות של הבל הרי שלש ואדם הראשון ב' טיפין דילי' לא אצלחו קין והבל רק אחר כך הוליד שת בדמותו ובצלמו טיפה תליתאי אצלח כן בגלגול שלו ב"פ לא אצלח אברהם טיפה אב (בראשי' יז) המון נפיק מיני' פסולת ישמעאל יצחק בגי' ב"פ טיפה נפיק מני' עשו אבל יעקב עם סלם בגי' ג"פ טיפה אצלח שהי' איש תם בלי פסולת.פסח לקביל אברהם שהי' מקחו מבעשור שנתנסה ביוד נסיונין ולכן נקרא שבת הגדול ע"ש (יהושע יד) אדם גדול בענקים. מצה לקביל יצחק שנאמר בבשירת לידתו ועשו ענות מרור ע"ש יעקב שהי' כמה צרות ונתקיים אצלו וימררו את חייהם.

פרשת קדושים

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת קדושים

יב.

ענין ירידת נשמה לזה העולם לתקן גוף של מעלה, לכן אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, זה שכתוב: "אלקים מושיב יחידים" בזה העולם, כדי לגאול כל הנשמות ההולכים ערטילאין – יציאת נשמות מן העולם, כדמיון יציאת מצרים, להעלות ניצוצות הנידחות, בסוד: וירא יעקב כי יש שבר מאנין תבירין במצרים, רדו שמה להעלותם, וכן היה שגם ערב רב עלה עמהם – כן הצדיק, מוריד שאול ויעל ניצוצות עמו – במות כהן גדול, הולך ההורג נפש בשגגה לעירו, כי אז מעלה כל מארי דדינא עמו כל הנשמות

ענין ירידת נשמה לזה העולם לתקן גוף של מעלה לכן אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף ז"ש אלקים מושיב יחידים בזה העולם כדי לגאול כל הנשמות ההולכים ערטילאין ז"ש להוציא אסורים בכושרות גם להיפך יציאת נשמות מן העולם כדמיון יציאת מצרים להעלות ניצוצות הנידחות בסוד וירא יעקב כי יש שבר מאנין תבירין במצרים רדו שמה להעלותם וכן הי' שגם ערב רב עלה עמהם כן הצדיק (שמואל ב) מוריד שאול ויעל ניצוצות עמו ז"ש מושיב יחידים ביתה שהוא בית אלקים דלעילא אז מוציא אסירים בכושרות נקרא יחידים ליחידי סגולה כמו כה"ג שבמות כה"ג הולך ההורג נפש בשגגה לעירו כי אז מעלה כל מארי דדינא עמו כל הנשמות הן בשכינה שנקראת תיבת נח כלולה תחתיים שניים שלישים נפש רוח נשמה ז"ש מושיב יחידים ביתה דייקא על מלכות.

פרשת בהר

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בהר

יג.

וישבתם לבטח בארצכם, אותיות ח"ט לא היו בשבטים, עד שבא עכן ומעל בחרם חטא ישראל – אע"פ שגם בעגל אמר משה "אנא חטא העם הזה", על ערב רב קאמר, אבל על ישראל לא כתיב, אח"כ בימי שלמה נתהפכו אתוון וישבו ב"טח, אח"כ טח מראות עיניהם ענין תרין אתוון

וישבתם לבטח בארצכם בזוהר שיר השירים אותיות חט לא היו בשבטים עד שבא עכן ומעל בחרם חטא ישראל אע"פ שגם בעגל אמר משה אנא חטא העם הזה על ערב רב קאמר אבל על ישראל לא כתיב אח"כ בימי שלמה נתהפכו אתוון וישבו ב"טח אח"כ טח מראות עיניהם ענין תרין אתוון.

פרשת בחוקותי

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בחקותי

יד.

יעקב בגין דלא הוה ביה פסולת, כתוב בזרעו בגלות: "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב", ואתמר בצאת הגאולה: "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר", לא תערבון בהו ערבוביא הגיורים, בשביל זה אין מקבלין גרים לעתיד לבוא, דעל זרע יעקב כתיב "גפן ממצרים תסיע", מה גפן לא מקבל הרכבה ממין אחר, כן זרעו היו שומרים אות ברית, ולא מקבלין הרכבה ממין אחר – דפסולת דאברהם גרם לישמעאל, ופסולת דיצחק גרם לעשו, דאשתעבידו לבנוהי בסוף בגלות

גם אפשר לומר שלא די שיש לנו צרות מן גוים רק א' מזיק לחבירו ועפ"י תיקונים דף ק"ו תיקון ט"ז יעקב בגין דלא הוה ביה פסולת, איתא בזרעו בגלותא: וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב, ואתמר במפקא דפורקנא (דברים): י"י בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, לא תערבון בהו ערבוביא הגיורים, בגין דא אין מקבלין גרים לעתיד לבוא, דעלייהו דזרע יעקב כתיב גפן ממצרים תסיע, מה גפן לא מקבל הרכבה ממין אחרא, כן זרעיה הוה נטרין אות ברית, ולא מקבלין הרכבה ממין אחרא, דפסולת דאברהם גרם לישמעאל, ופסולת דיצחק גרם לעשו, דאשתעבידו לבנוהי בסוף בגלות, ואם כן הפסוק מתחיל וזכרתי לעתיד לבוא את בריתי יעקוב בו', (ירמיה ב') כי אנכי נטעתיך שור"ק, ר"ל מן ג' אבות, אבל כל הזרע אמת, שהוא יעקב, וישכון בטח בדד עין יעקב, לכן הוסיף ו' שהוא סוד יעקב (בראשית לב) כי במקלי עברתי את הירדן, ואיך נהפכת שערבבת עצמך סורי הגפן נכריה, לקחו נשים נכריות, הלא הגפן לא מקבל הרכבה אחרא, לכן התחיל ביעקב, כי פסולת של יצחק גרם אף, ופסולת של אברהם גרם אף, שיהיו בניו משתעבדין לסוף.

פרשת שלח

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת שלח לך

טז.

במדבר הזה יתמו ושם ימותו, ומשה וס' רבוא שלו אסתלקו לעילא מעלמא דלעילא אינון, וכל אלה שמתו היו מן ערב רב, כמו שכתוב "ויהי המתים", הידועים, שבחייהם קרוים מתים

במדבר הזה יתמו ושם ימותו ומשה וס' רבוא דילי' אסתלקו לעילא מעלמא דלעילא אינון וכל אלה שמתו הי' מן ערב רב כמ"ש ויהי המתים הידועים שבחייהם קרוים מתים ז"ש במדבר הזה יתמו ר"ל שלימות שלהם היו במדבר ואסתליקו לאתר עילאה ושם אותן שבא"י ימותו אבל על אלו לא שלטה מיתה כלל ושלטנותא דסטרא אחרא לא הוי עלייהו כלל ז"ש ופגריכם על ההוא גופא שיש בכח שלהם לתקן הכל כשיכלו במדבר הזה ומתעכל גוף שלהם כדאשכחן בזוהר שכן הם עושים בכל יום כמ"ש במדרש שבכל ליל ט' באב הלכו וקברו להם קברים ולמחר הוציאו כרוז שיפרשו חיים מן המתים כי מתעכל גוף שלהם במקום נחש להסיר זוהמא מעליהם ור"ע שאמר (סנהדרין ק) אין להם עוה"ב ר"ל שאין צריכין לעוה"ב כי ראו על הים ואמרו זה אלי ואנוהו ולפי שדברי ר"ע בלשון דמשתמע אתרי אפי לבן אמר שבקיה ר"ע לחסידותי' אספו לי חסידי.

פרשת קרח

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת קרח

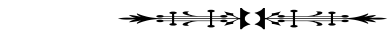
טז.

"והנה פרח מטה אהרן לבית לוי", סוד פר"ח הוא סוד רפ"ח ניצוצות – משה כשהוציא ישראל ממצרים העלה ר"ב ניצוצות – כי מתחלה היה מוטל על יוסף הצדיק שירד למצרים לשבור בר, זה שכתוב: "רב עוד יוסף בני חי", ועלי' אמר פרעה הן עם בני ישראל ר"ב ועצום ממנו, שיעלו רב ניצוצות, הבה נתחכמ' ל"ו, פן ירבה מילוי למ"ד ו"ו על פ"ו ניצוצות הנשארות שעלה משה אל האלקים לתקן אלו פ"ו ניצוצות, ונוסף גם הוא, גם ערב רב עלו אתם, גם את זה לעומת זה, ב' פעמים ג"ם בגימטריא אלהי"ם, אח"כ בא משה 'ויקח' את עצמות יוסף להעלות הנשארות – ועל זה היה מחלוקתו של קרח, "רב לכם", אתם חושבין שאתם העליתם הניצוצות, שאינו כן, כי כל העדה כ"לם ק"דושים ר"ת ק"ד, אלקים השיב: "המעט מכם", אם יש כח בכם לבסם ולהמתיק קי"ט מנין מע"ט, כמו שכתוב אצל משה "ותחסרהו מע"ט מאלקים", רב לכם בני לוי, ר"ל הלא אין כח בכם להעלות קי"ט צירופי אלקים שהוא מע"ט, וא"כ איך יעלה על דעתיכם שאתם יש כח בידכם להעלות רב ניצוצות – קרית מלך ר"ב, על רב ניצוצות, אלקים בארמנותיה נודע למשג"ב, בגימטריא משה, שהוא היה אי"ש אלקים, וביסם והמתיק כל הניצוצות, והנה פר"ח מטה אהרן, פרח במילואו פ"א רי"ש ח"ת, בגימטריא מטטרו"ן ש"ר הפני"ם שהוא סוד מ"טה א"הרן ל"בית ל"וי, ראשי תיבות בגימטריא מיכא"ל, ולפי שקרח היה קין, עליו איתמר שא"ת פני רשע לא טוב, הלא אם תטיב שאת, ונרמז בס"ת רפ"ח, פ"א רי"ש ח"ת, שאם תאמר כי קרח גלגול שלו קין דשרקו ויחרקו חרק עליו שר של גיהנם,

שכי״ו – בוטח בעשרו הוא יפול נאמר על קרח וכעלה צדיקים יפרחו, ועל סוד רפ״ח צדיק כתמר יפרח ס״ת קרח

והנה פרח מטה אהרן לבית לוי סוד פר״ח הוא סוד רפ״ח ניצוצות כי ששה מלכין קדמאין דמיתו נתבטלו בז׳ לא איתמר בי׳ מיתה בתורה רק (בר״ה א׳) כל מידה הוא ע״ב ויש בכל ע״ב ג׳ כדי״ן ר״ל ג׳ פעמים כ״ד וכל כלי ע״ב הוא שליש מן האורות כי האור הוא על חד תרין וע״פ מ״ת הוא רפ״ח ועלו אלו אורות למעל׳ בשבירת הכלים בסוד ורוח אלקים מרחפת רפ״ח מ״ת כמבואר בכנפי יונה משה כשהוציא ישראל ממצרים העלה ר״ב ניצוצות כי מתחלה הי׳ מוטל על יוסף הצדיק שירד למצרים לשבור בר ז״ש (בראשית מה) רב עוד יוסף בני חי ועלי׳ אמר פרעה הן עם בני ישראל ר״ב ועצום ממנו שיעלו רב ניצוצות הבה נתחכמ׳ ל״ו פן ירבה מילוי למ״ד ו״ו על פ״ו ניצוצות הנשארות שעלה משה אל האלקים לתקן אלו פ״ו כיצוצות ונוסף גם הוא גם ערב רב עלו אתם גם את זה לעומת זה ב״פ ג״ם בגימטריא אלקים אח״כ בא משה ויקח׳ את עצמות יוסף להעלות הנשארות ועל זה הי׳ מחלוקתו של קרח רב לכם אתם חושבין שאתם העליתם הניצוצות שאינו כן כי כל העד׳ כ״לם ק״דושים ר״ת ק״ך אלקים השיב המעט מכם אם יש כח בכם לבסם ולהמתיק קי״ט מנין מע״ט כ״ש אצל משה ותחסרהו מעט מאלקים רב לכם בני לוי ר״ל הלא אין כח בכם להעלות קי״ט צירופי אלקים שהוא מע״ט וא״כ איך יעלה על דעתיכם שאתם יש כח בידכם להעלות רב ניצונות לכן במזמור מ״ח שהוא על סוד ב׳ כדין אמר (תהלים מח) קרית מלך ר״ב על רב ניצוצות אלקים בארמנותי׳ נודע למשג״ב בגי׳ משה שהוא הי׳ אי״ש אלקים ובסם והמתיק כל הניצוצות והנה פר״ח מטה אהרן פרח במילואו פ״א רי״ש ח״ת בגי׳ מטטרו״ן ש״ר הפני״ם שהוא סוד מ״טה א״הרן ל״בית ל״וי ר״ת בגי׳ מכאל ולפי שקרח הי׳ קין עלי׳ איתמר (משלי יח) שא׳ת פני רשע לא טוב (בראשית ג) הלא אם תטיב שאת ונרמז בם״ת רפ״ח פ״א רי״ש ח״ת שא״ת כי קרח גלגול שלו קין דשרקו ויחרקו חרק עליו שר של גיהנם שכי״ו כי (פסחים קי״ט) שלש מאות

אקלידי היו אוצרותיו ז"ש בוטח (משלי יא) בעשרו הוא יפול על קרח וכעלה צדיקים יפרחו ועל סוד רפ"ח (תהלים צא) צדיק כתמר יפרח ס"ת קרח.

יז.

לפי שרצה קרח להיות מלך ולהיות למעלה ראש, היה מן הבלועים עד תהום למטה, ולפי שרצה להיות כהן גדול, כי היה בכור, לכן היה מן השרופים – קרח לא טיפש היה, ומטועני הארון היה, התרעם על משה ואהרן שכל התלאות והרפתקאות דעדו עלייהו דישראל בא מן הערב רב, והנה התרעם על שגרמו להם עגל, כי משה גרם בלקחו ערב רב, זה שאמר הקב"ה כי שחת עמך,ולא עמי ואהרן, העיקר ויגוף י"י את העם אשר עשו את העגל – ר"ב לכם, אתם הגורמים ערב רב, כי כל הצרות הצרורות הבאו עלינו, הכל בא מכם, כי כל העדה כולם קדושים הם מסיטרא דקדושה, והם תו"ד, כמו שכתוב: "ונקדשתי בתוך בני ישראל", וכמ"ש גבי בני יעקב עשרה שהם סוד הקדושה: ויבאו בתוך הבאים לשבור אוכל, כי קודש ישראל לה' ראשית תבואתה, ובנוי דערב רב הם הקליפה אשר סביב המוח, ומשה סבר שתהיה הקליפה ג"כ מתוקנת לכנוס בתוך הקדושה, לכן לקח עמו, כי לעתיד לבוא כשיעבור רוח הטומא"ה מן הארץ, יהיה כן.

מזה שהרהרו ישראל אתם המיתם את עם ה' והלא כבר יצאו בלועים ושרופים וקרח הי' משניהם לפי שרצה להיות מלך ולהיות למעל' ראש הי' מן הבלועים עד תהום למטה ולפי שרצה להיות כ"ג כי הי' בכור לכן הי' מן השרופים ע"ד הדרש אמרתי שקרח לא טיפש הי' ומטועני הארון הי' התרעם על משה ואהרן שכל התלאות והרפתקאות דעדו עלייהו דישראל בא מהם והנה התרעם על שגרמו להם עגל כי משה גרם בלקחו ערב רב ז"ש הקב"ה (שמות לב) כי שחת עמך ולא עמי ואהרן ג"כ העיקר ויגוף י"י את העם אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן ז"ש ר"ב

לכם אתם הגורמים ערב רב כי כל הצרות הצרורות הבאו עלינו הכל בא מכם כי כל העדה כלם קדושים הם מסיטרא דקדושה והם תו"ך כמ"ש (ויקרא כב) ונקדשתי בתוך בני ישראל וכמ"ש גבי בני יעקב עשרה שהם סוד הקדושה (בראשית מב) ויבאו בתוך הבאים לשבור אוכל כי (ירמי' ב) קודש ישראל לי" ראשית תבואתה ובנוי דערב רב הם הקליפה אשר סביב המוח ומשה סבר שתהי' הקליפה ג"כ מתוקנת לכנום בתוך הקדושה לכן לקח עמו כי לע"ל כשיעבור רוח הטומא"ה מן הארץ יהי' כן.

יח.

שלמה המלך לקח אלף נשים, להכניע אלף כוחות הטומאה וגם כל השרים, זה שכתוב כאן בקרח: ובתוכ"ם ה', שישראל הם התו"ך, כי ישראל הם כליו של הקב"ה, והקב"ה כביכול מעצמותו נתן בהם – חלק ה' אמרה נפשי, ונשמת ישראל וחכמתן, הוא חלק אלוק ממעל, לא עשה כן לכל גוי, לזה אמר קרח: ומדוע תתנשאו הלא אתם גרמתם לנו הצרות בענין עגל שלקחת ערב רב, וכל המאורעות, מתאוננים, וקברות התאוה, הכל בא מהם

וזה היתה כוונת שלמה שלקח אלף נשים להכניע אלף כוחות הטומאה וגם כל השרים וגו' ז"ש ובתוכ"ם י"י שישראל הם התו"ך כי ישראל הם כליו של הקב"ה והקב"ה כביכול מעצמותו נתן בהם ז"ש (ברכות כה) ברכה לחכמי ישראל ברוך שחלק מחכמתו ליריאיו ולא"ה ברוך שנתן מחכמתו כי (איכה נ) חלק י"י אמרה נפשי ונשמת ישראל וחכמתן הוא חלק אלוה ממעל לא עשה כן לכל גוי לז"א קרח ומדוע תתנשאו הלא אתם גרמתם לנו הצרות בענין עגל שלקחת ערב רב וכל המאורעות מתאוננים וקברות התאוה הכל בא מה.

יט.

גם דתן ואבירם אמרו למשה, והוסיפו כי שתים רעות שהיה לישראל, שזה גרם תרין בזיעי, דהיינו לב' חורבנין, חורבן א' על ע"ז ג"ע ש"ד, הוא עון עגל, שאז קרבו פקודות העם לסוף כ"ד דורות נגבה חוב זה, ובית שני עבור מרגלים, בכייה של חנם גרמה בית שני, שעבור שנאת חנם נחרב בית שני – המעט כי העליתנו מארץ מצרים, העלייה אשר העליתנו מארץ מצרים, היתה ממכם שגרמת להמיתנו במדבר, כי אלו לא לקחת ערב רב אשר עלה אתם, ז"ש כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים, הרי תלה העלייה במשה, לא די שבזה אתה הוא הגורם שחטאנו בעגל, אף גם זאת גרמת לנו שלא נבא לארץ ישראל, אתה הוא הגורם שלא תתן לנו נחלת שדה וכרם, כי למה הסכמת בשליחת מרגלים – על ענין עגל השיב משה לקרח שמעו נא בני לוי, שמע"ו נא רמז על שמעון, בני לוי רמז ללוי, כי אמרו איש אל אחיו לכו ונהרגהו וגו', אותו החטא גרם שירד יוסף למצרים, והוצרך משה להעלות אותם ע"י טס של כסף שהי' כתוב עליו עלה שור, ואותו טס זרק מיכה לאש, יצא העגל הזה, והם הגורמין ולא הוא – ולדתן ולאבירם כשראה משה לזות שפתים, התפלל לפני הקב"ה שהוא לא חטא בשתים רעות אלו על שלקח ערב רב אשר בשר חמורים בשרם, אמר לפני הקב"ה: לא חמור אחד מהם נשאתי, אף שלא מחיתי ערב רב לילך עמנו, וכי נשאתי אותם על כנפי נשרים כאשר ישא האומן את היונק, כאשר הוא עושה לס' רבוא של נשמות קדושות, ועל דבר מרגלים ולא הרעותי את אחד מהן, אף וייטב הדבר בעיני בענין שליחות המרגלים, מ"מ לא לרעה עשיתי, רק לטובה נתכוונתי – ז"ש אתם המיתם את ע"ם י"י ר"ת ע"גל מ"רגלים, הלא בשתים אלו אתם גורמין, לפי שמשה אמר בקר ויודע י"י את אשר לו, ז"ש שכוונתם לחרף להקב"ה בעצמו ובתורתו, ולכן לקח משה ס"ת בחיקו

בזא"ת תדעון

גם דתן ואבירם אמרו למשה והוסיפו כי שתים רעות שהי׳ לישראל שזה גרם תרין בזיעי דהיינו לב׳ חורבנין חורבן א׳ על ע״ז ג״ע ש״ד הוא עון עגל שאז קרבו (יחזקאל ט) פקודות העם לסוף כ״ד דורות נגבה חוב זה ובית שני עבור מרגלים (סנהדרין) בכייה של חנם גרמה בית שני שעבור שנאת חנם נחרב בית שני ז״ש המעט כי העליתנו מארץ מצרים ר״ל העלייה אשר העליתנו מארץ מצרים היתה ממכם שגרמת להמיתנו במדבר כי אלו לא לקחת ערב רב אשר עלה אתם ז״ש כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים הרי תלה העלייה במשה לא די שבזה אתה הוא הגורם שחטאנו בעגל. אף גם זאת גרמת לנו שלא נבא לארץ ישראל אתה הוא הגורם שלא תתן לנו נחלת שדה וכרם כי למה הסכמת בשליחת מרגלים ז״ש וייטב הדבר בעיני ולא בעיני המקום וכן שלח לך לדעתך אני איני מצוה אותך ולמה הסכמת לשלוח מרגלים וכי לא הי׳ להם למרגלים להגיד מה שראו בעיניהם העיני האנשים ההם תנקר ר״ל אותן אנשים מרגלים שהלכו לעשות שליחותן וחזקה עשה שליח שליחותו וכי לא הי׳ להם להגיד מה שראו בעיניהם כי כל מה שהגידו אמת הי׳ שלא נוכל לעלות לשם בדרך הזה ועל ענין עגל השיב משה לקרח שמעו נא בני לוי איתמר במדרש אפשר אדם מדבר ליוסף ואמר לשמעון שמע אמר המדרש שמשה השיב להם שהם במכירתן של יוסף גרמו העגל לא הם ז״ש שמע״ו נא רמז על שמעון בני לוי רמז ללוי כי (בראשית לז) אמרו איש אל אחיו לכו ונהרגהו וגו׳ אותו החטא גרם שירד יוסף למצרים והוצרך משה להעלות אותם ע״י טם של כסף שהי׳ כתוב עליו עלה שור ואותו טם זרק מיכה לאש יצא העגל הזה והם הגורמין ולא הוא ולדתן ולאבירם כשראה משה לזות שפתים התפלל לפני הקב״ה שהוא לא חטא בשתים רעות אלו על שלקח ערב רב אשר בשר חמורים בשרם אמר לפני הקב״ה לא חמור אחד מהם נשאתי אף שלא מחיתי עדב רב לילך עמנו וכי נשאתי אותם על כנפי נשרים כאשר ישא האומן את היונק כאשר הוא עושה לס׳ רבוא של נשמות קדושות ועל דבר מרגלים ולא הרעותי את אחד מהן אף וייטב הדבר בעיני בענין

שליחות המרגלים מ"מ לא לרעה עשיתי רק לטובה נחכוונתי ז"ש אתם המיתם את ע"ם י"י ר"ת ע"גל מ"רגלים הלא בשתים אלו אתם גורמין לפי שמשה אמר בקר ויודע י"י את אשר לו ז"ש שכוונתם לחרף להקב"ה בעצמו ובתורתו ולכן לקח משה ס"ת בחיקו בזא"ת תדעון.

כ.

לפי שביד משה היה המטה הזה, ובזה נתקנא קרח בשעה שצוה הקב"ה על סוד תכלת בפרשה שלפניה, לכן הלביש הוא ר"ן איש טליתות שכולן תכלת, כי כל העדה כלם קדושים – וישמע משה ויפול על פניו, שחשדוהו על אשת איש, ועל אותה אש"ת אי"ש שהיא סוד נפש יקרה תצוד שאמר הקב"ה קח לך אשת זנונים וגו', חשדוהו ואמר רב לכם, שאתם רוצים להעלות ר"ב ניצוצות בסוד ערב ר"ב אשר עלה אתם מן רפ"ח ניצוצות שלא העלה משה רק ר"ב, ונשארו מנין אלקים, ומשה עלה אל אלקים, למתק ג"כ אלו פ"ו ניצוצות מנין אלקים, ז"ש לו קרח: "רב לכם", אתם לבדכם רוצים לירש כל הקדושה, כי כל העדה קדושים ובתוכם י"י ויש להם יכולת להוציא מן קליפה לעשות תו"ד, ומדוע תתנשאו, בזה נפל משה על פניו, וצוה ליקח קטורת, כי סמוך לזה שאמר ואשת איש נפש יקרה תצוד, איתא שם במשלי: היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה, לכן צוה ליקח מחתות

ולפי שביד משה היה המטה הזה ובזה נתקנא קרח בשעה שצוה הקב"ה על סוד תכלת בפרש' שלפניה לכן הלביש הוא ר"ן איש טליתות שכולן תכלת כי כל העדה כלם קדושים וז"ם וישמע משה ויפול על פניו שחשדוהו על אשת איש רוא דמלה ואשת איש נפש יקר"ה תצוד ועל אותה אש"ת אי"ש שהיא סוד נפש יקרה תצוד שאמר הקב"ה קח לך אשת זנונים וגו' חשדוהו ואמר רב לכם שאתם רוצים להעלות ר"ב ניצוצות בסוד ערב ר"ב אשר עלה אתם מן רפ"ח ניצוצות שלא העלה

משה רק ר"ב ונשארו מנין אלקים ומשה עלה אל אלקים למתק ג"כ אלו פ"ו ניצוצות מנין אלקים ז"ש לו קרח רב לכם אתם לבדכם רוצים לירש כל הקדושה כי כל העדה קדושים ובתוכם י"י ויש להם יכולת להוציא מן קליפה לעשות תו"ך ומדוע תתנשאו בזה נפל משה על פניו בסוד והוא (בראשית כה) על פני כל אחיו נפל וצוה ליקח קטורת כי סמוך לזה שאמר ואשת איש נפש יקרה תצוד א' שם במשלי סי' ו' היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה לכן צוה ליקח מחתות.

כא.

נזרקה בקרח זוהמת נחש הקדמוני, רוח של קין, כדאיתא ביה "שבעתים יוקם קין" את כל נתן, כי כל עשרו של קרח הלך לנוקבא דתהומא רבא עבור זה, נ"גע ו"קלון י"מצא, בהיפוך אתוון יו"ן, וחרפתו לא תמחה, הוא רצה להפך קליפת יון, ונהפכה לו, עד שחרפתו לא תמחה, כי קנאת חמת גבר, קשה כשאול קנאה, ולא יחמול ביום נקם בשעה שאמר משה אם בריאה יברא

לזה אמר שם (שם) לא יבוזו לגנב כי יגנוב כי מדרז"ל על אלו ר"ן איש משל לא' שגנב כלי מבית המרחץ כי ענין הגניבה היה למלא נפשו כי ירעב לכן חסה התורה ולא פרסמה אותם לפי שלא יבוזו לגנב אע"פ שהוא גונב מאחר שהוא עושה למלא נפשו כי ירעב ונמצא ישלם שבעתים כי נזרקה בקרח זוהמת נחש הקדמוני רוח של קין כדא" בי' (בראשית ד) שבעתים יקם קין את כל נתן כי כל עשרו של קרח הלך לנוקבא דתהומא רבא עבור זה (משלי ו) נ"גע ו"קלון י"מצא בהיפוך אתוון יו"ן וחרפתו לא תמחה הוא רצה להפך קליפת יון ונהפכה לו עד שחרפתו לא תמחה כי קנאת חמת גבר (שיר ה) קשה כשאול קנאה ולא יחמול ביום נקם בשעה שאמר משה אם בריאה יברא.

כב.

נעשה מן קר קבר, ונתחלק בקר לקבר – ברכה לראש משביר, על משה שהיה שוחר טוב ומבקש רצון מי״י במה שאמר בקר ויודע י״י, כי אז סיטרא דחסד בעולם בבקר חסדיך – אבל על קרח איתמר מונע ב״ר יקבהו לא״ם, כי עיקר חלוקתו על ר״ב ניצוצות של רפ״ח שהעלה משה עם ערב ר״ב אשר עלו אתם, ואיהו מונע ב״ר – אך טוב לישראל אלקים לבר״י לב״ב, וקין והבל דאינון עתה קרח ומשה מחלוקתם הראשון, דין אמר חלוץ סוד קל״ד, ודין א׳ פרח באווירא, על אינון רפ״ח ניצוצין, נחלקו גם עתה, באו לחלוקה זו, וכעלה צדיקים יפרחו על סוד רפ״ח

ואמר בקר ויודע י״י או״ת אשר לו שהוא ב׳ ברכה התחלת התורה היא בה אסתכל משה במעשה בראשית דאיתמר בזוהר אהרן יום א׳ קרח יום ב׳ ונברא בדינא הי׳ משה יום ג׳ מכריע משפט ומזה נעשה בתיהם קבריהם ונעשה מן קר קבר ונתחלק בקר לקבר ז״ש (משלי י) ברכה לראש משביר על משה שהי׳ שוחר טוב ומבקש רצון מי״י במה שאמר בקר ויודע י״י כי אז סיטרא דחסד בעולם בבקר חסדיך אבל על קרח איתמר מונע ב״ר יקבהו לא״ם כי עיקר חלוקתו על ר״ב ניצוצות של רפ״ח שהעלה משה עם ערב ר״ב אשר עלו אתם ואיהו מונע ב״ר ז״ש במזמור ע״ג אך טוב לישראל אלקים לבר״י לב״ב וקין והבל דאינון עתה קרח ומשה מחלוקתם הראשון דין אמר חלוץ סוד קל״ד ודין א׳ פרח באווירא על אינון רפ״ח ניצוצין נחלקו גם עתה באו לחלוקה זו ז״ש הוא יפול (שם) וכעלה צדיקים יפרחו על סוד רפ״ח.

פרשת חוקת

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת חוקת

כג.

אותם שיצאו ממצרים שנגזרה עליהם מיתה, לא היו רואים במדבר נחת רוח ולא רוח טובה, וכן הכתוב אומר ובניהם יהיו רועים במדבר וכו', אמר רבי עקיבא כשהיו מגלים התגרים סל של פירות היו מתים וכו', הענין שתרעומתן היה על התורה שבעל פה, וערב רב לא היו יכולין להבין תורה שבעל פה, זה שכתוב ורוחך הטובה נתת להשכילם, שמע מינה שענין תרעומתן היה על ההשכלה על לחם אבירים, כי הם לא אכלו את המן, רק תמצית של מן ירד אחר כך להם, שנעשה מינו, ומשם אוכלים הם, ולכן פתחו בשנים, לחם ומים, מים בחי' נפשינו קצה, כי המן נמס להם במים, לכן אמרו ק"ל ק"ל, ב' דברים קלים

ויסעו מהר ההר דרך ים סוף לסבוב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך וידבר העם באלקים ובמשה. איתמר בזוהר הא אותיקמו חבריא דבטילו לאולפא תלמודא דאיקרי הר ההר אמאי איקרי הר ההר דמתמן נפק הורא' לעלמא דכתיב אשר כתבתי להורתם ודא איהי תור' שבע"פ אבל ת"ח רזא דחכמתא אית הכא האי אתרא דאיקרי הר ההר אורחא הוא לימא דסוף סופין דדרגין מדברא קדמיהון במדברא לדעתי זה כוונת המדרש רבה ויסעו מהר ההר זש"ה (נחמי' ט) ורוחך הטוב' נתת להשכילם אלא שאותם שיצאו ממצרים שנגזר' עליהם מיתה לא היו רואים במדבר נחת רוח ולא רוח טובה וכה"א ובניהם יהיו רועים במדבר וכו' אר"ע כשהיו מגלים התגרים סל של פירות היו מתים וכו' הענין שתרעומתן הי' על התור' שבע"פ וערב רב לא היו יכולין להבין תור' שבע"פ ז"ש ורוחך הטובה נתת להשכילם ש"מ שענין תרעומתן הי' על ההשכלה על לחם אבירים כי הם לא אכלו את המן רק תמצית של מן

ירד אח"כ להם שנעשה מינו ומשם אוכלים הם ולכן פתחו בשנים לחם ומים (מים בחי' נפשינו קצה כי המן נמס להם במים לכן אמרו ק"ל ק"ל ב' דברים קלים).

כד.

ישראל השוו עבד לקונו ודברו בלחם שבא לחם מן השמים ובמים שבא להם מן הארץ, והוא שלא כדרך העולם שהמים בא מלמעלה למטר השמים תשתה מים והארץ מוציאה לחם, לכן כשבאו סמוך לארץ ישראל שראו אלו השני מדריגות בארץ שהם היפוך סדר העולם, לכן באו הוציאו דבה, שמעו שלא יבואו לארץ ישראל, שלא היה יכול לטעום אותו הדור מפירות הארץ כלום, א"ר עקיבא כשהיה מגלים להם הסל הבא מן פירות הארץ היו מתים, שנאמר אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה וכו', הם שרננו וידבר העם הם השיבום למה העליתנו ממצרים למות במדבר, שלא זכינו לשום טובה בעולם, אין לחם על פי הטבע מלמטה רק מלמעלה, ואין מים מלמעלה על פי הטבע רק מלמטה – ואלו שיצאו ממצרים לא היו יכולין לרנן על המים, כי גם כן במצרים לא היה להם מטר מלמעלה, לזה חזרו ורננו על הלחם לבד, נפשינו קצה בלחם הקלוקל, שזה עיקר תרעומתן, ולא הזכירו המים – ולפי שדברו על הלחם ועל מים, לכן על לחם שלח "נחש עפר לחמו", ונגד המים שלח בהם שרפים, שאין מים לכבות האש השרף, וינשכו את העם, הם שיצאו ממצרים, שלא רננו רק בלחם לבד, כי גם שם מים למטה – וימת עם רב, הם ערב רב שעלו אתם, שהיו משאר אומות שיש להם מטר מלמעלה, עליהם אמר רב בקמץ, ויבא העם אל משה, הם אותן שקלקלו בלחם, חטאנו כי דברנו בי"י ובך, הם אילו שדברו בלחם לבד, וידוע שהמן בא משם י"י ולא משם של אלקים, והם באו לתקן חטא של לחם שדברו נפשינו קצה, לכן אמרו התפלל אל י"י

ויסר מעלינו הנחש שהוא בא עבור לחם – ויתפלל משה בעד העם סתם, לא קאמר בעד מה, כי לא היה יודע אם חזרו נחש דלעילא לאתערא

הקב"ה אמר למשה עשה לך שרף ומשה עשה נחש נחושת ע"ד הפשט ישראל השוו עבד לקונו ודברו בלחם שבא לחם מן השמים ובמים שבא להם מן הארץ והוא שלא כדרך העולם שהמים בא מלמעלה למטר השמים תשתה מים והארץ מוציאה לחם כ"ש (יהושע ה) ויאכלו מעבור הארץ לכן כשבאו סמוך לא"י שראו אלו השני מדריגות בארץ שהם הפך סדר העולם לכן באו הוציאו דבה שמעו שלא יבואו לא"י כמ"ש במדרש ע"פ נפשינו קצה בלחם הקלוקל שלא הי' יכול לטעום אותו הדור מפירות הארץ כלום א"ר עקיבא כשהי' מגלים להם הסל הבא מן פירות הארץ היו מתים שנאמר אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה וכו' הם שרננו וידבר העם הם השיבום למה העליתנו ממצרים למות במדבר שלא זכינו לשום טובה בעולם אין לחם ע"פ הטבע מלמטה רק מלמעל' ואין מים מלמעלה ע"פ הטבע רק מלמטה ואילו שיצאו ממצרים לא היו יכולין לרנן על המים כי גם כן במצרים ג"כ לא הי' להם מטר מלמעלה לזה חזרו ורננו על הלחם לבד נפשינו קצה בלחם הקלוקל שזה עיקר תרעומתן ולא הזכירו המים ולפי שדברו על הלחם ועל מים לכן על לחם שלח (ישעי' סה) נחש עפר לחמו ונגד המים שלח בהם שרפים שאין מים לכבות האש השרף וינשכו את העם הם שיצאו ממצרים שלא רננו רק בלחם לבד כי גם שם מים למטה וימת עם רב הם ערב רב שעלו אתם שהיו משאר אומות שיש להם מטר מלמעלה עליהם אמר רב בקמץ ויבא העם אל משה הם אותן שקלקלו בלחם חטאנו כי דברנו בי"י ובך הם אילו שדברו בלחם לבד וידוע שהמן בא משם י"י ולא משם של אלקים והם באו לתקן חטא של לחם שדברו נפשינו קצה לכן אמרו התפלל אל י"י ויסר מעלינו הנחש שהוא בא עבור לחם כמ"ש רש"י יבא נחש שכל המינין נטעמו לו טעם א' ויפרע מן אותם שדברו במן שהי' בו כל טעמים בעולם והם הראו שלא

הי׳ בו שום טעם וחטאו באלקים שממנו המים מלמטה גבורות גשמים ויתפלל משה בעד העם סתם לא קאמר בעד מה כי לא הי׳ יודע אם חזרו נחש דלעילא לאתערא.

כה.

גלות הזה של אדום הוא על עון לשון הרע – וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו מארץ מצרים, בכל גליות אנו יושבין תחת ק״ל משיריין דיליה, ומיד כשמתעוררין ישראל לשון הרע, מתעוררין כל הנחשים, וישראל ראו שהכל תלוי באותו תנין גדול רובץ בתוך יאוריו, לכן בקשו ויסר מעלינו את הנחש – במסורה ג״פ ׳ויסר׳, ויסר הערב מפרעה ומכל עבדיו, יסר את הנחש, ויסר את אופן מרכבותיו, פרעה היה התנין ועליו היו תלוין כל הערבוביא, ז״ש ויסר את הערוב ויסר את אופן מרכבותיו אופני מרכבותיו מבעי למימר או אופן מרכבתו אבל בזה האופן תלוין כל המרכבות, או שבקשו על ערב רב שהיה אתם וגרמה להם ערבוביא בישא, ז״ש ויסר את הערב שהם ערב רב, אז ויסר את הנחש, כי לא נחש ביעקב, לכן אמר הנחש בלשון יחיד, כי בזה הנחש תלוין כל המרכבות, אפ״ן בגי׳ סמא״ל, כל המרכבות בנוין עליו, לכן עשה משה נחש נחושת, כי ההרים הרי נחושת, והביט אל הנחש וחי, כי גלות מכפרת עון, והפסוק אומר: ״לכן גלה עמי מבלי דעת״, ר״ל שאינם רוצים לידע שהם בגלות, ואין מקבלים עול גולה עליהם, אבל והביט אל לשון הרע שדיבר, וזרקו אותו לנוקבא דתהומא רבא, וכשיביט האדם באלו ענינים אזי וחי

ותקצר נפש העם בדרך ד׳ פעמים ותקצר במסורה נגד ד׳ גליות אבל גלות הזה של אדום הוא על עון לשון הרע וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו מארץ מצרים הלא טוב הי׳ לנו לשבת במצרים ז״ש וישב שם ימים רבים שהיו ראוים להיות כל ד׳ גליות שאנו

יושבין בד׳ מלכיות שנים רבים הי׳ לנו ראוי לשבת במצרים למות במדבר על גליות אלו ונפשינו קצה בלחם רע עין שהוא ק״לק״ל חסר (איוב כד) קל הוא על פני המים כי בכל גליות אנו יושבין תחת ק״ל משיריין דיליה ומיד כשמתעוררין ישראל לשון הרע מתעוררין כל הנחשים וישראל ראו שהכל תלוי באותו תנין גדול רובץ בתוך יאוריו לכן בקשו ויסר מעלינו את הנחש במסורה ג״פ ויסר (שמות י) ויסר הערב מפרעה ומכל עבדיו יסר את הנחש ויסר את אופן מרכבותיו פרעה הי׳ התנין ועליו היו תלוין כל הערבוביא ז״ש ויסר את הערוב ויסר את אופן מרכבותיו אופני מרכבותיו מבעי למימר או אופן מרכבתו אבל בזה האופן תלוין כל המרכבות או שבקשו על ערב רב שהיה אתם וגרמה להם ערבוביא בישא ז״ש ויסר את הערב שהם ערב רב אז ויסר את הנחש כי לא נחש ביעקב לכן אמר הנחש בלשון יחיד כי בזה הנחש תלוין כל המרכבות אפ״ן בגי׳ סמא״ל כל המרכבות בנוין עליו לכן עשה משה נחש נחושת כי ההרים הרי נחושת והביט אל הנחש וחי כי גלות מכפרת עון והפסוק אומר (ישעי׳ ח) לכן גלה עמי מבלי דעת ר״ל שאינם רוצים לידע שהם בגלות ואין מקבלים עול גולה עליהם אבל והביט אל לשון הרע שדיבר וזרקו אותו לנוקבא דתהומא רבא וכשיביט האדם באלו ענינים אזי וחי.

פרשת בלק

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת בלק

כו.

ויאמר מואב אל מדין עתה ילחכו הקהל הזה על ערב רב שהם אינם עומדין בתפקידו של הקב"ה, כלחו"ך השור, כמו שחטאו ישראל בענין עשיית העגל, מזה היה מתייירא מואב

ויאמר מואב אל מדין עתה ילחכו הקהל הזה על ערב רב שהם אינם עומדין בתפקידו של הקב"ה כלחו"ך השור כמו שחטאו ישראל בענין עשיית העגל מזה הי' מתייירא מואב.

כז.

הפעם הראשון אמר מן ארם ינחני בלק לכה ארה לי יעקב הם הערב רב שעשו עגל – ולכה זועמה ישראל על כלל ישראל

הפעם הראשון אמר מן ארם ינחני בלק לכה ארה לי יעקב הם הערב רב שעשו עגל ולכה זועמה ישראל על כלל ישראל.

כח.

ויאמר אל עמו, ע' עקומה, ולקט כסף, הם סוד ניצוצות טהורות שעלו עמו מנין ר"ב מן רפ"ח ניצוצין, ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם, ז"ש ויגר מואב מפני העם כי ר"ב הוא, שהעלו רב ניצוצות עמהם ונשאר מנין אלקים, ומשה עלה אל אלקים לתקן עוד פ"ו ניצוצות – הן עם יצא ממצרים, ערב רב על רב ניצוצות שיעלו אתם

ז"ש ויאמר אל עמו ע' עקומה ולקט כסף הם סוד ניצוצות טהורות שעלו עמו מנין ר"ב מן רפ"ח ניצוצין ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם ז"ש ויגר מואב מפני העם כי ר"ב הוא שהעלו רב ניצוצות עמהם ונשאר מנין אלקים ומשה עלה אל אלקים לתקן עוד פ"ו ניצוצות הן עם יצא ממצרים ערב רב על רב ניצוצות שיעלו אתם.

כט.

בלעם אמר על עצמו "ותהי אחריתי כמוהו", שראה שיש לו יניקה סוף תיבות של אבו"ת העול"ם בגימטריא ישרים, כי אברהם יצחק יעקב ס"ת קמ"ב, עליה אמר יהושע כשראה עגל שגרם יונוס ויומברוס בנוי דבלעם ק"ול מ"לחמה ב"מחנה שהוא ר"ת קמ"ב, שהוא בלעם, כי מכוחו בא העגל, ואותו כח נטיל עתה בלעם שהלך לקלל ישראל, כדאיתא בזוהר שני נעריו עמו אלו הכשפים והכוחות של בנוי לקח עמו רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום, אזל אסקיה לבלעם בנגידא השיב מילייהו נפישין לא תדרוש שלומם וטובתם, לכן קראו שונא שלום – ויגר מואב מפני העם הם הערב רב, ז"ש כי רב הוא: על ערב רב, אבל מפני ישראל לא היה לו שום מורא רק ויקוצו מפני בני ישראל

ועל עצמו אמר ותהי אחריתי כמוהו שראה שיש לו יניקה סוף תיבות של אבו"ת העול"ם בגימטריא ישרים כי אברהם יצחק יעקב ס"ת

קמ"ב עליה אמר יהושע כשראה עגל שגרם יונום ויומברום בנוי דבלעם ק"ול מ"לחמה ב"מחנה שהוא ר"ת קמ"ב שהוא בלעם כי מכוחו בא העגל ואותו כח נטיל עתה בלעם שהלך לקלל ישראל כדאיתא בזוהר שני נעריו עמו אלו הכשפים והכוחות של בנוי לקח עמו רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום (גיטין נז) אזל אסקיה לבלעם בנגידא השיב מילייהו נפישין לא תדרוש שלומם וטובתם לכן קראו שונא שלום אני שלום וכי אדבר על ענין פתיחת שלום שהקדימו ישראל אף לסיחון שהי' א' מז' עממין ז"ש אף במקום שיש לי לדבר קשות דהיינו על ז' עממין אפ"ה אני פתחתי בשלום ואיך יעלה על דעתם שאלך עמהם למלחמה או שישראל הראו עצמן עטופים ז"ש אני באמת שלום לי עמהם וכי אדבר עם מואב קשות המה חושבין שאני מוכן למלחמה ועז"א וירא בלק מה שעשה ישראל לאמורי שהוא א' מן ז' עממין אפ"ה הקדימו עמהם לשלום ק"ו שלא יתחילו עמהם למלחמה רק ויגר מואב מפני העם הם הערב רב ז"ש כי רב הוא על ערב רב אבל מפני ישראל לא היה לו שום מורא רק ויקוצו מפני בני ישראל.

פרשת פנחס

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת פנחס

פ.

המגיפה היתה לטובתן של ישראל, כדי שכל ערב רב שהיו בישראל ספו תמו מן בלהות, כדברי רשב"י שכל אותן כ"ד אלף שמתו היו משבט שמעון, מאינון ערב רב שנתגיירו ונתדבקו בשמעון – ז"ש ויהיו המתים, שכבר מתו כמה פעמים, במתאוננים, במרגלים, בעגל – מישראל לא מת שום אחד מהם – לא היה יכולת לבוא לארץ ישראל שהוא תוך

של כל העולם, עד שמתו כל אינון קליפות קוצים בכרם ונשארו מצורף ומזוקק

הנה בענין המגיפה הזו שהיתה לטובתן של ישראל, כדי שכל ערב רב שהיו בישראל (תהלים עב) ספו תמו מן בלהות, כדברי רשב"י שכל אותן כ"ד אלף שמתו היו משבט שמעון, מאינון ערב רב שנתגיירו ונתדבקו בשמעון. ז"ש ויהיו המתים, שכבר מתו כמה פעמים, במתאוננים, במרגלים, בעגל, כ"ש שם. ואע"פ שר"א השיב על זה אבא שפיר הוא אבל חזינא עליה פלוגתא וכו' הלא רשב"י תירץ שם כל הקושיות שמישראל לא מת שום א' מהם והנה לא היה יכולת לבא לא"י שהוא תוך של כל העולם עד שמתו כל אינון קליפות קוצים בכרם ונשארו מצורף ומזוקק.

לא.

לכן התחיל פרשה זו פנחס בן אלעזר השיב את חמתי בקנאו את קנאתי, בכדי שיהיו ישראל תוך, והקליפ"ה נפלה מהם – ז"ש ויהי אחר המגיפה, שנגף י"י את ערב רב אשר עלה אתם – והכתוב אומר: "וקוי י"י ירשו ארץ", כשזרע מרעים יכרתו, וכן הכתוב אומר: קרני רשעים אגדע, אז תרוממנה קרנות צדיק – לכן עתה מחדש התחיל שאו את ראש בני ישראל, ליתן להם נשיאות ראש

לכן התחיל פרש' זו פנחס בן אלעזר השיב את חמתי בקנאו את קנאתי בכדי שיהי' ישראל תוך והקליפ"ה נפלה מהם ז"ש ויהי אחר המגיפה שנגף י"י את ערב רב אשר עלה אתם והכתוב אומר (תהלים לז) וקוי י"י ירשו ארץ כשזרע מרעים יכרתו וכה"א קרני רשעים אגדע אז תרוממנה קרנות צדיק לכן עתה מחדש התחיל שאו את ראש בני ישראל ליתן להם נשיאות ראש.

פרשת ואתחנן

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת ואתחנן

לב.

אמר רב לך, רמז לו שהוא לקח ער״ב ר״ב עמו, והם גרמו את העגל – ועל מרגלים אמר ל״ך, כמו שכתוב שלח לך אנשים, והקב״ה לא שלח, רק ל״ך, איני מצוה אותך, באופן שבתיבת רב ל״ך רמז לו שבשניהם חטא

והנה ב׳ חטאים עשו ישראל שהחריבו ב׳ מקדשות ועל שניהם בא משה והתפלל סלח נא לעון העם הזה אמר רב לך רמז לו שהוא לקח ער״ב ר״ב עמו והם גרמו את העגל ועל מרגלים אמר ל״ך כד״א שלח לך אנשים והקב״ה לא שלח רק ל״ך איני מצוה אותך באופן שבתיבת רב ל״ך רמז לו שבשניהם חטא וזה הי׳ לשון הרע של דתן ואבירם כמ״ש שם בפ׳ קרח ע״פ דרש של ר׳ שמלאי אמר נגד העגל תחת אשר הערה נפשו למות ונגד מרגלים ואת פושעים נמנה שהוצרך למנות עם מתי מדבר.

לג.

הוצרך משה להיות קבור במדבר בעבור העגל, לפי שהוציא שם רע על בתולות ישראל, שהקב״ה אמר לך רד כי שחת עמך, ר״ל ערב רב, והוא אמר למה ה׳ יחרה אפך בעמך על ישראל בעצמם, וע״י שהוציא שם רע עליהם הוצרך להיות אצלם, לקיים קרא ולו תהיה לאשה ולא יוכל לשלחה כל ימיו

ז״ש בפ׳ דברים אחר שליחות מרגלים גם בי התאנף י״י וכה״א במזמור ע״ג (תהלים לו) אשתוללו אבירי לב אלו משה אהרן שנתרשלו ידיהם בשעה שליחות מרגלים גרם שנמו שנתם ר״ל שנקברו במדבר

ואפשר שד׳ טעמים מבוארים בפסוק זה שהוצרך משה להיות קבור במדבר הא׳ עבור עגל לפי שהוציא שם רע על בתולות ישראל שהקב״ה אמר (שמות לב) לך רד כי שחת עמך ר״ל ערב רב והוא אמר למה י״י יחרה אפך בעמך על ישראל בעצמם וע״י שהוציא שם רע עליהם הוצרך להיות אצלם לקיים קרא (דברים כו) ולו תהיה לאשה ולא יוכל לשלחה כל ימיו ז״ש הטעם הראשון שמת שם תחת אשר הערה נפשו למות בשעת עגל גם טעם שני ויתא ראשי עם ז״ש והוא את פושעים נמנה.

פרשת וזאת הברכה

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת וזאת הברכה

לד.

בגמרא סוכה: מאה ועשרים זקינים ומהם כמה נביאים תקנו שמונה עשרה על הסדר – טעם זה המנין של ק״ד, לפי שבאו להמתיק ק״ד צירופים של אלקים – וזה סוד ומשה עלה אל האלקים, לכן היה בהר ק״ד יום, והיה ימיו מאה ועשרים, להמתיק ק״ד בתים של אלקים – לכן לקחו ערב רב ק״ד קנטרין בעגל ואמרו עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו, ק״כ בתים של אלקים, לכן ירדו לק״ד קנטרין, ק״ד רבוא של מלאכי חבלה, ופרקו עטרות שלהם, שהוא שם המפורש, כי מן ה׳ עשו אלקים

משה אמר שירה זו (מגילה יב) עם ע״ח זקינים מנין הזי״ו לך למה נטל משה ע״ח זקינים מנין זה למה אספה ל׳ שבעים איש שמענו או ע״ב זקינים שמענו במתניתין ע״ח לא שמענו וכיוצא בו שארז״ל מאה יותר מבשאר מצות וי״ל ע״ד הגמרא בפרק לולב מאה ועשרים זקינים ומהם כמה נביאים תקנו שמונה עשרה על הסדר צריך ליתן טעם למה זה המנין של ק״ד לפי שבאו להמתיק ק״ד צירופים של אלקים והן הן סוד ומשה עלה אל האלקים לכן היה בהר ק״ד יום והיה ימיו מאה ועשרים להמתיק ק״ד בתים של אלקים ויקרא אליו י״י ר״ל לעשות מן אלקים י״י ז״ש משה כי שם י״י אקרא ר״ל שהוא מהפך שם של אלקים רחמים ז״ש הבו גודל לאלקינו אף שם אלקינו שהוא דין יעשה ממנו רחמים שהוא גודל מדת אברהם הגדול דאיתמר גביה (בראשית כא) ויעש אברהם משתה גדול ולכן לא רצה להיות עניים שם באותה סעודה שהם ממדת הדין והוא הגדיל לעשות חסד.

והנה משה עושה הצור להיפך לעשות פעולת תמים כדלעיל רק שחת

לו ישראל משחיתים השפע לכן לקחו ערב רב ק"ך קנטרין בעגל ואמרו (שמות לב) עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו ק"כ בתים של אלקים לכן ירדו לק"ך קנטרין ק"ך רבוא של מלאכי חבלה ופרקו עטרות שלהם שהוא שם המפורש כי מן י"י עשו אלקים.

לה.

לכן בימי שלמה שעשו בימיו שלום כל המשחיתים, ויהיו שלום בינו לבין חירם מלך צור, שהוריד שם שר א', והורידו לז' מדורי גיהנם, ונכנעו כל כוחות הדין, גם היא באה מלכת שבא ונתנה מאה ועשרים כיכרים זהב לשלמה, ולכן הקריבו אז מאה ועשרים אלף צאן, להמתיק ק"ך כוחות של אלקים, כי המשפט לאלקים הוא, לכן כל עיר שיש בה מאה ועשרים אנשים, מעמידין בה סנהדרי קטנה, ולכן הוצרכו להיות ק"ך זקינים, להמתיק ק"ך ב"ד של אלקים

ולכן בימי שלמה שעשו בימיו שלום כל המשחיתים ויהיו שלום בינו לבין חירם מלך צור שהוריד שם שר א' והורידו לז' מדורי גיהנם ונכנעו כל כוחות הדין גם היא באה מלכת שבא ונתנה מאה ועשרים כיכרים זהב לשלמה ולכן הקריבו אז מאה ועשרים אלף צאן להמתיק ק"ך כוחות של אלקים כי המשפט לאלקים הוא לכן כל עיר שיש בה מאה ועשרים אנשים מעמידין בה סנהדרי קטנה ולכן הוצרכו להיות ק"ך זקינים להמתיק ק"ך ב"ד של אלקים (ישעיה נה) כי ביתי בי"ת תפלה יקרא לכל העמים אין זה כי אם בית אלקים ומאחר ששם אלקים בונה ק"ך בתים הוצרכו להיות ק"ך זקינים לסדר בית התפלה שהיא בית אלקים להיות רחמים כמ"ש אכן יש י"י במקום הזה (תהלים קכא) י"י שומרך י"י צלך כמו ששם אלקים עולה צל והיו ימיו כצל אשר איננו ירא לפני אלקים כן י"ב הויות הם בצירוף שם בן ד' וכל אחד כלול מי' הרי ק"ך מן שם של י"י ז"ש י"י צלך יש ג"כ צירופי צל אצל שם של י"י.

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק ט"ו

על פי ספר הקדוש

מגלה עמוקות

רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן

להמקובל האלקי מורינו

רבי נתן נטע שפירא זיע"א

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי

הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"

* * *

יומא דהילולא דיליה, י"ג אב תשס"ד לפ"ק

עיה"ק ירושלים תובב"א

ספר "הערב רב"
וכל המסתעף
חלק ט"ו
על פי ספה"ק מגלה עמוקות
רנ"ב אופנים על פרשת ואתחנן
להמקובל האלקי מורינו רבי נתן נטע שפירא זיע"א

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד ולחקור מעשי וענין ה"ערב רב", ואיך שצריכים ללחום נגדם, שמקלקלים את כל עם ישראל בכל העולם כולו, ועוקרים כל המצות שבתורתינו הקדושה, כמו שכתב הגאון הקדוש מווילנא זיע"א, שישנם חמשה מיני ערב רב, והם: [א]בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, [ב]הרודפים אחר התאוה כמו זנות וכדומה, [ג]הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם, [ד]הרודפים אחר הכבוד ובונים חרבות לעשות להם שם, [ה]הרודפים אחר הממון. והמחלוקת תחילה, כי המחלוקת כנגד כולם, והם נקראים "עמלקים", ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם, ועליהם נאמר (דברים כה, יט)**: "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר.** (אדרת אליהו פרשת דברים)

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק להציל את עם ישראל מן הערב רב, ומעורר את הרבים שלא יפלו ברשתם ח"ו.

עוד יבואר. שהערב רב הם רמאים כנחשים ועקרבים. כמבואר בזוהר חדש וז"ל (זוהר חדש פרשת יתרו מאמר ז' ימי בראשית):

"אבל נחשים ועקרבים יש בו – ונחשין ועקרבין דילה אינון ערב רב".

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא, ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול בזה ובבא על זה שעזר את הערב רב, והפגם הגדול הנעשה על ידי אלו העוזרים להם, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ודקדוקיהם, כדי שלא יכשלו חס ושלום לבנות בתי עבודה זרה של דור הפלגה של **הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם** (בראשית יא, ד), כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו רבינו חיים וויטאל זיע"א תלמיד האריז"ל בספרו הקדוש עץ חיים בהקדמתו.

בס"ד

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפים קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם, ולעורר לבות אחינו בני ישראל בתשובה שלימה

אם אתה רוצה לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעכב את גאולתינו ופדות נפשינו רחמנא ליצלן, תלמוד בעיון בספר הזה.

הצדיק המקובל האלקי קדוש ונורא, מרנא ורבנא קודש קדשים בעל מקובל גדול ונורא מן הקדמונים בקש"ת מורינו רבי נתן נטע שפירא זצ"ל זי"ע ועבי"א אב"ד ור"מ דק"ק קראקא המעטירה (בימי רבינו הב"ח זלל"ה) בהגה"ק מו"ה שלמה זצ"ל, מגלה לנו סודות נוראים ונפלאים בספרו הקדוש מגלה עמוקות, מה שקיבל מפי אליהו הנביא זכור לטוב (פנחם זה אליהו המקנא קנאה גדולה לאלקים) **בעניני ה"ערב רב"!**

יו"ל לרגל יומא דהילולא קדישא שלו שחל ביום שבת קודש ואתחנן-נחמו, י"ג לחודש מנחם אב דהאי שתא שנת ה' אלפים תשס"ד לפ"ג

כה נחקק על מציבתו:

פה נטמן איש אלקי קדוש מן הקדמונים. מגלה עמוקות רזין ומטמונים. הוא שאומרים עליו שדיבר אתו אליהו פנים אל פנים. הגאון אב"ד ור"מ מו"ה נתן נטע בן מו"ה שלמה שפירא זצ"ל. נפטר ביום ד' י"ג אב שצ"ג לפ"ק תנצב"ה.

במקום הקדמה

וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וַאֲפִילוּ כָּל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא כָּל חֶסֶד דְּעָבְדֵי לְגַרְמַיְיהוּ וכו', עם היות שפשטו מבואר ובפרט בזמנינו זה בעו"ה אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים. ועיקר סיבת מעשיהם היא מה שכתב אחר כך הכתוב ונעשה לנו שם. ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ. שחמשה מינים יש בערב רב ומן הג' מינים מהם הוא הנקרא כת גבורים דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו' ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה ולא לשמה אלא למעבד לון וכו' והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם.

תוכן עניני "ערב רב" מספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ב"ד..... יז

א. משה רבינו ע"ה התפלל "אעברה", רוצה אני להעביר מספר אעברה שהוא רע"ח, שבזה נתמעטו כרובים שהם כנפי החיות בשעת החורבן וכו' – לכן אמר אעברה נ"א, אין נא אלא עתה – ואם תאמר מדוע אינו מבקש על זה במדבר, לזה אמר ואראה את הארץ, שצריך אני לזה זכות של ארץ ישראל, אבל במדבר שהוא מקום נחש, אי אפשר לבטל כוחות הרעות רק בארץ הטובה – והשיב הקב"ה רב לך, ר"ל ערב רב שעשו את העגל הוא שלך, כי שחת עמך, אתה הוא הגורם, ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר אלי, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה, שצוה יהושע את ישראל אחריו על ענין עבודה זרה .....יז

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן נ"ח.....יח

ב. רפ"ח ניצוצים הם שברי כלים שנפלו לתהומא רבא, והרמז רוח אלקים מרחפ"ת על פני המים, כי המים הזדונים הן הקליפות, וסימנך מרחפ"ת רפח מת, כי שבירתן זו היא מיתתן, וישראל כשהיו במצרים העלה משה מהם ר"ב ניצוצים, אבל פ"ו לתשלום רפ"ח לא היה יכולת למשה להוציא מכור הברזל, ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם, ר"ב דייקא ולא יותר הם אותיות המעורבין, אבל משה עלה אל האלהי"ם שהם סוד פ"ו ניצוצים הנשארים – וזה שאמר הכתוב וחוש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם, ס"ת כלים, שהם רפ"ח, ומהם לא היו ישראל יכולין לעלות פ"ו מנין אלקים, זה שאמר הכתוב ורוח אלקים מרחפת, ר"ל שנשארו מנין אלהים מן רפ"ח מת .....יח

ג. מזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל, כדי להוציא פר"ח, כמו שנאמר יציץ ויפרח ישראל, ורצה לתקן ימי שנת החמה שהם עולים לחשבון רפ"ח כשתסלק ימים שמקריבין מוסף – "צדיק כתמר יפרח", מה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל, היתה כוונתו שיפרח כתמר, ר"ל להעלות ניצוצי רפ"ח – כשאמר משה סלח נא לעון העם הזה, נתכוין להתפלל על רפ"ח ניצוצין אלו, שכן לעו"ן הע"ם הז"ה בגימטריא רפ"ח, ואמר סל"ח שהוא בגימטריא חסד ע"ב כ"ו שהוא שם של הויה – ואתחנן אל ידוד, הרי הויה, אשר מי אל הרי חסד אל, כי ב' שמות אלו אל ידו"ה ויאר לנו, שמוציא לאור הניצוצות והאורות שנפלו בעמקי הקליפות, ועליהם אמר כאן מאחר שאתה החלות להראות את גדלך, שהם אותיות מן רפ"ח, שהן עולים ד' פעמים חסד בגרמז במלת גדל"ך, (וכן מלת גדל"ך עולה כמנין א"ל ידו"ד), ואת ידך החזקה, הם אותיות הנשארים בעמקי הקליפה שהם ביד חזקה, אעברה נא רוצה אני

עתה להעביר ולתקן מה שהתפללתי כשאמרתי סלח נא לעון העם הזה, שהם על רפ"ח ניצוצים, באתי גם כן עתה להתפלל עליהם, ובזה צריך אני זכות ארץ ישראל, לכן וארא את הארץ – השיב הקב"ה: אתה אומר החלות, כאלו התחלת לתקן אותם, הלא רב לך, הלא כבר העלת ר"ב ניצוצין מן רפ"ח, אל תוסף דבר אלי עו"ד בדב"ר בגימטריא רפ"ח, קרית מלך ר"ב כתיב, עתה די לך בעליית רב ניצוצין – וז"ש אל תוסף דבר, ר"ל שנתכוין משה גם כן לתקן אותן רפ"ח שאין להם תקנה בקרבן מוסף, וז"ש אל תוסף וגו' עו"ד בדב"ר, דייקא על אותן ימים שאין בהם מוסף.....יט

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ע"ד ....כא

ד. ראה משה רבינו מחלוקת הלל ושמאי, שהיה מחלוקת גדול בי"ח דברים שגזרו בו ביום, והיה אותו יום קשה כיום שעשו ישראל את העגל – כמה ענינים נפלאים בענין השייכות שבין משה רבינו ע"ה להלל הזקן – רצה משה שיהיה חסד אל גובר מדתו של הלל, ולא יהיה הלל כפוף תחת שמאי שהוא דין, לכן רצה לכנם לארץ ישראל לתקן י"ח דברים, כי ארץ ישראל תמן, וז"ה שער השמים, מנין וז"ה שהם י"ח טורי' דאפרסמונא, לכן אמר אעברה בה' יתירה שרמז על הלל – והשיב הקב"ה רב לך, הגדולה של הלל היא שלך, והעגל שהוא בא מן ערב רב, הוא עדיין מרקד באותו דור, אל תוסף דבר, ולכן היו פ' תלמידים של הלל, כמו שהיה משה בן פ' שנה בעמדו לפני פרעה.....כא

ה. אלו נכנם משה לארץ ישראל לא היה מחלוקת בעולם, אבל משהכה משה בסלע רבו המחלוקת בישראל, והוא סוד סלע המחלוקת, ר"ל מן הסלע בא המחלוקת בישראל – וזה סוד המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל, ר"ל בהכאות הסלע גרם משה שהתורה יורדת טיפין טיפין ובא המחלוקת – וזה סוד הפסוק הלא כה דברי כאש נאם ה', דמי גרם הניצוצין שמתחלקין לכמה גוונין, זה בא לנו מן פטיש יפוצץ סלע, הפטיש שהכה משה בסלע גרם שמתפוצצין ורבין המחלוקת בישראל, פט"יש בגימטריא מ"טה מ"שה, שזה גרם הכאת המטה .....כג

ו. לכן רצה משה לכנום לארץ ישראל, שלא יהיה מחלוקת שמאי והלל בעולם, שישתמשו תלמידים כל צרכם ויהיה תורה אחת ומשפט אחד לכל ישראל – על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, אל אחד בראנו כן יהיה אב אחד, כשיהיה משה בארץ ישראל יתקיים קרא "כולם נתנו מרע"ה אחד", נוטריק"ון מ"טטרון ר"אש ע"ולם ה"יצירה, וכן למטה משה נוטריקון מש"ה ר"בינו ע"ה, קדרש מרעה אחד – לכן רצה משה להיות בארץ ישראל, לקיים משפט אחד יהיה לנו, לקיים קרא מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא, כי אב אחד יהיה לכלנו – זה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בהיפוך אתוון א"ב ר"ע"ה, אב

אחד לכלנו רועה אחד לכלנו – השיב הקב"ה רב לך, אתה הוא הגורם שרבו מחלוקת בישראל על שהכית בסלע, ואני אמרתי שנה עליו פרשה אחד או הלכה אחת, וזה סוד אל תוסף דבר אלי עוד, לפי שפגמת בדבר הזה, ר"ל בדיבור הזה, בדיבור שפגמת שלא דברת לסלע ..... כד

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ע"ח .... כה

ז. לפי שמשה חטא בערב רב שלקח עמו, פגמו ממדתו, שכן ער"ב ר"ב בגימטריא דע"ת, שנעשה העגל בבלע"ם ב"ן בעו"ר אשר התפאר ואמר יודע דע"ת עליון, ואמר ויודע בוי"ו, שהוא מתפאר בעצמו שהוא לקביל דרגא דמשה שהוא דע"ת, והוי"ו הוא דעת, אבל באמת היה 'נופל 'גלוי 'עינים, שהוא ר"ת נג"ע, שהם שמחזאי ועזאל, שהם גם בחשבון דע"ת בטומאה, ועליו אמר אהרן אתה ידעת את העם כי בר"ע הוא, שהוא בהיפוך אתוון בע"ר, אשר עליו אמר משה איש בע"ר לא יד"ע..... כה

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן פ'.....כו

ח. כמו שבסיטרא אחרא הם תרין בלק ובלעם, רצה משה שיכנם לארץ, שיהיה הוא כיהושע לבטל תרין סיטרין בישין אילין, לכן אמר מי אל בשמים, אמר בלשון מי – הבעלת אוב אמרה לשאול את מי אעלה לך, ר"ל ממי אתה מבקש, אם מישראל שאמרו מי כמוך באלים, אם מאומות שאמרו מי ה' אשר אשמע בקולו – לכן אמר משה כמו שבלעם הרשע כחו היה מן מ"י, הם תרין בנין דיליה, מ'מרא י'וחנא, כך רצה גם כן שיהיו שני כרובים למטה בארץ ישראל, כנגד שני נערים אילו של בלעם – זה נרמז במלת מ"י, שהוא נוטריקון 'משה 'יהושע, ובזה יכניעו תרין סיטרין בישין נח"ש ועקר"ב, בגימטריא מש"ה יהוש"ע – על זה אמר אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל עם יהושע, אז אוכל לבטל כחות בעו"ר שהוא בגימטריא אעבר"ה, ומה היה הכח שלו תרין בנין יוחנא ממרא, שהם היו בטומאה כנגד נדב ואביהוא בקדושה – מזה הטעם כשלקח אהרן מידם מן י"ס ומן ימברום, נגזרה גזירה על נדב ואביהוא למות, שנים ישלם איש לרעהו , וזה נרמז במלת נ"א, נוטריקון נ'דב א'ביהוא – והכוונה בכניסת לארץ אעברה, אעביר אני כחות בעור שהיא כנגד נדב אביהו, וכן נרמז במלת אעבר"ה בגימטריא כרובי"ם, שיהיו למטה משה ויהושע שני כרובים, לבטל דעת שני נעריו עמו שהיו עם בלעם..... כו

ט. על זה השיב הקב"ה "רב לך", אתה רוצה לבטל רעת ערב רב, כמו שאמר אהרן אתה ידעת את העם כי ברע הוא, כי רע הוא לא אמר, אלא כי ברע. וגם למה אמר כפל אתה ידעת. אבל רמז לו אתה דייקא, אתה הוא הגורם עשיית העגל שלקחת ערב רב, וזה נרמז במלת בר"ע בהיפוך אתוון ערב, שרמז על ערב רב, וכן בהיפוך אתוון בעור, שכן צריך להיות חסר ו' כמ"ש

האר"י על פסוק איש בער לא ידע, היפוך מה שהתפאר ויודע דעת עליון וכו', שבניו דבעור שהוא יאנים וימברם עשו את העגל – לכן גם בכאן השיב הקב"ה אתה מתרעם על בלעם אתחברותא דיליה שהם שני נעריו עמו, שלקח כל כחות של בניו במדברה, רב הוא שלך, אתה הוא הגורם בערב רב בבניו דבעור, לכן אל תוסף..... כח

י. ומה שאמרת שצריך תרין כרובים לבטל תרין סיטרין בישין של בלק ובלעם שהחזיקו כח עבודה זרה בעולם, צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה, וחזקה"ו בגימטריא בלק, אמצה"ו בגימטריא בלעם, כי הוא יעבור כחו של עבודה זרה, ומתי יוכל לבטל כחות של עבודה זרה, הו"א ינחי"ל בכל אשר תראה, אם יהיה הוא ק"ך שנה כמו שהיית אתה כחושבן הו"א ינחי"ל, אז יעלו לכל ק"ך צירופי אלהים ויכניע אותם, אבל מאחר שחטא יהושע נטל הקב"ה י' שנים משנותיו, לכן קפד קרא בעזרא על יהושע שלא ביטל עבודה זרה כמו שביטל עזרא..... כט

יא. והנה עזרא העביר רעת בעור, לכן עזר"א בגימטריא בעו"ר, והוצרך הוא בגלגולא של אהרן לתקן עבודה זרה שקילקל ועשה את העגל, בא בעל השור שהוא אהרן ממש, הוא עזרא עלה מבבל כרוך ותני, שיחסו את אהרן שאהרן הוא עזרא ממש, והנה הוא עשה עגל, לכך הוצרך הוא אחר כך לתקן בדורו ולבער יצרא דעבודה זרה מן העולם לגמרי, ובדידיה תליא מילתא – ולפי שהוא הוריד פני שור מהשמאל בעשיית העגל, לכן בימי עזרא הורידו מן השמים יצרא דעבודה זרה כדמות ארי – מתחילה היה פני שור מהשמאל, ועתה משנה פניו ותשלחהו ונתנו לו את הארי מצד הימין מסטרא אחרא, אבל בימי ר' חייא היה דמות דוב..... כט

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן צ"ז.....ל

יב. רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי ששם אבן שתיה שממנו הושתת העולם, והוא סוד משפטיך תהום רבה, ויש שם ממונה אחד שממונה על התהום שהיו ישראל מנסכין המים, בסוד רדיה שדומה לעגל, לפי שמשה קלקל בעשיית העגל שבא על ידי גרם שלו, רצה לתקן אותו העגל שבתהום בכניסתו לארץ. לכן אמר אתה החלות וכו', שרצה לבא לארץ ישראל תמן אבן שתיה שחתם בה שם של י"ה, ושם יעלה שבטי י"ה להודות לשם ה', ולתקן השיתין, ולשבח משפטיך תהום רבה נרמז במלת אעברה, תמן נרמז המשפט הגדול של ע"א סנהדרין שממונים על משפטיך תהום רב"ה, ולגלות צדקתך כהררי אל, לכן אמר ההר הטוב הזה, שהוא סוד הררי אל, לכן אמר אשר מי אל, הפוך אעבר"ה, תמן ע"א רבה, ר"ל ע"א סנהדרין הם ומשה על גביהם, להפך המשפט של תהום רבה ולסלק המו"ת שהוא בהיפוך אתוון תהו"ם, ובמה יסלק המות, עם הר"רי א"ל חושבנא דדין כחושבנא דדין – זה

שאמר אעברה, אני צריך להעביר זה, שרצה משה לבטל מלאך המות – השיב הקב"ה רב לך, מאחר שערב רב שלך, ואתה גרמת את העגל, אין לך יכולת לבטל המשפט של תהום רבה, דתמן ממונה השר דדמי לעגלא ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר .....ל

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ק"י .....לג

יג. רצה משה לבא לארץ ישראל ולהגיע למדריגת שיעור קומה, וחשב משה כשיבא לארץ ישראל, יהיה גם כן במדריגת הנער ברקיע – השיב הקב"ה רב לך, אין לך לדמות למטטרון שהיה חנוך מתהלך בחוץ מן בני דורו, וגם אתה רצית לדמות אליו, לפי שגם אתה הוצאת האהל שלך מחוץ למחנה אחר שראית שחטאו ישראל בעגל, ואם כן מזה הטעם רצית לחיות ולהגיע למדריגת מטטרון שלקחתי אותו להיות למשרת לנער למעלה, וכל מפתחות שבעולם מסרתי בידו – אבל אין הנדון דומה אליו, כי מה שאתה הוצאת האהל שלך מחוץ, אתה היית הגורם לאותו עון, עבור ערב רב שלקחת עמך בלתי רשותי, נמצא שזה החטא שעשו, היה על ידך, אבל מטטרון שהרחיק אהלו מחוץ לבני דורו והיה מתבודד את עצמו, עשה זה בעצמו בלי שום החטא שבא על ידו – ז"ש רב לך, הערב רב היה שלך, ובשבילם לקחת את האהל והיית מתבודד, וזה החטא היה שלך, לכן אל תוסף דבר.....לג

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ק"ך.... לד

יד. משה רצה לסלק לגמרי פני שור, שהוא סוד ה' מן השם שנרמזת במלת אעבר"ה ה' יתירא, על פני שור שהוא באות ה' של השם אעבור ה' לגמרי, שעד עתה היה באות ה' למעלה ולמטה פני שור, ואני רוצה עתה לתקן שיבואו במקום זה כרובים כמנין אעברה, שהוא רומז שבמרכבה התחתונה גם כן יבא כרוב במקום שור, ולא כשעשה יחזקאל שלא שינה רק פני כרוב אחד במרכבה עליונה, אבל מרכבה תחתונה נשאר פני שור במקומו, שהרי חביט את הכהן הצדוקי בבית שני שהיה ככף רגל עגל, אבל אני רוצה להעביר מלמעלה ולמטה ולעמוד כרובים – לכן ואראה את הארץ, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה לסלק חטא של עגל, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה להעביר רבו"ע של ה' שפגמו בם ערב רב וימירו את כבודם, שהוא סוד ה' אחרונה שבשם בתבנית שור, שכן אמרו קום עשה לנו אלקים, וקשה איך יצא העגל, והלא לא זכרו שום תמונת שור בדבריהם שאמרו לאהרן ויצא העגל הזה – סוד הדבר במה שאמרו עשה לנו אלקים, בזה שמטו אחד מטטרמולין מלמעלה והוא פני שור, כי במה שאמרו עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה, שכן פני שור הוא מהשמאל, והיא ידך החזקה שהיא משמאל, גם אלקים בגימטריא פנ"י שו"ר במספר רבתי של אי"ק, ובמלת קו"ם רמזו על שר המנהיג פני שור ששמו אמצי"ה שהוא בגימטריא

קו"ם, נמצא שבדבריהם לאהרן, שמטו השר של סמאל שמנהי"ג פני שור... ..... לד

טו. השיב הקב"ה למשה רב לך, אתה רוצה לתקן רבוע ה' שחטאו בערב רב שעשו קכ"ה קנטרין, ובזה פגעו ברבוע ה', אתה הוא הגורם שפגמת בה' זעירא של אברהם שהוא סוד ברית, שלקחת ערב רב שהיו ה' אומות, וסימן נ"גע ר"ע, "נפילים "גבורים "ענקים "רפאים "עמלקים, ונתת בהם אות ברית של אברהם, שעל זה אמר הקב"ה למשה לך רד מגדולתך, שבזה פגם משה באות ה' – ז"ש רב לך, ערב רב הם שלך, וזה החטא הרב הוא שלך, ובמלת לך נרמזין ה' קליפין אלין מה' אומון שכל אחת כלולה מי', ובזה גרם סוספיתא דנחש שהיא אות נ', גברה נ' שערי קליפות בעולם כמנין ל"ך, לכן אל תוסיף שאין קטיגור נעשה סניגור ..... לז

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן קמ"ד ..... לח

טז. רצה משה ליכנס לארץ להשיג סוד חכמות נשים בנתה ביתה – אוירא של ארץ ישראל מחכים – ולפי שמשה הוא מיסוד חכמה עילאה דתמן שם של ע"ב שהוא בחכמה, וכן ע"ב בגימטריא חכמ"ה מן ד' יודין, שבה יוצאין ארבע מאות עלמין דכסופין, ולכן רצה משה לכנוס לארץ ישראל, שהיא ת' פרסה על ת' פרסה, שרצה להביא אור של ת' עלמין דכסופין לארץ ישראל שהיא ת' פרסה – ועל זה התפלל אתה החלות להראות את עבדך וכו' – השיב הקדוש ברוך הוא אינו מן הראוי שתכנוס לארץ ישראל ולחבר חכמה עילאה עם חכמה תתאה, כי כבר בדרגא דילך פגמו ישראל בב' חכמות, כשעשו את העגל ואמרו קום עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה, והשר המנהיג את פני שור שמו אמצי"ה, שכוחותיה הם כמנין ב' חכמות בסוד חכמות בחוץ תרונה, וזה סוד קו"ם עשה לנו אלהים, במלת אלהים כתבנו שהוא סוד פני שור במ' רבתי, ובמלת קו"ם שמטו הממונה שהוא אמצי"ה חושבנא דדין כחושבנא דדין, ובזה פגמו בב' חכמות שהם עולים גם כן למספר קו"ם – אם כן אחר שחטאו ישראל בעגל על ידי ערב רב שלקח משה עמו, השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, מאחר שערב רב הוא שלך, ואתה גרמת שאמרו קום עשה לנו אלהים ופגמו בב' חכמות, לכן אינו מן הראוי שיתקן אתה, ואל תוסף דבר אלי עוד – אבל אתה בעצמך רב לך, רצה לומר חכמה שהיא רב אני מוסר לך, עלה ראש הפסגה, ראש דייקא, שכן חכמה נקראת בדברי כל המקובלים ראש, ולכן משה שנתן תורת אמת שהיתה יניקתו מן חכמה עילאה, איתמר ראש דברך אמת, ראש דייקא, ונתן לו הקדוש ברוך הוא רשות לראות ולהשיג סוד ד' יודין שבחכמה, אשר עליהם רמז את ידך החזקה שהוא רמז על ד' יודין – אבל צו את יהושע וחזקהו בחכמה עילאה, ואמצהו בחכמה תתאה – ורמז במלת אמצהו לתקן

פני שור שחטאו בו ישראל, ששר של פני שור נקרא אמציה, לכן אמר צו, אין צו אלא עבודה זרה, שצוה אותן לזרז את ישראל, כמ"ש בפרשת וילך הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה, רמז הקב"ה מה שאמרנו שפגמו בעניין עבודה זרה בפני שור שלמעלה, נמצא שהקב"ה הזהיר את יהושע לבטל את עבודה זרה, והוא לא ביטל אותה רק אחר כך בימי עזרא, לכן הקפיד קרא על יהושע והחסיר לו אות משמו ..... לח

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן קפ"ז ...מב

יז. רצה משה ליכנם לארץ ישראל, לפי שצפה ברוח הקודש שבאחרית הימים יתקיים קרא אז יהפוך כל העמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד, ומזה הטעם רצה משה ליכנם לארץ לקרב רחוקים ולהכניסן תחת כנפי השכינה, כמו שהתחיל ביציאת מצרים שלקח ערב רב עמו לפי שרצה לקרב רחוקים – ועל זה אמר ואתחנן אל ה', תפלתו היתה לשם ה', שיהיו כולם עובדים את ה' שכם אחד, בעת ההיא מה שיהיה לזמן העתיד, ההוא כתיב, רצה הוא לתקן משה לזמן הזה, לכן פתח באדני, שרצה להכנים כל הגוים תחת כנפי השכינה לגייר אותם שהוא סוד אדני, וגם נקראים גרים צדיקים – לכן ביקש משה אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה את יד החזקה שממנה יונקים כל אומות העולם, ורוצה אני לקרב רחוקים ולהעביר הרע – וארא הארץ הטובה, מלת הטובה דייקא, שיהיה יניקת מטטרון מטוב ולא מרע – וז"ש ההר הטוב הזה טוב דייקא ולא רע ..... מב

יח. השיב הקב"ה רב לך, במלת רב רמז לו מה שכתוב במדרש על פסוק ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך, פסוק הזה מדבר במשה ברוך אתה בבואך לעולם הזה, שקרבת לרחוקה שהיא בת פרעה שנתגיירה, ברוך אתה בצאתך מן העולם הזה, קרבת גם כן מי שהיה רחוק, כמה שאמר יחי ראובן ואל ימות – והנה על זה השיב לו הקב"ה מה שאתה רוצה ליכנם לארץ ישראל כדי לקרב רחוקים, רב לך, כבר הרבה קרבת בביאתך על העולם וביציאתך מן העולם, ובמלת ר"ב נרמז מדרש זה, נוטריקון "ראובן "בתיה, ראובן ביציאתך מן העולם, בתיה בביאתך על העולם – גם נרמז במלת רב, על ערב רב שלקח עמו ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה ולא עלתה לו, לכן אל תוסף דבר, והראה לו זמן לסוף הימים מתי יהיה זה, על זה אמר עלה לראש הפסגה, שהראה לו משיח ..... מד

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן קצ"ח .....מה

יט. חשב משה שהותר לו הנדר בשעה שגילה לו הקב"ה סוד נדרים, ואז זכה לנ' ארוכה לשער החמשים של בינה, ולכן ביקש אעברה נא, עתה רוצה אני להעביר ולהתיר נ'דר א'להים נוטריקון נ"א – וז"ש אתה החלות שהוא בגימטריא הת"ר הנד"ר, ז"ש דמיתי שמא הותר הנדר, אעברה נ"א נוטריקון

א'תיר נ'דר – והשיב הקב"ה רב לך, אין אני עושה תורתי פלסתר, דאתמר בדין תורה המוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו, ואתה הוצאת שם רע על בתולת ישראל, כי באמת ערב רב עשו את העגל, ואתה אמרת חטא העם הזה חטאה גדולה, נמצא שהוצאת שם רע על בתולת ישראל, לכן מוכרח אתה גם כן לקיים קרא לא יוכל לשלחה כל ימיו, ואל תוסף דבר אלי עוד בדב"ר הז"ה דייקא, בשביל דבר זה שאמרת חטא העם הזה הז"ה דייקא, בשביל תיבת הזה שהוצאת שם רע על ישראל בעצמך, לכן מוכרח אתה להקבר בחוץ לארץ, והוא טעם שביעי שהוצרך משה להקבר שם.....מה

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן רנ"א ..... מז

כ. איתא בזוהר בראשית שהוצרך משה למות במדבר, לפי שהוא גרם לה' זעירא של אברהם ליפול בגלותא, לפי שגייר ערב רב, אינון ה' מינין בגר, הוצרך הוא לירד מדרגא לדרגא להעלות אות ה' משם ו' יוקים ה' – ועל זה ביקש משה לייחד אתוון דשמא קדישא וליכנם לארץ ישראל – ז"ש אתה החלות להראות גדלך, דא י', ידך החזקה דא ה', מי אל בשמים ובארץ ו"ה, לכן אעברה נא, מאחר שיחוד כל ד' אתוון אעבר"ה אותיות ארבעה .....מז

כא. השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל מאחר שאתה חייב על אינון ערב רב שלקחת אותם שלא ברשות, ל"ך דייקא, כמ"ש לך רד כי שחת עמך, ולא עמי, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ר"ל עבור השכינה שנקראת דבר שנפלה בין עממייא – וכן עו"ד בדב"ר הז"ה, בגימטריא הי"א השכינ"ה, עבורה צריך אתה להקבר שם .....מח

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן רנ"ב...מח

כב. משה הוא משיח בן דוד – עד כי יבא שיל"ה בגימטריא משה – ומשה גם כן סוד יוסף בסוד ויקח משה את עצמות יוסף – נמצא שמשה הוא כלל ב' משיחים משיח בן דוד ומשיח בן יוסף – לכן רצה משה שיהיו ב' משיחים בזמנו, וידוע כשיבוא משיח אז יהיה מרכב"ה שלמ"ה, שהוא בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, ובגלות גברה הטומאה המרכב"ה טמא"ה, שהיא בע"ל צפ"ן חושבן דדין כחושבן דדין, שהיא חקוקה עליה דמות כל"ב ר"ע, שעולה גם כן כחשבון בע"ל צפ"ן בסוד לא יחרץ כלב לשונו, ואז נפגם כביכול רגל רביעי שבמרכבה שהוא מלכות בית דוד .....מח

כג. וזה עניין מכירת יוסף שראו השבטים שעתיד ירבעם לעמוד ממנו, שהוא היה בסוד מרכב"ה טמא"ה שהיא כל"ב ר"ע, ושמו של ירבע"ם מוכיח עליו, שכן ירבעם עולה כחושבן מרכב"ה טמא"ה כל"ב ר"ע – ז"ש הפסוק ויראו אותו מרחוק ויתנכלו אותו להמיתו, ר"ל שראו מה שלעתיד יצא מאתו

שירבעם יצא ממנו, ועתה לכו ונהרגהו, ר"ל עכשיו נהרגהו קודם שיצא ממנו – ולפי שירבעם יצא מן יוסף, לכן אנטיוכ"ס שהוא בגימטריא יוסף, שהיה מל"ך יו"ן שהוא גם כן בגימטריא יוסף, אמר כתבו על קרן שו"ר אין לכם חלק באלהי ישראל, שאז נתעורר חטא ירבעם שיצא מן יוסף שנקרא שור שהביא קרן לעולם, שהוא סוד "קליפות "רביעית "נגה, ר"ת קר"ן, בסוד ולרשעים אל תרימו קרן – ולכן חשמונאי תקנו הודו, לתקן קליפות נג"ה, כשגברה מרכבה טמאה בעולם, נחסר כביכול רגל רביעית שבמרכבה.....מט

כד. זה שאמר הכתוב: פרש רש"ת לרגלי, ר"ל רגל שלי פרש רש"ת, שהוא בגימטריא ד' פעמים קליפ"ה שהיא המרכבה טמאה, ידיעות הטומאה שתים סמאל ונחש, שהן ארבע כחות הטומאה, וכנגדן ד' גליות – וכן אמר דוד תוציאנ"י מרש"ת זו טמנו לי, ל"י דייקא ..... נ

כה. ולפי שסוד הקליפה היא כלב ר"ע, לכן לעתיד יבא אליהו שעולה בחשבן כל"ב לתקן הכל"ב ר"ע, וכן משיח בן יוסף יצא מירבעם שהוא אביהו בן ירבעם, לתקן מה שקלקלו מניה וביה אבא ליזל ביה נרגא, וכן יונה בן אמתי שהוא בן אליהו שהוא בסוד כל"ב, הוא גם כן משיח בן יוסף, בא יב"א ברנה, יב"א נוטרייקון יונה ב'ן א'מתי, א'ביהו ב'ן י'רבעם, נושא אלמותיו לכפר על אלילים אלמים של ירבעם, כדאיתא במדרש רבה על פסוק והנה קמה אלמתי, ר"ל אמר עתידים אתם לעשות אלילים אלמים לפני עגליו של ירבעם, ולכן אתמר גביה וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח, שאז יתוקן קליפות קרן – וכן משיח בן דוד יתקן כלב רע, כי דוד עמד בחצות לילה לתקן משמורה שנייה כלבים צועקים .....נא

כו. וכשראו עבדי פרעה ענין זה שמשיח יבוא לבטל הבע"ל צפ"ן כל"ב ר"ע ויהיה המרכבה שלמה, לכן אמרו ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה לנ"ו, בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, שהיא ד' מחנו"ת שכינ"ה, לכן מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא ד' מחנו"ת שכינ"ה, וזה יהיה כשיבא משיח, ולכן ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא משי"ח ב"ן יום"ף, זה לנ"ו למוק"ש בגימטריא יונ"ה ב"ן אמית"י .נב

כז. ועל זה התפלל משה ואתחנן מורה על חנינא, שביקש משה על משיח שנקרא חנינא, בעת ההיא ביום שבת היה, כי סוד שבת הוא סוד תרין מושיעים, מאן אינון מושיעים אליהו משיח בן דוד שהם עולים בחושבן מושיעי"ם, וכן נעלם מן שבת שהוא י"ן י"ת ו' עולה אליה"ו משי"ח ב"ן דו"ד, וביקש משה בעת ההוא כתיב, מה שיהיה בעת ההיא, הרי לעתיד אתה החלות להראות את עבדך גאולת מצרים, וגם להראות את עבדך, רומז על מטטרון עבד נאמן שהוא סוד יוסף, ומשה בסוד מטטרון ויקרא אלף זעירא, שהוא מטטרון שר הפנים שעולה אלף חסר חד, אל משה שזכה משה

למטטרון, ורמז משה שהוא סוד משיח בן יוס"ף – ולכן ר"ת של מ'נחם ב'ן ע'מיאל, מ'שה ב'ן ע'מרם ..... נב

כח. וגם החלות להראות עבדך שאני סוד משיח בן דוד, כי משה עולה שיל"ה, ולכן להראות בגימטריא מרכבה שלמה, שהיא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד – ז"ש את גדלך ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם כנגד אברהם יצחק יעקב, אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך הוא דוד – וגם להראות בגימטריא תרמ"ב, שהוא סוד מרכבה טמאה ת'שע מ'אות ר'כב ב'רזל, שיניקתם מן הכלב רע – ז"ש את גדל"ך בגימטריא הכל"ב, שהוא את ידך החזקה..... נג

כט. ואמר משה מאחר שאני העברתי המרכבה טמאה הכלב רע ביציאת מצרים, ואז היתה המרכבה שלמה, לכן אעברה נא, אעבור עתה הד' גליות, אעברה אותיות ארבעה, ויבא נ"א א'ליהו נ'ביא, שהוא ר"ת נ"א, וגם נ"א עם הכולל עולה אליהו, נשמתו היתה מעובר מנשמת נ'דב א'ביהו, כל זה מרומז במלת נ"א ..... נד

ל. ואראה את הארץ הוא סוד משיח בן דוד, ר"ל כשתמלא אותיות ארץ כזה אלף ריש צדי, הנעלם שהיא ל"ף י"ש ד"י, עולה משי"ח ב"ן דו"ד, בסוד ותהלתו מלאה אר"ץ, חסד ה' מלאה האר"ץ, וכבוד ה' מלא אר"ץ, ר"ל אימתי יהיה כבוד ה' מלאה, כשתמלא אותיות אר"ץ, דהיינו כשיבא משיח שנרמז במילוי ארץ, שהוא סוד ג' קוין חס"ד די"ן רחמי"ם, והן הן ג' גווני קשת אשר עליהם אמר בתיקונים כשתראה קשת בגווני תצפה למשיח, שהוא סוד רזי לי רזי לי, שעולה משיח בן דוד – ההר הטוב הזה והלבנון, הוא משיח בן יוסף שנקרא מנח"ם בגימטריא לבנון, אשר עליהם אמר יעקב גור אריה יהודה, גור אריה בגימטריא משיח בן דוד, מ'טרף ב'ני ע'לית ר"ת מ'נחם ב'ן ע'מיאל, שהוא משיח בן יוסף ..... נד

לא. והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל הערב רב שלך וקלקלת המרכבה, כי הערב רב שמטו שור שבמרכבה, ובזה הבאת המרכבה טמאה לעולם, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, וענין גדול רמז לו' בסוד ואביו שמר את הדבר, רצה לומר שאחיו הוסיפו עוד לשנוא אותו מחלומותיו, על שראו ירבעם בן נבט שעתיד לצאת ממנו שימלוך עליהם, אבל אביו שמר הדבר, רצה לומר אף שיצא ממנו ירבעם, מכל מקום ניצוץ קדושה בתוכו בסוד אשר נתן לי אלקים בזה ..... נה

לב. וזה סוד ואביו שמר את הדבר, ר"ל אותו דבר דכתיב יען נמצא בו דבר טוב, שהוא נאמר על אביה בן ירבעם שהוא משיח בן יוסף – והשיב הקב"ה אל תוסף, מרמז על יוסף, בדב"ר מרמז על יען נמצא בו דבר טוב, הזה מרמז על ניצוץ קדוש שמרומז במלת אלהים בז"ה – צו את יהושע שהוא בא מן יוסף,

הוא יתקן חטא ירבעם בחייו – כי הוא ינחיל והוא יעבו"ר בגימטריא רו"ח הטומא"ה – אבל אתה עלה ראש הפסגה, ר"ל כשתמות אז תעביר המרכבה טמאה, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם ,שאז נקבר על הר העברים, עברי"ם בגימטריא מרכב"ה טמא"ה, שאז העביר הבעל פעור שהוא החרון אף, ז"ש ונשב בגי"א נוטריקון ב'ית ג'אים י'סח א'דני, ר"ל עבור שהסיח עבודה זרה, לכן נקבר מול פעור ..... נו

לג. צו את יהושע, רמז לעתיד לבא יבא משיח בן אפרים מן יהושע, והגאולה תלויה בסוד טל חרמון, שהם אותיות יוד הא ואו שיש ביוסף שנקרא יהוסף, וכן יהושע יש לו גם כן ג' אותיות יהו – ובקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח, שיש לו גם כן ג' אותיות יהו, רק שנסתמה מ' של למרבה המשרה, שהוא אות של משיח – ועל זה אמר רב לך, שלעתיד לבא הגדולה יהיה שלך שתהיה רבן של ישראל – ויתא ראשי עם, כשיבא משיח יבא משה ואהרן עמו ..... נז

לד. ז"ש וחזקהו על משיח בן דוד, ואמצהו על בן יוסף, כי הוא יעבור על משיח בן יוסף, כי משיח בן יוסף יהיה מת ט"ל ימים, עד שיחיה אותו בטל אורות ג' אותיות יהו שראשי נמלא טל, אהיה כטל ישראל יפרח כשושנה, אז צדיק כתמר יפרח, לכן והוא יעבור רמז על העברת משיח בן יוסף מן העולם – ועל זה נאמר כטל חרמון שיורד על הררי ציו"ן, שהוא יוסף, כי כל מה שאירע ליום"ף אירע לציו"ן חושבן דדין כחושבן דדין, רמז על הטל אורות שיורד על משיח בן יוסף שמת, זה שאמר כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא ינחיל את האר"ץ, רומז על משיח בן דוד שעולה הנעלם של אר"ץ, ועתה ישראל שמע אל החקים, על דרך היום אם בקולי תשמעון, שמע אל החקים, אז יבא משיח עתה בימינו אמן וכן יהי רצון ..... נז

❀ ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן ❀

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן כ"ד

א.

משה רבינו ע"ה התפלל "אעברה", רוצה אני להעביר מספר אעברה שהוא רע"ח, שבזה נתמעטו כרובים שהם כנפי החיות בשעת החורבן וכו' – לכן אמר אעברה נ"א, אין נא אלא עתה – ואם תאמר מדוע אינו מבקש על זה במדבר, לזה אמר וארא את הארץ, שצריך אני לזה זכות של ארץ ישראל, אבל במדבר שהוא מקום נחש, אי אפשר לבטל כוחות הרעות רק בארץ הטובה – והשיב הקב"ה רב לך, ר"ל ערב רב שעשו את העגל הוא שלך, כי שחת עמך, אתה הוא הגורם, ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר אלי, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה, שצוה יהושע את ישראל אחריו על ענין עבודה זרה

ולבן התפלל משה אעברה, רוצה אני להעביר מספר אעברה שהוא רע"ח, שבזה נתמעטו כרובים שהם כנפי החיות (כדאיתא שם בגמרא) בשעת החורבן, ונסתלק מספר אעבר"ה מן שו"ר, נמצא שלא ישאר רק כרוב, ולכן זכר משה שם של א"ל כמ"ש אשר מי אל, רמז לזה מה שרוצה לעשות יחזקאל, רוצה אני להעביר עתה, לכן אמר אעברה נ"א, אין נא אלא עתה. ואם תאמר מדוע אינו מבקש על זה במדבר, לזה אמר וארא את הארץ, שצריך אני לזה זכות של ארץ ישראל, אבל במדבר שהוא מקום נחש, אי אפשר לבטל כוחות הרעות רק בארץ הטובה. והשיב הקב"ה רב לך, ר"ל ערב רב שעשו את העגל הוא שלך, כי שחת עמך (שמות לב ז), אתה הוא הגורם (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר אלי, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שצוה יהושע את ישראל אחריו על

ענין עבודה זרה. ז"ש וחזקהו, מה שיעשה יחזקאל ויבקש על פני שור יעשה הוא, לכן כעם הקב"ה בימי עזרא על יהושע שלא התפלל ותקן המרכבה של עבודה זרה כמוהו (ערכין ל"ב ע"ב), כנ"ל באופן ד'.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן נ"ח

ב.

רפ"ח ניצוצים הם שברי כלים שנפלו לתהומא רבא, והרמז רוח אלקים מרחפ"ת על פני המים, כי המים הזדונים הן הקליפות, וסימנך מרחפ"ת רפח מת, כי שבירתן זו היא מיתתן, וישראל כשהיו במצרים העלה משה מהם ר"ב ניצוצים, אבל פ"ו לתשלום רפ"ח לא היה יכולת למשה להוציא מכור הברזל, ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם, ר"ב דייקא ולא יותר הם אותיות המעורבין, אבל משה עלה אל האלהי"ם שהם סוד פ"ו ניצוצים הנשארים – וזה שאמר הכתוב וחוש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם, ס"ת כלים, שהם רפ"ח, ומהם לא היו ישראל יכולין לעלות פ"ו מנין אלקים, זה שאמר הכתוב ורוח אלקים מרחפת, ר"ל שנשארו מנין אלהים מן רפ"ח מת

איתא בכנפי יונה (חלק ג' סימן נו) שרפ"ח ניצוצים, הם שברי כלים שנפלו לתהומא רבא, והרמז רוח אלקים מרחפ"ת על פני המים (בראשית א ב), כי המים הזדונים הן הקליפות, וסימנך מרחפ"ת רפח מת, כי שבירתן זו היא מיתתן, וישראל כשהיו במצרים העלה משה מהם ר"ב ניצוצים, אבל פ"ו לתשלום רפ"ח לא היה יכולת למשה להוציא מכור הברזל, ז"ש גם ערב ר"ב עלה אתם (שמות יב לח), ר"ב דייקא ולא יותר הם אותיות המעורבין, אבל משה עלה אל האלהי"ם (שם שמות יט ג), שהם סוד פ"ו ניצוצים הנשארים. וזה שאמר הכתוב וחוש"ך ע"ל פנ"י תהו"ם, ס"ת כלים, שהם רפ"ח, ומהם לא היו ישראל יכולין לעלות פ"ו

מנין אלקים, זה שאמר הכתוב ורוח אלקים מרחפת, ר"ל שנשארו מנין אלהים מן רפ"ח מת, ובא משה שנקרא מים, ז"ש על פני המים שהוא משה, כתיב ביה כי מן המים משיתיהו (שם שמות ב י), שעלה אל אלקים לקבל התורה, ז"ש ויאמר אלקים יהי אור (בראשית א ג), שהוא קבלת התורה, אז וירא אלהים את האור (בראשית א ד), את האור בגימטריא משה רבינו, שהוא כולל תרי"ג מצות, שכן משה במילואו מ"ם שי"ן ה"ה, עולה תרי"ג, כתיב גביה (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא, ויבדל אלקים שרצה להבדיל ניצוצות שהם כמנין אלקים, ולא היה יכולת בידו רק ותחסרהו מעט מאלהים (תהלים ח ו), וענין רפ"ח הם ד' פעמים ע"ב.

ג.

מזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל, כדי להוציא פר"ח, כמו שנאמר יציץ ויפרח ישראל, ורצה לתקן ימי שנת החמה שהם עולים לחשבון רפ"ח כשתסלק ימים שמקריבין מוסף – "צדיק כתמר יפרח", מה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל, היתה כוונתו שיפרח כתמר, ר"ל להעלות ניצוצי רפ"ח – כשאמר משה סלח נא לעון העם הזה, נתכוין להתפלל על רפ"ח ניצוצין אלו, שכן לעו"ן הע"ם הז"ה בגימטריא רפ"ח, ואמר סל"ח שהוא בגימטריא חסד ע"ב כ"ו שהוא שם של הויה – ואתחנן אל ידוד, הרי הויה, אשר מי אל הרי חסד אל, כי ב' שמות אלו אל ידו"ה ויאר לנו, שמוציא לאור הניצוצות והאורות שנפלו בעמקי הקליפות, ועליהם אמר כאן מאחר שאתה החלות להראות את גדלך, שהם אותיות מן רפ"ח, שהן עולים ד' פעמים חסד כנרמז במלת גדל"ך, וכן מלת גדל"ך עולה כמנין א"ל ידו"ד , ואת ידך החזקה, הם אותיות הנשארים בעמקי הקליפה שהם ביד חזקה, אעברה נא רוצה אני עתה להעביר ולתקן מה שהתפללתי כשאמרתי סלח נא לעון העם הזה, שהם על רפ"ח ניצוצים, באתי גם כן עתה להתפלל עליהם, ובזה צריך

אני זכות ארץ ישראל, לכן וארא את הארץ – השיב הקב"ה: אתה אומר החלות, כאלו התחלת לתקן אותם, הלא רב לך, הלא כבר העלת ר"ב ניצוצין מן רפ"ח, אל תוסף דבר אלי עו"ד בדב"ר בגימטריא רפ"ח, קרית מלך ר"ב כתיב, עתה די לך בעליית רב ניצוצין – וז"ש אל תוסף דבר, ר"ל שנתכוין משה גם כן לתקן אותן רפ"ח שאין להם תקנה בקרבן מוסף, וז"ש אל תוסף וגו' עו"ד בדב"ר, דייקא על אותן ימים שאין בהם מוסף

ומזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ ישראל כדי להוציא פר"ח, כמו שנאמר יציץ ויפרח ישראל (ישעיה כ"ז [כז ו]), ורצה לתקן ימי שנת החמה, שהם עולים לחשבון רפ"ח כשתסלק ימים שמקריבין מוסף, וכן אמר במזמור שיר ליום השבת, שאותו המזמור אומרת הנשמה ביום יציאתה מן הגוף כדאיתא בספר התמונה, צדיק כתמר יפרח (תהלים צב יג). מה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל, היתה כוונתו שיפרח כתמר, ר"ל להעלות ניצוצי רפ"ח.

ואיתא בכנפי יונה (חלק ד' סימן טו) כשאמר משה סלח נא לעון העם הזה (במדבר יד יט), נתכוין להתפלל על רפ"ח ניצוצין אלו, שכן לעו"ן הע"ם הז"ה בגימטריא רפ"ח, ואמר סל"ח שהוא בגימטריא חסד ע"ב כ"ו שהוא שם של הויה. וכן בכאן הזכיר שתי שמות אלו ואתחנן אל ידוד, הרי הויה, אשר מי אל הרי חסד אל, כי ב' שמות אלו אל ידו"ה ויאר לנו (תהלים קיח כז), שמוציא לאור הניצוצות והאורות שנפלו בעמקי הקליפות. ועליהם אמר כאן מאחר שאתה החלות להראות את גדלך, שהם אותיות מן רפ"ח, שהן עולים ד' פעמים חסד כנרמז במלת גדל"ך, (וכן מלת גדל"ך עולה כמנין א"ל ידו"ד), ואת ידך החזקה, הם אותיות הנשארים בעמקי הקליפה שהם ביד חזקה, אעברה נא רוצה אני עתה להעביר ולתקן מה שהתפללתי כשאמרתי סלח נא לעון העם הזה, שהם על רפ"ח ניצוצים, באתי גם כן עתה להתפלל עליהם, ובזה צריך אני זכות ארץ ישראל, לכן וארא את הארץ.

השיב הקב"ה אתה אומר החלות, כאלו התחלת לתקן אותם, הלא רב לך הלא כבר העלת ר"ב ניצוצין מן רפ"ח, אל תוסף דבר אלי עו"ד בדב"ר בגימטריא רפ"ח, קרית מלך ר"ב כתיב (תהלים מח ג), עתה די לך בעליית רב ניצוצין. וז"ש אל תוסף דבר, ר"ל שנתכוין משה גם כן לתקן אותן רפ"ח שאין להם תקנה בקרבן מוסף, וז"ש אל תוסף וגו' עו"ד בדב"ר, דייקא על אותן ימים שאין בהם מוסף.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ע"ד

ד.

ראה משה רבינו מחלוקת הלל ושמאי, שהיה מחלוקת גדול בי"ח דברים שגזרו בו ביום, והיה אותו יום קשה כיום שעשו ישראל את העגל – כמה ענינים נפלאים בענין השייכות שבין משה רבינו ע"ה להלל הזקן – רצה משה שיהיה חסד אל גובר מדתו של הלל, ולא יהיה הלל כפוף תחת שמאי שהוא דין, לכן רצה לכנס לארץ ישראל לתקן י"ח דברים, כי ארץ ישראל תמן, וז"ה שער השמים, מנין וז"ה שהם י"ח טורי' דאפרסמונא, לכן אמר אעברה בה' יתירה שרמז על הלל – והשיב הקב"ה רב לך, הגדולה של הלל היא שלך, והעגל שהוא בא מן ערב רב, הוא עדיין מרקד באותו דור, אל תוסף דבר, ולכן היו פ' תלמידים של הלל, כמו שהיה משה בן פ' שנה בעמדו לפני פרעה

ראה משה רבינו מחלוקת הלל ושמאי, שהיה מחלוקת גדול בי"ח דברים שגזרו בו ביום, והיה אותו יום קשה כיום שעשו ישראל את העגל כדאיתא בשבת (דף י"ז [ע"א]). והנה כשעלה משה למרום מצא להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, אמר לו הקב"ה ה"יה ל"ך ל"עזרני (שבת דף פ"ט [ע"א]), כתב ה"ארי ז"ל ר"ת ה"לל, כי הלל חי ק"ך שנה כמנין שנותיו של משה. ומשה בקש על הל"ל שהוא סוד אדנ"י, שישפיע

לו הקב"ה אות י', ואמר ועתה יגדל נא כח אדני (במדבר יד יז), י' רבתי, ויהיה הילל בי'. והי"לל שהיה מן גופו של משה, לכן היה ת"ר סדרים משניות בימיו.

ולפי שהיה אותו יום קשה כיום שעשו בו את העגל, הוצרך משה להתפלל עליו, ופתח באדני שהוא סוד הלל בלא י', ועליו בקש מאחר שהחלות להראות לי את גדלך בסוד ועתה יגדל נא כח אדנ"י, ז"ש ואת ידך הוא סוד י' של יגדל, חזקה רומז במלת ח"זקה שהוא בגימטריא ק"ך שנה, שהיה חי הלל כמו משה כדאיתא בספרי (בפרשת וזאת הברכה). והנה מתחילת הבריאה אמר נעש"ה אדם בצלמינו (בראשית א כו), נוטריקון נ"מלך ע"ם ש"מאי ה"לל, שהם כלל כל נשמות הצדיקים. לכן קרא אותם רבי שמעון בן יוחאי במחלוקת שמי' אבות העולם (במדרש רבה פרשת בראשית [ב"ר פ"א ט"ו]) ובמסכת חגיגה דף י"ב [ע"א]), שהן הן ממש אבות העולם שמאי משמאל המרכבה, הלל מימין המרכבה. משה קבל תורה מסיני (אבות פ"א מ"א), מש"ה נו"טריקון מ"חלוקת ש"מאי ה"לל, ה"כל ש"מעו מ"סיני. את גדלך זה הילל מסיטרא דימינא, ואת ידך החזקה מסיטרא דשמאלא, ונחלקו אבות העולם שהם שמאי והלל בבריאת שמים וארץ, ז"ש אשר מי אל בשמים ובארץ.

ולפי זה רצה משה שיהיה חסד אל גובר מדתו של הלל, ולא יהיה הלל כפוף תחת שמאי שהוא דין, לכן רצה לכנם לארץ ישראל לתקן י"ח דברים, כי ארץ ישראל תמן וז"ה שער השמים (בראשית כה יז), מנין וז"ה שהם י"ח טורי' דאפרסמונא, לכן אמר אעברה בה' יתירה שרמז על הלל. והשיב הקב"ה רב לך, הגדולה של הלל היא שלך, והעגל שהוא בא מן ערב רב, הוא עדיין מרקד באותו דור אל תוסף דבר, ולכן היו פ' תלמידים של הלל, כמו שהיה משה בן פ' שנה בעמדו לפני פרעה (שמות ז ז), ואות פ' מורה על אור פתח דברך יאיר (תהלים קיט קל), לא זבר דוד אור בתמניא אפי רק באות פ'. ולכן מתחילת בראשית יש פ' אותיות עד מלת אור, והוא סוד תורה שבעל פה, רמז הקב"ה למשה ה"וא י"היה

ל"ך ל"פה (שמות ד טז), ר"ת ה"ילל בי', וכן מ"שה ל"עיני כ"ל ישראל (דברים לד יב), וכן אל מול פני המנורה (במדבר ח ב), ס"ת הילל בי' שהוא סוד תורה שבעל פה, שמשם נתפשטו כל הוראות של ישראל.

ה.

אלו נכנס משה לארץ ישראל לא היה מחלוקת בעולם, אבל משהכה משה בסלע רבו המחלוקת בישראל, והוא סוד סלע המחלוקת, ר"ל מן הסלע בא המחלוקת בישראל – וזה סוד המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל, ר"ל בהכאות הסלע גרם משה שהתורה יורדת טיפין טיפין ובא המחלוקת – וזה סוד הפסוק הלא כה דברי כאש נאם ה', דמי גרם הניצוצין שמתחלקין לכמה גווינין, הפטיש שהכה משה בסלע גרם שמתפוצצין ורבין המחלוקת בישראל, פט"יש בגימטריא מ"טה מ"שה, שזה גרם הכאת המטה

ואלו נכנם משה לארץ ישראל לא היה מחלוקת בעולם, אבל משהכה משה בסלע רבו המחלוקת בישראל, והוא סוד סלע המחלוקת, ר"ל מן הסלע בא המחלוקת בישראל, וזה סוד המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל (במדבר כ' [יג]), ר"ל בהכאות הסלע גרם משה שהתורה יורדת טיפין טיפין ובא המחלוקת, וזה סוד הפסוק הלא כה דברי כאש נאם ה' (ירמיה כ"ג [כג כט]), דמי גרם הניצוצין שמתחלקין לכמה גווינין, זה בא לנו מן פטיש יפוצץ סלע, הפטיש שהכה משה בסלע גרם שמתפוצצין ורבין המחלוקת בישראל, פט"יש בגימטריא מ"טה מ"שה, שזה גרם הכאת המטה. ועל זה אמר משה שמתחילה נצב על הצור ויזובו מים (תהלים קה מא), ז"ש את גדלך, שהחלות להראות לי כשהייתי במסה את עבדך זה מטטרון, כי מטה משה זה הוא מטטרון, על פעם אחד אמר את גדלך, על פעם השני שהכה ביד, אמר את ידך

החזקה, בסוד בדברים לא יוסר עבד (משלי כ"ט [כט יט]), שהוא סוד מטה משה.

ו.

לכן רצה משה לכנוס לארץ ישראל, שלא יהיה מחלוקת שמאי והלל בעולם, שישתמשו תלמידים כל צרכם ויהיה תורה אחת ומשפט אחד לכל ישראל – על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, אל אחד בראנו כן יהיה אב אחד, כשיהיה משה בארץ ישראל יתקיים קרא "כולם נתנו מרע"ה אחד", נוטריק"ון מ"טטרון ר"אש ע"ולם ה"יצירה, וכן למטה משה נוטריקון מש"ה ר"בינו ע"ה, קדרש מרעה אחד – לכן רצה משה להיות בארץ ישראל, לקיים משפט אחד יהיה לנו, לקיים קרא מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דייקא, כי אב אחד יהיה לכלנו – זה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בהיפוך אתוון א"ב ר"ע"ה, אב אחד לכלנו רועה אחד לכלנו – השיב הקב"ה רב לך, אתה הוא הגורם שרבו מחלוקת בישראל על שהכית בסלע, ואני אמרתי שנה עליו פרשה אחד או הלכה אחת, וזה סוד אל תוסף דבר אלי עוד, לפי שפגמת בדבר הזה, ר"ל בדיבור הזה, בדיבור שפגמת שלא דברת לסלע

ולכן רצה משה לכנס לארץ ישראל שלא יהיה מחלוקת שמאי והלל בעולם, שישתמשו תלמידים כל צרכם ויהיה תורה אחת ומשפט אחד לכל ישראל (במדבר טו טז). על זה אמר אשר מי אל בשמים ובארץ, אל אחד בראנו כן יהיה אב אחד (מלאכי ב י), כשיהיה משה בארץ ישראל יתקיים קרא כולם נתנו מרע"ה אחד (קהלת י"ב [יב יא]), נוטריק"ון מ"טטרון ר"אש ע"ולם ה"יצירה, וכן למטה משה נוטריקון מש"ה ר"בינו ע"ה, (וכן מצינו במדרש קהלת [קה"ר פי"ב י"א] קדרש מרעה אחד, זה משה עיין שם בפסוק זה). ולכן רצה משה להיות בארץ ישראל לקיים משפט אחד יהיה לנו, לקיים קרא מי כעמך ישראל גוי

אחד בארץ (שמואל ב' ז [כג]) דייקא, כי אב אחד יהיה לכלנו. וזה נרמז במלת אעבר"ה, שהוא בהיפוך אתוון א"ב ר"ע"ה, אב אחד לכלנו רועה אחד לכלנו. השיב הקב"ה רב לך, אתה הוא הגורם שרבו מחלוקת בישראל על שהכית בסלע, ואני אמרתי שנה עליו פרשה אחד או הלכה אחת (ילקו"ש רמז תשם"ד), וזה סוד אל תוסף דבר אלי עוד, לפי שפגמת בדבר הזה, ר"ל בדיבור הזה, בדיבור שפגמת שלא דברת לסלע.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ע"ח

ז.

לפי שמשה חטא בערב רב שלקח עמו, פגמו ממדתו, שכן ער"ב ר"ב בגימטריא דע"ת, שנעשה העגל בבלע"ם ב"ן בעו"ר אשר התפאר ואמר יודע דע"ת עליון, ואמר ויודע בוי"ו, שהוא מתפאר בעצמו שהוא לקביל דרגא דמשה שהוא דע"ת, והוי"ו הוא דעת, אבל באמת היה 'נופל 'גלוי 'עינים, שהוא ר"ת נג"ע, שהם שמחזאי ועזאל, שהם גם בחשבון דע"ת בטומאה, ועליו אמר אהרן אתה ידעת את העם כי בר"ע הוא, שהוא בהיפוך אתוון בע"ר, אשר עליו אמר משה איש בע"ר לא יד"ע

ולפי שמשה חטא בערב רב שלקח עמו פגמו ממדתו, שכן ער"ב ר"ב בגימטריא דע"ת, שנעשה העגל בבלע"ם ב"ן בעו"ר אשר התפאר ואמר יודע דע"ת עליון (שם במדבר כד טז), ואמר ויודע בוי"ו, שהוא מתפאר בעצמו שהוא לקביל דרגא דמשה שהוא דע"ת, והוי"ו הוא דעת, אבל באמת היה 'נופל 'גלוי 'עינים, שהוא ר"ת נג"ע, שהם שמחזאי ועזאל, שהם גם בחשבון דע"ת בטומאה, ועליו אמר אהרן אתה ידעת את העם כי בר"ע הוא (שמות לב כב), שהוא בהיפוך אתוון בע"ר, אשר עליו אמר משה איש בע"ר לא יד"ע (תהלים צב ז).

ועל זה נתכוון משה אתה החלות להראות, שהוא התחלת שליחותי בסנה שאז אמרו המלאכים חונן הדעת, שהוא קישור תרין סיטרין יחד, וזה נרמז במלת את גדלך, סיטרא דימינא שם של הוי"ה, ואת ידך החזקה סטרא שמאלא מצד הגבורה של אהי"ה, תרין יחד החילות להראות לי בסנה, שהוא נרמז במלת חזק"ה שהוא בגימטריא הסנ"ה. גם רמז לו הקב"ה רב לך, יותר ממה שהקשת לעמוד על תבונתם י' שמות של אהיה, כבר גליתי לך י"ב צירופים של אהי"ה בשעה שאמר לו זה שמי וזה זכרי (שמות ג טו), זה שמי על י"ב צירופי שם של אהי"ה, וזה זכרי על י"ב צירופי שם של הוי"ה, שכל זה הראה לו בלוחות מזה ומזה הם כתובים (שם שמות לב טו), מזה על י"ב צירופי אהי"ה, ומזה על י"ב צירופי ההוי"ה, וכן (לח"ת חסר כתיב), בגימטריא י"ב פעמים אהי"ה, ואמר ב' לשונות צו את יהושע וחזקהו בצירופי הוי"ה, ואמצהו בצירופי אהי"ה.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן פ'

ח.

כמו שבסיטרא אחרא הם תרין בלק ובלעם, רצה משה שיכנס לארץ, שיהיה הוא כיהושע לבטל תרין סיטרין בישין אילין, לכן אמר מי אל בשמים, אמר בלשון מי – הבעלת אוב אמרה לשאול את מי אעלה לך, ר"ל ממי אתה מבקש, אם מישראל שאמרו מי כמוך באלים, אם מאומות שאמרו מי ה' אשר אשמע בקולו – לכן אמר משה כמו שבלעם הרשע כחו היה מן מ"י, הם תרין בנין דיליה, מ'מרא י'וחנא, כך רצה גם כן שיהיו שני כרובים למטה בארץ ישראל, כנגד שני נערים אילו של בלעם – זה נרמז במלת מ"י, שהוא נוטריקון 'משה 'יהושע, ובזה יכניעו תרין סיטרין בישין נח"ש ועקר"ב, בגימטריא מש"ה יהוש"ע – על זה אמר אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל עם יהושע, אז אוכל לבטל כחות בעו"ר שהוא בגימטריא אעבר"ה, ומה היה הכח שלו תרין

בנין יוחנא ממרא, שהם היו בטומאה כנגד נדב ואביהוא בקדושה – מזה הטעם כשלקח אהרן מידם מן ינ"ס ומן ימברוס, נגזרה גזירה על נדב ואביהוא למות, שנים ישלם איש לרעהו , וזה נרמז במלת נ"א, נוטריקון נ'דב א'ביהוא – והכוונה בכניסת לארץ אעברה, אעביר אני כחות בעור שהיא כנגד נדב אביהו, וכן נרמז במלת אעבר"ה בגימטריא כרובי"ם, שיהיו למטה משה ויהושע שני כרובים, לבטל דעת שני נעריו עמו שהיו עם בלעם

וכמו שבסיטרא אחרא הם תרין בלק ובלעם, רצה משה שיכנם לארץ שיהיה הוא ביהושע לבטל תרין סיטרין בישין אילין. לכן אמר מי אל בשמים, אמר בלשון מי, על פי (המדרש פרשת אמור [ויק"ר פכ"ו ז']) על פסוק שאמרה בעלת אוב (לשמואל) [לשאול] את מי אעלה לך (שמואל א' כח יא), ר"ל ממי אתה מבקש אם מישראל שאמרו מי כמוך באלים (שמות טו יא), אם מאומות שאמרו מי ה' אשר אשמע בקולו (שם שמות ה ב). לכן אמר משה כמו שבלעם הרשע כחו היה מן מ"י, הם תרין בנין דיליה 'ממרא 'יוחנא, כך רצה גם כן שיהיו שני כרובים למטה בארץ ישראל כנגד שני נערים אילו של בלעם. זה נרמז במלת מ"י, שהוא נוטריקון 'משה "יהושע, ובזה יכניעו תרין סיטרין בישין נח"ש ועקר"ב, בגימטריא מש"ה יהוש"ע.

על זה אמר אעברה נא, כשאהיה בארץ ישראל עם יהושע, אז אוכל לבטל כחות בעו"ר שהוא בגימטריא אעבר"ה, ומה היה הכח שלו תרין בנין יוחנא ממרא, שהם היו בטומאה לקביל נדב ואביהוא בקדושה. מזה הטעם כשלקח אהרן מידם מן ינ"ס ומן ימברום (תנחומא תשא סי' י"ט), נגזרה גזירה על נדב ואביהוא למות שנים ישלם איש לרעהו (שם שמות כב ג), וזה נרמז במלת נ"א, נוטריקון 'נדב 'אביהוא. והכוונה בכניסת לארץ אעברה, אעביר אני כחות בעור שהיא לקביל נדב אביהו, וכן נרמז במלת אעבר"ה בגימטריא כרובי"ם, שיהיו למטה משה ויהושע שני כרובים, לבטל דעת שני נעריו עמו (במדבר כב כב) שהיו עם בלעם.

ט.

על זה השיב הקב"ה "רב לך", אתה רוצה לבטל רעת ערב רב, כמו שאמר אהרן אתה ידעת את העם כי ברע הוא, כי רע הוא לא אמר, אלא בי ברע. וגם למה אמר כפל אתה ידעת. אבל רמז לו אתה דייקא, אתה הוא הגורם עשיית העגל שלקחת ערב רב, וזה נרמז במלת בר"ע בהיפוך אתוון ערב, שרמז על ערב רב, וכן בהיפוך אתוון בעור, שכן צריך להיות חסר ו' כמ"ש האר"י על פסוק איש בער לא ידע, היפוך מה שהתפאר ויודע דעת עליון וכו', שבניו דבעור שהוא יאניס וימברס עשו את העגל – לכן גם בכאן השיב הקב"ה אתה מתרעם על בלעם אתחברותא דיליה שהם שני נעריו עמו, שלקח כל כחות של בניו במדברה, רב הוא שלך, אתה הוא הגורם בערב רב בבניו דבעור, לכן אל תוסף

על זה השיב הקב"ה רב לך, אתה רוצה לבטל רעת ערב רב, כמ"ש אהרן אתה ידעת את העם כי ברע הוא (שמות ל"ב [לב כב]), כי רע הוא לא אמר, אלא בי ברע. וגם למה אמר כפל אתה ידעת. אבל רמז לו אתה דייקא, אתה הוא הגורם עשיית העגל שלקחת ערב רב, וזה נרמז במלת בר"ע בהיפוך אתוון ערב, שרמז על ערב רב, וכן בהיפוך אתוון בעור, שכן צריך להיות חסר ו' כמ"ש האר"י על פסוק (תהלים צב ז) איש בער לא ידע, היפוך מה שהתפאר ויודע דעת עליון וכו' (במדבר כד טז), שבניו דבעור שהוא יאנים וימברס עשו את העגל. לכן גם בכאן השיב הקב"ה אתה מתרעם על בלעם אתחברותא דיליה שהם שני נעריו עמו, שלקח כל כחות של בניו במדברה, רב הוא שלך, אתה הוא הגורם בערב רב בבניו דבעור (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), לכן אל תוסף.

י.

ומה שאמרת שצריך תרין כרובים לבטל תרין סיטרין בישין של בלק ובלעם שהחזיקו כח עבודה זרה בעולם, צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה, וחזקה"ו בגימטריא בלק, אמצה"ו בגימטריא בלעם, כי הוא יעבור כחו של עבודה זרה, ומתי יוכל לבטל כחות של עבודה זרה, הו"א ינחי"ל בכל אשר תראה, אם יהיה הוא ק"ך שנה כמו שהיית אתה כחושבן הו"א ינחי"ל, אז יעלו לכל ק"ך צירופי אלהים ויכניע אותם, אבל מאחר שחטא יהושע נטל הקב"ה י' שנים משנותיו, לכן קפד קרא בעזרא על יהושע שלא ביטל עבודה זרה כמו שביטל עזרא

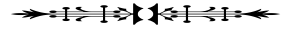
ומה שאמרת שצריך תרין כרובים לבטל תרין סיטרין בישין של בלק ובלעם שהחזיקו כח עבודה זרה בעולם, צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), וחזקה"ו בגימטריא בלק, אמצה"ו בגימטריא בלעם, כי הוא יעבור כחו של עבודה זרה, ומתי יוכל לבטל כחות של עבודה זרה, הו"א ינחי"ל בכל אשר תראה, אם יהיה הוא ק"ך שנה כמו שהיית אתה כחושבן הו"א ינחי"ל, אז יעלו לכל ק"ך צירופי אלהים ויכניע אותם, אבל מאחר שחטא יהושע נטל הקב"ה י' שנים משנותיו, לכן קפד קרא בעזרא (נחמיה ח יז) על יהושע שלא ביטל עבודה זרה כמו שביטל עזרא (ערכין ל"ב ע"ב).

יא.

והנה עזרא העביר רעת בעור, לכן עזר"א בגימטריא בעו"ר, והוצרך הוא בגלגולא של אהרן לתקן עבודה זרה שקילקל ועשה את העגל, בא בעל השור שהוא אהרן ממש, הוא עזרא עלה מבבל כרוך ותני, שיחסו את אהרן שאהרן הוא עזרא ממש, והנה הוא עשה עגל, לכך הוצרך הוא אחר כך לתקן בדורו ולבער יצרא דעבודה זרה מן העולם לגמרי, ובדידיה

תליא מילתא – ולפי שהוא הוריד פני שור מהשמאל בעשיית העגל, לכן בימי עזרא הורידו מן השמים יצרא דעבודה זרה כדמות ארי – מתחילה היה פני שור מהשמאל, ועתה משנה פניו ותשלחהו ונתנו לו את הארי מצד הימין מסטרא אחרא, אבל בימי ר' חייא היה דמות דוב

והנה עזרא העביר רעת בעור, לכן עזר"א בגימטריא בעו"ר, והוצרך הוא בגלגולא של אהרן לתקן עבודה זרה שקילקל ועשה את העגל, בא בעל השור שהוא אהרן ממש, הוא עזרא עלה מבבל כרוך ותני, שיחסו את אהרן שאהרן הוא עזרא ממש, והנה הוא עשה עגל, לכך הוצרך הוא אחר כך לתקן בדורו ולבער יצרא דעבודה זרה מן העולם לגמרי, ובדידיה תליא מילתא. ולפי שהוא הוריד פני שור מהשמאל בעשיית העגל כדאיתא במדרש רבה (שמות פרשה מ"ב [שמו"ר פמ"ב ה']), לכן בימי עזרא הורידו מן השמים יצרא דעבודה זרה כדמות ארי (יומא ס"ט ע"ב), מתחילה היה פני שור מהשמאל, ועתה משנה פניו ותשלחהו ונתנו לו את הארי מצד הימין מסטרא אחרא, אבל בימי ר' חייא (כדאיתא במסכת ב"מ דף פ"ה [ע"ב]) היה דמות דוב.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן צ"ז

יב.

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי ששם אבן שתיה שממנו הושתת העולם, והוא סוד משפטיך תהום רבה, ויש שם ממונה אחד שממונה על התהום שהיו ישראל מנסכין המים, בסוד רדיה שדומה לעגל, לפי שמשה קלקל בעשיית העגל שבא על ידי גרם שלו, רצה לתקן אותו העגל שבתהום בכניסתו לארץ. לכן אמר אתה החלות וכו', שרצה לבא לארץ ישראל תמן אבן שתיה שחתם בה שם של י"ה, ושם יעלה שבטי י"ה להודות לשם ה', ולתקן השיתין, ולשבח משפטיך תהום רבה נרמז במלת אעברה, תמן נרמז המשפט

הגדול של ע"א סנהדרין שממונים על משפטיך תהום רב"ה, ולגלות צדקתך כהררי אל, לכן אמר ההר הטוב הזה, שהוא סוד הררי אל, לכן אמר אשר מי אל, הפוך אעבר"ה, תמן ע"א רבה, ר"ל ע"א סנהדרין הם ומשה על גביהם, להפך המשפט של תהום רבה ולסלק המו"ת שהוא בהיפוך אתוון תהו"ם, ובמה יסלק המות, עם הר"רי א"ל חושבנא דדין כחושבנא דדין – זה שאמר אעברה, אני צריך להעביר זה, שרצה משה לבטל מלאך המות – השיב הקב"ה רב לך, מאחר שערב רב שלך, ואתה גרמת את העגל, אין לך יכולת לבטל המשפט של תהום רבה, דתמן ממונה השר דדמי לעגלא ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי ששם אבן שתיה שממנו הושתת העולם, וראה ברוח הקודש שדוד יתקן השיתין (כדאיתא בסוכה דף נ"ג [ע"א]), שנבראו בו' ימי בראשית, כמ"ש בסוכה (דף מ"ט [ע"א]) שיתין בו' ימי בראשית נבראו, שנאמר (בראשית א א) בראשית בר"א שי"ת, והוא סוד משפטיך תהום רבה (תהלים לו ח), לפי שעל אותו אבן שמצא דוד, היה חקוק שם של מ"ב היוצא מבראשית עד ב' ובה"ו, ה"ו מן בהו בא"ת ב"ש, צ"ף, באותו שעה היה צף התהום. וזה שאמר נוטה צפון על תהו תולה ארץ על בלימה (איוב כ"ו (כו ז), בל"י בגימטריא מ"ב, וכל אותיות יש בו חוץ מן מ"ה, וזה סוד בלי מ"ה, ויש שם ממונה אחד שממונה על התהום שהיו ישראל מנסכין המים, בסוד רדיה שדומה לעגל (כדאיתא בתענית כ"ה [ע"ב]), לפי שמשה קלקל בעשיית העגל שבא על ידי גרם שלו, רצה לתקן אותו העגל שבתהום בכניסתו לארץ.

לבן אמר אתה החלות להראות חסר ו', שהוא בגימטריא י"ב פעמים אב"ן, שהן הן י"ב אבנים שלקח יעקב מאבני המקום ושם מראשותיו ששכב במקום המקדש, ומן אותן י"ב אבנים נעשה אבן אחת (חולין צ"א ע"ב), הוא סוד אבן שתיה, וחתם עליו שם י"ה. והנה אמר משה להקב"ה מאחר שהתחלת הבריאה הוא בראשית, שהוא מורה על משה שבשבילו נברא העולם (כדאיתא במדרש רבה שם [ב"ר פ"א ד']),

והוא התחיל להקים את האבנים הן הן י"ב שבטי י"ה, והוא סוד שיעור קומ"ה שלמעלה, על זה אמר את גדלך שנחלקו ישראל על צירופי השם, וכמו שהקב"ה מנהיג עולמו בששה מדות של חסד, והם (שמות לד ו) אל רחום וחנון רב חסד ואמת (שמות לד ז) נוצר חסד לאלפים נושא עון, הרי ששה מדות לחסד, וכן גם כן קחשיב בספר סודי רזיא ו' שמות לדין אל קנא וכו', עיין שם. כן גם כן ישראל נחלקו ששה משמותם על אבן אחת וששה משמותם על האבן השני (שם שמות כח י), וזהו סוד שש מעלות לכסא (דברי הימים ב' ט יח), ונרמזו במלת בראשית בר"א שי"ת. וזה רמז בסוף התורה נעץ סופה בתחילתה ולכל היד החזקה אשר עשה משה (דברים לד יב), מה היא היד החזקה, בראשית ברא שית, כמו שקב"ה מנהיג עולמו בששה מדות שהם של חסד, כנגד ששה מדות שהם של דין, כן גם כן משה יד החזקה שהם הלוחות (שמו"ר פמ"ו ג'), היו ו' על ו' (נדרים ל"ח ע"א), בסוד ז"ה. וכן לעיני כל ישראל, גם כן נחלקים לו' מול ו'. לכן פתח משה ואתחנן בו', על סוד שש מעלות אלו לכסא, ועליהם אמר אתה החלות להרא"ת חסר ו', שהוא בגימטריא י"ב פעמים אב"ן, לקביל האבנים על שמות בני ישראל (שמות כח יא), ואמר את גדלך לקביל ו' מדות שהקב"ה מנהיג עולמו בחסד, את ידך החזקה לקביל ו' מדות שהקב"ה מנהיג את עולמו בדין, ולכן משה פני שמ"ש (ב"ב ע"ה ע"א), נוטריקון ש"שה מו"ל ש"שה. זה שאמר אשר מי אל, אל דייקא, שכן ו' מדות של חסד מתחילין באל רחום וחנון, ו' מדות של דין מתחילין גם כן באל קנא ונוקם, ולכן אמר אעברה נא, שהוא בהיפך אתוון ר"עה א"בן ישראל (בראשית מט כד), שרצה לבא לארץ ישראל תמן אבן שתיה שחתם בה שם של י"ה, ושם יעלה שבטי י"ה להודות לשם ה' (תהלים קכב ד), ולתקן השיתין, ולשבח משפטיך תהום רבה נרמז במלת אעברה, תמן נרמז המשפט הגדול של ע"א סנהדרין שממונים על משפטיך תהום רב"ה, ולגלות צדקתך כהררי אל, לכן אמר ההר הטוב הזה, שהוא סוד הררי אל, לכן אמר אשר מי אל, הפוך אעבר"ה, תמן ע"א רבה, ר"ל ע"א סנהדרין הם ומשה על גביהם, להפך

המשפט של תהום רבה ולסלק המו"ת שהוא בהיפוך אתוון תהו"ם, ובמה יסלק המות, עם הר"רי א"ל חושבנא דדין כחושבנא דדין. זה שאמר אעברה, אני צריך להעביר זה, שכן משה במילוי מ"ם שי"ן ה"א, בגימטריא מו"ת שהוא עולה לבטל מות, וכן אעבר"ה נ"א וארא"ה, בגימטריא מלא"ך המו"ת, וכן וא"ת יד"ך החז"קה, בגימטריא צלמו"ת, כמ"ש לאיוב הנגלה לך שערי מות (איוב ל"ח [לח יז]), שהם שש שערי צלמות, הם גם כן שש שהם בסוד י"ב שערים שבסטרא אחרא.

השיב הקב"ה רב לך, מאחר שערב רב שלך, ואתה גרמת את העגל (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), אין לך יכולת לבטל המשפט של תהום רבה, דתמן ממונה השר דדמי לעגלא ואין קטיגור נעשה סניגור, לכן אל תוסף דבר, אבל צו את יהושע שהוא הקים את האבנים בגלגל (יהושע ד כ), ששה שבטים הפכו פניהם כלפי הר גריזים מזרחה וחזקהו, וששה הפכו כלפי הר עיבל (עיין ספרי דברים יא כט).

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ק"י

יג.

רצה משה לבא לארץ ישראל ולהגיע למדריגת שיעור קומה, וחשב משה כשיבא לארץ ישראל, יהיה גם כן במדריגת הנער ברקיע – השיב הקב"ה רב לך, אין לך לדמות למטטרון שהיה חנוך מתהלך בחוץ מן בני דורו, וגם אתה רצית לדמות אליו, לפי שגם אתה הוצאת האהל שלך מחוץ למחנה אחר שראית שחטאו ישראל בעגל, ואם כן מזה הטעם רצית לחיות ולהגיע למדריגת מטטרון שלקחתי אותו להיות למשרת לנער למעלה, וכל מפתחות שבעולם מסרתי בידו – אבל אין הנדון דומה אליו, כי מה שאתה הוצאת האהל שלך מחוץ, אתה היית הגורם לאותו עון, עבור ערב רב שלקחת עמך בלתי רשותי, נמצא שזה החטא שעשו, היה על ידך,

אבל מטטרון שהרחיק אהלו מחוץ לבני דורו והיה מתבודד את עצמו, עשה זה בעצמו בלי שום החטא שבא על ידו – ז"ש רב לך, הערב רב היה שלך, ובשבילם לקחת את האהל והיית מתבודד, וזה החטא היה שלך, לכן אל תוסף דבר

ולכן אמר אעברה נא, שרצה משה לבא גם כן לארץ ישראל ולהגיע למדריגת שיעור קומה, ובמלת אעבר"ה, נוטריקון 'אלישע 'ענה 'ב 'רשויות 'הן, וחשב משה כשיבא לארץ ישראל, יהיה גם כן במדריגת הנער ברקיע.

השיב הקב"ה רב לך, אין לך לדמות למטטרון שהיה חנוך מתהלך בחוץ מן בני דורו, וגם אתה רצית לדמות אליו לפי שגם אתה הוצאת האהל שלך מחוץ למחנה אחר שראית שחטאו ישראל בעגל, ואם כן מזה הטעם רצית לחיות ולהגיע למדריגת מטטרון שלקחתי אותו להיות למשרת לנער למעלה, וכל מפתחות שבעולם מסרתי בידו. אבל אין הנדון דומה אליו, כי מה שאתה הוצאת האהל שלך מחוץ, אתה היית הגורם לאותו עון, עבור ערב רב שלקחת עמך בלתי רשותי, נמצא שזה החטא שעשו, היה על ידך (עיין שמו"ר פמ"ב ו'). אבל מטטרון שהרחיק אהלו מחוץ לבני דורו והיה מתבודד את עצמו, עשה זה בעצמו בלי שום החטא שבא על ידו. וז"ש רב לך, הערב רב היה שלך ובשבילם לקחת את האהל והיית מתבודד, וזה החטא היה שלך, לכן אל תוסף דבר.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן ק"ך

יד.

משה רצה לסלק לגמרי פני שור, שהוא סוד ה' מן השם שנרמזת במלת אעבר"ה ה' יתירא, על פני שור שהוא באות ה' של השם אעבור ה' לגמרי, שעד עתה היה באות ה' למעלה ולמטה פני שור, ואני רוצה עתה לתקן שיבואו

במקום זה כרובים כמנין אעברה, שהוא רומז שבמרכבה התחתונה גם כן יבא כרוב במקום שור, ולא כשעשה יחזקאל שלא שינה רק פני כרוב אחד במרכבה עליונה, אבל מרכבה תחתונה נשאר פני שור במקומו, שהרי חביט את הכהן הצדוקי בבית שני שהיה ככף רגל עגל, אבל אני רוצה להעביר מלמעלה ולמטה ולעמוד כרובים – לכן ואראה את הארץ, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה לסלק חטא של עגל, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה להעביר רבו"ע של ה' שפגמו בם ערב רב וימירו את כבודם, שהוא סוד ה' אחרונה שבשם בתבנית שור, שכן אמרו קום עשה לנו אלקים, וקשה איך יצא העגל, והלא לא זכרו שום תמונת שור בדבריהם שאמרו לאהרן ויצא העגל הזה – סוד הדבר במה שאמרו עשה לנו אלקים, בזה שמטו אחד מטטרמולין מלמעלה והוא פני שור, כי במה שאמרו עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה, שכן פני שור הוא מהשמאל, והיא ידך החזקה שהיא משמאל, גם אלקים בגימטריא פנ"י שו"ר במספר רבתי של אי"ק, ובמלת קו"ם רמזו על שר המנהיג פני שור ששמו אמצי"ה שהוא בגימטריא קו"ם, נמצא שבדבריהם לאהרן, שמטו השר של סמאל שמנהי"ג פני שור

לבן אמר רוצה אני לתקן יותר מיחזקאל, כי יחזקאל לא סילק אותם אלא לפי דורו ואחר כך חזר השור למקומו, וכשאני אכנום לארץ אעברה אותו לגמרי. ובמלת אעברה שכתבתי לעיל שהוא בגימטריא כרובים, רמז בכאן שאני רוצה לסלק פני שור שהוא סוד ה' מן השם שנרמזת במלת אעבר"ה ה' יתירא, על פני שור שהוא באות ה' של השם אעבור ה' לגמרי, רצה לומר אני רוצה להעביר אות ה' לגמרי, שעד עתה היה באות ה' למעלה ולמטה פני שור, ואני רוצה עתה לתקן שיבואו במקום זה כרובים כמנין אעברה, שהוא רומז שבמרכבה התחתונה גם כן יבא כרוב במקום שור, ולא כשעשה יחזקאל שלא שינה רק פני כרוב אחד במרכבה עליונה, אבל מרכבה תחתונה נשאר פני שור במקומו,

שהרי חביט את הכהן הצדוקי בבית שני שהיה ככף רגל עגל, אבל אני רוצה להעביר מלמעלה ולמטה ולעמוד כרובים.

לבן וארא את הארץ. אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה לסלק חטא של עגל, אעבר"ה בגימטריא רבו"ע, שרצה להעביר רבו"ע של ה' שפגמו בם ערב רב וימירו את כבודם, שהוא סוד ה' אחרונה שבשם בתבנית שור (תהלים קו כ), שבן אמרו קום עשה לנו אלקים (שמות לב א), וקשה איך יצא העגל, והלא לא זכרו שום תמונת שור בדבריהם שאמרו לאהרן ויצא העגל הזה. רזא דמלה במה שאמרו עשה לנו אלקים, בזה שמטו אחד מטטרמולין מלמעלה והוא פני שור, כי במה שאמרו עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה, שכן פני שור הוא מהשמאל, והיא ידך החזקה שהיא משמאל, גם אלקים בגימטריא פנ"י שו"ר במספר רבתי של אי"ק, ובמלת קו"ם רמזו על שר המנהיג פני שור ששמו אמצי"ה שהוא בגימטריא קו"ם, נמצא שבדבריהם לאהרן, שמטו השר של סמאל שמנהי"ג פני שור.

טז.

השיב הקב"ה למשה רב לך, אתה רוצה לתקן רבוע ה' שחטאו בערב רב שעשו קכ"ה קנטרין, ובזה פגעו ברבוע ה', אתה הוא הגורם שפגמת בה' זעירא של אברהם שהוא סוד ברית, שלקחת ערב רב שהיו ה' אומות, וסימן נ"גע ר"ע, "נפילים "גבורים "ענקים "רפאים "עמלקים, ונתת בהם אות ברית של אברהם, שעל זה אמר הקב"ה למשה מגדולתך, שבזה פגם משה באות ה' – ז"ש רב לך, ערב רב הם שלך, וזה החטא הרב הוא שלך, ובמלת לך נרמזין ה' קליפין אלין מה' אומון שכל אחת כלולה מי', ובזה גרם סוספיתא דנחש שהיא אות נ', גברה נ' שערי קליפות בעולם כמנין ל"ך, לכן אל תוסיף שאין קטיגור נעשה סניגור

ועל זה השיב הקב"ה למשה רב לך, אתה רוצה לתקן רבוע ה' שחטאו בערב רב שעשו קכ"ה קנטרין, ובזה פגעו ברבוע ה' כמ"ש, אתה הוא הגורם שפגמת בה' זעירא של אברהם שהוא סוד ברית, שלקחת ערב רב שהיו ה' אומות, וסימן נ"גע ר"ע, "נפילים "גבורים "ענקים "רפאים "עמלקים, ונתת בהם אות ברית של אברהם, שעל זה אמר הקב"ה למשה (שמות לב ז) לך רד מגדולתך (ברכות ל"ב (ע"א) ובתיקונים [תיקו"ז]), שבזה פגם משה באות ה'. ז"ש רב לך, ערב רב הם שלך (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), וזה החטא הרב הוא שלך, ובמלת לך נרמזין ה' קליפין אלין מה' אומון שכל אחת כלולה מי', ובזה גרם סוספיתא דנחש שהיא אות נ', גברה נ' שערי קליפות בעולם כמנין ל"ך, לכן אל תוסיף שאין קטיגור נעשה סניגור, אבל צו את יהושע, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו [ע"ב]), חזקהו שיתקן שור שלמעלה כי (דברים לג יז) בכור שור, לכן הדר לו לתקן זה הענין של עבודה זרה, ואמצהו על שור שלמטה.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן קמ"ד

טז.

רצה משה ליכנס לארץ להשיג סוד חכמות נשים בנתה ביתה – אוירא של ארץ ישראל מחכים – ולפי שמשה הוא מיסוד חכמה עילאה דתמן שם של ע"ב שהוא בחכמה, וכן ע"ב בגימטריא חכמ"ה מן ד' יודין, שבה יוצאין ארבע מאות עלמין דכסופין, ולכן רצה משה לכנוס לארץ ישראל, שהיא ת' פרסה על ת' פרסה, שרצה להביא אור של ת' עלמין דכסופין לארץ ישראל שהיא ת' פרסה – ועל זה התפלל אתה החלות להראות את עבדך וכו' – השיב הקדוש ברוך הוא אינו מן הראוי שתכנוס לארץ ישראל ולחבר חכמה עילאה עם חכמה תתאה, כי כבר בדרגא דילך פגמו ישראל בב' חכמות, כשעשו את העגל ואמרו קום עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה, והשר המנהיג את פני שור שמו אמצי"ה, שכוחותיה הם כמנין ב' חכמות בסוד חכמות בחוץ תרונה, וזה סוד קו"ס עשה לנו אלהים, במלת אלהים כתבנו שהוא סוד פני שור במ' רבתי, ובמלת קו"ס שמטו הממונה שהוא אמצי"ה חושבנא דדין כחושבנא דדין, ובזה פגמו בב' חכמות שהם עולים גם כן למספר קו"ס – אם כן אחר שחטאו ישראל בעגל על ידי ערב רב שלקח משה עמו, השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, מאחר שערב רב הוא שלך, ואתה גרמת שאמרו קום עשה לנו אלהים ופגמו בב' חכמות, לכן אינו מן הראוי שיתקן אתה, ואל תוסף דבר אלי עוד – אבל אתה בעצמך רב לך, רצה לומר חכמה שהיא רב אני מוסר לך, עלה ראש הפסגה, ראש דייקא, שכן חכמה נקראת בדברי כל המקובלים ראש, ולכן משה שנתן תורת אמת שהיתה יניקתו מן חכמה עילאה, איתמר ראש דברך אמת, ראש דייקא, ונתן לו הקדוש ברוך הוא רשות לראות ולהשיג סוד ד' יודין שבחכמה, אשר עליהם רמז את ידך החזקה שהוא רמז על ד' יודין – אבל צו את יהושע וחזקהו בחכמה עילאה, ואמצהו בחכמה תתאה – ורמז במלת אמצהו

לתקן פני שור שחטאו בו ישראל, ששר של פני שור נקרא אמציה, לכן אמר צו, אין צו אלא עבודה זרה, שצוה אותן לזרז את ישראל, כמ"ש בפרשת וילך הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה, רמז הקב"ה מה שאמרנו שפגמו בעניין עבודה זרה בפני שור שלמעלה, נמצא שהקב"ה הזהיר את יהושע לבטל את עבודה זרה, והוא לא ביטל אותה רק אחר כך בימי עזרא, לכן הקפיד קרא על יהושע והחסיר לו אות משמו

רצה משה ליכנס לארץ להשיג סוד חכמות נשים בנתה ביתה (משלי ט [א]), והוא סוד ב' של בראשית, שכתב בזוהר ([ח"א] עמוד יד [זוהר ח"א]) ב'ראשית, 'דמתרגמינן בחוכמתא. וידוע כי חכמות בנתה ביתה, ר"ל ב' של בראשית הנרמזת במלת ביתה, רומזת על ב' חכמות שהוא סוד בן ישי, חכמה עילאה נקראת חכמת אלהים, חכמה תתאה נקראת חכמת שלמה. ולפי שאוירא של ארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב), ר"ל ארץ ישראל נקרא חכמה תתאה שהיא השכינה, ואויר שלה ר"ל שיניקתה מן חכמה עילאה בסוד ה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג' [יט]), אבא יסוד ברתא (עיין זוהר ח"ג רנ"ו ע"ב), ז"ש אוירא של ארץ ישראל מחכים.

ולפי שמשה הוא מיסוד חכמה עילאה דתמן שם של ע"ב שהוא בחכמה, וכן ע"ב בגימטריא חכמ"ה מן ד' יודין, שבה יוצאין ארבע מאות עלמין דכסופין, (בסוד ד' מאות שקל כסף (בראשית כג טו) כדאיתא באידרא רבה עמוד רמג [זוהר ח"ג קכ"ח ע"ב]), ולכן רצה משה לכנוס לארץ ישראל, שהיא ת' פרסה על ת' פרסה (מגילה ג' ע"א), שרצה להביא אור של ת' עלמין דכסופין לארץ ישראל שהיא ת' פרסה. ועל זה התפלל אתה החלות להראות את עבדך, מלת להראות בהיפוך אתוון להאו"ר ת', את גדלך היא סוד חכמה עילאה, בסוד כגודל חסד"ך (במדבר יד [יט]), שכן חס"ד בגימטריא חכמ"ה, שרמז על י' של שם שהיא חכמה עילאה שנקרא חסד עליון בל ימוט (תהלים כא ח), ב"ל דייקא, דתמן ל"ב נתיבות חכמה. ואת ידך החזקה, היא על מלכות

שנקראת יד החזקה חכמה תתאי. וכן ידך החזקה, בגימטריא קט"ן, שמסטרא דגבורה נקרא דוד קטן (שמואל א' יז יד), שהיא מלכות בית דוד חכמת שלמה. אשר מי אל בשמים ובארץ, הזכיר כאן שמים וארץ, לפי שבב' חכמות אלו נבראים שמים וארץ, כמ"ש חכמת בנתה ביתה (משלי ט), בב' חכמות אלו חצבה עמודיה שבעה, כל מה שנבראו בבראשית כולם בחכמה עשית (תהלים קד כד), על זה אמר אשר יעשה כמעשיך, כנגד חכמה עילאה דתמן (שם תהלים קיא ב) גדולי"ם מעשי ה' כנודל חסדך כמ"ש, וכגבורתיך כנגד חכמה תתאה, שכינה מסטרא דגבורא קאתיא.

ולכן התפלל משה אעברה נ"א, רוצה אני לעבור לארץ, ובזה וארא את הארץ להאיר מחכמה עילאה דמתמן בא משה שהוא אב בחכמה, לכן נקרא אבי גדור (ויק"ר פ"א ג'), את הארץ שהוא שכינה שהיא חכמה תתאי. ובמלת אעבר"ה הפוך ותמצא צירוף ארבע"ה, שרמז על ארבע מאות עלמין דכסופין, להאיר בהם את הארץ הטובה, שהיא ארץ ישראל ארבע מאות פרסה מן ארבע יודין שבשם של ע"ב שהוא בחכמה, וזה יהיה דוקא כשהוא יהיה בארץ לפי שיניקתו משם, ולכן היה הוא אב של ישראל בחכמה, ארא"ה בגימטריא גד"ר, שהוא היה אביגדו"ר שצוה לישראל וגדר גדר להם הלאוין שלוקין עליהם שהם כמנין גד"ר. השיב הקדוש ברוך הוא אינו מן הראוי שתכנום לארץ ישראל ולחבר חכמה עילאה עם חכמה תתאה, כי כבר בדרגא דילך פגמו ישראל בב' חכמות, כשעשו את העגל ואמרו קום עשה לנו אלהים, בזה שמטו פני שור מן המרכבה (שמו"ר פמ"ב ה'), והשר המנהיג את פני שור שמו אמצי"ה, שכוחותיה הם כמנין ב' חכמות בסוד חכמות בחוץ תרונה (משלי א כ), וזה סוד קו"ם עשה לנו אלהים (שמות לב [א]), במלת אלהים כתבנו שהוא סוד פני שור במ' רבתי, ובמלת קו"ם שמטו הממונה שהוא אמצי"ה חושבנא דדין כחושבנא דדין, ובזה פגמו בב' חכמות שהם עולים גם כן למספר קו"ם.

וזה הבטיח הקדוש ברוך הוא לאברהם, שאמרו רז"ל (ע"ז י"ד ע"ב) במסכת עבודה זרה של אברהם היתה ת' פרקים. והכוונה לפי שמדת אברהם שהוא אב בחכמה, דתמן שם של ע"ב שהוא חס"ד שמשם יוצאין ת' עלמין דכסופין בסוד ארבע מאות שקל כסף (ראשית כד), לכן הבטיח לו הקב"ה שיחבר ב' החכמות ידו"ד. וז"ש קו"ם התהלך בארץ לארכו ולרחבו (בראשית יג [יז]), שהיא ת' על ת', וזה תזכה במלת קו"ם, מזה הטעם היה גלות שנייה ת' שנה, לפי שבת' שנה יש קמ"ו אלפים ימים, והעולם בכללו נקרא עולם שהוא מהלך קמ"ו אלפים רבבות אמה לתקן עולם במלכות שדי, נמצא שכבודו מלא עולם, דתמן אתרמזין ב' פעמים חכמ"ה שהוא מנין קו"ם. לכן אמרינן ברזא דמתניתין (בכורים פרק ג [ביכורים פ"ג מ"ב]) שאמר הממונ"ה קומו ונעלה ציו"ן דייקא, שהוא כולל ב' פעמים חכמה, אמר קומ"ו ולא בלשון אחר. אבל קומו דייקא ונעלה ציון, כי שם היה חבור ב' חכמות יחד, כמ"ש משה והלבנון, כי שם שער השמים לחכמה עילאה.

אם כן אחר שחטאו ישראל בעגל על ידי ערב רב שלקח משה עמו, השיב לו הקדוש ברוך הוא רב לך, מאחר שערב רב הוא שלך, ואתה גרמת שאמרו קום עשה לנו אלהים ופגמו בב' חכמות (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), לכן אינו מן הראוי שיתקן אתה, ואל תוסף דבר אלי עוד, אבל אתה בעצמך רב לך, רצה לומר חכמה שהיא רב אני מוסר לך, עלה ראש הפסגה, ראש דייקא, שכן חכמה נקראת בדברי כל המקובלים ראש. ולכן משה שנתן תורת אמת שהיתה יניקתו מן חכמה עילאה, איתמר ראש דברך אמת (תילים קיט [קמ]), ראש דייקא, ונתן לו הקדוש ברוך הוא רשות לראות ולהשיג סוד ד' יודין שבחכמה, אשר עליהם רמז את ידך החזקה שהוא רמז על ד' יודין, כמ"ש בזוהר (תיקו"ז הקדמה ז' ע"ב) פותח את ידיך (תהלים קמה טז), הרי שדרש ידך מלשון יודך רומז על ד' יודין, ולכן אמר וראה בעינך ימה וצפונה, שהם סוד ד' סטרין שמתפשטין בהם ד' מאות עלמין דכסופין, וכל סטרא וסטרא ק' עלמין.

אבל צו את יהושע וחזקהו בחכמה עילאה, ואמצהו בחכמה תתאה.

ורמז במלת אמצהו לתקן פני שור שחטאו בו ישראל, ששר של פני שור נקרא אמציה, לכן אמר צו, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נ"ו ע"ב), שצוה אותן לזרז את ישראל, כמ"ש בפרשת וילך (דברים לא טז) הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה, שהוא אחד מה' פסוקים שאין להם הכרע, וסימן שלהם ואשמ"ם בראשיכם חסר י' כתיב (שם דברים א יג), נוטרייקון וק"ם, "ארור (בראשית מט ז), "משוקדים (שמות כה לד), "שאת (בראשית ד ז), "מחר (שמות יז ט), אלו אין להם הכרע כדאיתא (ביומא דף נ"ב [ע"א]), רזא עילאה איכא הכא. אבל מלת וקם, רמז הקב"ה מה שאמרנו שפגמו בעניין עבודה זרה בפני שור שלמעלה, שהוא סוד וק"ם כמ"ש, נמצא שהקב"ה הזהיר את יהושע לבטל את עבודה זרה, והוא לא ביטל אותה רק אחר כך בימי עזרא, לכן הקפיד קרא (נחמיה ח יז) על יהושע והחסיר לו אות משמו (ערכין ל"ב ע"ב), כמו שאמרנו לעיל באופן ד'.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן קפ"ז

יז.

רצה משה ליכנס לארץ ישראל, לפי שצפה ברוח הקודש שבאחרית הימים יתקיים קרא אז יהפוך כל העמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד, ומזה הטעם רצה משה ליכנס לארץ לקרב רחוקים ולהכניסן תחת כנפי השכינה, כמו שהתחיל ביציאת מצרים שלקח ערב רב עמו לפי שרצה לקרב רחוקים – ועל זה אמר ואתחנן אל ה', תפלתו היתה לשם ה', שיהיו כולם עובדים את ה' שכם אחד, בעת ההיא מה שיהיה לזמן העתיד, ההוא כתיב, רצה הוא לתקן משה לזמן הזה, לכן פתח באדני, שרצה להכניס כל הגוים תחת כנפי השכינה לגייר אותם שהוא סוד אדני,

וגם נקראים גרים צדיקים – לכן ביקש משה אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה את יד החזקה שממנה יונקים כל אומות העולם, ורוצה אני לקרב רחוקים ולהעביר הרע – וארא הארץ הטובה, מלת הטובה דייקא, שיהיה יניקת מטטרון מטוב ולא מרע – וז"ש ההר הטוב הזה טוב דייקא ולא רע

רצה משה ליכנם לארץ ישראל, לפי שצפה ברוח הקודש שבאחרית הימים יתקיים קרא אז יהפוך כל העמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד (צפניה ג' [ט]), ומזה הטעם רצה משה ליכנם לארץ לקרב רחוקים ולהכניסן תחת כנפי השכינה, כמו שהתחיל ביציאת מצרים שלקח ערב רב עמו (שמות יב לח), לפי שרצה לקרב רחוקים. ועל זה אמר ואתחנן אל ה', תפלתו היתה לשם ה', שיהיו כולם עובדים את ה' שכם אחד, בעת ההיא מה שיהיה לזמן העתיד, ההוא כתיב רצה הוא לתקן משה לזמן הזה, לכן פתח באדני, שרצה להכנים כל הגוים תחת כנפי השכינה לנייר אותם שהוא סוד אדני, וגם נקראים גרים צדיקים. וסיים הוי"ה בנקודות אלהים, היא סוד גאולה אחרונה שתהיה בסוד בינה, אז יתחדש רוח בינה.

והתחיל לסדר מאחר שהחלות להראות לי, להראו"ת בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, והיא מרכבה של מטטרו"ן שהוא סוד עץ הדעת טוב ורע, שבעולם היצירה מימין המרכבה שהיא מסטרא דטוב עומד מיכאל שר הגדול, עליו נאמר את גדלך, שהוא כהן גדול מימין מיכאל שהוא מצד הטוב. ומסטרא דרע יש רתיכא אחרא כמין חתיכה מרובעת, וכמו שהאריך בזה בספר כנפי יונה בחלק ג', עיין שם. ועל זה אמר את ידך החזקה, שאותו רתיכא יונקת מסטרא דרע מצד שמאל, חוזר ומפרש אשר מי אל כנגד מיכאל שהוא מצד ימין אשר יעשה כמעשיך, מצד השמאל אמר כגבורתך, כל אחת משני מרכבות אלו כל אחת היא עומדת על ארבעה רגלים. לכן ביקש משה אעברה נא, רוצה אני להעביר עתה את יד החזקה שממנה יונקים כל אומות העולם, ורוצה

אני לקרב רחוקים ולהעביר הרע, ואראה הארץ הטובה, מלת הטובה דייקא, שיהיה יניקת מטטרון מטוב ולא מרע, וז"ש ההר הטוב הזה טוב דייקא ולא רע.

יח.

השיב הקב"ה רב לך, במלת רב רמז לו מה שכתוב במדרש על פסוק ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך, פסוק הזה מדבר במשה ברוך אתה בבואך לעולם הזה, שקרבת לרחוקה שהיא בת פרעה שנתגיירה, ברוך אתה בצאתך מן העולם הזה, קרבת גם כן מי שהיה רחוק, כמה שאמר יחי ראובן ואל ימות – והנה על זה השיב לו הקב"ה מה שאתה רוצה ליכנס לארץ ישראל כדי לקרב רחוקים, רב לך, כבר הרבה קרבת בביאתך על העולם וביציאתך מן העולם, ובמלת ר"ב נרמז מדרש זה, נוטריקון "ראובן "בתיה, ראובן ביציאתך מן העולם, בתיה בביאתך על העולם – גם נרמז במלת רב, על ערב רב שלקח עמו ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה ולא עלתה לו, לכן אל תוסף דבר, והראה לו זמן לסוף הימים מתי יהיה זה, על זה אמר עלה לראש הפסגה, שהראה לו משיח

השיב הקב"ה רב לך, במלת רב רמז לו מה שכתוב (במדרש רבה פרשת כי תבא [דב"ר פ"ז ה']) על פסוק (דברים כח ו) ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך, פסוק הזה מדבר במשה ברוך אתה בבואך לעולם הזה, שקרבת לרחוקה שהיא בת פרעה שנתגיירה, ברוך אתה בצאתך מן העולם הזה, קרבת גם כן מי שהיה רחוק, כמה שאמר (שם דברים לג ו) יחי ראובן ואל ימות.

והנה על זה השיב לו הקב"ה מה שאתה רוצה ליכנם לארץ ישראל כדי לקרב רחוקים רב לך, כבר הרבה קרבת בביאתך על העולם וביציאתך מן העולם, ובמלת ר"ב נרמז מדרש זה, נוטריקון "ראובן "בתיה, ראובן ביציאתך מן העולם, בתיה בביאתך על העולם. גם נרמז

במלת רב, על ערב רב שלקח עמו ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה ולא עלתה לו, לכן אל תוסף דבר, והראה לו זמן לסוף הימים מתי יהיה זה, על זה אמר עלה לראש הפסגה, שהראה לו משיח.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן קצ"ח

יט.

חשב משה שהותר לו הנדר בשעה שגילה לו הקב"ה סוד נדרים, ואז זכה לנ' ארוכה לשער החמשים של בינה, ולכן ביקש אעברה נא, עתה רוצה אני להעביר ולהתיר נ'דר א'להים נוטריקון נ"א – וז"ש אתה החלות שהוא בגימטריא הת"ר הנד"ר, ז"ש דמיתי שמא הותר הנדר, אעברה נ"א נוטריקון א'תיר נ'דר – והשיב הקב"ה רב לך, אין אני עושה תורתי פלסתר, דאתמר בדין תורה המוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו, ואתה הוצאת שם רע על בתולת ישראל, כי באמת ערב רב עשו את העגל, ואתה אמרת חטא העם הזה חטאה גדולה, נמצא שהוצאת שם רע על בתולת ישראל, לכן מוכרח אתה גם כן לקיים קרא לא יוכל לשלחה כל ימיו, ואל תוסף דבר אלי עוד בדב"ר הז"ה דייקא, בשביל דבר זה שאמרת חטא העם הזה הז"ה דייקא, בשביל תיבת הזה שהוצאת שם רע על ישראל בעצמך, לכן מוכרח אתה להקבר בחוץ לארץ, והוא טעם שביעי שהוצרך משה להקבר שם

חשב משה שהותר לו הנדר בשעה שגילה לו הקב"ה סוד נדרים, שאז קיבל שער החמשים שהוא סוד שער איתן שזכר אותו ביחזקאל (מ טו), ואז סיים באותה פרשה אישה יקימנו ואישה יפירנו (במדבר ל יד), ונעשה משה איש האלהים (דברים לג א) בעלה דמטרוניתא (זוהר ח"א רל"ו ע"ב), צדיק מושל ביראת אלהים (שמואל ב' כג ג) מי מושל בי צדיק (מו"ק ט"ז ע"ב), שזכה משה למדת מ"י. ולכן אמר ואתחנן בוי"ו, ואז

זכה לנ' ארוכה לשער החמשים של בינה, ההוא כתיב, ר"ל באותו עת שעלה משה ממדריגת נוקבא שנקראת ההיא, למדרגת דכורא שנקרא ההוא.

וזהו סוד הפסוק עיר גבורים עלה חכם (משלי כא כב), אמרו במדרש רבה (פרשת אמור [ויק"ר פל"א ה']) זה משה, בשעת מתן תורה עלה למדריגת מלאכים זכרים. וזהו סוד שהשיב משה למלאכים כשאמרו מה לילוד אשה בינינו (שבת דף פ"ט [פ"ח ע"ב]), ר"ל שהיה משה ממדריגת נוקבא ברזא דגלגולא דהבל דאתמר גביה ותוסף ללדת את אחיו את הבל (בראשית ד' [ב]), שהיה הבל מסיטרא דנוקבא. והשיב הקב"ה לקבל תורה בא, ומצד התורה יעלה משה ליסוד אבא ויהיה במדרגת דכורא.

וז"ש משה מתיירא אני שמא ישרפוני בהב"ל פיהם, ר"ל שהמלאכים אומרים שאני מגלגול הבל, ומדרגא דנוקבא. והשיב הקב"ה אחוז בכסא כבודי, ר"ל עכשיו שאתה מקבל הלוחות, מלת לח"ת בא"ת ב"ש כס"א, שהם חצובות מתחת כסא הכבוד, ובזה תעלה למדריגת דכורא. נמצא שעיר גבורים עלה חכם זה משה, שעלה למדריגת גבורים כשהוריד עוז מבטחה דהיינו הלוחות. ולכן אמר משה אתה החלות להראות בשעה שקבלתי הלוחות, את גדלך מסטרא דדכורא, את ידך החזקה מסטרא דנוקבא, אשר מי אל, שזכה משה עתה למדריגת מ"י, דהיינו שיש לו רשות להתיר נדרו של הקב"ה.

ולכן ביקש אעברה נא, עתה רוצה אני להעביר ולהתיר 'נדר 'אלהים נוטריקון נ"א. (וז"ש אתה החלות שהוא בגימטריא הת"ר הנד"ר, ז"ש דמיתי שמא הותר הנדר, אעברה נ"א נוטריקון 'אתיר 'נדר). והשיב הקב"ה רב לך, אין אני עושה תורתי פלסתר דאתמר בדין תורה המוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו (דברים כ"ב [כב יט]), ואתה הוצאת שם רע על בתולת ישראל, כי באמת ערב רב עשו את העגל, ואתה אמרת חטא העם הזה חטאה גדולה

(שמות לב לא), נמצא שהוצאת שם רע על בתולת ישראל, לכן מוכרח אתה גם כן לקיים קרא לא יוכל לשלחה כל ימיו, ואל תוסף דבר אלי עוד בדב"ר הז"ה דייקא, בשביל דבר זה שאמרת חטא העם הזה הז"ה דייקא, בשביל תיבת הזה שהוצאת שם רע על ישראל בעצמך, לכן מוכרח אתה להקבר בחוץ לארץ, והוא טעם שביעי שהוצרך משה להקבר שם.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן רנ"א

כ.

איתא בזוהר בראשית שהוצרך משה למות במדבר, לפי שהוא גרם לה' זעירא של אברהם ליפול בגלותא, לפי שגייר ערב רב, אינון ה' מינין בגר, הוצרך הוא לירד מדרגא לדרגא להעלות אות ה' משם ו' יוקים ה' – ועל זה ביקש משה לייחד אתוון דשמא קדישא וליכנס לארץ ישראל – ז"ש אתה החלות להראות גדלך, דא י', ידך החזקה דא ה', מי אל בשמים ובארץ ו"ה, לכן אעברה נא, מאחר שיחוד כל ד' אתוון אעבר"ה אותיות ארבעה

איתא בזוהר בראשית (ח"א כ"ה ע"א) הוצרך משה למות במדבר, לפי שהוא גרם לה' זעירא של אברהם ליפול בגלותא, לפי שגייר ערב רב (שמות יב לח) אינון ה' מינין בגר, הוצרך הוא לירד מדרגא לדרגא להעלות אות ה' משם ו' יוקים ה'. לכן תולדות פרץ (רות ד יח) ו' מלא, ו' ברכאין יוקים ה' מגלותיה, לכן נתוספו ליוסף ה', אלה תולדות יעקב יוסף (בראשית לז ב), וגם יוסף הוא סוד משיח בן יוסף, לכן נתוספה לו ה' שנקרא יהוסף (תהלים פא ו) להעלות ה"ה. ואיתא בזוהר המילוי של האותיות נקרא תולדות, וז"ש אלה תולדות יעקב יוסף, רצה לומר התולדות של יעקב שהוא המילוי ו' ד' י' ן' ו' פ' י' ת', עולה משיח בן יוסף. לכן הוצרך משה למות במדבר, כדי שתזדווג השכינה לבעלה

הראשון שהוא יעקב. ועל זה ביקש משה לייחד אתוון דשמא קדישא וליכנם לארץ ישראל, וז"ש אתה החלות להראות גדלך, דא י', ידך החזקה דא ה', מי אל בשמים ובארץ ו"ה, לכן אעברה נא, מאחר שיחוד כל ד' אתוון אעבר"ה אותיות ארבעה.

כא.

השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל מאחר שאתה חייב על אינון ערב רב שלקחת אותם שלא ברשות, ל"ך דייקא, כמ"ש לך רד כי שחת עמך, ולא עמי, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ר"ל עבור השכינה שנקראת דבר שנפלה בין עממייא – וכן עו"ד בדב"ר הז"ה, בגימטריא הי"א השכינ"ה, עבורה צריך אתה להקבר שם

השיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל מאחר שאתה חייב על אינון ערב רב שלקחת אותם שלא ברשות, ל"ך דייקא, כמ"ש (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך, ולא עמי (עיין שמו"ר פמ"ב ו'), לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, ר"ל עבור השכינה שנקראת דבר שנפלה בין עממייא. וכן עו"ד בדב"ר הז"ה, בגימטריא הי"א השכינ"ה, עבורה צריך אתה להקבר שם.

ספר מגלה עמוקות רנ"ב אופנים על פ' ואתחנן – אופן רנ"ב

כב.

משה הוא משיח בן דוד – עד כי יבא שיל"ה בגימטריא משה – ומשה גם כן סוד יוסף בסוד ויקח משה את עצמות יוסף – נמצא שמשה הוא כלל ב' משיחים משיח בן דוד ומשיח בן יוסף – לכן רצה משה שיהיו ב' משיחים בזמנו, וידוע כשיבוא משיח אז יהיה מרכב"ה שלמ"ה, שהוא בגימטריא

אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, ובגלות גברה הטומאה המרכב"ה טמא"ה, שהיא בע"ל צפ"ן חושבן דדין כחושבן דדין, שהיא חקוקה עליה דמות כל"ב ר"ע, שעולה גם כן כחשבון בע"ל צפ"ן בסוד לא יחרץ כלב לשונו, ואז נפגם כביכול רגל רביעי שבמרכבה שהוא מלכות בית דוד

כן הידוע שמשה הוא משיח בן דוד, עד כי יבא שיל"ה (בראשית מט י) בגימטריא משה כדאיתא בזוהר (ח"א כ"ה ע"ב). ומשה גם כן סוד יוסף, בסוד ויקח משה את עצמות יוסף (שמות יג יט). נמצא שמשה הוא כלל ב' משיחים משיח בן דוד משיח בן יוסף, לכן רצה משה שיהיו ב' משיחים בזמנו, וידוע כשיבא משיח אז יהיה מרכב"ה שלמ"ה, שהוא בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד, ובגלות גברה הטומאה המרכב"ה טמא"ה, שהיא בע"ל צפ"ן (שם שמות יד ב) חושבן דדין כחושבן דדין, שהיא חקוקה עליה דמות כל"ב ר"ע, שעולה גם כן כחשבון בע"ל צפ"ן בסוד לא יחרץ כלב לשונו (שם שמות יא ז), ואז נפגם כביכול רגל רביעי שבמרכבה שהוא מלכות בית דוד.

כג.

וזה עניין מכירת יוסף שראו השבטים שעתיד ירבעם לעמוד ממנו, שהוא היה בסוד מרכב"ה טמא"ה שהיא כל"ב ר"ע, ושמו של ירבע"ם מוכיח עליו, שכן ירבעם עולה כחושבן מרכב"ה טמא"ה כל"ב ר"ע – ז"ש הפסוק ויראו אותו מרחוק ויתנכלו אותו להמיתו, ר"ל שראו מה שלעתיד יצא מאתו שירבעם יצא ממנו, ועתה לכו ונהרגהו, ר"ל עכשיו נהרגהו קודם שיצא ממנו – ולפי שירבעם יצא מן יוסף, לכן אנטיוכ"ס שהוא בגימטריא יוסף, שהיה מל"ך יו"ן שהוא גם כן בגימטריא יוסף, אמר כתבו על קרן שו"ר אין לכם חלק באלהי ישראל, שאז נתעורר חטא ירבעם שיצא מן יוסף שנקרא שור שהביא קרן לעולם, שהוא סוד "קליפות "רביעית "נגה, ר"ת קר"ן, בסוד ולרשעים אל תרימו קרן –

ולכן חשמונאי תקנו הודו, לתקן קליפות נג"ה, כשגברה מרכבה טמאה בעולם, נחסר כביכול רגל רביעית שבמרכבה

וזה עניין מכירת יוסף שראו השבטים שעתיד ירבעם לעמוד ממנו, שהוא היה בסוד מרכב"ה טמא"ה שהיא כל"ב ר"ע, ושמו של ירבע"ם מוכיח עליו, שכן ירבעם עולה כחושבן מרכב"ה טמא"ה כל"ב ר"ע, לכן אמרו ז"ל במדרש (ב"ר פפ"ד י"ד) על פסוק (בראשית לז יט) הנה בעל החלומות, שאמרו זהו עתיד להשיאנו לבעלים, נשסה בו את הכלבים מדה כנגד מדה. וז"ש הפסוק (שם שם בראשית לז יח) ויראו אותו מרחוק ויתנכלו אותו להמיתו, ר"ל שראו מה שלעתיד יצא מאתו שירבעם יצא ממנו, ועתה לכו ונהרגהו (בראשית לז כ), ר"ל עכשיו נהרגהו קודם שיצא ממנו. ולפי שירבעם יצא מן יוסף, לכן אנטיוכ"ס שהוא בגימטריא יוסף, שהיה מל"ך יו"ן שהוא גם כן בגימטריא יוסף, אמר כתבו על קרן שו"ר אין לכם חלק באלהי ישראל (ב"ר פ"ב ד'), שאז נתעורר חטא ירבעם שיצא מן יוסף שנקרא שור שהביא קרן לעולם, שהוא סוד "קליפות "רביעית "נגה, ר"ת קר"ן, בסוד ולרשעים אל תרימו קרן (תהלים עה ה). ולכן חשמנאי תקנו הודו, לתקן קליפות נג"ה (כנ"ל אופן ס"ו), כשגברה מרכבה טמאה בעולם, נחסר כביכול רגל רביעית שבמרכבה.

כד.

זה שאמר הכתוב: פרש רש"ת לרגלי, ר"ל רגל שלי פרש רש"ת, שהוא בגימטריא ד' פעמים קליפ"ה שהיא המרכבה טמאה, ידיעות הטומאה שתים סמאל ונחש, שהן ארבע כחות הטומאה, וכנגדן ד' גליות – וכן אמר דוד תוציאנ"י מרש"ת זו טמנו לי, ל"י דייקא

זה שאמר הכתוב (איכה א יג) פרש רש"ת לרגלי, ר"ל רגל שלי פרש רש"ת, שהוא בגימטריא ד' פעמים קליפ"ה שהיא המרכבה טמאה,

(שבת ב' ע"א) ידיעות הטומאה שתים סמאל ונחש, שהן ארבע כחות הטומאה, וכנגדן ד' גליות. וכן אמר דוד (תהלים לא ד) תוציאנ"י מרש"ת זו טמנו לי, ל"י דייקא.

כה.

ולפי שסוד הקליפה היא כלב ר"ע, לכן לעתיד יבא אליהו שעולה בחשבן כל"ב לתקן הכל"ב ר"ע, וכן משיח בן יוסף יצא מירבעם שהוא אביהו בן ירבעם, לתקן מה שקלקלו מניה וביה אבא ליזל ביה נרגא, וכן יונה בן אמתי שהוא בן אליהו שהוא בסוד כל"ב, הוא גם כן משיח בן יוסף, בא יב"א ברנה, יב"א נוטרייקון י'ונה ב'ן א'מתי, א'ביהו ב'ן י'רבעם, נושא אלמותיו לכפר על אלילים אלמים של ירבעם, כדאיתא במדרש רבה על פסוק והנה קמה אלמתי, ר"ל אמר עתידים אתם לעשות אלילים אלמים לפני עגליו של ירבעם, ולכן אתמר גביה וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח, שאז יתוקן קליפות קרן – וכן משיח בן דוד יתקן כלב רע, כי דוד עמד בחצות לילה לתקן משמורה שנייה כלבים צועקים

ולפי שסוד הקליפה היא כלב ר"ע, לכן לעתיד יבא אליהו שעולה בחשבן כל"ב לתקן הכל"ב ר"ע, וכן משיח בן יוסף יצא מירבעם שהוא אביהו בן ירבעם, לתקן מה שקלקלו מניה וביה אבא ליזל ביה נרגא, וכן יונה בן אמתי שהוא בן אליהו שהוא בסוד כל"ב, הוא גם כן משיח בן יוסף, בא יב"א ברנה (שם תהלים קכו ו), יב"א נוטרייקון "יונה "בן "אמתי, "אביהו "בן "ירבעם, נושא אלמותיו לכפר על אלילים אלמים של ירבעם, כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פפ"ד י') על פסוק (בראשית לז ז) והנה קמה אלמתי, ר"ל אמר עתידים אתם לעשות אלילים אלמים לפני עגליו של ירבעם, ולכן אתמר גביה (דברים לג יז) וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח, שאז יתוקן קליפות קרן. וכן משיח בן דוד יתקן כלב רע, כי

דוד עמד בחצות לילה לתקן משמורה שנייה כלבים צועקים (ברכות ג' ע"א) (כנ"ל באופן קם).

כו.

וכשראו עבדי פרעה ענין זה שמשיח יבוא לבטל הבע"ל צפ"ן כל"ב ר"ע ויהיה המרכבה שלמה, לכן אמרו ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה לנ"ו, בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, שהיא ד' מחנו"ת שכינ"ה, לכן מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא ד' מחנו"ת שכינ"ה, וזה יהיה כשיבא משיח, ולכן ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא משי"ח ב"ן יוס"ף, זה לנ"ו למוק"ש בגימטריא יונ"ה ב"ן אמית"י

וכשראו עבדי פרעה ענין זה שמשיח יבא לבטל הבע"ל צפ"ן כל"ב ר"ע ויהיה המרכבה שלמה, לכן אמרו ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה לנ"ו (שמות י ז), בגימטריא מרכב"ה שלמ"ה, שהיא ד' מחנו"ת שכינ"ה, לכן מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא ד' מחנו"ת שכינ"ה, וזה יהיה כשיבא משיח, ולכן ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה, בגימטריא משי"ח ב"ן יום"ף, זה לנ"ו למוק"ש בגימטריא יונ"ה ב"ן אמית"י.

כז.

ועל זה התפלל משה ואתחנן מורה על חנינא, שביקש משה על משיח שנקרא חנינא, בעת ההיא ביום שבת היה, כי סוד שבת הוא סוד תרין מושיעים, מאן אינון מושיעים אליהו משיח בן דוד שהם עולים בחושבן מושיעי"ם, וכן נעלם מן שבת שהוא י"ן י"ת ו' עולה אליה"ו משי"ח ב"ן דו"ד, וביקש משה בעת ההוא כתיב, מה שיהיה בעת ההיא, הרי לעתיד אתה החלות להראות את עבדך גאולת מצרים, וגם להראות את עבדך, רומז על מטטרון עבד נאמן שהוא סוד יוסף, ומשה בסוד מטטרון ויקרא אלף זעירא, שהוא מטטרון

שר הפנים שעולה אלף חסר חד, אל משה שזכה משה למטטרון, ורמז משה שהוא סוד משיח בן יוס"ף – ולכן ר"ת של מ'נחם ב'ן ע'מיאל, מ'שה ב'ן ע'מרם

ועל זה התפלל משה ואתחנן מורה על חנינא, שביקש משה על משיח שנקרא חנינא, בעת ההיא ביום שבת היה (זוהר ח"ב קנ"ו ע"א), כי סוד שבת הוא סוד תרין מושיעים, מאן אינון מושיעים אליהו משיח בן דוד שהם עולים בחושבן מושיע"ם, וכן נעלם מן שבת שהוא י"ן י"ת ו' עולה אליה"ו משי"ח ב"ן דו"ד, וביקש משה בעת ההוא כתיב, מה שיהיה בעת ההיא, הרי לעתיד אתה החלות להראות את עבדך גאולת מצרים, וגם להראות את עבדך, רומז על מטטרון עבד נאמן שהוא סוד יוסף, ומשה בסוד מטטרון ויקרא (א א) אלף זעירא, שהוא מטטרון שר הפנים שעולה אלף חסר חד, אל משה שזכה משה למטטרון, ורמז משה שהוא סוד משיח בן יוס"ף. ולכן ר"ת של "מנחם "בן "עמיאל, "משה "בן "עמרם.

כח.

וגם החלות להראות עבדך שאני סוד משיח בן דוד, כי משה עולה שיל"ה, ולכן להראות בגימטריא מרכבה שלמה, שהיא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד – ז"ש את גדלך ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם כנגד אברהם יצחק יעקב, אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך הוא דוד – וגם להראות בגימטריא תרמ"ב, שהוא סוד מרכבה טמאה ת'שע מ'אות ר'כב ב'רזל, שיניקתם מן הכלב רע – ז"ש את גדל"ך בגימטריא הכל"ב, שהוא את ידך החזקה

וגם החלות להראות עבדך שאני סוד משיח בן דוד, כי משה עולה שיל"ה (עיין זוהר ח"א כ"ה ע"ב), ולכן להראות בגימטריא מרכבה שלמה, שהיא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד. ז"ש את גדלך ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ, שהם כנגד אברהם יצחק יעקב, אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך הוא דוד. וגם להראות בגימטריא תרמ"ב, שהוא סוד

מרכבה טמאה "תשע "מאות "רכב "ברזל (שופטים ד ג), שיניקתם מן הכלב רע, ז"ש את גדל"ך בגימטריא הכל"ב, שהוא את ידך החזקה.

כט.

ואמר משה מאחר שאני העברתי המרכבה טמאה הכלב רע ביציאת מצרים, ואז היתה המרכבה שלמה, לכן אעברה נא, אעבור עתה הד' גליות, אעברה אותיות ארבעה, ויבא נ"א א'ליהו נ'ביא, שהוא ר"ת נ"א, וגם נ"א עם הכולל עולה אליהו, נשמתו היתה מעובר מנשמת נ'דב א'ביהו, כל זה מרומז במלת נ"א

ואמר משה מאחר שאני העברתי המרכבה טמאה הכלב רע ביציאת מצרים, ואז היתה המרכבה שלמה, לכן אעברה נא, אעבור עתה הד' גליות, אעברה אותיות ארבעה, ויבא נ"א "אליהו "נביא, שהוא ר"ת נ"א. וגם נ"א עם הכולל עולה אליהו, נשמתו היתה מעובר מנשמת נדב אביהו, כל זה מרומז במלת נ"א.

ל.

וארא את הארץ הוא סוד משיח בן דוד, ר"ל כשתמלא אותיות ארץ כזה אלף ריש צדי, הנעלם שהיא ל"ף י"ש ד"י, עולה משי"ח ב"ן דו"ד, בסוד ותהלתו מלאה אר"ץ, חסד ה' מלאה האר"ץ, וכבוד ה' מלא אר"ץ, ר"ל אימתי יהיה כבוד ה' מלאה, כשתמלא אותיות אר"ץ, דהיינו כשיבא משיח שנרמז במילוי ארץ, שהוא סוד ג' קוין חס"ד די"ן רחמי"ם, והן הן ג' גווני קשת אשר עליהם אמר בתיקונים כשתראה קשת בגווני תצפה למשיח, שהוא סוד רזי לי רזי לי, שעולה משיח בן דוד – ההר הטוב הזה והלבנון, הוא משיח בן יוסף שנקרא מנח"ם בגימטריא לבנון, אשר עליהם אמר יעקב גור

אריה יהודה, גור אריה בגימטריא משיח בן דוד, מ'טרף ב'ני ע'לית ר''ת מ'נחם ב'ן ע'מיאל, שהוא משיח בן יוסף

ואראה את הארץ הוא סוד משיח בן דוד, ר"ל כשתמלא אותיות ארץ כזה אלף ריש צדי, הנעלם שהיא ל"ף י"ש ד"י, עולה משי"ח ב"ן דו"ד, בסוד ותהלתו מלאה אר"ץ (חבקוק ג ג), חסד ה' מלאה האר"ץ (תהלים לג ד), וכבוד ה' מלא אר"ץ, ר"ל אימתי יהיה כבוד ה' מלאה, כשתמלא אותיות אר"ץ, דהיינו כשיבא משיח שנרמז במילוי ארץ, שהוא סוד ג' קוין חס"ד די"ן רחמי"ם, והן הן ג' גווני קשת אשר עליהם אמר בתיקונים (תיקו"ז יח ל"ו ע"ב) כשתראה קשת בגווני תצפה למשיח, שהוא סוד רזי לי רזי לי (ישעיה כד טז), שעולה משיח בן דוד. ההר הטוב הזה והלבנון, הוא משיח בן יוסף שנקרא מנח"ם בגימטריא לבנון, אשר עליהם אמר יעקב גור אריה יהודה (בראשית מט ט), גור אריה בגימטריא משיח בן דוד, "מטרף "בני "עלית ר"ת "מנחם "בן "עמיאל, שהוא משיח בן יוסף.

לא.

והשיב לו הקב''ה רב לך, ר''ל הערב רב שלך וקלקלת המרכבה, כי הערב רב שמטו שור שבמרכבה, ובזה הבאת המרכבה טמאה לעולם, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, וענין גדול רמז לו' בסוד ואביו שמר את הדבר, רצה לומר שאחיו הוסיפו עוד לשנוא אותו מחלומותיו, על שראו ירבעם בן נבט שעתיד לצאת ממנו שימלוך עליהם, אבל אביו שמר הדבר, רצה לומר אף שיצא ממנו ירבעם, מכל מקום ניצוץ קדושה בתוכו בסוד אשר נתן לי אלקים בזה

והשיב לו הקב"ה רב לך, ר"ל הערב רב שלך וקלקלת המרכבה, כי הערב רב שמטו שור שבמרכבה (שמו"ר פמ"ב ה'), ובזה הבאת המרכבה טמאה לעולם, לכן אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, וענין גדול רמז לו' בסוד ואביו שמר את הדבר (בראשית לז יא), רצה לומר

שאחיו הוסיפו עוד לשנוא אותו מחלומותיו (בראשית לז ח), על שראו ירבעם בן נבט שעתיד לצאת ממנו שימלוך עליהם, אבל אביו שמר הדבר, רצה לומר אף שיצא ממנו ירבעם, מכל מקום ניצוץ קדושה בתוכו בסוד אשר נתן לי אלקים בזה (שם בראשית מח ט) כנ"ל.

לב.

וזה סוד ואביו שמר את הדבר, ר"ל אותו דבר דכתיב יען נמצא בו דבר טוב, שהוא נאמר על אביה בן ירבעם שהוא משיח בן יוסף – והשיב הקב"ה אל תוסף, מרמז על יוסף, בדב"ר מרמז על יען נמצא בו דבר טוב, הזה מרמז על ניצוץ קדוש שמרומז במלת אלהים בז"ה – צו את יהושע שהוא בא מן יוסף, הוא יתקן חטא ירבעם בחייו – כי הוא ינחיל והוא יעבו"ר בגימטריא רו"ח הטומא"ה – אבל אתה עלה ראש הפסגה, ר"ל כשתמות אז תעביר המרכבה טמאה, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם ,שאז נקבר על הר העברים, עברי"ם בגימטריא מרכב"ה טמא"ה, שאז העביר הבעל פעור שהוא החרון אף, ז"ש ונשב בגי"א נוטריקון ב'ית ג'אים י'סח א'דני, ר"ל עבור שהסיח עבודה זרה, לכן נקבר מול פעור

וזה סוד ואביו שמר את הדבר, ר"ל אותו דבר דכתיב (מלכים א' יד יג) יען נמצא בו דבר טוב, שהוא נאמר על אביה בן ירבעם שהוא משיח בן יוסף. והשיב הקב"ה אל תוסף, מרמז על יוסף, בדב"ר מרמז על יען נמצא בו דבר טוב, הזה מרמז על ניצוץ קדוש שמרומז במלת אלהים בז"ה. צו את יהושע שהוא בא מן יוסף, הוא יתקן חטא ירבעם בחייו, כי הוא ינחיל והוא יעבו"ר בגימטריא רו"ח הטומא"ה, אבל אתה עלה ראש הפסגה, ר"ל כשתמות אז תעביר המרכבה טמאה, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם (חולין ז' ע"ב) שאז נקבר על הר העברים, עברי"ם בגימטריא מרכב"ה טמא"ה, שאז העביר הבעל פעור שהוא החרון אף,

ז"ש ונשב בגי"א נוטריקון "בית "גאים "יסח "אדני (משלי טו כה), ר"ל עבור שהסיח עבודה זרה, לכן נקבר מול פעור.

לג.

צו את יהושע, רמז לעתיד לבא יבא משיח בן אפרים מן יהושע, והגאולה תלויה בסוד טל חרמון, שהם אותיות יוד הא ואו שיש ביוסף שנקרא יהוסף, וכן יהושע יש לו גם כן ג' אותיות יהו – ובקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח, שיש לו גם כן ג' אותיות יהו, רק שנסתמה מ' של למרבה המשרה, שהוא אות של משיח – ועל זה אמר רב לך, שלעתיד לבא הגדולה יהיה שלך שתהיה רבן של ישראל – ויתא ראשי עם, כשיבא משיח יבא משה ואהרן עמו

צו את יהושע, רמז לעתיד לבא יבא משיח בן אפרים מן יהושע, והגאולה תלויה בסוד טל חרמון (תהלים קלג ג) שהם אותיות יוד הא ואו, שיש ביוסף שנקרא יהוסף (שם תהלים פא ו), וכן יהושע יש לו גם כן ג' אותיות יהו. ובקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח (סנהדרין צ"ד ע"א), שיש לו גם כן ג' אותיות יהו, רק שנסתמה מ' של למרבה המשרה (ישעיה ט ו), שהוא אות של משיח. ועל זה אמר רב לך, שלעתיד לבא הגדולה יהיה שלך שתהיה רבן של ישראל, (וירא) [ויתא] ראשי עם (דברים לג כא), כשיבא משיח יבא משה ואהרן עמו.

לד.

ז"ש וחזקהו על משיח בן דוד, ואמצהו על בן יוסף, כי הוא יעבור על משיח בן יוסף, כי משיח בן יוסף יהיה מת ט"ל ימים, עד שיחיה אותו בטל אורות ג' אותיות יהו שראשי נמלא טל, אהיה כטל ישראל יפרח כשושנה, אז צדיק כתמר יפרח, לכן והוא יעבור רמז על העברת משיח בן יוסף מן

העולם – ועל זה נאמר כטל חרמון שיורד על הררי ציו"ן, שהוא יוסף, כי כל מה שאירע ליוס"ף אירע לציו"ן חושבן דדין כחושבן דדין, רמז על הטל אורות שיורד על משיח בן יוסף שמת, זה שאמר כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא ינחיל את האר"ץ, רומז על משיח בן דוד שעולה הנעלם של אר"ץ, ועתה ישראל שמע אל החקים, על דרך היום אם בקולי תשמעון, שמע אל החקים, אז יבא משיח עתה בימינו אמן וכן יהי רצון

ז"ש וחזקהו על משיח בן דוד, ואמצהו על בן יוסף, כי הוא יעבור על משיח בן יוסף, כי משיח בן יוסף יהיה מת ט"ל ימים, עד שיחיה אותו בטל אורות ג' אותיות יהו שראשי נמלא טל (שה"ש ה ב), אהיה כטל ישראל יפרח כשושנה (הושע יד ו), אז צדיק כתמר יפרח (תהלים צד יג), לכן והוא יעבור רמז על העברת משיח בן יוסף מן (העולה) [העולם]. ועל זה נאמר כטל חרמון שיורד על הררי ציו"ן, שהוא יוסף, כי כל מה שאירע ליום"ף אירע לציו"ן חושבן דדין כחושבן דדין, רמז על הטל אורות שיורד על משיח בן יוסף שמת, זה שאמר כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא ינחיל את האר"ץ, רומז על משיח בן דוד שעולה הנעלם של אר"ץ כנ"ל, ועתה ישראל שמע אל החקים (דברים ד א), על דרך (שם תהלים צה ז) היום אם בקולי תשמעון (סנהדרין צ"ח ע"א), שמע אל החקים, אז יבא משיח עתה בימינו אמן וכן יהי רצון.

ספר

הערב רב

וכל המסתעף

חלק ט"ז

מנהיגי הדור האחרון

ילקוט מאמרים דיבודי נבואה
ורוח הקודש מצדיקים
הקודמים מה שנבאו על
מנהיגי הדור האחרון הלזה
בעיקבתא דמשיחא.

יוצא לאור בעזהש"ת על ידי
הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"
* * *
טבת תשס"ה לפ"ק
עיה"ק ירושלים תובב"א

מנהיגי הדור האחרון

ילקוט מאמרים דיבורי נבואה ורוח הקודש מצדיקים הקודמים מה שנבאו על מנהיגי הדור האחרון הלזה בעיקבתא דמשיחא

א.

חזון הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אשר חזה על מנהיגי הדור האחרון

בעיקבתא דמשיחא יהיו רבי"ס כארבה לרוב – הם יעכבו את הגאולה – יגרמו פירוד לבבות ושנאת חנם ומדות רעות מאוד צריך לדקדק אם הרבי הוא משורש רחמנים או משורש פרה ראש ולענה

כתב בספר הקדוש אוצר החיים (בחומש היכל הברכה) להגה"ק מקאמרנא זצללה"ה פרשת תצא מצות שליח הקן וז"ל: ומעתה תדעו אחי, שעיקר השמירה בפה עליון ותחתון, ולא כמו שנתפשט מנהג הרע שבכל פנה ובכל עיר ועיר יש רבי, ומי שהוא מכת של רבי זה מדבר סרה ופוער פיו לבלי חק על רבי שבעיר אחרת.

שמעתי ממורי וחמי שהיה תלמיד מובהק מרבינו הקדוש הצדיק מוה"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב שפעם אחת נסע מרן אלוקי קודש קדשים אור שבעת הימים רבינו ישראל בעל שם טוב על הדרך והלך אל היער להתפלל מנחה, וראו התלמידים שמכה ראשו מאוד באילן וצועק ובוכה צעקות משונות ובכיה רבה והמה ראו כן תמהו ושאלו פה קדוש מה זה ועל מה זה, והשיב שצפה ברוח קדשו על הדורות שיהיו סמוכים למשיח וראה שיהיו רבים כארבה לרוב והם הם יעכבו את הגאולה מלשלח האם מעל הבנים בכללות, ופשוט כי גורם פירוד לבבות ושנאת חנם ואינו מלמד להסרים למשמעתו מדות טובות וישרות ודרכי עבודה, ובפרט חלילה לדבר סרה נגד איזה צדיק או גדול הדור או אפילו על שום בר ישראל המוחזק במצוות, והם מלמדים

בהיפך לעשות חוכא וטילולא מכל מי שאינו נוסע לרבי שלו וזה גורם פירוד לבבות ושנאת חנם ואריכות הגלות, ומאוד צריך לדקדק בדור הרע הזה מענין התדבקות הצדיקים אף על פי שהזהרתי כמה פעמים לדבק עצמו בצדיק הדור כי זה כל האדם ובלבד שיהיה באמת ובלב תמים כדי לקבל מלכות שמים, וצדיק הדור מעלה נפשו להאיר בהארה נפלאה בתורה ומצוות כמו שראינו בעינינו פעולות נסיעות אל הצדיקים, אבל בדור הרע הזה מאוד צריך לשמור נפשו, כי הרבה נוסעים כי בהפקירא ניחא לו לפרוק ממנו עול תורה ומצוות וכיוון שמקבל שם חסיד ועזות פנים אז פורק עול תורה ומצוות לגמרי, ולכן תדקדק מאוד מעין נסיעה אם הרבי משורש בני ישראל רחמנים או משורש פורה ראש ולענה ותשמור פיך מלדבר סרה אם לא על מפורסם ברשעו, ואל תאשים אותי שדברתי עד כה מה שאין דרכי כי כך נצטויתי בחלום הלילה, עכלה"ק.

ב.

נבואת הבעל שם טוב הנ"ל בנוסח אחר: יהיו הרבה רבי"ס רמאים כמו עלי האילנות- הסימן להכיר צדיק אמת אם נזהר משקר עד קצה האחרון – צריך תפלה הרבה להנצל ממנהיג שקר

מהרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע

שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם, פירוש קדוש אחד דהנה מי שנוסע לאיזה צדיק הוא צריך לתהות על קנקנו בשבע חקירות ובשבע בדיקות אם הוא צדיק אמת, ובפרט בעיקבתא דמשיחא אשר כבר ניבא הבעל שם טוב הק' זי"ע בעת שהלך עם תלמידיו בדרך והיה

שם הרבה אילנות אשר היו ממולאין בעלין הרבה אשר לא יוכל לספר והכה הבעל שם טוב הקדוש זי"ע את ראשו באילנות, ושאלו לו תלמידיו למה הוא עושה כן, והשיב הקדוש שתדעו שבעיקבתא דמשיחא יהיה אנשים שמכנים את עצמם בשם רבי ויהיו מרמאים ומטעים את הבריות הרבה כמו אלו העלין (וזקני הרבי ירחמיאל הק' זי"ע גם כן אמר על האופן) והסימן בזה הוא אם אחר הבדיקה יתוודע לך שהוא נזהר משקר עד קצה האחרון, אזי תדע שהוא צדיק, ובאם תשמע ממנו איזה דיבור של שקר, אזי למעה"ש הרחק את עצמך מעל גבולו כי הוא מצד הסטרא אחרא וצא טמא תאמר לו, ואל תשמע אליו כלל, כי אין לו חלק באלוקי ישראל, ואף אם יראה לך אותות ומופתים אל תאבה לו (ועיין באילנא דחיי פרשת תזריע ובמטעמי יצחק שם) והנה האדם צריך להפיל תפילה ותחינה לפני השי"ת שלא יבלה ייו לריק חם ושלום אצל צדיק שאיננו מסטרא דקדושה, ואזי השי"ת מצילו מכד"ר, וזה שאמר הכתוב שומר נפשות חסידיו מיד רשעים, אותן הרבנים שהם רשעים כי כל מי שאינו נפרש משקר לגמרי הוא רשע רחמנא ליצלן, והשי"ת ישמור את חסידיו שלא יבואו לרמאי כזה רק שיזכו אל צדיק האמת.

(ספר אור הנר – ענינים נוראים דף י"ג)

ג.

עוד מהרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע

הבעל שם טוב עבר פעם ליד אילן עמוס עלים ונענה: פאר משיח'ן וועלן זיין פאלשע רבי'ס אזויפיל וויפל בלעטלאך סאיז דא אויפן בוים.

הבעל שם טוב עבר פעם ליד אילן עמום עלים ונענה: פאר משיח'ן וועלן זיין פאלשע רבי'ם אזויפיל וויפל בלעטלאך סאיז דא

אויפן בוים.

(סיפורי מרן הרמ"ח עמוד כ"ה, מהרח"ק ר' מאטיל מסלאנים זצ"ל)

ד.

נבואת הבעל שם טוב הקדוש בשינוי קצת – יהיו רעבי'ס כמו יאק מאק- רוב צרות ישראל בא על ידיהם

אך עתה בעקבותא דמשיחא חוצפא יסגי והיוקר יאמרי אני אמלוך, ומרן הקדוש קודש הקדשים רוח אפינו משיח ה' הריב"ש טוב בעת תפילת מנחה בדרך פעם אחת הכה בראשו ומרט שערו ואמר אחר כך שראה ברוח קדשו שקרוב לימי המשיח יהיה (רביעם יאק מאק) ועל ידי זה נאבדה האמונה, והקץ מתארך, וכמעט רוב צרות ורעות של ישראל בא מן זה השתררות וביטול תורה ותפלה ודרכים עקומים עקושות להיות לו דרך מעוקם, ומעקש דרכיו להתפלל שחרית ארבע שעות אחר חצות ומנחה שלשה שעות בלילה, ואשרי המדבק עצמו לצדיק אמת אשר ראשות בשמי השמים עליונים בהארות אור אין סוף.

היכל הברכה – פרשת פקודי – דף שי"ח

(א"ה עיין דברי תורה להרה"ק ממונקאטש מהד"ת א' ט"ו שהביא זאת בזה הלשון: שהבעל שם טוב ראה ברוח הקודש מה שיהיה בדורות האחרונים רביים בזה הלשון: יאק מאק (כמו שומשמין) הרבה מאוד והמה יהיה מעכבים הגאולה, עד כאן דברותיו הקדושים.

ה.

בשם הבעל שם טוב זי"ע

קודם ביאת המשיח יהיו רבי'ס רשעים גמורים – דוד המלך עליו השלום התפלל שהשי"ת ישמור נפשות חסידיו מהם

[**ואומרים** בשם (הבעל שם טוב זי"ע) שאמר שקודם ביאת המשיח יהיה רבנים ואדמורי"ם שיהיו רשעים גמורים, ועל התמימים שלא יכרכו אחריהם חם ושלום, התפלל דוד המלך עליו השלום שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם, וד"ל]. וגם יתברכו בעולם שוטים ושקרנים שיסייעו להם הרבה מאוד.

(אשרי האיש דף מ"ט למהריא"ז מרגליות)

ו.

בספר ארץ החיים מביא דברים הנ"ל מהרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע

פב) פעם אחת התפלל בשבת קודש לפני העמוד, וכשהגיע לפסוק שומר נפשות חסידיו ומיד רשעים יצילם, אמר כמה פעמים בבכיה גדולה, אמר התפילה שאלו אותו התלמידים מה היה כוונתו בבכיה ובכפלו כמה פעמים הפסוק רבות רעות וכו', וענה בפה קדשו: אשר ראה בעיניו פקוחא שקודם ביאת הגואל יהיה מפורסמי הדור ימצא ביניהם מפורסמים שיהיו רשעים גמורים, ועל זה בכה שומר נפשות חסדיו מיד רשעים יצילם.

(ארץ החיים א' פרק ב', נדפס בספר תלמידי הבעל שם טוב הקדוש חלק כ"ד)

ז.

דברים הנ"ל מהרה"ק הנ"ל בשינוי קצת

והרה"ק מסטרעטין זצ"ל אמר משמו על הפסוק שומר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם שאמר: לפני ביאת המשיח יהיו רבים רשעים גמורים רחמנא ליצלן, אבל הן החסידים הם בתמימותם סוברים שרבם הוא עובד ה' ולכן נוסעים אליו, לזאת התפלל דוד המלך עליו השלום שומר נפשות חסדיו מיד רשעים יצילם שלא יכשלו חם ושלום ברבים כאלו.

(אור עולם אות י"א)

ח.

היהודי הקדוש זי"ע

משיח צדקינו ישלח מעל פניו הרבה חסידים עם מלכיהם בראשיהם שילכו לקראתו – לא יועיל טענת החסידים שטעו בו, כי צריך להתפלל על זה כל ימיו – יותר עבודה הוא להיות מחובר לטהור מלהיות טהור בעצמו

אות ו') על הא דאמרו חכמינו זכרונם לברכה כל המחובר לטהור טהור, הקשה לו פעם אחת הרב הקדוש חכם הרזים מו"ה ש"ב ז"ל מפרשיסחא אם כן לקתה מדת הדין, היתכן זאת שיתדמה לדצדיק

אמיתי אשר היה פרוש ומובדל מהבלי עולם הזה ועבד כל ימיו להבורא יתברך שמו במסירות נפש, והוא אך התחבר לו יהיה נעשה טהור כמוהו, והשיב לו כי להיות מחובר לטהור הוא עבודה יותר גדולה מלהיות טהור בעצמו, והובא דבריו אלה בכמה ספרים משמו, (ומתאימים דברים אלו לאשר שמעתי מפי ידידי המנוח החסיד המופלג מו"ה יצחק בער הכהן משערכערשין, ששמע בעצמו מפי הרב הגאון הקדוש מו"ה ליבוש זצ"ל אבדק"ק צוזמיר תלמידו של היהודי הקדוש ביום ראשון דראש השנה סיפר בשם רבו היהודי הקדוש זי"ע כשיבוא משיח צדקינו אז ילכו לקראתו כל הצדיקים, ומנהיגי ישראל, עם אנשים החסידים אשר שאבו מימיהם ויהיו בניהם מנהיגים כאלה אשר משיח צדקיטנו יאמר להם גש הלאה עם החסידים שלך, (פעם אחת אמר משיח צדקינו וועט זייא זאגן פארט דיר מיט דיינע חסידים), ואז יקרבו החסידים ויבכו מאוד ויאמרו משיח צדקינו מה חטאנו ואשמנו הלא היה לנו אמונה כי הוא צדיק אמת, ומה תלונתך עלינו, ומשיח צדקינו ישיב להם כל ימיו של איש מהצורך לבקש מהבורא יתברך שמו כי יזכה להתקשר בצדיק אמת. והבורא יתברך שמו לא ימנע טוב מההולכים בתמים, ואם היה רצונכם באמת להתקשר בצדיק אמת היה מאיר לכם האמת, ובוודאי לא היה רצונכם האמת להאמת.

תפארת היהודי חידושי תורה וסיפורים

ט.

הרה"ק הנ"ל

גנח מאוד שראה ברוח קדשו שגם הענין של רבי"ס יתקלקל ומה יעשו ישראל

(עוד שם) שמעתי מעשה מהרה"ק היהודי זצ"ל, פעם אחת היה

היהודי זצ"ל בלילה עם הרה"ק ר' שמחה בונם זצ"ל שהיה תלמידו, והיהודי לא היה ישן רק חושב וגנח מאוד, ושאל לו הר"ר שמחה בונם זצ"ל מה מע"כ גונח, ואמר היהודי זצ"ל, אני חשבתי שלאחר משה היו שופטים, ולאחר שופטים נביאים, ואחר כך אנשי כנסת הגדולה, ואחר כך היו תנאים ואמוראים ופוסקים, ואחר כך היו מוכיחים לשם שמים, ואחר כך נתקלקלו שנתרבו המוכיחים שלא לשם שמים, ואחר כך התחילו רבי'ם, על זה אני גונח שאני רואה שגם זה יתקלקל מה יעשו ישראל. ע"כ.

נפלאות היהודי, (חידושי תורה דף 46)

י.

נבואת הרה"ק מרוזין זי"ע

בעקבתא דמשיחא ירד אש מן השמים לנביאי הבעל, ויהיו נסיונות גדולים ועצומים – אני מודיע זאת למען תדעו להזהר

וכבר הזהירו על זה רבותינו הצדיקים והקדושים מדורות שלפנינו שראו ברוח קדשם מה שיארע לנו מהנסיונות בעיקבתא דמשיחא, ושמעתי מפי תלמיד חכם מפורסם ואיש מהימן ששמע כמה פעמים מאביו ששמע מחותנו אשר היה רגיל אצל הרב הקדוש מרושזין זי"ע יותר מעשרים שנה, ושמע מפה קדשו דיבורים אלו, תדעו דכמו שירד אש מן השמים לאליהו בהר הכרמל ולא ירד לנביאי הבעל, בעיקבתא דמשיחא יהיה ההיפך שירד אש מן השמים לנביאי הבעל ויהיו הנסיונות גדולים ועצומים קשים ומרים, ואני עומד ומזהיר לכם על זה למען תדעו להיות זהירים בדבר, וכעין זה מקובל מהרה"ק מראפשיץ

זי"ע ועוד צדיקים וקדושים שהגידו מראש גודל הנסיונות שיעמדו לנגדינו והזהירו על זה.

(על הגאולה עמוד קל"ו)

יא.

השלמה על דברים הנ"ל

המקרב רחוקים ומרחק קרובים בידוע שהוא מנהיג שקר

הנה ידוע שהאיש המהימן שממנו שמע רבינו הדברים הנ"ל הוא הרב הגאון הישיש מוה"ר שמואל בנימין שישא עליו השלום ששמע מר' יעקב הנ"ל עוד דברים נוספים שהיה מקובל אצלו מהרה"ק מרוזין זי"ע שנראין כמו השלמה לדברים הנ"ל שאמר: תדעו שקודם ביאת המשיח כמו שיהיו גדולים וצדיקים שיבררו גם כן מהתורה נביאים כתובים ש"ס בבלי ירושלמי וכו', היפוך מדרך האמת בדרך הרשעים ותדעו להשמר דמאד מהם. ושאלו אותו אם כן איך נוכל להכיר אותם, והשיב שהמבחן הזה יהיה בידכם שבאם על אנשים יראים וכשרים ימצא תמיד חובה, וירחק אותם ועל רשעים ימצא תמיד זכות ויקרב אותם הרי זה סימן שהוא גם כן מהם והרחק תרחיקו מאתוך, עד כאן דברותיו הקדושים.

יב.

הרה"ק מרוזין בימיו: גם הצדיקים תמהין מה פעל אל – בימינו יאמר, המנהיגים הם הגורמים החשכות הגדול

וקדושת זלה"ה בייטב פנים (אבני זכרון לראש השנה וליום הכיפורים) מביא בשם רבינו הקדוש אור ישראל מרוזין זלה"ה שפירוש מאמר הכתוב (במדבר כ"ג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, כי בימים הקדמונים היתה הנהגתו יתברך נעלמת מעיני המונים, אבל גילה סודו אל עבדיו הנביאים והצדיקים, אבל עתה בעוונותינו הרבים צרות תכופות זה לזה צרורות על שכמנו אשר גם בעיני ישראל הם בני העליה יפלא מה זה ועל מה זה עשה ה' ככה, וז"ש כעת יאמר ליעקב ולישראל הם שני מדריגות המונים ובני עליה, בלשון תמיהה מה פעל אל, ע"כ. ומסיים אא"ז זלה"ה שם, והגדותיו בשמו לפני מורי זלה"ה והוטב בעיניו, עכ"ד.

ולפי מצד דורנו אפשר לפרש הפסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל שהוא כמו בשביל ישראל בסיטבת ישראל ובעבורם (ומצינו כמה פעמים שהלמ"ד משמשת במקום בעבור ובשביל) ותהיה כוונת הכתוב כעת יאמר ליעקב ולישראל כלומר בשביל מעשי ישראל הם מנהיגי הדור יאמרו מה פעל אל, כי מעשי המנהיגים גורמים לחשכות ולהסתר פנים הנורא עד דתמהיו ושיילין מה פעל אל, והבורא כל העולמים יעזור שנזכה לראות מהרה בישועת כל ישראל, ובשמחתן בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

דברי יואל פרשת נשא עמוד קפ"ח

יג.

הרה"ק ר' שמואל מסלונים זי"ע

מדרש לפני הגאולה תרד אש מן השמים לצדם של הפורקי עול – זה יהיה הבירור האחרון שלא יתבטלו בני ישראל הכשרים אפילו בני מופת זה

בא אתה וכל ביתך אל התיבה, התורה הקדושה היא נצחיות וכל דיבור מתוכה נוגע לכל איש מישראל בכל עת, כשם שיש פרשה בתורה כי תצא למלחמה על אויביך (דברים כ- כ"א) ופירשו בספרים הקדושים שהכוונה על מלחמת היצר שבכל זמן, כמו כן יש לומר שענין התיבה הוא א יידיש וואָרט, בכח התיבה שיהודי מוציא מפיו לפני הקדוש ברוך הוא בבחינת אמת, יכול הוא להינצל ממי המבול הזידונים ולטהר את עצמו מכל מיני רתיחות דם טמא, ובמיוחד בזמן הסתר כמו של ימינו, שהחשכות גדולה, צריך לעשות בחינת תיבת נח שהתאחדו בתוכה כל מין טהור, דהיינו שכל היהודים הכשרים יתאחדו ויתקשרו באהבת חבירים אמיתית, והנה איתא במדרש, כי בימים שלפני הגאולה האמיתית כאשר יצטרכו כבר להקים את בית המקדש יתפלגו בני ישראל לשני צדדים, הכשרים באמת יחפצו באותו כהן גדול שהם יבחרו בו כמתאים לעטרה זו, ואילו הפורקים עול יאמרו שהם היהודים האמיתיים, והם הם שצריכים לבחור את הכהן גדול כפי הבנתם, ויכריעו אז ביניהם כדרך הבחי' שהיתה בימי אליהו ז"ל, דהיינו שיעשו ביניהם סימן שכל מי שיענו לו באש מן השמים האמת אתו, והנסיון הגדול יהיה אז באופן זה שהאש מן השמים תרד לצדם של אלו שהתרחקו מן התורה והם יצליחו במלחמתם, אך זה יהיה הבירור האחרון כי הכשרים באמת לא יתבטלו אפילו בפני המופת הזה, והעצה להחזיק מעמד במצב נורא זה לכל יהודי היא שיהיה מקושר לצדיקים וליהודים כשרים

המקושרים לתורה, כי התורה היא נצחית, ובכח זה אפשר להחזיק מעמד בכל העתים והמצבים.

דברי שמואל פרשת נח

יד.

הרה"ק מלובלין זי"ע

בעוון המנהיגים שכל אחד אומר אני אמלוך נידחת הגאולה

ט"ו. ושמעתי מכבוד קדושת אדומו"ר הרב הקדוש רבינו יחזקאל משינאווע זי"ע בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע כי פעם אחת הגיד בשמחה שרואה ברוח קדשו הגאולה קרובה מאוד, וכבר החלו הבני משה להתעורר לילך להלחם בעדנו כי כן הוא העת רצון מן השמים, וזמן קצר אחר זה בכה (הרבי מלובלין) מאוד, ואמר כי רואה ברוח קדשו שיצא כרוז מן השמים שיחזרו מהליכתם וערכיתם למלחמה בעדנו מפני כי הגאולה נדחית לזמן בעוון המנהיגים בדורנו, שכל אחד אומר אני אמלוך, עד כאן דברותיו הקדושים, ואנן מה נעני אבתריה, על אחת כמה וכמה בדור השפל החשוך הזה, ה' ירחמנו ב"ב.

(דברי תורה מהרה"ק ממונקאטש, מהדו"ת א' ט"ו)

טז.

הרה"ק מראפשיטץ זי"ע

קודם הגאולה יהיו ראשים שהס"מ ירכב עליהם – לא יהיו ניכרים – בהכרח להכניע א"ע

על זה אמר מורי הקדוש רבינו נפתלי (מראפשיטץ) אל הצדיק ר' מרדכי ליפא בעיר ראווע, דע ידידי שקודם ביאת משיח יהיה ראשים שהכלב הס"מ יהיה רוכב עליהם, ולא יהיה ניכרים, ובהכרח להכניע א"ע, כי מי יודע מה בלבו, ולא יכול להנצל מהם אלא הלומד תורה לשמה ויש לו אמונה, ומה נפקא מינה מזה שאמרתי לך, כי חלילה שיעלה על מחשבה כזאת כי ה' יראה ללבב ולא האדם, אלא שתבקש רחמים בבכיה לפני השי"ת ינחנו בדרך אמת, ע"כ אמרי קודש.

(זוהר חי פרשת ויחי דף תכ"ו)

טז.

עוד מהרה"ק הנ"ל

רב העיר עם אשה נכריה (מינות) ויאמרו אחריו אין קדוש כמוהו

כמו ששמעתי מפה קדשו אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש ר' אברהם שמחה זצ"ל הרב מבארניב ומנוחתו כבוד פה עיר הקודש ירושלים ת"ו, שאמר בשם זקינו הרב מראפשיץ זצ"ל, שאמר דעו כי קודם ביאת המשיח יתרבה כל כך השקר בעולם עד שרב העיר יסע יחדו עם אשה נכריה (כוונתו על מינות) בעגלה אחת, ורבים מבני העיר יאמרו אחריו אין קדוש כמוהו וכו'. ע"כ מה ששמעתי מפיו הק' הנ"ל.

(אשרי האיש דף מ״ט)

יז.

עוד מהרה״ק הנ״ל

כל האדמורי״ם יסעו ביחד עם הבעל דבר על קרון, ביקש מבניו שלא יעזרו לדחוף הקרון.

שמעתי מפי עד שמיעה, אשר מרן ז״ל סיפר מהרה״ק מראפשיטץ שאמר, אשר לפני ביאת המשיח יסע הבעל דבר על קרון, וכל האדמורי״ם יסעו עמו על הקרון, ואמר הרה״ק לבניו הק׳ הלא גם אתם תהיו רבי׳ם, בעט איך אייך איר זאלט כאטש נישט העלפן שטופן דעים וואגן, עד כאן. ועל זה סיים מרן הקוה״ט זי״ע (מסאטמאר) אל העלפן זיי שטופן, ע״כ.

(מכתב התעוררות עמוד ע״ג)

יח.

הרה״ק ר׳ דוד מלעלוב זי״ע

בדור האחרון יהיו רבי׳ס שיסעו בשבת קודש – בהכרח ילכו לקבל פניו מפני פיקוח נפש – ביקש מבנו שלא יעזור להם על כל פנים

הרה״צ מוואידיסלאב ז״ל סיפר כמה פעמים מה שמקובל אצלו מבית אבותיו, שזקינו הרה״ק והנורא ר׳ דוד מלעלוב זי״ע אמר פעם אחת לבנו הרה״ק ר׳ משה מלעלוב זי״ע בזה הלשון: משה לעבן, זאלסט

ווסן, פאר משיח וועט קומען וועלן זיין רעבי׳ם וואם וועלן קומען צו פארן אום שבת און אוועקפארן אום שבת, און דער גאנצער עולם וועט ארויסגיין באגלייטן, און דו וועסט אויך מוזן ארויסגיין, ווייל אויב נישט וועסטו זיין איינגעשטעלט מיטן לעבן, און דער וואגן וועט אריינפאלין אין בלאטע, און דער גאנצער עולם וועט העלפן ארויסשטופן זאג איך דיר, גיעדענק אז עס איז שבת קודש זאלסט כאטש נישט העלפן מיטשטופן די וואגן. עד כאן לשונו הקדוש.

יט.

אפילו צדיקים יהיה להם נסיונות באמונה – העצה לפרסם, שאני אמרתי זה מראש

בסוף ספר תפארת ישראל הביא שם מבעל אור המאיר מזיטאמיר כעשרה מינוט לפני פטירתו ביום ערב חג השבועות הגיע אליו תלמידו הגאון הגדול ר׳ שניאור מסאסטוב ז״ל ואדמו״ר ז״ל שכב ופניו אל הקיר אז הסיב את פניו ואמר זה אתה הוא שניאור, עוד יהיה זמן לדפני ביאת המשיח שאפילו איש כמוני וכמוך יהיה להם צורך להתבודד בפינה לעשות חשבון אם אמונתו שלימה שיש בורא בעולם, והעצה לזה שתפרסם שאני אמרתי את זה מראש.

כ.

בעיקבתא דמשיחא יתפשט האפיקורסות אצל רבנים יותר מפשוטי עם – הפשוט יבזה את הרב שנכנסת בו אפיקורסות

בספר זכרון יעקב יוסף (מערכת צ') כותב שמעתי מאחד מידידי שראה בספר הקדוש רב ייבי מאיש אלוקים קדוש רי"י מאוסטרהא זצלה"ה שפירש המשנה סוטה בעיקבתא דמשיחא חוצפא יסגי, כי קודם ביאת המשיח תתפשט האפיקורסות אפילו אצל רבנים, ופשוטי עם לא יזיק להם כל כך, כמו שדרך תולעת העש שאוכל בגדים מתפשט דווקא בבגדים חשובים כמו של צמר ומשי אבל לא של שק, כמו כן קודם ביאת המשיח יתפשט אצל הרבנים שאינם נשמרים מן האפיקורסים וכו', ואיש הפשוט יבין שהרב הוא אפיקורס ויבזה אותו, והרב יאמר לו חצוף, והפשוט ישיב, אמת שזה חוצפה ממני לבזות את הרב ואני חצוף, אבל אתה באמת אפיקורס, וזה פירוש המשנה, בעיקבתא דמשיחא חוצפה יסגי, היינו שיהיו הרבה מחוצפים שיבזו את הרב שנכנם בו אפיקורסות.

כא.

הרה"ק מקאצק והרה"ק מלעכוויטש זי"ע

אפילו רבי'ס יהיו צריכים רחמים שלא יפלו למינות – זהו חבלי משיח שיצמח אצל כל צד מינות

בספר אמת ואמונה דף ו' ע"ב שנדפס בשנת תרס"ח בפעירטקוב בהסכמת הגאון ר' חיים מבריסק זי"ע, כתוב שם בזה הלשון,

ואם רצונך לדעת מנא אמינא לה שבעיקבתא דמשיחא שדא תיכלא בכולא בענין האמונה ר"ל, הנה מלבד מה שהגידו רבותינו ז"ל חדשים גם ישנים בספריהם הקדושים, שעיקר הבירור בכלל יהא באמונה, יש לי בקבלה מה ששמעתי באזני מראש כל בני הגולה אדמו"ר מסאכטשוב שליט"א (זצ"ל) בשם חותנו מקאצק זצוקללה"ה זי"ע שבעיקבתא דמשיחא וועלין דארפין אפילו ווסע זשיפעצים רחמים נישט אוועק צופאלן אין מינות, גם שמעתי מהרב הצדיק וכו' ר' משה מקאברין זצוק"ל שאמר בשם הרה"ק מלעכוויטש ז"ל, כי זה ענין חבלי משיח, סי וועט זיך ווידמען אין יעדערין א צד מינות, רחמנא ליצלן.

כב.

הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע

אפילו הצדיקים יהיו נבוכים באמונת המשיח מרוב ההסתר

ס"א) כתב לי מחותני הגאון החסיד אבד"ק סעראצק שי' סיפר לו הרה"ק ר' שמעיה שלמה ז"ל בשם אביו הקדוש ר' יעקב ארי' מרדזימין (תלמיד הרה"ק מהר"י מווארקי) ששמע מהרבי ר' בונם שקודם ביאת המשיח יהיה הסתר גדול כל כך עד שלא יבינו גם הצדיקים שהולכים בבגדי לבן, היכן ואמתי, ויהיה נבוכים גם כן באמונת המשיח.

(שמחת ישראל, מאמרי שמחה)

כג.

דברים הנ"ל בשינוי קצת

ם"א) כתב בספר גאולת הארץ (דף ו') שמעתי מהרב הצדיק מראדזמין זי"ע ששמע מפי רבו הרה"ק מו"ה ר' שמחה בונם מפרשיסחא זצ"ל, שקודם ביאת המשיח אף הצדיקים המפורסמים יהיה נבוכים חס ושלום באמונת ביאת המשיח, מרוב ההסתר שיהיה אז בעניני הטבע, ואין זה מהנמנע אחרי שני אלפים שנה לערך מחורבן הבית וכו' ע"ש. ועיין לעיל אות ס"א.

(שם)

כד.

הרה"ק הרי"מ מגור

אם יהיו מנהיגים לפני הגאולה שינטו מדרך השי"ת לפי פשוט, לא ישמעו להם

ד) בסוף ספר חידושי הרי"ם על מס' גיטין והלכות קידושין אשר נדפס בווארשא בשנת תרל"ו כתב שם בהשמטות לפרשת שלח, וזה לשון קדשו: כתיב בפרשת ציצית לתקן חטא המרגלים ולא תתורו פירוש רש"י לבא ועינא שני מרגלים, והיה חטא שהגם שהעשרה נשיאים עיני העדה אמרו כן, היה ראוי לבני ישראל שלא תתורו אחריהם, והוא ללמד לכללות ישראל שהגם שיהיו נביאי שקר או מנהיגים כירעבם ושאר גדולים, ויראו שנוטים מדרך השי"ת לפי פשוט, לא ישמעו להם כלל, ואפשר יהיה עוד נסיונות כאלו קודם הגאולה, עד כאן לשונו הקדוש.

(וכ"כ בספר הזכות פרשת שלח להנ"ל)

כה.

אפילו לבושי בגדי לבנים יקשה עליהם האמונה

קודם ביאת משיחנו יהיה אז רחמנא ליצלן צרות גדולות ונוראות, ומפני זה אז אפילו אנשי צורה בבגדי לבנים (בל"א וייסע זאפיצעם הוא מלבוש הצדיקים אז) יקשה עליהם מלאחוז (בל"א אונציהאלטין) בשמע ישראל, וכמ"ש שישאר כי אם אחד בעיר ושנים במשפחה (ואחרי זה הכה באצבע צרדה שלו ואמר:) לא כן הוא אלא אחד בעיר יציל על כל העיר ושנים במשפחה יציל כל המשפחה.

חידושי הרי"ם גלות וגאולה

כו.

הגר"א זי"ע

עוון הדור של עיקבתא דמשיחא יהיה שיעמידו דיינים ופרנסים שאינם נוהגים – יתגבר החוצפה אף בזקנים וגדולי הדור – יתחייבו כליה בעוון החנופה – אך הקדוש ברוך הוא ירחם עליהם כי לא עשו רק מחמת יראה מבעלי אגרופין

בחצר גנת ביתן המלך. שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי וכו', עד והיינו דכתיב וכו', ענינו כי הכליה דמגילה זו מרמז על גמר הכליה שבעקבות משיחא כמו שכתוב ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול כמו שכתוב בחלק ל"ח עיין שם.

ושאלו מפני מה נתחייבו וכו' שבאותו הדור וכו' אמר להם אמרו אתם, שקשה לכם דווקא שבאותו הדור הא בלאו הכי לא קשיא לכם על חיוב הכליה אם כן אמרו אתם, א"ל מפני שנהנו מסעדתו של אותו הרשע, מתאוותיו של יצר הרע וממשתיו, אבל זה קשה לנו הלא רבים שתו מזה מכמה שנים מימות עולם ומה חטאו אותו הדור יותר, וא"ל כי זה בלאו הכי אי אפשר לומר דאם כן אותם שהלכו אחר המשתה יהרגו, וזהו אמרו אם כן שבשושן יהרוגו וכו', א"ל אמור אתה א"ל מפני שהשתחוו לצלם, והענין כי בעיקבות משיחא חוצפא יסגי (סוף סוטה) ונערים ילבינו פני זקנים וזקנים יעמדו מפני נערים, וזהו כוונתם שאמרו (חגיגה י"ד) י"ח חללות של ישעיה ולא נתקררה דעתו וכו', וזה קשה להולמו וכי סלקא דעתך שישעיה שונא לישראל היה, אלא דכל דוחקין דעבדין לישראל בגלותא מקרב פורקנא כמ"ש אגרא דכלה דוחקא, ולכך כל הקללות הן לטובתן לקרב הגאולה ואף על פי כן לא נתקררה דעתו עד שאמר ירהבו נער בזקן, שאז וודאי אתי משיחא דבעקבות משיחא חוצפא יסגי, והענין של החוצפא ההיא כי מעמידין דיין ופרנס שאינו הגון, ואמרו (סנהדרין ז') כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשירה וכו', ובירושלמי קראם אלהי כסף ואלהי זהב (עיין שם במהרש"א) ולכך נערים פני זקנים ילבינו, אבל זקנים יעמדו מפני נערים מי הכריחן לכך, אלא שגברה החוצפא והוא אף בזקנים ובכולם גם בגדולי הדור, ואמרו (סוטה מ"א) בשעה שהחניפו לאגריפס המלך נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה, ולפיכך נתחייבו ישראל שבאותו הדור דווקא. א"ל וכי משוא פנים יש בדבר, בשלמא על סעודתו לא מצינו בפירוש שנתחייבו כליה אבל עבודה זרה קשה, א"ל הם לא עשו אלא לפנים מחמת יראה שהם בעלי אגרופין על פי פקודת השרים מעובדי כוכבים כמ"ש בירושלמי, אף הקדוש ברוך הוא לא עשה אלא לפנים.

פירוש הגר"א ע"ד הרמז מגילת אסתר א'

כז.

החתם סופר זי"ע

בעקבתא דמשיחא יעמדו מנהיגים לישראל בעלי זרוע מהערב רב – אם כן יהיו המנהיגים חס ושלום אז... שלא יזכר שם ישראל עוד ח"ו – אך קיום היהדות יהיה, שלא יגורו מפניהם אם יאמרו נגד התורה וקבלת האבות

מובא בספר לב העברי חלק א' דף ל"ג ע"ב, וזה לשונו: בעשרה מאמרות דורש מאמר מתניתין דסוף סוטה, בעיקבתא דמשיחא אז רק היראים אשר יהיה להם אומץ דקדושה לא ישאו פני גדול, ולא יגורו מפני איש אלא יעמדו בתוקף עוז על אמונתם עד ביאת הגואל, וכעין זה שמעתי מעשה הנעשה אצל רבינו זצ"ל, (מובא דבריו בספר חוט המשולש דף מ"ב קצת בשינוי לשון).

פעם אחת היה רבינו (החתם סופר) זצ"ל בקיץ מקום סמוך לקהילתנו פרעשבורג לשאוב אויר צח, ותמיד דר במדור בית נכרי, פעם אירע שהיה משנה דירתו והלך לגור אצל בן ברית איש נכבד וירא אלוקים אבל היה עם הארץ גדול, ולא עברו ימים, עד ששמע רבינו שהבעל האכסניא מדבר עליו מאוד, ושלח תיכף, לקראתו אם אמת הוא, וענה כי אמת הדבר ושאלו מה ראית ממני, והשיב שראיתי מאחורי הדלת את רבינו שישב לסעוד בצהרים בשבת קודש בלי קידוש, ואיזה יהודי אוכל בלא קידוש, והוא לא ידע כי כבר קידש אחת תפילת שחרית, ובלילה הרהר רבינו ז"ל על מה עשה לו ה', היא סיבה שלעת זקנותו יאמרו עליו בפומבי שהוא עבריין, ועלה בדעתו מפני שעבר על דברי חכמינו זכרונם לברכה עם הארץ חסיד אסור לדור בשכנותו, ועדיין לא

נתיישב בדעתו, כי אמר הלא הייתי יודע מהגמרא הזאת, ולמה לא נתן ה׳ בדעתי האי גמרא, ולא הייתי משנה דירתי, שוב אמר נתת שמחה בלבי ה׳ על זה הייתי מצטער כל ימי הלא יעמדו על ישראל טרם ביאת הגואל ב״ב רועים רעים בני ערב רב בעלי זרוע, כמבואר במתניתין ובזוהר הקדוש, והרהרתי שאם כן יהיו המנהיגים חם ושלום, ואז לא יזכר שם ישראל עוד בזמן ההוא, וזה הראה לי כמה גדול מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה במס׳ ביצה כ״ה, למה נתנה תורה לישראל, מפני שהם עזין, חזי אנן אני זקן ורב גדול וכמה תלמידי חכמים באים לקבל פני, אפילו הכי אמר האי בעל אכסניא עם הארץ כי אני עבריין חם ושלום, למה, מפני שהוא ראה מאבותיו שעושין קידוש בשבת קודש בצהרים, ואני לא עשיתי כן, אם כן לא אתייאש, ומובטח אני כי הנאמנים לה׳ לא ישאו פני איש, המעשה הזאת סיפר רבינו ז״ל כמה פעמים לתלמידיו אשר הם בחיים אתנו היום, עד כאן תוכן דברי הלב העברי.

(עיין לקמן פרק י״ט אות ט״ז מאמר זה קצת באופן אחר)

כח.

אחד מזמני הגאולה היותר בטוחים כשישראל הם בתכלית השפלות שאין למטה ממנו, וזה על ידי שפלות המנהיגים, ועל ידי זה יביט פני משיחנו

כתיב מגינינו ראה אלוקים והבט פני משיחך כי טוב יום בחצריך מאלף בחרתי הסתופף בבית אלוקי מדור באהלי רשע כי שמש ומגן ה׳ אלוקים חן וכבוד יתן ה׳ לא ימנע טוב להולכים בתמים, (תהלים פ״ד).

הנה פסוק ראשון מגינינו ראה אלוקים וגו׳ יראה דנוגע עיקר להא דידן, כי השומע ישמע ויאמר בלבו זה נאה דורש ונאה מקיים כי

משון כן נסעתי וברחתי מהעיר להגן עליהם מבחוץ, כמו שהם סוברים בעוונותינו הרבים שאני להם למגן, אבל לבבי לא כן ידמה כי ברחתי לנפשי הלא כתיב מי האיש הירא ורך הלבב, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה מ"ד ע"א) מעבירות שבידו ואפילו שח בין תפלה לתפלה חוזר עליה מעורכי המלחמה, אחיי ורעיי מי ישמע ולא יחוש הלא עבירות כאלה כהנה וכהנה עברו ראשי וכמשא כבד כבדו ממני, ואיך אשא ואסבול כל אלה- ועד כה דברנו בגאוני עולם צדיקים המגינים על דורם כחומה אשר היה נקיים וחף מפשעים, אבל לאזוב הקיר כמוני תחילו אחי, ואם עלי תשאו פניכם, אוי לאותה בושה אוי לדור שכך עלתה בימיו, שיהיה קהל גדול וחשוב מעם ה' נתונים בספק סכנה, ויהיה עיניהם נשואות לעני ואביון, אתה ה' הביטה וראה עמידתנו דלים וריקים הלוא אתה הלוא אתה ידעת לאיזה שיעור מהשפלות הגיעו בניך אם אלי ישאו עיניהם ויכרעו ברכם, והנה ידוע כי משיח צדקינו סובל מרעין בישין בעוונותינו יום יום, והקדוש ברוך הוא כמסתיר פניו ממנו עד עת קץ אז ירא ה' ויביט עליו הבטה לטובה, וכמ"ש רמב"ן גם כן בפסוק וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים עיין שם (שמות ב' כ"ה).

והנה אחד מזמני הגאולה היותר בטוחים הוא בהיות ישראל בתכלית השפלות שאין למטה ממנו אזי על כרחך יביט פני משיחו למשו שמן משחת קודש, ובמה יודע איפה שפלת בני ישראל הוא בראות אלוקים את מגינם אשר יבטחו בו אזי יראה ה' כמה מהשיעור שפלות הגיעו שאין למטה ממנו, וזה שאמר קרא מגיננו ראה אלוקים אותו המגין שאנו חסים בצילו ועל ידי זה והבט פני משיחך הבטה לטובה ולשנת גאולה.

חתם סופר דרוש לח' תמוז תקס"ט

כט.

רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע

אם החתם סופר אמר כן בימיו אנן מה נענין אבתריה – על ידי התמורה הגדולה אין עצה אחרת רק לזכות אל הגאולה

וכמו שכתב החתם סופר זלה"ה לפרש הכתוב מגינינו ראה אלוקים והבט פני משיחיך, שהקדוש ברוך הוא יראה מי המה המגינים על ישראל ויתראה שאין לנו עצה אחרת אלא הבטת פני משיח צדקינו, ואמר זה החתם סופר זלה"ה בדורו, ואנן מה נענין אבתריה בירידה הנוראה שאין לה דמיון וערך לדור שלפנינו, ובפרט בהתמורה הנוראה שקרה בזמנינו שהגענו בעוונותינו הרבים לדור שכולו חייב כאשר התנבאו חכמינו זכרונם לברכה, וזה על הגאולה ועל התמורה שבדור של התמורה נזכה לגאולה כי אין לנו עצה אחרת, והוא רחום יכפר עוון ולא ישחית וישלח לנו את אליהו זכור לטוב להשפיע דעת על ישראל להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ונזכה לגאולה שלימה ואמיתית ולראות בנחמת ציון וירושלים, ובישועת כל ישראל ושמחתן על ידי דוד משיח צדקינו, במהרה בימינו, אמן.

קונטרס על הגאולה ועל התמורה דף קפ"ז

ל.

משה רבינו עליו השלום צפה תכלית השפלות של דורות האחרונים עם מלכיהם בראשיתם ונתיירא

מאוד – הקדוש ברוך הוא נחמו שאדרבה על ידי זה יצמח ישועה גדולה

והנה מקום יש בראש לומר שכשראה משה רבינו עליו השלום דורות האחרונים איך שהגיעו לתכלית השפלות בביטול תורה ותפלה ופרנס שלהם גם כן לפי הדור ואין נביא ומוכיח על פשעם וחטאתם ולהלהיב את לבם לאביהם שבשמים, ועל ידי זה מגושמים המה בתכלית הגשמיות על כן נרתע משה רבינו עליו השלום לאחוריו והיה מצטער מאוד על המראה הזה, אמנם אחר כך נתיישב לבו והיה למנחם ולמשיב נפשו, שאדרבה מזה יהיה קידוש השם יתברך שיתגלה שמו יתברך עלינו ויצמח ישועה גדולהכ לישראל כי על ידי שאומה הישראלית חהם בתכלית השפלות ובמעלה התחתונה נעשה דוגמת השבירות הכלים הידועים כנ"ל, ואם כן אחר כך יתחדש בנשר נעוריהם ויזכו אחר כך לעולם החדש חיי נצחית (ועיין בספר ישמח משה בפתיחה לספר בראשית מה שאמר שם לפ' הפ' נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל) וזהו היה כוונת משה רבינו עליו השלום בענין שבירת הלוחות לעיני כל ישראל ר"ל כיוון שאנשי דורות האחרונים בראותם בימיהם איך שהגיעו לתכלית השפלות עם מנהיגיהם ומנהלם גם כן לפי דורם ואם כן ייראו לנפשם ויחשבו בלבם שחם ושלום נתחייבו שונאי ישראל כליה על כן הראה להם משה רבינו עליו השלום שבירת הלוחות לעיניהם דייקא שלא יפחדו כי אדרבה על ידי השבירת הכלים יצמח ישועה גדולה וקידש שמו יתברך עלינו שיתחדש עולם חדש ותיקון כל פגם בחיי נצחית.

קדושת יום טוב פרשת ברכה

לא.

הרבה מנהיגים אשר בדור הקדוש היו נחשבים עוד לעובדי עבודה זרה, בדור הזה נעשו מנהיגים ורבי'ס

מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו וכו' ויל"ד דהוא ליה מתחילה היו אבותינו עובדי עבודה זרה, דלא יתייחם שם זה ע"ש הפעולה, וכי בשביל שהיו עובדי עבוד,ה זרה היו אבותינו וצריך ביאור הכוונה, ונראה דמצינו בפסוקים שמנהיג ומורה דרך מכונה בשם זה כמ"ש באלישע לאליהו אבי אבי רכב ישראל, וכ"מ בכ"מ, ואפשר דאין הכוונה על אבותינו ממש, אלא ר"ל דקודם שבא אברהם היו ראשי העם כולם עובדי עבודה זרה, וז"ש מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו והם היו מדריכי העם, ואחר שקרבנו המקום לעבודתו נתרחקו כל אלו עובדי עבודה זרה וזכינו למנהיגי אמת, ובדרך צחות אפשר לומר דהנה בעוונותינו הרבים בימינו אלה כל מי שלובש איצטלא דרבנן ובגדי לבן מכתיר את עצמו בשם רבי ומנהיג ישראל, ועדת ישראל עליו יסמוכו בדברים העומדים ברומו של עולם, בעיקרי הדת ובעיקרי האמונה, וכל אחד מכריז ואומר שאך דעתו הוא דעת תורה, ועל ידי זה נעשית התורה כשתי תורות בעוונותינו הרבים, ומתחילה בדורות הקדומים, שלא היה התגברות השקר גדולה כל כך, והיו עוד צדיקי אמת בעולם, וניכרו דברי אמת גם בין ההמון, אז היו הרבה מאלו נחשבו לעובדי עבודה זרה, לפי השקפתם ודיעותיהם בעיקרי האמונה והגאולה, וז"ש מתחילה עובדי עבודה זרה, שאלו שהיו נחשבים מתחילה לעובדי עבודה זרה היו אבותינו, נעשו עכשיו למנהיגי ומדריכי ישראל שנקראים בשם אבותינו, כנ"ל.

מהר"י ט"ב הגדה של פסח דף קט"ז

לב.

הדור של עיקבתא דמשיחא יהיה עני ודל ממנהיגי אמת – המנהיגיהרעים הגורמים שכחת התורה – עבור להגדיל ביתם ולחזק כסא ממשלתם מתעים את העם

אמרו חכמינו זכרונם לברכה אין בן דוד בא עד שיכלו שופטים הרעים מישראל כי המנהיג הוא הדור והדור הוא המנהיג וכל פרצה שאינה מן הגדולים אינה פרצה, ואותו הדור של עקבות משיחא יהיה עני ודל ממנהיגי אמת כי מעט מזעיר יהיה כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה על פסוק כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד נתמעטו תלמידים ופירש רש"י תלמידים כאלה המחזיקים ידי ישראל להחזירם למוטב, ומעתה איך יהיה התנהגות עניי הצאן האלו אם רועה אמת אם אין להם ומה יעשו דור יתום הזה אם אביהם האמיתי שהוא הוא המנהיג הזה שכל תכליתו ומגמתו הוא לטרוח עבדי ה' ולקרב לב בנים לאביהם שבשמים, חולין מהם ובמקום המשפט שמה הרשע רועה אויל ואב חורגי- ואיתא (במדרש) על פסוק על כן קרא שמו לוי משום שעתיד ללות בנים למקום, ובזה אפשר לפרש כוונת התפילה של (יום כיפור קטן). יצוה ה' "חסדו "קוממיות "השיבני "לנוי "לפאר "מקום "מקדשי, וחוזר ומפרש על ידי מה והוא כמתמה איך אפשר לשאול מה' דבר זה, ואיך יוכל לקוות שיעשה ה' כן הלוא אמרו חכמינו זכרונם לברכה האומר הקדוש בורך הוא וותרן יוותרו מעיו והלא הרואה יראה מעמדם ומצבם של בניו של מקום בענין קיומה של תורה הוא בבחינות וידל ישראל מאוד ישי מקומות שהתורה נעשית קרעים קרעים, וכמה פרצות פרצו בה ויש מקומות שפרו כעומד, ויש שהוסיפו והריעו לעשות עד שפרוץ מרובה על העומד, ויש שכמעט נשכח מהם לגמרי שהמה עם ה', ויש שהיראים ועובדי ה' באמת רק על דרך אבותינו הראשונים

נרדפים ונדרסים ברגל מהכת הפושעים והצבועים, ותורה צוה לנו משה מורשה, אני אומר לך שלא מחשבותי מחשבותיכם, ובאמת יהודה עוד רד עם אל, וסיבת הדברים של שכחת ומיאום ועזיבות התורה במקומות שונים לא מבני ישראל המה, ורק ראשית אשר בשוחד ישפטו וכהניה במחיר יורו אשר עבור להגדיל כבוד ביתם ולחזק ולנשא כסא ממשלתם נושכי׳ בשניהם ומתעים את עמי ומוסרים בניו של מקום להריגה ואבדן נצחיי וקראו שלום, ומשיגי גבול עולם אשר גבלו הראשונים, וכי יבוא הזמן שדם עבדיו יקום נקם ישיב לצריו, והן המה הגורמים ומסבבים כן, מש״ה ואני תפלה אל ה׳ שיסבב ״וישב ״מצרף ״ומטהר ״את ״בני ״לוי, הן המה הרועים והמנהיגים שעליהם המצוה הזאת לעורר צאן קדשים עם ה׳ ולכבם ולטהר לבבם כבורית ולמשוך אותם בדברי תורה ומוסר כאלה המושכים לב אדם כמים, אותם יטהר ויצרף ויבער ויכלה, לא לבד הקוצים אלא גם הפוסחים על שתי הסעיפים ולבושים מלבוש נכרי ואז ״והיה ״לה׳ ״מגישי ״מנחה, שכללא הוא אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב בוודאי דבריהם ותוכחתם יעשו פרי קודש אצל המון עם ה׳ ועשה את אשר חפצתי ואז מנהיגים האלה הן המה באמת כהנים לה׳ שהרי מקרא מלא הו שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים. וכו׳.

משכיל אל דל מהגה״ק רבי הלל מקאלאמויא זי״ע, חלק ג׳ כלל י פרט א׳

לג.

המנהיגים הרעים גורמים מכשולות היותר גדולים

עוד יש לפרש דהנה מנהיגי ישראל בשעה שמנהגים את העם על דרך הישרה אין לך מעלה יותר גדולה מזה, אמנם לעומת זה כשיש בישראל חם ושלום מנהיגים לא טובים הם גורמים מכשולים היותר גדולים, וכמבואר בגמרא (בבא קמא דף נ״ב ע״א) כד רגיז רעיא על ענא

עבד לנגדא סמותא, פירש רש"י כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להן פרנסין שאינן מהוגנין, וכמו שרואין זאת בחוש בעוונותינו הרבים בדור האחרון הזה עיקבתא דמשיחא שניבאו לנו חכמינו זכרונם לברכה באומרים (סוטה דף מ"ט ע"ב) פני הדור כפני וכו' וסיימו אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, וכן מצינו בפסוקי (יחזקאל ל"ד) שהנבואה מקוננת על רועי ישראל ופתח לומר הוי רועי ישראל עד שסיים לבסוף שהקדוש ברוך הוא יציל צאנו מהם. (עיין עוד ויואל משה מאמר א' סי' קנ"ג).

(חידושי תורה פרשת קרח, עמוד ר"נ)

לד.

פני הדור של קודם ביאת המשיח

יהיה איך שיהיה פסוק זה קאי על דור שקודם ביאת בן דוד כן נראה, מבואר מדברי חכמינו זכרונם לברכה רואין מזה איך הוא פני הדור של קודם ביאת המשיח, ואיך יהיה כח ההנהגה של השופטים ושוטרים עד שהעידו חכמינו זכרונם לברכה שיכלו כל השופטים ושוטרים מישראל אוי לנו שכך עלתה בימינו וכו'.

(חידושי תורה דברים שם, עמוד ל"ח)

לה.

אף המנהיגים הכשרים יראים מהשפעת העולם

ומעתה בעוונותינו הרבים הנה הגיע אלינו כל הענין הרע והמר הזה, אשר בעוונותינו הרבים נתפסו ברשת זו, ואיני מדבר מרובם

מהם אשר בעצם בפנימיות לבבם כבר נתפסו לציונות, אלא אף המועטים שאינם כן בעצם הענין אבל יראים מהשפעת העולם.

(על הגאולה עמוד קע"ז)

לו.

אין כבוד ה' וטובת הדור לנגד עיניהם

והנה בדורות שלפני ביאת המשיח, ישנם מנהיגים כאלה, ששמים עצמם לעיני העדה אף שבאמת טחו עיניהם מראות את האמת, שאין כבוד ה' וטובת הדור לנגד עיניהם, והמון העם שאינם יכולים להבחין בעין שכלם להבדיל בין האור והחושך, נמשכים אחריהם, וחושבים שהם המנהיגים, וזה דבר קשה ומר לדור, והוא הסתר בתוך הסתר.

(חידושי תורה ודרשות מארץ ישראל, עמוד כ"ז)

לז.

המנהיגים גורמים כל המכשולות

והנה במדבר ראו כמה פעמים שנכשל הכלל ישראל על ידי המנהיגים כמו בחטא המרגלים שהיו נשיאי ישראל וגרמו מכשול גדול לישראל כמבואר בפסוקים, גם במתאוננים כתיב ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה ודרשו ז"ל הביא רש"י ז"ל בקצינים שבהם ובגדולים ושוב במחלוקותו של קורח היו גם כן נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם שהיה להם שם בכל העולם ועל ידם המשיך לשיטתו את כל העדה אם כן ראו כבר, והנסיון העיד שהמנהיגים שבישראל הם גורמים כל המכשולות, וכמו שהיא גם כן בדורות האחרונים הללו.

(חידושי תורה קורח, עמוד ר"נ)

לח.

הגדולים מושכין את הדור לשיטת הערב רב

וכמו שרואין זאת בדורותינו אלה בעוונותינו הרבים בעיקבא דמשיחא שגדולי הדור נצטרפו ונתחברו עם הערב רב והולכין בשיטתם ועל ידי זה נכשל ונופל כל הדור בשיטת הערב רב, ומכשול היותר גדול הוא מה שדורשין הכל בשם ה' ובשם התורה הקדושה זה גורם את גודל בלבול המוחות ומושכין אחריהם את רוב הדור.

(חידושי תורה בהעלותך, עמוד קל"ג)

לט.

אנשים ריקים נעשו מנהיגי הדור

עינינו רואות וכלות, איך שקמו אנשים ריקים ולבשו איצטלא דרבנן והם משתלטים בכח השקר והפירסום על העם ונעשו מנהיגי הדור, או לו לאותו הדור שאלה הם מנהיגיו.

(קונטרס דברות קודש)

מ.

עכשיו בעוונותינו הרבים חדל הרועה מלהנהיג, כי הדור מנהיגין אותו לדעתם – בזמן כזה צריך להתבונן בדרכי האבות

וכאשר נתבונן בלשון רש"י ז"ל הנ"ל בשיר השירים על הכתוב אם לא תדעי לך היפה בנשים שכתב שחדל הרועה מלהנהיג אותך ולא אמר שלא יהיה לך רועה, דמשמע שזה ברור שיהיה רועה בישראל, אלא שחדל מלהנהיג, ואינו מובן דממה נפשך, אם לא נוכל לחשוב שלא יהיה רועה למה נחשוב שחדל מלהנהיג, ונראה שכיוון להמצב הזה שהרועה נמשך אחר הדור אם כן חדל להיות מנהיג כי אדרבא הדור מנהיגין אותו והמה ממשיכין את רועי ישראל לדעתם הנכזבה, ועל אותו הזמן אמר צאי לך בעקבי הצאן כפירש רש"י ז"ל התבוננני בדרכי אבותיך הראשונים.

(ויואל משה שם, עמוד קנ"ז)

מא.

לולא הגדולים היה מציאות להציל רבים מישראל

אבל בעוונותינו הרבים בימינו אלה קמו מנהיגים מתעים המעבירים את העם מדרך התורה ואסור להתבטל נגדם ולהכנע לפניהם, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה, ואנו רואים עכשיו שאף על פי שהדור שפל כל כך, מכל מקום היה מציאות להציל הרבה מהמון העם לילך בדרך התורה הקדושה דרך האמת אלא שבעוונותינו הרבים המנהיגים הלא טובים הם בעוכרינו.

(חידושי תורה בשלח, עמוד קע״ט)

מב.

כל מה שהגדולים עושים הדור יעשה

ובעוונותינו הרבים דא עקא עכשיו בדורינו עיקבתא דמשיחא, שהמנהיגים משוחדים מיראת הדור ומיראת התמנות וכדומה נגיעות עצומות המסמות עינים, ונמשכו אחר זה אף שארית הפליטה יראי ה׳ מכח המנהיגים כמבואר במדרש רבה פרשת ואתחנן על הכתוב כי תוליד בנים זה שאמר הכתוב כרובן כן חטאו לי וגו׳, מאי כרובם אמר רבן שמעון בן גמליאל שכל מה שהגדולים עושים הדור עשוה כיצד הנשיא מתיר והאב״ד אומר וכו׳ הנשיא מתיר ואני ואסר והדייני אומרים אב״ד מתיר ואנו אוסרים ושאר כל הדור אומרים הדיינים מתירין ואנו וכו׳, מי גרם לכל הדור לחטוא הנשיא שחטא תחילה וכו׳

(דברי יואל מכתבים חלק א׳ עמוד קל״ח)

מג.

הבעל דבר לעת זקנותו נתחכם ומפתה רק להמנהיג להכשיל על ידו יתר העם

וכמו כן היא תמיד אף בשאר אדם מי שהוא עלול שהעולם יכשלו על ידו מתגבר עליו הבעל דבר יותר לפי שהעולם עלולים להכשל על ידו והבעל דבר יכול להרויח על ידו הרבה בפעם אחת, וכמו שהביא החתם סופר זלה״ה בתשובה בשם רבו, שהמלך זקן וכסיל לעת זקנתו גמר בדעתו שסגי לו בכסא של שלש רגלים שמפתה רק לשלשה בני אדם, אלת השוחט להאכיל נבילות וטריפות, ואת החזן שלא יערב

תפילתו, ואת הסופר להכשיל בתפילין ומזוזות, שאם אין תפילין ואין כשרות ואין תפלה אין צריך יותר לילך אצל כל אחד ואחד בפרטיות, כן מביא החתם סופר שסגי ליה בכסא של שלש רגלים, והיום אין צריך אף לזה שכבר הוזקן יותר ורב לו מאוד לילך אצל שלשה וסגי לי' באחד שמפיץ על ידו מינות בעולם שזה כולל יותר, ובזה סגי לי'.

(חידושי תורה תשי"ז, עמוד ל"ד)

מד.

כל המנהגים עיניהם אל הדור, ועל ידי זה נשפעים מדעות כוזבות

וקל וחומר בן בנו של קל וחומר בדורינו השפל אשר מלבד שבעוונותינו הרבים נתקיים הכתוב ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר במלוא מובן המילה כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, חוץ לזה נה כל המנהיגים עיניהם אל הדור והשפעתו כי צריכים לאותו דבר החזקת טובה והשפעה מהם ומהמונם באופנים שונים, ואין ספק שמשפיעים עליהם בדעות כוזבות.

(על הגאולה עמוד קע"ז)

מה.

על ידי עוון הדור נענשין בסמיות עינים אף המנהיגים הכשרים

ומבואר בזה בהפלאה שסמיות עינים של המנהיגים שלא להכיר האמת היא בא מאשמת העם שנענשים בכך לסמיות עיני המנהיגים, וברש"י ז"ל שם בבבא קמא דף נ"ב ע"א על אומרם עביד

לנגדא סמותא פי' וז"ל לעז המושכת מנקר עיניה ונכשלת ונופלת בבורות והעדר אחריה, כך כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להם פרנסים שאינם מהוגנין, עכ"ל.

ובעוונותינו הרבים תרוויהו איתנהו, שעל ידי עוון הדור נתמנים הרבה פרנסים שאינם מהוגנים אבל גם הכשרים והמהוגנים באים לידי סמיות עינים, והלשון עביד לנגדא סמותא משמע גם כן כדברי הפלאה שנענשין בסמיות עינים אף שאינו מתכוון להרע.

(ויואל משה קנ"ב)

מו.

תפלת יעקב אבינו עליו השלום על דורנו, אף על פי שהגדולים יפלו בשכחת התורה, ישארו על כל פנים יהודים פשוטים לפליטה

ובזה יובן שיעקב אבינו עליו השלום עשה הפועל דמיוני והתפלל לפני השי"ת אם יבוא עשו אל המחנה "האחת היינו במיוחדים שבדור, והכהו, במכה של שכחת התורה וסמיית עינים כנ"ל, על כל פנים והיה המחנה "הנשאר" שהם סתם יהודים יראים שאינם מן הגדולים הם יהיו על כל פנים לפליטה ולא יפלו תחת השפעתם של אלו.

(חידושי תורה תש"כ עמוד ל"ב)

מז.

בדור האחרון לא יוכלו לידע הנהגה מן המנהיגים, רק מדורות הראשונים

ובאמת כי אלו השתי בחינות מבוארין בהדיא בדברי רש"י ז"ל הנ"ל בשיר השירים על הכתוב אם לא תדעי לך וגו', שיהיה דור שלא יוכלו לידע הנהגה מן המנהיגים, אבל זה וודאי שהעקבים ניכרים מדרכי הראשונים להתבונן בהם, ויוכל לידע משם המתבונן ומבקש האמת.

(ויואל משה עמוד קפ"א)

מח.

נבואת ישעי' על דורנו

וכמו שהנביא ישע' מקונן על זה (ישע' א') שריך סוררים וחברי גנבים כולו אוהב שוחד, וכל זה הפסוק הוא נבואה על דורנו זה בעוונותינו הרבים שכולם הם אוהבי שוחד, וכמו שישנם הרבה פסוקים שמתנבאים על העתיד.

(חידושי תורה תש"כ עמוד ל"ב)

מט.

הוי רועי ישראל

ואוי לעינים שכך רואות ותסמר שערות אנוש בעוונותינו הרבים איך שהם הרועים בדור הזה, וצריכין לסייעתא דשמיא שלא ליפול בהשפעתם.

(חידושי תורה תש"כ עמוד ל"ב)

ספר
הערב רב
וכל המסתעף
חלק י"ז
מנהיגי הערב רב
והסטרא אחרא

ילקוט מאמרים דיבורי גבואה ורוח הקודש מהזוהר הקדוש ומהאר"י הקדוש ומהבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו הקדושים שבאחרית הימים יהיו רוב המנהיגים והראשים מהערב רב, וסימנים איך להכירם, וגודל החיוב להתרחק מהם ומהמוגם, והצורך להתפלל]להנצל מהם, וביאורים רבים בעניינים אלו.

יוצא לאור בעזהשי"ת על ידי
הוצאת "ועד גילוי פני הערב רב"
* * *
טבת תשס"ה לפ"ק
עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ספר
מנהיגי הערב רב והסטרא אחרא

ילקוט מאמרים דיבורי נבואה ורוח הקודש מהזוהר הקדוש ומהאר"י הקדוש ומהבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו הקדושים שבאחרית הימים יהיו רוב המנהיגים והראשים מהערב רב, וסימנים איך להכירם, וגודל החיוב להתרחק מהם ומהמונם, והצורך להתפלל להנצל מהם, וביאורים רבים בענינים אלו

א.

זוהר הקדוש: חמשה מיני ערב רב יש

חמשה מיני ערב רב יש וסימנם נג"ע ר"ע ה"עמלקים" המה הראשים בגלותא וחומסין את ישראל – ה"גיבורים" המה הבונים בתי כנסיות ובתי מדרשות לא לשם שמים רק להגדיל שמם וגוזלין את ישראל

וחמש מין אנון בערב רב ואינון (סי' נג"ע ר"ע) נ"פילים ג"בורים ע"נקים ר"פאים ע"מלקים ובגיניהו נפלת ה' זעירא מאתרהא, בלעם ובלק מסטרא דעמלק הוו, טול ע"ם מן בלעם ל"ק מן בלק אשתאר בבל (בראשית י"א) כי שם בלל ה' שפת כל הארץ, ואלין אנון דאשתארו מאלין דאתמר בהון (שם ז') וימח את כל היקום, ומאלין דאשתארו מנהון בגלותא רביעה אנון רישין בקיומא סגי ואינון קיימין על ישראל

כלי חמם, ועלייהו איתמר (שם ו') כי מלאה הארץ חמס מפניהם אלין אנון עמלקים.

גיבורים מינא תליתאה עלייהו אתמר המה הגיבורים וגו' אנשי השם ואנון מסטרא דאלין דאתמר בהון (בראשית י"א) הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם ובנין בתי כנסיות ומדרשות ושויין בהון ס"ת ועטרה על רישוי ולא לשמא דה' אלא למעבד לון שם הדא היא דכתיב ונעשה לנו שם וסטרא אחרא מתבגרין על ישראל דאנון כעפרא דארעא וגזלין לון ואחברת עבידתא ועלייהו איתמר (שם ז') והמים גברו מאוד על הארץ.

זוהר בראשית דף כ"ה

ב.

ביאור על הזוהר הקדוש

המתמנה על הציבור ומנהיגם ברחמים בידוע שנשמתו מכנסת ישראל – אבל המתמנה בכלי חמס נשמתו משורש נחש – הבונים מוסדות התורה לקנות להם שם ולהתגבר בזה על העם למשול עליהם ביד חזקה המה ה"גיבורים" מהערב רב

איתא בכתם פז הגאון המקובל האלוקי עיר וקדוש כמוהר"ר שמעון לביא זצוק"ל בעל מחבר זמר בר יוחאי, וז"ל בדף פה: אית ערבוביא מסטרא דנחש ואית ערבוביא מסטרא דע' ממנן על אומין דדמו לחיון ובעידן, ואית ערבוביהא דשדין ורוחין ולילין וכוהו מעורבבין בישראל וכו', הם הם הנקראים ערב רב הם אשר החריבו מקדשינו ועוד היום רבים מה בישראל הם המראים תומה ותחתיה

תעמוד הבהרת, כאשר יתבאר בהדיא בחמשת מלכי הקליפה אשר יזכור, ומאלין דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה אינון רישין בקיומא סגיא ואינון קיימין על ישראל כלי חמס, אמר כי אלה הרודים בעם ישראל בפרך לא מבני ישראל המה וזה להם האות כי כל המתמנה על הציבור ומנהיגם ברחמים ונותן נפשו עליהם בידוע שנשמתו "מכנסת ישראל" כי מרחמם ינהגם, אמנם המתמנים על ישראל בכלי חמס נפשותיהם באה משורש נחש וכו', המין השלישי נקרא גבוים וביאר מי המה אלה ואמר עלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם הם דור הפלגה שבאו מנמרוד הוא היה גבור ציד כמו שביארו להמריד העולם לפי הב"ה בדור הפלגה אנשי "השם" אשר אמרו הבה נבנה לנו וכו' ונעשה לנו "שם" להפרידה מאלוף וכו', ואמר שמהם הם אותם הבונים בתי כנסיות ובתי מדרשות השמים בהם ספר תורה ועטרת על ראשו, ואין כוונתם רק לקנות להם שם ולא לשם שמים כי כן עשו בוני המגדל וכו'. כי לא יבנו הם בתי כנסיות ובתי מדרשות רק להיות חרב בידם לעשות חפצם ורצונם להתגבר על העם המה הגיבורים המתגברים על ישראל העניים המורדים ועלייהו איתמר והמים גבר מאוד מאוד על הארץ הם מיוחסים אל המים הדזדונים מי המבול לא אל מי התורה הנקרא מים חיים, עכ"ל.

ג.

בזמן שהערב רב הם ראשים על ישראל כאילו שולטין על הקדוש ברוך הוא

ומזה כתיב קחו מאתכם תרומה לה' ולא מערב רב דלא אתקריאו קהלה וחיבור עד דאתעבר מנהון ערב רב כביכות בזמנא דמתערבין ביניהו כאילו לא הוו גוי אחד, ובג"ד קחו מאתכם תרומה ולא משותפו אחרא דלא בעינא לשתפא אחרנין ביני וביניכו, ולא עוד אלא כד ערב רב אינון מעורבין בישראל מה כתיב (איכה א') היו צריה לראש,

וישראל בתר דמתעברי מינייהו אלין מה כתיב שאו את ראש כל עדת בני ישראל, ולא עוד אלא דאמר קודשא בריך הוא אנא בעי לדיירא עמכון הדא היא דכתיב (שמות כ"ה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולא עוד אלא כד בני ישראל בגלותא עלייהו איתמר מי מעכב שאור שבעיסה, והא אוקמוה מארי מתני' בזמנא דערב רב אינון ראשים על ישראל כביכול כאילו (ס"א עברין שולטני דקודשא בריך הוא) עבדין שלטנו בקודשא בריך הוא וייעלון במשפטי כוכביא ומזלי ובג"ד צווחין ואמרין (ישעיה כ"ו) ה' אלהינו בעלונו אדונים זולתך.

זוהר פרשת פנחס רעיא מהימנא

ד.

יותר מעכבין את ישראל בגלותא הערב רב מהאומות העולם

ובגין דערב רב אינון שאור שבעיסה ואינון אומין דעלמא דמיין למוץ יתיר מעכבין בגלותא ערב רב לישראל מאומין עכו"ם כמה דאוקמוה רבנן מי מעכב שאור שבעיסה מעכב, דאינון דבקין בישראל כשאור שבעיסה. אבל אומין עכו"ם לאו אינון אלא (תהלים א') כמוץ אשר תדפנו רוח.

רעיא מהימנא פרשת פנחס

ה.

כל טוב שעושין הערב רב עושין רק לתועלת עצמן

ויפן כה וכה וירא כי אין איש אלא איש לדרכו פנו, בעסקין דלהון באורחין דילהון איש לבצעו מקצהו, בבצע דהאי עלמא, לירתא

האי עלמא, ולאו אינון מסטרא דאלין דאתמר בהון (שמות י"ח) אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונאי בצע, אלא כולהו צווחין בצלותין ביומא דכיפורי ככלבים, הב הב לנא מזונא וסליחה וכפרה וחיי, כתבנו לחיים, ואינון עזי נפש ככלבים דאינון אומין דעלמא דצווחי לגביה, ולית לון בשת אנפין, דלא אית מאן דקרא ליה בתיובתא דיחזור שכינתה לקודשא בריך הוא, דאיהי מרחקא מיניה למהדר לגביה, ואדמיין לכלבים דאתמר בהון (תהלים ק"ו) ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם, ואינון ערב רב, דכל חסד, דעבדין לגרמייהו עבדין.

תקוני זוהר תקונא שתיתאה (דף כ"ב ע"א וע"ב)

ז.

אוי להם לישראל כאשר הערב רב הם הראשים

ווי לישראל כד אתבלעו בערב רב, דעלייהו איתמר (בראשית מ"א) ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראהין רע כאשר בתחילה.

בזמנא דגלותא כל ממנן דאומין דעלמא וערב רב אתמר בהון (איכה א) היו צריה לראש אויביה שלו, צריה, וודאי אינון ערב רב, עלייהו אתמר (ישעיה א') שרך סוררים וחברי גנבים כלו אוהב שוחד וגו', אויביה שלו, אלין עשו וישמעאל ושבעין ממנן, דאינון כולהו בשלוה בעותרא וישראל בדוחקא בעניותא.

ובגין דא ווי לעלמא כד אתבעלו בערבוביה בישא, ומאן גרם דאתבלעו במעייהו ולא נודע כי באו אל קרבנה, בגין דעובדיהון בישין בידיהון, הדא היא דכתיב (תהלים ק"ו) ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם.

תיקוני הזהר, תיקונא חד ועשרין (דף נ"ב ע"א)

ז.

הגר"א מווילנא זי"ע

הערב רע דבוקין מאוד בישראל ולא יהיה הגאולה עד שיתבררו מישראל על ידי קושי הגלות חמשה מיני ערב רב יש ביאור ה' מיני ערב רב – המה ראשי ישראל בגלות וגורמים כל הצרות

כמו שבתבואה יש שלשה מיני פסולת מוץ ותבן וסובין, כן בישראל שנמשלו לתבואה כמ"ש (ירמיה א') ראשית תבואתו, נמצאו שלשה מיני פסולת שהם ישמעאל ועשו וערב רב, ונגד אברהם ויצחק שמהם יצאו ישמעאל ועשו, יבואו שני משיחים שהם משיח בן יוסף ומשיח בן דוד (תיקוני זוהר חדש ל"ו א' והם נגד מצוות עשה ולא תעשה) והם יבררו את ישראל ממוץ ותבן וכו', ויהיו כמוץ לפני רוח, ובית עשו לקש, אבל עדיין לא יהיה בירור גמור עד שיבררו מן הערב רב שהם נגד הסובין שהם דבקים בחטה מאד, והם הפסולת שכנגד יעקב (והם נגד ביטול תורה ופריקת עול מלכות שמים), (תיקוני זוהר נ"ג א') והם דבוקים מאוד בישראל וישראל לומדים ממעשיהם (עיין לעיל בהערה ב' פ"ב), והם העשירים עליזי גאוותך (ועליהם אמרו (סנהדרין צ"ח) אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל וכו') וכמו שאי אפשר להפריד הסובין מהקמח עד שתטחון התבואה היטב, כן אי אפשר להפריד הסובין מהקמח עד שתטחון התבואה היטב, כן אי אפשר להפריד הסובין מקמח עד שתטחון התבואה היטב, כן אי אפשר להפריד הערב רב רק על ידי קושי הגלות.

(וז"ש (עמוס ט') והניעותי את בני ישראל כאשר ינוע בכברה וכו' בחרב ימותו כל חטאי עמי וכו' ביום ההוא אקים את סוכת דוד וכו') ועל זה נאמר (הושע ב") הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר וכו',

ושם יתבררו כל רשעי ישראל בשלשה ימי אפילה, (ושם יסבלו צרות גדולות שיאכלו מלוחים ושאר צרות, תיקוני זוהר חדש כ"ז ג'. ועיין מ"ש בזה באריכות בספר אמונה והשגחה דף י"ט כ' כ"א) והם הגורמים כל ביטול תורה ואריכת הגלות, ונקראים נג"ע ר"ע (ראשי תיבות נפילים, גיבורים, עמלקים, רפאים, ענקים). נפילים הם הרודפים אחר התאווה כמ"ש הנפילים היו בארץ וכו' אל בנות האדם וכו', ביבורים הם אנשי השם שבונים בתי כנסיות ומתנדבין תכשיטין לספר תורה לעשות להם שם, עמלקים הם ראשי ישראל בגלות כלי חמס וגוזלים לעניי ישראל ועליהם נאמר היו צריה לראש (תיקוני זוהר חדש ל"ז ב'), רפאים הם שמתרפים לעשות גמילות חסדים וצדקה עם בעלי תורה, ענקים הם המזלזלין תלמידי חכמים (תיקוני זוהר צ"ז ב' ג' ועיין לעיל בהערה ד"ה כמו שניצוצי) וכל עזי פנים ורשעים שבדור הם מגלגול נשמתן של ערב רב ובני קין, וכל הגלות והצרות וחורבן בית המקדש הכל על ידי מה שקיבל משה לערב רב שהוא סבור שהם גירי צדק מצד הטוב שעליהם אמרו (פסחים פ"ז) לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל וכו' אלא שיתוספו עליהם גרים, אבל הערב רב הם מצד הרע שהוא הראשי תיבות של הערב רב, וז"ש אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ער"ב, הם הערב רב שעשו העגל בזמן הערב כמ"ש כי בושש משה באו שש (שבת פ"ט) ויש גם כן ערב זעירא וז"ש בין הערבים ב' ערבים שהם ערב רב וזעיר, וכנגד זה התקינו מנחה גדולה וקטנה להתיש כח הרע של בין הערבים (תיקוני זוהר חדש ל"ד א). ונקראים ערב רב מפני שהם ראשי העם בגלות ולכן נקראים רב, רב החובל (תיקוני זוהר ס"א א') וכמ"ש זכריה (י"א) לא קראתי נועם ולא' קראתי חובלים, וזה מרומז במ"ש וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, הם הערב רב שהם ראשי העם, ואת לאה וילדיה אחרונים, הם העמי הארץ הטובים שהם כפופים תחת הערב רב, ואת רחל ואת יוסף אחרונים הם התלמידי חכמים שהם שפלים מכולם והם נקראים ע"ש רחל שהיא עקרת הבית, וכן נקראים ישראל ע"ש יוסף (תיקוני זוהר חדש).

אבן שלמה פרק י״א

ח.

ליקוטים מהגר״א מווילנא זי״ע

יראי חטא ימאסו בעיני הערב רב דהן ראשין בגלותא

ד. חכמת המסכן בזוייה (קהלת ט׳) ובפרט בגלותא, והיא אצל העניים ואביונים, והיא בזוייה בגלותא כמש״כ (סוטה מ״ט) וחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו, והוא בעיני הערב רב דהן ראשים בגלותא, וכן יהיו הערב רב לפני התלמידי חכמים לעתיד לבוא, ועל זה נאמר (שמואל א׳ ב׳) כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו.

(תיקוני זוהר קי״א ע״א, ד״ה וחכמת המסכן, ועיין זוהר משפטים קי״ד ע״א, ד״ה נחיתו דילך)

ט.

הערב רב קופצים להורות אף על פי שלא הגיעו להוראה לעשות להם שם גדול

יב. אדם הראשון חטא בשביל הנשמות שהיו כלולים בו מערב רב אינון גרומו לו לחטוא, וכן משה רבינו עליו השלום היה כל אותו הדור ששים רבוא, ורוחו מתפשט עליהם גם על הערב רב, ועל ידי כן בא לכלל טעות, והן ערב רב שרוצים להיות להם שם רב וגדול והם קופצים להורות, אף על פי שלא הגיעו להוראה, וכעס עליהם משה ובא לכלל כעס בא לכלל טעות, והכה בסלע וגרם שלא ימצאו הלכה פסוקה במקום אחד, ויצאו המים טיפין טיפין בקושיות ופירוקין.

(יהל אור בראשית כ"ח ע"ב, ד"ה ומשה בגינייהו)

י.

כל עזי פנים ורשעים שבדור הן מהערב רב

ג) כל הגלות וחורבן בית המקדש וכל הצרות הכל על ידי קיבול משה רבינו עליו השלום לערב רב, וכל עזי פנים ורשעים שבדור הן מנהון ר"ל מנשמתין דילהון שהן גלגול דילהון וז"ש בגמרא (ביצה ל"ב ע"ב) הני מערב רב קאתי.

(תיקוני זוהר צ"ז ע"א, ד"ה ועלייהו)

יא.

רוב מתתקע"ד דורות הם עכשיו בעקבתא דמשיחא

ד) רוב מאותן תתקע"ד דורות שבהן היה בונה עולמות ומחריבן הוא עכשיו בסוף הימים בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי, ואמרו (חגיגה י"ד ע"א) שהן עזי פנים שבדור והם הערב רב.

(תיקוני זוהר חדש כ"ז ע"א, ד"ה ודא ממלל, ועיין ספר ד"צ ג' ע"א)

יב.

הגר"א מווילנא זי"ע

ביאור חמשה מיני הערב רב – לא יהיה הגאולה עד שיעברו מן העולם

חמשה מיני ערב רב א' בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, ב' הרודפים אחר התאווה כמו זנות וכדומה, ג' הרמאים שמראים עצמם כצדיקים ואין לבם שלם. ד' הרודפים אחר הממון, והמחלקת תחילה כי המחלוקת כנגד כולם, והם הנקראים עמלקים ואין בן דוד בא עד שיעברו מן העולם ועליהם נאמר (דברים כ"ה י"ט) תמחה את זכר עמלק כמבואר בזוהר.

(אדרת אליהו, פרשת דברים)

יג.

עוד מהנ"ל

עוד ביאור מחמשה מיני ערב רב

ה) עמלקים רישין דבני ישראל בגלותא, וגוזלים לעניי ישראל והן מסטרא דדור המבול ונשמתין דילהון, ונצטרפו במצרים ונפרד הרע בערב רב, וכד קביל לון משה עליו השלום נתערבו נשמתן בישראל, והוא הגלות הזה גלות הרביעי, והם מסטרא דדור הפלגה והנפילים גיבורים (בראשית ו, ד') הן אנשי המש דכל עובדיהון בשביל לעשות שם רפאים (שם) הם שאינם רוצים לעשות גמילות חסד וצדקה עם בעלי תורה ענקים (שם) המזלזלים בתלמידי חכמים.

(תיקוני זוהר צ"ז ע"ב, ד"ה עמלקים)

יד.

אותן העומדים כלי חמס על ישראל המה משורש עמלק – זה גמר הבירור להפריד הטוב מן הרע

ומעתה תתבונן גם כן מה שכתוב בזוהר בשלח דף ס"ז ע"א א"ר יהודא בלכ דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא וקודשא בריך הוא אגח בהו קרבא עכ"ל כי כל היועצים עצמות רעות על ישראל בכל דור ודור ובכל אומה במלכותם, הנה העצה בא מהדעת והוא מהדעת דסטרין א' אשר הוא שורש עמלק וכן גזרו אומר בזוהר בראשית אשר גם כל העומדים כלי חמס על ישראל בדרין בתראין כתות הערב רב אשר בקרבינו הם יושבים מינים מוסירם אפיקורסים הן מה משורש עמלק הדע"ת דס"א ער"ב ר"ב בגימ' דע"ת והמה אשר אמרו בדור המדבר כי זה מש"ה האיש (דעת דקדושה) לא ידענ"ו וכו'.

והנה ידיד הקורא כאשר תראה בדורות הללו (עיקבתא דמשיחא) אשר בעוונותינו הרבים נתרבה האפיקורסות, וגם אותן דקיימין כלי חמס על ישראל לפשוט את עורם מעליהם בעצות רעות בחוקים לא טובים, וד"ל, הנה תצפה לרגלי משיחא דהנה זה גמר הבירור להפריד הטו"ב מן הר"ע אשר בעוונותינו הרבים על ידי עץ הדע"ת טוב ורע נתהווה מה שנתהווה, וכאשר יוגמר הבירור במהרה בימינו, הנה בא יבוא משיח צדקינו ולא יאחר.

בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ג' מלחמה לה'

(ועיין עוד מדברי הרח"ק בזה הענין לקמן פרק כ"ג אות י"ד)

טז.

מחמת שהיו ישראל מופרשין מן הערב רב באכילה שלא אכלו מאכל א', ובתפלה שהתפללו בפני עצמן לכך עשו את העגל – התיקון לזה לדורות להתפרד מאתם ויעשו להם בית המדרש בפני עצמן, גם לא לאכול עמהם ביחד – הערב רב מתאוים למנהיג שיהיה עמהם תמיד במאכל ובתפלה – ומתמנים בשביל כסף שנותנים – גם אוספים כסף וזהב על ידי הרבנות למלאות חסרונם – הס"מ התחכם שאינו מפתה את כל אחד רק מעמיד שוחטים ושליח ציבור מכת דיליה ועל ידי זה נכשלים כל העם בטריפות ובתפלה

ונ"ל דמבואר בזוהר (כי תשא קצ"א ע"א וע"ב) דישראל עם קודש לא עשו את העגל רק ערב רב שהם שני אנשים יונם ויומברום דעבדי חרשין משש ולמעלה שהוא מנחה גדולה שנקרא ערב רב וכו' ותלמיד חכמים כל ענני יקר במדבר חפיין רק לישראל לחוד שנאמר וה' הולך לפניהם יומם וערב רב וכל בעירין הוו לבר וכו' ותו ישראל אכלו המן ולא ערב רב וקרא אכריז ובני ישראל אכלו את המן בני ישראל ולא אחרא וכו' והשתא קמו ואמרו או נהא כלנא עמא חדא ונהוי בכללא עמכון או יהא לון מאן דיהך וכו' וז"ש אשר ילכו לפנינו א' אהרן חם ושלום דאלו ישתתפון בעמא קדישא וכו' ואהרן לטב אתכווין אלא סגיאין מישראל אשתתפו בלבא עמהם ובג"כ אתא משה איצטריך לבררא וכו' יעוי"ש.

העולה מזה לפי שהיו ישראל נבדלין ומופרשין מן ערב רב בתרי גווני באכילה שלא היו אוכלין מאכל א' וגם שלא לאכול מאכל

שלנו, וכאשר עיני ראו ולא זר מלחמה זו תמיד במי שרוצה להתקדש ולהיות פרוש להתפלל במנין בפני עצמו מאחר שאי אפשר להתפלל בציבור שעושין מצות אנשים מלומדה וכמה טעמים כיוצא בזה, ובענין אכילה לא אכשרי דרא שהכל שוחטים אפילו שאינו בקי בהלכות שחיטה ואינו ירא שמים והוא נגד רבותינו הקדושים שהזהירו הפוסקים ראשונים ואחרונים שיהיה השוחט ירא את ה' מרבים, ובפרט בענין חוש מישוש והרגשת בדיקת הסכין שהוא לפי כוונתו יראת הלב, וכמ"ש רבינו יונה (הובא בשולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה) יעוי"ש.

ובוודאי הפורש ממאכלי העולם קדוש יאמר לו כי הרבה אינן בקיאין בהלכות מליחה ושטיפה שהרבה דינין מסתעפים ממנו, ובזמנינו היו כמה מוכיחים דורשים הלכות מליחה לנשים בפרטות ולא כן עתה, ובוודאי מי שרוצה להתקדש לא יסב במסיבתן, וכאשר מוהרש"ל הזהיר לתלמידו בעל של"ה במאכל יותר מכל (בשל"ה שער האותיות אות קדושה) יעויין שם. וכן שמעתי מחכם אחד כי עתה התחכם היצר הרע שלא יצטרך לילך לפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד רק כל עצמו ללכוד את היחיד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר אחד מסטרא דיליה המאכיל טריפות לרבים, וכולם נלכדים ברשתו עבור זה, וכן הש"ץ שהוא סרסור בין ישראל לאבינו שבשמים להוציא רבים ידי חובתן, ורבותינו הזהירו (תענית ט"ז ע"א) בפסוקים ראשונים ואחרונים שיהיה הש"ץ המובחר שבעם ולא כן עתה שבוחרין הגרוע שבעם כנודע. ואין להאריך בזה, ובוודאי צריך לעשות כמ"ש הרמב"ם (הלכות דעות פרק ו' הלכה א') עד מי יתנני מלון מדבר וכו' יעויין שם, ואהרן שראה רוע כוונתם להתערב עם ישראל כדי למשוך עם ישראל למדריגתן, לכך אמר אם ישתתפון עם עמא קדישא וכו', ומזה יצא העגל שעשו הערב רב אלוקי זהב וכמ"ש בסנהדרין בפרק קמא (דף ז' ע"ב) מלא תעשון אתי אלוקי זהב, הא דעין שרי בתמיה אלא א"ר אשי אלוקי הבא בשביל זהב, ופירש מוהרש"א שני אופנים וז"ל כי שתים רעות עשו שהם מתמנין בשביל זהב שנתנו לששרה וגם שרוצין

לאסוף זהב וכסף על ידי הרבנות למלאות חסרונן וכו', וכבר באו רבותינו וכו' עד ובירושלמי (ביכורים פרק ג' הלכה ג') אמר ר' מנא מיקל לאילין דמתניתין בכספא ר' אמי קרא עליהון אלוקי זהב אין קורין אותו רבי ואין עומדין בפניו, והטלית שעליו כמרדעת של חמור וכו' יעויי"ש.

ובזה יובן פרשה הנ"ל שהיא היה במדבר והיא נוהגת בכל זמן עד ביאת משיחנו במהרה בימינו, וז"ש וירא העם כי בושש משה שהוא רמז מוסר בזמן ההוא ולדורות בענין הנהגת המוני עם רבניהם שיש כשירי ראשי הדור העוסק בתורת ועבודת ה' עד שש שעות ביום שאז הוא זמן סעודת תלמידך חכם המאוחר לכולם כמ"ש בפרק קמא דשבת (יו"ד) וכמו שהיה משה ראש לכל דורו שהיה דור דעיה כך בכל דור ודור הראש שבהם הכשירים הם מניצוצי משה רבינו עליו השלום, וכמ"ש בתיקונים (תיקון סט, ועיין זוהר פרשת עקב ברע"מ רע"ג ע"א) ובמדרש וז"ש מה שהיה הוא שיהיה זכו' (קהלת א') וכ"כ בל"ת שש מאות אלף רגלי וגו' וגם בל"ה מי שיש לו דעה נקרא משה וכאשר היה בדורו של משה כך היא בכל דור כי גם הוא הערב רב שיש בכל דור ודור כמ"ש בכתבים, וז"ש וירא העם כי בשש משה שהרב כשר שבעירם שוהא לבוא לפקח בעסק הקהל גם כי בא שש שעדיין עוסק בהתבודדות שהיה הזמן צריך אז לזה מיד קמו בתערומת ואמרו עשה לנו אלוקים שילכו לפנינו כי אנחנו כבירה בלא מנהיג שהוא עוסק תמיד במלאכתו מלאכת ה', ואנחנו בני העיר כצאן בלא רועה, וכאשר בזמנינו היה מסירה לפני השררה, וצריכין אנו למנהיג, וביארו דבריהם ואמרו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו ורצה לומר כי זה משה שהיה איש גבר בגוברין להיות מנהיג עתה לא ידענו מה היה לו שלקח דרך אחרת לבחור בבדידה, ומעתה אינו ראוי להיות רב ומנהיג לנו גם כי יבוא אחר כך כי צריכין אנו לראש כזה שנהיה עמו בכללות א' במאכל ובתפלה שלא יפרוש ממנו בכל עת, וז"ש אשר ילכו לפנינו מה שאין כן משה וישראל שהם נפרדין ממ נו על ידי ענניי יקר ובאכילת מן וכו' והרמז לדורות על ידי שעושה עם אנשי יחידי מנין בפני עצמו, וגם אינו אוכל עמהם

במסיבה כלל שזה היה סיבה לערב רב לעשות עגל זהב, וכמ"ש בזוהר הנ"ל, וכן לדורות מצד זה יצא עגל זהב שהיא אלוקי זהב שנתמנה על פי השררה בשביל זהב, וכשאין סיפק בידו עושה שידוכין בעיר, וכמו ששמעתי פירוש הש"ס (בכורות ה' ע"א) משה רבכם גנב או קוביוסטוב שגונב נפשות כדי להתחתן עם ס' רבוא ישראל וכו' ומשום הכי עתה רבים הם הרבנים בעיר, וז"ש אשר ילכו לפנינו שאיוו לאלקות הרבה (סנהדרין דף ס"ג ע"א) שהוא הרב והמחותנים עד שמצד זה נעשה קטטות ומריבות, ומצד זה נשתברו הלוחות שנסתלקה תורה מהעיר עד שברחמי השי"ת חזר ושלח את משה וטחן העגל לעפר כדי להראותו שאין בו ממש, אף שילכו לפנייו וחזרו וקבלו אותו לרב ובדק כסוטות (עבודה זרה דף מ"ד ע"א) ופירוש כסוטות עיין אחרי זה במצות סוטה, ותבין היטיב ונתברר הטוב מן הרע שמהם מתו בחרב מהם במגיפה מהם בהדרוקן (יומא דף ס"ו ע"ב) ובסוף שכשעמד משה בתפלה ונמחל לישראל וצוה לעשות משכן מכסף של ישראל לבד ולא מערב רב, וכמ"ש בזוהר (ויקהל קצ"ה ע"ב) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל קחו מאתכם תרומה וגו' והרמז לדורות שיעשו בית המדרש ליחידי ישראל שיהיו נפרדים מהמוני עם כי אי אפשר שיהיו בכללות א' והיא תיקון מה שקלקלו תחילה להתרעם בזה, וכאשר הי במקדש עזרת כהנים ועזרת ישראל לבד.

(ואני הכותב בדידן הוי עובדא הנ"ל מרישא לסיפא ומרומז למה דווקא זה האיש צוה לעשות בה"מ בשארי גראד).

תולדות יעקב יוסף פרשת נשא דף ת"ס

טז.

הרה"ק רבינו נחמן מברסלב זי"ע

יש רועים של הסטרא אחרא וכופין אנשים לתחות שיעבודייהו – עיקר מלכותם הוא על ידי עזות, והעצה להנצל מהם הוא גם כן על ידי עזות לעמוד נגד עזותם

ד) ואי אפשר לבוא לאלו הרועים, שהם כלליות של הקדושה, אלא על ידי עזות, כמאמר רבותינו זכרונו לברכה (אבות פרק ה') הוי עז כנמר, כמ"ש (שמות ט"ו) נחלת בעזך אל נוה קדשך, היינו על ידי עזות נכנסין לתוך הקדושה, כי יש רועים של הסטרא אחרא, והם גם כן מפורסמי הדור, וכופין אנשים לתחות שיעבודייהו, ועיקר מלכותם הוא על ידי עזות, כי עזות מלכותא בלא תנא (סנהדירן ק"ה ע"א), והם ככלבים בעזותם, בבחי' ישעיה נ"ו והכלבים עזי נפש המה רועים, והן פני הדור כפני הכרלב (סוטה מ"ט ע"ב), ועל כן כדי להנצל מהם מתחת ממשלתם אי אפשר רק על ידי עזות, לעמוד נגד עזותם, ואז נהלת בעזך אל נוה קדשך, שנכנם לתוך הקדושה.

ליקוטי מוהר"ן ח"א סימן כ"ב, חותם בתוך חותם

יז.

יש רב דקליפה – הוא גדול ותקיף לפי שעה, אך אין לו קיום כלל ולבסוף כלה ונאבד

ב) אך רשעים הדוברים על צדיק עתק בגאווה ובוז, מאין מקבלין הם הרוח להשלים החיסרון, אך דע שיש רב דקליפה, והוא בחי' עשו,

כמ"ש בעשו (בראשית ל"ג) יש לי רב והוא בחי' (שם ל"ו) אלופי עשו, וכמו שתרגום אונקלום רברבי עשו, בחי' הרב דקליפה , ומהם מקבלין הרשעים הרוח , הואו בחי' רוח הטומאה רוח הסערה כמ"ש שם כ"ז הן עשו אחי איש שעיר , ועל כן הרוח שלהם גדול ותקיף לפי שעה, כמו רוח סערה שהוא גדול בשעתו, ועל כן (תהלים יו"ד) כל צורריו יפיח בהם, יפיח דייקא, שמתגבר עליהם על דיי בחי' רוח פיו שהוא גדול בשעתו, אך שאין לו קיום כלל, ולסוף כלה ונאבד, ומסער גופיה ונשמתיה, וכמ"ש (דברים ז') ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, ומשלם לשון שלימות החסרון שנמשך לו, דהיינו בחי' אריכת הרוח, וזהו אל פניו, כי פניו הוא בחי' הרוח, כמ"ש (ישעיה ג') הכרת פניהם ענתה בם זה החוטם (ובמות ק"כ.) שהוא בחי' מהרוח, כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, אך הוא להאבידו, כי אף שהוא גדול לפי שעה, לסוף נאבד כנ"ל, וזה בחי' (ירושלמי תענית פרק ב' הלכה א') ארך אפים לרשעים, כי הרוח הנשימה, הוא בבחי' ארך אפים, והיינו מאריך אפי' וגבי דיליה, כי אף שלפי שעה הרוח גדול ותקיף, בחי' מאריך אפיה, אך לסוף גבי דיליה כנ:ל ועל כן נקראים ישראל (ישעיה נ"ד) עניה סוערה, כי הם עכשיו תחת ממשלת עשו איש שעיר, בחי רוח סערה הנ"ל, אך הדבוק בצדיקים, מקבל הרוח חיים, שלימות החסרון, מהצדיק והרב דקדושה.

ליקוטי מוהר"ן ח"א סימן ח', ראיתי מנורת זהב

יח.

האור החמה: אף הנולדים מזרע ישראל יתרחמי ששורשם מעמלק – כן מבואר גם מהרמב"ם והוא על פי סוד הגלגול

על פי מה דכתיב בזוהר הקדוש פרשת בראשית (דף כ"ה ע"א) חמש מינון אינון בערב רב וכו' ומאינון דאשתארו בגלותא רביעאה וכו' אינון קיימין על ישראל כלי חמם וכו' אלין אינון עמלקים, ועוד אמרו בזוהר הקדוש תמחה את זכר עמלק אלין ערב רב מעורבים בישראל, וביאר באור החמה דאף באלו הנולדים מזרע יעשראל יתרמי ששורש נשמותיהם מסטרא דעמלק, וכבר ביארתי מ"ש הרמב"ם ז"ל באגרת תימן, וכבר הבטיחנו הבורא יתברך שכל מי שעמד על הר סיני, שהם מאמינים בנבואת משה רבינו עליו השלום בכל מה שבא על ידו, הם ובניהם ובני בניהם עד עולם וכו', לפיכך יש לדעת שכל מי שנטה מדרך הדת הנתונה במעמד ההוא, שאינו מזרע האנשים ההם, וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה על כל המסתפק בנבואה, לא עמדו אבותיו על הר סיני עכ"ל, ולכאורה הרי יתרמי לפעמים שאבותיו מוחזקים לכשרים וצדיקים ומיוחסים, ואיך אפשר לומר שלא עמדו על הר סיני, אכן יתבאר על פי דברי הרמב"ן ז"ל בפרשה נצבים על הפסוק פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה וזלה"ק משורש מתוק לא יצא מר, וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד לא יוליד מודה בה, ואל תקשה עלי בזה מן הכתוב והוליד בן פריץ, כי אמת הדבר וסוד גדול לא אוכל לפרש בו עכ"ל, והרקנטי והש"ך על התורה גילו סודו שהוא סוד הגלגול, ר"ל שבגלגולים הקודמים שורש נשמותיהם ואבותיהם מערב רב,ד ומשם ינמשך בחי' נפש רעה אליו להיות מודה בעבודה זרה חם ושלום, ועל דרך זה יתבאר גם כן דברי הרמב"ם ז"לן במ"ש שכל מי שנטה מדרך הדת הנתונה במעמד הר סיני שאינו מזרע אנשים ההם, אף שלפי הראות הוא מזרע אנשים כשרים

ומיוחסים, אבל שורש נשמותיהם מערב רב ואלו הם אבותיו בגלול הקדום, והן המה הערב רב המעורבים בישראל שהזכירו בזוהר הקדוש הנ"ל ומבואר בזוהר הקדוש בכמה מקומות דהגלות היותר קשה הוא גלות ישראל בערב רב.

דברי יואל פר' וישלח דף ק"כ

יט.

הרה"ק מצאנז זי"ע

רוב הרבנים והחסידים והבעלי בתים שברור המה מהערב רב כל מעשיהם בבשביל כבוד וממון לשרור על הציבור

וזה יש לומר שכוונת הפסוק שאמר אלה הדברים וכו' היינו שה' צוה שלא יתחברו עם הערב רב בשום פעם, ועל ידי זה יהיה ראויים לבנות משכן כי ישראל בעצמם קדושים אך הערב רב כל חסדי' דעבדי לגרמי' עבדו כנראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור המהכ בעוונדתינו הרבים רובן מערב רב ורצוים לשרור על הציבור וכל מעשיהם רק לגרמי' לקבל כבוד וממון, ולכן אין להתחבר רק עם עובדים באמת שמוסרים נפשם לה' לא לקבל שום תועלת לעצמם.

דברי חיים השמטות פרשת ויקהל

כ.

כבר כתב כן גם האריז"ל עד דורו שרוב הדור הוא מהערב רב – אנן מה נענין אבתריה בדור זה – מי

יודע אם נשאר אחוז א' שומרי תורה ומצוות ומאמינים כראוי

וכתב בדברי חיים על המועדים בסוף הספר השמטה לפרשת ויקהל שדבר שם הרבה להזהר שלא להתחבר עם הערב רב, וכתב באמצע וז"ל כנראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור המה בעוונותינו הרבים מערב רב, יעויי"ש שהאריך, והרבה היו תמהים על הדיבורים הללו שיצאו מפה קדוש בדור שהיה מלא תורה ויראה והרבה גדולים וקדושים, וראיתי אחר כך בשער הפסוקים להאר"י ז"ל פרשת ואתחנן שדבר שם הרבה מהערב רב שקבלם משה והיה בזה תקלה, וכתב באמצע דבריו ועתה רוב הדור מהם, והרי שכתב כן גם על דורם של האר"י והרח"ו זלה"ה, ואף שנולדו אצל ישראל, אבל הנשמות הם מערב רב כמו שביאר באור החמה, ומה נאמר ומה נדבר בדור השפל הזה שבדורות הקודמים היו רובא דרובא מישראל שומרי תורה ומצוות כמ"ש בישמח משה פרשת תבוא, ודעת הפני יהושע שהחזקת כשרות שבפוסקים הוא רק חזקה מחמת רוב, יען שרוב ישראל כשרים, אלא שהיה הרבה שלא היה כוונתם לשמים כראוי אף שהיה כמה גדול וקדושים אין מספר, אמנם בדור זה בעוונותינו הרבים שמיעוטא דממיעוטא בתכלית המיעוט, אולי לא נשאר אף אחוז אחד ממספר בני ישראל שיהיו שומרי תורה ומצוות, ואף בין אלה המעטים השומרים תורה ומצוות כהרגילם, אף בהן זעירין אינון שמאמינים בכל הי"ג עיקרים כראוי, וכתות הערב רב מתרבים והולכים, ומבואר בזוהר הקדוש בראשית שיש חמשה כתוב בערב רב כל אחד גרוע מן חבירו, ויש בהם גם עמלקים, והערב רב שבדורנו אין לו דמיון להערב רב שבדורות הקודמים, כי המה בתכלית הגריעות מירידה התחתונה הבאה טרם ביאת המשיח, ומצב דור כזה משפיע גם על המנהיגים הכשרים, וצריכין לרחמי שמים להנצל.

ויואל משה מאמר שלש שבועות דף ק"נ

כא.

הרה"ק מציעשינוב זי"ע

ביאור בדברי הזרע קודש על ד"ח הנ"ל אף שרואים בהער רב דברים טובים כמו תורה ודרך ארץ ושלום, אף על פי כן מוכרחים למאוס בהם, כי הוא זמן בירור – זהו בחירה וניסיון בימים אלו

אמרתי המכסה אני את אשר ראיתי בספרא דבי רבן של ישראל זרע קודש, ובפרט כי חנני ה' להבין מעט בדבריו הקדושים לפי דברי קודש מרן אא"ז הגה"ק בעל דברי חיים בהשמטות בפרשת ויקהל (בדפוס מונקאטש דף ע" ח"ב) הידועים לכל, והנה כך הם דברי הזרע קודש בפרשת תשא דף ס"ט בד"ה בז"ה ויש לומר עוד כי תשא וכו' ומבאר שם עיקר החסרונות באים ממה שעושים לנו הערב רב כמ"ש בזוהר הקדוש דמעיקין לישראל יותר מאומות העולם, והעיקר לחזק עצמו באמונה מאוד כי ישראל ממצרים נגאלו רק בזכות האמונה וזן גאולה העתידה, וצריך חיזוק באמונה מחמת שרואים דרך רשעים מצלחת, לכן צריך לקבוע האמונה בלבו שבוודאי יתברך במהרה יגלה כבוד מלכותו עלינו וכל הרשעה כולה כעשן תכלה וכו' רק שית' רוצה לברר אותנו ע"ד מי שיש בו חולה מתערובות הדמים בפסולת אזי עושים לו רפואות להכחיש את הגוף ולמעט כל הדמים שלו כדי להפליט ממנו הדמים הרעים ולא ישאר זולתי דם התמצית הנקי מאוד שאי אפשר בשום אופן להתקלקל וכו' ונעשה בריא כאולם, כך על דרך זה אנו צריכים למאום בתאוות הרעים יעוי"ש בלשונו הקדוש, ויש להבין מה שייכות המשל לנמשל, אך על פי דברי הנ"ל מבואר כי גם אם רואים בהם (היינו הערב רב) דברים טובים כמו תורה ומנהג דרך ארץ, ובפרט

כי מדת שלום הוא יסוד לכל והיא מדה טובה מאד אף על פי כן כמו שהחולה מוכרח להפליט ממנו דמים והדם הוא נפש אשר יש בהם אף קצת תערובות כמו כן בעיקבתא דמשיחא מוכרחים למאום בכל תהלוכות הנ"ל גם אם יש בזה דברים מועילים כי הוא זמן הבירור וזה הוא הבחירה והנסיון בימים האלו, והשי"ת ישכון בלבנו יראתו ואהבתו, ונזכה במהרה לגאולתינו ופדות נפשינו.

ידידו דוש"ת מצפה לב"ט

הק' שמחה ישכר בער האלבערשטאם

דברי שמחה מכתב י"ג

כב.

רוב הדור וראשים שלהם הם ערב רב – משה בא בעיבור אחת לחמישים שנה שלא יטעו ראשי הערב רב את ישראל

בספר הקדוש זוהר חי בראשית על זוהר ד' כ"ה ע"א (בדפי הספר דף צ"ו) מהגאון הקדוש מקמאארנא זי"ע, וז"ל שהערב רב היה חלק הרע של משה ומשה רצה לתקנם וכו' ומשה עצמו יקום בכל דור ודור ויתגלגל גם בימים אלו דרא בתראה בין ערב רב וכו' ועתה רוב הדור וראשים שלהם הם ערב רב ...את ישראל לדרכים שונים מקולקלים וכו' עכלה"ק.

(עיין לעיל פרק ג' אות ב' דמבואר כן בזוהר הקדוש פרשת נשא דהראשים בכל אתר ואתר יהיו מהערב רב ותמלא הארץ חמס מפניהם, ושם אות ג' מהזוהר הקדוש פרשת תצא דבסוף הגלות ישלטון על ישראל רמאים ודייני שקר מהערב רב, עיין שם).

כג.

רוב הדור עם הראשים הם מהערב רב – משה הוצרך להתגלגל בכל דור כמו האריז"ל והבעל שם טוב הקדוש

ועתה רוב הדור עם הראשים שלהם מהערב רב ושלא יטעו את ישראל בדרכים מקוקלים הזהר מן היועצך לפי דרכו שתלך בדרך החדש לבזות את כל התפילה והמצוות בסכליות של כסיל בחושך הולך כמו שעשה הטמא והארור שהטעה אל כל העולם בדרכים מרורים כלענה, וכן בכל דור ודור, ולזה הוצרך להתגלגל משה רבינו בכל דור ודור כמו מרן האר"י והריב"ש טוב וכל בכל דור צדיקיא שלא יטעו ערב רב עם ראשים שלהם את ישראל, וכל זה מבואר (בליקוטי תורה להאריז"ל פרשת ואתחנן) למעיין בעינים מאירים עכ"ל.

(זוהר חי בראשית דף קי"ג)

כד.

כן מקובל גם מהבעל שם טוב הקדוש שקודם ביאת המשיח יהיו רוב מנהיגים וראשי העדה מהערב רב – כל אחד צריך ליפחד שלא יהיה בכלל הערב רב – עכשיו הוא גמר הבירור של כל הגלגולים

ועכשיו קודם ביאת המשיח צדקינו אשר העידו רבותינו זכרונם לברכה (סוף סוטה) כי האמת תהא נעדרת, ושקרא ישלוט בעלמא, ומקובל מפי הבעל שם טוב הק' ותלמידיו, כי קודם ביאת המשיח יהיו רוב מנהיגים וראשי העדה מהערב רב.

וז"ל הספר הקדוש זוהר חי פרשת בראשית (דף קי"ג), ועתה רוב הדור עם הראשים שלהם הם מערב רב, לכן צריך כל בר ישראל ליראּ וליפחד שלא יהיה בכלל הערב רב, ואין לנו עצה רק להרבות בתורה ותפלה לה', ולהתבודד עמו בתשובה ותחנונים, שיצילנו ממים הזדונים ומרשעים הללו, כי אין לנו עדו פנאי להמתין על תיקון נפשותינו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות א' י"ד) אם לא עכשיו אימתי, כי עכשיו הגמר והבירור של כל הגלגולים, כי יגיעו ימים אשר אין בהם חפץ אלו ימות המשיח, אשר אי אפשר עוד לתקן את נפשו, והבירור יהא סמוך לביאת המשיח כמובא ברע"מ פרשת נשא שיתנסו ישראל מהערב רב קודם ביאת המשיח, וגם אחר התגלות משיח צדקינו בתשעה חדשים קודם ביאתו, וגם אחר כך עד עולם התחיה, והנשאר בציון קדוש יאמר לו, ויזכו להאור הגדול והנורא, ועיקר תלוי במעשינו של עכשיו, ולא כמו הכסילים שחשבו כי בביאת המשיח יפטרו מכל וכל, כי מי שלא טרח בערב שבת קודש מה יאכל בשבת, לכן צריך כל בר ישראל עכשיו להרבות בתשובה ותחנונים, שיתקן הקדוש ברוך הוא את נפשותינו ברוב רחמיו וחסדיו, כי אין לנו להשען רק על אבינו שבשמים.

שולחן הטהור מאמר אמונה ופרנסה דף ע"ד

כה.

הבעל שם טוב זי"ע

נגד כל צדיק גברא איש משידין יהודאין כדי שיהא הבחירה חפשית

ולהבין הענין נראה לי כי שמעתי ממורי בפ' על מה שוא בראת (תהלים פ"ט) שהוא טענת היצר הרע והיה התשובה כל בני אדם כי בעת רדת הנשמה קדושה מלמעלה מס"ם לומר מעתה לא יוכל

לפעול פעולתו להסטין ולפתות מאחר שזה יחזיר העולם למוטב ואם כן למה נברא לריק, עד שנותנים לו נגד זה איש בלע ת"ח שידין יהודאין שנברא גם כן אשר יתלוצץ מזה איש השלם ומי שירצה ידבק בזה או בזה והבחירה חפשית.

תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים דף תרס"ז

כו.

עוד מהנ"ל

לכל צדיק אמת יש גגדו מנהיג שקר אין בו ממש אלא משתרר על הבריות ויש לו תקיפות גדול ועל ידי זה הבחירה חפשית

אמר מרן אלוקי ריב"ש טוב, טענת היצר ס"ם כשיורד נשמה קדושה גבוהה לעולם הזה, על מה שוא בראת, והרי זה יחזיר כל העולם למוטב באמונה גדולה לתורה ולתפלה, והרי אני מלאך רוחני אינו נראה, והוא היה בגוף מדריך בני טאדם לדרך טוב ביראה ואהבה ומי פתי ישמע לי, והיתה התשובה כל בני אדם כי לכל צדיק אמת יש נגדו המנגדו אין במו ממש לא יראה ולא אהבה אלא משתרר על הבריות מראה עצמו צדיק מושך בני אדם להפקר ולחכמות זרות ולדברים שונים ויש לו תקיפות גדול ומעתה הבחירה חפשית, וזהו כל בני אדם הכל יהיה בבני אדם לענה וראש.

(זוהר חי בראשית דף שכ"ט ע"ד)

כז.

עוד מהנ"ל

הצדיק שמעמיד הס"ם הוא נעשה רבי וגדול הדור כדי שהיהע זה לעומת הזה נגד הצדיק אמת

עוד שם על זוהר דף כ"ח ע"א (דפי הספר קי"ב ע"ג) וזה לשונו כמו שאמר מרן הריב"ש על מה שוא בראת כי צדיק אמת באהבתו ובחיות שלו יעלה את כל העולם לקדושה ועל זה היה התשובה כל בני אדם שכן יהיה דוגמא שלו שמתלבש בו ס"מ הרשע ועושה אותו רבי ורב וגדול הדור ומעתה נשאר הבחירה כי לרשעים ערב רב יש להם ראש שהוא כמותם עץ יבש אין בו לחלוחית טוב הכל שקר וכזב, וכן מנהגי אנשיו יסוד עזר כנגדול שבאמת התנגדות הוא עזר גדול לעבודת השי"ת וכו' עיין שם באריכות.

כח.

הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע

אם זכה מאירין עיניו מן השמים להכיר את הצדיק האמת – מי שנשתנה לגריעותא אחר שעלה לגדולה סימן שהוא מהסטרא אחרא ורחק תרחקנו

הרב הצדיק הקדוש ר' ירחמיאל בהה"צ ר' יעקב יצחוק הנקרא היהודי מפרשיסחא ואבי הרה"ק ר' יצחק משם והרה"ק ר' נתן דוד משידלאווצע זל"ה ה' תקצ"ט כתב בספר תפארת בנים בשמו שאם באמת נוסע לצדיק הדור ללמוד דרך ה' אז מן השמים מסייעין לו לילך לדרך האמת אפילו שאינו צדיק הדור ונותנין לו כל משאלות לבו, ואם הצדיק

אינו אמת חס ושלום אז מאירין עיניו לאמר לו לך הלאה כי מה לך פה לבקש כמובן, ועוד כתב סימנא שאם אחד נתעשר או עלה לקדושה אם אחרי שנתגדל הוא באותו בחי' שהיה מקודם ולא העלה בו שינוי לגריעותא הן בממון הן בכבוד ברוחניות וגשמיות אז הסי' שהוא מסטרא דקדושה, אבל אם להיפך אז ידע שהוא מסטרא אחרא רחמנא ליצלן, ורחוק תרחקנו ממנו, עד כאן דברותיו הקדושים.

זכרון צדיקים חודש אייר

כט.

יש צדיק דקדושה ויש צדיק דקליפה – הסימן להבחין בינותם הצדיק דקדושה ותלמידיו מדקדקים בכל הכמצוות ושומרים עצמם ממדות רעות ועוסקים רק במדות טובות ובמעשים טובים, והצדיק דקליפה ותלמידיו כל עשיותם בקלות ולעול ולמשא ומתנהגים במדות רעות.

שיבור לו האדם. כלומר כי ידוע הוא שיש צדיק דקדושה קידוש השם, ויש צדיק דקליפה, וזה מול זה עשה ה', והבחירה חפשית, וכן שמעתי כיוצא בו מאדוני אבי מורי ורבי זלה"ה, על פסוק ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, (דברים י"א כ"ו) ברכה הוא צדיק דקדושה, וקללה הוא גם כן צדיק אלא הוא דקליפה, ואמר הכתוב, ראה, בעיני פקוחה, אנכי נותנו לפניכם, לכל אחד ואחד מישראל, היום, בכל יום ויום, כי התורה הקדושה היא נצחיות כנודע, ברכה, צדיק דקדושה והנקרא ברכה, וקללה הוא צדיק דקליפה, ואם תאמר באיזה סימן אני יודע להבחין בין זה לזה, לזה מסיים הכתוב ואמר, שזה הסימן יהיה מסור בידך, את ברכה, שהוא צדיק דקדושה כנ"ל, הוא סימן להרב

ולתלמידיו שלו, אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוקיכם, ומדקדקים במצוות לא תעשה, ושומרים עצמם ממדות רעות, ועוסקים תמיד רק במדות טובות ומעשים טובים, שהכל הוא בכלל אשר תשמעו אל מצוות ה' כנודע, ואת הקללה שהוא צדיק דקליפה רחמנא ליצלן, הוא סימן להרב ותלמידיו שלו, אשר לא תשמעו אל מצוות ה' אלוקיכם, רצה לומר שכל עשיותם הוא בקלות ולעול ולמשא, וכן גם כן מנתנהג במדות רעות, והכל הוא בכלל אשר לא תשמעו אל מצוות ה' אלוקיכם, עד כאן שמעתי מפי הקדוש ודפח"ח, לזה אמר התנא איזה רבי שיש לו דרך ישרה שיבור לו אדם, השיב ואמר כ"ל שהוא בחינת צדיק כנודע, ותפארת לעושיה במצוות ובמעשים טובים בחן ובחסד בכל עשיותיו, וכן תפארת לו מן האדם, כלומר מחמת גודל יראתו וקדושתו ואהבת הבורא ברוך הוא, רואה כל בני אדם שתפארת לו שם רבי, ובו תדבק כדאיתא (תענית דף ז' ע"א) אם תלמיד חכם הגון הוא, ממנו תאכל ואותו לא תכרות, (ולמד ממנו) ואם לאו אותו תשחית וכרת וסר מעליו ע"כ, לז אם תפארת לו מן האדם גם כן, אז ובו תדבק.

ספר זקן ביתו מ"א אופן ז' דף מ"ז

ט.

כמו שיש צדיק אמת כן יש קללה כנגדו מהסטרא אחרא מלובש בברכה – הם רבים מאוד – ורבים מעמי הארץ נמשכים אליו

ראה אנבי, שתמיד תשגיח על נקודת יהודי שלך שהוא משורש אבות איו"י שלא יתקלקל חלילה ויהיה נמשך לשורש קדושה לתקן נפשך באמת כי הרבה טעות ומטעין יש וכו', ואמר הטעם שצריכין חיפוש כ"כ להשגיח על נקודת אנבי, ואמר נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה, וגם הקללה יהיה מלובש ברכה וכו', כי כמו שיש

צדיק נשמה גבוה וקדושה, כן יהיה נגדו קללה מלובש בברכה שיקרר לבבות בני אדם וימשוך אותם לדרכים משונים והבלים ועוד שהוא יהיה פרוש ויושב ומתענה כל היום בטלית ובתפילין ועוסק בתורה יומם וליל ומראה עצמו שאין קדוש כמוהו והוא חכם ומשכיל למשוך לחכמות זרות חלק משמן חכה ואליו יתמשך כל הנוטה בלבו לצד הרע כדי שיהיה הבחירה חפשיות, והם רבים מאוד כי ס"ם הרשע נתגשם ונכנם בלב של זה הקללה המלובש בברכה שהוא כנגדו של הצדיק, ורבים מעמי הארץ נמשכים אליו כי הוא קדוש ואינו נהנה כלל מזה העולם להבנת הטפשים, אבל מי שנקודת יהודי שמור אצלו אותה הנקודה הקדושה ימשוך אותו לשורש קדוש וכו' , והקללה יהיה לך אם לא תשמעו ואתה מטעה ומשטה את עצמך ולבך נוטה לצד הרע וסרתם מן הדרך אזי תדבק את הקללה ויגרום לך הקללה ללכת אחרי אלהים אחרים.

(היכל הברכה ריש פ' ראה)

לא.

בשם הבעל שם טוב הק' זי"ע

אותו צדיק שמעמיד הס"מ הוא נראה לעיני הבריות יותר צדיק מצדיק האמת

בשם הבעל שם טוב זי"ע וישטמוהו בעלי חצים ראשי ערב רב מקליפת נוגה וכו' ונוגה הוא שוא בגוף וימשוך את מי שאינו ראוי ואת מי שמעורב ברע אצלו, ושני שעירין שוין היו במראה ובקומה ובדמים, כי אותו שמעמיד הס"מ הוא צדיק לעיני הבריות יותר מצדיק אמת ואליו נמשכין הראוין אליו וכו', ואשר הס"ם מעמיד עזאזל לנגד, יש לו מראה וקומה מראה עצמו לאיש צדיק ומחלק דמים וכל היום בטלית

ותפילין והכל שוא ושקר כעשו הרשע אשר רמה את אביו וכל זה ראינו בעינינו מימ ות מרן עד היום הזה שקר רדפוני עזרני וטהר לבנו לעבדך באמת אמן כן יהי רצון.

(זוהר חי בראשית דף תל"ט)

לב.

רב ורבי וגדול הדור מהסטרא אחרא

יש שמתלבש בו ס"מ הרשע ועושה אותו רבי ורב וגדול הדור, ומעתה נשאר הבחירה כי לרשעים ערב רב יש להם ראש ורועה שהוא כמותם עץ יבש אין בו לחלוחית טוב הכל שקר וכזב, וכך מנהיג אנשיו.

(זוהר חי בראשית דף קי"ב ע"ג)

לג.

בשם הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

כל מה שיש בקדושה יש כנגדו ממש להסטרא אחרא, צדיקים , רבנים, שוחטים, חזנים, בעלי בתים, חסידים, פרושים, יראי ה'.

דע מה למעלה ממך, וכו' וכך שמעתי בפירוש, מאדוני אבי מורי ורבי הכ"מ זלה"ה, ששמע מזקיני, הרב הצדיק הקדוש מופת הדור, מוה"ר אברהם מרדכי מפיטשוף זלה"ה, והוא שמע מרבינו אלוקי, רבי ר' אלימלך זלה"ה, שהוא שמע מרבינו אלוקי, רבי ר' דובער זלה"ה, שהוא שמע בעצמו מרבינו אלוקי, בעל שם טוב זלה"ה, שאמר פה קדשו, כמו שיש בקדושה, צדיקים רבנים, שוחטים, חזנים, בעלי בתים, חסידים,

פרושים, הצנע לכת, ירא שמים בסתר ובגלוי, כנגדו ממש יש לס"מ הטמא כל אלה, ודי למיבן, לזה בא התנא רבינו הקדוש, באזהרה גדולה לבני ישראל שישגיחו עליהם, לידע האיך להתנהג בעולם העשיה הזה, עם צדיקי הדור, ורבנים וכו' והבן, והשם הטוב ברוב רחמיו וחסדיו הגדולים, יזכינו להיות מחלק דקדושה, ולעשות בכל עת ורגע רצונו יתברך שמו הטוב.

זקן ביתו מ"א אופן ט"ז דף ע"ה

לד.

דברים הנ"ל בשם הרה"ק מסאסוב זי"ע

הקדושה נכנעת לפני הסטרא אחרא

ועיין שם עוד על זוהר בראשית דף כ"ז ע"א (דפי הספר דף ק"ה) בשם הגאון הקדוש האוהב ישראל המפורסם מהר' משה לייב מסאסוב זי"ע שכל מה שיש בקדושה יש כנגדו שהוא מסטרא אחרא, שוחט, חזן, שמש, רב, למדן, לכל אלה יש נגדם שהוא מסטרא אחרא, ועוד שהקדושה נכנעת לפני מי שהוא מן סטרא אחרא כמו יעקב לעשו עבדך יעקב עד כאן דברותיו הקדושים.

(זוהר חי בראשית)

לה.

כל תשוקת הערב הרב לקפוץ בראש – הרה"ק מסאסוב כל מה שיש בקדושה יש נגדו בסטרא אחרא, הצדיקים כפופים לפני הסטרא אחרא כי

דרכם צלחה – הבעל שם טוב הק' זי"ע יש מפורסמים שמפרסם אותם הס"מ – ראש דסטרא אחרא עולה לגדולה פתאום, אבל ראש דקדושה לאו בשעתא חדא – הרה"ק מלובלין בהאי פחדא יתיב שמא אינו צדיק – כל צדיק צריך לבקש רחמים על עצמו – וכן כל אחד צריך לבקש רחמים על עצמו – וכן כל אחד צריך לבקש רחים שיתקשר לצדיק אמת וינצל מראשי הערב רב

קום עשה לנו כל תשוקת הערב רב עד היום נתנה ראש ששורשם מראש כידוע, ולכן כל חפצם לעלות בראש וראשון, והם מקליפות נוגה ועושין לעצמם, ראש ולענה, שהוא שר יהודי, מקליפת נוגה, ואמר הצה"ק ר' משה לייב מסאסוב ראשי תיבות ע'ז'א'ז'ל' ז'ה לעומת זה ע'שה אלוקים, ממש בדומה שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים שיש רבנים, ורבי, ושוחט, וחזן, וצדיק מסטרא דנוגה קליפה קשה נגד כל אלו שיש בסטרא דקדושה והם צרעת ממארת וצדיקייא אתכפייא קמייהו כי דרכם צלחה ובקעה, (עיין בספר דמ"א) משם מרן הריב"ש טוב שיש מפורסמים שמפרסם אותם הס"ם הרשע עיין שם, וכל ראשים של ערב רב כתבי בהו קום בשעתא חדא יש לו קימה פתאום, אבל ראש דקדושת ישראל לאו בזמנא חדא וכו', אבל לעשו בזמנא חדא נהיר ליה, וכך הם הערב רב וזה קום של ערב רב בשעתא חדא ונעשה אותך לראש.

וכל אלה ענינים אחי וחביבי לא נגלה אלא לבוחן לבות וכליות, ואתה בני חלילה לא תהרהר אחר שום צדיק וראש הדור ולא אחר רב ותלמיד חכם וכו', וכולם יהיו בעיניך צדיקים וקדושים, ומאי נפקא מינה ממה שכתבתי זה למיבעיא רחמי הן כל צדיק בדורו, והן המון ישראל, כמו שהזהיר אותנו רבינו הקדוש מלובלין להשפיל עצמו ולעשות

תשובה קודם כל תורה ותפלה, כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר חצות קודם לימודו, אמר רבונו של עולם אפשר אני מן אותן שכתוב עליהם מה לך לספר חוקי, והתמרמר מאוד והאריך בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים וכן אמר אין גרוע בעולם כמותי, אפילו אם יאמר לי מלאך השם שאני צדיק איני מאמין לו, ואם יאמר לי הקדוש ברוך הוא בעצמו שאני צדיק, אאמין לו על אותו רגע ולא יותר כי בנקל יוכל לדחות לשאול תחתית וכו', ועל יהיה לבבו נשבר לאלף שברים, וכן נפקא מינה להמון מישראל שיבקשו רחמים מבעל הרחמים שיעורר לבבם להתקשר לצדיק אמת מן הקדושה ולא יהי להם התקשרות עם ראשי ערב רב מראין עצמם צדיק וחסידם פרוש וקדוש יושב ומתענה בטלית ותפילין לומד כל היום, מראה עצמו שאינו יודע כלל מטוב העולם ואינו נהנה מעולם הזה משם דבר, וה' יציל אותנו מכל אלה נגעי בני אדם והם ראשי הדור, ובאמת כל כך הוא בהעלם מן השמים כדי שיהיה בחירה חפשית עד שאין להם היכר בשום דבר אלא ניכר ונגלה לבוחן לבות וכליות ולא לשום נמצא בעולם, וחלילה להרהר שום הרהור ומכל שכן איזה דיבור נגד ראשי ישראל חלילה וחלילה כי כולם בעינינו צדיקים וקדושים עליונים ראשי הדור תלמידי חכמים, ה' יגביה מזלם עד לרום, ואין שום נפקא מינה מדברינו אלא למיבעי רחמי, ע"כ דנא מן קדם אלקא דשמיא בבכיות ותחנונים, עכ"ל.

(היכל הברכה פרשת תשא)

ט"ו.

תאוה להיות רב ורבי הוא מקליפת נוגה

קליפת נוגה הוא מלא תאוות ופניות ושקר להשתרר על הבריות להיות רב ורבי, כמ"ש מפה קדשו מלאך אלוקים מורי דודי רבינו צבי מזידטשוב ובקבלה ממרן הריב"ש טוב כי בניקל לסגף עצמו

כל ימיו בפרישות, ופנימיותו הוא שיהיה רב ורבי, ומשיג זה ההבל כי בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכיו אותו ואוי ואבוי עכ"ל.

(זוהר חי בראשית דף ק"ו ע"א)

לז.

הערב רב אומרים נתנה ראש – צריך להתפלל הרבה שלא ימשך אחריהם שלא יפול לצרה עמוקה בלי תקומה – הרה"ק מזידיטשוב זי"ע היה מפחד מאוד שמא הוא מקליפת נוגה

כי תשא את ראש בני ישראל, כי יש כמה ראשים מערב רב ומקליפת נוגה ואינון קיימין רישין דעמא וצדיקיא אתכפיין קמייהו והאי רישא בעפרא בלי, וערב רב אומרים נתנה ראש, ויש ראשים הרבה מושכין לדרכים שונים והם מורידים הדביקים בהם לבאר שחת, כמבואר (בתולדות) בשם מרן הקדוש האלוקי ריב"ש טוב, וצריך להתפלל הרבה לפני המקום שלבו לא ימשוך אחריהם כי יפול חלילה לבור צרה עמוקה בלי תקומה חלילה וכו', ובפירוש אמר לי דודי רבינו איש אלוקים מוהר"ן זי"ע (מזידטשוב בעל עטרת צבי) בזה הלשון אייזיק בני הידעת כשהייתי בן ארבעים שנה עדיין הייתי מפחד האם אפשר אני עדיין מקלי׳נגה, ונתכרכמו פני מאד כי מנעורי גדלתי על חיקו והייתי מכירו במדריגות קדושות נפלא הפלא ופלא מדרגות רמות, והשיב לי למה חרדת כל כך הגם עתה ובכל רגע אני מפחד הרבה מזה ולמה אתה מתמיה על זה, והוא מקרא מלא ואיש כי ימרט ראשו שנפלו לו כל שערות ראשו מחמת יראה ופחד השי"ת בוודאי טהור הוא, כי הוא מדריגה גדולה, לא יזכה בזה אלא מופלג בקדושה וטהרה כמו שהיה לר' חייקא המדורי אף על פי כן אחר כל הגדולה הזאת כתיב כי יהיה בו נגע

לבן הארמי אדמדם עשו הרשע ונלכד בגדולות, איש צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו הכהן, בראשו שהוא ראש ישראל שם אחז בו נגעו קליפת נוגה ונדחה משני עולמות רחמנא ליצלן, ועל זה ידוו כל הדווים וישפך דמעה כנחל שיציל נפשו מקליפת טעות של נוגה ומראשים שלו שדין יהודאין ומלך עליון ירחם עלינו ויוציאנו מאפילה לאורה וישבור עול הגלות מעל צווארינו אמן כן יהי רצון.

(היכל הברכה פרשת תשא)

לח.

קליפת נוגה היא קשה מאוד וסובר שהוא צדיק ואין כמוהו ונקרא טמא ומטומא

וזה לשונו ספר הקדוש נתיב מצוותיך להגאון הקדוש מקאמרנא זי"ע (שביל אמונה ג' אות כ"ו) בא"ד ולהנצל מטעות קליפות נוגה אין כח וכו' אף שיסגף עצמו ויפרוש עצמו יכול לבוא לידי טעות נוגה, וכשנופל לשם אזי סובר בדעתו שהוא צדיק ואין כמוהו בעולם, והקליפה יזמין לו כמה טעותים ושטותים שיסבור שהוא צדיק ועושה מופתים ופעולות בשקר שלו ומצליח, והוא קליפה קשה נגע צרעת, ואמר לי מורי ורבי הקדוש בימי חורפי כשהיה אור נשמתו דולקת בתורה באש להבת שלהבת בדביקות נפלא ואמר לי בזה הלשון, אייזיק בני חביבי הידעת בעת היותי בן ארבעים שנה הייתי מתירא ובוכה לפני המקום ברוך הוא שאפשר אני מקליפות טעות נוגה, ונתברכמו פני מאוד ולא נותרה בי נשמה, ואמר לי, בני חביבי למה נזדעזת כל כך העוד היום בכל רגע אני מתירא שלא אהיה מקליפות טעות נוגה, כי היא קליפה קשה, ושי הרבה שנשארו שם והם בעיניהם גדולי ישראל ומושכים כמה נפשות לדרכים משונים ורעים וכו', שאף שעומד במדריגה הגדולה עדיין יכולים להתאחז

בו איזה טעות מקליפות נוגה ונקרא טמא מטומא, ולכן יבדוק נפשו תמיד וכו' עיין שם כל הענין.

לט.

נגד הצדיק יש רמאי שד יהודי עושה נפלאות מצד קליפת וגה כדי שיהא הבחירה חפשית – אם אתה מעורב טוב ברע תמשך אליו

כמו שיהיה צדיק וקדוש שיאיר אור אהבה ויראה אש שורף בלב בני אדם לתורה ולתפלה ולמצוות ולמעשים טובים, כן יהיה נגדו רמאי אשר לבו מלא חושך אין בו לא אהבה ולא יראה ומראה עצמו קדוש ופרוש וימשיך רוב בני אדם אצלו, ומעתה יהיה הבחירה חפשית לדבק עצמו אל אור עליון צדיק אמיתי או לילך אל השקר והרמאות שד יהודי וכו', נמצא ענין חלום שמדבר דברי עתידות ועושה מופתים מצד קליפת נוגה וכו' וכן יש נביא מבחינה זאת, וזהו כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום וכו' יש בו ואו נהירו דקיק וכו' והוא קם בקרבך על ידיד שאתה הולך בטעות וברמאות בהבל עולם הזה כך קם עליך רישא דדהבא שזה הראש הוא רע גמור כמו שאירע לכת ארורה רעים וחטאים על ידי הראש שלהם הארור והטמא שהטעה אלפים ורבבות מישראל וכו' וזה בא לו על ידי כעס וגאווה ושקר ורמאות והשתררות הרע נפל לבאר שחת שאין לו תקומה ותיקון לעולם עולמים וכו' ואם אתה מעורב טוב ורע בשקר תתמשך לשד יהודי העושה לך נפלאות בכל עת ומדבר מצד ואוטוב שבנוגה דברי עתידות ונפלאות.

(היכל הברכה פרשת ראה יג, ב)

מ.

יש מתגאה ועושה עצמו אלוה – רוצה להכניע הכל תחתיו – סובר שהוא גאון עולם וראש של כל בני הגולה ומהפך דברי אלוקים חיים – יש בו כל סימני טומאה

יש מתגאה ועושה עצמו אלוה כמ"ש הקדמונים מועטים המה בעולם שאינם עושים צמם בגאווה שלהם אל נכר כפרעה הרשע וכחירם וכיואש מלך יהודה שהרג זכריה הנביא על ידי שעשה עצמו אלוה והתיר להרגו ביום הכיפורים שחל להיות בשבת והוא שאת בסימני טומאה, ויש מתגאים עצמו בתורה ובדיבור ועל ידי פגם המחשבה בגיאות אין אני והוא יכולין לדור ונעשה אל אחר עמלק שאת התנאשות הרע, ונעשה כספחת שמשתוקק שהכל יספחו אליו והוא יהיה רב ורבי וראש וזנב וסובר בזדון לבו שהוא גאון עולם וכל הדור טפלים אליו ראש כל בני הגולה, והעני הזה אפילו צורתא דשמעתתא אינו יודע אלא להפיך דברי אלוקים חיים, פוסק פסקים לא טובים, ויש מתגאים כאנשי שם בהרת עזה כשלג עם סימני טומאה עולה במקומה מלך עליון יאיר עינינו ויצילנו מכל טעות אמן.

(זוהר חי בראשית דף ק"א ע"ד)

מא.

גאווה להשתרר ולהכניע תחתיו כל הצדיקים הוא עבודה זרה – המשחוה לו כמשתחוה לעבודה זרה

עבודה זרה שהוא הגאווה להשתרר להיות רב ורבי שלא לשם שמים ורצונו להמית לכל הצדיקים מקוב גאוותו שיהיו כולם נכנעים

תחתיו והוא בור ריק של נחשים ועקרבים, והמשתחווה והנכנע לו הוא משתחוה לעבודת אל נכר.

(זוהר חי שמות דף פ"ו עמוד ד')

מב.

מנהיגי הסטרא אחרא אומרים אני ואפסי עוד

החט"ה כ"ב אתוון והסכמת כסום יכסמו העוסקים בתורה בצנעא לשמה מבלי להיות רב ורבי עבודה זרה, אלא שפל ונבזה כדרך הצדיקים, והחסידים, לא נכו, אין להם שבירה לא יפלו תחת השבירה, כי אפילות פלאי פלאות נעשו להם וכו' ויש נגדו בסטרא אחרא מתגאה שהוא דבוק בקונו ואומר אני ואפסי כל אלו נשברו, אבל לומדי תורה לשמה חיים וקיימים בלי שבירה.

(בהיכל הברכה בפרשת וארא)

מג.

המתגאה וסובר אין כמותו בכל העולם סי' שהוא מקליפת נוגה

יש צפו"ר דקדושה שסודו ש"ע נהורין וכו', ויש נגדו צפור בקליפה מוחין דקליפה הארה של טעות קליפת נוגה וסובר שאין כמותו בכל העולם, קליפת נוגה וירא בלק בן צפור מספר כ"א פעם הבל והן הבל הבלים דקליפה הבל המה.

(היכל הברכה ריש פרשת בלק)

מד.

גאווה להיות רבי ורב רוב קליפה זאת מצוי בין הלומדים

רובו רע ומיעוטו טוב וטמא טמא יקרא, והוא אתגשם בבני אדם שיש להם גאווה וגאון להיות רב ורבי וראש כמ"ש החסיד הרבה בדיקות צריכין לבדוק לבבו שלא יהיה כפרעה וכחירם רשעים גמרים שעשו עצמן אלהות, ורוב קליפה זאת מצוי בין הלומדים וראשי עם ערב ובקל יוכל לדחות להיות רובו רע רחמנא ליצלן והטוב שבו חלף.

(היכל הברכה פרשת תצא)

מה.

המיצר לישראל נעשה ראש דקליפה

כמו שיש בקדושה וכו' שמשם תורת ה' בפיך, כן יש בקליפה כהן מידן ראשי ערב רב היו צריה לראש המיצר לישראל נעשה ראש עולה בראש דקליפה וכו', והנושא אותם יכבם בגדיו.

(היכל הברכה פרשת עקב דף ס"ח ע"ב)

מו.

מטעה עמו הערב רב שנתדבקו בו

ושפחה כי תירש גבירתה ומשם יונק רב ור4בי מקליפה נוגה הולך בדרכים משונים לשנות הזמנים להטעות ולהמשיך את עמו ערב רב שנתדבקו בו עכ"ל.

(זוהר חי דף ק"ע ע"ב)

מז.

שדין יהודאין גוברים בעולם

ובפרט בזמן הזה שגברה החציפות והעזות שדין יהודאין גוברים בעולם וצדיקיא כעפרא דארעא.

(זוהר חי דף ל"ז ע"ב)

מח.

הקליפה של שקר גוברת מאוד

תקבל הכל באהבה ובלב שמח כל חלישות הדעת אשר בדור הזה לדורשי שמו ית' כי הקליפה גוברת מאוד בשקר ובכזב ואליו נמשכין כמו לעגלי ירעבם בן נבט ש"ט, והתורה ולומדיה נשפלין עד עפר ממש.

(זוהר חי דף כ"ג ע"ב)

מט.

צריך תפילות גדולתו שלא לטעות אחרי מנהיגי הס"מ שהוא עשאם וסמכם

הם"ם מטעה את העולם חרבה שידבקה עצמן למקום השקר והטעות ורוכב במרכבתו ליסע ולדבק עצמו למקום השקר והטעות מטעי עלמא לכך צריך הבחנה גדולה ותפילות ובקשות שינצל מלהדבק למטעי עלמא בשקר ובכזב בדרכים שונים, ואין לנו אלא להשען על

אבינו שבשמים להתפלל לפניו בדמעה ובבכיה שלא יטעהו הס"ם לדבק בעצמובמטעי עלמא ראשים שלו, שהוא עשאם וממכם.

(זוהר חי תרומה דף ז' ע"ג)

נ.

צדיק אחד בעיר יכול להכניע ראשי הערב רב המתנהגים בהתנשאות שוא

שמעתי כשיש כמה ראשים ראשי ערב רב בעיר או במדינה המתנהגים בשקר ובהתנשאות של שוא ויש במדינה תלמיד חכם וצדיק אחד המתנהג באמת בלב אמת ובלב טהור ונשבר, כאשר עוסק בתורה לשמה ובתפילה ומדבק את עצמו אל האמת או יתפרדו כל פועלי און ושקר ולא יהיה להם כח כל כך להשפיל האמת ולרומם השקר, ובלבד בלב אמת, כך שמעתי עכ"ל.

(היכל הברכה דברים דף ר"ט ע"א)

נא.

השי"ת בעצמו מתפלל הצילה נפשי משפת שקר של שד יהודי

שנידוש בעקב מראשי ערב רב ומבקש השי"ת הצילה נפשי משפת שקר (במילוי כזה) שי"ן קו"ף רי"ש ש'ק'ר', סופי תיבות נ'פ'ש'.

ואותיות אמצעיות גימטריא הוי"ה, והוי"ה שבאמצע המבדיל בין שקר לנפש, כי השקר של שד יהודי שנברא לעומת נפש הצדיק גובר עם עזי פנים שלו והנפש בשפלות תחת השקר, עד שהשי"ת בעצמו מתפלל הצילה נפשי משפת שקר שלא יצטרך להיות נכנע תחת השקר.

(היכל הברכה פרשת תצא)

נב.

אם אין לו יראה הפנימיות והוא רב ורבי הוא מקליפות נוגה

שמעתי ממורי ויחפר באר אחרת יראה פנימיות נקראה רחובות כי אין שם פחד הקליפות לצמצם עצמו מפניהם בצער וקטנות ויסורין, שלא ינקו מן הקדושה אלא אדרבה כי עתה הרחיב ה' לנו בפנימיות היראה הנקרא רחובות ואז ופרינו בארץ לעשות פירות להשיב רבים מעוון ולהיות רב ורבי להעלות נפשותת ולעשות אותם אבל אם אין לו יראה הפנימיות והוא רב ורבי הוא מקליפות נוגה, כך שמעתי.

(היכל הברכה דברים דף ר"ט)

נג.

הבטחה מהשי"ת כי ראשי הערב רב העושין עצמן אלהות רב ורבי יהיו כמו עץ ואבן ולא יפעלו שום דבר אצלם

ואחר כך בא לבשר עוד בשורה אחרת מה שיהיה בגלות הזה כי ידוע שעבודה זרה בימים קדמונים היה על ידי כשפים ושמות ועיין בדברי הקדוש אור החיים בענין כמוש שהיה מפליא פלאות ובל היה מטעה אחריו רוב העולם, וכן עבודה זרה של פעור מאוסה אף על פי כן היה בה כח חכמה נפלאה בעניני הטומאה אבל אלהים אחרים שבגלות אשר לא ידעת אתה ואבותיך יהיה עץ ואבן בפשטות בלי שום כח כלל כי יתעלם מהם דרך הטבעות הטומאה ויהיה עץ ואבן כמו כל עצים

ואבנים, ועל זה רמזו גויים שבחוצה לארץ לאו לעובדי עבודה זרה הם כי נעלם מהם דרכי עבודת אל נכר כמו שהיה לירעבם וגם הבטחה כי ס"מ ונוקבא אתגשימו בראשי ערב רב כמבואר בזוהר ועושין עצמן אלהות רב ורבי מבטיח אותנו השי"ת שיהיו עין ואבן שלא יפעול אדם אצלם שום דברכ לא בנים ולא רפואה ולא חיים אלא כמו ההולך אצל עין ואבן שאין בו רוח אבל צדיקי אמת בכל עת עושה הקדוש ברוך הוא נסים והשפעות לעמו ישראל על ידם.

(היכל הברכה פרשת תבוא כח, סד)

נד.

הרה"ק ר' אליעזר מקמארנא זי"ע

היצר מפתה לאדם להתנהג בפרישות ולעסוק בתורה יומם ולילה ובאמת הוא מקליפת נוגה – והסימן בזה כשיסבור בכל העולם וכולם כבהמות נדמו לפניו – אין לפרוש מן הבריות אלא כשאין הולכים בדרך השם

אל תפרוש מן הציבור. לכאורה נראה מי שיושב לבדו הוא ולא ישתתף עם בני אדם הישראלים הוא איש קדוש ומלאך אלוקים ומי שהוא פרוש בזה ולא יחטא ולא יעשה שום רע כי לא ראה ולא שמע רע בני אדם ובוודאי הוא נקרא עבד ה' , לזה יחשבו רבים וגדולי דעות שהפרישות הוא דרך קדושה שאין למעלה מזה כי כל הרעות הבא לאדם הוא מצד שנשתתף עם בני אדם והא ראיה כי כאשר החל האדם לרוב על פני האדמה נתערבו אלו עם אלו ונולדו התאוה והקנאה והכבוד כנודע לזה יחזיקו רבים וגדולה דעות שהפרישות הוא דבר חשוב

לפני השי"ת אין לשיעור, וראוי ונכון והגון להלוך בדרך הזה, על זה בא התנא הלל ואמר שהוא אינו כן אחד שהפרישות והתבודדות מבני אדם אי אפשר שלא יחטא והוא בלי הרגשה כלל כדכתיב לא טוב היות האדם לבדו.

וכן שמעתי מאאמו"ר זלה"ה שסיפר בשם רבינו אלוקי רבי אלימלך זלה"ה שפעם אחת בא לפניו איש הגון וחשוב לפני עצמו וגם גדול בתורה היה ובא לפני רבינו אלוקי הנ"ל ולא היה נותן לו רבו שום שלום ואיש חשוב כזה היה מתנהג בביתו בכל עשיותיו בהסתר גדול וכן היה יושב לבדו גם כן בהסתר גדול ואמר לו רבינו הקדוש הנ"ל קודם שנתן לו שלום: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה' (ירמיה כ"ג כ"ב) היה דוחה אותו בשתי ידים עד שבא לשכל הזך וישב בתשובה שלימה על זה, אחר כך היה נכנם לרבינו ליתן לו שלום וכו', ע"כ. וכן כתב אאמו"ר זלה"ה בספרו היכל הברכה (פרשת בלק כ"ג א') עיקר היהודי הוא מדות טובות, וצריך בר ישראל בדיקה וחיפוש הרבה כי היצר הרע מפתה לאיש ישראל להיות פרוש בעיני הבריות להסתר עצמו מבני אדם להיות עוסק בתורה יום וליל בטלית ותפילין כל היום ולספיק עצמו במעט לחם ומים בוודאי אם הוא מצד הטוב כמו רבי שמעון בר יוחאי קדוש יאמר לו, אבל לפעמים רובו ככולו אין זה אלא מקליפות נוגה עצת היצר שבו לבדו, ולא עוד שהוא עוסק בתורה בלתי אהבה ויראה ודביקות אלא יושב בקרירות היצר שלו כדי שיהיה פורש מכל עניני עולם הזה ובפניה דקה שלו אינו מרגיש כלל והסימן שאינו מצד דקדושה כשיסבר הוא עצמו שאין כמותו בעולם צדיק וקדוש כזה, וכל בני העולם בעיניו לבד כבהמות נדמו לפניו והוא אינו יודע שהדרך הזה הוא עצמו גסות הרוח של ירעבם בן נבט שיושב כל יום בטלית ותפילין ותחתיו תעמוד הבהרת פשתה הצרבת לעורר מדנים ומחלוקת ושנאה וקנאה לדבר סרה על כל בני ישראל, ובפרט על שאר הצדיקים קדושים והחסידים באמת לשמה דקודשא בריך הוא עיין שם.

לזה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (לקמן פרק ד' מ"א) איזה חכם הלומד מכל האדם היינו בהתחברות בבני אדם ישראלים אז לומד מכל אדם ולא עוד אפילו תאמר שהפרוש הזה אינו עושה עבירה בפרהסיא אבל מצוות גם כן אינו עושה ולא מיבעיא שהאיש הפרוש הזה הוא אינו בתואר צדיק דקדושה ולא רשע בפרהסיא אלא הוא בתואר בהמה גסה הנגדלת ביער הנקרא שור הבר, ועוד שההתגבר עליו המרה שחורה שהוא מדה רעה גרועה יותר מכל מדות שבעולם וידמה לעצמו איזה צורות מפסידות שאינו דקדושה כמו שיקרה בבמה אנשים שהם חלושי הדעת היושבים לבדם, לכן זה הזהיר הלל התנא ואמר אל תפרוש מן הציבור, אבל אם רואה אדם שאנשי בני ביתו ואנשי עירו הם רעים וחטאים מאוד, ודרך דקדושה היא שנואה בעיניהם, אזי טוב לו ולזרעו אחריו שישב דווקא לבדו בפרישות גדול, כמו שכתב הרמב"ם (הל' דעות פרק ו' הלכה א'), נ מצא שזהו שאמר התנא הלל אל תפרוש מן הציבור אלא בדוחק גדול שאין לו שום ברירה אחרת.

זקן ביתו מ"ד אופן י"ג דף ר"ט

נה.

מעשה גורא מחסיד א' שנתפס לרשות הסטא אחרא וניצל בזכות רבו הקדוש ר' מענדילי מרימנוב זי"ע

פעם אחת ישבו החסידים במסבת מרעים יחדיו, בדרך החסידים הקדמונים, וסיפרו סיפורי צדיקים, ופתאום בא והופיע לפניהם רבם האדמו"ר בעל צמח צדק מליובאוויטש זצוק"ל, ושאלם מאיזו צדיק אתם מדברים כעת, וענו ואמרו לו שמדברים כעת מר"ר מענדילי מרימנוב זצוק"ל, והם ישבו לפני נר אחד קטון בימים ההם, אמר להם הצמח צדק, כשמדברין מהרבי מענדילי צריכין להדליק הרבה נרות, כי הוא היה צדיק אמת, ואור אמת, וכמובן שתיכף הביאו הרבה נרות שמה

והדליקו אותם, ונתמלא הבית אורה, ואז ישב עצמו הצמח צדק בתוך סגל החבורה, ופתח ואמר, אספרה לכם מי היה הרבי רבי מענדילי מרימנוב נשמתו עדן.

בעיר רימנוב היה שו"ב תלמיד חכם גדול ומוהל מפורסם, ומאנשי המעלה ודעאה, ואמר לו הרבי הרמ"מ שיזהר בנפשו מאוד, כי החיצונים ר"ל רודפים אחריו להשיגו, השו"ב הלז לא שם ללבו דברי הרבי, והרבי הרמ"מ כשהרגיש שהשו"ב לא שם על לבו דברי הרבי, ופעם אחת הזמינו את השו"ב לאיזו כפר הסמוך, שיהיה שם מוהל, השו"ב נסע שמה עם העגלה שהביאו לו, וכאשר אך יצא מהעיר, נטה הבעל עגלה מדרך הרבים, ונסע ביערות, השו"ב הרגיש, כי הוא נוסע בדרך לא ישר, ושאל את בעלי העגלה אולי תועה הוא בדרך, ענהו בעל העגלה הנה תיכף נבואה להמקום, ונסעו עמוק עמוק ביערות, ומדלגים על ההרים, ומקפצים על הגבעות, ופתאום באו אל איזה בית וירדו שם, ואז הרגיש השו"ב וגם ראה עתה בעיניו באיזה מקום הרי הוא עתה שהוא במקום לא טהור, והבין אזהרת הרבי שהזהירו כמה פעמים, והתחרט על שלא שם לבו לדברי קדשו, אבל לא היה שום עצה לסור משם, ונכנ ס להבית שם לעת ערב, ואמר שרוצה לראות את הילד, והראהו לו את הילד, והאם הילד שראה את השו"ב המוהל, התחרדה מאוד ואמרה, שיראה אם אין איש שם בהחדר, ושהיא רוצה לאמר לו דבר סתר, ואמר לה השו"ב המוהל שאין איש בבית, אז התחילה האשה היולדת לבכות בבכיות מרות, וסיפרה לו, איך שזה איזה שנים שהיא נתפסה לכאן מבית אבותיה, וכאן מקום של החיצונים הוא, והיא אינה יכולה לצאת מפה, והוריה ומשפחתה בטח בוכים ומצטערים עליה, והיא נתפסה לכאן מבית אבותיה, וכאן מקום של החיצונים הוא, והיא נתפסה לכאן והראש מהם דר עמה כבעל ואשה יחדיו, ועכשיו הולידה בן זכר, ובקשה לעשות ברית מילה, ועשו לו רצונה בזה, ולכן עתה ידע איפה שנכנס, כי לכאן מי שבא, אינו יוצא לעולם ועד, רק עצה היא יכולה לאמר לו, והוא, שאם

יוכל לעצור בעצמו, שלא יטעום כלל אז יש תקוה שאולי יוכל לצאת מפה, אבל אם לא יוכל לעצור ויטעום מה פה, אז הוא חלוט פה לעולם.

בלילה ההוא, באו שם לנסוע בעגלות, אלפי אנשים ממינים שונים, והביאו על השולחן מיני מגדים שונים, שריחם היה נודף מאוד, וכולם אכלו, וביקשו ממנו שגם הוא יטעום ויאכל, והוא השתמט עצמו מהם בתירוצים שונים, ואחר כך הלך לישן, ובבוקר שוב נתאספו, ובאו לאלפים אנשים כנ"ל, והשו"ב עשה הברית מילה, ואחרי הברית ישבו לסעודה לאכול, והביאו שמה מאכלים, ממעדנים מלכים אשר ריח המאכלים היו מגרירים לאכול, והמה ביקשו אותו, אשר הוא סעודת מצוה שלו, ומדוע מבייש אותם ואינו אוכל, וכולם בהפצרת רבות ביקשו שיאכל עמהם, והוא בכל אמצי כוחות השתמט מהם ולא אכל ולא נהנה כלל, כפקודת ועצת היולדות כנז', והוא באמת היה רעב וצמא מאוד, כמעט שהרגיש בעצמו שאחזו בולמום רחמנא ליצלן, והתאפק עצמו ולא טעם שם, וכשגמרו הסעודה בקש המוהל שיסעו עמו לעיר רימנוב, ונסעו עמו, והביאו חזרה לעיר רימינוב.

הרבי רבי מענדילי צוה אל משמשיו, ואמר, בטח יבוא השו"ב פלוני לביתי, אז תאמרו לו הרבי פקד, צמא טמא תאמר לו, וכן היה, השו"ב תיכף שבא העירה הלך להרבי רבי מענדילי, ומשמשיו גרשוהו, ואמרו לו כן אמר הרבי, שנאמר לך, השו"ב הצטער מאוד איזה ימים, ובכל יום ויום שרצה לבוא לבית הרבי, אז משמשיו וגרשוהו, ואמרו לו כה וכה אמר הרבי, והשתדל השו"ב הרבה על ידי אנשים מכובדים, עד שהרבי הרשוהו לבוא לפניו, ואז אמר לו הרבי הרמ"מ, הנה כמה פעמים הזהרתי ואמרתי לך כך וכך, ולא שמת נפשך לדברינו, ועתה כמה צער היה לי, כשנודעתי שאתה כבר שם, וכמה וכמה התפללתי עליך, שלא תרד נפשך לשאול עמהם חם ושלום, אבל דע שאתה עוד בסכנה, כי הם רוצים אותך מאוד, ויתפסו אותך עוד הפעם, ואז מי יודע, אם תוכל להמלט נפשך ולצאת משם, ולכן רק עצה אחת יש לך, אחוז והתדבק

בי, ואם הם יזמינו אותך עוד הפעם, אז תסע עמהם, וכשתבוא לשם, אז תכנס אל הגדול שבהם ותאמר לו בפניו, בביטול, אין אתה כלום, וכה תאמר לכולם, וזהו התי קון שלך שאתה צריך לבטלם, אבל דע, כי תכין עצמך בהכנה דרבה, על זה הנסיעה, כי לא דבר קטן הוא, וכמה נסיונות יהיה לך שם, אבל אחוז ודבק נפשך בי, ויהיה לך כח לעמוד כל הנסיונות, ואם תבטלם, אז תפטה מהם לעולם ועד, כמובן ההכנות שעשה זה השו"ב בכוחו של הרבי רמ"מ.

והנה פתאום באו והזמנהו עוד הפעם, אז הלך להרבי הרמ"מ, ליפטלר בשלום ממנו, ויברכהו שיצליח ויחזוק בקרול לשלום, ונסע עמהם, ובבואו שם הביתה אמר לכולם תיכף, אין אתם כלום בהחלט, וכולם שחקו ממנו, והוא באחת, לכולם אמר בביטול גמור אין אתם כלום, ונכנסו להגדול שבהם וספרו לו שכך וכך אמר השו"ב המוהל, לכל אחד ואחד מאתנו, אז נתן הגדול שבהם צו, אשר יאספו את כל החבורה שלהם בביתו, ושם יביאו את השו"ב, ונראה מה יאמר אז, וכך הוה, ויעבירו קול, וכולם באו שמה ונכנסו להגדול שלהז, והביאו אותו, והושיבוהו אותו סמוך להגדול שלהם, והוא באחת, שביטל אותם ואמר אין אתם כלום, וצפצף הגדול שבהם להחבורה, וכולם כאחד הוציאוהו מפיהם ניצוצי זיקי אש עד שהגיע לפני השו"ב, וכמובן שנתפחד ונתרגש מאוד מזה, אבל הוא באחת, והוא אמר אין אתם כלום בהחלט, ועוד במיני פחדים ובהלות שפחדוהו ובהלו אותו, כמעט שיצאה נשמתו מפחד מות, אבל לא מש מפיו דברי הביטול שאמר להם, אין אתם כלום, וראה שבפעם בפעם נפחתו ונתמעטו מהחברה, מהבית שם, וגער עליו הגדול שבהם בגערה גדולה, ואמר לו כיצד אתה מתחצף לפני, באמירת דברי הביטול כאלו, ואין אתה יודע שהנני יכול ברגע אחת להעבירך מזה העולם, לנוקבא דתהומא רבא שלא תצא משם לעולם ועד, וענה ואמר לו, דע שהנני עוד נגדך ונגד החבורה שלך לא בכוחי אלא בכח של מורי ורבי הרבי רבי מענדילי מרימנוב שליט"א.

כשמוע הגדול שם דברי תשובתו, צוה ואמר למשמשיו, הנה בחדר פלוני וארגז פלוני ובשורה פלוני מונח ורשום אצלי כל שמות הרביים של הזמן שעבר ושל עתה, וגם רושם שם כל התנהגותם ושיחתם ותחבולתם, ואפילו את דברי תורתם שהם כובתים ואומרים ברמאות, כדי לצוד להם חסידים לאוהליהם, וגם את שמות החסידים שלהם, אשר יודעים ומכירים אותם, והם צמודים אליהם מחמת איזו פניות ונגיעות שונות וכו' וכו', ואמר להשו"ב המוהל, דע אם הרבי שלך רשום אצלינו בפנקסינו כנזכר, אז אין תקנה ותוה לך, אבל אם הוא ינו רושם אצלינו, אז מפחדים אנו ממנו גם כן, ונעזוב אותך ונעמידך לביתך בשלום על מקומך.

ותיכף הבהילו משמשיו, והלכו לחדר פלוני, והביא משם את הפנקסים של הרביים המפורסמים של שקר כנזכר, והוא פתח ודפדף כל הפנקסים, וענה ואמר, הנה אין הרבי רבי מענדילי מרימנוב נרשם אצלינו כלל, ולכן פטרוהו משם, והחזירורו לביתו לרימנוב לשלום ובבואו לרימנוב, תיכף הלך להרבי רבי מענדילי, והרבי קבלוהו בסבר פנים יפות.

(אוצר הפיפורים ח"ד א' ד' בשם הרח"צ מהריא"ז מרגליות ז"ל)

נו.

פעם אחת בא אליו רבי מפורסם מהס"מ – הודה אחר כך לה' שניצול ממנו ולא עשה עמו שום התחברות

פעם אחת אמר להרבנית, כי לא ידע שת עצות בנפשו, כי היום ערב שבת קודש לפנות לערב, יבוא אצלי רבי מפורסם והולך בבגדים לבנים, ובא אצלי עם החסידים שלו, והוא רחמנא ליצלן מסטרא אחרא

והרבה קליפות יבואו עמו, והאיך אוכל ליתן לו אפילו שלום, אמרה להרה"ק, הלוא לא תוכל לביישו, אחר שאילת שלום תלך פעם שנית להמקוה לטבול, אמר לה טוב טוב, כן אעשה, אבל האיך אוכל לישב עמו אצל שולחן אחד, אמרה לו, אולי תוכל להכניעו ולעשות לו טובה, אמר לה, הוא דבר שאי אפשר, אמרה לו, אף על פי כן לא תוכל לביישו, תוכל לישב עמו ביחד ולא לעשות עמו שום קרבות שבעולם, וכן עשה ויש עמו ביחד בכל יום השבת קודש ולא הביט בפניו, אחר כך אמר להרבנית כי ב"ה הצילו ה' מכת דיליה, ולא עשה לו שום התחברות.

פאר וכבוד סיפורים מהרח"ק מהר"ש מבעלזא דף 258

נז.

מעשה נורא מרבי א' שהיה מסטרא אחרא ובא אצל הרה"ק מצאנז זי"ע לתיקון

פעם אחת סיפר מרן הקדוש מצאנז זי"ע שהיה רבי א' גדול ומפורסם והיה לו חסיד א' עשיר ועתיר נכסין ובכל פעם שנסע אליו נסע עם עגלה מלא כל טוב להעניק לרבו, והיה היום נתהפך עליו הגלגל ואבד כל הונו ונעשה עני גדול והיה בוש ליסע לרבו בידים ריקניות ועבר זמן רב ולא נסע, עד שאחזתו השתוקקות גדול ואמר לנפשו יהיה מה והתחיל ללכת רגלי עד שתעה ביער, פתאום נגלה אליו זקן א' ונשוא פנים ואמר לו אל תירא בני בוא ואראך אוצר גדול תחת אילן א' וכן היה שמצא שם אוצר גדול הון תועפות גם הראה לו את הדרך הישר לצאת מן היער, וכיוון שחזר לעשרותו קנה לו את הדרך הישר לצאת מן היער, וכייו ן שחזר לעשרותו קנה לו שום עגלת צב ומלאו כל טוב ושוב נסע לרבו כמקדם, ויהי כאשר דרך על מפתן רבו ונתן לו שלום, אמר לו הרבי ידוע תדע שאני רואה שכל הונך ורכושך הוא מהסטרא אחרא רחמנא ליצלן, ועתה דע לך שנתפסת במצודתם, כשמוע החסיד הדברים

האלה נתחלחל מאוד וארכובותיו דא לדא נקשן והתחיל לבכות מאוד מאוד מאין הפוגות לפני רבו שיוציאו מהמבוכה הרעה הזאת, ויען הרב ויאמר אין לך שום עצה ומבוא להנצל מהם רק באם תאסוף כל הונך ורכושך ותלך שוב באותו היער ובאותו מקום שמצאת שם הזקן הנ"ל, ובאם יהי לך זכות אז יתגלה לך הזקן עוד הפעם ותפציר בו שיקבל ממך בחזרה את האוצר ובאם יתרצה אז יהיה לך תיקון, החסיד לא התמהמה הרבה ועשה הכל כמו שאמר לו רבו ונראה אליו הזקן והפציר בו שיואיל לקבל בחזרה הרכוש שנתן לו, אז ענה הזקן רק בתנאי אחת אקח ממך בחזרה, באם תיסע תיכף לרבך ותאמר לו בשמי שידוע ידע שגם הוא בעצמו עם כל ה"הארוועניע" שלו הם גם כן שייכים אלינו רחמנא ליצלן, החסיד נרעש ונפחד לשמע אזנו אבל בעל כרחך הסכים לזה ונתן לו הכל בחזרה, ונסע תיכף לרבו ואמר לו כדברים האלה, כשמוע הרב כן אחזתו חיל ורעדה ונתכרכמו פניו וסגר עצמו בחדר מיוחד בהתבודדות, וכשיצא משם אמר למקורביו "ער אזי געדענט" ועזב את הרעבסטעווע וקיבל על עצמו גלות, וסיים הרה"ק מצאנז זי"ע, יעצט וואלגערט ער זיך דא אונטער די טישן נאך א תיקון, זכותו יגן עלינו.

(והנה המעשה הזאת יסופר בכמה נוסחאות ובשם הרה"ק מנאסוויד זי"ע שמעתי קצת בנוסח אחר, ובשם הרה"ק בעל שומר אמונים זי"ע שמעתי שסיפר שהרבי ההוא נעשה אחר כך יושב בצאנז).

ולסיומא דהך מילתא לא אמנע מלהודיע את אשר סיפר לי איש נאמן שהיה באותו מעמד אצל רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע, פעם אחת בסוף ימיו בתוך אחד השיחים סיפר א' מהמקורבים המעשה הזאת, וכהתימו לספר געה רבינו בבכיה גדולה עד מאוד, ולא היו יכולים להרגיעו עצמו כשעה ארוכה, ואתה קורא נעים עיין לעיל בפרק זה אות ל"ה שהרה"ק מלובלין בהאי פחדא יתיב שעה שמא הוא מאותן שכתוב עליהן מה לך לספר חוקי, גם הבאתי כמה פעמים מהרה"ק מקמארנא מה שאמר לו דודו הרה"ק מזידיטשוב זי"ע שבכל רגע הוא מפחד ועומד שמא אני מקליפת נוגה עיין לעיל אות ל"ז ואות

ל"ח, ועם הצדיקים האמיתיים האלה ארזי הלבנון קדושי עליון שהעניקו חמה בקומתן, ובזכותם אנו חיים על האדמה, ואין לנו מושג בגדלותם פחדו וערעדו כל ימי חייהם אם הם מסטרא דקדושה, מה נענין אנן בעניותן בדור האחרון הלזה והשפל והאפל שאין לנו עוד צדיקי אמת ומנהגיים אמיתיים, ולעומת זה מנהיגי שקר נמצאים הרבה מאוד כארבה לרוב וכעלי האילנות כלשון הבעל שם טוב זי"ע המובא לעיל פרק ה' אות א' וב' בוודאי ובוודאי שאין לנו על מה להשען אלא על אבינו שבשמים לבקש ולהתחנן לפניו שיצילנו מצפרני הצבועים והשקרנים האלה הן אלה אשר מקליפת נוגה שרשהים והן מאותן אשר מקליפות אחרות נובעיהם, הרחמן הוא יצילנו מהם ומהמונם ויחום וירחם על עם עני ואביון ויוציאנו במהרה מאפילה לאור גדול, אמן כן יהי רצון.

(כעת בגמר ההדפסה שמעתי שפעם אחת סיפר מרן הקדוש מפאטמאר זי"ע עובדא זו ופיים בזה הלשון, דאם איז שוין געווען א רבי וואס איז געווען א מבין אויף א מטבע, עכלה"ק).

נח.

בין מרביצי תורה ברבים ישנם צדיקים וישנם עמלקים ממש ואי אפשר להבחין ביניהם

אבל אי אפשר לפי ראות העין לכאורה להבחין בין אלו לאלו מי הם מזרע עמלק שנזדככו ונעשו צדיקים גמורים ומי מהם שנשארו עמלקים, דלפי ראות העין נראין שנים לכולו קודש, ובאמת יש בין מרביצי תורה ברבים שני מינים יש שהם צדיקים גמורים ויש שהם עמלקים והם בכלל ארור המן ועל פניהם אינ ניכרים שהם מזרע עמלק שהארור המן יש לו פנים כזה ממש כמו הברוך מרדכי, ואך ורק בסייעתא דשמיא וברחמי שמים אפשר להנצל מאלו שהם מזרע עמלק.

ועל כן כששותין איזה כוסות יין ובאין על ידו אל האמת ועוזבין את

השקר לגמרי אז רואין שאי אפשר כלל להבחין בשכל האנושי מי הוא בכלל ברוך מרדכי ומי בכלל ארור המן, שאין לסמוך על שום איש בבירור לומר שהוא בכלל ברוך מרדכי, דגם ארור המן אומר תמיד בפיו שהוא רוצה רק תורה וכבוד שמים, ואם יתבוננו היטב בענין זה יראה כל אחד שהאמת הוא כך בעוונותינו הרבים ורק על ידי סייעתא דשמיא וברחמי שמים גדולים אפשר להנצל מהם ומהמונם, וזה פירוש הגמרא חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי שיבין בדעתו ויבוא לידי השגה זו שאין אנו יכולים להבחין מי הוא בכלל ארור המן ומי הוא בכלל ברוך מרדכי ונבקש רק מהבורא כל העולמים שיציל אותנו ונהי דבקים בדרך האמת בתורה הקדושה.

(חידושי תורה תשי"ז עמוד תקל"ו)

נט.

ממרביצי תורה ברבים שהם מזרע עמלק סובלים כל הצרות

אבל יש גם בין לומדי תורה ברבים שהם עמלקים ממש שנשמותיהם הוא מזרע עמלק, וגם ישנם נשמות שנשארו בטומאת עמלק ומהם סובלים הכלל ישראל כל הצרות מאותן התלמידי חכמים שהם מזרע עמלק והולכים יד ביד עם הכופרים ה' ישמרנו.

(שם)

ס.

אסור להכניע עצמו לפני הערב רב

ודברי רש"י ז"ל נכונים, דמה שאמרו משה ואהרן ונחנו מה אמרו זאת

אל בני ישראל ולא אל הערב רב, כי לפני הערב רב אסור להכניע עצמו בשום פנים ואופן, כי בזה משפילים כח התורה והיראה וכח העבודה.

(חידושי תורה פרשת בשלח, עמוד קע"ט)

סא.

משה רבינו התפלל, שהשי"ת ימנה המנהיגים עד ביאת המשיח ולא יתמנו על ידי הערב רב

והנה כשעמד משה רבינו בתפלתו כאן וביקש, יפקוד ה' אלהי הרוחות, לא ביקש על המנהיג שיבוא אחריו לבד, כי באמת על זה לא היה לו כל כך לבקש, שהרי כבר ניבאו אלדד ומידד, משה מת ויהושע מכנים, אלא ביקש מהשי"ת על מנהיגי ישראל עד סוף כל הדורות, עד דורו של משיח, שראה ברוח קדשו שפלות הדור בעת ההיא, וראה שיהיו מנהיגים כאלה שיתחמנה על ידי הערב רב, מנהיגים טועים ומטעים את הדור מדרך הישר, ולכן ביקש אז משה מהשי"ת, יפקוד ה', שהשי"ת ימנה המנהיגים עד ביאת המשיח, ולא שיתמנו על ידי אינשי דלא מעלי מהדור השפל של לפני ביאת המשיח, כי מנהיגים כאלו לא יצלחו לעם ישראל, וגורמים הרס והיזק רב ועצום לכלל ישראל.

(חידושי תורה ודרשות מא"י, עמוד קנ"ח)

סב.

משה רבינו עליו השלום התפלל עד הדור האחרון, שהקדוש ברוך הוא בעצמו יהי המנהיג ולא יהיה כלל מנהיג בשר ודם

ואפשר עוד לפרש תפלת משה רבינו על פי מה שאמרו רז"ל, איש, זה הקדוש ברוך הוא שנאמר ה' איש מלחמה, דהנה כאשר התבונן משה רבינו וראה שפלות הדור שיהיה לפני ביאת המשיח, ואם יתמנה מנהיג על ידם יהיה חלילה הדבר להרם לדור, לכן ביקש מהשי"ת, שאם חלילה צריך שיתמנה מנהיג על ישראל על ידי הערב רב מוטב שלא יהיה לישראל כלל מנהיג בשר ודם, אלא השי"ת בכבודו ובעצמו ינהיגם, וזהו שאמר יפקוד ה' וגו' איש על העדה, שהשי"ת כביכול ימנה עצמו על העדה להנהיג את ישראל ולנהלם למען שמו יתברך, וכעין שאמרו במדרש עה"פ, וא"ל שד"י יתן לכם רחמים לפני האיש, זה הקדוש ברוך הוא.

(חידושי תורה ודרשות מא"י, עמוד קנ"ח)

סג.

אהרן בחר יותר לעשות העגל, מלהיות מנהיג על ידי הערב רב

ובזה יובן גם ענין זה, דהרי אצל מעשה העגל ביקשו רק הערב רב שימנו להם מנהיג חדש, כדכתיב וירא העם כי בושש משה, והעם, הוא הערב רב כידוע, ולכן חשש אהרן למנות עליהם את כלב ואת נחשון, אף שידע שהם צדיקים גמורים, בכל זאת כיוון שכח הממשלה ביד השליח, הבין שאם יתמנו על ידי מחשבתם הרע של הערב רב יגיע

הדבר עד לידי שפיכות דמים, ויתר על כן, לא רק עבורם חשש אלא גם לעצמו חשש מזה, שאולי גם עליו תשפיע מחשבתם הרעה של הערב רב, ואז כשיחזור משה יקשה בעיניו להחזיר לו ההנהגה, ויגיע לידי כך שיקשה בעיני משה, וכדברי בעל התום', ולכן החליט בנפשו שמוטב שיעשה העגל, שבוודאי יבוטל ויעשה עפר ואפר מיד כשיחזור משה רבינו, מלהיות מנהיג שנתמנה על ידי הערב רב, אף שעל ידי זה יכולים למנוע העגל.

(חידושי תורה ודרשות מא"י, עמוד קנ"ח)